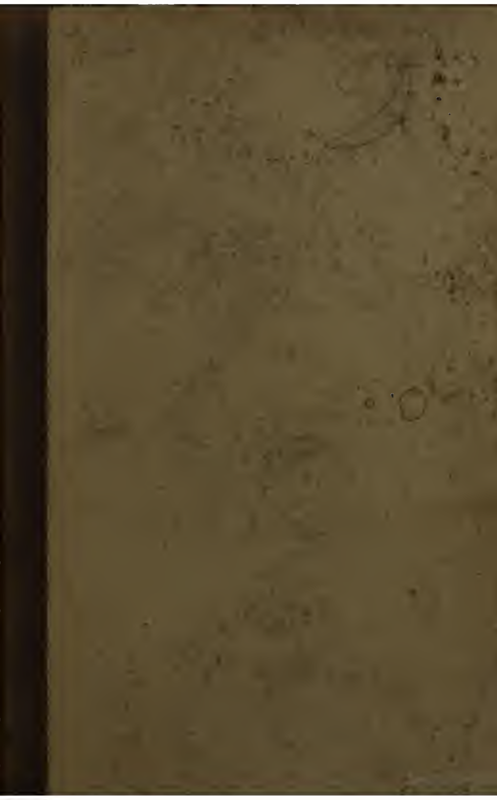



253
5 H
33




NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
256
8 B
17
ROMA



# BLOEMLEZING

UIT

# NEDERLANDSCHE PROZASCHRIJVERS

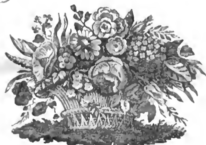
EN

# DICHTERS,

**van Hooft en Vondel,**

TOT OP ONZE DAGEN.





**'s Hertogenbosch,**

**ter Drukkerij van GEBROEDERS VERHOEVEN.**

1 8 5 7.

zijn; en van den Heer A. C. KRUSEMAN, die, onder andere, niet minder dan acht stukken uit BILDERDIJKS Dichtwerken ter overname afstond.

Ontbreken er niettemin in de alphabetische lijst eenige namen (*), die wij er zoo gaarne hadden geplaatst, men wijte het niet den uitgevers; — daar zijn er, die meenden zelfs niet het geringste gedeelte van *hun* eigendomsregt af te mogen staan.

DE UITGEVERS.

(*) B. v. van H. TOLLENS en J. F. HELMERS. De werken van den eersten behooren aan den Heer G. T. N. SURINGAR, te Leeuwarden; die van den laatsten aan den Heer J. RADINK, te Amsterdam.

POËZIJ.

# VERHALENDE, BESCHRIJVENDE,

# KLEINERE DICHTSOORT.

## STRIJD TUSSCHEN DE REUZEN EN KAÏNIETEN

---

Dus trekt men[1] Noordwaart aan langs Gihons[2] kronkelstroomen
Doorwaadt ze, en naakt het woud van olm- en beukenboomen,
Dat boven d' oorsprong van de kruipende Esch zijn kruin
Verdicht, en 't veld bekleedt met schaduwachtig bruin
En lommer, waar geen straal van zonlicht door kan breken.
Hier gaârt men kondschap uit de bygelegen streken,
En wint berichten, dat de vijand[3] wijd uit één,
In kleene hoopen zwerft, door boschjens afgesneên,
Op aanval onbedacht, en min, op zelfverweeren :
Hier, sluimrend uitgestrekt; daar, wolf en winterbeeren
Vervolgend door 't gebergt'; of, zwelgensmoê van 't bloed
Der lamm'ren, versch geslacht aan 't wed van Gezers vloed.

De Vorst beveelt een deel den Gezer om te trekken,
En langs den heuvelgrond zich Noordwaart uit te strekken,
Terwijl de legerkracht den Pizon oversteekt,
En, van den lager grond, in Arbals landpaal breekt,
Den Reuzen opdaagt, als een donder, uit het Zuiden
Gebliksemslingerd eer de wolken samenkruiden :
Daar de achterhoede haar aan d' uitgang van het woud
De rug moet dekken en den hertocht veilig houdt.

Nu toont zich de Arbaliet, die, achtloos by zijn feesten,
Het bloed en merg verslond van slacht- en offerbeesten,
Uit Hemath weggevoerd. De wapenschreeuw gaat op;
De schichten vliegen: daar, van elken heuveltop;

---

[1] Koning SEGOL met de *Kaïnieten* ook *Hemathieten* of *Hanochieten* genoemd.
[2] GIHON, ESCH, GEZER, PIZON, stroomen der eerste wareld.
[3] De *Reuzen* of *Arbalieten*.

Hier, midden uit den drom der naderende troepen,
Die *Hanoch*, *Segol*, *Wraak*, en *Bloed*, en *Doodslag* roepen.
De Reuzen ploffen straks door 't vliegende geweer
By menigte, in de vlucht, of eer zy opstaan, neêr;
Doormengen met hun bloed het bloed der runderdieren,
En sterven, met den tand in 't vet der lamm'ren spieren;
Vertreên elkander in verwarring, schrik, en vrees,
Onwetend van wat kant dit baldrend onweêr rees.
De slachting noopt de vlucht. Reeds storten lijk by lijken,
En stervende, op elkaâr, die in hun bloed bezwijken;
Hier, door een felle schicht genageld aan den grond;
Daar, machtloos uitgestroomd in 't vloeien van hun wond;
Met knie of heup verlamd, en kruipende op de handen,
Of worstlend met de dood, gehaakt in de ingewanden;
En brakende in den gulp die keel en gorgel stikt
De long en 't purpren bloed, tot éénen klomp verdikt.
Een deel ontvlood alreeds, maar vliegt, in nieuwe pijlen
De dood weêr in 't gemoet, terwijl zy haar ontijlen.
Nu breidt het heir zich uit: en vaart op 't doodlijk veld
Afgrijslijk rond, terwijl de bloedstroom telkens zwelt.
Men trappelt met den voet, men kneust, en splijt, en plettert,
Wat nog de leden krimpt of met de tanden knettert.
En knots en polaxt zwaait meêdoogenloos, en treft,
Wat uit dien poel van moord nog hoofd of arm verheft.
Reeds vleit zich 't grimmig hart met lichtbehaalde zege.
Het overvallen rot verstrooit zich allerwege,
En wijkt te bergwaart heen, in 't brullen van „ verraad ",
Terwijl 't verwinnend heir wat stand houdt, nederslaat.

Zoo deed Beäldar; hy, in d' opgang van zijn leven,
De schoonste jongling uit den Reuzenstam; gesteven
Door vijftien knapen, op zijn oorlogsroof vergast,
En, met hem, wapenloos door 't pijlgegons verrast.
Dees vat een boomtronk; die, wat de afgeknaagde schenkels
Hem leevren tot geweer. Het bloed omspat hun enkels,

En alles dreunt in 't rond van 't snorren van den boog,
En nog geen vijand, die zich aanbiedt aan hun oog!
In dolheid, vliegen zy d' onzichtbren aanval tegen.
Vijf hunner waren reeds doorboord en neêrgezegen,
Eer 't opwaart rukkend heir van Segols oorlogsvolk
Zich toonde, en uitbrak uit een stof- en nevelwolk.
't Verschijnt. Zy vliegen toe met de ijsselijkste slagen,
Om, elk, met zich in 't graf een vijand meê te dragen,
En alles davert. Een van Segols krijgshoop sneeft;
En heel zijn legerspits bewondert hen en beeft.
Hun wapen echter zwicht. Omringd van alle zijden,
Zijn 't leeuwen, die met tand en bloote klaanwen strijden,
En, in een breeden kring van jagers dicht omzet,
Met vijftig knotsen in een oogenblik verplet.

Slechts enklen vallen nog, in 't vlieden rondgedreven,
Den Kaïniet in d' arm; verdedigen hun leven,
Of zoeken, stervend, wraak: maar welk een wederstand,
Van strijdren, reeds vooraf door doodschrik overmand!

't Gerucht stijgt middlerwijl, en weêrkaatst door de bergen,
Dat Kaïn d'Arbaliet op eigen grond koomt tergen,
In 't bloed zijn stappen zet, en moord, en schrik verspreidt;
En 't Reuzenhart zwelt op met dubble grimmigheid.
Een aantal jaagren vliegt, verzameld in de bosschen,
En laat den ever daar, en hertebok, en losschen,
Vereenigt zich, en trekt geregeld op en stout,
Maar stort door 't booggeschut in d' uitgang van zijn woud.
Een sterker krijgshoop schiet van d' Oostkant uit spelonken
En holen op, gevoed met raauwe menschenschonken,
En niet dan menschlijk in gedaante: tijgerfel,
Verschenrende of verscheurd, en helscher dan de hel.
Dees stuiven woedend aan, van stuivend stof omgeven.
De Koning zag een wolk ten hemel opgeheven:

Hy ziet haar naadren, en een uitgebreide rij
Zich opdoen, brullende van schrikbre razerny.
Hy schaart zijn bende op nieuw, beveelt haar toe te treden,
En voert zijn speerhoop aan, verdubbeld in geleden,
Die met gevelde spriet in welgesloten drom
Den schok ontfangen moet van 't grimmig Reuzendom.
Vijf rijen voor elkaâr, van aangelegde speeren
Verdedigen hun spits om d' aanval af te keeren,
Waarachter 't boogvolk met den uitgerekten pees
Den pijl reeds toelegt, voor hun vijand vrij van vrees.
De Reus veracht dien hoop, zoo dicht in één gedrongen,
En waant haar even snel verpletterd als besprongen;
Vliegt toe. Een pijlzwerm snort; stijgt uit dien krijgsdrom op;
Valt als een hagel neêr; bestelpt hun hals en kop;
En treft in ribbe en borst: en twintig hunner bijten
In 't zand, en spuwen 't bloed met d' adem onder 't krijten
Van „wraak"; en 't woord van wraak wordt duizendwerf herhaald,
Terwijl op 't oogenblik een tweede hagel daalt.
Nog vijftien tuimlen hij hun broeders. Nieuwe woede
Bezielt die tijgers thands. Zy storten dol te moede
Op 't leger, met een vaart, door niets te wederstaan,
De knotsen in de lucht, gereed om toe te slaan.
Zy vallen schaatrende in. De fiere Hemathieten
Ontfangen ze op de punt van hun gevelde sprieten,
Dat borst en borstbeen knorst, en knarst, en barst, en kraakt,
En de opgereten buik zijn ingewanden braakt,
Terwijl de slagen flaauw op 't taaije pijnhout breken.
Zy zijgen spartlend neêr, en grijnz'len, en verbleeken.
Men werpt zich andermaal op de ondoordringbre spits,
In nieuwen aanval, en met dubbel volkgemis;
Herhaalt het zevenwerf met steeds verdubbeld pogen,
Terwijl de lijken vast tot stapels doôn verhoogen,
't Gedarmt' zich kronklend aan de legerspeeren hecht,
Of, over de aard gesleurd, zich om de voeten vlecht
Des strijders, die, verward, en in hun plooi benepen,
Zich, struiklend, in den dood zijns makkers meê voelt sleepen.

't Gekerm verdooft het oor, en 't woedende misbaar
Loeit dwarlend door 't gegil. Men worstelt door elkaâr,
Vertrappelt, wat er viel, en glibbert in de plassen
Van 't uitgestroomde bloed, die steeds onmerkbaar wassen.
Men breidt zich uit, en valt den krijgstroep in de zij'. —
Vergeefs! de zelfde punt verdedigt ieder rij;
En, als een egel, die, met uitgestoken pennen,
Den dashond bassen hoort en op zich af ziet rennen,
Zich als een hairbol in zijn stakk'len samentrekt,
En 't lijf den tanden biedt, van allen kant gedekt,
Hoedt Segols schrandre vond zijn bende voor 't bespringen.
't Is heirspits, wat men ziet, onvatbaar voor 't doordringen.
Het rot der Reuzen grimt in 't rond, gelijk een leeuw
Die, brullende uit den buik met hongers scherpen schreeuw,
Den schaapstal omvliegt en geen open weet te vinden.
Zijn brandend oog en muil aâmt moorden en verslinden;
Hy zweept zijn lenden met den geessel van zijn staart,
En bonst op deur en muur, en tuimelt over de aard,
En mat zich woedende af, met opgesparde tanden
En nagelkrommen klaauw, op de onbeweegbre wanden.
Zoo brult en briest men om de speerbende; ijlt nit één;
Vliegt nogmaals toe; en deinst in wanorde; en stuift heen
By hoopen, smal gedund; en proeft op nieuw in 't wijken
De schichten, die op nieuw een menigt' doen bezwijken.
Vierhonderd laten zy op 't slagveld in hun vlucht;
En Kaïns zegekreet klinkt daavrend door de lucht.

W. BILDERDIJK. *(De ondergang der eerste wareld.)*

---

## KAIRBAR BIJ DE DRUÏDES ALRA.

---

Gelijk de trotsche den, die met een breede kruin
Het bloemrijk dal bewelft in 't dorenrijke duin,

En toch aan rave en uil en krassend nachtgevogelt
Een veilge toevlucht biedt, van duisternis omvleugeld:
Zoo boodt ge, o Glasmors wond! in uw verborgenst oord,
Met sparren dicht bezet, van benken gants omboord,
Met reuzig varenkruid doorvlochten, en met ringen
Van ruigen doorn omzaaid, wier scheuten zich doorwringen,
Een afgelegen woon aan Glasmors Druïdes.
Het vochte en dichte loof van wilg en els en esch,
Bewaterd van een kreek, uit Glasmors graauwe plasschen
Gevoed, omringde een holm, met eiken overwassen.
Een zware renzenstam rees in hun midden op
Met dorre lendenen en lang verweerden top.
Geen woudzang klinkt ooit van die uitgedorde takken,
Waarop de moede rave alleen zich neer laat zakken;
Waarop in 't uur der nacht slechts de uil te rusten waagt,
En met een schorre keel zijn stenend lijklied klaagt.
De klimop had zijn rank tot aan den top geslingerd,
En elken valen arm met donker groen omwingerd.
De last der eeuwen had hun groeikracht uitgedoofd;
Den uitgemolmden stam van sap en merg beroofd,
En, met het marderdier en lichtschuw boschgeworremt,
De mateloze buik ten vochtig hol vervorremd.
Daar huist de Druïdes. Het klim verbergt de spleet
Die ingang strekt aan 't oog. Het daglicht sluipt door reet
En scheur, van 't warrig net der ranken oversponnen,
De boomgrot in. Maar nooit, hoe woest en onbezonnen,
Drong zich een stervling door den donkren voorhang heen
In 't aaklig woonhol, dan de Druïdesse alleen.

Dáar kwam de kranke om hulp, by monde van zijn magen,
Of werd er aan den voet des heuvelsteens gedragen.
Dáar vorschte een moeder naar het lot van gade of zoon,
Door strijd of jacht te lang verwijderd van zijn woon.
Dáar trad het krijgshoofd heen, wiens knots (te lang in ruste!)
Naar oorlogsstormen hijgde, en wien op vreemde kuste

Verkwikking tegenloeg in roof- en plondertocht.
Dan galmde 't andwoord hol door de overgroeide krocht.
Maar nooit aanschouwde een oog het wezen, van wier lippen
't Geheim der toekomst, vaak in raadslen, zich liet glippen;
En huivrend keerde hy, die 't mijmrend markwaart droeg.

Daarheen thands wendt een donker krijgsman zich by 't vroeg
En eenzaam daagraad-uur door 't scheemrend woud, nog vochtig
En neevlig van den damp der nacht. Hy gaat het bochtig
En half begroeide pad met stijgend ongeduld,
Dat uit zijn trekken spreekt en heel zijn borst vervult.
Of 's meerels lied reeds klinkt in 't laagste van de twijgen;
De groenvink 't zoet gekweel door 't hoogste loof doet stijgen,
En 't dichtste lommer ruischt van 's tortels teedre klacht —
Geen andre zang had ooit zijn ziele lust gebracht,
Dan 't lied der Barden, uit een stoute daad geboren,
Of de oorlogsgalmen by het loeien van den horen.
Maar dieper in het woud omringt hem stilte; slechts
Baauwt de echo 't dof gehak des rustelozen spechts
Op de oude stammen weer, en ruischt het dor gebladert,
Of kraakt een doode tak, wanneer hy spoedend nadert
En op het eenzaam pad den zwaren voetstap zet.
De frissche boschgeur deinst, en smelt by elken tred
In vochte walmen weeh, gewasemd uit de zwammen
En klamme paddestoel, zich klevende om de stammen
Van eik en denne, die, verkankerd en gekromd,
Naauw 't loof meer voeden dat hun lenden groenen komt.

Een graauw granietblok, aan den heuvelvoet gegleden
Van d' eik der Druïdes, stuit thands des krijgsmans schreden.
Tot drie werf treedt hy om den ruwen steenklomp heen;
Tot drie werf buigt hy 't hoofd, en mompelt er gebeên.
Dan kruist hy de armen; slaat met diepe ontzachbetooning
De blikken voor zich heen, en wendt zich naar heur woning.
— „ Wijze Alra!" spreekt hy : „ die uit uw gewijd gebied

1.

„ Het eind der dingen vóor hun aanvang reeds voorziet;
„ Voor wie de toekomst, als de bodems van de meiren
„ Door 't ijsvlak, zichtbaar is — de helden Glasmors keeren
„ Hun wapens naar het noord, om roem, om roof, om eer.
„ Een derde van de buit glijdt aan de voeten neer
„ Der Goden onzes stams. Wat straalt hun blik ons tegen?
„ Wien spelt ge, o Zienster der geheimenis! de zegen?
„ By Hoeäns grooten naam! by aarde, lucht en zee —
„ Verberg uw andwoord niet, maar deel het gunstig meê."

Een holle stemgalm drong door 't zwaatlend klimoploover,
En rolde de eenzaamheid des doodschen heuvels over:
„ Wat ruischt er aan uw rechte, o Glasmors Legerhoofd!
„ En schuurt de takken langs, van blaadren half beroofd?" —

En Kairbar sloeg zijn oog, verdubbeld van geflonker,
Naar de eiken aan zijn rechte en in het schemerdonker
Der twijgen. — „ 't Is een valk, een bloedvalk," andwoordt hy:
„ Het kleppren van zijn wiek is snel, en reeds voorby." —

— „ Wat zette, o Legerhoofd van Glasmor!" galmde 't weder:
„ Zich op den olmtak aan uw slinke zijde neder?" —

— „ Een forsche reiger, sterk van nebbe en blaauw van veêr,
„ Streek door het dicht geblaârt en op den olmtak neer." —

— „ Zoo ga dan, Glasmors Hoofd! keer naar uw heuvelgronden:
„ In valk en reiger zal de toekomst zich verkonden!" —

De holle boomgalm zweeg, en gaf geen andwoord meer.
Een huivrende eenzaamheid hing weer op d' omtrek neer.
En Kairbar ging, en peinsde op 't raadsel — maar hem daagde
Geen straal, geen lichtglimp, zelfs geen scheemring. Hy vertraagde
Zijn voetstap op de heî, die Glasmors heuvlen scheidt
Van 't donker woud. Daar blonk de frissche helderheid

Des morgens in zijn pracht en volle zonnestralen,
Die stroomden van omhoog en langs de bruine dalen.
Het mastbosch hief zijn kruin, de heuvel stak zijn top,
Omvloeid van 't stralend gond, ten heldren hemel op,
Waar, langs het strakke blaauw der westelijke kimmen,
De grijze neevlen nog in wolken opwaart klimmen,
Doorademd van de zon, tot ze als een weemlend schuim
Versmelten in den glans van 't smettelooze ruim.

En Kairbar volgt den damp, die opstijgt naar den hoogen,
Met mijmerenden blik.... daar treft een valk zijne oogen,
Die, met een koene vlucht de ruimten ingestreefd,
In onomvaâmbren kring de bovenlucht doorzweeft.
En van de vlakte heft een blaauw gepluimde reiger
Zich uit een heîplas op, met snorrend wiekgesteiger;
En klimt met snelheid naar het zwerk, by 't halve licht,
Maar oog noch nebbe van zijn vijand afgericht.

Nu vangt de wedvlucht aan, met zwieren, keeren, rennen
Door 't ijle luchtruim op de fors geroeide pennen.
De koning van 't moeras stijgt als een snelle pijl.
De valk omzwiert hem in een kring, of wiegt een wijl
Op de onbewogen vlerk; bespiedt met vlammende oogen
Zijn stout gekozen prooi, en schiet weer op ten hoogen;
Wint d' afstand; stort dan neer, en geeft met nebbe en klaauw
Den krijschende in den zwenk een niet te keeren haauw.
Dan zwaait hy over; klimt en daalt in naauwer kringen,
Om telkens bliksemsnel zijn buit weer te bespringen :
De pluimen stuiven om als blaauwe vlokken sneeuw;
De dunne lucht weergalmt van krijschen en geschreeuw.
Thands wendt de reiger zich; en zwevend blijft hy hangen.
De wieken breed gespreid, om 't roofdier op te vangen
Op de uitgestrekte spits des snavels. Kloek van list
Duikt nu de valk — maar wendt : de stoot des reigers mist.

En ijlings omgezwaaid op ratelenden vleder,
Schiet thands de valk hem naar de keel — zy storten neder,
Snel als een starre die verschiet, en ploffen saam
Op 't veld aan Kairbars voet.

— „ By Hoeäns grooten naam "
Riep Glasmors Legerhoofd, en sloeg den fellen vogel
Met onverwachten greep de vingren om den vlogel :
„ Gy zijt me een bô van goed geluk; u zal mijn hand
„ Den Goden offren, als een gunstig onderpand. "

En 't donker wezen met een glans van vreugd omschenen,
Trad hy, de heide langs, naar Glasmors dingplaats henen.

W. J. HOFDIJK. *(Aeddon.)*

## DE S[t]. GOTHARD.

Omringd door bergen, ijs en grondelooze kolken,
Verheft de reus Gothard zijn schedel in de wolken,
En duldt op 't sneeuwwit hair geen kroon van welig groen;
Maar 't forsche lichaam tooit een bloeiend bloemfestoen
Van Alpenrozen, beuk- en geurige espenbladeren.
Een tal van bronnen ruischt langs onuitputbare aderen
Den wijden omtrek rond, en stort met zoet geluid
Zich in den heldren kom van 't meir van Kusnacht uit;
Wiens waatren vrolijk langs den steilen oever vloeien,
Verheugd dat zij den voet des Titans mild besproeien.
De nacht is zwijgend op de schepping neergedaald.
De ster van d'avond blinkt : de zilvren maanschijf praalt
Met volle hoornen aan den hemel : lieflijk spiegelt
Zij 't blinkend aanzicht in den stroom, die schommlend wiegelt,
Bewogen door den wind die in de takken speelt,
Of 't mild bepareld veld met zacht gesuizel streelt.

De steile wanden van den Axenberg met sparren-
En eikenhout gekroond, verbergen 't heir der starren,
Als lampen flonkrend aan den Westelijken sfeer,
En werpen op het veld hun reuzenschaduw neêr.
Wat diepe stilte heerscht in water, lucht en aarde,
En rust op akker, hut en veld en bloemengaarde! . . . .
Reeds schijnt het duister, dat de bergen dekt, te zwichten;
Reeds doet het Oosten flaauw een gouden flonkring lichten,
Het stargewemel duldt die glansweerkaatsing niet,
Maar taant en derft zijn licht, gelijk de glans verschiet
Van 't zilver voor den gloed van Pernus keurmetalen.
De heldre schijf der maan verbleekt: geen zachte stralen
Gaan van haar hoornen uit, nu 't wolkloos aethergraauw
Zich langzaam heeft gekleurd met oogbetoovrend blaauw,
En daar de neevlen in het Oosten henenvaren,
Zich purper-, violet- en karmozijnkleur paren,
Met gloeiend incarnaat en smijdig morgengoud;
Hun weerglans schittert op de toppen van het woud,
En doet de vooglen in het ritslend loof ontwaken;
En hun den morgenzang uit orglenkeelen slaken.
Zie, hoe de reus Gothard door mist en wolken breekt;
Zich koestrend in de vlam die 't uchtendlicht ontsteekt,
Op 't hoofd der bergen, die als hooge Pieramieden,
Der elementen woên sints eenwen weerstand bieden!
Daar rijst de zon, omringd met gloed en majesteit,
Terwijl ze een heldren glans op woud en beemd verspreidt!
't Groen krijgt een frisscher kleur; met hooger tinten blozen
De donkre bladen der ontluikende alpenrozen:
Een regenboog weerkaatst in iedren waterval,
Het donker meirveld wordt een vlakte van crystal:
Begloeid door 't zomergoud, en mild met daauw bepareld,
Vertoont hier Zwitserland het Paradijs der wareld.

A. VAN DER HOOP Jr. *(Willem Tell.)*

---

## HET KORT GEVECHT VOOR TURIN.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Hier snelde hun op eens een troep verspiedren tegen :
„ De vijand was gezien! De vijand, voor zijn wal,
„ Stond tot den slag geschaard, onnoemlijk in getal!"
De vijand! galmde 't nog en liep door de gelederen,
Toen reeds de veldheer vliegt, en men zijn witte vederen
Door 't landschap golven ziet naar 't wenden van zijn draf.
Hij is met CLAUDIUS weêr op verkenning af;
Hij acht het veilig, ook met weinig Batavieren,
Tot onder 's vijands oog zijn snuivend ros te stieren.

Een krijger, van wiens roem nog 't Afrikaansche strand
Gewaagde, ZENA was 't, die 't hier voor 't vaderland,
Voor *Rome*, voor de Goôn, met CONSTANTIJN zou wagen.
Zijn ijver mogt voor 't minst die heil'ge namen dragen,
Hem zelven deerde 't niet; wat 's hemels haat of gunst
Bezorgde, wist hij min dan de eedle wapenkunst.
Slechts 't overmatig loon, in 't dienen der belangen
Eens dwing'lands, hem bereid, van niemand af te hangen
Bij 't zorgloos rijksbestier — was doel van zoo veel moed.

Met schrander overleg had hij zijn' oorlogsstoet
Geschaard; aan 's legers spits vertoonde zich in 't wapen
Een drom van ruiteren, die, als uit staal geschapen,
Geen leden hadden dan met harnas overdekt.
Van ijzer is de borst, die 't paard met schuim bevlekt,
Van ijzer 't voorhoofd, dat omhoog blinkt zonder manen;
Verschrikbre beelden die bewegen, zou men 't wanen,
Geen strijders wien het zwaard een' ziel ontrooven kon.
De voetknecht, die 't van hen in aantal tienmaal won,

Sloot achter op, maar liet zijn staag gevolgde scharen
Staag wijder uit in 't veld en wederzijds ontwaren.
Een driehoeks scherpen vorm bood 't leger aan 't gezigt,
En wie 't van 's vijands muur beschouwde, dacht welligt
Aan den gedrongen hoop, in blijder oogenblikken
In 't schouwburgrond vergaard, die rij op rij gaat schikken,
En in één punt verengt van boven naar beneên;
Of als een zonnestraal de ruiterspits bescheen,
Aan de ijz'ren scheepssneb, die bij 't dreigend voorwaarts steken,
Door riem en stroom gevoerd, gereed is in te breken
Op 's vijands kielen, en te scheuren wat weerstaat.
Ook dit was ZENA's doel; als de eerste krijgstromp gaat
Aan 't schaat'ren moet die drom met uitgevierde toomen
't Vijandelijk gelid doorbreken en doorstroomen,
Dan wenden met een zwaai om 't in den rug te slaan,
De voetbende op dat pas verbreedend voorwaarts gaan,
't Omvleug'len, en de dood zoo veler kruisaanbidderen
Zou 't eind des oorlogs zijn, die *Rome* had doen sidderen.

Dan 't wel voorzien gevaar wordt van een' held veracht;
En kloeke CONSTANTIJN, die weet waar 't hem verwacht,
Hij weet een krijgsplan ook om 't tijdig af te wenden.
„ Gij CLAUDIUS, " sprak hij, „ met uwe ruiterbenden,
„ Zult in 't geslagschaard heer ter regterzijde staan.
't Eensluidende bevel werd CLODION gedaan :
Aan 't hoofd der Trevirers, die 't Gallisch strijdpaard tengelen,
Moet hij de linkerzij behoên voor 't overvleugelen.
Kon 't standpunt voor den vorst nog twijfelachtig zijn?
Waar 't hoogst gevaar bedreigt is plaats voor CONSTANTIJN.
Hij, midden in zijn heer, wil, op het toomloos loopen
Dier ruit'ren, zijn gelid doen wijken, in een open
Hen vangen, en hen dáár van eig'ne wapens stijf,
Als ingesloten wild gaan storten op het lijf.
Een raad van POLYMEED, met geestdrift aangenomen,
Deed 't opgevatte plan tot meer volmaking komen.

„ Zie", sprak hij, „ veldheer! Zie dat blinkend ijzer aan.
„ Moet uwer krijg'ren zwaard daar krom en stomp op slaan?
„ Geef knodsen aan hun' vuist, laat hen met legerpalen
„ Dien stijfverstaalden hoop verplett'ren en vermalen;
„ Dit wapen is 't alleen dat tegen monsters past!"
't Ging aan. Reeds hebben naar des keizers hoogen last
Er duizenden de knods tot krijgsgeweer verkregen,
Spoedt ATREBAS er bij zijn strijdros afgestegen,
En plaatst, en schaart zich 't volk, en staat de ruiterij
Te trapp'len in 't gelid aan 's legers wederzij.
Maar de Aartsverleider had de krijgskans meê berekend.
Helaas! geen rampen, neen! de voorspoed, 't hart verweekend,
Die 't opent door zijn vrengd, 't benevelt door zijn waan,
Biedt immer 's afgronds list een vrijer toegang aan.

Een aad'laar stijgt er op uit 's vijands vestingwallen;
Een ander achter 't heer des keizers: ijlings vallen
Ze, boven 't veldruim dat nog de oorlogsrijen scheidt,
Elkander krijschend aan. 't Geroep eensklaps verbreid,
Wordt even snel gevolgd van een verwonderd zwijgen.
Men wijst, men staart omhoog, ontziet naar d'aâm te hijgen;
Twee legers staan verstijfd! en uit de krijgstrompet,
Die meer dan een heraut had aan den mond gezet,
Komt teeken noch geluid voor d'aanval hem geboden.

Boosaardig was 't gediert ten tweestrijd zaâm gevloden;
Met kop, met klaauwen, met de wieken, slag op slag,
Ging 't op elkaâr te weer! 't Gepluimt stoof door den dag,
En 't bloed droop neder! — Hoe, bij 't rijzen en bij 't dalen,
Bij 't draaijen om en om, bij 't her- en derwaarts dwalen,
Herkend wie beider uit de vestingwallen rees?
Waar niet elk strijder, dien bij beurten hoop of vrees
Deed sling'ren, en gestage onzekerheid bleef prangen,
Met onverzaadbren blik aan 't schouwspel blijven hangen.

Wee! die 't bediedsel hun van 't godendom verleend
Ten kwade had gekeerd door boogschot of gesteent.
In 't eind, een half gewaagde kreet gaat op.... ja wijken
Moet ZENA's adelaar! Hij vlugt, en beide strijken
De vesting overheen als pijlen uit 't gezigt.
Heel 's keizers leger, hand en wapens opgerigt,
Vervolgt hen met geschreeuw! 't Ging rollend door de wolken,
Alsof die JUPITER, wien 't bijgeloof der volken
Met onweer wapent, zijn gevogelt achteraan
In d'open wagen voer, waaruit de donders slaan.
„ Ons is de zegepraal! wij nemen 't gunstig teeken
„ O Goden van U aan! Uw hulp is ons gebleken!
„ Heil! heil!" zoo galmde 't rond. Ook CONSTANTIJN helaas!
Hij sprak van Goôn, en zoo, bij 't lasterlijk geraas,
De zware godsdiensttwist in 't heer nog niet ontbrandde,
't Was ZENA slechts, die haar voor 't oogenblik verbande;
Daar hij, na wel ter tijd der vogelen gevecht
Van Christen tooverkunst door hem was uitgelegd,
Het sein gaf, en zijn drom van ruit'ren in deed jagen.

Een waterstroom gelijk, die uit 't gebergt geslagen
Al klaat'rend voorwaarts stort, en plassend over 't veld
De stralen vliegen doet van 't licht waarin hij snelt:
Zoo klonk en blonk en woelde op hobbelende paarden,
't Geharnast volk vooruit. De krijgers die 't ontwaarden
En 't komen zagen in dien onbehouwen draf,
Verstoven hier en ginds als 't opgewaaide kaf.
Triumf! triumf! zoo galmt reeds ZENA's stem, wiens scharen
Met uitgebreid gelid, door 't ruime slagveld varen,
Dan 't strijden ving eerst aan. Door 't open heer gejaagd,
Daar stuit zijn ruiterij! Aan alle kanten daagt
't Verschrikkelijk geweer: de paal en boomknods slingeren
Ontelbaar opwaarts in Germaansch-gespierde vingeren,
En pletteren dien hoop van opgezet metaal.
Wat baat hier speer of schild? Wat puntig zwaardenstaal?

Kon met dit wapentuig voor 't minst men 't lijf verweren!
Vergeefs is 't; naauw in staat zijn strijdros te beheeren,
Verward, verdrongen, in zijn platen vastgesnoerd,
Heeft geen der ruit'ren magt dat hij zijn leden roert.
De knodsen gaan vast voort, staag heviger, staag wreeder;
En duizend slaan er op, en duizend slaan er neder;
Het bonst en knettert, en hun woeden op deez' schaar
Bij 't slaan en steigeren der paarden, door elkaâr
Aan 't tuimlen langs den grond, met stroomen bloeds bespogen,
Stelt geen gevecht meer, maar een dierenslagt voor oogen.

Strijd was 't een oogenblik waar der Bataven moed
Voor de overmagt niet zwichtte, of CLODION verwoed
Aan 't hoofd der Trevirers den vijand tegenrende.
Maar toen een ruit'rentroep ter vlugt den teugel wendde,
Streek plotslings ZENA's vaan, wierp elk van schrik vermand,
Bij 't hielenkeeren, zwaard en wapens uit de hand;
En als de stopplen, die bij 't dartel windenwaaijen
Een tijd lang op het veld in wervelkringen draaijen;
Maar, als een stijver vlaag zich opheft, ze ijlings heen
Gestoven, al te zaâm gaan vliegen achtereen,
En regenen langs 't vlak der afgemaaide gronden:
Zoo, na de worsteling waarin ze een wijl weerstonden,
Zag men deez' strijderen verstniven over 't veld:
En hopman en soldaat verward dooreen gesneld,
En gouden adelaars en vaandelen en veeren
En midden in een jagt van glinsterende speren,
't Verwilderd oorlogspaard, dat zonder rijder holt,
En doôn en wapens treedt op 't slagveld neergerold.

C. BROERE. *(Fragment van een heldendicht. De Katholiek, Deel IX.)*

---

## VOORUITGANG.

Een nieuwe loopkring is voor heel deze aard begonnen!
Uit kool- en ijzermijn ontsprongen haar de bronnen
Van snelheid, macht, en licht. Het helle koolvuurgaz
Vervangt de tinteling van 't maagdelijke wasch.
Het zeegevaarte voelt zijn ingewanden leven,
En roept geen drijfkracht meer van buiten, om te zweven.
Ja meer! de vrije zee, waarin de stoomboot zwemt,
En 's aardrijks vaste korst in ijzren band geklemd,
Waarop de spoortrein gonst, wedijvren met elkander.
Zie langs zijn tweelingslijn dien fellen Salamander!
Vuur sist het uit zijn buik, die rammelt over de aard.
Hij voert bevolkingen en legers in zijn staart,
Metalen tenten, die op bliksemende wielen
Wat stand houdt, waar hij schreeuwt, verplettren en vernielen.
Hij runt, hij vliegt; hij rukt, verwaten en verwoed,
Afgronden in 't gezicht, en bergen te gemoet,
Die wijken, of, doorboord, een open heirbaan laten.
De steden naadren tot elkander; Volken, Staten
Doorkruisen, mengen zich. Eén zelfde stoomkrachtvaart
Sleept heel ons menschdom voort, en effent heel onze aard, —
Bij 't ruischen van een zee muzijk- en zangakkoorden,
Waar 't lied van Strauss meê stemt, en invalt met dees woorden:
„ Zie hier uw goden : Kunst en Kracht en Industrie!
„ En voorts! geen eerdienst meer dan de eerdienst van 't Genie! "

I. DA COSTA. *(Vijf en twintig jaren.)*

---

## HET ONWEDER.

Hoe is natuur zoo stil, zoo plegtig!
Het dartel windje kwijnt

En lispelt op een trillend blaadje
Zijn' laatsten adem uit.
Geen vogel zingt nu blijde toonen;
Maar zwijgt eerbiedig stil!
De roos, dat sieraad van de maagden,
Hangt treurig naar den grond!
De dag verwisselt zijn gewaden
Voor 't zwarte kleed des nachts!
De zee kust, kabb'lend, haren oever —
De gansche schepping bidt!
Daar breekt uit opgepreste wolken
Een felle bliksemschicht!
Daar rolt de ratelende donder!...
De gansche schepping beeft!
Zoo schrik'lijk klaterde de donder,
Toen God de wereld sprak!
Nog beeft de wereld voor die stemme!
Die schrik is dankbaarheid!
Dan vaart de Godheid op haar stormen
Door 't sidd'rend landschap heên!
Hoe beven honderdjarige eiken,
Gelijk een rillend riet!
Paleizen stuiven voor haar wielen,
Als nietig stof, daarheen!
Daar storten trotsch gebouwde torens,
Als smeltend ijs, ter neêr!
Zoo zinkt uw grootheid, wufte vorsten,
Als God door donders spreekt!
Als Hij, gewapend met Zijn' bliksem,
Zijn forsche orkanen ment!
Dan werpen de verschrikte golven
Haar lillend schuim omhoog!
Dan werpen zij de zwaarste kielen,
Als lillend schuim, omhoog! —
Daar lacht door de uitgewoede wolken
Het lieve zonlicht weêr!

Zoo lacht een held, na 't bloedig strijden,
Met tranen in 't gezigt!
Nu dartelt weêr een lieflijk windje
Door 't afgematte bosch
En kust de frissche regendroppen
Van 't schomm'lend loover af!
Nu beuren weêr de schoone bloemen
Heur lagchend hoofd omhoog!
Nu zingen weêr de lieve vogels
In 't bosch een dankbaar lied!
Nu vaart de Godheid op de geuren
Van 't frissche lentekruid!
Nu durft al 't schepsel Haar genaken!
De gansche schepping juicht!

J. BELLAMY. *(Gedichten.)*

---

## HET KASTEEL VAN CREQUY.

'k Zie de gloênde morgenstralen
Met verheven majesteit
Over heuvelkling en dalen
Als een feestkleed heengespreid.

'k Zie de gaarde en lustwaranden,
't Bloemgewemel, bont gekleurd:
'k Zie den tooi dier rijke landen,
Waar de Frank zijn schedel beurt.

Daar te midden van die dreven
Ligt, van rijk geboomte omgeven,
Menig aadlijk burchtgesticht:
't Leengoed dat aan zoo veel vromen
Voor hun trouw is toegekomen,
Voor 't besef van ridderplicht.

Doch — van al die honderdtallen,
Edelknapen, rijksvazallen,
Die 'k er in mijn geest bespiê —
Mogen vele op koenheid brallen,
Maar — de koenste van hen allen
Is de Ridder van Crequy!...

Tusschen linde, beuk en wingert,
Tusschen popel en abeel,
Lag in Frankrijks noorderdeel,
Door een breede gracht omslingerd,
Zijn geducht en sterk kasteel:
En de fier gekruiste spits
Van de aêloude torentrits,
Rond gewrocht in moorschen vorm,
Schijnt, zich beurende uit de bladeren,
Trotsch op de eer der stoute vaderen
Tot het luchtgewelf te naderen,
Lachende met winde en storm.
En een tweetal blanke zwanen,
Fier op de aangeboren pracht,
Zoekt zich daar een weg te banen,
Glijdt of dobbert in de gracht:
Speelt en dartelt met gewiegel,
Pluist of tooit zich in den spiegel,
Die haar volle borst omgeeft:
Schudt en kleppert met heur pluimen,
Doet het rimplend water schuimen,
Dat op dons en veder kleeft.

---

## ABDALLAH'S LUSTWARAND.

---

Heerlijk rijst op 't middenhofperk
dat een heuvelkling beslaat,

Tusschen myrthe en dadelpalmen
een rotonde van agaat :
Zilvren bogen, opgeluisterd
door 't omslingrend struikgewas,
Wijzen 't oog naar al de schatten
van Abdallah's bloemterras,
Waar narcissen, amaranthen
met hun geurige ademtocht
Om de tuberroos zich vlechten,
die hun schoon veredlen mocht,
En op 't bed van kleurgemengel
met nog hooger luister blinkt,
Dan de fierste rijkssultane
door heur maagdental omringd.
Zeg, wie telt de bloemgeslachten,
die in 't rond vergaderd zijn
Van de tulpen, van de lelie
tot de stille rosmarijn....
Ginder ziet ge 't vallend water
in dien vijver neêrgevloeid,
Die langs kronkelpaden heenglijdt,
bloem en waterhalm besproeit;
Luide zweeft zijn zoet gemurmel
door 't geruisch der lanen voort,
Schoon het 's avonds vaak den Bulbul
in zijn zangen heeft verstoord.
Maar, wat mocht wel 't meest betoovren!...
't Was aan 't eind der lustwarand,
't Was een groep van trotsche palmen,
tot een doolhof saamgeplant :
Rond acacie- en amraboom,
die bij 't lisplend windgezucht,
Op den grond hun bloesems strooien,
geuren uit een reiner lucht :
En te midden van die boomen –
daar, in wijden kring geschaard –



Groent 'et grasperk, dat een dekkleed
van smaragden evenaart;
Dáar uit struik en weeldrig lover
was een hofpriëel ontstaan,
Met de keur van ooft en bloemen
rijk doormengeld of belaân.
Ook de wandlaar vond een zetel
breed gebeiteld, zwaar verguld,
Vond er polsters voor zijn leden
met het zuiverst dons gevuld.
Want, van daar kon 't oog verdwalen
op een marmren watersprong,
Die een straal kristal en zilver
hoog, tot aan den amra drong,
En weer draaiend, vallend, klotsend,
in een vijver nederzond –
Immer vlietend van den morgen
tot den andren morgenstond.

Lieflijk wierp de maan heur tooisel
op de kruinen van 't geboomt',
Op de heldre waterbeken,
door dat lusthof heengestroomd:
Zeegnend schonk ze aan knop en bloesem
teeder licht, bedauwend vocht,
Om nog hooger schoon te ontplooien,
wen de dagvorst naken mocht:
En, terwijl zij 't rond stoffeerde
met schier ongekende pracht,
Keerde op 't pad der dichte lanen,
't beeld der zwartste winternacht.

H. J. C. VAN NOUHUYS. *(De Historie van Crequy.)*

---

## DE GEVAARLIJKE BARBIER.

„ Daar 'k van lansier weêr burger word
En snor en sik moet geven,
Wil 'k toch den schrapper, die ze kort,
Nog eens van schrik doen beven. —
Holla, kastlein! Zeg, heb je hier
Niet zoo een hondsvot van barbier?
De vent moet aanstonds komen.

„ Kom voor en haal je mes maar uit,
Barboks! — Daar ligt een gulden;
Maar, 'k val wat kittelig van huid
En kan geen villen dulden.
Toon dus je kunst en hou je goed,
Want 'k jaag je, stort je één droppel bloed,
Dees dolk hier door de ribben. "

Het spitse, koude moordtuig, dat
Op tafel lag te vonklen,
De snorbaard, die daar dreigend zat,
Met oogen als karbonklen
En met een tronie, barsch en strak,
Als waar hij de ergste bullebak....
't Was juist geen lief spectakel!

De scheerbaas wordt er aaklig van;
Hij wil zijn messen wetten,
Doch voelt, gluurt hij naar dolk en man,
Een rilling van ontzetten;
Zijn tanden klappren op elkaâr; —
In 't eind pakt hij zijn boêl te gaâr
En zendt een van zijn knechten.

„ Vrind, kijk, een gulden ligt hier klaar,
Wil je mij flink raseren;
Maar snij je me, je zult, voorwaar,
Geen kin op aard meer smeren. " —
„ Wat? " roept de knecht; „ neen, op mijn woord,
Ik scheer geen mensch op zoo'n accoord!"
Hij loopt, en stuurt den jongen.

„ Ei, durf jij 't wagen, kleine pier?
Wil dan geen tijd verliezen.
Hier ligt mijn dolk, de gulden hier,
Je hebt thans maar te kiezen,
Want snij je me of schramt me maar bloot,
Je valt hier voor mijn voeten dood;
Zoo niet, is 't geld het jouwe. " —

De jongen gluurt naar 't geld. Dat blikt
Hem hel en glanzig tegen.
„ Zit stil maar, " roept hij; „ niet gekikt!
Ik zal 't wel knapjes vegen. "
Hij zeept hem daadlijk wakker in,
Scheert vlug en handig wang en kin
„ Zoo! " roept hij; „ 't is beredderd. " —

„ Daar kleine gannef, neem je geld,
Pardoes, jij durft wat wagen!
Je bange baas was heel ontsteld,
Zijn knecht stond ook verslagen.
Maar jij.... jij dorst en toch.... *pardi!*
Hadt je me één schram gegeven, die
Moest je met bloed betalen. "

„ Ei, heer, 'k geloof, dat ge u vergist;
Ik hield je keel goed stijf vast
En dacht: een domme duivel is 't,
Die niet op 't eigen lijf past!

Trekt hij één enklen scheeven bek,
'k Haal rits! hem 't mes door strot en nek,
En loop dan met mijn gulden. " —

„ Zoo, zoo! Hm, hm! Was dát je plan? "
De heer begint te trillen
En wordt er wit als linnen van;
„ Ei, ei! was dat je willen?
Dáár had ik geen gedachten op;
Doch, bij mijn ziel, jij galgenstrop!
Jij zult mij nooit weêr scheren. "

CHAMISSO. J. J. A. GOEVERNEUR. *(Verstrooide rijmen.)*

---

## HET AKKERLEVEN.

---

Hoe genoeglyk rolt het leven
Des gerusten Lantmans heen,
Die zyn zaligh lot, hoe kleen,
Om geen koningskroon zou geven!
Laege rust braveert den lof
Van het hoogste koningshof.
Als een boer zyn hygende ossen
't Glimpend kouter door de klont
Van zyn' erffelyken gront,
In de luwt der hooge bosschen,
Voort ziet trekken; of zyn graen
't Vet der klai met gout belaên;
Of zyn gladde mellekkoeien,
Even lustigh, even bly
Onder 't grazen, van ter zy,
In een bogtigh dal hoort loeien;
Toon my dan, o arme stadt,
Zulk een' wellust, zulk een' schat.

Welige akkers, groene boomen,
Malsche weiden, dartel vee,
Nieuwe boter, zoete meê,
Klaere bronnen, koele stroomen,
Frissche luchten : overvloet
Maekt het buitenleven zoet.
Laet een' koopman koopmanswaeren,
Huis en hof en kas en gout
Waegen op het schuimend zout
Daar de witte zeilen vaeren,
Vaeren, maer met groot gevaer;
Veemans rykdom blyft van daer.
Laat de drokke pleitzael woelen,
Menigh vreezen dat de schael
Van de vierschaer ryze of dael'
Voor de strenge rechterstoelen;
Veeman houdt zich by zyn vee,
En daar blyft zyn zorregh mê.
Zaeien, planten en verzetten
Geeft hem werk. Hy vist en jaegt.
Dikwyls valt hem eer het daegt
Vliegent wilt in looze netten :
Dikwyls voert hy met zyn raên
Grazigh zuivel stêwaert aen.
Appels enten, peereplukken,
Maeien, hooien; schuur en tas
Stapelen vol veltgewas,
Schaepescheeren, uiers drukken;
Zeven kinders en een wyf
Zyn zyn daeglyx tytverdryf.
Vork en riek en schup en spade
Zetten zyne lusten pal,
't Zy de welgemeste stal,
't Zy de boomgaert hem verzaede,
't Zy de kruitben niet te loom
Op zyn laege tafel koom'.

Als de lente 't lant beschildert,
Als de zomer zweet en gloeit,
Ploegt en spit hy onvermoeit.
Als de winter 't wout verwildert,
Houdt hy den berookten haert
Met zyn vrienden, ront van aert.
't Herfstsaizoen, vooral te danken,
Snyt hem druiven, perst hem most,
Most die slechts wat moeite kost:
Hemelwaerde wyngertranken
Vullen dan met wyn zyn ton.
Onlangs schutten ze ook de zon:
Want des zomers, na veel zwieren,
Neemt hy, om zich goet te doen,
Onder 't loof een slaapje in 't groen
Daer de vogels tierelieren,
Daer een levendige vliet
Van de steile rotsen schiet....

H. C. POOT. *(Mengeldichten.)*

---

## DE KLEINE SAVOIJAARD.

---

Lief marmotjen, kijk zoo niet,
Pierre kan nu niet meer spelen;
Ach, hij kan naauw 't kopje u streelen,
Pierre is ziek, zoo als gij ziet.
Och, hoe doet mij 't hoofdjen zeer;
Lief marmotje, ik kan niet meer.

Kom, mijn diertjen, rust bij mij:
'k Heb u o zoo lief gekregen;
Lang hebt ge aan mijn zij gelegen,
Maar ligt is het haast voorbij.

Pierre keert wis nimmermeer
Met u naar Savoije weêr.

Och, wat is dat wijd van hier!
Moeder weet niet waar ik zwerve;
En, als 'k in den vreemde sterve
Zegt gij 't haar dan, trouwe dier?
Maar, als *ik* niet wederkeer,
Komt *gij* dan bij moeder weêr?

o, 't Is waar, 'k rust hier wel zacht,
Dank de zorg van eedle menschen;
Maar, dit zou ik nog wel wenschen,
Moeders vriendlijk : *goeden nacht.*
God! dat klonk mij steeds weleer
o, Zoo lieflijk, zoet en teêr.

„ Pierre, " zeî mijn moeder mij,
En ze omarmde mij zoo teeder;
„ Ga in vrede, maar keer weder
„ Als er drie jaar zijn voorbij;
„ Nu mijn kind, dat niets u deer',
„ En uw hoeder zij de Heer! "

Dra is 't tijd van 't wederzien,
Na een lang driejarig scheiden;
Dan zal moeder mij verbeiden
En mijn broertjen bovendien,
Dan wis zegt ze menig keer :
„ Weldra keert mijn Pierre weêr. "

Dan zal ze uitzien, dag aan dag,
En vaak denken : daar is Pierre;
Maar ach! wist ze, dat ik verre
Ver van haar begraven lag.....
Moeder, moeder! 'k wensch zoo zeer
Zag ik u nog eenmaal weêr!

God! troost Gij mijn moeder dan,
Gij de hulp en steun der vromen;
Als ze mij niet weêr ziet komen,
Mij nooit weêr aanschouwen kan,
En geef mijn marmotjen weêr,
Een goed meester, lieve Heer.

---

## DE VROME RIDDER.

---

SAGE.

---

Daar reed eens een ridder, godvreezend en stout,
In 't holst van den nacht naar 't kasteel in het woud.

De burgtklok sloeg twaalf en klonk ver in 't rond;
De hemel was duister en zwart was de grond.

Zijn klepper hem over den Godsakker voert;
Maar vrees had nog nimmer zijn binnenst geroerd.

De ridder vergeet de hier sluimrenden niet,
En lispelt, godvruchtig, het kerkelijk lied :

„ Ik roep uit de diepte, God! hoor naar mijn beê :
„ Dat al uw geloovigen rusten in vreê. "

Op eenmaal..... daar schrikt en daar steigert zijn ros;
Zijn vijand rent woest, van nabij, op hem los.

„ Ik roep uit de diepte, God! hoor naar mijn beê :
„ Beschut me in 't gevaar op deez heilige steê. "

De dooden ontwaken uit d'eenwigen nacht
En stijgen ten grave uit, in sneeuwwitte dragt.

De schimmen omsinglen 't vijandelijk rot;
Hun vinger wijst dreigend naar boven — naar God.

Verbleekt van ontzetting en siddrend en stom,
Wendt 't heir van vervolgers, snel vlugtend, zich om.

En vriendelijk keeren de dooden zich heen
Naar hem, die zoo vroom voor hun rust had gebeên.

Toen reed weêr de ridder, godvreezend en stout,
In 't holst van den nacht naar 't kasteel in het woud.

L. BECHSTEIN. J. POELHEKKE. *(Gedichtjes.)*

---

## DE KRACHT DES GELOOFS. (*)

(696.)

— „ Hoort, mannen! hoort: wie WODEN mint,
„ Wie Meê aan FRICGA plengt: 1
„ Hy schaff' den vreemdling drank noch spijs,
„ Die hier, naar sluwer *Franken* wijs,
„ Ons vreemde zeden brengt." —

Zoo sprak de *Saxische* Edeling
Die heerschte op *Kinnems Loo*,
En, om de Goden van zijn stam,
Mistrouwde wat van 't Zuiden kwam —
Scheen 't ook een vredebô.

---

(*) Deze ballade alsook *het Paardenrif* met goedvinden des Uitgevers overgenomen uit: *Kennemerland*, Balladen door W. J. HOFDIJK. *Haarlem*, J. J. VAN BREDERODE.

1 WODEN: „ Die höchste und oberste gottheit, wie man annehmen darf, allgemein unter allen deutschen stämmen verehrt. — *Frigg* [*A. S.* FRICG], als des höchsten gottes gemahlin, hat den rang vor allen übrigen göttinnen. — GRIMM.

Toen rees de nood met iedren dag
By CHRISTUS kleene schaar,
Die omging zonder schut of dak,
Maar moedig van den Meester sprak,
Trots smaad en lijfsgevaar.

Dat was een eedle jongrenstoet,
Wel yvrend voor den Heer:
Ze brachten, vol van menschenmin,
En blakende van Christenzin,
Zijn heilwoord heinde en veer.

Ze leerden 't blinde Heidendom
Bewustzijn van zijn lot;
En hoe de weg van CHRISTUS leidt
Tot onzer ziele zaligheid,
Door 't heilgeloof in God. —

Daar was een eedle Gravenzoon,[1]
Van 't NOTTINGHAMER Huis;
Maar die zijn gravenkroon en staf
Om CHRISTUS Euangelie gaf,
Om CHRISTUS en Zijn kruis.

Daar was een hooge Koningsspruit,[2]
Een zoon van *Sussex* Heer;
Maar die met heel zijn edel hart
Een Prediker van CHRISTUS werd,
Van CHRISTUS en Zijn leer.

---

[1] SWITHBERT, zoon van SIGEBERT, Graaf van *Nottingham*. De broederen verkozen hem tot hun tijdelijk hoofd, toen WILLEBRORD naar *Romen* was vertrokken om de wijding te ontfangen. Hy stierf in 717 te *Weerdt*.

[2] ADELBERT, zoon van EDILBALD, Koning van *Sussex*, en neef van OSWALD, Vorst in *Northumberland*. Hy overleed omstreeks 705 te *Egmond*, waar hy sints als Beschermheilige werd geëerd.

Ook stond er menig dorperskind
Naast d'erfzoon van zijn Heer.
Maar allen achtten zich gelijk
Als kinderen van CHRISTUS rijk:
Apostlen van Zijn leer.

Een edel man was aan hun hoofd,
De keursteen in dien krans:
Hy was een Heer aan *Humbers* boord,[1]
Maar werd een knecht om CHRISTUS woord:
Apostel *Kennerlands*. —

O vrekke zelfzucht onzes tijds,
En dorst naar aardsch gewin!
De schaamte slaat u in 't gezicht,
By zulk besef van Christenplicht,
By zoo veel Christenzin. —

Thands naakte hun een felle plaag,
Een plage, lang gevreesd:
Des geestes wiek was niet geknacht —
Maar 't lijf vroeg lafenis en kracht,
Tot sterking van den geest.

De male droeg een luttel broods;[2]
(Hun nooddruft vroeg niet veel!)
Maar ledig was de holle buik
Der uitgeschonken waterkruik,
En — dorstig was de keel.

---

[1] WILLEBRORD, een naam, die het Christelijk hart met eerbied vervult. Hy was de zoon van WILGIS, Landvoogd in *Northumberland*. Paus SERGIUS I. wijdde hem in 695 tot Aartsbisschop der *Friesen*, onder den naam van CLEMENS. Hy grondvestte het Bisdom *Utrecht*, en stierf in 736 te *Epternach*, waar by in de Abtdy, door hem gesticht, werd begraven.

[2] Male: tasch.

Wel spoelden meir en kreek en vliet
Den hoogen geestrug om;
Maar elke golf was zout of brak,
Die speelde op stroom of watervlak,
Die op de meiren zwom.

De dag was zwoel. Geen droppel bracht
Verzachting voor hun leed.
Geen laving werd hun dorst ten deel;
En langs de dor gegloeide keel
Ging de adem brandend heet. —

Maar niet een enkel morrend woord
Kwam van hun lippen af:
„ Vrijmachtig is der Heeren Heer:
„ Aan Hem de lof en eeuwige eer,
„ Het zij Hy nam of gaf!" —

— „ Ja!" sprak de Bisschop WILLEBRORD,
Vol hooge kracht in God:
„ Berusting des geloofs versterkt;
„ Maar — niet gebeên slechts: ook gewerkt:
„ Dat is zijn wijs gebod.

„ 't Geloof verzet het rotsgraniet,
„ Geworteld diep in de aard: —
„ Breng hier een spade, en graaf met moed:
„ Wie zegt u, dat dees heuvelvoet
„ Geen frissche wel bewaart!" —

Het Koningskind greep kloek de spa,
En woelde in zode en klont;
En ziet: de grond werd koel.... werd vocht....
Daar borrelde, zoo snel het mocht,
Het water uit den grond! [1]

---

[1] Waardoor de put ontstond, die nog ten huidigen dage alom onder des H. mans naam bekend is. Achter 't bosch van *Heiloo*, aan de *Egmonder*-meir, heet nog een plekjen: de preekstoel: daar wil men dat de Bisschop zou gepredikt hebben.

't Verheerlijkend „Laudamus te!"
Klonk thands van aller mond:
Eerst God den dank uit diep gemoed;
Toen ging er met een tranenvloed
De waterkruik in 't rond.

— „Een wonder!" riep 't verslagen volk,
By hoopen saamgerot.
— „Neen!" sprak des Heeren Heilgezant:
„Neen, volkeren van *Kennerland!*
Dat is 't Geloof in God." —

W. J. HOFDIJK. *(Kennemerland.)*

---

## DE KINDERBEDE.

„Ja, kind! vijf eeuwen zijn ten end,
Dat God te dezer steê [1]
In zijn aanbidlijk Sakrament
Dit groote wonder deê."

Zoo toog een moeder heen ter kerk
Haar blijde kind ter zij',
Dat immer sprak van 't Wonderwerk
En van het Feestgetij.

„Maar, lieve kind! vergeet gij 't niet,"
Zoo spreekt ze 't weder aan,
„In gindsche kerk, die ge aanstonds ziet,
En daar wij danken gaan, —

---

[1] Amsterdam in 1345.

„ Vergeet het niet : ONS HEER is daar,
Dien gij aanbidden moet;
Vouw stil de handjes in elkaâr,
En bid als moeder doet! –

„ Val, kind! dan op uw knietjes neêr,
En zeg : Ik ben zoo blijd!
Dat Gij bij ons nog, Lieve Heer!
In 't groote Wonder zijt.

„ Dan moet gij bidden stil, zoo stil :
O Heer, verlaat ons niet!
Maar dat wij leven naar uw' wil,
En doen wat Gij gebiedt. " –

---

En 's Heeren tempel traden ze in,
Waar 't uitgegolfd azuur
Gevonkel schiet, als 's hemels tin,
Van licht en starrenvuur.

Gods Engel vangt de beden op,
En juicht en bidt daar meê;
En, – als de lelie d'uchtenddrop, –
Ving hij des kindes beê.

„ Ik weet, Gij zijt hier in de kerk, "
Zoo bad het, „ Lieve Heer!
En val voor 't groote Wonderwerk
Hier op mijn knietjes neêr.

„ Nu, Lieve Heer! nu hoort Gij mij,
En ziet mij immers aan!
En ik, o Heer! ik ben zoo blij,
Dat 'k meê mogt bidden gaan.

„ Nu bid ik U zoo stil, zoo stil :
Verlaat, o Heer! ons niet;
Maar dat wij leven naar uw' wil,
En doen wat Gij gebiedt.

„ En moeder zeî ook : Lieve kind!
Als gij dat altijd doet,
Wordt gij door God, die kindren mint,
Voor alle kwaad behoed.

„ Dan ziet gij in den hemel Hem,
Op veel – veel schooner' troon,
Dan bidt gij daar met Eng'lenstem,
En krijgt van Hem een kroon.

„ Hoor, Heer! ik bid dan stil, zoo stil :
Verlaat, verlaat ons niet!
Maar dat wij leven naar uw' wil,
En doen wat Gij gebiedt.

„ Hoor, Lieve Heer! mijn kinderbeê
En blijf ons altijd bij,
Dan bid ik met uwe Eng'len meê,
En moeder ook met mij!... "

„ En moeder ook met mij! " Dit woord,
Dat luider 't kind ontvliedt,
Had moeder aan zijn zij' gehoord,
Wie 't oog in tranen schiet.

„ Hoor, " zucht ze, Heer! „ een kinderstem,
Die Ge altoos hebt bemind; –
Om 't geen Gij leedt in Bethlehem,
Ach, hoor 't onschuldig kind!

„ 'k Vertrouw, Heer! dat hun Eng'lenbeê
Tot voor uw' zetel gaat;
En daarom sprak ik : Kind! bid meê,
Dat God ons niet verlaat!

„ Want Gij hebt ook uit kindertoon,
O God! U lof bereid;
En looft hun Engel om uw' troon
U niet in eeuwigheid?

„ Hebt Gij geen Moeder, Heer! wier beê
Bij U genade vindt?
Met de Eng'len bidt MARIA meê,
En aan mijn zij' mijn kind!...

„ In uwe hand stel ik mijn lot, —
En wat dit eenmaal zij:
Geef mij uw' hemel, o mijn God!
En aan mijn kind met mij!"

P. VAN DER PLOEG. *(Gedichten.)*

---

## HET BOSCH VAN 'S GRAVENHAGE.

---

Heerlijk bosch van 's Gravenhage!
nooit volprezen lustwarand!
Liev'lingsplek van Hollands Tuinmaagd!
pronkcieraad van Nederland!
Wijd vermaard door eigen schoonheid,
wijd vermaard door Huyghens lied!
Wie, die eenmaal u doorkruiste,
roemt, verrukt, uw luister niet!
Dankbaar rust de matte wand'laar,
afgedaald van 't heete duin,
In de schaduw van uw lover,
onder beuk- of olmenkruin.
Trotsch verheffen eik bij eiken,
eeuwen lang, den groenen top;
En uit vlier- en lindebloesem
stijgt de geur verkwikkend op.

Altijd ruischt van tak en twijgen,
't zich vervangend boschkoraal,
Fluit het zijsje, zingt de lijster,
orgelt vink of nachtegaal.
Kunst, door echt gevoel gedreven,
bood natuur haar bijstand aan,
En heur beider macht, vereenigd,
deed uw roem onwrikbaar staan.
Vrolijk dart'len blanke zwanen
in uw held'ren vijverplas,
Waar zich vroeger niets deed vinden,
dan een onbezocht moeras.

Dan, hoe schoon gij ook moogt prijken,
hoe vermaard en heerlijk thands,
Grootscher nog en uitgebreider
was in ouden tijd uw glans.
In die zegenrijke dagen
niet beperkt in enger kring,
Strekten zich uw paden Noordwaart
over zand en heuvelkling,
Wect'ring, Rijn en duinbeek over
en langs Noordwijks enge vaart,
Over 't heim, sints vroeger eeuwen
om der Sassen naam vermaard,
Verder dan 't aêloude landhuis,
waar eens Floris, Hollands lust,
Bij 't gezang der voog'lenkooren
vaak van staatszorg had gerust,
Over 't pad, waar Haemsteês liebaart
roemvol had gezegepraald.
Slechts bij Haarlems oude walpoort
werd uw omtrek afgepaald.
Heinde en veer klonk toen de horen
op uw paden reis op reis,

En geen wild was uit te denken,
dat niet rondzworf in uw kreits.
't Was niet enkel snep of veldhoen,
bloode haas of duinkonijn;
Neen, toen knaauwde aan 't jeugdig etgroen
't ruiggeborsteld everzwijn :
Toen, toen sprong de vlugge hinde
schuchter door het kreupelbosch,
En uit diepgegraven holen,
loerden das en sluwe vos.
Wat toch deed uw omvang mind'ren,
eenmaal onafzienbaar woud?
Woedden bijl of vlam of stroomvloed
alvernielend op uw hout?
Neen! 't gegier der Westewinden
stormde in 't opgestoven duin;
En 't opeen gehoopte stofzand
dekte eerlang der boomen kruin.

Was het wonder, dat bosschaadjen,
zoo bekwaam ter blijder jacht,
Dierbaar waren aan de Vorsten
uit het Grafelijk geslacht?
Dat zij vaak de jachtspriet grepen
voor 't geweldig oorlogsstaal,
En er menig weispel hielden
in voorouderlijken praal.
Menig prachtig lust- en jachthuis
stichtten zij in 't groene woud;
Maar het schoonste had Graaf Willem,
aan de Zuidzijde, opgebouwd.
Hier was 't, dat, in blijden feestdosch,
't vrolijk jagtgevolg verscheen:
Hier kwam op Jacobaas wenschen,
ook haar jaag'renstoet bijeen :

En reeds van den vroegen morgen,
klonk het vrolijk jagerkoor,
Voor het lusthuis aangeheven,
luid de boschwaranden door.

JAGERSLIED.

Op gezellen! op! ter jacht!
'Muffe bed ontweken!
Reeds begint in gouden pracht
't Zonlicht door te breken.
Hondgebas en valkgefluit,
En des horens schel geluid,
Roepen u ter slaapstede uit.
Ziet, hoe schoon de morgen lagcht,
Op gezellen! op! ter jacht!

Op gezellen! op! ter jacht!
't Zonlicht is gerezen.
Hij, die rust voor onrust acht,
Mag geen jager wezen.
De ochtendmist trok blozend op,
En de morgenpaereldrop
Glinstert op den bladertop,
Wijl de heeter zonnegloed
Vaart en beeken dampen doet.

Op gezellen! op! ter jacht!
'k Weet de plaats te vinden,
Waar het boschzwijn heeft vernacht,
Onder 't loof der linden.
Gist'ren volgde ik nog zijn tred.
'k Heb wel op den eik gelet,
Waar 't de slagtand heeft gewet,
Nooit ontgaat het 's jagers macht!
Op gezellen! op! ter jacht!

J. VAN LENNEP. *(Nederlandsche legenden.)*

## HET KRISTELIJCK GEDULT.

---

't Gekruist Gedult vint nerghens steê
Als midden in een wilde zee,
Daer zitze en klappertant alleen,
Half naeckt op eenen kouden steen,
Waer op 't verbolghen water barnt.
Het grimmigh onweêr, al 't gestarnt
Bedeckend, gunt haer droef gezicht
Niet eene vonck van troostlijck licht:
Of zoo het haer wat klaerheits schenckt,
'tIs licht van vier, dat d'oogen krenckt;
't Zijn wolcken, die van gloet geperst
Den blixem baeren met een' berst.
Een hoop gedroghten, wijt van mont,
Van uit den omgheroerden gront
Omringhen de geschockte klip.
Zy ziet een aenghevochten schip
Van ver genaken, en wort bly,
Maer och vergeefs, het zeilt voorby.
Zy heeft nochtans hier vrienden in,
Doch flaenwe harten, kondt van min.
Of roept 'er een met ernst: legh aen;
Al d'andren vreezen te vergaen,
En schreeuwen om het stijfst: hou af:
Vermy den zerck van 't zoute graf;
Dies t'eenighst dat 'er overschiet,
Ten troost in afghepijnt verdriet,
Is 't goet geweten, 't eenigh goet
Van 't afghemartelde gemoedt,
Een schat der onderdruckte Deught
Die somtijdts traenen schreit van vreught,

En, zonder hulp of troost te zien,
Noch spreeckt: Godts wille moet geschiên.

## KINDERLIJCK.

KONSTANTIJNTJE, 't zaligh kijntje,
Cherubijntje van om hoogh,
d'Ydelheden, hier beneden,
Uitlacht met een lodderoogh.
Moeder, zeit hy, waerom schreit ghy?
Waerom greit ghy, op mijn lyck?
Boven leef ick, boven zweef ick,
Engheltje van 't hemelrijck:
En ick blinck'er, en ick drinck'er,
't Geen de schencker alles goets
Schenckt de zielen, die daer krielen,
Dertel van veel overvloets.
Leer dan reizen met gepeizen
Naer palaizen, uit het slick
Dezer wereld, die zoo dwerrelt.
Eeuwigh gaet voor ooghenbliek.

J. VAN DEN VONDEL. *(Poëzy.)*

## 'S LEVENS BEKER.

*Tenentque*
*Pocula laeta homines, et inumbrant ora coronis.*
LUCRETIUS.

Laat smaragden en saffieren
's Levens brozen beker sieren;
Laat robijn en diamant
Schittren om zijn' gouden rand;

Laat hem roos en anemonen
Met het geurigst kransjen kroonen;
  Laat de tintelende wijn
  Gloeien door zijn kristallijn;

Laat hy tot den boord geschonken,
Vrolijk schuimen, dartel vonken,
  En verlokken oog en hart;
Laat hy met zijn eerste teugen
't Onbedreven hart verheugen;
  Ach, wat geeft hy toch dan smart!

Duizend die hem vrolijk grijpen,
Maar met harde vingers nijpen,
  Breekt en barst hy in de hand.
Dan beklagen zich de droeven,
Dat zy 't vocht nog naauwlijks proeven,
  Of de zoetheid ligt in 't zand.

Andren netten pas de lippen,
Of zy laten hem ontglippen,
  En zy doen de zelfde klacht.
Andren, die er groots meê pralen,
Laten 't nat er in verschalen,
  En verliezen geur en kracht.

Andren zwelgen! Maar met horten,
En zy plengen, druipen, storten,
  En verkwisten 't kostbre vocht.
O hoe zeldzaam, die ter degen
's Levens vollen beker leêgen,
  Die hem wel genieten mocht!

Doch men grijp' hem wel en handig,
  Hou hem vast, en drink hem leeg,
Ernstig, matig, en verstandig!
  Ach, wat is het, dat men kreeg?

De eerste mondvol mag dan smaken,
En de dorst ons gaande maken
  Door eèn soort van prikklend zoet;
't Week verhemelt' zachtjens streelen;
Lieflijk door den gorgel spelen;
  En doen maag en hersens goed.
Maar hoe zoet het eerst moog schijnen,
Al die wellust gaat verdwijnen;
  Al wat smaakte gaat er af;
Ieder teug valt immer banger;
En de nasmaak wordt steeds wranger;
  Ja, het laatst is enkel draf.

Neen, men moog om krans of bloemen
  Of om uiterlijken praal
My dien schoonen beker roemen;
  Ik, ik dronk hem, dien pokaal!
Ik, ik weet, wat wreede zorgen
In die wellust zijn verborgen
  Die zijn eerste teug ons geeft!
'k Heb in maag en ingewanden
't Zuur vol scherpte voelen branden,
  't Geen zijn zoetheid in zich heeft!
'k Ken de naweën van die teugen,
Die een oogenblik verheugen;
  'k Heb hunn' nasmaak in den mond:
En mocht me iemand in dit lijden,
Van den laatsten drop bevrijden,
  O dat waar een blijde stond!

1805. W. BILDERDIJK. *(Nieuwe mengelingen.)*

---

## DROOM VAN DIEBITSCH VóóR DEN SLAG BIJ OSTROLENKA.

---

't Is avond : achter 't blaauw der breede heuvelklingen,
Die Westwaarts van de stad de smalle vlakte omringen,
Verdwijnt de schijf der zon, zacht in der neevlen schoot,
En kleurt der heuvlen rand met goud en purperrood.
Een lichte nachtwalm stijgt uit Narews golvenspiegel
Met bleeken glans, en klemt met weemlend wolkgewiegel,
Zich aan de houten brug, die Ostrolenkaas poort
Met d'engen dijk verbindt van Narews steilen boord.
Naauw doet de zon heur glans aan de avondkimmen zwichten,
Of 't starrenheir vangt aan met flonkergloed te lichten
En diamanten pracht. De heldre melkweg gloeit,
En schijnt een zilvren stroom, die langs de sfeeren vloeit.
De Sirius, belonkt door 't lieflijk lenteweder,
Ziet op het rustend heir, als op Pygmeën neder.
Maar geen der krijgers blaakt voor 't schoon van 't avonduur;
Hem boeit de vlam veel meer van 't barnend sparrenvuur,
Bij welks verkwikbren gloed hij in zijn pels zich wikkelt,
En 't afgematte lijf met vleesch en Whisky prikkelt;
Of met zijn moedig ros, gegrepen bij den toom,
Den slaap in de armen zinkt en 't streelen van den droom.
Wat zijt gij machtig, slaap! zie, honderdduizend krijgers,
Elkaâr bekampend met de drift van woeste tijgers;
Nu machtloos neergeknield voor uw onwrikbren throon,
En door uw tooverstaf vervormd tot schijnbre doôn.

Ook Diebitsch is vermoeid de rust in d' arm gezonken,
En aan de peluw van het veldbed vastgeklonken;
Dan, naauwlijks heeft zijn oog, zich sluitend voor het licht,
Een wijl voor 't wiekgesuis eens zoeten slaaps gezwicht,

Of 't woelig droomenheir, komt, op die rust verbolgen,
Hem op zijn stille koets met nachtgezichten volgen,
En jaagt den held, die nooit door schrik gefolterd werd,
Het angstzweet op de wang, den doodsschrik in het hart.
Hij waant zich aan de spits van luttel oorlogshelden,
Met Polens heir in strijd op Ostrolenkaas velden.
Hij ziet bij 't krijgsgeschal en 't dondren van 't kanon,
Een schim, die hem bedreigt. Het is NAPOLEON;
Het Veldheershoofd bekransd met bloedige eerlaurieren.
„ Wat waagt gij 't aan de spits van Ruslands lijfstaffieren,
„ Te strijden met den Pool;" dus spreekt hij, „ in dit oord?
„ Heeft hier de glans des roems mijn schedel niet omgloord?
„ Schonk Ostrolenka niet een deel der palmenloveren,
„ Die Frankrijks heldenheir bij Friedland moest veroveren?
„ Terug! Nog zij mijn naam in aanzien en gevreesd.
„ Terug!" — Hij zwijgt. Dáár rijst des grooten PETERS geest.
Hij draagt de gloriekroon, die hij in Holland plukte,
En Zwedens Vorst ten spijt, op 't Vorstlijk voorhoofd drukte.
„ Gedenk aan Pultawa!" dus klinkt zijn forsche stem :
„ 'k Gaf dáár mijn heerschappij voor de eeuwen kracht en klem.
„ 'k Heb dáár Mazeppaas heir en twaalfden Karels scharen,
„ Kozak en strijdbren Zweed mijn gramschap doen weêrvaren.
„ Volg, volg mijn voorbeeld op het bloedig slagveld na,
„ En zij thands Ostrolenke een tweede Pultawa!
„ Dan zal onwelkbre roem uw heldenslapen kroonen!"
„ Ja, groote Rijksvorst, 'k wil mij uwer waardig toonen!
„ Het blijk den woesten Pool wat moed mijn ziel doorblaakt!"
Dus spreekt het Legerhoofd met geestdrift en — ontwaakt.

A. VAN DER HOOP Jr. *(Warschau.)*

---

## RIJKDOM VAN INDIË.

De Kormandeller schenkt het merg van suikerrieten,
Een hemelsch manne, niet als dankbaer te genieten,
Dat yders tong vernoegt, den lekkren honger wett,
En alle spijzen maekt een aengenaem banket.
O lieflijk rietebloet, gy weet de doot te keeren,
En d'onverderflijkheit den vruchten te vereeren.
Hoe rykelijk verzoet uw schat den angst en 't leet
Des zeemans, die zoo verre u haelt met bloet en zweet!
Het sierlijk elpenbeen wort meê van hem gezonden,
Dat, onlangs een geweer verstrekkende in de monden
Der Olifanten, nu misschien gedraeit, en schoon
Geheldert, sieren zal een' vorstelijken troon.
De Malabaer verziet de Nederlandsche vloten
Met Peper, 't vier der aerde, in dezen kern besloten,
En in al 't water van den Oceaen bewaert
Voor schipbreuk, 't zy haer kleur naer 't vel der Mooren aert,
En zwart geroost is van de heimelijke vonken;
Het zyze gladder, en met bleek vernis beschonken
Van buiten quijnt . . . . . . . . . . . .
. . . . . . . . . . . . . . . . . .
Of datze lang, en als een druiftak uitgedegen,
Naer haere grootheit heeft een' grooter gloet verkregen.
In 't vruchtbaere Kochin, daer een gewenschte May
Geduurig 't velt vereert met haere bloemlievrey
En looftapijten, propt matroos de zwemmende eiken,
Die met hun vleugels schier aen 's hemels assen reiken,
Met witte Gember en haer' kostelijken klaeu,
In zonneglans gedroogt, of in een lieven daeu
Van suiker ingeleit, om konde en zwakke maegen
Te sterken, en den smaek met eenen te behaegen.
De stoute zwemmer haelt voor hem, aen deze reê,
Den parcloester uit den gront der baere zee

En parelbanken op, zoo diep in 't nat verborgen,
Als of Natuur, begaen met onze onnutte zorgen
En gierieheit, die al des werrelts oogst verslint,
En, hoe verkropt van schat, noit haer genoegen vint,
Noch hoopte, door de diepte en afgront van de golven,
En riffen, in den nacht van 't water weggedolven,
De watermonsters en gedrochten, heet op bloet,
En d' oeverkrokodil, en zwaerdvisch, die hier woedt,
Haer af te schrikken, en die stoutheit in te toomen.
Vergeefs: zy tart de doot, en 't dreigement der stroomen.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Bengale, dat zoo breet gezeten langs het strant,
Gelijk een boog gekromt, ziet hoe de zeegolf brant
Op haer vermaerde kust, de laetste, die den stander
Des rijks liet vallen voor den troon van Alexander,
Dus zegt men, toen hy, vol en dronken van geluk,
't Vaste Indiën den hals geperst had in zijn juk;
Bengale, 't rijk kantoor der Morgenlantgewesten,
Geeft aen den Batavier een zee van schat ten besten.
De groote Ganges zet met vreugt den rijkdom by,
Op zijnen vloet betrout, ten dienst van 't scheeprijk Y.
De Zyde, min van waerde, of edeler van draeden,
Kabesse en Bariga in baelen afgelaeden,
En zyde kleeden, vol van luister, tot de pracht
Gemaekt, en 't Moorsch gewaet, hun koninglijke draght.
Het Diamantgesteente, in 's afgronts nacht verzonden,
En met een bruine korst zigh dekkende in de gronden
Van 't duistere gebergte en mijnen, naer en wild,
Wort hier in 't licht gezet; tot dat het, net geschilt
Van zijn' onreinen bast, geheldert en geslepen
Aen onzen Ystroom, wort in konstig gout gegrepen,
Gebogen tot een' ring, of borst- en halskarkant,
En flonkerende boot, die door zijn' gloet en brant
Ons 't oog verbystert met een weêrlicht van zijn straelen,
Daerze op elkaêr om 't zeerste afschietende, verdwaelen.

---

## ZEESLAG.

Daer dondert zee en strant. Ik zie 't, zy rukken voort.
Kanonnen, zwanger van salpeter, vier en moort,
Aen 't baldren in een' storm; de blixemgloet, geschoten
Uit monden van metael, drijft dolle donderklooten
Door buik en ribben van de kielen, scheurt en rijt,
En steekt het water aen. De korst der stranden splijt,
De strantduin davert, als de losgeborste zwavel
Het marmer schokt in zee tot op des afgronts navel.
De buskruitrook bedwelmt de zonne, die het bloet
In d'oogen spat. Men ziet hier niet dan vier en gloet.
Een schriklijk krijgsmuzijk van trommels, zeetrompetten,
En scheepsklaroenen, en kartouwen en musketten,
Wort met een' naeren toon en heeschen kreet verzelt
Van stervenden, gewont, geblackert, neêrgevelt,
En 't kleet van 't lijf gezengt, en in de lucht gevaeren,
Zoo drae de scheepsmijn springt, weêr plompende in de baeren,
Half levende en verminkt, en nu in deeze elend
Te spaê vervloekende het oorlogselement.

J. A. VAN DER GOES. *(Ystroom.)*

## DE STERREKUNDIGE.

Daar zat hij, in genot verloren,
Daar zat hij, eenzaam, op den toren,
  Die aan zijn vliering was gebouwd;
(Geen magtig Koning waant zich rijker)
Daar zat hij met kwadrant en kijker,
  Waarmeê hij 't luchtgewelf beschouwt.

Daar zat hij, de Natuurvereerder,
En blij verlangen wekt nog meerder
De geestdrift, die hem boeijen kon;
Daar keek hij, met opmerkzame oogen,
Hoe Venus aan des hemels bogen
Voorbij zou schuiven langs de zon.

Daar keek hij, hoe de eklips zou komen,
Zoo vaak het voorwerp van zijn droomen,
Door hem berekend keer op keer;
Wanneer zijn knecht, wiens logge stappen
Weêrklonken op de holle trappen,
De rust kwam storen van zijn' Heer.

Daar kwam, uit afgelegen streken,
Een vreemdeling den Wijze spreken,
En vroeg bij hem een kort onthaal.
„ Een gast!" zoo sprak de Sterremeter,
„ 'k Ben juist alleen; het kon niet beter;
„ Hij blijve hier op 't middagmaal.

„ Ik kom terstond bij hem beneden;
„ 'k Moet korten tijd nog maar besteden
„ Aan de observatie, die ik maak.
„ Ga, geef hem, wat hij goed zal achten,
„ En laat hem in mijn spijszaal wachten,
„ Alwaar ik daadlijk hem genaak."

De knecht gaat dit den gast berigten;
Zijn Heer bespiedt de hemellichten,
En ziet verduistren wat hij dacht;
En, bij 't bekroonen van zijn wenschen,
Vergeet hij d'aardbol en de menschen,
En ook den vreemdling, die hem wacht.

Maar in de spijszaal neêrgezeten,
Had daar de gast een uur gesleten,
  Dat hem zoo lang scheen als een dag;
Wanneer hij, wrevlig van 't verbeiden,
Opeens een' knecht den disch bereiden
  En 't eten binnendragen zag.

Het was de maaltijd van den Wijze,
Niet opgesmukt door keur van spijze,
  Maar toch verleidend voor den gast;
Eene eend, in 't kooinet pas gevangen:
Wat zou een vreemdling meer verlangen,
  Wiens onverwachte komst verrast?

Die schotel doet hem watertanden,
En in zijn borst een' lust ontbranden,
  Dien hij vergeefs te dooven tracht;
Hij wil het heiligst regt niet schenden;
Hij wil van 't wild zijn blikken wenden,
  Dat hem aanloklijk tegenlacht.

Maar telkens groeit het snood begeeren;
Want schoon hij de oogen af wil keeren,
  Hem treft de geur van 't fijn gebraad;
Hij nadert, peinst, en, mat van toeven,
Denkt hij: een enkel stuk te proeven,
  Duidt hem de gastheer niet ten kwaad'.

Hij proeft — hoe heerlijk is 't gebraden!
Kan hij nu langer zich beraden?
  Neen, die verleiding is te sterk;
Hij voelt al meer zich overreden;
De breede borst wordt opgesneden;
  Daarna verdwijnen poot en vlerk.

Hoe heerlijk smult hij van de brokken! —
Doch 't schendig feit is pas voltrokken,
Of 't streng geweten is ontwaakt.
De vreemdling schrikt; hij poogt, verlegen,
Zijn' mond en vingers af te vegen,
Eer dat de gastheer hem genaakt.

Hij ziet de bouten kaal gekloven,
Die hem een stug onthaal beloven;
Hij smijt een deksel over de eend;
En eer zijn misstap klaar zal blijken,
Wil hij in ijl dit huis ontwijken,
Terwijl hij om zijn zwakheid weent.

Maar in verrukking nog verzonken,
Bij al den wellust hem geschonken,
Daalde onze Wijsgeer van zijn plat,
En kwam, de trappen afgestegen,
In 't voorportaal den vreemdling tegen,
Die 't huis nog niet verlaten had.

„ o Wil mijn dwaling toch vergeven!"
Zoo sprak hij, „ nimmer in mijn leven
„ Was Venus in mijn oog zoo schoon;
„ 'k Vergat het, dat ik u liet wachten;...
„ Gij zult mijn' maaltijd niet verachten,
„ Al zijt gij beter spijs gewoon. "

Vergeefs wil de ander 't hem beletten,
Hij dwingt hem zich ter neêr te zetten;
„ Kom, haast u," riep hij, „ de eend wordt koud!"
Maar hoe! — het deksel wordt ontsloten:
Daar stuit zijn oog op rif en pooten
Van d' opgekloven' eendenbout.

Hij staat ontsteld, mistrouwt zijne oogen,
En door 't geheugen weêr bedrogen,
Ziet hij zich zelv' als schuldig aan.
„ Vergeef mij", sprak hij, „ 't vlug vergeten;
„ 'k Dacht waarlijk, dat ik nog moest eten;
„ Maar 'k had mijn' maaltijd reeds gedaan."

J. VAN OOSTERWIJK BRUIJN. *(Luimige dichtstukjes.)*

---

## WILLEM VAN ORANJE.

A. D. 806.

---

„ Nu, 't zij zoo! 't is waar.... het is Sinte Matthijs!
„ Wel; schaf dan voor heden min schere spijs.
„ Want anders.... gij weet in de tijd van de vasten —
„ Zon 'k noode de Abdij op forellen vergasten.
„ Wat groente, wat brood,... 't is al meer dan betaamt:
„ De voortijd maakt ons in zoo véel reeds beschaamd;"
Zoo, zittende voor een quartijn van Cyrillus,
Sprak de Abt van Gellone tot broeder Camillus.

„ Maar wie zal...?" — „ Wie gaan zal? 't Zij de eerste, die kan;...
„ Wien hoor 'k in de gangen? Hij zij onze man!
„ Ha, 't is broeder Willem... Ja, 'k wenschte wel, broeder,
„ Wat visch voor van daag: geef de merrie haar voeder,
„ En neem een paar korfjens en 't stalknaapjen meê.
„ Een uur of wat rijdens... tot waar Sint-André
„ Zijn needrige torenspits zichtbaar laat worden...
„ Daar wonen de visschers, daar komt gij in orden.
„ Geef gij aan den broeder het noodige geld!"
Nu dit hem met-een in de hand is geteld,
Knikt Willem gemoedlijk, en keert op zijn schreden,
En was ook al gaauw uit het klooster gereden.

Hij draafde vrij stumprig en sukkelend voort.
De bles was 't ontwend; en die pij en dat koord,..
Die monnikskap, wapprend om slapen en ooren,..
Het kenschetst hem niet als tot ruiter gebóren.
Zoo'n kloostergeleerde — 't staat vréemd op een paard!..
Die staljongen – is zonder gród niet vervaard;
Gezeten van achter (de bles was vrij sterrek)
Klemt hij zich wel vast aan den wigglenden klerrek.
Zoo denkt ge! — maar och, hoe bedriegt soms de schijn!
Wat spreekwoorden zelfs al vol leugentaal zijn! —
Al lijken de kappen een haar op elkander,
Toch zeît de eene monnik niet altoos den ander.

Nú rijdt broeder Willem zoo zachtjens door 't bosch;
Twee korfjens, een knaap, voert hij meê op zijn ros;
Een inktkruikjen steekt uit zijn tasch; en die scheede
Bevat slechts een penpunter, argloos van snede.
Maar de sprong van den grijzenden baard op de borst —
Maar de glans van den blik, die soms rondschouwt, en vorscht
Hoe lang men nog Zuidwaards zal hebben te rijden —
Maar het hoofd, dat soms rijst als in jeugdiger tijden —
En de vuist, die den slappenden toom soms vervat —
En de knie, die zich spant en het bergachtig pad
Den klepper op éenmaal soms over doet schieten;
En springen en waden, waar beektakken vlieten
Of heester en kloof hem den weg soms verspart —
Tuigt kracht in de spieren, en moed in het hart.

Geen wonder! geen wonder! de bode, die heden
Om visch voor het klooster daar heen gaat gereden,
Hem sierde eens een naam in de waereld vermaard;
Hij droeg eens een schild, waar der Heidenen zwaard
Op splinterde in Duitschland, Itaaljen, en Spanje:
Dat schild – was het wapen van 't Prinsdom Oranje.

Oranje! geen held onverwinbaar als hij!
Een Roelant-alléen streeft dees Willem op zij.
Waar Ronceval davert op d' aanren diens braven,
Daar vluchten geen Franken, noch buigen als slaven.
Daar klieve 't Verraad hun den helm van de romp —
Zij knabblen op ketens de tanden niet stomp:
Daar steek Groote Karel met droefheid zijn horen,
Herroepend zijn helden:.... Geen dooden, die hooren!

Oranje! — steeds galmden de harpen zijn naam!
Niets kon hij benijden : geen' Koning' zijn faam!
De dichters, na eeuwen, weêrhielden hun tongen —
Eer Willem den roem van zijn Heer hadd' verdrongen!

Nog schalt soms den vreedzamen Benediktijn
De strijdleus in 't oor van den krijgspaladijn:
Nog treden somwijlen hem beelden voor oogen,
Daar levend voor jaren; sints jaren vervlogen.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Wat zegen,.. wat geluk,.. wat bittre rampspoed viel
Hem sedert al te beurt! Vermoeid naar stof en ziel,
Trekt hij, uit strijd op strijd, aan lauwren rijk en wonden,
Ten zijnent. O, zijn hart waant reeds 't geluk hervonden
In de armen van zijn gade en kindren... Wreede slag!
Hij naakt zijn stad; betreedt zijn slot: — de volle dag,
Zijn gloênde heilzon, keert in middernachtlijk duister:
Hij zinkt ter aard: de krans van licht en rozenluister
Is hem van 't hoofd gerukt : daar kwam hij aangetreên —
Daar draagt men die hij riep naar de eeuwge rustplaats heen!
Nu wil ook hij de rust: ja,.. hij is oud van dagen!..
Ja,.. de arm verloor zijn kracht,.. ja!.. 't hart telt minder slagen;
Ja, 't was te lang zich-zelf met zoo veel werks belast...
Zijn erfzoon zij de zorg op 't schoudrenpaar getast
Bij 't streelend mantelbont. Hij drukt zijn kroost aan 't harte
En zoekt een heulbron op, voor Hemeldorst en smarte.

Ze is door hem-zelf gesticht, de wijkplaats, die hij mint,
En waar hij 't oud geluk, bij meerder vreê, hervindt.

„ Heer! – Heer! – hoort ge ginds niet dat joelend gedruisch ?
„ 'k Ben bang in dit bosch, lieve Heer!" met een kruis,
En een ril, sprak van achter op 't lastpaard gezeten
De knaap dus tot Willem, zich-zelf haast vergeten.

„ Wat?... Onraad?... Wel-foei! Wees niet bang, beste man,
„ Zóo zijn wij het bosch uit... Ons valt men niet ân :
„ Mijn tasch is te dun om tot roof te bekoren;
„ Kom, laat mij veel liever uw liedtjen eens hooren.
„ Gedraafd en gezongen met vrolijken zin!
„ Dan halen niet eens die kornuiten ons in. "
— „ Heer... 'k durf niet;... maar – daar gij 't wilt – zal 't gebeuren."
En bevend begon hij een liedjen te neuren.

Zij draafden vrij hard. Bij het blaadrengerruisch
Denkt telkens het knaapjen : ' och, waren wij thuis! '
Een windvlaag verheft zich : de kruinen der boomen,
Zij spellen den stalknaap : ' ze komen! ze komen. '

En Willem, al zwijgt hij nog wat hij gelooft,
Keert somtijds, met zorgende blikken, het hoofd.
Daar hoort hij al dichter het trapplen der paarden,
Die ginds langs het lover de takken ontblaârden;
Het kruisen van stemmen, gevloek en gelach,
En 't sleepen eens wagens; en eindlijk, hij zag
Den een na den ander een zevental ruiters,
Dat vlak op hen aanreed : 't zijn moorsche vrijbuiters!
„ Heer Jezus! wees mét ons! " zoo fluistert de knecht.
Terwijl hij zich krampig aan 't monnikskleed hecht.
En Willem rijdt door. „ Sta, gij monnik! bij Mâmêt!
„ Eer ik op uw rug met den sabel mijn naam zet! "

„ Sta, monnik!... Uw buidel!... Voort mannen! dat pak
„ Van zijn rug! waar hij zeker zijn goud in verstak... "
En Willem betoomt zich met moeite van binnen;
En andwoordt, als past, met zachtmoedige zinnen :
„ Dat pak? — 't is mijn dienstknaap! Wat, Heeren, kunt gij
„ Voor schatten vermoeden in graauwharen pij!
„ Ik bid — laat mij gaan, en trekt rustig uw wegen!...
„ Aan 't rooven op klerken is voordeel noch zegen. "

— „ Wat, klerken! " zoo joelt men; „ 't Is juist uws gelijk
„ Die 't meest ons belemmert... maar úit heeft uw rijk! –
„ Hier, mannen, den knaap in die kreek daar gesmeten!
„ En beiden de plunje van 't lichaam gereten! "
Ze ontkleeden den halfdooden stalknaap op steê,
Zij binden hem handen en voeten, en reê
Den monnik, dien zij met hun vijven omringen,
Tot afstappen en tot ontkleeden te dwingen,
Smaalt schaatrend hun hoofdman : „ Gij zijt, arme bloed,
„ Gelukkig niet de eerste, dien 'k heden ontmoet...
„ Wij hebben daarginder een lijk of wat leggen...
„ Zóo varen ze, die zich niet laten gezeggen.
„ We maakten hun goud, en wat anders nog, buit,
„ Gepakt in die kar... 't Zag er slecht met u uit,
„ Zoo de hongrige wolven, voor 't eerste verlangen,
„ Niet reeds een kapoentje' of wat hadden gevangen:
„ Geen lid bleef u heel! Nu maar straks van uw beest!
„ Toe, voort uit den tabbert! Het minst is óns meest!
„ Die tasch en die rozekrans!... Kousen en schoenen...
„ Uw pij uit! — Die hoofdkap bij de ándre kaproenen! "

— „ Ai God! " bidt de knaap, en hij heft uit de kreek
Zijn armen ten Hemel, „ ai Heere, verbreek
„ Het opzet dier boozen! Wend af hunne handen!
„ En spaar, spaar mijn edelen meester die schanden! "

Heer Willem staat barvoets; zijn opperkleed gaat
Den huifwagen in met het zadelgeraad;
„ Foei! " spreekt hij, en denkt : ' O mij! hadde ik een wapen!... '
„ Slechts vloek zult gij u uit dit boevenstuk rapen...
„ Een weêrloze monnik — maar geeft me mijn knecht
„ Voor 't minste dan weder! " — „ Dien knaap? — Gij hebt recht
„ 'k Vergat 'em al haast, " sprak het hoofd van de Mooren:
„ Den knaap in de kar! — en den paarden de sporen! —
„ Vaarwel,... vrome vader! en als ge in dit bosch
„ Alleen u vervéelt, in uw luchtigen dos,...
„ Dat kan toch den beste' eremiet overkomen,...
„ Hier hebt gij een koord — en daarginder staan boomen! "

Zoo sprekend, en sporend zijn ros in den draf,
Ontrent hem de hoofdman, maar spottend en straf
Roept Willem op eenmaal, terwijl ze alle zeven
Met huifkar en schreienden knaap hem begeven:
„ Fraai, mannen! fraai helden! — Uw prooi lacht u uit:
„ Het best van zijn goed werd niet eens nog uw buit!
„ De gordel, die schuilt in mijn onderste kleêren,
„ Is meer dan uw dubbelde roof te waardeeren!
„ Een gesp is er aan van het edelste goud,
„ Die pronkt met een krans van robijn en mirand
„ En keurdiamanten; voor twee-duizend ponden
„ Wordt iedere goudsmid haar kooper bevonden.
„ Gij kweet u voorbeeldig! " De troep wend den kop;
De hoofdman rijdt nader : „ Zou 't waar zijn? — Pas op,
„ Vrome klerk! heeft uw argloze scherts ons belogen
„ Dan stoot ik mijn priem door die tong en die oogen!...
„ Te voorschijn die gordel! " — „ Ik schenk hem u, Heer, "
Zegt Willem, „ maar eer ik hem geef (bij uw eer,
„ Gij moogt mij niet weigren!) schenk mij dan dien leedren,...
„ Opdat ik mij gord met de rest van mijn kleedren! "
— „ Dat gaat! " roept de hoofdman, en stijgt van zijn paard,
En haakt zich den riem van het lijf, en ter aard

Zich buigend om 't kleinood van Willem te ontvangen,
Daar steigert den monnik het bloed naar de wangen,
Daar heft hij de vuist, en met morslenden slag,
Een slag als geen hamer op 't aanbeeld vermag,
Verplet hij de hersens aan 't hoofd der bandieten,
Dat breinstof en bloed door het schedelbeen schieten.
Met rukt hij het kromzwaard den Moor van de zij;
Hij springt in den zadel: geen vreeslijk als hij!
Hij stort zich te midden der wanklende knechten,
Die denken aan bijstand, noch vluchten, noch vechten.

„ Oranje vooruit! — Ha, gij wolvengebroed!
„ De Leeuw is ontwaakt, en hij smacht naar uw bloed!
„ Voort, schurken! of 'k laat naar het diepste der hellen
„ Elk uwer zijn eerlozen meester verzellen!... "
Een bliksem gelijk zwiert het staal in zijn vuist;
Hij houwt en verminkt; en verjaagt, en vergruist.
Daar liggen drie roovers, en weerloos, ter aarde;
Daar vluchten vier andren zijn doodlijken zwaarde.
Zij kreunen om lijken of huifkar zich niet;
Reeds zijn zij geweken in 't verste verschiet;
En Willem van d' aakligen rechtsplicht ontslagen
Vereent zijn gebed met een toon uit den wagen.

Hij nadert dien; opent de huif... Groote God!
Zijn knaap niet alléen werd geboeid door het rot...
Twee ándre gevangnen, wien doeken en banden
Het roepen belett'en en 't roeren der handen!...
De schaduw der huive floerst Willem het oog;
Daar kerft hij de boeien... Neen, God! hij bedroog
Zich niet in zijn zielsdrift: daar klinken hun stemmen...
Daar schalt het „ mijn vader! " „ mijn kindren! "; daar klemmen
Zijn zoon en zijn dochter Heer Willem aan 't hart.
„ Hoe dús?... hoe gij-beiden?... Dank, God! dat die smart

„ In vreugde gekeerd is!... Gij waart overvallen
„ Door 't helsche geboefte!... en alleen... tegen allen... "
— „ Neen, vader! mijn mannen, het offer der trouw,
„ Zijn ginder verslagen;... de schaamte en de rouw
„ Dat ik ze overleef... haar kon niets weêr verzoeten
„ Dan 't uur van dit roemrijk, dit zalig ontmoeten:
„ De vader voltoog, wat de zoon niet vermocht... "
— „ We aanvaardden, " zoo koosde de zuster, „ dees tocht,
„ Om u in het klooster te komen verrassen...
„ We hebben steeds in de Cortezische plassen
„ Niet ver van 'et burchtslot zoo héerlijken visch!
„ En hadden dien héden bestemd voor uw disch;...
„ Hij hangt in een korfjen hier achter den wagen. "
— „ Zoo waarlijk! " schertst Willem, „ dan mocht ik toch slagen!
„ Om visch werd de reis dezen morgen aanvaard... "
En glimlachend leî hij de zweep op het paard;
De staljongen moest met den bles het maar stellen,
En de Abt kreeg twee gasten en goede forellen.

J. A. ALBERDINGK THIJM. *(Karolingische verhalen.)*

---

## BETHLEHEMS KINDERMOORD.

---

*Magnus ab integro saeclorum nascitur ordo.*
VIRG. Ecl. IV: v. 5.

HENOCH. JOSEPH.

In Rama is een' plaats waar vaak in eenzaamheid,
De herder met gepeins het nacht'lijk uur verbeidt.
Van uit het nedrigst dal, gevormd door heuvelklingen,
Die 't met heur' naakten rug in halve maan omringen,
Steekt tusschen zwaar geboomte een' zwarte rots den top,
Met eikenloof bekroond, tot in de wolken op.

Een half vervallen put beurt aan haar voet de steenen,
Met grijze mos bedekt, door ruige netels henen.
Geen voetpad leidt er heen; van den gescheurden rand
Tot aan het helder nat, hangt de ingevreten wand
Begroeid met waterveil; terwijl een palm zijn' takken
Met eerbied op die rest uit blijder eeuw laat zakken:
't Geen alles aan dit oord het heilig aanzien geeft,
Alsof nog JACOBS geest door zijne schaduw zweeft. —
Hier had zich HENOCH volgens afspraak heen begeven
En wachtte er JOSEPH af. De herderstaf stond neven
Den grijsaard, daar hij zat het hoofd op d' arm geleund,
En door den steilen kant der rots geruggesteund.
Zoo zag hij om zich heen, maar met weemoedige oogen.
„ O Juda! " zuchtte hij, „ hoe is uw heil vervlogen!
„ Is dit dat god'lijk land, dat melk en honig droeg,
„ Waar eens een vreedzaam volk zijn' tenten nedersloeg,
„ En met zijn talrijk vee de heuv'len zag bedekken?....
„ Helaas! van Karmels-kruin zoo ver het oog mag strekken,
„ Ziet men een' woestenij, daar nog geen vogel woont,
„ Waar somtijds, als verdoold, een kudde zich vertoont!
„ O Juda! 't teeder hart moet om uw' toestand weenen!
„ Met de onschuld is de vreugd van uit uw veld verdwenen!
„ Geen vrolijk landgespeel, geen blijde herdersfluit,
„ Waarvan de zoete toon op Gedors heuv'len stuit.
„ Een vreemde Vorst.... een juk door Juda nooit gedragen,
„ Het allersmaad'lijkst juk haar om den hals geslagen!...
„ Op zijn te schuldig volk stort God geen zegen neêr....
„ Maar God!.... zijt ge in uw' toorn dan ABRAMS God niet meer? "
Hier zweeg de grijze stil, dacht weêr aan vroeger jaren,
En bleef op JACOBS put, met tranende oogen staren.
In 't einde ziet hij op. „ Dan JOSEPH keert nog niet!...
„ Wat hemel! of er thans in Bethlehem geschiedt!...
„ Die jammerende klagt uit haren wal gestegen ...
„ En onlangs nog wat vreugd, wat blijde hoop verkregen?
„ Dat Kind... dat god'lijk Kind... " En in gepeins zonk weêr,
Op zijne breede borst het grijze hoofd ter neêr;

Toen nu de jongeling voor zijn' verbijsterde oogen
Met afgebroken stem hem dus kwam toegevlogen :
„ Moord .... moeders .... kinderen ....! Ach vader vlugten wij!
„ Heel Bethlehem vermoord ....! "

HENOCH.

Mijn zoon wat zegt ge mij?....
Maar matig eerst die drift, in heel uw' blik te lezen.
Waartoe hier vlugten? Zeg, wat hebben wij te vreezen,
't Is alles doodsch en stil in dit verlaten oord?
Maar moeders .... kinderen .... heel Bethlehem vermoord!....
Wat onheil woedt er dan in haar benarde straten?
Verhaal me al wat gij zaagt van toen 'k u heb verlaten;
Wij gingen bij de kooi van LABAN van elkaâr.

JOSEPH.

Ja daar verliet ik u, en spoedde mij toen naar
De stad, zoo snel ik kon. Bij elken tred in 't naderen,
Klom telkens het geschrei, en joeg mij d'angst door de aderen.
Ik vind de poorten digt; bedenk me, en vlieg met een
Naar d'ouden wilden vijg, dring door de takken heen,
En God! neen, dat gezigt zal 'k nimmermeer vergeten!
Verwoede vrouwen, haar en boezem losgereten;
Hardnekkig vechten, kinderen vertrapt, verscheurd,
Bebloede lijken markt en straten langs gesleurd,
Gekerm, geschrei, gegil!.... Aan tak en stam bestervend,
En met een' wilden blik heel Bethl'hem overzwervend,
Zag ik dit bloedbad aan en wist niet wat ik zag.
Maar eindlijk kende ik heel den gruwel. Vader! ach!
't Was schrikbre kindermoord. Met mes en scherpe klingen
Woedt 't helsche krijgsvolk op onnooz'le zuigelingen;
Ontrukt hen aan de borst der moeders, en doorklooft,
Verworgt, vertrappelt ze, of verplettert ze het hoofd

Op paal en dorpelsteen. In zamenklemmende armen,
Tracht hier een' moeder 't kroost al vlugtend te beschermen;
Of klemt met heel het lijf, en werpt zich op het wicht;
Of houdt van trans en tin het kind omhoog gerigt,
En stort zich met een' sprong te mortel op de steenen.
Ginds vliegt er razende een' door dolk en zwaarden henen;
Wringt kling en heirbijl los, hakt beul bij beulen neêr,
Zinkt op het kinderlijkje en toont geen leven meer,
Of holt nog gillend rond, krabt boezem op en kaken.
Op eenmaal zie 'k, op 't vlak van een der naaste daken,
Een' moeder die aan 't hart twee teed're wichtjes sloot;
De moord'naar snelt haar na, grijpt 't eene wicht, en stoot
Het staal in 't borstje, zij werpt 't and're gillend neder,
Ontworstelt hem het zwaard .. Ach! duizendmalen wreeder
Zet hij den breeden voet op 't hoofdje en...
'T Vreeslijk woord
Werd door 't bestormd gevoel in d'open mond gesmoord;
En nog bleef 't schrikbaar beeld hun voor de zinnen zweven,
Wanneer de gansche ramp in volle kracht en leven,
Zich toonde voor het oog van 't spraakloos herd'renpaar.
Want zie, daar snelt op eens met losgereten haar,
Een' vrouw de henv'len af, een' bloedgloed in hare oogen.
Zij klemt een kind aan 't hart; ten schouder afgevlogen
Waait haar een' sluijer na; de regtervuist omvat
Een afgebroken zwaard, met druipend bloed bespat,
En als nog nagejaagd blijft ze angstig om zich kijken.
Zij ziet de mannen staan en voelt haar kracht bezwijken;
Maar spoedig op 't gezigt van 't weidend vee bedaard,
Ontglijdt haar 't bloedig staal. De regterknie ter aard,
Valt ze voor HENOCH neêr, en snikkend uitgeborsten,
Rukt zij de doeken los, die zich aan 't kindje korsten;
Wijst spraakloos met de hand hem het bebloede wicht,
Drukt op het koude kind haar schreijend aangezigt,
Zoekt telkens de open wond, en gilt ze telkens tegen.
Nu grijpt ze 't hangend haar om de oogjes af te vegen;

Zij veegt die... Hemel hoe?... de teek'nen die het geeft?...
Zij zoent... zij troetelt... Ja, ach God! haar kindje leeft!...
Het leeft... het ziet haar aan... strekt de armpjes naar haar henen;
Maar, „ Moeder! moeder help!..." is 't laatste pijnlijk stenen.
Zij kust het mondje warm, doch 't leven keert niet weêr,
En zwijmend zinkt ze op nieuw op 't dierbaar lijkje neêr. —
De grijze gaf een' kreet, daar hij haar neêr ziet zinken.
De tranen zag men in zijn' mann'lijke oogen blinken,
En langs de bleeke wang hem rollen op den baard.
Al bevend treedt hij toe en beurt haar op van de aard':
Ook JOSEPH snelt ter hulp; maar ach! hij slaat zijn' blikken
Naauw op de moeder, of met plotseling verschrikken
Treedt hij terug, en staat geworteld in den grond. —
Bewust'loos lag ze daar in HENOCHS arm, de mond
En de oogen half geopend; doodsch verbleekte wangen,
Waarop nog droppels bloed en enk'le tranen hangen;
Het lange zwarte haar uiteengescheurd, en wild
Langs d'open boezem, die aâmechtig jaagt en rilt;
Doch welhaast uitgeput, geen teeken geeft van leven.
Zij scheen gestorven: slechts de hand strekt soms nog even,
In kramptrek zich naar 't kind, dat, akelig ontwricht,
Te midden van die drie op 't bloedig heigras ligt.
Zoo stonden zij. — Op eens, waar 't hun den rug bedekte,
Rees achter 't hout een toon, als of een' harp dien wekte;
Een toon, die met den slag der snaren hooger klom,
En eind'lijk 't oor hun trof; zij zagen langzaam om,
En bleven naar dien kant in zwijgende aandacht staren,
En hoorden nu een' stem zich aan die toonen paren.

„ Spring op van vreugde, juich! O driewerf zalige aard'!
De tijden zijn vervuld, door eeuwen aangestaard.
Laat tot uws Scheppers lof een' nieuwen feestzang hooren,
Een Kind, een god'lijk Kind is uit uw' schoot geboren. "

„ Gij JESSES dochter! gij, der steden Koningin,
Hef fier uw hoofd omhoog; uw rijk make een begin!

Gij zult voortaan de kroon van heel het aardrijk dragen.
Een berg alleen, de roem van ISRELS grijze dagen,
Door 't offer van een' zoon, heft zijn' bebloeden top,
Bevracht met 's werelds heil, met meerder fierheid op.
Maar toch uit U het eerst is al dat heil gevloten;
Uit U dat god'lijk Kind, EMMANUËL gesproten;
Uit U ontrolt een' reeks van eeuwen zonder tal,
Waarin die Vredes-vorst den schepter voeren zal,
Om aan zijns Vaders rijk den zegen te hergeven,
Op 't menschdom neêrgedaauwd in Edens zaal'ge dreven.
Dan neemt het zoet gebied der Liefde zijn begin;
De volk'ren vormen zaâm één broederlijk gezin,
En ISMAËL wordt weêr aan 's vaders disch ontvangen,
En heel de dankende aard heft GOËL zegezangen;
Want aan die oude slang, die 't menschdom heeft besmet,
Is door den kruisstandaard de trotsche kop verplet.
De vijand zal dien kop tot tienmaal weêr verheffen;
Maar tracht vergeefs den voet, die hem vertreedt, te treffen;
En spuwt nu giftig zaad, dat nieuwe tweedragt kweekt.
Een and're DATHAN is 't, waar zich de Heer op wreekt;
Het altaar bloedt op nieuw van DOËGS moordenaren;
Op nieuw zal CAÏNS kroost een teelt van reuzen baren,
En voeren tegen God hunn' ijd'len haat ten top.
Maar op des hemels wenk staat weêr een CYRUS op,
Die zich met de aard als met een' mantel zal omkleeden,
En 't laatste zaad der slang 't boosaardig hart vertreden.
Dan, dan is 't al vervuld. De Liefde heerscht alleen,
En slaat haar moederwiek om heel het menschdom heen.
Bij broederlijken haard in vrijheid aangezeten,
Mag CHAM in 's hemels gunst zijns vaders vloek vergeten.
Heel 't aardrijk krijgt op nieuw zijn' vorige onschuld weêr.
De weleer wreede wolf ligt bij het lam ter neêr;
Geen hand behoeft met schroom den distelstruik te pakken,
En willig hangt de druif aan de ongesnoeide takken;
En al wat in de lucht, al wat op de aard' verkeert,
Verkondigt dat de Vorst van liefde en vreê regeert.

Gelukkige aard' die eens een' hemel zal verblijden!
Spoedt eeuwen, spoedt u voort tot aan die zaal'ge tijden! "

„ Hoe, DAVIDS dochter weent? — Uw' kind'ren zijn niet dood:
Zij vloden uit hunn' kribb' der Godheid in den schoot,
En zweven om haar' troon tot engeltjes herboren.
Zie, zie wat blijde rei daalt uit de hemelkoren,
Zij dragen een' festoen van bloemen met elkaâr,
Met bloemen zelf bekranst op 't mol'ge blonde haar,
Waarvan de lokjes langs het naakte rugje zwieren.
Nu draaijen zij naar de aarde in vlugge losse gieren;
Dan dart'len zij weêr heen en drijven hooger voort,
Op pennen, wit als sneeuw, met schitt'rend goud omboord.
Een' ongekende vreugd moet u den boezem streelen,
Juich moeder! 't is uw kroost dat gij zoo blij ziet spelen. " —
„ Dra zal dat zelfde kroost den Redder tegengaan;
En knoopen hun' festoen aan zijn verwinningsvaan,
En kransgewijze haar rondom dien standaard spreijen.
Terwijl ze in zegezang hun' Vorst ten zetel leijen. "

„ En Gij, o god'lijk Kind! JEHOVA's groote Zoon!
Verwachte EMMANUËL! bestijg uw' koningstroon.
Keer spoedig, keer terug, uit Thebes woeste streken!
Zie, zie een' wereld onder 't zondenwigt bezweken,
Ten val geheld, 't heelal meêslepende in die vaart;
De heem'len sidd'ren, 't oog alleen op u gestaard!
Keer spoedig! keer dan weêr, en kom uw volk verblijden!
En midlerwijl uw bloed het altaar in gaat wijden:
Gij 't reddingsvaan verheft op Sions heuveltop,
Werpt 't Eng'lenkoor voor u een troon van wolken op. "

Hier zweeg de blijde stem, en of met vleugelslagen
Het smeltend harpgeluid ten hemel werd gedragen,
Verflaauwde galm op galm dien 't stervend speeltuig gaf.
En hemelbalsem daalde in 't hart der moeder af,

Bij 't zingen van dit lied : allengskens bijgekomen,
Had zij het hangend hoofd uit HENOCHS arm genomen,
En lag nu op de kniën aandachtig luistrend neêr.
De grijsaard brak het eerst deez' diepe stilte weêr :
„ Mijn God! " (zoo riep hij uit met zaâmgevouwen handen,
Daar men een heilig vuur in 't flaauwend oog zag branden.)
„ Mijn God! het was uw stem, die gij ons hooren liet!
„ Uw vaderliefde, neen, verlaat haar kind'ren niet.
„ Gij blijft het woord getrouw gezworen aan de volken.
„ Ja ISREL zal aan de aarde uw heerlijkheid vertolken!
„ Hij komt, de Redder komt! Ach dat mijn levensdag
„ Tot zoo lang wierd gerekt dat ik uw glorie zag! "

Tot schreijens toe geroerd op 't denkbeeld van dien zegen,
Viel 't oog nu op de vrouw, nog aan zijn' voet gelegen;
Die nu heur' blik op hem, dan weêr op 't lijkje sloeg,
Als of zij in haar ramp den oude bijstand vroeg.
„ Ja troost u droeve vrouw! " (sprak HENOCH diep bewogen,)
„ God zelf kwam door zijn woord uw bitt're tranen droogen;
„ Gij hoordet hoe uw wichtje om zijnen zetel zweeft,
„ Hoe 't in het Paradijs in eeuw'ge vreugde leeft;
„ En zoo die goede God uw kind heeft opgenomen,
„ Hij heeft u, moeder! ook zijn' troosting toe doen komen.
„ Hier in dit eenzaam dal, ver van uw Bethlehem,
„ Hier steeg zijn Engel neêr; kom volg die hemelstem,
„ De vrede van het veld zal u verzoeting geven,
„ Zeg dan uw' stad vaarwel en blijf bij HENOCH leven. "

Hier stond de moeder op, keek d'oude zwijgend aan,
Greep toen zijn' groote hand, die zij met haar getraan
Bevochtigde en in dank aan hare lippen drukte.
„ Mijn vader " was de kreet die haar 't gevoel outrukte,
Terwijl ze met de hand hem wees op 't doode wicht.
Nu stroomden d'ouden man de tranen langs 't gezigt:

„ Ja, goede Moeder ja! gij blijft bij HENOCH leven!
„ De hemel heeft me in u een' dochter weêr gegeven.
„ Helaas! de mijne stierf. Strek dan voor haar ten stut
„ Aan mijnen ouderdom en deel mijn' kleine hut.
„ En voor dat wichtje....? Eilaas! dat zal 'k een grafje stichten!
„ Hier zult ge bij dat terpje u 't moederhart verligten;
„ Deez' plaats is God gewijd, en daar rust de onschuld zacht.
„ Nog heden wordt door ons deez' laatste pligt volbragt.
„ Kom, dochter, volg mij dan! — En gaan wij nu verkonden,
„ Wat hemel-profecy ons hier werd toegezonden. "

J. F. A. LEESBERG. *(Herdersdichten.)*

---

## CHRISTUS GEKRUIST.

---

Ik hoor de spyckeren met ysselycke slagen
Door hont en handen jagen:
't Geklop gaet overhand;
De wreedheid treft by beurt dan d'een- dan d'ander' hand.
Nu zalze gaen aen 't hout de teêre voeten hechten:
Daer smytze door den rechten,
Daer door den slincker heen;
Amy! wat slaen is dat! dat knerst door vleesch en been.
Men recht het hont om hoog: ach! ach! dat dreunen, draeien,
Dat waggelen en zwaeien
Dan van en naer den grond,
Is elck hier weer op nieu een slag in elcke wond.
Zie daer het kruis gerecht, zie daer des Heeren leden
Van boven tot beneden
Zoo jammerlyk gereckt,
Dat laes! het vel geen' rib geen' zenuw houd bedeckt:
Zie daer het wondenbloed verspreit in twee paer beken
Langs hout en armen leken,

Dat zuiver wondenbloed
Gestort tot zuivering van ons besmet gemoed.
Myn ziele (zeg ick) zie, maer zie met een uw' zonden
Den oorsprong van zyn' wonden
En onverdiende pyn.
Hier, ziet gy wat ze zyn, en wat ze waerdig zyn,
Want zoo de gramme Godt de straf van onz' misdaden
Had liever op te laden
Een' schuldelooz' persoon,
Ja zynen Zone zelf, ja zelf zyn' eenig' Zoon,
Dan ongestraft de smet der zonde te gedoogen;
Zoo moet ze voor zyn' oogen
Zeer leelyck zyn en snood,
Ja leelycker dan hel, dan duivel zyn en dood.

J. DE DECKER. *(Goede Vrydach.)*

---

## DE PASSIEBLOEM.

Ik ken een Passiebloem van ongelijkbre waarde!
Geen schooner bloeide er ooit in de eelste bloemengaarde:
Zij werd gekweekt in ootmoeds grond;
God zag op 't plantjen gunstig neder,
Hij koesterde en verzorgde teeder
Den bloemknop, dien geen worm ooit schond.

Op Golgotha — daar brak die knop, daar is een regen
Van wee en purpren bloed in d'open kelk gezegen,
En 't martelmerk in 't hart gegrift!
Daar prijkte zij aan Jesus voeten,
En voelde, bij het godlijk boeten,
Den weergloed van Gods liefdedrift.

Jehova's hofzaal ruischt! — Door millioenen tongen
En englenkelen wordt de lof dier bloem gezongen!
Wat stervling weigert haar den roem?
Wie in Zijn werken God wil prijzen,
Doe voor Maria 't loflied rijzen,
Maria, 's Heeren Passiebloem!

P. J. KOETS. *(Volks-Alm. voor Ned. Kath.* 1853.)

---

## HET VOGELNESTJE.

---

Ziet ge ginds den pronk der dalen,
Dien verheven' popelboom,
Breedgetakt, met fierheid pralen,
En zich spieglen in den stroom?
Lente's adem heeft hem leven,
Dos en bladerkroon gegeven;
En een minnend vooglenpaar
Koos uit al 't geboomte in 't ronde
Deez' abeel ter bruiloftssponde,
Wijdde hem ten echtaltaar.

Onder luid en vrolijk tieren,
Was het jonge paar getrouwd;
Na het dartel hoogtijdvieren,
Werd het kleine nest gebouwd:
Door de liefde, rijk in zorgen,
Onder 't loover half verborgen,
Hoog, maar ook niet al te hoog,
Was het, door de min geheiligd,
Voor den stouten knaap beveiligd,
En voor 's haviks loerend oog.

Zang- en bronsttijd vloden henen,
  Onder 't blaakren van den lust;
En de Mei is naauw verdwenen,
  Of het wijfjen zit gerust
Op een viertal jongen neder;
't Gaaiken, altijd trouw en teeder,
  Deelt met haar den huwlijkspligt;
En is de één van 't kroost de hoeder,
De andre vliegt dan rond om voeder;
  Zoo zijn zorg en lasten ligt.

Eens, bij 't afzijn van den vader,
  Broeide een onweêr aan de lucht;
Donker dreigend drijft het nader,
  En de teedre moeder ducht,
Dat de bliksem 't kroost zal treffen;
Wie, wie kan haar' angst beseffen!
  Hoog, en hooger stijgt de nood....
Bij het rommlen van den donder
Duikt ze 't hoofdje in 't nestjen onder,
  En ze wacht een' wissen dood.

Sidder niet, bedrukte moeder,
  Voor het oogverblindend licht!
Boven zetelt de Albehoeder,
  Die den bliksem werpt en rigt.
Uwer zal Hij zich ontfermen,
En uw weerloos kroost beschermen,
  Schoon geen straal van hoop meer schijn';
't Bliksemvuur moge u doen schrikken,
Binnen weinige oogenblikken
  Zal het ligt uw redder zijn.

Hoor! wat sist er in 't gebladert'
  Aan den lagen rand des strooms?
't Is een slang, die schuiflend nadert,

Kruipend naar den voet des booms.
Waar — waarheen zal zij zich keeren?
Zal zij ook de onnoozlen deren,
Voor het onweêr reeds vervaard?
Wie, wie neemt hen in zijn hoede
Voor des monsters gruwbre woede?
De onschuld wordt door God bewaard.

Zie! de slang, in 't stof zich kronklend,
Heft reeds d'opgezwollen kop,
Van venijn en moordlust fonklend,
Naar 't verblijf der onschuld op;
't Ranke lijf naar boven dringend,
Om des popels stam zich wringend,
Glijdt zij over ruigte en bast,
En, zich slingerende om de twijgen,
Kleeft ze, in 't bogtig opwaarts stijgen,
Als het klemmerkruid zich vast.

Op het ridslen van het loover,
Beurt de moeder 't hoofdje eens op,...
En ze ziet van d'ijsbren roover
Slechts den blaauwgeschubden kop;
Doodsangst doet haar 't borstjen hijgen,
En in 't nestjen nederzijgen :
Maar — op eens verrijst zij weêr,
Voelt zich moeder, voelt zich sterken,
En ze slaat met beide vlerken,
En haar hartjen beeft niet meer.

Ook de vader, aangevlogen,
Heeft den dood zich toegewijd;
't Wijfjen voelt haar' moed verhoogen,
Nu ze naast haar gaaiken strijdt:
Maar, van naderbij besprongen,
Drijft het angstgeschrei der jongen

De ouden tot vertwijfling aan:
En... nu aan het nest gekropen,
Spert de slang haar kaken open...
Ach! met de onschuld is 't gedaan!

Neen! daar schiet — wat heerlijk wonder! —
God! uw bliksem wrekend neêr!
En — bij 't raatlen van den donder
Is het wangedrogt niet meer.
Zie 't verpletterd nederploffen,
In den vuigen kop getroffen;
En de vooglen zijn gespaard:
't Vuur viel langs het nestjen neder,
Maar het zengde pluim noch veder....
De onschuld wordt door God bewaard!

H. A. SPANDAW. *(Zededichten en Huisselijke Poëzij.)*

---

## DE FILOSOOF IN DOODSNOOD.

---

Hoort goddeloose School, hoort eens Machiavellisten,
Hoort toe hartneckigh zaet, hoort duyvelsch' Atheisten,
Hoort wat dat Cicero, hoort wat een Heyden schrijft,
Terwyl gy in den nacht, en diepe doling blijft:
*Geen soo verwoest gewest, noch geen soo wilde Landen,*
*Soo onbesneeden volck, noch geen soo rouw verstanden,*
*Of sy belijden dit, als door natuer geleert,*
*Dat daer is eenen Godt die 't altemael regeert.*
Die sal ten jongsten dag door 't slaen van sijn trompetten,
Als Rechter bieden op, de schenders van sijn wetten,
En wegen in een schael wat datter is misdaen,
En salse met het zweert van sijne gramschap slaen.

Ick neem tot mijn getuyg' den Graef die is verzoncken,
Die eerst uyt Machiavell' had sijn fenijn gedroncken,
Die tot sijn ongeluck, en tot eens anders baet
Doet blijck in sijn persoon van het aenstaende quaet.
Wel aen dan mijne ziel, hier dient wat aengevangen
Daar 't altemael op rust, daer 't eeuwig aen sal hangen:
Komt Philothea, komt leert uyt dit ongeval,
Wat dat een Atheist hier naer besueren sal.
Ick wil dan in het kort, ick sal hier gaen vertellen,
Wat overkomen is den Graef met sijn gesellen.
Hoe dat hy in de vreugt, en midden uyt het spel,
Van eenen droeven gast gevoert is na de hel.
Den Graef Leontius ging hier en daer wat gapen,
Waer toe de maeg' hem port om appetijt te rapen:
Het was doen op dien dag tot sijnent gastery,
Daer onder ander volck was Machiavellus by.
Den Graef was aen de Kerck daer sag hy dorre beenen,
Die lagen overhoop gewentelt onder steenen,
En buyten d' ander lag een doodts-hooft in het gras,
Daer niet een taeje pees of hayrken aen en was.
Hy spreeckt het doodts-hooft aen, en gaet'er mee staen spotten;
En seyt: Wat ligt gy hier? 't is meer als tijt van rotten;
Sa voort weer na de put, flux packt u naer het graf.
Waer toe hy met de voet noch harde stooten gaf.
Doch seg eens eerje gaet, is 't waer dat ander leeren?
Dat naer het dooden rif de ziel sal weder-keeren?
Seg of verrijsen sal dat been dat ick hier raeck?
Of is het maer alleen een praetje voor de vaeck?
Voor my, dit houd ick staend', en hier op wil ick sterven,
Dat die verscheyden is, noyt aessem meer sal erven.
Ay, dat is kinder-klap, daer is doch naderhandt
Geen ziel die overblijft na 't scheuren van den bant.
Of isser noch den geest die in u plag te leven,
Die wil ick neffens ons een placts aen tafel geven,
Komt vry wie datje sijt, ick noode u te gast.
Of soo het u belieft, maeckt datje ons verrast.

Soo sprack Leontius; dit waren al sijn reden.
Daer op is hy gekeert, en weer naer huys getreden.
  Het was ontrent den noen, de gasten altemael,
  Die quamen na 't bespreek verschijnen op de zael.
De spijs wort aengedient, en sonder Godt te dancken,
Kiest yder sijnen stoel, en vallen aen het bancken;
  Gelijck de verkens doen, die noyt en zien om hoog,
  En geven die haer slaet de eeckels, niet een oog.
Sy vallen op de spijs, het gaet'er aen een schranssen.
De speelmans sijn gehuurt, de maskeraden danssen,
  Het huys staet heel in roer, het isser volle feest;
  Men schenckt, en drinckt, en klinckt; men teerter om het meest.
Wat dat men hoort en siet, sijn aengename saecken,
Die eenen milden weert, en blijde gasten maecken:
  Sy gecken met de doodt, en met de helsche pijn,
  En dat het maer bedrogh, en enckel fabels sijn:
Als 't spel was op sijn best, als de santéen vlogen,
Als nu den stercken wijn was in het hooft getogen,
  Soo nu het laest gerecht heel nerdig toegevroeht,
  Wierdt van de gauwe knechts 't salet al ingebroeht.
Als 't nu was volle vreugt met dese bly gesellen,
Soo staeter aen de poort een die begint te bellen:
  Daer wort straks opgepast, den knegt gaet aen de deur,
  En soo hy open doet: daer staet een monster veur,
Hy wort geheel verschrickt, hy stelt het op een loopen,
En is vol angst en vrees, tot by den Graef gekropen:
  En luystert in sijn oor dat daer een grouwsaem dier,
  Een wonder seldsaem spook maekt aen de poort getier.
Den Graef die is verbaest, dat siet men aen sijn wesen,
Daer is in al sijn doen een bleecke vrees te lesen,
  Hy sendt hem wederom, en dat hy seggen sal:
  Hy wacht geen gasten meer, hy heeft sijn vol getal.
Noch doet hy boven dat rondsom de deuren sluyten,
En wilder met gewelt den dooden houden buyten;
  Maer siet, in tegendeel, 't geraemt houdt stercker aen
  En seyd': Het sal, het moet, het wilder binnen gaen.

Hy quam Leontius gewisse tijding geven
Van datter naer de doodt geschiet in 't ander leven.
Daer op soo breekt het deur, en dringt tot in de zael,
En met dat sy dat sien, verschriekt hen altemael.
Het is recht toe recht aen tot by den Graef getreden,
En op den naesten stoel gevoegt sijn mager leden;
't En wil geen breekspel sijn, het vat daer op een fluyt,
En brengtse rond' end-om, en drincktse suyver uyt;
De gasten die het sien, beginnen heel te schromen,
En hebben altemael uyt angst de vlucht genomen;
Ia Machiavellus self, den spotter van de doot,
Die leet in dit gevaer, soo 't schijnt, den meesten noot.
Dies siet hy naer de deur, om oock med' weg te sluypen,
Of wist hy een diep hol, hy wonder in gaen kruypen,
Soo jaegt hem sijnen pols, soo is sijn hert bevreest,
Door 't aensien van het Spoock, door 't horen van den Geest
En wat den Graef hem bid, met kermen en met suchten,
Op dat hy niet en sou in sulcken tijdt gaen vluchten;
Wat dat hy smeeckt of niet, hy vint een open gat,
Soo dat hy daer alleen nu met 't geraemte sat.
Doen quam het koude sweet hem op het aensigt hangen,
Doen sag men eerst sijn vrees, en sijn verstorven wangen:
Dies koos hy ook de vlucht; maer neen, hy hiel hem vast
En seyd: Hoort wie ick ben, en kent eerst uwen gast:
Ick heb om uwent wil dees reyse aengenomen,
Ick ben om uwent wil hier uyt de Hel gekomen,
Van onder uyt de vlam, daer peek en solpher blaeckt.
Daer was ick heden noch, als gy mijn beenen spraeckt.
Gy meynt wanneer den mensch in d' aerde is begraven,
Of dat hy is verbrant, of g'eten van de raven:
Gy meynt dat 't met den Geest dan seffens is gedaen,
En gy en Machiavel gy liegter beyde aen.
Het gaeter anders med', ick moet 't eylaes! betreuren,
En soo het is begost, soo sal het eeuwig dueren,
Daer is, gelooyet my, daer is een Rechter-stoel,
Daer is een eeuwig vyer, daer is een helschen poel.

En dit is mijn vertrek, daer liggen wy en branden,
En maken droef gehuyl, en knersseling der tanden;
Voorwaer ick ben verdoemt, ick brand' in 't eeuwig vyer,
Al is het vleesch verrot, jae oock al ben ick hier,
Gy sult beneffens my daer heden nog verschijnen,
En sult diep onder my nog lijden swaerder pijnen;
Gy sult stracks selver sien en proeven met der daet,
Hoe dat het naer de doodt in d'ander werelt gaet.
Weet gy wel wie ick ben? gy mochter vry op roemen,
Gy moet my, want ick ben 't, u Beste-vader noemen;
Gy sijt mijn rechten Neef, gy sijt mijn naesten bloet,
Daerom hael ick u in, en al op staende voet.
Hier op valt hy hem aen, en grijpt hem in sijn armen,
Leontius roept moort, en vult de zael met karmen;
Het onbarmhertig Spoock dat vringt den Graef in een,
En met een harden slag verplet hem op de steen;
De leden altemael die scheuren door het smijten,
Het bloet schiet hier en daer, de herssens op tapijten:
Het ongeluckkig Lijck wierdt naderhandt gemist,
Soo datter niemant noyt een hayrken van en wist.
Waer steeckt gy Machiavel? blijft gy nu in de hoecken?
Verdedigt hier u leer, doet stant aen uwe boecken;
Of wilje wijser doen, siet dat gy u bekeert,
Eer desen Meester oock u dooling u verleert.

A. POIRTERS. *(Het masker van de wereldt.)*

---

## DE AVONDSTAR.

---

Gij lief'lijk Tintellicht! Gij Star van 't vallend duister!
Beminn'lijke Avondstar! Nog met denzelfden luister,
En zachten flonkerglans verrijst Ge, en lacht ons aan,
Als eens, in vroeg'ren tijd, den grijzen OSSIAAN,

Wanneer hij, met den traan des weedoms in zijne oogen,
Gezeten op een terp, en op zijn harp gebogen,
En door uw' straal begroet, voor TOSKAR's ed'le Spruit
Den lof zijns Zoons bezong, bij 't zachte snaargeluid.
Ja, schoon blijft steeds uw tred, ô Star! aan 's Hemels transen! —
ô, Zie de Golven, — hoe zij dart'len in uw glansen,
En juichen om nw komst met murmelend geruisch!
Het Windje toont zijn vreugd met dartelend gesuis;
Het donker wordend Veld ontsluimert in uw stralen;
's Viooltjes balsemgeur stijgt tot U uit de dalen;
De zang van 't Vog'lenkoor verstomt, — maar Philomeel
Groet U uit aller Naam met tooverend gekweel!
ô Star, nw vriend'lijk licht stort steeds nog kalmte in 't harte!
Een stille, heil'ge vreugd, gepaard met zoete smarte;
De Ziel voelt zich getroost, verheven boven 't Lot,
Denkt aan de Ontslapenen, aan de Eeuwigheid, en God!

---

## HET OORLOGSPAARD.

---

Aanschouw het Oorlogsros! Zie 't door het weigroen dart'len!
Hoor, hoe het snuift, en briescht, en stampt! — Zijn Manen spart'len
Langs hals en forsche schoft, en stuiven naar omhoog,
Terwijl 't den kop verheft met vlammenschietend oog;
Aanschouw 't! — Zou 't minder schoon in al zijn Schoonheid wezen,
Dan dat, waarvan we in 't Dicht des oudsten Zangers lezen?
Neen! voer 't slechts in het Veld! 't Riekt ook van ver den Strijd,
't Rumoer der Vorsten, — als het Ros van d' ouden tijd;
Het trapt den ijz'ren grond, bij 't klat'ren der Trompetten;
Het deinst niet voor den glans van Pantsers en Helmetten;
't Belacht den Donder — en stuift bruisend, als de Orkaan,
Door vuur, en vlam, en staal op 's Vijands drommen aan. —

B. H. LULOFS. *(Avondmijmering.)*

## DE DICHTKUNST IN DE XVIIIe EEUW.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Zoo zag ik menigwerv' een aantal waanpoëeten,
Op rijm en maat gespitst, ten rechterstoel gezeten,
Als Rhadamanthen, met gerimpeld aangezicht
Hun hart verschansen voor den indruk van 't gedicht.
Gewapend met een' wal van MONENS, ZEWELS, STIJLEN,
De handen toegerust met liksteen, schaaf, en vijlen,
Het hoofd met wind vervuld, ziedaar den kring vergaârd!
Hier voert gerechtigheid het onmeêdoogend zwaard,
Den looden evenaar, den blinddoek voor hare oogen,
En grabbelt, of de schaal moet dalen of verhoogen.
Megera staat er by, en zwaait, voor de ongeltoorts,
Het schrapmes in de vuist, en gloeit van wrevelkoorts.
Geen deernis, geen genâ, voor 't minste rijmverbreken!
Het vonnis van die Styx zal ieder vrijheid wreken.
Wat zeg ik, vrijheid? neen! ja, ieder valsche wet,
Die 't kinderlijk begrip aan taal en reden zet;
En elke schoonheid wordt, hoe edel, hoe verheven,
Gevoel en smaak ter spijt, gedoemd en uitgewreven!
Ach, Orfeus! voor dien throon had nooit uw wonderkracht
De dierbre Euridice naar 't daglicht weêrgebracht.
Hier zag ik VAN DER WAALS, hier BELLAMYS bezwijken!
Hier, verzen uitgewischt, meer waard dan Koningrijken,
En, om een taalwet, of een' klanktoon, nooit verstaan,
Den doem des onverstands en 't moordtuig ondergaan.
Daar trad Prokrustes schim uit de onderaardsche holen
In purpren laarzenpraal met zevendubble zolen,
En sloeg zijn bedsponde op, en bezigde axt of wind',
Op al wat aan zijn maat zich ongelijk bevindt.
Geen Theseus schoot tot hulp der schuldelooze woorden.
De steelbijl hieuw in 't wild; meêdoogenlooze koorden

Verrekten vers, en stijl, en denkbeeld, en, ai my!
Ter gunst' dier regelmaat, verdween de poëzy.

Gelooft niet dat ik boert, mijn Vrienden, of de kleuren
Wat aanzette, om het beeld te beter op te beuren.
Neen : 'k heb in vroege jeugd, bij 't optreên van mijn baan
Als arme zondaar, meê die Vierschaar uitgestaan :
Wat zeg ik? in die Orde ook zelf mijn plaats genomen!
Nooit Konzul was zoo fier in 't oppermachtig Romen;
Geen Manlius zoo doof voor de inspraak van het bloed.
'k Heb zelf met dezen bijl op eigen kroost gewoed,
En (ô mijn eerste werk! ô droeve marteljaren,
In beuzelen verspild met zoo veel beuzelaren!)
Wat kapte ik, en verlamde, en wrong, en rekte ik uit!
Wat dwong ik my 't gehoor naar 't platte klepgeluid! —
Mijn oor, verstand, gevoel, weêrstonden. 'k Deed ze zwichten.
't Was eenmaal ingezet: „ Die knutslary is dichten! "
't Moest proza zijn in maat; en welk een maat, helaas!
Tuttik, tuttik, tuttak, was 't eeuwig slofgeraas.
En, bleek er, dat een plaats in stouter toonval vloeide;
Of was een beeld gekleurd van 't vuur waarvan men gloeide;
Of, kwam 't Poëtisch waar met koel begrip in bots;
Of kraakte een fiere broos door 't daaglijksch klompgeklots;
ô Jammer! 't moest er uit. 't Was snoeien, 't was verzachten,
Verandren overal, verbrokklen, en verkrachten.
Doch zoo de hartstocht sprak, de Dichter waarlijk zong,
De kluisters afschudde, en den letterkooi ontsprong,
Waarin het domme rot van koning Midas spruiten,
't Gezond verstand ten spijt, de reden op wil sluiten;
De laffe bindseltjens der koude taal versmeed;
Gevoel voor woorden gaf, naar stijve vorm gekneed;
En 't vaars van uit het hart, en niet door 't hoofd liet vlieten;
Dan vloog de banvloek los der waanwijze Abderieten!
Dan was de vrije vlucht der geestdrift, HOOG VERRAAD,
En, ware Poëzy, de afgrijslijkste euveldaad!

Ja, om te zekerder by 't droomwerk in te slapen,
Werd echte melody tot wanklank omgeschapen;
En 't arme Dichtstuk, eerst zoo rustig op de been,
Kroop met een hangend hoofd, en schuw voor 't daglicht, heen!

Die dagen zijn voorby, die vijl is afgesleten!
De vrije Dichtkunst wrong haar leden uit die keten,
En heerscht, gelijk 't haar voegt. Zy mint gekuischte spraak,
Maar zwoer die bentleus af van 't snaatrend eendgekwaak
Dier Ziftren, wien de taal geen sprank is van de reden,
Maar dwaze willekeur, die schoolpedanten smeedden.

W. BILDERDIJK. *(De kunst der Poëzy.)*

---

## ONBESTENDIGHEID.

---

Moest eindlijk Babylon in puin en asch verkeeren,
Die stad, die 't gansch Heelal verwondring heeft gebaard
En gij, o Ninivé! dat zoo voortreflijk waart,
Kon niets den ondergang van uw Paleizen weeren?
Moest Titus Zegeboog zijn luister ook ontbeeren!
Is Piza's heerlijk Beeld door d' eeuwen niet gespaard!
Ja, zag men 't woedend vuur, dien Tempel zo vermaard,
Epheze's wonderstuk in eenen nacht verteeren!
ô Pharos? wierp de tijd uw trotsche vuurbaak neêr?
Mauzool, is van uw Graf het minst bewijs niet meer!
In 't kort, kan niets op aard zijn eersten glans bewaaren?
Wat reden heb ik dan om zoo verbaasd te staan,
Dat, naa den trouwen dienst van agt of negen jaaren,
Van mijn balijnen-rok de haak is afgegaan?

J. C. DE LANNOY. *(Dichtkundige werken.)*

---

## HET AVE MARIA.

---

Heer Hugo, een ridder uit stout geslacht,
Was immer het eerst in den strijde;
Hij toog met de helden naar 't Heilige Land,
Heeft mede er het Kruis des Verlossers geplant,
En stond er den vroomste ter zijde.

Maar toen hij na menig roemvollen strijd
De helft van een eeuw mocht beleven, —
Ontvlood hij de waereld en waereldsche vreugd,
Om, biddend tot God in beoefning van deugd,
Alleenig ten Hemel te streven...

Hij klopt aan het klooster: hij knielt voor den Abt,
Eerwaardig door godsvrucht en jaren:
Dan zegt hij wat streven zijn boezem vervult,
Dan smeekt hij, in nederig boetkleed gehuld,
Hem, onder de broeders te scharen.

En de Abt ziet zijn oodmoed en heiligen zin; —
Hij voegt zich naar 's ridders begeeren...
Heer Hugo aanvaardt nu de hairige pij,
En krijgt er een ouderen broeder ter zij
Om bede en brevier hem te leeren.

Maar hoe ook die broeder met ijver en zorg
Den zin van 't brevier mocht vertalen: —
Na dagen en weken toch kwam hij niet voort;
Niet anders kon Hugo dan 't hemelsche woord
Van „ Ave Maria " herhalen.

O, 't Ave Maria dat werd nu zijn beê
Aan d'uchtend, aan d'avond, te nachte;

Bij werk en verpoozing, bij vreugde of bij smart,
't Bleef immer den ridder een balsem voor 't hart, —
'tWas immer zijn schoonste gedachte!

Hij sloot in die woorden zijn streven, zijn hoop,
Zijn uitzicht naar 't vaderlijk Eden:
Zijn beê om de voorspraak der Moeder van God,
Die eens om de zonde gehoond en bespot,
Zoo bitter en veel had geleden...

Toen Hugo op 't sterfbed lag nedergevlijd, —
Men hoorde geen zucht hem ontglippen: —
Toen bracht hij zijn bevende handen vooruit
Tot Gods lieve Dochter en Moeder en Bruid,
En stierf met dien groet op de lippen.

Maar zie, op zijn graf in den kloosterhof,
— O, 't werd door een wonder verheven! —
Daar bloeit er een lelie vol ambergeur,
En draagt op elk blaadtjen in gouden kleur
Een Ave Maria geschreven.

H. J. C. VAN NOUHUYS. *(Volks-Alm. voor Ned. Kath.* 1853.)

---

## C. J. CESAR.

Dit 's Romens roem en plaag, die qwam, die zag, die wou,
Zoo wel van pen, als van de kling zich dienen kon.
Dees schont de vryheit, en helt BRUTUS eedtgespan
Bestreedt de tyranny, maar trof slechts den tyran.

---

## KORNELIS TROMP.

Geen verf van schildery, geen stift, noch punt van staal,
Verbeelt door kracht van kunst des Amstels Admiraal;

Den Hollantschen Romain; den roem der Batavieren
Die gonde ketens won en kronen van Laurieren;
Die als een blixem viel in Karels trotsche vloot,
En vloog van schip op schip in 't aanzicht van de doot;
Die duizenden verwon, die duizenden deê beven:
Dees strytbre TROMP zal door geen beelt, maar daden leven.

---

## J. VAN DEN VONDEL.

---

De gryze VONDEL, die door treurstyl, heldentoon
Door lier- en hekeldicht met d' ontheit om de kroon
Des lauwers streedt, voor wien wat Neerduits schryft moet zwichten,
Vertoont zich in dees print, maar leeft in zyn gedichten.

G. BRANDT. *(Afbeeldingen.)*

---

## DROOM VAN GERMANICUS.

---

Terwyl zyn droeve ziel dus peinzend werkzaam is,
Gefolterd door verdriet en door vermoeienis,
Verwint de slaap allengs zyn afgetobt vermogen:
Geen vriendelyke slaap, die, vol van mededoogen,
De bange zorgen streelt, en 't kwynend hart herstelt,
Maar rust, als die den mensch in heete koortsen kwelt,
De krankheid voedsel geeft, en door 't vergrootend maalen
Van ramp op ramp, de ziel verlegen om doet dwaalen.
De Held vind in den droom zich verr' van 't Chauchsche strand,
En nadert met zyn heir 't geliefde Vaderland.
Hy ziet den Tyber reeds, en trekt met al zyn vrinden
Dien over, doch kan Rome in Rome niet meer vinden.
Hy ziet aan alle zy', waarheen hy de oogen wend,
Een naar tooneel van schrik, verwoesting en elend.

Het Vorstlyk Rome, nooit dan met ontzag te aanschouwen,
Vol trotsche templen en paleizen en gebouwen,
Door zuilen van graniet en marmer onderschraagd;
Gevaarten, van wier pracht de ruime waereld waagt;
Die vreemde volkren, als zy 't eerst dien luister zagen,
Door 't grootsch gezicht ontsteld, verwonderd deeden vraagen:
Is al die heerlykheid, is al die konst en pracht
Door 's menschen hand gevormd, door 's menschen geest bedacht?
Had de aarde broods genoeg om de arbeidsliên te spyzen?
Dat Rome, 't welk zyn' roem tot aan 't gestarnt deed ryzen,
Toont op dit tydstip aan Germanicus gezicht
Niets dan een' steenhoop, die in 't stof gezonken ligt.
Marcellus schouwburg is vervallen en geschonden:
Daar die van Cezar stond word niets dan puin gevonden.
Agrippaas prachtig hof is gantsch en al verwoest.
Der helden beelden zyn verbroken of verroest,
Of door de onweetenheid verachtlyk weggesmeten.
Hier staat hun voetstuk nog, doch 't opschrift is gesleten;
Ginds ligt een schoone romp, van hand en voet beroofd;
Hier een metaalen arm, en daar een marmren hoofd.
Het graf van Scipio is groen en ruig bewossen;
En Romes grootsche markt verstrekt een wei voor ossen.
De schilderstukken, uit Corinthes fellen brand
Geborgen, liggen thans verwaarloosd in het zand,
Met schimmel overdekt, vertreeden en geschonden.
De waterleidingen, die nergens weêrgaê vonden,
Geschraagd door boog op boog van marmer of arduin,
Ten halven ingestort, zyn niets dan gruis en puin.
't Ontzaglyk Capitool, en Jovis trotsche tempel,
Bedekken, neêrgeploft, hun voetstuk en hunn' drempel;
De altaaren, lampen, en 't onschatbaar choorsieraad
Van jaspis, van kristal, groen marmer, of agaat,
Zyn dik met stof begroeid, of onder de aard begraaven.
Paleis en badhuis zyn 't verblyf van kraai en raven.
Kolommen, cedrenhout en stukken marmersteen,
Goud, zilver en porfier, 't ligt alles ondereen.

't Wanstaltig overschot der prachtige gebouwen,
De steengevaarten, die alom zich doen beschouwen,
Hier ingezonken, ginds gescheurd, en daar vergaan,
Verschriklyk voor het oog, gevaarlyk in het staan,
Op 't minst gerucht gereed aan brokken neêr te vallen,
Vergrooten 't naar gezicht van de omgestorte wallen.
Men raamt noch wyk noch straat aan 't een noch 't ander end.
De groote renbaan word ter naauwernood herkend.
Der vadren overschot, aan 't volk van Rome heilig,
Bleef in geen lykbus van metaal of marmer veilig.
Verwoesting, die paleis en hof en tempel sloopt,
En op geleden ramp steeds nieuwe rampen hoopt,
Verstrooide de asschen door de kaamren van de graven.
En mengde 't overschot der grooten en der slaaven,
Germanicus, reeds door zyn lot in 't harte ontsteld,
Gevoelt door dit gezicht, dat zoo veel jammers meld,
Zyn toomelooze smart met nieuwe woede groeien.
Men ziet, terwyl hy rust, hem 't zweet langs 't aanzicht vloeien.
Hy schynt gefolterd door een angstig zielsverdriet.
Hy roert zich siddrend; doch de slaap verlaat hem niet.
Hy streeft in zynen droom met schrik door al de wyken,
In hoop dat hem nog iets van Druzus hof zal blyken;
Doch word op elke treê door bergen steens gestuit.
Terwyl hy troostloos zwerft, onzeker van besluit,
Verbeeld hy zich in 't einde in een der hoofdgebouwen
Het overblyfsel van Augustus hof te aanschouwen.
Hy klautert over 't puin; treed een der zaalen in;
Doch vind noch schyn noch blyk van Vorst of hofgezin.
't Is alles woest en leêg, ontbloot van allen luister.
Hy daalt in een gewelf, daar hy, in 't schemrig duister,
Een oud en armlyk paar by kwynend lamplicht ziet.
Ach! roept hy; spreekt, is dit Augustus badzaal niet?
't Kan zyn, zegt de oude man, dat op dees plaats voordeezen
Het huis van dien gy noemt in Rome plagt te weezen;
Zyn naam en wooning zyn my even onbekend.
Dit oud gebouw strekt ons ter wyk in onze elend.

Goôn! zucht de Prins, ô Goôn! dit kunnen jammren heeten.
Augustus onbekend! Augustus naam vergeeten;
Het Capitool verwoest, en Rome een wildernis!
Wie weet of zelfs 't Heelal niet onbestendig is?
Hy ryst, op deeze taal straks tot zichzelv' gekomen,
Al siddrende overeinde, en roept: ô Romen! Romen!
Zyn hartvriend Titus, die zyn felle ontroering ziet,
Omarmt hem, doch de Held ontdekt zyn' droom hem niet,
Uit zorg dat dit verhaal de droefheid mogt verzwaaren,
Maar zucht om 't nachtgezicht in 't zuchten om zyn schaaren.

L. W. VAN MERKEN. *(Germanicus.)*

## DE PERZER EN ZIJN PAARD.

Een Perziesch koning, uit den slag
Gekeerd in zegepraal,
Gaf aan zijn helden eeregoud,
Zijn hof een feest-onthaal;
Geen' weidschen disch, geen praalbanket,
Geen dartlen zang of dans,
Maar wedloop op het moedig ros,
Of kamp met zwaard en lans.
Een jeugdig krijgsman van het heir,
Door moed zijn glorie waard,
Snelt meê het stuivend renperk in,
Op zijn vlamöogig paard;
De schuim vliegt, langs het gouden bit,
Uit d' opgestoken bek;
Het purpren neusgat briescht en snuift,
Het hair krult langs den nek;
De klepper slaat, ten rid gereed,
De hoeven in den grond,
En rekt het hindevormig lijf,
En zwiert den staart in 't rond:

Daar klinkt de schelle sein-trompet
Den ruiters in het oor —
De loop vangt aan — een stofwolk rijst —
Des Perzers Ros vliegt voor!
Het edel dier, zijn' meester trouw,
Behoeft noch spoor, noch roê —
En, eer zelfs de andren d' eindpaal zien,
Komt hem de Zege toe:
Nu galmt de juichtoon in het rond,
Die 't handgeklap vervangt,
Terwijl de vorst om 's jonglings hals
De gouden keten hangt:
Dees huppelt, op zijn' Arabier,
Des Konings stoet voorbij;
De glorie kroont hem van alom,
Zelfs van zijn weêrpartij:
Nu springt hij van den zadel af,
Omhelst en dankt zijn paard;
Droogt hem het zweet van hals en borst,
En wascht hem hoef en staart;
Het edel ros verheft den nek,
Het ademt zegepraal,
En antwoordt op zijns meesters dank,
In hem verstaanbre taal:
De koning, door het schoon bekoord
Van 's jonglings strijdgezel,
Spreekt: dat men voor dit pronkjuweel,
Hem duizend Minen tell'!
De Perzer schudt de fiere kruin;
Hij klemt zich aan zijn ros,
En zijn verheven zelfgevoel
Geeft antwoord met een' blos.
„ Staat (zegt de vorst) gij, tot dien prijs,
„ Uw' Arabier niet af?

„ Wat deedt ge, zoo mijn gunst u zelfs
„ Twee duizend Minen gaf? "
„ Vergeef mij koning! (zegt de Pers)
Mijn paard is al mijn schat;
Daar is voor mij niet één kleinood,
Geen goed, zoo waard als dat.
Het voert mij, sneller dan de wind,
Den vlugsten struis voorbij;
Het rent — maar stapt of struikelt nooit,
En waakt en vast met mij. "
„ En zoo ik u een rijk gewest,
„ De magt van Landvoogd gaf? "
„ Vergeef mij, Koning! (zegt de Pers)
Ik sta mijn Ros niet af!
Vergeef me, al trof, o magtig Vorst!
Voor gunst me uwe ongenâ,
Hoe scheidde ik van een' medgezel,
Door wien ik nog besta?
Hij voert mij moedig in den strijd,
Voelt, zonder dwang, mijn' wil,
En, in het snelste van zijn vaart,
Staat hij onmerkbaar stil:
Zie nog het teeken in zijn borst
Van 's vijands wreed geweer;
Eerst bragt hij trouw mij uit den nood,
En viel toen magtloos neêr;
En toen ik viel door 't Grieksche staal,
Mijn klepper bleef mij bij,
En dekte mij voor nieuwe wond
En schreeuwde om hulp voor mij. "
„ Dan ware (sprak der Perzen Vorst)
„ Zoo 'k om uw ros u vroeg,
„ Misschien mijn gansche Koningrijk
„ Voor d' afstand niet genoeg? "

„ Neen, Heer! voor geenen prijs, hoe hoog,
Wierd u mijn Ros gegund,
Dan — voor een' waren vriend — zoo gij
Dien voor mij vinden kunt! "

J. VAN WALRÉ. *(Hekshuiting.)*

---

## HET KLOKJEN VAN DEN ANGELUS.

Ecce enim ex hoc Beatam me dicent omnes generationes.
Want ziet, gelukkig zullen alle geslachten my noemen.
LUC.

Uit de schitterende rozen,
vloeiend rondom de oosterkim,
Rijst de gloeiende uchtendfakkel
uit smaragden lichtgeglim;
Al de starren zijn verdwenen
van het tintelend azuur,
Maar de nachtdaauw blinkt beneden
als een tintlend starrenvuur.
't Vlinderken ontrijst zijn sluimer,
spreidt de bonte wiekjens uit,
En dwaalt om in gaarde en weide,
langs de bloemen, over 't kruid;
En op klepperende vleuglen
't blaauwe luchtruim ingesneld,
Giet de leeuwerik zijn zangen
over 't lommerloze veld.

Hoor — wat klinkt er langs de vlakte....
hoor — wat klinkt er door het bosch,
Door het ruischen van de blaadren
in hun groenen zomerdosch?
Hoor — wat galmt er langs de waatren
van den murmelenden vloed,

Die zijn golfjens, vrolijk spelend,
langs het rietbosch stroomen doet?

Van den hoogen tempeltoren
schalt het door het luchtruim om,
Met geen rollen, met geen daavren,
met geen galmend windgebrom:
Lieflijk tonend door de stilte,
wellekoom aan 't harte: dus
Stroomen ons uw klanken tegen,
klokjen van den ANGELUS!

En zoo menig Christenschedel
buigt in vromen oodmoed neer,
En het harte wordt één outer,
offrend aan des harten Heer:

— „ 's Heeren heilige Engel boodschapt
aan de Maagd met rein gemoed:
„ „ Wees, gezegendste der vrouwen!
van den Hoogsten Geest gegroet." —
— „ Zie my, Dienares des Heeren!
aan des Heeren dienst verknocht." —
— „ En het Woord is vleesch geworden,
't heeft by ons een woon gezocht." —

— „ 's Heeren heilige Engel boodschapt
aan de Maagd des Hoogsten groet!"
Vul, o vul met uw verkwikking
ook mijn aardschgezind gemoed:
Dat zijn geest het overschaduw
en het wijde tot zijn huis,
Waar zich alle daden leegren
aan den voet van Christus' Kruis.

— „ Zie my, Dienares des Heeren!
aan des Heeren dienst verknocht."

Kieze ik nooit een andren Heere
op den aardschen pelgrimstocht;
Altijd naar zijn wille vaardig,
altijd op zijn wenk gereed,
Dat me een onbeklemd gewisse
zonder blos zijn „ dienaar " heet.

— „ En het Woord is vleesch geworden,
't heeft by ons een woon gezocht. " —
Och! of 't ook geheel de ruimte
van mijn hart bewonen mocht!
Niet bestreden, nooit ontheiligd
door der zinnen wufte schaar,
Maar gevierd, geloofd, geheiligd,
op een waardig bid-altaar!

Klep, o klep met elken morgen,
en vervul mijn boezem dns:
Reinig, heilig, wijdt mijn harte,
klokjen van den ANGELUS!
Tot de laatste morgen aanlicht
met het groot bazuin-geschal,
En 't laatste Angelus op aarde
't eerst des hemels wezen zal.

D. DORBECK. *(Volks-Alm. voor Ned. Kath.* 1852.)

---

## MARIENBORN.

LEGENDE.

A°. 1191—1847.

---

Bij Helmstad ligt een lagchend dal, [1]
Nu Márienborn genaamd;

---

[1] In het Hertogdom Brunswijk.

Maar dat in overouden tijd,
Eer 't aan Gods Moeder werd gewijd,
Als 't „ moorddal " was befaamd.

Gedoken tusschen digt geboomt',
Verborg dit heuv'lig oord
Een roovrenbende sterk in tal,
Wier woest bestaan 't onzalig dal
Met schrik vervulde en moord.

Vergeefs ging van 't naburig slot
De Graaf hen fier te keer;
Zij scholen voor zijn ruitrenstoet,
Maar velden met meer euvelmoed
Den blooden vreemdling neêr.

Doch, schoot bij dit verwaten rot
Der Riddren zwaard te kort;
Een Moeder sloeg uit 's hemels heer
Erbarmend daar heur blikken neêr,
Om 't bloed er uitgestort.

Te midden van een zon'ge beemd,
Met welig gras belaân,
Verbreidde een eik den ouden tak,
En bood het digte lommerdak
Ter koele rustplaats aan.

Een herder, Koenraad is de naam,
Dien 't oude lied bezong,
Weidde eens zijn schapen in dit oord,
En dreef ze naar het bronnat voort,
Dat bij dien eik ontsprong.

Hij nadert.... Wat weêrhoudt zijn tred
Door heilge vrees bezield?
Het brandend waslicht in de hand
Lag aan des welputs groenen rand
Een maagden-rei geknield.

Vast ijlt zijn kudde hupplend voort
    Waar 't helder water vliet;
Doch, hoe door hitte en dorst gekweld,
Zijn schapen knielden mede op 't veld,
    En roerden 't bronnat niet.

De herder kruist zich 't vroom gemoed
    Eer hij zich verder waagt,
En zie! daar drijft op 't helder nat,
Het hoofd in gloriekrans gevat,
    Het beeld der Moedermaagd.

Hij aarzelt lang, treedt biddend toe,
    En plaatst het heilig beeld
Te midden van een breede kloof,
    Als in een nis van eikenloof,
    Die d' ouden stam verdeelt.

In diep gepeins teruggekeerd
    Om 't wonder dat hij zag,
Was naauw hij in zijn hut alleen,
Toen hem een nieuw visioen verscheen,
    Daar hij op 't stroobed lag.

Maria stond voor Jesus troon,
    Met moederbede en traan
Hem smeekend haar de moordvallei,
Ter wijkplaats voor een maagden-rei,
    Als erfdeel af te staan.

De herder vat met vromen zin
    Wat hem Gods wenk beveelt;
Hij deelt aan elk 't gebeurde meê,
Voert klerk en leek ter heilge steê,
    En toont hun 't wonderbeeld.

En voor Maria's eer ontgloeid,
    Werd ras op d' eigen grond

Een hechte kloosterbouw gesticht, [1]
En 't heilig bidkoor opgerigt,
Waar zich de bron bevond.

Op 't autaar prijkte 't wonderbeeld;
En maagden, rein en schoon,
Versmadend wereld en geneugt,
Zij wijdden er heur teedre jeugd
Maria's grooten Zoon.

En, waar ze eens rondklonk door het dal,
De raauwe kreet van moord,
Daar werd thans koor- en lofgezang,
En 't zacht en lief'lijk klokgeklang
Van 't *Angelus* gehoord.

Ja schittrend blonk Maria's gunst
In wondren zonder tal;
Die plek werd heinde en veer vermaard,
't Was pelgrimstogt en bedevaart
Naar Márienborn in 't dal.

Steeds aan Maria's dienst getrouw
Wat ramp het overkwam, [2]
Bleef 't klooster eeuwen lang in eer,
Tot dat helaas! een nieuwe leer
Maria's kroon ontnam.

Toen, door dien tuimelgeest bezield,
Ontrouwe maagdenschaar,
Ach! knelde u 't Augustijner koord, [3]
Moest schapulier en bidsnoer voort,
Verzaakte gij 't altaar.

---

[1] In 1191.

[2] In 1350 en 1507 door de pest geteisterd.

[3] De Nonnen leefden volgens den regel van den H. Augustinus.

Sinds leefde er wel in weelde en pracht [1]
Een vrouwen-rei bijeen;
Maar offerdienst naar Jesus leer,
Maar koorzang tot Maria's eer,
Maar bedevaarten — geen.

Dan aan die godsdienst niet gewijd,
Die kracht met leven paart,
Viel eindlijk 't hecht gebouw in een,
Bleef Márienborn deze eeuw alleen [2]
Uw bouwval nog gespaard.

Uw bouwval? vrome pelgrim, hoe
Zocht gij dien droeven rest?....
Zie! 't is een kleine tempelnaald,
Die boven 't groene loover praalt,
Waar zich uw oog op vest.

Een kerkje, schooner dan weleer,
Rijst tusschen 't puin omhoog,
En wat men in 't kronijkboek las,
Vertoont u 't fraai beschilderd glas
Van iedren vensterboog.

Maria's sneeuwwit marm'ren beeld
Heeft nu de bron verrijkt;
Dat, wordt de zoete Mei gevierd,
Met frisch gebloemte en groen gesierd
Op 't keurig altaar prijkt.

Ook op haar blij geboortefeest
Trekt weêr een kleine schaar,
Bij 't zacht gefluister van gebeên,
Uit Helmstads-poort ter beêvaart heen,
Gelijk voor honderd jaar.

---

[1] Het klooster werd in een stift van Adelijke Dames veranderd.

[2] In 1811 is ook dit geheel opgeheven en herhaaldelijk daarna verkocht en eindelijk geheel vervallen.

En vraagt ge wie dat wonder wrocht,
O kniel aanbiddend neêr!
Een zoon nog van dienzelfden stam, [1]
Die eens Maria de eer ontnam,
Gaf hier de kroon haar weêr.

Rijz' voor den vromen stichter meê
Dan stil uw bede omhoog;
Opdat zijn droeve dwaling zwicht',
En hij, omstraald van hooger licht,
Ten schaapstal keeren moog.

Ja! loon Marië, ei loon zijn moed
Die 't erfdeel u herwon,
Stort hem den geest des levens in,
Maak Márienborn zijn gansch gezin
Tot zuivre vreugdebron.

J. F. A. LEESBERG. *(Volks-Alm. voor Ned. Kath.* 1855.)

---

## HET LANDLEVEN.

*Die d'onrust niet in 't hart en heeft,*
*Leeft zalig, als hy buiten leeft.*

Gelukkig mensch, wien 't is gegeven
By 't vreedzame en onnoozle vee,
Dat nooit noch kwaad noch onrecht deê,
In 't veld zyn dagen af te leven!

---

[1] De tegenwoordige eigenaar, de heer Gustaf Löbbecke, een Protestant, heeft de kapel gesticht, en die met een fraai marmeren Mariabeeld en geschilderde vensters, de legende voorstellende, voorzien. Op een der vensters prijkt ook het beeld des stichters met zijn gezin.

De bloemenkrans braveert de gouden kroon,
Die 's konings zorg by nacht doet waken.
Geruster zit men onder daken
Van riet gebouwd, dan op den hoogen troon.

O! hoe pleizierig is 't te kruipen
Ter kooije op eenen vedrenzak
In 't landhuis, onder 't lage dak,
Wanneer de regenvlagen druipen,
Een koele wind in hooge beuken ruischt!
De krekel, die geen zorg wil dragen
Voor winter, zingt uit ruigte en hagen,
Tot dat men wordt in zoeten slaap gesuist.

Daar ligt me en ronkt en droomt in vreden
Niet als de vorst, die onverwacht
Uit zynen slaap springt, en by nacht
Het klamme zweet vindt op zyn leden,
Om dat hem docht men stak hem naar het hart;
Maar hoe het veld begint te geelen,
Hoe in het groen de geitjes spelen,
Hoe Bloemerts fluit de nachtegalen tart.

De hofhond bast met zynen makker,
Wanneer de huisman 's morgens vroeg,
Voor dag met omgekeerden ploeg,
Al zingend', trekkende ten akker,
Op zynen guil voorby de hoven rydt,
Dan waakt me, en hoort de wakkre hanen
Die ons tot naarstigheid vermanen.
Gelukkig mensch, die zoo zyn jaren slyt!

Men opent vensteren en deuren,
Men ziet de starren dun gezaaid,
Men voelt hoe 't westewindje waait,
Dat met een' schat van versche geuren

Van vlierbloem en violen suikerzoet,
Van wynruit, thym en hagerozen,
Die als een rood scharlaken blozen,
U in uw huis zoo liefelyk begroet.

Daar ziet men 't bloode haasje loopen,
Ginds zeilt de havik door de lucht,
De klokhen raast, en is beducht
Dat hy haar komt haar kiekens stroopen,
De tortel kirt, de zwarte lyster fluit,
Men hoort langs 't veld de beesten loeijen,
Terwyl de dag begint te gloeijen
En langs hoe meer haar licht te spreiden uit.

Men ziet den hof met vruchten pryken;
Men zaait of plant of ent den boom,
Of kweelt een deuntjen aan den stroom:
Zoo gaat de zomermiddag stryken;
Tot dat de zon, in 't west aan 't ondergaan,
De schaduw rekt langs beemd en heide,
En jaagt de beesten uit de weide
Ter kooije met hunne uijers vol gelaên.

By winter, als de watren sluiten,
Wanneer het snippen van de vorst
Het land met eene harde korst
Bedekt, dan blyft men in de muiten.
Men steekt de lamp heel vroeg des avonds aan,
De deeren zit er by te spinnen,
Men sluit den laauwen zomer binnen,
En laat gerust den winter buiten staan.

Dan groeit het roet in schoorsteenhoeken
Dan knapt de harde beukestam,
En roost de scheenen met zyn vlam,
Terwyl men gaat te gast in boeken;

Men braadt in asch kastanjes, of vertelt
Elkander sprookjes: zoo met vreden
Verwacht men weêr de zoetigheden
Der zomerzon, die 't koude bergsneeuw smelt.

Dit leven loofden alle wyzen,
Dit haagde Cats en Westerbaen,
Die pryzen 't ons met verzen aan;
Dit leven zal ik altyd pryzen.
O! dat het lot my zulk een leven gaf!
Myn zanglust zou veel schooner bloeijen,
En met de wilg aan 't beekje groeijen.
Gelyk een zwaan leide ik het leven af.

J. LUIKEN. *(Duitsche Lier.)*

## HET GEBROKEN GLAS.

KORNELIS had een glas gebroken
Voor aan de straat;
Schoon hij de stukken had verstoken,
Hij wist geen raad.
Hij had een afschrik van te liegen,
Wijl GOD het ziet;
En zou hij nu Mama bedriegen,
Dat kon hij niet.
Hij stond onthutseld en bewogen;
De moeder komt:
Zij ziet de tranen in zijn oogen;
Hij scheen verstomd.
„Heeft KEESJE," zeî ze, „wat bedreven?
Wat scheelt er aan?"
„'k Heb," zeî hij, „moederlief! zoo even
Weêr kwaad gedaan.

Terwijl ik bezig met paletten
Bij 't venster was,
Vloog mijn *volan*, door 't forsch raketten,
Daar in het glas.
Maar als uw KEESJE 't van zijn leven
Niet weder doet,
Dan wilt gij 't immers hem vergeven,
Gij zijt zoo goed!"
„ Kom KEESJE-lief! hou op met krijten,"
Zeî moeder toen:
„ 'k Wil u dien misslag niet verwijten."
Hij kreeg een zoen.
„ Die altoos wil de waarheid spreken,
„ Wordt wel beloond.
„ Die leugens zoekt voor zijn gebreken,
„ Wordt nooit verschoond."

H. VAN ALPHEN. *(Kinderdichtjes.)*

---

## HET WIEGELIED.

„ Sluimer zoet, in 's Heeren schoot,
Buiten stormt de wind;
God waakt over kleen en groot,
Sluimer zoet mijn kind.

Moeder kuste u de oogjens digt,
d' Oogjens, blaauw en zacht,
En uw engel, dierbaar wicht,
Lispte: goeden nacht.

Slaap, gedekt door liefde en trouw,
Droom, wijl moeder bidt,
Van den hemel, effen blaauw,
Lelies, rein en wit.

Droom van 't kindjen Jesus zoet,
Speel met de englenwacht;
Zing, met 's hemels heilgen stoet,
Liedren, schoon en zacht.

Sluimer zoet in 's Heeren schoot,
Buiten stormt de wind;
God waakt over kleen en groot,
Slaap gerust mijn kind."

Zoo klonk om dat wiegjen eens 't moederlijk lied;
Meer zacht kweelt de tortel zijn liefdezang niet;
Geen stem was zoo rein, zoo verrukkend, zoo teêr;
— Lang zingt bij dat wiegjen de moeder niet meer.

En 't cherubjen, waar 's moeders leven aan hong,
Dat liefachte als moeder in sluimer het zong,
Dook 't hoofdjen dan zacht in het peluwdons neêr;
— Lang sluimert in 't wiegjen geen kindeken meer.

Ginds slaapt ze de moeder, ginds sluimert het kind,
Waar wilg- en cipresseuloof wiegt op den wind;
En 't zuchtjen des treurenden vaders alleen
Zweeft thans om het ledige wiegetjen heen.

Nu dwaalt hij vaak eenzaam den grafheuvel rond,
Met de oogen bevochtigd en 't harte gewond;
En fluistrend herhaalt hij, aandoenlijk en teêr,
De lieflijkste toonen van 't zaligst weleer:

„Sluimert zacht in 's Heeren schoot,
Buiten stormt de wind;
God waakt over kleen en groot,
Slaapt mijn gade en kind.

Vader sloot u de oogen digt,
De oogen blaauw en zacht,
En zeî toen u, gade en wicht,
Eeuwig goeden nacht.

Slaapt, beschreid door liefde en trouw,
Juicht, wijl vader bidt,
Lieven, rein als 's hemelsblaauw
En als leliën wit.

Juicht en zweeft bij Jesus zoet,
Speelt met de englenwacht.
Zingt met 's hemels heilgen stoet,
Liedren, schoon en zacht.

Sluimert zoet in 's Heeren schoot,
Buiten giert de wind.
God waakt over kleen en groot,
Slaapt mijn gade en kind."

J. POELHEKKE. *(Gedichtjes.)*

---

## BESTORMING DER WOLA-SCHANS.

---

Ziet gij dat bolwerk, met een diepe gracht omgraven,
Omringd met sparren, die als scherp gepunte staven,
Dicht aan elkaâr gevoegd, hem die den kamp bestaat,
Zoo lang beteuglen tot hem 't schrootvuur nederslaat,
Dat uit het zwaar geschut den strijdren tegendondert,
En, als de orkaan het woud, hun dichtste reien plondert?
De blanke bajonet blinkt op des borstweers kruin,
Gelijk het kooprен kruis op torens van arduin;
En Polens arend wuift met witgepluimde vederen
Het klapprend vendel, dat Oud-Ruslands strijdgelederen
Den weg ter zege wijst, met breede plooien aan,
Als waar de zegepraal aan Warschau toegestaan!
Ziet gij dat bolwerk, dat het starend oog doet duizelen,
En schijnbaar door 't geschut te ontmantlen noch te gruizelen?

't Is Wolaas schans, die als een rotsklomp van graniet,
Onwrikbaar staat, den weg naar Warschaus wal verbiedt,
En in wier wanden zich de Polen veilig wanen,
En juichen: Warschau buigt zich nooit voor Ruslands vanen!

Maar Erivansky was reeds in het holst der nacht,
Op 't overwinnen van dien hinderpaal bedacht;
Gelijk de woudleeuw, als de tijgers hem bespringen,
Den sterksten tijger 't eerst den gorgel toe zal wringen,
Wil hij tot breidling van d' onzekren oorlogskans,
Zijn vendels planten op de schier onwinbre schans.

Verheven denkbeeld, slechts aan groote zielen eigen;
Nooit wijkend van hun weg, waar ook de storm moog dreigen!
Volg Erivansky, volg die heldre zonnestraal,
Dat denkbeeld is voor u de gids ter zegepraal!

Het sein ten aanval klinkt: in dichtgesloten rangen,
Rukt Moskaus leger op, met gloeiend strijdverlangen.
't Gevelde schietgeweer gaat op het gloriespoor,
In de onverwrikte vuist den forschen voetknecht voor.
Men daalt ter gracht in, schoon de voet in dras moet waden,
En houwt de punten stomp der scherpe palissaden,
Rukt stang en dwarspaal af en nadert Wolaas muur,
Die 't leger aangrijnst, als een alverterend vuur;
Dan vóór die vuurgloed van zijn schrikbre kracht doet wagen,
Zijn vijftig ladders in het bolwerk vastgeslagen,
En 't Russiesch krijgsvolk stijgt, schoon hem de dood begrimt,
Zoo snel, gelijk de gems der Alpen top beklimt,
Naar 't steile schansgevaart, klemt met gespierde handen,
Zich aan de zoden vast der breede borstweerranden;
Heft, door zijn makkers arm in 't moedig werk geschraagd,
Zich tot de heup omhoog; doet elk die weerstand waagt,
Met sabel, bajonet en scherpe strijdbijl wijken;
Volhardt, ofschoon zijn oog zijn makkers ziet bezwijken;

Betreedt den rand, hoe fel de weerstand wezen mag,
En plant op Wolaas wal Oud-Ruslands legervlag.

Een luide vreugdekreet stijgt op naar 's hemels boogen;
Het Russiesch leger ziet met vonkenschietende oogen
En vrolijk kloppend hart het eerste pleit beslecht,
En 't dierbaar dundoek op de trotsche schans gehecht.
Ook Erivansky juicht bij 't roemvol laauwrenplukken.
Nu hij dien sleutel aan zijn vijand mocht ontrukken,
Voedt hij in 't moedig hart geen enkle twijfling meer,
En geeft het slagsein aan de hoofdmacht van het heir.

Gelijk de vloed, ontroerd door woeste wintervlagen,
Wier âam der golven rug ter berghoogte op kwam jagen,
Op 't onvoorziens den dijk met felle branding naakt,
En op de sluizen beukt, dat alles schudt en kraakt,
En 't angstig landvolk in zijn vreedzaam erf doet beven
En huis en haard ontvliên, tot berging van zijn leven;
Of naar den dijk hem zweept, die nog den springvloed stuit;
Zoo brak voor Warschaus muur op eens de noodstorm uit,
En heeft de wallen, als het graanveld door de golven,
Met roode stroomen vuurs en wolken smooks bedolven,
En met een kogelbui van schroot- en solfervuur
De borstweer afgeblaakt van d' opgeworpen muur,
En in zoo menig schans het pulver doen ontploffen,
En 't krijgsvolk sneuvlen, door zijn eigen kruid getroffen.
Vergeefsch tracht Polens moed dien storm te keer te gaan,
En met zijn oorlogsvuur den schrikbren gloedvolkaan
Te dempen! al vergeefsch! de vlam en rookvlaag knettert
Alom. De zware bom slaat neder en verplettert
Hem, die bij 't schutgevaart het stormend heir bekrijgt,
Tot eindlijk op den muur 't geschut der Polen zwijgt.

Het zwijgt alom; maar 't zij den nazaat niet verzwegen,
Hoe duur door 't Russiesch staal de zege werd verkregen,

En hoe het Poolsche heir door vrijheidswaan misleid,
Met echten krijgsmoed streed en leeuwendapperheid.
Neen Polen, schoon het recht uw kroonverraad blijft doemen,
Toch strooit de dichter op uw graf een handvol bloemen;
Toch blinkt de weemoedstraan hem somber in het oog,
Gedenkt zijn geest aan hen, wier hoofd voor 't krijgszwaard boog.
Die teedre vrouwenschaar, tot zachter taak geschapen,
Maar 't lemmer in de vuist, geveld door 't oorlogswapen;
Dat schuldloos kindrental, in 's levens lente ontzield,
Toen 't op den breeden muur de helden tegenhield,
Die spottend met den dood, en warsch van 't slagontwijken,
De grachten vulden met der wapenbroedren lijken,
En 't staal braveerden, als de pijn het stormgeloei,
Tot Ruslands krijgsblazoen van al de schansen woei.

Dáár ligt de trotsche stad, door vlam en smook omgeven!
Heur wallen zijn verkeerd; de zinbekoorbre dreven
Der bloemwaranden in een wildernis hervormd;
Geen wind heeft ooit zoo snel het lover afgestormd,
Als 't oorlogsonweer, dat hier in sloeg, en de daken
Der lustpaleizen met zijn bliksemvuur kwam blaken.
Dáár ligt de trotsche stad, ontbloot van schans en wal!
Heur hoven zijn vernield: aan beek en waterval
Drenkt laaskneeht en Baskier zijn paard. Op 't alabaster
En 't marmer is 't geschut geplant. Geen heester wast er
In 't lustplantsoen, die niet gehouwen van zijn stam,
Den brand moet voeden van der legervuren vlam.
Dáár ligt de trotsche stad verneêrd ter aard gezegen,
En hijgt door 't vuur bedwelmd een schrikbre toekomst tegen!
Wendt volksverleiders, naar die jammren 't aangezicht!
Ziet welk een paradijs uw leer op de aarde sticht,
En klinke op 't stedenpuin de voorzang u in de ooren
Van 't vreeslijk wraaklied dat ge in de eeuwigheid zult hooren.
Ter straf, dat door uw trots het oorlogslemmer blonk,
En Warschaus stedenpraal in rookende asch verzonk!

A. VAN DER HOOP, J$^{r}$. *(Warschau.)*

## HET PAARDENRIF.

(792.)

De golfslag beukt het dreunend zand:
De branding kookt en raast.
Het strand is wit van lillend schuim;
Maar 't wolkjen wijkt aan 't blaauwe ruim
Den wind, die zuidwaart blaast.

De Wachter zag den toren uit
Van *Rynegoms* kasteel: [1]
„ Heer RADBOUT! op — Heer RADBOUT! waak:
„ Ik speur op zee zoo menig draak, [2]
„ En strandwaart houdt een deel."

De grijze RADBOUT schoot vol vuurs
Het glinstrend pantser aan.
De Wachter stak den horen luid:
„ De *Noorman* zet, om bloed en buit, [3]
„ Op onze stranden aan!" —

Een fier, maar luttel, krijgrental
Stroomde op dien kreet by-een;
Wat dorpers nog, met kodde en speer:
Al leeuwen, nu hun grijze Heer
Zelf aan hun hoofd verscheen.

---

[1] De overlevering noemt *Rynegom*, nog eene oude buurt onder *Egmond*, als de plaats waar Heer RADBOUTS Kasteel stond; hier magh men wtmercken (zegt de waardige HOVEUS) dat zij zeer dwalen die menen dat het huijs Tegmont ende Thuys te rinnegom een huijs is. —

[2] Oorlogsvaartuig der *Noormannen*, dus genoemd naar de form.

[3] De verwoestende invallen der *Noormannen* in dezen tijd waren onophoudelijk en menigvuldig. — Zie daarover het schilderachtig geschreven werk van FOLHUIS.

Maar naauw de wondbaan afgelegd,[1]
En 't duinpad op gegaan —
Daar stormt een ijzren *Noren*stoet
Hun tegen, als een najaarsvloed,
Die doorbarst uit zijn baan.

Het dorre duinzand walgt van 't bloed,
Dat op de helling daauwt.
De *Kenmer* deinst voor de overmacht,
Die voortdringt met ontembre kracht,
Maar kampt nog onverflaauwd.

Terug — terug — altoos terug,
Steeds kleiner in getal;
Maar even woedend voortgestreên;
En immer deinzend, valt niet een
In ongewroken val. —

Nog hief Heer RADBOUTS banderol
Zijn kleuren hoog in top.
Stortte ook de drager neer in 't zand,
Zoo hief eens fieren makkers hand
Weer 't vaandel hooger op.

De laatste valt. De standert zinkt......
„Neen! dat niet voor mijn dood!"
Heer RADBOUT grijpt zijn banderol,
En strijdt nog immer, geestdrift-vol,
Het grijze hoofd ontbloot.

Daar zwaait een *Noor* zijn gulden akst,
En zwiert hem door de lucht.....
De zilvren schedel buigt ter aard,
En bloedend zinkt hy neer van 't paard,
En 't leven is ontvlucht.

---

[1] De weg door „de bosschagie, of wildernisse, van welcke bossen veel ontrent *Egmond* gevonden wierden." SOETEBOOM.

En ORM de *Noorman* springt op 't ros,
Met wilde vreugd in 't oog:
„ Zijn Meester was een wakker Held —
„ Des richt hem hier in 't open veld
„ Zijn heuvel, breed en hoog. " — [1]

En ORM de *Noorman* heerschte op 't Slot,
Maar met een ijzren hand.
En ORM de *Noorman* heerschte in 't rond;
En 't jammer steeg met iedre stond,
Die opging over 't land.

Het was Sint-Jan om middernacht,
En 't was een rustig uur.
De starren vonkten op hun baan,
En helder gleed de volle maan
Langs 't wolkenloos azuur.

En ORM de *Noorman* reed met haast
Naar 't Huis te *Rynegom*.
En reed langs RADBOUTS heuvel heen,
En waande: 't was een blanke steen,
Die daar in 't maanlicht glom.

Maar eensklaps stokte en stond het ros,
En week niet van de plaats.....
En ORM herkende RADBOUTS leest:
Zoo was hy vóór zijn val geweest,
Zoo de uitdruk des gelaats. —

Hy stond daar, als in waas gehuld,
Door d' avondmist verwekt.
Zijn slinke rustte op 't zwaard-gevest.

---

[1] Ende worde begraven bij zijn huijs op die plaets die tot noch toe Raetboudtkerckhoff hiet. HOVEUS. Doch aengaende Radbouts-kerkhof, daer is nu nog beoosten aen de heir- of heere-weg, so wat benoorden Egmond-binnen, maer even bezuyen Rinnegom, een stukje land, zijnde hoog en nollig, of so wat bult-agtig: dat wordt te deezer daege 1732, nog Radbouts-kerkhof genoemd; maer of ruinen van steen in de grond zijn, weet ik niet, P. KL. KOSTER. (*H. S.*)

Zijn rechte hief hy op, in 't lest,
En hield den arm gestrekt.

— „ Hoor, ORM de *Deen!*" en 't was, of 't oog
Een straal van vonken schoot:
„ Hoor, ORM! en beef: de wraak barst los,
„ En 't is dat fier en edel ros,
„ Dat voert u in uw dood." —

De *Noorman* rilde, en sprak geen woord,
Maar sprong terstond van 't paard —
En plotslijk had zijn ijzren vuist
Het edel dier den kop vergruisd,
En stortte 't dood ter aard.

De zilvren hairlok trilde in 't licht
Der onbewolkte maan;
De nevel dunde en smolt; maar dof
Klonk nog de stem: „ geen nietig stof
„ Zal ooit Gods macht weerstaan!"

't Was weer Sint-Jan, op 't middaguur,
En 't was een schoone dag.
En ORM reed met zijn stoet van 't klif,
En langs de plaats, waar 't paardenrif
Op 't veld te bleeken lag.

Een schampren hoonlach om den mond,
Sprong hy van 't ros op 't veld:
„ Ei ziet — dat rif, van vleesch ontbloot,
„ Dat zal my voeren in mijn dood:
„ Zoo sufde de oude Held!" —

Hy schopte 't bleeke rif ter zij,
In schimpend' overmoed —
Maar sprong ontzet en vloekend op:
Daar schoot een adder uit den kop,
En stak hem in den voet.

Zijn schaar verbleekte en sprong hem by —
Maar 't was voor ORM te laat:
Van vreeze en doodsangst fel bestreen
Kwam hy op 't huis — en hem verscheen
Geen nieuwe dageraad. —

De *Noren* duchtten 't grijze spook,
En trokken ijlings af.
De dorpers zegenden den geest,
Die hun een engel was geweest,
En eerden RADBOUTS graf. —

W. J. HOFDIJK. *(Kennemerland.)*

---

## PLEGTIGE OMGANG TE ROME.

---

Wanneer URBAEN met d' Aerdtsgheheimenis
Der feestelijcke in top gezonghe Mis,
Op 't grafaltaer, het koor hebb' beghenaedight,
En al de kerck gezuivert en verzaedight
Met Offerspijs; dan stapt hy, op 't gebrom,
Het grof gebrom der domklocke; uit den Dom
Van 't om endt om befaemde en roemrijck Rome;
Wiens hooft het past, dat oost en west betoome
Door Kristdienst, noch veel verder dan 't gewelt
Van Cesars zwaert de werelt wetten stelt.

Het morghenroot verrees met schooner wanghen
En vrolijcker om zulck een eer t' ontfanghen.
De burghery en grooten treden voor
't Gewijde heir, gepaert op 't jaerlijcks spoor;
Eerst Ordens, door banieren onderscheien,
En draght en kleur en eighe lievereien;
Dan Amptenaers der Kercke, naer hun' staet
Bekent door staf en teecken en gewaet.

De minder houdt den voortredt: andren stappen
Van minder op, en rijzen, als by trappen:
Gelijck het ampt dan min of meerder glimt,
En ongelijck in tittel, rijst en klimt;
Al effent Godt de minsten en de meesten.
Na hen lien weekt een puickrey alle geesten
Met zangh en spel, om tijdigher bereit
De naeckende en opgaende majesteit
Van 't Heilighdom ja 't hooft der Heilighdommen
Eerbiedigh en geknielt te wellekommen.
In 't eindt genaeckt zijn Heiligheit URBAEN,
En voert dees Zon: dan ziet men onder gaen
Al 't flickeren van zoo veel wasse lichten,
Als 't hooghste feest ontstack, om 't oogh te stichten:
Dan schijnt Godts licht, gesteente en parlen doof,
En overtuight het knaghende ongheloof.
Een hemel, rijck gewelft en klaer van straelen,
En onderstut van d'eer der Kardinaelen,
Bedeckt het Hooft der Kercke, wit en grijs,
Nu torssende het toonstuck, zwaer van prijs;
Waer van de kunst en stof elckander weghen;
Doch wat 's aen stof en menschewerck geleghen:
'k Verfoey vernuft en gout en diamant,
En wat de kroon der kostlijckheden spant:
Een eedler schat bekoort hier arentsooghen,
En raekt het hart; het welck alree bewoghen
En sidderende, ootmoedigh en verbaest,
Den gloet gevoelt, die zoo veel zielen aest,
En levens queeckt; gevoelt, o zaligh teecken!
De Godtheit zelf ter ronde wolcke uitbreecken,
Met zulck een kracht, die merckt en velt en straet,
Verbloemt met geur, zachtzinnigh strijckt en slaet,
Van rey tot rey, zoo veer de huizen vieren,
En elck om strijt de dierbre staetsi cieren
Met schilderkunst, tapijtwerck, bloemprieel;
Altaer en boogh en stichtigh straettooneel.

De hofsleep volght, en schaeren en karrossen
Aenbidden Godt, die Rome quam verlossen.
J. VAN DEN VONDEL. *(Altaer-geheimenissen.)*

---

## ARNOLD, DE BOEKANIER, IN ZIJNE GROT.

---

't Was op een eiland van die groep,[1] uit steenrotsblokken
Opeengestapeld, maar door de eeuwen overtrokken
Met vruchtbare aardlaag, waar de zuider plantengroei,
Door 't keerkringsvuur gewekt, in schitterenden bloei
't Veelkleurig bloemtapeet langs ruwen bodem strekte,
Dat zich een diepe grot aan 't vorschend oog ontdekte.
Geen middagszonnegloed drong in die trotsche hal,
Door de eeuwen overwelfd met schitterend kristal,
Getooid met paarlenglans van heldre waterdroppen,
Waar, sijplend door den steen der ruwe bergrotstoppen,
Een zilverklenrge straal van 't blinkend welfsel droop
In zelfgegraven kom, en dan in blijden loop
Zachtruischend langs 't graniet des ruwen bodems zwierde
Naar d'ingang, dien natuur met wondre pracht versierde.
Daar hief een zuilengang, door eeuw bij eeuw gewrocht
Uit blinkend kristallijn van immer drupplend vocht,
De kapiteelen naar de schitterende bogen,
En overtrof de pracht van 't menschlijk kunstvermogen,
Gelijk voor 't stralend goud van 't dagend morgenlicht
De roode flikkring van de ontstoken vuurbaak zwicht.
Daar lag, met d' elboog op een steenklomp, 't hoofd gebogen
In de open handpalm, en de doelloos starende oogen
Naar d' ingang heengerigt, in doffe lustloosheid,
Op 't bonte tijgervel, tot rustbed uitgespreid,

---

[1] De Karaïbische eilanden.

Een statig man. De last van lijden en gevaren
Had slaap en kruin ontbloot van de eertijds bruine haren,
En hem — schoon veel te vroeg — met grijsheids sneeuw bestrooid,
En 't hooge voorhoofd en de bruine wang geplooid.
Maar de onverdoofb're vlam der donkerblaauwende oogen,
De helderbruine tint der forsche wenkbraauwbogen,
De donkre knevelbaard, die omkrulde op zijn lip,
Gelijk de strandbaar op de hoekige oeverklip,
Zijn diepe leeuwenstem, 't scheen alles te bewijzen,
Dat zorg — geen jarenlast — zijn schedel deed vergrijzen.
Wie was hij? Waar was 't licht zijn oogen opgegaan?
In welk verwijderd oord had eens zijn wieg gestaan?
Zijn krijgers noemden hem slechts Arnold; langs de baren
Joeg die geduchte naam aan elk den dood in de aâren,
Die aan de heldre kim zijn bloedroode oorlogsvlag
Met onontwijkbre vlugt zich dreigend naadren zag.
Maar nimmer had zijn mond aan een der togtgenooten,
Bij 't schuimen der bokaal, de duistre borst ontsloten.
Geen toon klonk uit zijn mond, sinds menig jaar en dag,
Dan 't koud bevelwoord van herroeploos krijgsgezag.
In oog en houding was die waardigheid te lezen,
De stille majesteit, die minder zielen vreezen,
Aan geesten eigen van dien adel, dien natuur
Tot heerschen heeft bestemd in 't duister wordingsuur.
Geen liefde, als 't krijgsvolk vaak zijn hoofdman toe zal dragen,
Had ooit voor hem in 't hart der stoute schaar geslagen;
Zijn trotsche ziel, die ramp noch onspoed bukken deed,
Boog nooit deelnemend tot haar neêr in vreugd noch leed;
Zijn strenge tucht deed vaak hun wilden toorn ontgloeijen;
Slechts onverklaarb're vrees sloot dan hun woede aan boeijen.
Maar als de stormhoed om zijn bruine slapen rees,
Zijn vonklend vlammenzwaard naar buit of vijand wees,
Als hij langs 't golvend meer of Mexikaansche velden
Het donker roofschip dreef of 't oorlogspaard, dan snelden

Zijn Boekaniers ten strijd, vol geestdrift door zijn moed,
Braverende op zijn wenk orkaan en vuur en vloed.

H. A. MEIJER. *(De Boekanier.)*

## DE DICHTER EN DE PROZAMENSCH.

DICHTER.

Het woud omringt me in heilig zwijgen,
Het loofgewelf is digt;
Ik voel mijn hart van weemoed hijgen,
Bij 't schemerachtig licht.

PROZAMENSCH.

'k Ontloop de regenvlaag hier even;
Dees schuilplaats past mij regt; —
Maar 't bosch zal weinig eikels geven:
Dat komt voor 't mestvee slecht.

DICHTER.

Hoe lieflijk groen is gindsche weide!
Zij noodigt mij tot rust:
't Is of natuur een leger spreidde,
Van 's pelgrims wensch bewust.

PROZAMENSCH.

Dit stukje wei staat schraal en pover
Eén koebeest graast het glad;
't Verwenschte voetpad loopt er over,
En ieder trapt het plat.

DICHTER.

Hoe zachtkens glijdt die beek daarhenen,
Langs rijk bebloemden boord,

En kabbelt onder 't loof verdwenen:
Zoo vloei' mijn leven voort.

PROZAMENSCH.

Men kon die troeble sloot wel missen,
Die niet meer vlieten wil;
Men vindt er water in noch visschen;
En 't molenrad staat stil.

DICHTER.

Daar treft de bijl! De takken beven.
Mij welt een traan in 't oog.
Daar stort de stam! — o Nietig leven!
Ik hef den blik omhoog.

PROZAMENSCH.

Zie zoo! dat 's weer een boom verslagen;
Daar moet geen hout gespaard;
Zoo krijg ik, in de winterdagen,
De blokken op den haard.

DICHTER.

Blijf statig woud! blijf met uw lommer,
Waar Philomele in huist,
Een stille wijk voor leed en kommer,
Als 't koeltje vrede ruischt.

PROZAMENSCH.

Had ik dat bosch, ik liet het sloopen,
En maakte er graanland van;
Zoo won ik spoedig geld bij hoopen,
En 'k werd een schatrijk man.

DICHTER.

De scheem'ring valt. Een heilig duister
Zinkt van de omwolkte lucht,

En in der blaad'ren zacht gefluister
Meng ik een teedre zucht.

PROZAMENSCH.

't Is donker bij dat neevlig weder,
En rillig in het woud;
'k Zet 't huis bij 't knappend vuur mij neder,
De karnemelk wordt koud.

W. MESSCHERT. *(Nagelaten gedichten.)*

---

## TUINGEDACHTEN.

---

Vaar eind'lyk wel, ô warme winterhaart,
De lentezon, die alle wellust baart,
Hult weder 't hoofdt met tintelende kroonen,
En nodigt ons op 't eenzaam veldt te woonen,
Daar 't alles lacht, daar de allerminste plant
Onze aandacht leert „ Onze aandacht leert
De wondren van Gods handt.

Myn Zomerhof, zoo nederig, zoo kleen,
Al pronkt gy niet met blinkent marmersteen,
Of vyveren, waar op Lukullen boogen,
Deeze ydle pracht behaagt aan dartele oogen,
Een reegenboog van bloempjes, die zy voedt,
Wekt meerder vreugt „ Wekt meerder vreugt
In ons vernoegt gemoedt.

Als 'k in 't verschiet uw graezige landsdouw
En lieflykheên, ô lustprieel beschouw,
Als 't boeremeisje, eenvoudig, wel te vreden,
Voor dag, voor dauw, door 't klaver aan komt treden,

Om 't loeient vee, 't welk dartelt by de zoom
Der landrivier „ Der landrivier,
't Ontlasten van hun room.

Als 't Nachtegaaltje 't morgendeuntje fluit,
Hoe lach ik dan de dwaaze waereldt uit!
Dan kan geen staat- noch woeker-zucht my dwingen,
Dan trekt myn ziel uit dees bespiegelingen
Veel meerder nut als Griekenlant wel eer,
Uit Platoos les „ Uit Platoos les
En Zenoos zedeleer.

Komt Afgodist, leer uit eenvoudigheit
Van 't veldvermaak, Gods grootste majesteyt,
Scherpzinnigheit zal 't brein hier niet verwarren
Hier drukken zon, en maan, en zilvre starren
Ja 't kleinste diertje en 't alderminste kruidt
De almachtigheidt „ De almachtigheidt
Van hunnen Schepper uit.

Leert brosse jeugt, terwyl ge in wellust groeit,
Hoe 's morgens vroeg 't geschildert Tulpje bloeit,
Dat 's avonts van zyn steeltje legt vertreeden,
Wat roemt gy dan op netgevormde leeden,
Op schoonheidt, die gelyk een bloem vergaat,
En reeds al sterft „ En reeds al sterft
Wylz' in haar bloeizel staat.

Ei zie, hoe vliegt de Biezwerm af en aan,
Nu op Jasmyn, dan weer op Roozeblaên,
Om zich met geur van honing te verzaaden,
Maar wacht u wel, die diertjes konnen schaaden,
Dus schynt de zonde in 't eerst wel honigzoet,
Maar prikt daar na „ Maar prikt daar na
Met angels in 't gemoedt.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

L. SCHERMER. *(Mengeldichten.)*

## DE GRIJZAART EN DE JONGELING.

Oud zijt gy, ô Wolfert, en wit is uw schedel;
Dus sprak hem een jongeling aan:
ô Zeg my, waarom uw gelaat nog zoo frisch,
Uw oog nog zoo helder en levendig is?
Ja, zeg my, waar komt dat van daan?

'k Bedacht reeds als knaap (was het andwoord des ouden),
Hoe spoedig de jeugd ons ontgaat.
'k Heb nimmer mijn kracht of gezondheid verkwist:
Beklaagbaar is hy die ze in d' ouderdom mist;
Want, dan is 't berouwen te laat!

Oud zijt gy, ô grijzaart (hervatte de jongling),
Met jonkheid is vreugde vergaan.
ô Zeg my, waarom gy den tijd niet betreurt,
Die 't leven zoo vele genoegens ontscheurt?
ô Zeg my, waar komt dit van daan?

In d' uchtend des levens (was 't andwoord des grijzaarts),
Gedacht ik hoe ras hy vervliet!
Ik zag op de toekomst, by al wat ik deed,
Op dat my 't voorleden geen bron wierd van leed;
En daarom betreur ik hem niet.

Oud zijt gy, ô grijzaart (hervatte hy nogmaals),
Ja, haast aan het eind van uw baan;
En toch zijt gy lustig en blijde te moê,
Ja lacht uw verscheiden met vrolijkheid toe,
ô Zeg my, waar komt dit van daan?

'k Ben vrolijk! ô jongling, gedenk aan mijn woorden,
Op dat u dees les nooit ontschiet!

Van boven ontsprong my de bronwel van vreugd:
'k Heb God niet vergeten in 't bloeien der jeugd,
En Hy ook vergeet my nu niet.
K. W. BILDERDIJK. *(N. Muzen-Alm.* 1823.)

## ZWAANTJE.

Zwaantje, met uw witte pluimen,
Met uw vlerken groot en wijd!
'k Zie het wel, hoe trotsch ge zijt,
Als ge 't water zoo doet schuimen!
Al de vogels klein en teêr
Jaagt gij weg uit beek en vlieten,
En de schuchtre vischjes schieten
Haastig in de diepte neêr.

Mooi dat zijt ge boven velen,
Slank en statig buiten kijf;
Kostbaar dons bedekt uw lijf;
Maar, wat kan dat andren schelen?
Zie dien kleinen nachtegaal,
Graauw en pover in de veêren, —
Maar wat kan hij kwinkeleeren...
Zwaanlief! hè! dat 's meer dan praal?

Zwaantje! wilt gij nedrig wezen,
'k Wed, dat gij, door heel de streek,
Als het siersel van de beek
Wordt bewonderd en geprezen:
Maar, blijft gij zoo trotsch en fier, —
'k Zeg dan, als ik u hoor gagglen
En op ganzenpoot zie wagglen....
Och! 't is toch een ak'lig dier.

## OOIJEVAAR.

Ooijevaar, lepelaar!
'k Zit zoo graag naar u te kijken,
Als gij, dragend dat ge zweet,
Door de heldre lucht komt strijken —
En van rust noch poozen weet,
Voor uw nest, geheel gereed,
Hoog in d' eikenboom mag prijken.

Ooijevaar, lepelaar!
Als ge dan nog vele weken
Zoo geduldig de eijers broedt,
En — als 't jong er uit komt breken —
't Met zoo trouwe liefde voedt,
Zie, dan vind ik u zóó goed,
Dat ik 't haast niet uit kan spreken! —

Lieve vrind, aardig kind!
'k Dank u voor uw vriendlijkheden!
Maar hebt gij weleens bedacht,
Wat uw ouders voor u deden
Sinds men u ter wereld bragt,
En hoe ze altijd, dag en nacht,
Nog hun moeite aan u besteden?

Lieve vrind, aardig kind!
Breng het telkens u te binnen:
Ik zorg weinig maanden maar....
Zie!.... doch de ouders, die u minnen,
Zorgen reeds zoo menig jaar....
Dat is liefde en trouw, voorwaar!
Die 't van mijne ver nog winnen! —

J. P. HEIJE. *(Nieuwe Kinderliederen.)*

## LOF DER AALBESSEN.

---

't Lust mij zingend u te loven,
 Ed'le bes, gezond en frisch!
Heerlijk ooft uit Neêrlands hoven,
 Sieraad van der burgren disch!
Mijne zangster, die haar toonen
 Aan 't eenvoudig-ed'le wijdt,
Zal ook met een lied u kroonen,
 Die eenvoudig-edel zijt.

Ja, ge zijt mijn zangen waardig,
 Lieve vrucht, verkwikkend zoet,
Die, menschlievend en dienstvaardig,
 Alle standen laaft en voedt;
Die niet groeit voor trotsche Grooten,
 Niet voor aardsche Goôn alleen,
Maar door allen wordt genoten,
 Ed'le vrucht voor 't algemeen!
Ja, we zingen — ja, we loven
 U, o bes, gezond en frisch!
Heerlijk ooft uit Neêrlands hoven,
 Sieraad van der burgren disch!

Andren zingen abrikozen;
 Perzik, uw verheven zoet!
U, beroemd om 't donker blozen,
 Ed'le teelt uit Thisbe's bloed!
Ned'rige aardbei, en kastanje,
 Trotsch op bladerkroon en stand;
En u, applen van Oranje,
 Naam, geliefd in Nederland!

Goud-meloenen; muskadellen,
Die met zachte purperkleur
Onder 't loof wellustig zwellen;
Ananas, vol ed'len geur,
Pralende in der rijken hoven,
En door kunstvuur malsch gestoofd,...
Wie uitheemsche vruchten loven,
Wij, wij zingen Neêrlandsch ooft!

Boompje, dat, vol rijpe trosjes,
Aandacht noch bewondring vergt,
En uw vrucht met lieve blosjes
Onder 't ned'rig blad verbergt!
De appelboom moog' zich verheffen,
Rijze omhoog de ranke peer,
Gij, gij zoekt geen oog te treffen,
Gij verlangt geen ijd'le eer;
Wie zijne armen uit mag breiden,
Fier op welig loof en blaân,...
Altijd zedig en bescheiden,
Biedt ge uw rijpe vruchten aan.
Ja, we zingen — ja, we loven
U, ô bes, gezond en frisch,
Ned'rig ooft uit Neêrlands hoven,
Sieraad van der burgren disch.

Maar ofschoon de boom niet bloeijen
En niet schittrend pralen moog',
't Vruchtje kan onze aandacht boeijen,
Is bekoorlijk voor het oog.
Zien we uw trosjes, rijk beladen,
't Blozen van uw zachte koon,
Half bedekt met groene bladen,
Bessen! ja, dan zijt ge schoon.
Wordt ge door de zachte handjes
Van een teeder maagdelijn

Zoo gevlijd in nette mandjes,
Dat geen steeltjes zigtbaar zijn;
Rood en wit dooreen gemengeld,
Prijkende als een schoon geheel,
Zusterlijk tezaam gestrengeld
Aan dezelfde moedersteel,...
Dan moet elk uw schoonheid loven,
Lieve vrucht, gezond en frisch!
Heerlijk ooft uit Neêrlands hoven
Sieraad van der burgren disch.

Lang verfrischt ge ons, ed'le vruchten!
Rijk begunstigd door Natuur,
Hebt ge najaarskoû te duchten,
Noch verschroeijend zomervuur;
Als de herfst het woud ontbladert,
Schenkt ge aan ons uw' overvloed;
Als de grijze winter nadert,
Zijt ge nog verkwikkend zoet;
En wanneer de stormen loeijen
In 't bevrozen jaargetij,
Doet ge uw zuivre sappen vloeijen,
Sappen, even frisch als gij:
Daartoe opent gij uwe ad'ren,
Daartoe plengt ge uw kostbaar bloed,
Dat we in kuip en flesch vergad'ren,
Dat ons laaft, verkwikt en voedt.
Ja, we zingen — ja, we loven
U, ô bes, gezond en frisch,
Sappig ooft uit Neêrlands hoven,
Sieraad van der burgren disch.

Juich, verhef u vrij, Germanje!
Roem uw' druivenrijken Rijn!
Juich Bourgonje, bral Champanje!
De aalbes schenkt ons ed'len wijn!

Wijn, die 't harte kan verblijden,
En, verheffende ons gemoed,
't Grievend leed van onze tijden
Voor een poos vergeten doet;
Wijn, die onze borst doet gloeijen,
Wijn, versterkend, zoet en frisch,
Wijn, die op ons erf mag groeijen,
En ons daarom dierbaar is.

Wie zou de aalbes dan niet prijzen,
Daar heur kostlijk zuur en zoet
De allerfijnste en eêlste spijzen
Beter saust dan druivenbloed?
Wie, wie zou het haar niet danken,
Dat zij den vermoeiden drenkt,
Dat ze d' afgematten kranken
Laafnis en verkwikking schenkt?
Wie, wie zou haar' lof niet malen,
Daar heur hartverheugend bloed
Schuimt en vonkelt in bokalen,
En ons vrolijk juichen doet?
Ja, we zingen — ja, we loven
U, ô bes, gezond en frisch!
Heerlijk ooft uit Neêrlands hoven,
Sieraad van der burgren disch!

H. A. SPANDAW. *(Lier- en Mengeldichten.)*

---

## FENELON EN DE KOE.

---

Een ander zing' den strydbren moed
Van onverwonnen helden,
En doop' zyn pen in menschenbloed:
Ik gruw van oorlogsvelden.
My is de Christen meerder waerd,
Die 't beeld van God vertoont op aerd.

My is de Christen waerd en lief,
  Wiens ziel, door deugd gedreven,
In liefde en ootmoed zich verhief,
  Op 't hobblig pad van 't leven.
Voor hem alleen, alleen voor hem,
Verhef ik cithersnaer en stem.

Hy zy gemyterd of gekroond,
  Of met een py omhangen,
Indien de deugd zyn hart bewoont,
  Wyde ik hem myne zangen.
Myn zangen! vloeit voor Fenelon!
Geen eedler sterfling zag de zon.

. . . . . . . . . . . . . . .

Naer Kameryk, zyn' Bisschopsstoel,
  Naer Neêrlands grens verdreven,
Vergeet hy dra het hofgewoel
  Om voor de Kerk te leven.
Vergeet Parys en Bossuet
En leert en doet naer Jezus wet.

Daer is hy in een' stillen kring,
  Den armen tot een' vader,
Verdrukten tot verdediging,
  't Verdoolde schaep tot rader,
Daer vindt en smaekt hy 't zielsgenot
Van wel te doen, in naem van God.

Soms met een boek en staf in hand,
  Gaet hy natuer beschouwen;
Toeft by de boeren op het land,
  En ziet het veld bebouwen;
  En proeft en keurt de versche melk,
En is de vriend en vreugd van elk.

Geen hutjen, in de gansche streek,
Of 't zag hem tot zich treden.
Waer onschuld huisde, of wroeging week,
Waer wees of weduw leden,
Daer gaet hy heen, en redt of troost,
En zegent man en vrouw en kroost.

Eens, op een' heldren lentedag,
Weêr stil de stad ontweken,
Doorwandelt hy, zoo ver hy mag,
Het groen der ommestreken.
Lang weidt zyn blik de schepping door,
En luistert hy naer 't vooglenkoor;

En dankt en bidt, in 't stil gemoed;
En looft den naem des Heeren;
En zet al verder op zyn' voet,
En denkt niet om te keeren;
Doch hoort aen 't einde der vallei,
Op eens een jammerlyk geschrei.

Het komt van menschen uit een stulp.
Hy gaet, hy snelt er henen,
En stapt er binnen, biedt zyn hulp,
En vraegt, waerom zy weenen?
„ De Bisschop! " roept eene oude vrouw,
En ylings stilt de bittre rouw.

Daer zitten, in hun smart vereend,
Die vrouw, twee echte lieden,
Een knaepjen, dat van honger weent,
En 'tgeen men niets kan bieden.
Zy slaen hunne oogen naer den grond,
En heilige eerbied sluit hunn' mond.

„ Myn goede lieden! meldt me uw leed,
„ En wilt uw tranen stelpen;
„ Ligt dat myn raed eene uitkomst weet,

„ Ik kome om u te helpen.
„ Er is by God voor alles baet :
„ Hy heelt de wonden, die Hy slaet."

Zoo spreekt de Bisschop. „ Heilig man!
„ Gy schynt door God verkoren
„ Om troost te brengen. Weet het dan,
„ Ik heb myn koe verloren!
„ Myn koe, myn eenigste bestaen,
„ Is in de weî myn oog ontgaen.

„ Het is van daeg de derde dag
„ Dat wy haer moeten missen.
„ Geen mensch weet waer zy wezen mag,
„ Of kan haer schuilplaets gissen.
„ Ik bragt haer op, met eigen hand:
„ Zy schafte brood en onderstand."

Zoo spreekt de boer, het hart verligt,
En wischt een' traen uit de oogen,
En wyst op gade en hongrend wicht.
De bisschop is bewogen.
„ Ligt vinde ik iemand (luidt zyn tael)
„ Die u de waerde er van betael'.

„ Er zyn in stad nog brave liên,
„ Die voor hun naesten leven,
„ Vast zullen zy u bystand biên,
„ En u daer geld voor geven.
„ Vaert wel! gy ziet my morgen weêr
„ Staekt uwe droefheid, tot ik keer'."

„ Ach, Engel! (roept het huisgezin)
„ Bid liever God den Heere,
„ Opdat de koe haer' stal weêr in,
„ En tot haer' meester keere!
„ Haer weêrgâ leeft er niet op 't veld.
„ Ach! geef ze ons weêr! en laet het geld."

Met moeite komt hy uit de hut;
  Zyn geldbeurs blyft er binnen,
Schoon elders byna uitgeput.
  Hy tracht de stad te winnen;
Doch eer hy nog de wallen speurt,
Heeft de avond alles vael gekleurd.

Daer ziet hy, in een kreupelbosch,
  Een koe in 't hout verloren.
Zy zit geklemd, zij kan niet los,
  En wringt en schudt haer' horen.
Er is geen sterfling aen of by,
Die 't arme dier ten redder zy.

Nu kent de goede Bisschop haer;
  Hy stort zyn dankgebeden...
Zal hy, de moede wandelaer,
  Nog verder huiswaerts treden?
Hy heeft toch lang naer rust gehaekt,
De dag verdween, de nacht genaekt,

De reize is hachlyk op deez' tyd,
  De hut verre afgelegen.
Doch neen! waer onspoed zucht en lydt,
  Daer past geen overwegen;
Daer pleegt geen Fenelon om raed,
Daer vraegt hy niet: hoe verr'? hoe laet?

En spoedig staet hy by het dier,
  En poogt het los te krygen.
Hy stoot zich ginds, en kneust zich hier,
  In zwoegend ademhygen;
En eindlyk is de koe ontslaên,
En uit het bosch, en op de baen.

Daer gaet hy, Frankryks hofprelaet,
  Die vorsten onderrigtte,
Wiens geest Homeer op zyde staet,

En als de Noordstar ligtte.
Daer gaet hy, met vermoeide leên,
En stuwt een rundbeest voor zich heen!

Wie zal der schaemlen luide vreugd,
By 't zien der koe beschryven?...
't Is of de Bisschop, om zyn deugd,
Een wonder mogt bedryven.
Zy vallen dankend aen zyn' voet,
En loven God in 't bly gemoed.

Weldra is 't heele dorp in roer,
En by de hut gekomen.
„ De Bisschop bragt de koe den boer,
„ Door wolven weggenomen!
Zoo loopt de maer by groot en kleen,
En brengt het landvolk op de been.

„ Hoe zal de kerkvoogd nu naer stad?"
(Vraegt iemand van de mannen)
„ 't Is nacht, en hy is afgemat.
„ Geen paerd hier ingespannen!
„ „ Neen zeker! (schreeuwt men t' allen kant)
„ „ Wy dragen hem met eigen hand! " "

En ylings is een stoel bereid,
Van takken en van blâren.
De Bisschop wordt uit 't huis geleid,
By 't juichen van de scharen.
Men siert zyn kruin met bloem en blad,
En draegt hem in triomf naer stad.

J. F. WILLEMS. *(Belg. Muzenalm.* 1826.)

## BIJ HET LIJDEN VAN EEN WICHTJEN,

'S ANDERDAAGS GESTORVEN.

---

Ja 'k zag dat blozend aangezichtjen,
Aanminnig, hemelenaartig wichtjen,
Als een *vergeet-mij-niet*, geplant aan 's moeders borst. –
Uw vader ziet zijn beeld dáár andermaal herleven.
Hij zou dien dubbelen schat niet geven,
Ook voor den turban van een vorst.

Maar – wat zegt 's stervelings wil? – 't Verkeert. – Gij kweeltzoo henen,
Daar de Engel van uw wieg, met dien der lijkbaar, strijdt. –
Uw blinde pijnen doen hem weenen,
Wien straks uw glimplach had verblijd.

Heeft u Jehovah uitverkoren
Om, thands reeds, in Zijn hemel-choren,
De Jessé's-harp te leeren slaan; –
Of, – wierook zwaaiend, met Zijne Engelen, –
Festoenen voor Zijn Zoon, en voor Zijn Bruid, te strengelen,
Bij 't onnavolgbaar toonen-mengelen
Van 't *Heilig! Heilig!* en 't: *Bid aan?*

Blijft gij nog, wichtj', of rept ge u *morgen*,
Of heden, lachend in ons zorgen,
Tot onbeperkt en ruim vol-op,
Naar Sions vuur-borduursel-top?
Wilt gij, met Rachels kinderen-reien,
In 't Paradijs, u liefst vermeien,
Dewijl dáár beter wordt geroosd
Als hier, met zondig menschenkroost –?

God kent het wat u is beschoren. –
Maar, zijt ge, o roozenknop! reeds voor deze aard' verloren,

Strek voorbeê dan voor ons, en voor dit rouwend huis!
Vraag dan, – Emmanuel wil 't liefste kleenen hooren, –
Voor 't weenend ouderenpaar, *ééns* 't heil van de uitverkoren,
En *nu?* – Den troost in Jesus kruis!

D^r^ P. CAMPER. *(Uitspannings-Lectuur.)*

---

## WILDE ZANGHSTER.

Prijst vry den *Nachtegael*,
Als hy uw menighmael
Verlust; en schatert uyt:
Een zingend veedertje en een gewieckt geluyt,
Wiens quinckelere zoet
De oore luystre doet
Gauw, nae het tiereliertje
Der vlugge luchtigheyt van 't oolijk vrolijk diertje!
Wiens tjilpend schril geluyt,
Gelijck een orgel fluyt,
Veel losse toontjes speelt,
En met één tongh alleen, als duyzent tongen queelt!
Zijn hoogh' en laege zwier
Met lieffelijck getier
Van 't helle schelle zoetje,
Vermeestert al 't gesang van 't zingend' springend' goetje.
Een diertje, wiens gelaet
In zelzaemheydt bestaet;
Om dat het niet en heeft
Als zangh, die maer een Maent in 't gantsche jaer en leeft.
Maer 't meeste wonder, dat
Zijn roem ooit heeft gehadt,
Is, dat zoo kleyne leden
Herbergen zulk een kracht van die luytruchtigheden......

M. TESSELSCHADE. *(Versch. Ned. Gedichten.)*

## OP HET EEUWIGHSTROOMENDE BEECKJE

VAN DEN HEER LAURENS J. BAECK, IN SIJN HOFSTEDE TE BEVERWIJCK.

---

Beeckje, daer het duyn haer droppen
t' Saem vergadert in een bron,
Als sy met haer witte toppen
Glinstert in de morgen-son.

Beeckje, opent al uw ad'ren,
Die verhoolen gaen door 't sandt,
Wilt op mijne komst vergad'ren
Al de stroomtjens van het landt.

Streelt mijn opgetooge sinnen
Met uw heldre waterval,
Soo sal ick uw lof beginnen
In het haselare dal.

. . . . . . . . . . . . . . .

'k Sie een straeltjen vol van vrede,
'k Sie een straeltjen van verstandt,
'k Sie de straeltjens van goê zeden
Loopen uyt het gulle sandt.

Beeckjen, als men u siet vloeyen,
Als men hoort uw soet geruys,
Voelt men al sijn geesjens gloeyen,
En verhuysen druck en kruys.

Hier is 't beeckje der Poëten,
Niet in 't liegend' Grieckenlandt,
Hier heeft Perseus paert gesmeten
't Hippocreentjen uyt het sandt.

Hier heeft Hooft gescherpt sijn veder,
Als hy wrocht sijn krachtigh dicht;
Hier sat Vondlen dickwijls neder,
Als hy van der aerd gelicht,

Drongh omhoogh door al de wolcken,
Boven bergen, boven locht,
En verliet de aerdsche kolcken
Van dit beeckje nat bevocht.

Dit is 't Beeckjen daer de BAECKEN
Van het vrouwelijck geslacht,
Altemet haer kransjens maecken
Vol van geur en deughdens kracht.

. . . . . . . . . . . . . . .

Beeckje vol van minlijckheden,
Beeckje vol van alle lust,
Vloeyt in alle eeuwigheden,
Nooyt verdroogh uw vochte kust.

Sleept het leven van de Baecken,
Alsoo langh als ghy hier loopt,
Wilt niet eer uw stroomen staecken,
Voor dat Baeck sijn leven sloopt.

Dan sal Phœbus met sijn stralen,
Al uw dropjens, al uw nat,
Opwaerts by de sterren halen,
Boven d'oude Bever-stadt [1].

C. VAN BAERLE. *(Versch. Ned. Gedichten.)*

[1] Beverwijk.

## MOORD VAN KEIZER ALBRECHT.

---

Weer versiert de May het aardrijk.
In verheven ridderdosch,
En gestegen in den zadel
van een fier en melkwit ros;
Reed de Koning van zijn eedlen,
en vazallenstoet verzeld,
Naar de vest van 't grijze Habsburg,
door het golvend korenveld.

Zwabens Hertog (Parricida,)
even bandeloos als wreed,
Was het die ter linkerzijde
van den trotschen Albrecht reed.
Esschenbach, de roodgelokte,
draafde aan 's Vorsten rechter kant;
't Helmvizier ter neêrgeslagen
en de strijdkolf in de hand.

„ Is, " dus spreekt de Vorst niet duchtend,
welk verraad hem helsch beloert;
„ Is mijn vrienden, 't vaartuig zeilreê,
dat mij flux naar Rhijnfeldt voert?
Daar zij veldheersraad gehouden;
daar zij dag en plaats bestemd,
Die mijn recht op nieuw bevestigt,
en den wrok der Zwitsers temt. "

„ 't Vaartuig niet; maar 't staal is vaardig,
dat uw trots verneêren zal, "
Roept Johann, de Zwaabsche Hertog,
met verplettrend hoongeschal;

Grijpt op 't onvoorziens de teugels
van des Konings moedig paard,
En bedreigt zijn Vorst en meester
met een vonklend ridderzwaard.

„ Esschenbach, verweêr uw Koning!
Op, vazallen, op verraad!
Maar op eens verplet een strijdkolf
't open, vorstelijk gelaat.
Esschenbach, de roodgehairde,
sluit vervreemd van ridderplicht,
Met een vracht van moordend ijzer,
Albrechts vonklende oogen dicht.

„ Help uw Vorst, Johann van Zwaben! "
kermt de Koning stervend uit.
„ Hier is 't middel, " brult het antwoord;
„ dat uw smart voor eeuwig stuit. "
„ Wreekend God, " dus klaagt weêr Albrecht,
„ zie genadig op mij neêr; "
En zijn gorgel wordt doorregen
door des woestlings scherpe speer.

A. VAN DER HOOP, J[r]. *(Willem Tell.)*

---

## DROOM VAN GALERIUS.

---

Na 't einde van een' dag vol staatsgewoel en zorg,
Smachtte ik vergeefs naar rust; waar ik mij ook verborg,
De dobbering der ziel had mij die rust onttogen;
In 't einde sloot de slaap mijn zeldzaam sluimrende oogen;
Ik droomde : een heilge drift ontvlamde op nieuw mijn' haat,
'k Zag van den Christenzwerm nooit al 't afschuwlijk kwaad

Waar 't Rome meê bestormt, zoo alverwoestend dagen;
Ik beefde en vloekte en snelde en wilde 't uiterst wagen,
't Gelukte; ik zag alom de tempelen vernield,
Het heilig schrift verbrand, den priestrenstoet ontzield,
En heel den Christendrom verdelgd of moedloos vlugten;
Doch 't was mij niet genoeg, nog was zijn wraak te duchten;
Dat diep verachtlijk ras, door Rome en de aard' verfoeid,
Moest tot de laatste kiem geheel zijn uitgeroeid.
Ik toog en wilde 't dus in zijn woestijnen zoeken,
In bergspelonken, in elk rotsgewelf verkloeken.
Op eens bevond ik mij in zulk een schriklijk oord;
De grond bragt hier geen kruid, geen enklen grashalm voort,
Van alle zijde omringd met onbestijgbre rotsen,
Wier kruin, met sneeuw bevracht, den hemel scheen te trotsen;
Hier, waar het leven in den arm des doods verdween,
Hier kromp mijn wrokkend hart van angst en drift in een.
Maar plotsling klonk me een luid, een schel gejuich in de ooren,
Het scheen uit elk spelonk, elk rotsgewelf te boren,
't Weêrkaatste aan alle zij met statelijken gang...
Goôn! 't was van 't Christenrot het snoode lofgezang;
Waar ik mij keerde 't bleef mij loeijend tegen gillen;
Verfoeijing, angst en smart deed al mijn leden trillen;
'k Vloog woedend, daar de drift mij dubble krachten schonk,
Naar 't digt beneveld oord, waaruit dat schandlied klonk.
Maar wat gezigt... er schoot door 't golvend dampgewemel
Een glans als 't bliksemvuur; op eens ontsloot de hemel
Zijn schitterend gewelf: een onafzienbre stoet
Van geesten, zwevende in een' schitterenden gloed,
Verspreidde zich en daalde uit 's hemels gouden zalen;
Een vloed van tintlend licht scheen nu zijn' gang te omstralen;
Die gang klonk statig als het murmlend stroomgedruisch,
En aan hun spitse blonk, als veldbanier, een kruis.
'k Riep, woedende van drift, mijn forsche wapendrommen;
Zij stonden als versteend; hun schrik deed mij verstommen,
Nu schoot van 't vreeslijk kruis een stroom van glansen neêr,
En heel mijn wapentrein, mijn heirmagt was niet meer;

De grond ontsloot zich, 'k zonk, en onder 't redloos zinken
Hoorde ik, op 't diepst ontroerd, deez' snoode lastring klinken :
„ Uw templen zijn gesloopt, uw goden zijn een spot;
„ Geloofd zij die genaakt in naam van d' eengen God!
„ Hij komt, hij komt, voor wien eens aller knie zal buigen. "
Afgrijslijk oogenblik! bedwelmd door 't zinloos juichen,
En rillende als een blad ontwaakte ik; welk een stond!
Goôn! zoo die logentaal eens haar vervulling vond.

H. H. KLIJN. *(Agathocles.)*

---

## AVOND.

Het was geen dag — het was geen nacht, —
Maar 't was dat stil en vredig uur,
Dat ademhalen der Natuur,
Wanneer aan 's hemels klaar azuur
De Zon haar dagreis heeft volbracht, —
Als 't blaauwrood waas de kimmen dekt,
De schaduw zich langs de aarde strekt,
De Maan heur avondpost betrekt,
En aan den zuivren, d' effen trans
De smetloos-reine zilverglans
Der blake hooren glimmen doet,
En spieglen in den gladden vloed,
Waar langs de mist des avonds zweeft,
En golfjen ruischt, noch blaadtjen beeft. —
De zachtgewiekte zefierstoet
Was ingesluimerd, of vergat
Door 't loof te dartlen en den vliet
Te rimplen; zelfs het popelblad
Brak trillende de stilte niet, —
Of ruischte 't lover soms, — het scheen
(Zoo zacht was 't) als bewoog 't alleen,

Opdat de ruste, die het schond,
Geen schrikbren doodslaap zou gelijken,
Maar 't sluimren van het Leven blijken;
Opdat geen huivring 't kalm gemoed
Zou kwellen, want in zulk een stond,
Moet alles weelde zijn en zoet.

N. BEETS. *(Jose.)*

---

## DE BELOFTE.

---

Heur, zeî Kees tot Maarten Maartens,
'k Heb ou as en kind ekend,
Kwand z'y niet, maer an jenever,
He'y ou vulste vulle ewend.

Weet y niet, daet van de praekstoel,
Domene zoo vaeke zeg,
Daet de duvel deur jenever,
Mennig mense laugen leg.

Kom! y mosten ze verzeggen,
'k Heb et ook al lange edaun!
Ken wel ies nau Zwolle runnen,
Zonder herberge in te gaun?

Hm! zei Maarten, 't zol wat wêzen:
Denk y, dae 'k en zoepert bin?
'k Gau van al mien lêvensdagen
Nooit weêr in en herberge in.

Nouw, zei Kees, wy zult ies kieken,
En zij stapten lustig aan,
Tot zij eindlijk zich bevonden
Voor de kroeg: de Gulden Zwaan.

Op het venster stond geschreven :
„ In het Zwaantje. Goed logijs.
„ Hier verkoopt men sterke dranken,
„ Alles voor sevielen prijs. "

Maarten kon het toch niet laten,
Schuins naar 't Zwaantjen om te zien,
Watertandend van begeerte,
Kon hij naauwlijks weêrstand biên.

Eensklaps zet hij 't op een loopen
En sluit beî zijne oogen digt,
Tot hij 't zoo aantreklijk Zwaantjen
Had verloren uit 't gezigt.

Eindlijk stond hij stil en zeide:
Zeg ies, Kees! ha'y 't wel edacht?
Ha 'k niêt op en draf gaun loopen,
'k Had er 't niêt veurby ebragt.

Kom! nouw mu'y nau 't Golden Zwaentien
Voort met my weerumme gaun!
Op zoo'n duvelse temptautie,
Kan, perdous! en borrel staun!

J. C. PRUIMERS. *(Rijmen.)*

---

## VREESJE VOOR DEN BLIXEM? SOO DUYCKT.

---

Die voor den Blixem vreest of voor onstuymigh weder,
En stijge niet om hoogh, maer liever zijge neder:
Want als de gramme lucht haer felle straelen schiet,
Soo treftse met haer vlam de lage daken niet :
Sy baert haer meeste kracht ontrent de spitse rotsen,
Die met haer steyle kruyn den blaeuwen Hemel trotsen,

Sy velt een hoogh gebouw, sy velt een machtigh slot,
Sy treft geen leemen huys, en min een swijnen kot.
Geluckig is de mensch die gelt en hooge staten
Kan hebben buyten sucht, en willigh achterlaten:
Kan seggen tot de pracht, tot eer en tot de lust,
*Al ben ick sonder u, soo ben ick doch gerust.*

---

## SUUM QUEMQUE FORTUNÆ PŒNITET.

Als het vischje leyt gevangen
  Daer het noyt te voren lag,
Strax soo krijgt 'et groot verlangen
  Om te wesen daer het plag;
Maer een ander, afgedreven
  Van de Maes of van den Rijn,
Komt ontrent de fuyke sweven,
  En begeert 'er in te zijn.
Wie heeft vreemder ding gelesen?
  Noyt en is de mensch gerust,
Is 'et niet een seltsaem wesen?
  Niemant heeft 'er vollen lust:
Schoon men komt tot hooge staten,
  Schoon men heeft geduchte macht,
Schoon men krijgt ook groote baten,
  Noch is 't dat men meerder wacht.
Vrienden, laet u vergenoegen
  Met dat u den Hemel geeft,
Wilt u na de reden voegen;
  Dat is 't beste dat men heeft.
Waarom wenschen, hoopen, schromen?
  Waerom altijdt weder aen?
Schoon gy mocht 'et al bekomen,
  't Kond u dan nog slimmer gaen.

QUI A UNE CHOUETTE

## PREND DES AUTRES OISEAUX.

---

Ach! wat heb ik met verlangen
  Menigmael hier op gelet,
Hoe ik vogels mochte vangen
  Met dit eygen vinke-net;
Maer al wat ik heb begonnen,
  Wat ik immer heb bestaen,
Noyt en heb ik yet gewonnen,
  Noyt en heeft 't et wel gegaen;
Dan had ik te bloot geseten,
  Dan begon ik al te vroeg,
Dan had ik de slag vergeten,
  Dan en trok ik niet genoeg,
Dan was 't al te stueren weder,
  Dan te klaren Sonne-schijn,
Noyt en quam 'er vogel neder.
  't Scheen het wilde nimmer zijn.
Vraegt 'er yemant nae de reden,
  Waer aen dat het schorten mocht?
Geensins aen mijn rappe leden,
  En noch minder aen de locht :
Makker, hoort eens sonder jokken
  Hoort den gront van mijn verdriet,
Vinken moeten vinken lokken,
  Sonder vinken vangt men niet;
Vinken heb ik nu gekregen
  Daer ik mede vinken mag,
Nu soo komt 'er vink gesegen,
  Daar men eerst geen vink en sag.

Dit, ô vrient, dit moetje dincken,
Anders zijt gy my te dwaes,
Niemant vinkt 'er sonder vinken,
Niemant vist 'er sonder aes.

---

## WIKT EERJE WAEGT.

---

Wanneer de vos soekt over al
Waer dat hy roof bekomen sal,
Soo hy dan komt ontrent het ijs,
Soo is het vosje wel soo wijs
Al voren door een snel gehoor;
Al voren met een wacker oor,
Te proeven uyt den water-slag
Hoe dick de schorse wesen mag,
En vint het dan het ijs te swak
Soo hout ons Reyntje zijn gemak,
Soo blyft het daer het eerstmael was,
Om niet te vallen in de plas.
Gy, die in nieuwen handel treet
Daer gy de gronden niet en weet,
Of onder vreemde lieden koomt,
Het is u nut te zijn beschroomt,
Het is u dienstig traeg te zijn:
En noyt te bouwen op de schijn:
Gy neemt dan noyt iet by der handt,
Of steeck u vinger in het landt,
En let eerst hoe de bakens staen
Eer dat gy verder poogt te gaen;
Want nieuw beslag, en groote spoet
En dede noyt zijn meester goet.

## EYGEN HAERT
## IS GOUT WAERT.

Eygen wooningh, eygen dack,
Groot voorwaer is uw gemack:
Eygen keucken, eygen heert,
Groote schatten zijdy weert;
Want al zijtje niet te groot,
Gy zijt dienstig in den noot,
En al zijt gy slecht en arm,
Noch vind' ick u asschen warm;
Of al zijt gy somtijts kout,
Ick ben op u wonder bout,
En dat even doet my deught,
En verweckt my soete vreught.
Dus zijt gy in mijn gepeys,
Beter als een groot paleys,
Beter (Princen met verlof)
Beter als een Konings hof;
Want dit houd' ick wonder vast,
Groote salen, groote last,
En, gelijck men staegh bevint,
Hooge torens, hoogen wint.

## 'T IS GENEUGLICK TE SIEN REGENEN ALS MEN IN 'T DROOGE STAET.

Het is een aengename saeck,
En dient veel menschen tot vermaeck,
Te sien hoe wint en hagel slaet,
Wanneer men in het drooge staet,

Te sien hoe dat een dicke wolck,
Komt nederstorten op het volck,
En hoe het driftigh hemels-nat,
Maeckt al de paden glibber gladt.
Te sien hoe sich een yeder mijt,
En efter noch ter aerde glijt.

't Is lustigh van een stille ree
Te sien een ongetoomde zee,
Te sien haer wonder groot gebaer,
Te sien eens anders groot gevaer;
Te sien hoe dat een machtigh schip
Rijst boven aen een hooge klip,
En weder in een korten stont,
Wort afgedreven na den gront,
En weder met een snelle vlucht
Komt opgestegen in de lucht.

Voorwaer het is dan licht geseyt
De lieden hebben geen beleyt,
De schipper of de man te roer
Dat is voorwaer een rechte loer:
Wis soo ick stierman wesen mocht,
Ick stierd' het schip in genen bocht,
Ick stierd' het schip in genen kolck,
Soo hield' ick 't schip en al het volck.

Sie dus soo gaet 'et overal
Wanneer men komt in ongeval:
Want die gesonde leden heeft,
En van de koortse niet en beeft
Weet veeltijts wonder goeden raet,
En duysent kruyden voor het quaet:
Maer komt hy sellefs in 't verdriet,
Soo staet hy daer wel slecht en siet,
En kucht dan meer als yemant plach
Die oyt van koorts te bedde lach:

„ Want als de noot gaet aen de man,
„ Dan siet men wat de meester kan."
J. CATS. *(Emblemata, Spiegel van den ouden en nieuwen tijt, enz.)*

---

## RICHARD LEEUWENHART.

---

Kloek van moed en krijgsbeleid;
  Opgegroeid in 't wapen;
't Wonderbeeld van dapperheid
  Voor zijn ridderknapen;
Held, zoo veel men 't wezen kan;
  Fier als Alexander;
Vorst en tevens eerlijk man;
  Vlug van geest en schrander; —
Maar staatzuchtig ook en koen;
  Brandende als de netel;
Ongebonden in zijn doen;
  Gierig; trotsch; vermetel;
Groot en klein in 't zelfde hart,
  Droeg, op Englands troone,
De eer der Kruisbanier, *Richard*
  *Leeuwenhart*, de kroone.
Saladijn, met al zijn magt,
  Salem, met haar wallen,
Waar' bijna, met schat en pracht,
  In zijn hand gevallen...!
Maar, door eigen volks-verraad,
  Valsche Bondgenooten,
Broedernijd en koningshaat,
  Voor het hoofd gestooten,
Kreeg zijn krijgsgeluk den knak,
  Die zijn' roem verneêrde!

'tOffer van zijn eigen zwak,
Toen de kans verkeerde,
Werd de Held, de Halve God,
Zelf zijn ramp-bewerker,
En betreurde 't oorlogs-lot
In een' duistren kerker.
Eindlijk aan de wreedste smart,
's Vijands boei, onttogen,
Schroeide wraakzucht hem het hart.
Gloeide hem in de oogen;
Frankrijks Phlips, in valschheid groot,
Moest die wraak verschaffen;
Dien trouwloozen Bondgenoot
Moest vorst Richard straffen!
Hoor en lees, nakomeling!
D' eed, dien hij, in toren,
Op 't berigt, dat hij ontving,
Vloekend heeft gezworen :
„ In Westmunsters eetens-zaal,
Met zijne Edelluiden,
Zat de Vorst aan 't middagmaal,
Met het oog naar 't zuiden :
Achter Koning Richards stoel
Stuift een renboô binnen,
Kwetst zijn ligt geraakt gevoel,
En beroert zijn zinnen;
Hij betoomt zijn gramschap niet,
Maar ontdekt aan allen,
Dat in 't Normandijsch gebied,
Phlips is ingevallen!
Om dien Franschen hoon verwoed,
Neemt hij wijn te bate
En verhit zijn gistend bloed,
Tot de hoogste mate.
Razend zweert hij d' Edelliên,

Om hun wraak te wekken,
*Zonder zelfs weêr om te zien*
*Derwaarts heen te trekken!*
Dadlijk is de disch aan kant,
Alles weggedragen,
Op zijn last de zuider-wand
IJlings doorgeslagen;
Richard, blakende in dat vuur,
Snelt naar Portsmouths reede
En, door d' uitgebroken muur,
Trekt al de adel mede;
't Heir van Richards oorlogliên
Brandt van razernije,
Starend', zonder om te zien,
Slechts op Normandije.
Aan Barfleur landt onvermoed,
Richards vloot met Helden,
En hij mest met Frankrijks bloed
Zijn verloste velden. "

Schoon deze Eed ons spoorloos schijn',
Dit toch kan hij leeren :
Ridder-eed moet heilig zijn
Voor wie eens dien zweren!

J. VAN WALRÉ. *(Heksluiting.)*

---

## SINT NIKOLAAS.

---

Wie was toch wel Sint Nikolaas?
Vraagt menig dankbaar kind,
Dat op Decembers zesden dag
Zijn schoen met lekkers vindt :

Met lekkers? ja, als suikergoed
Of blinkend spekulaas,
Soms ook wel met een prenteboek,
Maar toch van Siuterklaas.

Het was een Bisschop, lieve jeugd!
En milder was er geen;
Wel leefde Hij zeer ver van hier
En 't is al lang geleên;
Maar toch, gelijk zijn feest doet zien,
Prijst ieder nog zijn naam,
En rijk en arm, en oud en jong
't Roemt alles Hem te zaâm.

't Is door zijn zorg voor de arme jeugd,
Zijn liefde aan haar betoond,
Dat immer nog Sint Nikolaas,
Zoo levend bij ons woont:
Des avonds als het duister was,
Dan ging Hij zoekend rond,
Tot Hij in de een of andre stulp
Ellende en honger vond.

De kindren werden 't eerst gestreeld,
De kleinsten 't allermeest;
Den stouten werd een roê gebragt,
Den braven was het feest;
En de ouders kregen geld of goed
Of wel een zak met brood,
En altijd werd hun toegedeeld
Naarmate van den nood.

Steeg soms de ellend ter woning uit
Door kinderlijk geween,
Dan kwam een rijke voorraad spijs
Door deur of venster heen;

En spoedig trok de redder weg,
Men zocht vergeefs, helaas!
Maar wie, wie raadt niet wie het was!
Ja, ja, 't was Sinterklaas.

Gij waart het ja, o Kindervriend,
Gij hulp bij ramp en nood,
Maar daarom wordt uw naam gevierd,
Gevierd door klein en groot;
Maar daarom leeft Ge ook immer voort
In eeuwig blij genot,
En ziet Gij enkel rijkdom nu
In 't schoon verblijf van God.

J. WATERREUS. *(Gedichtjes.)*

---

## DE TOGT NAAR URK.

### EENE WARE GEBEURTENIS.

Wanneer, bij strenge lange vorst,
De Zuiderzee zich sluit,
En de onverwrikbre waterkorst
't Bedrijf van loods en visschers schorst;
De vaart der schepen stuit;

Dan bindt de Vries zijn schaatsen aan;
Dan is hij blij te moê;
Hij voelt zijn borst van eerzucht slaan,
En maakt kloekmoedig zich een baan
Tot aan Enkhuizen toe.

Noord-Hollands burger, even kloek,
Deelt in zijn geestdrift meê;
Hij rigt zijn schaats naar Stavrens hoek,

En geeft zijn' buren een bezoek
Aan de overzij der zee.

Door zulk een' togt wordt roem behaald;
Want hij vereischt veel moed;
En wie dien waagt, wordt gul onthaald;
Met bord, noch beker wordt gedraald,
Bij komst en afscheidsgroet.

Men geeft hem, eer hij huiswaarts gaat,
Een zilvren pronkstuk meê,
Waarop zijn naam gesneden staat,
En dat den datum lezen laat
Van 't rijden op de zee.

Er ligt, te midden ongeveer
Van 't Zuiderzeesche zout,
Een eiland; — daar woont Prins, noch Heer;
Maar visschers zijn er des te meer,
In hutten, slecht gebouwd.

Dat eiland, zoo gij 't zoeken mogt,
Ligt, waar gij Urk ziet staan.
Het wordt vrijwillig schaars bezocht;
Want doen wij reis of speelvaarttogt,
Dáárheen leidt nooit de baan.

Maar 's winters, als de ziltc baar
Zich vastklemt om het strand,
Dan komt Enkhuizens burger daar,
En tart, bij Urk, het ijsgevaar,
Gelijk bij 't Vrouwtjeszand.

Daar wordt ook 't gulst onthaal gesmaakt;
Maar zilver is er niet.
Men geeft den gast, als 't scheiden naakt,
Een houten stoof, op Urk gemaakt,
Waar elk zijn feit aan ziet.

't Jaar dertig was de winter koud,
('t Jaar dertig van onze eeuw)
't Schijnt, dat men 't laatst het best onthoudt;
Maar zeldzaam zagen jong en oud
Hier zoo veel ijs en sneeuw.

Toen vroor de Zuiderzee ook digt,
Het heugt u nog gewis;
Maar toch, 't herinren is mijn pligt,
Wijl 't voorval, dat mij werd berigt,
Daardoor veroorzaakt is.

Er woonde, bij Enkhuizens wal,
In zeker dorp of streek,
Een kloek en wakker zevental,
Wier moed voor dien van Hannibal,
Bij bergen ijs, niet week.

Klaas, Fop en Krelis waren zaam
Met — maar 'k verzwijg die vier;
Van Nova Zembla meldt de faam
Slechts Barends nog en Heemskerks naam:
'k Noem ook geen' ander' hier.

Klaas had hen met de zaak verrast.
Hij sprak zijn vrienden aan:
„ Wie uwer is een stoute gast?
„ 'k Wil met hem, 't ijs is nagelvast,
„ Naar Urk, op schaatsen, gaan."

En Krelis, voor die taal niet doof,
Gaf antwoord op zijn vraag:
„ Ja, 'k haal voor Trijn, die goede sloof,
„ Van de overzijde een houten stoof;
„ Dat heeft zij zeker graag."

En de andren voelden, als die twee,
Een geestdrift zonder paal;
Zij namen touw en stokken meê,
En schuurden ras de Zuiderzee
Met scherp geslepen staal.

Zij reden met een' netten zwaai,
En gingen voort met spoed;
En maakten kunstig bogt en draai,
En slepen krullen, breed en fraai,
Op d' onafzienbren vloed.

En hadden 't eiland ras in 't oog,
Het doelwit van hunn' togt,
Waar groot en klein naar d' oever vloog,
En prees den moed der rijders hoog,
Voor 't eerst door hen bezocht.

En gaf hun brood en koek en bier
En slecht Schiedammer nat;
't Was, voor dat oord, een maal vol zwier;
Want toch, men schaft daar niet als hier
In Amstels oude stad.

En bragt hun, naar 't gebruik der plaats,
De stoof, het eerbewijs,
Het teeken, dat, op vlugge schaats,
Dáár Krelis, met een zestal maats,
Geland was over 't ijs.

Maar spoedig was het tijdstip daar,
Dat elk aan scheiden dacht.
Klaas sprak: „Komt, makkers! maakt u klaar;
„Nog biedt de reistogt geen gevaar;
„Maar schielijk valt de nacht."

Bij 't afscheid werd geen dronk gespaard,
En ook geen luid hoezee!
En de Urker visscher, goed van aard,
Gaf hun, in grooten drom geschaard,
De beste wenschen meê.

En de andren keerden vrolijk weêr
Op 't afgelegde spoor;
En zagen 't eiland ras niet meer;
Want allen haastten evenzeer,
En reden stevig door.

Maar de avond nadert, en op aard'
Spreidt hij zijn' sluijer uit,
Die door een' nevel wordt verzwaard;
Doch 't zevental blijft onvervaard,
Daar 't digt aaneen zich sluit.

Zij vreezen voor geen' nacht of mist,
Want Krelis rijdt vooraan;
Hij, die het best de rigting wist,
En nooit zijn kunde zag betwist
Als gids op d' oceaan.

Maar eensklaps riep hij: „Niet vooruit;
„Wij zijn in lijfsgevaar!"
Hij ziet zich in zijn vaart gestuit
Door schotsen ijs, opeen gekruid,
Gestapeld bij elkaâr.

Dat ijs, in 't noorden losgeraakt,
Gedreven door den vloed,
Had hier een' breeden dam gemaakt;
Een heuvelketen, kil en naakt,
Zoo als 't in Spitsberg doet.

En Krelis, aan zijn' pligt getrouw,
Klimt hen op d' ijsberg voor;
En meet, waar 't kan, met stok en touw,
De grootte van 't kristalgebouw,
En stapt de schotsen door.

En zegt : „ Wie verder voort wil gaan,
„ Ik doe dit voor geen' prijs;
„ Wij zijn verdoold van de effen baan;
„ Ik blijf, en acht dit wijs gedaan,
„ Vernachten op het ijs. "

En allen kennen zijn beleid,
Maar tevens ook zijn' moed,
En roepen : „ Ja, wij zijn bereid;
„ Wat noodlot ons hier ook verbeid',
„ Wij volgen wat gij doet. "

Zij scholen op het ijs bijeen,
Om grooter wee te ontgaan;
En warmen, door de koû bestreên,
Met muts en wambuis hoofd en leên;
Doch rillen waar zij staan.

Maar nooddruft was voor hen verknocht
Aan 't nachtverblijf op zee;
Zij waren zonder levenstogt,
En namen zelfs geen' druppel vocht
Terug van 't eiland meê.

Hun wordt door d' angst, die hen bestrijdt,
Nog grooter wee gemaald;
De een waant, dat de ijsklomp kraakt en splijt;
Een ander denkt zich uren wijd
Van Holland afgedwaald.

Een is er, die, door vrees gespoord,
    Bij 't fluiten van den wind,
Meent, dat hij reeds een' ijsbeer hoort,
Die, uit zijn' schuilhoek, ver in 't Noord',
    Door 't ijs een doortogt vindt.

Een ander, 't was een ruwe kwant,
    Een zeebonk in zijn hart,
Zegt: „ Was ik maar aan 't verste strand!
„ Want dood te vriezen hier in 't Land,
    „ Dat is te groote smart."

Een ander ziet zijn leed verpoosd,
    Daar hij aan 't klagen gaat:
„ Wie schenkt mijn droeve gade troost?
„ Wie zal nu zorgen voor mijn kroost?
    „ Wie geeft hun heul en raad?"

Dit denkbeeld drukt een' ander' zwaar;
    Hij zwijgt niet langer stil;
Veel spreekt hij van zijn kinderschaar,
En hoe zijn zoon van zeven jaar
    Reeds schaatsenrijden wil.

Maar troostend bij hun zielsverdriet,
    Zegt Krelis keer op keer:
„ Houd moed; 'k zie uitkomst in 't verschiet;
„ Wij zijn hier toch in Groenland niet;
    „ De zon komt morgen weêr."

Maar langzaam kwam zij in die streek,
    De milde vreugdebron;
De nacht scheen langer dan een week;
Tot Klaas, die 't verst in 't oosten keek,
    Vol blijdschap riep: „ De Zon!"

Zij klaarde ras den nevel op,
En kleurde 's hemels boog;
En op der schotsen hoogen top
Kreeg spoedig Krelis, Klaas en Fop
Noord-Holland weêr in 't oog.

Zij streden 't leed gelukkig door;
Maar toch de maar gaat rond,
Dat Fop zijn halve buis verloor,
Die op de schotsen vastbevroor,
Waar hij dien nacht op stond.

Men was tot d' aftogt spoedig klaar,
En kwam te Enkhuizen aan;
Daar werd hen elk met vreugd gewaar;
Want vrouw en kind en vriendenschaar
Dacht hen in 't ijs vergaan.

Verwondring heeft hun lot gebaard;
Groot wordt hun moed geacht;
En lang nog blijft hun naam vermaard,
En wordt met zorg de stoof bewaard,
Door hen uit Urk gebragt.

J. VAN OOSTERWIJK BRUIJN. *(Luimige Dichtstukjes.)*

---

## HET GASTMAAL.

---

Hoe nu, zoo wel gezind! wat wil dat lachend wezen,
En die blijmoedigheid die ge uit uw oog doet leezen?
Mij dunkt dat ik in lang u zoo verheugd niet zag.
Welk zonderling geluk weêrvoer u deezen dag?
Spreek, deed Melpomene naar wensch uw pooging slaagen?
Hebt ge een vermaarden zege in 't Schaakspel weggedraagen?

Of heeft een regenvlaag, voorlang met smart verwacht,
Uw Roozen en Jasmijns behoudnis toegebracht?
Ho! 'k ben uw dienaares zoo ik alleen moet praaten.
Ei! wil me een oogenblik in mijn verrukking laaten :
Vertoef, ik zeg u toe ten prijs van uw geduld,
Dat gij niet min dan ik uw' geest vermaaken zult.
Ik woonde een Gastmaal bij, neen, 'k zweer u, van zijn leeven
Heeft eenig sterveling een diergelijk zien geeven :
En nimmer heeft het lot gezelschap t' saam gebragt,
Het welk in smaak en trant zoo fraai was uitgedacht.
Maar om u dan naar eisch dat eierlijk feest te ontvouwen,
Gij kent naar allen schijn die puikbazin der vrouwen,
Mevrouw *van Langenstijl*, die zonder eind of maat,
U van haar Grootpapa's en Overoudooms praat;
Die om haar kostlijkheên ter deeg ten toon te stellen,
Tot van haar bedpan toe d' historie zal vertellen :
U melden, op wat wijz' die spiegel haar gewierd,
En zedert welk een tijd die kas haar huis vereiert :
En om de laatste hand aan uw vermaak te leggen,
Op 't hedendaags gebruik altoos iets weet te zeggen,
Het oude er meê gelijkt, en met gezag beslist,
Dat deez' belachlijke eeuw verstand en reden mist.
Zij had mij reeds gezegd, omtrent een jaar geleeden,
Dat zij Familie wachtte uit een der naaste steden,
En dat het haar tot eer en blijdschap strekken zou,
Indien ik op dien dag haar gast wel weezen wou;
Zij zou het mij voorál dan tijds genoeg doen weeten.
'k Heb zedert al dien tijd als in de klem gezeeten;
Elk rijtuig dat ik hoorde, ontstelde mij, en 'k dacht,
Daar hebben wij misschien het *Langenstijl's* geslacht.
'k Dacht weinig dat het nu zoo euvel stond geschapen.
Want daar ik nog gerust deez' ochtend lag te slaapen,
Wordt aan de deur gescheld op zulk een forssen trant,
Dat ik al siddrend dacht daar staat de stad in brand.
De klok, verbeeld u eens, had even zes geslaagen.
'k Rijs op, en durf bijkans geene onderrichting vraagen.

'k Verbeel mij reeds vol angst... maar op dat oogenblik,
Verschijnt in mijn vertrek, een dienstmaagd, bleek van schrik,
En wie de slaap gewis ook schoorvoets was ontvlooden.
„ Mevrouw *van Langenstijl* laat u ter maaltijd nooden. "
Mevrouw *van Langenstijl?* neen zeker, 'k ben verzeid.
„ Gij kunt het niet meer af, 't is eene onmooglijkheid;
„ Uw' Moeder heeft alreeds uw woord voor u gegeeven. "
Voor mij? „ De knecht is heen." Wat heeft haar toch gedreeven...?
Maar als ik 't wel bedenk, de zeldzaamheid der zaak,
Zal ligt voor ééne reis mij strekken tot vermaak.
Gekomen aan 't ontbijt, begin ik rond te vraagen,
Wat kleeding wel het best mijn Dame zou behaagen.
Elk stemde voor een stof, daar ik met veel gemak,
Mij 's winters van bediende als een fatigue-Sak;
En 't geen ik juist dien dag tot stoelen won versnijên,
Daar zijn antiek gebloemt voortreflijk toe zou vleijen :
Dit kleed dan, 't geen zoo lang mijn toevlucht was geweesd,
Nam dus op 't glorierijkst zijn afscheid op dit feest.
Maar 'k ben pas half gereed, of een gezant komt vraagen,
„ Wij wachten, zal men haast uw Juffer op zien daagen?"
Ik roep verwonderd uit, hoe! is de klok ontsteld?
'k Bedrieg mij zoo 'k daar straks geen twaalef heb geteld.
„ Dat 's waar; maar op dat uur gaan wij ten onzent eeten. "
'k Heb toen in aller ijl mijn goed maar aangesmeeten,
En 'k word een wijl daar naa met groote plegtigheid,
Bij Dame *Langenstijl* behoorlijk ingeleid.
Mevrouw komt aan de deur mij met een zoen ontvangen.
Mejuffer, roept zij uit, men wacht u met verlangen.
Wij eeten hier wat vroeg, verschoon mijn ouden trant.
'k Ben van die mode niet die voet wint in ons land.
Ik heb mijn Grootpapa wel dikwils hooren zeggen,
Dat hij voor zeevnen meest placht in den rust te leggen :
En dat zijn Vader zelf... laat zien! neen, 't was zijn Oom...
„ Mevrouw, het is mij lief dat ik nog tijdig koom,
„ Mag ik u naar den naam van deeze uwe gasten vraagen? "
Die Dames die gij ziet, zijn van mijn naaste maagen.

Dat 's Juffrouw *van der Paal*, die in een rechten graad,
Gedaald is uit dien Oom die daar geschilderd staat.
Dat 's Nichje *Woordenrijk*, zij sproot uit de eedle staaken,
Van *Praats*, en... 'k zal mijn hof eens bij die Dames maaken,
Hervat ik in der ijl; met een ontsnap ik haar :
Maar op dat oogenblik liep ik geen klein gevaar.
De vloer was glad gerobd, en zoo met was bestreeken,
Dat ge op het glibbrigst ijs zoo ligt geen been zoudt breeken.
'k Land echter heelshoofds nog aan de andre zij der zaal,
En zet mij aan de zij van Juffrouw *van der Paal*.
„ Mejuffer, 't was mij lief uwe aankomst hier te hooren :
„ Wat hebt ge een schoonen dag tot uwe reis verkooren! "
Ze buigt, maar antwoord niet. „ Behaagt u onze Stad? "
Geen woord. „ Gij hebt op reis 't misschien wat koud gehad? "
Geen enkel woord. Ik kijk, en weet niet wat te denken :
Maar Nichje *Woordenrijk* begint mij toe te wenken,
Haalt beij de schouders op, rijst, glibbert ons verbij,
En plaatst uit deerenis zich aan mijne andre zij.
Geen ratel, die alöm zijn meester moet verkonden,
Geen uurwerk, dat gestaag met zorg wordt opgewonden,
't Geen immer zoo gezwind, zoo onöphoudlijk gong,
Als Juffrouw *Woordenrijk* haar welbespraakte tong.
Eer zoudt ge een hollend paard in zijnen voortgang stuiten.
'k Weet in een oogenblik haar gansch bedrijf van buiten,
Haar maagschap, haar gezin, en merk zoo 't u belief,
Dat zij van tijd tot tijd haar stem een toon verhief.

De Heeren, die mitsdien een kleine wandling deeden,
Verlosten mij in 't einde, en kwamen binnen treeden.
Ik overzie mijn heir, maar waar ik de oogen sla,
't Is alles vreemd voor mij op ééne kennis naa :
Mijn Stadgenoot *Cleant*, vermaagdschapt aan die Heeren,
Kwam tot mijn groot geluk den fraaijen troep vermeeren.
Mevrouw, neemt één voor één haar gasten bij de hand,
En prezenteert ze mij op haar verheven trant :
De Heer *van Jagerstein*, komt mij het eerst begroeten,
En buigt tot driemaal toe zich neder tot mijn voeten.

Een eerlijk Edelman, die voor 't vermaak der stad,
Zijn honden en zijn Slot dien dag verlaaten had.
De Heer *Platoni* volgt, uit wiens bezadigd weezen,
Het gansche samenstel van *Newton* was te leezen;
Zijn wijsheid scheen nochtans wat van 't pedantisch soort.
Tot een verscheidenheid trad Neef *Spondéus* voort.
Verbeel u een colos, met holle en schielijke oogen,
Die als verwilderd steeds door 't rimplig voorhoofd vloogen.
Zijn houding kwam mij ook wat Philosophisch voor;
Maar Dame *Langenstijl*, heet zachjes mij in 't oor,
„ Die Neef is een Poëet, gij moet eens kennis maaken. "
Neef *Graaglust*, komt ons voorts in vollen ren genaaken,
Een stukje, 't geen voor 't minst drie honderd ponden woeg;
Ik zag dat hij in haast mij naar mijn welstand vroeg,
Met ijlt hij naar de deur, om door een reet te loeren,
Waar door men middlerwijl het eeten aan zag voeren.
De laatste die verscheen was Jonker *Elegant;*
Een Heertje vol van zwier, en naar den eersten trant,
Die op zijn oogwenk zelf met aandacht scheen te letten,
En veel verdiensten had in Brusselsche Manchetten.
Reeds had men aangedischt, en naa dit goed bescheid,
Is ieder naar zijn rang ter feestzaale ingeleid.
Ik diende u van die zaal een korte schets te geeven.
Hier kondt ge althans geen voet verzetten zonder beeven.
Stel u een erfhuis voor, of wel een Joodenkraam,
Die porcelein bevat voor drie geslachten t' saam.
Een soort van *trapbuffet*, hoe zal ik het beschrijven?
Vermaande u boven al om wat te rug te blijven;
Daar zaagt ge een aarden schat van onwaardeerbren prijs,
Gestapeld op elkaâr *piramidaals* gewijs.
Een prachtig stel munt uit bij al deez' kostlijkheden,
't Geen *Langenstijl's* geslacht, driehonderd jaar geleeden
Verëerd was door een Vorst, en 't geen zoo wagglend stond,
Als of 't elk oogenblik ging danssen naar den grond.
Ik zal een grooten reeks van spiegels, kabinetten,
Etcetera, thans niet op d' inventaris zetten :

'k Zwijg van een glaazenkas met beelden opgevuld;
Van stoelen, wier gelijk gij nooit aanschouwen zult :
Genoeg is 't, dat de plaats zoo wel was waargenomen,
Dat ge u verdringen moest woudt ge aan de tafel komen :
En dat dit groot gevaart, bij 't porcelein-buffet,
Zoo naa als mooglijk waar, voorzichtig was gezet.

De gasten zijn in 't eind gelukkig neêrgezeeten;
't Was veel dat in 't gedrang geen ding wierd omgesmeeten:
De Heer *van Jagerstein* vervoegt zich nevens mij,
En Jonker *Elegant* zit aan mijne andre zij :
Neef *Graaglust* wil in haast zich naast hem neder zetten;
De buurschap van een vrouw mogt hem wat veel verletten,
Maar hij ontsnapt het niet, want Juffrouw *Woordenrijk*,
Zit neêr, en geeft hem praats voor zeven te gelijk.
Mijn Heer *de Philosoof* komt haare zij betrekken,
En moest aan 't spraakloos beeld met een ten ridder strekken.
Mevrouw is ook geplaatst, en kipte tot besluit,
*Cleantes*, en den Heer *Spondéus* voor haar uit.
Men zag op tafel reeds twee zilvren schotels pronken,
Wel eer mijn Hospita ten pillegift geschonken,
En die ge naa verloop van twintig jaar misschien,
In eenig kabinet van zeldzaamheên zult zien.
De deksels, die de spijs nog voor ons oog verbergen,
Zijn naauwlijks aan de kracht van ééne hand te vergen :
Men ligt ze al hijgende op, ik krijg van schrik een kleur.
Een Juinsoep spreidt alöm haar aangenaamen geur.
Stel u een vijver voor tot aan zijn rand verheven,
Waar in de ajuinen juist als troepen Enden dreeven;
En of dit niet genoeg mijn eetlust deed vergaan,
In de andre lachte mij een zee vol Spiering aan :
Vol spiering! mij! die graag een dag zou honger lijden,
Om met welvoeglijkheid dien reuk alleen te mijden.
Wat raad! ik moest mijn keus tot een van beiden doen.
Voor spiering kon ik nog bedanken met fatsoen,
Ze is koortsig naar men zegt, en wierd mij afgeraaden;
Maar 'k zie mij met een bord vol juinsoep overlaaden :

Ik slik ze al grillend door, en 't had nog al gegaan,
Maar Dame *Langenstijl* spreekt me ongelukkig aan;
„ Gij schijnt niet graag te zijn, kom kom, gij moet wat eeten,
„ Die soep is gansch niet kwaad : gelief daar bij te weeten,
„ Dat zij van *Champignons* voortreflijk is voorzien.
„ Mijn Vader at die nooit, hij had gelijk misschien,
„ Men hoeft zich aan geen spijs die schaaden kan te waagen;
„ Maar, 'k maakte er kennis meê bij iemand van mijn maagen,
„ En 'k hoor ze zijn alöm getrokken in ons land. "
De lepel middlerwijl valt plotsling uit mijn hand :
Help! dacht ik, *Champignons!* 'k ben mooglijk al vergeeven;
Mij dunkt dat ik 't venijn al naar mijn hart voel streeven;
En wijl Mevrouw zich wendde, en haar beveelen gaf,
Geef ik al beevende mijn bord met Juinsoep af.
'k Begon weer van mijn schrik allengskens bij te komen,
En mooglijk dat men reeds 't gerecht had afgenomen,
Zoo *Graaglust* niet op nieuw ten proef van mijn geduld,
Zijn bord tot aan den rand met spiering had gevuld :
'k Moest dan nog ruim een uur dien fraaijen reuk bezuuren,
En 'k dacht het zal gewis tot aan den avond duuren;
Maar Juffrouw *Woordenrijk*, die ongeduldig wordt,
Slaat tot mijn groot vermaak de handen aan zijn bord;
Noemt twintig lieden op, vroegtijdig afgestorven,
Die door te veel gebruik der spiering zich bedorven;
En welk een wederstand hij haar ook bieden mogt,
Zij wint gelukkig 't veld en 't bord werd weggebrogt.
Ik dankte 't gunstig lot, en zag met veel behaagen,
Uit ons benauwd vertrek de twee gerechten draagen;
En wijl men in hun plaats zoo dra geene andren bragt,
Vraag ik den Heer *Baron* mijn' buurman naar de jagt.
De keus van dit gesprek deed alles aan hem leeven,
En heeft mij straks een plaats in zijne gunst gegeeven :
Ook had dit onderhoud nog wat geduurd misschien,
Toen 'k weet niet welk geraas mij schielijk op deed zien.
Een Kalfskop, stond aan 't hoofd van 't nieuw gerecht te pronken,
En schijnt ons beurt om beurt afgrijslijk toe te lonken.

Elk schatert, daar 'k verbaasd een sprong te rugge vlie,
Toen ik op 't onverwachtst dat ijslijk schouwspel zie,
Men brengt aan de ééne zijde een schotel Artisiokken,
Die veel te gaar gekookt niet zeer tot graagheid lokken.
'k Hoor voorts een klein bevel, „ hier moet de Podding staan. "
Ha! dacht ik, hier voor 't minst komt nog mijn gading aan.
Men brengt ze, maar helaas! welk schouwspel zien onze oogen!
De podding komt van zelf ter kamer ingevloogen,
Wijl de ezel die ze op 't plat van beij zijn handen droeg,
Haar met de schotel volgde en tuimlend neder sloeg.
De podding ligt vernield, de vloer is gansch bedorven :
Neef *Graaglust* is zoo bleek als mijn servet bestorven;
Mevrouw rijst toornig op en onderhoudt haar knecht,
Wien naa een uur gekijfs de huur wordt opgezegd.
De goede *Philosoof* wil vruchtloos haar bedaaren,
Meldt haar, wat rampen al aan *Plato* zijn weêrvaaren;
Bewijst uit *Socrates* dat nooit de tegenspoed,
De ziel eens stervelings te veel ontzetten moet :
Ik weet niet of hij veel bewerkt had door zijn reden,
Had Neef *Spondéus* niet de kalfskop opgesneeden,
Op hoop dat hij 't gesprek en de aandacht van Mevrouw,
Van 't ijslijk ongeluk een weinig trekken zou.
Deez' vinding, die tot eer van zijn vernuft verstrekte,
En groote kundigheid van 't menschlijk hart ontdekte,
Bragt in een oogenblik 't bedoeld gevolg te weeg;
Reeds zag men dat de vreugd weer nieuwe krachten kreeg :
Maar met wat handigheid mijn *Dichter* voor mogt snijên,
De kalfskop scheen niet wel der gasten smaak te vlijen,
De Kok had aan dit vleesch gewis het vuur bespaard,
't Geen thans het ongeluk der Artisiokken baart :
Deez' kondt ge als een ragout wel met een lepel eeten;
De wijn was naar ik merkte ook in de saus vergeeten :
In 't kort, de graagheid kwijnt, de *Philosoof* alleen,
Roept uit, 't is alles goed, en eet door alles heen.
Mevrouw, die middlerwijl 't gezelschap wou vermaaken,
Doet een beknopt verhaal van honderd fraaije zaaken :

Haalt beurtlings al haar Ooms en Moeijen voor het licht;
En geeft ons boven al een uitgebreid bericht,
Van hem, die 't kostlijk stel tot een geschenk erlangde;
Bedenk eens welk een angst onz' armen *Graaglust* prangde,
't Gebraad wierd aangebragt; maar zulks deed niets ter zaak.
„ Ziet, zegt ze, ik had twee Ooms van een bijzondren staak,
„ Eén van mijn Vaders kant, en één van Moeders zijde;
„ De één was de Heer *Craijon*, die al zijne achting wijdde
„ Aan de eedle schilderkunst, en zeer vernoegd ontsliep,
„ Wijl zijn nalaatenschap op ruim een ton beliep.
„ Mijn Oom *van Kraakenburg* is niet zoo rijk gestorven,
„ Zijn smaak voor porcelein had schier zijn staat bedorven :
„ Hij is 't die aan mijn Moei die kommen heeft vereërd,
„ Die uit haar erffenis mij weer zijn uitgekeerd :
„ Beschouwt die piramide, en daadlijk zult gij weeten,
„ Hoe ik van stuk tot stuk... " Ei! Tante laat ons eeten!
Roept *Graaglust* eindlijk uit, door ongeduld vermand;
Met schuift hij een assiet voor Jonker *Elegant*,
En schikt zich om in haast een ander stuk te ontleeden.
Maar ik vergat bijkans met al deez kostlijkheden,
U een verhaal te doen van dit galant gerecht,
Waar op men zich naar 't schijnt wel 't meest had toegelegd.
In 't midden stond een Zwaan, de roem van zijns gelijken,
Met uitgerekten hals de gasten aan te kijken.
Hij was naar ik vernam gebraaden in een pot,
En vrij wat uitgedroogd in zulk een naauw beslot :
Zijn houding was zoo vlug, dat ieder toe moest stemmen;
't Schijnt dat hij vliegen wil of naar ons heen komt zwemmen.
Een teder Verkentje, des moeders jongste spruit,
Breidt naast dit kostlijk beest zijn maagre pootjes uit.
Een Kallefsborst, omringd van vijf verbrande Kippen,
Moest aan den overkant uwe aandacht niet ontglippen.
Merk hier twee bakken bij met groene Kropsalaad,
Geplaatst ter wederzij van 't cierlijk hoofdgebraad.
Een Eijervlâ komt voorts de tafel overstroomen.
Een groote Amandeltaart is ook nog aangekomen;

Een stuk, waar aan gewis ons halve guarnizoen,
Een maaltijd, of voor 't minst een goed ontbijt zou doen.
Men heeft op dit gezicht eens helder rond geklonken,
En 't welzijn van 't geslacht van *Langenstijl* gedronken:
De Zwaan wordt voorgediend, en toen men bij mij kwam,
Vereischte 't goed fatsoen dat ik een stukje nam;
Zulks, dacht ik, is wat raars, 't kwam nimmer mij te vooren;
Reeds voel ik dat de vork er naauwlijks door wil booren:
Ik schuif het op mijn bord; maar denk wat ik begon,
Toen ik geen enkel stuk er van gebruiken kon;
Ik zie de gasten aan die alle eenpaarig zwijgen:
Geen tanden zijn in staat om 't dier van een te krijgen;
De stilte is algemeen, en 't *Langenstijl's* geslacht,
Heeft vruchtloos, ruim een uur met kaauwen doorgebragt.
De Heer *van Jagerstein* wordt eindlijk ongeduldig,
En roept, aan dat gebraad zijn wij een dronkje schuldig:
Verzoekt daarop een knecht hem van zijn bord te ontslaan,
En drinkt met een pokaal 't verteeren van den Zwaan.
Het was een glas dat ruim drie flesschen wijns bevatte,
En 't geen de Vrouw van 't huis op groote waarde schatte;
't Had reeds een eeuw of vier in haar geslacht geweesd,
En sints figuur gemaakt op elk geboortefeest.
Dit aardig glaasje dan gaat rond bij onze lieden,
En op de Dames na moest elk het hulde bieden.
De wijn heeft straks de tong der gasten losgemaakt,
En alle te gelijk zijn in gesprek geraakt.
De Heer *van Jagerstein*, gewoon om in zijn weiden,
Op 't voetspoor van zijn wild zijn stem wat uit te breiden,
Verkrijgt de boventoon, en stelt met veel gezag,
Zijn oordeel en verstand voortreflijk aan den dag.
Gaat ons het groot vermaak en 't nut der Jagt betoogen,
En monstert één voor één zijn Brakken voor onze oogen.
Reeds voert hij op zijn beurt zijn stoet met Winden aan,
En had van elks verdienste ons wis verslag gedaan,
Toen onze Heer *Poëet*, wiens glas ook niet verschaalde,
Volijvrig uit zijn zak een rol met vaerzen haalde.

Zoo Neefje, zegt Mevrouw, met een beleefden lach,
Daar haalt ge ons van uw werk gewis iets voor den dag:
Daar heb ik naar verlangd; ik bid u, laat ons hooren.
'k Weet iemand hier wien zulks niet minder zal bekooren.
'k Heb reeds een woord gezegd van uw' verheven geest.
Met lacht ze mij eens toe, en Neef *Spondéus* leest.
't Gedicht was zoo vol vuur, zoo vol bekoorlijkheden,
Dat niets er aan ontbrak dan vinding, rijm en reden;
En 'k waar gewis ten eind van mijn geduld geraakt,
Had niet de fraaiste klucht inmiddels mij vermaakt.
De schoone *van der Paal*, die mooglijk van dat jaagen,
Een vreemd vermaak voor ons, haare aandacht had ontslaagen,
Vermoeid was van de reis, van 't wandlen door de stad,
Of wel des nachts misschien niet veel geslaapen had :
Glijdt zachtjes in haar stoel, en schijnt met veel genoegen,
Voor 't ovrig van het feest zich tot de rust te voegen;
Toen de ijsselijke galm van den *Poëet* haar wekt,
En met een grooten schrik haar uit haar sluimring trekt.
Misschien verbeeldt ze zich, dat waarlijk al de Honden,
De lijfstoet des Barons, zich in 't vertrek bevonden;
Dat al de Brakken reeds haar huilden aan het oor :
Althans, zij geeft een schreeuw, kijkt wild de kamer door,
En geen comedieklucht kan zoo vermaaklijk weezen,
Als haar verwondring was toen ze enkel maar hoort leezen.
Het algemeen gelach 't geen daadlijk is ontstaan,
Belet mijn *Dichter* niet met leezen voort te gaan;
Onze aandacht wordt vernieuwd, en elk is opgetoogen.
Neef *Graaglust* blijft alleen voor 't kunststuk onbewoogen
Maar toont integendeel dat hem de Kok behaagt,
En heeft dat oogenblik zijn derde Hoen gevraagd.
De goede *Woordenrijk*, vermoeid van zoo te zwijgen,
Had dikwils al getracht hem aan de praat te krijgen,
Hem aan den arm geschud, maar krijgt gehoor noch taal.
En hij alleen voortaan blijft meester van 't pokaal.

Het lang en schoon gedicht is eindlijk uitgeleezen,
En 's Dichters groot vernuft tot in den top gepreezen:
Mevrouw beslist vooräl, dat van zoo groot een geest,
In meer dan honderd jaar geen weêrgade is geweesd:
Dat hij *Dathenus* zelf in 't kort verbij zal streeven,
En dat men in gemoede aan hem den rang moest geeven.
Gij hadt dat oogenblik *Cleantes* moeten zien,
Die ijslijk had gegeeuwd, uit groot vermaak misschien,
En die door nood geperst half lachend ook verklaarde,
Dat hem 't bekoorlijk stuk al veel verwondring baarde.
Zoo, dat behaagt mij nog roept onze *Jager* uit,
Men hoort nog hier en daar wat dit gedicht beduidt,
Waaröm wordt altoos niet in zulk een trant geschreeven?
't Is alles nu zoo grootsch, zoo puntig, zoo verheven,
Voor mij, 'k bedank mij zeer voor dat geleerd verstand;
De goede Vader *Cats* schreef op een andren trant:
Zoo rijmt men nu niet meer: ook wil ik wel bekennen,
Nooit kon ik me aan den stijl der nieuwe Psalmen wennen,
En 'k zie met grimmigheid al die geleerden aan,
Wier hoogmoed altijd helt om naar wat nieuws te staan.
Wel hoe, mijn Heer *Baron!* durft hem *Platoni* zeggen,
Moet zich des stervlings geest dan niet op wijsheid leggen?
Gelooft gij dat hij slechts de aanwezenheid ontving,
Op dat hij zich verslaafde aan 's lichaams oefening?
o Neen! zoo lang wij 't licht op deez Planeet zien rijzen......
Op deez Planeet! *parbleu*, dat zult ge mij bewijzen.
Hervat de Heer *Baron;* hoor Neef de *Philosoof*,
Gij zijt op uw manier heel schrander zoo 'k geloof;
Maar al die waerelden, ik weet niet waar gelegen,
En hun vermeend gedraai, staat mij geweldig tegen.
En zeer verbaast het mij, dat de overheid nog niet,
Tot heil van 't algemeen die zotternij verbiedt.
Ik wou wel dat ik nooit tot straf van mijn gebreken,
Van 't wentlen van die aarde een woord had hooren spreeken.
Ik sliep wel eer gerust, maar nu, als ik ontwaak,
Verbeel ik mij terstond dat ik aan 't draaijen raa'

'k Heb gistren in mijn droom mijn bedstijl aangegreepen,
En dacht dat ik mij reeds ten afgrond heen zag sleepen;
Ik spreek gelijk ik 't meen, maar euvel zal 't vergaan,
Met d'eersten die mij weer die dwaasheid voor durft staan.
Hoe! zegt de *Philosoof*, mijn Heer, gij spreekt dan tegen,
Dat de aardkloot om zijn as zich daaglijks moet bewegen?
Gij durft dit tegengaan, uit trotschheid naar ik gis,
Daar 't *Leibnitz*, *Newton's*, *Wolf's*, en *mijn* gevoelen is?
Ik durf zegt *Jagerstein* u voor een gek verklaaren;
En zoo de Dames niet hier tegenwoordig waaren,
Ik zweer..... de *Philosoof* verzet zich op dat woord,
En 'k vreesde of hij 't vervolg bedaard had aangehoord,
Toen 't noodlot, 't geen voor de eer der wijsbegeerte waakte,
Een einde van 't krakeel, en 't gansche feestmaal maakte.
Maar welk een eind! helaas! stel n dit oogenblik,
Verwoesting, traanen voor, bedeesdheid, angst, en schrik:
'k Maak geen gelijkenis, maar alles t' saam genomen,
Zou Troijes ondergang er wel het best bij koomen;
En 'k had, om 't wreed geval te schetzen met fatsoen,
Voor 't minst Homerus pen, en Maros stijl van doen.
Mejuffrouw *Woordenrijk*, wie de ijsselijke blikken,
Des grammen Heer *Barons*, geweldig deeden schrikken,
Vat *Graaglust* bij den arm, die alles kijven laat,
En aan de laatste vlerk van 't laatste Kipje gaat.
De goede man, die straks haar meening niet bespeurde,
En juist dat oogenblik zijn Spiering nog betreurde,
Verbeeldt zich dat zijn vlerk hem weer ontweldigd wordt;
Keert met een groote drift dien aanval van zijn bord:
En gooit, daar hij 't in haast wat van haar af wil zetten,
't Pokaal met rooden wijn op *Elegant's* manchetten:
Die lubben hem zoo waard, en door wier droef geval,
Zijn aanzien naar ik vrees een derde mindren zal.
Hij bloost, verbleekt, besterft, is woedend opgesteegen,
Slaat in zijne eerste drift de handen aan zijn degen,
En *Graaglust*, die vol schrik zijn wraak ontvluchten wou,
Slaat om met stoel en al in 't porcelein gebouw.

Dat pronkstuk, 't geen alreeds zoo wagglend stond te voren,
Heeft al zijn evenwigt door zulk een schok verlooren:
Trilt, waggelt, helt voor uit, werpt over *Graaglust* heen,
Serviezen, borden af, tot morslen onder een;
't Driehonderd-jaarig stel verreist het eerst van allen,
De kommen zijn tot gruis op 't groot pokaal gevallen,
't Is of een berg met puin de tafel overdekk',
En een rivier van wijn vliet stroomend door 't vertrek:
De een schreeuwt, een ander huilt, een derde staat te zuchten,
Of zoekt zijn' ondergang in 't naast vertrek te ontvluchten.
De goede Vrouw van 't huis ligt eerst van spraak beroofd,
En trekt een wijl daar naa de hairen uit haar hoofd.
Voor mij, die taamlijk ook mijn beenen voelde beeven,
'k Verzoek mijn vrind *Cleant* om mij den arm te geeven:
Denk of ik hartlijk dank aan 't noodlot heb gezegd,
Dat ik dit fraai bezoek met eer heb afgelegd;
En of mijn leidsman ook zijn reuzel dacht te schenren,
Toen hij zijn aandacht vestte op 't geen hij zag gebeuren.
Ik heb mij zeer vermaakt, maar 'k zweer u 'k denk voortaan,
Bij Dame *Langenstijl* niet ligt te gast te gaan:
En 'k stem met al mijn hart zoo 'k deez gelofte schende,
Dat ons noch Oost noch West mijn dierbre Koffy zende,
Dat alles wat ik eet in *Champignons* verkeer',
En dat de Wesp alòm mijn liefste Fruit verteer'.

J. C. DE LANNOY. *(Dichtkundige werken.)*

---

## WEEGHSCHAEL VAN HOLLANDT,

OF DE

HOLLANDSCHE TRANSFORMATIE.

---

GOMMER en ARMYN te Hoof
Dongen om het recht Geloof,

Yeders ingebraght bescheit
In de Weeghschael wert geleit:
Dokter GOMMER, arme knecht,
Had' et met den eersten slecht,
Mits de schranderen ARMYN,
Tegens Beza, en Calvijn,
Ley den rok van d'Advokaet,
En de kussens van den Raed,
En het brein dat geenzins scheen
Ydel van gesonde Reên:
Brieven die vermelden plat
't Heiligh Recht van elke Stadt.
GOMMER zach vast hier en gins,
Tot zoo lang mijn Heer de Prins,
GOMMER's zijd', die boven hing,
Trooste met zijn staele kling,
Die zoo zwaer was van gewigt,
Dat al 't ander viel te licht.
Toen aenbad elk GOMMERS pop,
En ARMYN die kreegh de schop.
MDCXVIII.

---

## JAERGETYDE

VAN WYLEN DEN HEER

## JOAN VAN OLDENBARNEVELT,

VADER DES VADERLANTS.

*ORAKEL.*

---

I. 's Lants treurspel weêr verjaert, om wiens gedoemde trouwe
Als ween, of wees in rouwe,
Bedruckt en troosteloos treurt Hollants goê gemeent
Op Grootvaêrs kout gebeent.

II. Zoo ras d' Aerdtslastertong van 't huichelaers Synode
Den aert des afgronts Gode
Aenteegh, en had Godts naem, tot zuivring van haer zaek,
Gebrantmerkt op haer kaek;
III. Ontbrak' er 't zegel, om dien gruwel kracht te geven,
Met quetzing van het leven
En afgemartelt bloet der allervroomste borst,
Daer helsche wraek naer dorst.
IV. De Bastertvierschaer dan, nae 't schoppen 's volx Vaders,
Geschantvlekt als verraders,
Verwijst ons' Bestevaêr met afgeleefden strot
Te verwen 't Hofschavot.
V. Geduldigh stapt hy met zijn stokxken naer het ende
Van doorgesolde ellende,
Van last, en barens wee. ô bank des doots! ô zant!
Waer toe verzeilt ons lant!
VI. De ziel, nu zeilvlugh om door d'aders uit te varen,
Begraeut de trage jaeren,
En noopt den ouderdom. Haer frissche jonge moedt
Wil bruizen door zijn bloet.
VII. Na onschult en gebedt, getroost voor 't zwaert te bukken,
Door 's boezems openrukken
Zagh elk in 't oprecht hart, dat allezins bestreên,
De maet sloeg, als voorheen.
VIII. Hy knielt, och! och! hy sneeft, met sleep van nederlagen,
En storting aller plagen.
De boôm van Duitschlant kraekt, en siddert overal,
Van zoo vermaert een' val.
IX. Van zoo vermaert een' val besterft de vreught en hope
In 't aenschijn van Europe:
Euroop gevoelt dien slagh : zij zucht, en zit verdooft
Om 't ploffen van dat Hooft :
X. Dat Hooft, dat heiligh Hooft, dat springopspringvloet schutte:
Dat Nassaus glori stutte :
Dat Hooft, dat Spanjen, eer het sloot zijn gouden mont,
Op goude bergen stont.

XI. De geest ontkerkert, zagh, van 's hemels hooge deelen.
Den dollen Moortlust speelen
Met romp en hooft, en 't bloet verstrekken, versch en laeu,
Een roof van 't plondergraeu.

XII. Zoo kinders, riep hy, zoo : vermaekt u op mijn leste.
Ik offer 't lijf ten beste.
Mijn ziel, och! of de Staet gebergt waer door mijn doot :
Vint rust in Godes schoot.

XIII. De schim was heen, de stem voorwint ook heen gevlogen.
Wy klaeghden 't aen onze oogen :
En 't oogh, was, na dat licht, in 't nare nachtgevecht,
De VRYHEIT quijt en 't RECHT.

---

## GESPREK

### TUSSCHEN DEN WANDELAAR EN DEN GALM DER HOFKERKE.

---

Wie luistren in 't gewelf om naer mijn klagt te hooren?
Ooren.
Wie druckt hier BARNEVELDT tirannig met dien steen?
Een.
Wat kont den Veltheer dus als een tiran verstooren?
Tooren.
Is hem om landtverraat het hooft ook afgesneen?
Neen.
Was 't om de vryheit dan met kracht op 't hart te treden?
Reden.
Wat werkt dit nu men voelt hoe veel zijn dood ons schaat?
Haat.
Wat schon men boven 't recht der vryghevochten steeden?
Eeden.
Wat zoekt de boosheit, nu dit wraak roept op de straat?
Raadt.

Wat moet men doen die met den Prins te zamen zweeren?
Weeren.
Zou dan den Bloetraadt haast verwelken als het gras?
Ras.
Wat zal men doen die 't juck met goet en bloet wou keeren?
Eeren.
Wat wordt de Dwingelandt, die 't recht te magtig was?
As.

J. VAN DEN VONDEL. *(Hekeldichten.)*

---

## DE GRIEKSCHE BOUWKUNST.

---

Maar, hoe de Bouwkunst aan Eufraat of Nijlstroom praalde,
Wat lof ze in Salems wal of Babels vest behaalde,
Haar roem blonk hooger uit in 't vrije Griekenland,
En houdt, wat ook de tijd vernietige, eeuwig stand.
Daar zocht de reine smaak, de kunstzin der Helleenen
Niet, door een reusgevaart van opgehoopte steenen
Het oog te treffen, noch kon 't fijne kunstgevoel
Behagen vinden in een praalzucht zonder doel.
't Was Schoonheid, die men eerde, uit Harmony geboren.
De Kunst had zich Natuur tot Leidsvrouw uitverkoren,
En in de ruwe stulp 't oorspronklijk beeld gezocht
Der wond'ren, die haar hand in kostbaar marmer wrocht.
Zag 't rietdak zich voorheen door houten Palen dragen,
Thands kwam een Zuilenrij den gevel onderschragen,
Waarin de ronde vorm des boomstams werd bewaard,
Allenks verdunnend, waar hy oprees boven de aard.
De Houtklos, die den paal belette 't vocht te drinken
Des kleigronds, of te diep den bodem in te zinken,
Zag door een voetstuk zich vervangen. 't Kapiteel,
Dat later 't pronkstuk werd en 't cieraad van 't geheel,

Deed, in zijn omtrek, aan de breede Schijf gedenken,
Die vroeger stevigheid aan 't bovendeel kwam schenken.
De zware Hoofdbalk, waar 't gewicht van 't dak op lag,
Sprong nu, als Architraaf, rechtlijnig voor den dag,
Waarboven 't vlak der Fries meer binnenwaart kwam rijzen.
Ook daar was de oorsprong van elk cieraad aan te wijzen.
De uitspringende Triglyf, in groeven afgedeeld,
— Waardoor de werking van den regen werd verbeeld,
Die aan 't benedendeel in dropp'len af kwam loopen —
Vertoonde 't uiterst eind der dwarsbalk : de Metopen
De Tusschenruimten, die haar scheidden; — wijl omhoog
De Dekbalk 't gandsche huis als Kroonlijst overtoog.
't Fronton moest naar den vorm van 't hangend dak zich regelen,
't Zij spits, 't zij meer verbreed : verborg de ruwe tegelen,
En liep van 't middelpunt ten weerszij glooiend af.

J. VAN LENNEP. *(De Bouwkunst.)*

---

## HET AFSTERVEN VAN SABINUS. 1)

Hij stierf; elke aardsche hoop zonk met deze aard ten gronde;
't Nog schaamle kruis alleen was over op zijn sponde;
Dit, waaraan zijne hand als de enkle heilplank hing,
Die over d' afgrond dreef, waar alles in verging.

Leontius 2) wiens deugd, bij 't stokoud zijner jaren,
Aan God en dood alreê herinnerde op 't aanstaren,
Hij, grijze wachter van de poort der eeuwigheid,
Had tot dien overgang Sabinus voorbereid.

---

1) De grijsaard, wiens dood hier beschreven wordt, is met zijne dochter naar het leger van Constantijn gevlugt, en bezwijkt op het oogenblik, dat de oorlog door dezen Keizer, ter bevrijding der Christenen ondernomen, eene voor hem ongunstige uitkomst deed te gemoet zien.

2) Bisschop der plaats.

Hij bragt de teerspijs aan, die vol van Godlijk leven
De vrijgemaakte ziel ten hemel op doet zweven.
En hoe, met siddrend hoofd de peluw uitgebeurd,
Zag toen de grijsaard op! 't was, of reeds losgescheurd
Die ziel uit zijn gelaat kwam snellen, om aan de aarde
Te ontgaan in d' arm des Gods, wien zijn geloof aanstaarde.

Leontius ook drupte eene olie, die de vlam
Der liefde voedt in 't hart, en 't ligchaam, dat reeds stram
Aan 's afgronds oever ligt, hersterkt kan op doen rijzen,
Al biddend op de leên des afgematten grijzen,
En bad nog veel daarna, terwijl in stil geween
Ter aarde neêrgeknield elk wegsmolt om hem heen.

„ O, " sprak Sabinus toen, „ wat vreugd bestelpt mij 't harte,
„ Mijn ziel verheft den Heer! " en 't aanziend in wat smarte
Het al in 't rond verging : „ niet schreijen vrienden! neen
„ Niet schreijen Flavia! verblijd u! " en met één
Zag men zijn bleeke hand bewegen, en herkende
Verteederd nog 't gebaar, waarmeê hij ze immer wendde.

Een stilte volgde, die het fluisterend gebed,
Of 't knappen slechts der lamp den drievoet opgezet,
Bij poozen onderbrak; terwijl hij opgetogen,
Of hij reeds de eeuwigheid doorboorde met zijne oogen
Hen zonder eenen zucht ten hemel hield gerigt.
O stilte vol geheim! wat, in uw schemerlicht,
Gebeurde er tusschen God en 's vromen ziel, bij 't scheiden
Der neevlen, die zich nog om hunne omhelzing breidden?
Sabinus, hier voltrok in eeuwge liefdevlam
Zich 't offer van uw hart; God boodt ge 't, en God nam
't In welbehagen aan; Hem schonkt ge uw dierst verlangen,
Uw onvervulde hoop!..... ach haar, die gij zaagt hangen
Gelijk de laatste bloem aan d' oever van uw graf,
Uw Flavia stondt gij zijn Vadergoedheid af.

Scheen zij niet reeds met hem omhoog te zullen zweven?
In bleeken geestenschijn stond ze aan zijn zij', te beven,
En hield den adem in, en kleefde met heur oog
Aan deze vaderborst wie 't leven nog bewoog.
De trouwe hemelwacht, die in 't beslissend strijden
Naast 's menschen peluw waakt, en deelend in zijn lijden
Toeft op zijn' laatsten zucht om met hem de aard te ontgaan,
Hij had, waar hij aanschouwd, met dat gelaat gestaan.

Op eenmaal ziet ze ontsteld den grijsaard 't hoofd verwenden,
En roept aan Helena.... en sidderend erkenden
Ze aan 't smartelijk vergaan der lippen, dat hij zocht
Te spreken, en helaas! dit stervend niet vermogt.
Verscheurend, Flavia, was hier uw handenwringen!
Vergeefs zocht ze in zijn ziel, en door dien blik te dringen,
Die star op haar gerigt in neevlen werd versmoord;
Te laat was 't! Helena sprak 't hartegrievend woord :
Hij sterft! en nu verhief, terwijl zij zelve aan 't weenen
Heur snikkende vriendin liet in heure armen lenen
En alles knielde en bad, Leontius zijn stem :
„ Vertrek! o christenziel! " sprak hij met al de klem
Die hij van grijsheid mogt, en trad aan 't sterfbed nader;
„ Vertrek van de aard in naam uws Scheppers d' eeuwgen Vader,
„ In naam van Zijnen Zoon, die voor u leed en stierf,
„ In naam van beider Geest, wiens leven gij verwierf.
„ Vertrek, o christenziel, in naam der englenrijen
„ Der Cherubijnen, al der hemelheerschappijen
„ En uitverkoornen Gods, door 't eigen bloed gered;
„ Dat zij voor u dit uur getuigen in 't gebed,
„ Vertrek, en dezen dag zij uw verblijf in vrede ,
„ Uw woonplaats 't heiligdom van Sions opperstede.

„ O God, " verving zijn beê, „ vol goedertierenheid
„ Gij, die erbarmend elk, die boetend tot u schreit

„ De zonden uitwischt, en de schuld van vroeger dage
„ In eeuwigheid van hem niet weder af zult vragen :
„ Nu zie in goedheid af en deez' uw' dienstknecht aan;
„ Wil hem ook, die voor 'tgeen hij immer heeft misdaan,
„ Vergeving van u smeekt, met 't innigst hart belijden
„ Genadiglijk verbeên, van zijne schuld bevrijden.
„ Beminnend Vader, ach, vernieuw in zijne ziel
„ Die onschuld, waaruit hij door aardsche zwakheid viel,
„ Of die hij door de list van satan heeft verloren,
„ En deelgenoot uws Zoons zij hem uw rijk beschoren.
„ Ontferm u zijner! zie ons zuchten, ons geween!
„ O hem, neen die niet hoopt dan in uw kruis alleen,
„ In uw barmhartigheid, in Jesus' kruisvoldoening,
„ Ontvang hem in 't geheim der eeuwige verzoening!"

Dus bad de grijsaard voort, sprak beurtelings tot God
En 's kranken bange ziel, beveelde dan haar lot
Den hemellingen aan, en daagde hunne reijen
Om haar met palm en krans ten jubel in te leiën,
Verzonk dan weer in rouw, en riep als van den rand
Des afgronds om de hulp van Gods almagte hand.

Niet anders of hij zelf op 't scheipunt stond, waar aarde
En hel en hemel zich aan zijnen blik verklaarde,
En worstlend aller stem door een hem tegenvloot,
Zóó mengde hij een taal van leven en van dood,
Van blijdschap en van smart, en brak als bij herzinning
Den kreet des jammers af voor dien der overwinning.

En middlerwijl hij sprak, daar hijgde 't door de lucht,
Daar daalde onzigtbaar op hun ligt omwolkte vlugt
De rei der englen neêr; zij vingen bij 't ontbinden
Zijn ziel in de armen op, en als de morgenwinden
Gaan steigren met den geur der dalbloem die ontsluit,
Zoo voerden ze op hun wiek haar d' aardschen kommer uit.

C. BROERE. *(Fragment van een heldendicht.*
*De Katholiek, Deel II.)*

## JEZUS INTREDE TE JERUZALEM.

Niet op glinsterende wielen
Van een gonden praalkaros,
Niet in purpren Koningsdosch,
Niet op vlammensnuivend ros
Dat op pluim en zadel trotsch
Huppelt op geleerde hielen,
En, van bruischend bloed verhit,
Schuimend knabbelt op 't gebit.

Niet omstuwd van lijfstaffieren
Met een schitterenden drom,
Onder 't tromp- en paukgebrom
Van een vorstlijk wellekom,
Zwevende den Hofstoet om
Met ontplooide feestbanieren,
In den praal der majesteit,
Maar in stille staatlijkheid.

Niet by myrrhe en mastik-smeulen
Onder 't krakend styraxblad
Dat in 't zwaaiend wierookvat,
Met een goudgevonkel spat,
Nadert hier zijn koningsstad
Op het needrig lastdierveulen,
Davids langbeloofde zoon;
Hy, te groot voor aardschen throon!

De Idumeesche palmenmeien
Van een juichend vaderland

Zweven echter hand in hand.
'T Galmt en juicht aan allen kant.
Oog en boezem blaakt en brandt;
Kleeders ziet men 't pad bespreien!
'T Is de Vorst uit Judaas stam,
Die in 't zijne wederkwam!

Ja, door wanden, lucht, en dalen,
Barst het blijd Hozanna uit:
(Heil den grooten Davidsspruit!)
Dat het op 't gebergte stuit.
'T Zegenend triomfgeluid
Davert door de Hemelzalen,
Waar het met het Englenlied
Voor Gods zetel samenvliet.

Klink' na zegrijke oorlogstochten,
Pauk, bazuin, en veldtrompet,
Onder 't brieschen van 't genet,
Daar de vijand ligt verplet!
Groen' de lauwer om 't helmet!
Grooter zege wordt bevochten,
Waar de Leeuw uit Judaas bloed
Ter gewisse zege spoedt.

Met geen hartontzettend brullen,
Dat by 't manenschuddend hoofd
Lucht en wolkgespansel klooft,
En in 't boschgeruisch vergroofd,
Heel het wareldwoud verdooft,
Zal hy 't al met angst vervullen;
Maar, zachtmoedig en gedwee,
Aâmt zijn boezem zielenvreê.

Vrede brengt Hy, heil, en zegen,
By verwinning op de Hel.

Hy, beloofde Emmanuël,
Aller zegeningen Wel;
Hy het Godlijk Rijksherstel!
Geen ontzachtbare oorlogsdegen;
't Hart, dat onderworpen lijdt,
Is het zwaard waarmeê Hy strijdt.

Hy, de Vorst van heil en leven,
Nam den mensch als broeder aan,
Om hun plagen te ondergaan;
Komt ze lijdend wederstaan,
's Afgronds macht in banden slaan,
Ons de onnoozelheid hergeven;
Hy, Verborger, komt den zoen
Met zijn eigen bloed voldoen.

Rijs, onbandige Aardverdelger,
Die de wareld overmocht,
Alles in uw hand omvlocht!
Rijs van uit uw gloênde krocht:
En, afschuwlijk wangedrocht,
Albeheerschende Alverzwelger,
Dood en Hel, vereent u vrij,
Uw verwinnaar is naby!

Englen, die by 't morgenkrieken,
Met het heerlijkst juichgeschal,
Over 't needrig Herdrendal,
Over Bethlems lagen stal,
't Lied dat eeuwig klinken zal
Klapprend aanhieft op uw wieken,
Daalt, ô daalt hier met ontzag!
't Is uws Konings rijksfeestdag.

Van scharlakengloed omhangen,
Noch met goud of loverkroon,

Spreidt hy hier den Vorst ten toon,
Die als Davids Heer en Zoon,
Op den Vaderlijken throon,
Isrels hulde gaat outvangen.
't Is de diepste needrigheid,
Die hem tot de kruisdood leidt.

Aardrijk, val, ja val hier neder,
En gy, stof uit 's aardrijks schoot! —
Nimmer grootheid was zoo groot.
Vrijgekochten door zijn dood,
God werd uw natuurgenoot! —
Nimmer broedermin zoo teder!
Nimmer liefde, zoo volmaakt,
Heeft in menschenborst geblaakt!

Smelt tot water, stervelingen!
Gloeit en vlamt van vreugde en dank!
Zingt met meer dan Englenklank!
Lofzingt Jesses wortelsprank!
Heil is u, die mat en krank
In gewetens folteringen,
Hoofd en kniën nederbuigt;
Rijst van uit het stof en juicht!

Hy belaadt zich met uw zonden,
Met uw krankten, Adamskroost!
Wanhoop, Oumacht, Traagheid, bloost!
Zuchten, die benaauwdheid loost,
Ja verheft u, maar getroost.
Hy is Heeler aller wonden.
Hallelu-Jah! Hem zij eer;
Jezus zij mijn deel; niets meer!

W. BILDERDIJK. *(Vermaking.)*

## MAYSCHEN MORGEN-STONDT.

Wat is de Meester wijs en goedt,
Die alles heeft gebout,
En noch in wesen blijven doet,
Dat 's menschen oog aen-schout.

Die 's Werelds wijden omme-ring!
Noyt uytgewaeckt, bewaeckt;
En door gepaste wisseling
Het soet noch soeter maeckt.

Nu is de Winter, dor en schrael,
Met al sijn onlust heen,
En d' Aerde heeft voor dese mael
Haer lijden af-geleen.

Dies is de tijdt weer-om gekeert,
Waer in natuyr verjongt,
Haers milden Scheppers goetheyt eert,
En met sijn gaven pronckt.

De May, wiens soetheit soo ver streckt,
Dat sijn gedachtenis
In 's menschen geest al vrengd verweckt,
Eer hy voor-handen is.

De May het schoonste van het Iaer,
Daer alles in verfraeyt;
De Lucht is soet, de Son schijnt klaer,
't Gewenschte Wintje waeyt.

Het dautjen in de koele nacht,
Wordt over 't Veldt verspreyt,
Waer door de heel natuyre lacht,
En is vol danckbaerheyt.

De Aerd is met gebloemt geciert,
Het Bijcken ga'ert sijn Was,
Het Leeuwerickjen tiereliert,
En daelt op 't nieuwe Gras.

Het Bloempjen dringt t'en knoppen uyt
't Geboomte ruygt van lof,
Het Veetjen scheert het Klaver-kruyt
Graeg van het Veldtjen of.

Elck Diertjen heeft sijn vollen wensch,
En quel-begeert leyt stil;
Behalven in den dwasen mensch,
Door sijn verkeerden wil.

De mensch van ware Deugden leeg,
En vol van sotten lust,
Hem zelfs en and'ren in de weeg,
Vermoord sijn eygen rust.

Dit Leven, 't welck alleen niet end,
Maer kort oock is van duyr,
En licht van selfs slaet tot ellend,
Maeckt hy sich dobbel suyr.

't Vee word ont-zielt, sijn eynd is snel,
En sijns doods-pijn niet groot :
De mensch, door menig ziel-gequel,
Sterft meer dan eenen dood.

Ach had de mensch (soo waer sijn stand
Vol hert- en sinnen-vreugd)
Of sonder deugde, min verstand;
Of by 't verstandt, meer deugd.

Ach! waren alle menschen wijs,
En wilden daer by wel!
De Werelt waer een Paradijs,
Nu is-se meest een hel.

D. R. CAMPHUYSEN. *(Stichtelijke Rijmen.)*

## LYKZANG, OVER MYN JONGSTE ZOONTJE.

Waar is MICHIELTJE, ons jongste kind,
Van ons zo lief zo teêr bemint,
Dat altydt Moeder, Moeder, riep,
En als een roos, zo zacht, in Moeders armen sliep?

Waar is hy, die zo vrolyk zong,
En danste, en als een hertje sprong
Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat,
En noit van bezigheit en leerlust was verzaadt?

Dan tjilpte 't musje op zynen duim.
Dan vloog de gouwe tor in 't ruim.
Zyn dieren, ruiters, zy aan zy,
En jagers schikten hy, als in een schildery.

Dan sneed hy geestig met de scheer;
Of quam met pluim en zygeweer,
Wanneer hy *) Gysbrechts hooftrol speelt,
En, met een' deftigheit, dien groten man verbeelt.

Maar, ach! d' Aartsengel Gabriël
Was nu zyn rol in 't naaste spel,
Met vleugeltjes, in 't wit gewaat:
Verborge voorbedict van zyn' aanstaanden staat!

Doch 't was altyd geen kinderwerk,
Hy sloeg zijn oogjens op naar 't zwerk,
En zag de sterren, zon en maan,
En vroeg naar hunnen aart, en op- en ondergaan.

*) Gysbrecht van Amstel, door kinderen verbeelt.

Of leerde uit zynen boek, vol prent,
Den Bybel van 't begin tot 't ent,
Hy kon en leid hem andren uit :
Dan schold hy Judas, dan Pilatus voor een guit.

De Godtsvrucht hadt hy vroeg in 't oog
Die naar de kerk zo yvrig vloog;
En badt om Vaders zegening,
Welk hy, met eerbiedt en aandachtigheit, ontfing.

Wat sprak hy toen zyn kracht bezweek?
Geen tael die kinderlyk geleek :
Maar badt, als David in zyn boet,
Met een bedaarden geest, en stil en ryp gemoet.

„ Ik wasch myn bedt met myn getraan!
„ 't Licht van myn oogen is vergaan!
„ Ontferm u my, o lieve Heer!
„ 'k Verlang om Godt te zien, dit is al myn begeer.

Toen elk vast weende om zyn verdriet,
Riep hy : ei, Moeder, schrei toch niet.
Geduldig in zyn grote smart,
Ging hem haar droefheit, meer als eigen leet, aan 't hart.

Dus smolt zyn adem in de lucht.
Hy liet niet een benande zucht :
Maar wel te vrede met zyn lot,
Vloog, als een Engeltje, met open arm naar Godt.

O bloempje! net van zeven jaar.
Al valt u afzyn ons nu zwaar :
Wy zien u van den steel gerukt,
Eer u onze aardsche ellende en bittre rampspoet drukt.

De waereldt, met haar valsch fenyn,
Zal u niet tot een lokaas zyn,

Noch helsche slang schiet naar uw hiel :
Maar uw onnozelheid schonk Godt een zuivre ziel.

Daar juicht gy nu in 't eeuwig licht,
En ziet uw Scheppers aangezieht,
Waar naar uw hart zo was belust,
En leeft nu, zonder zorg, in endeloze rust.

'k Weet, kindt, gy uw belofte houdt :
Dat gy voor ons ook bidden zoudt
Tot wy u alle volgen na,
En zingen, bly met u, uw vaersje : Gloria.

J. B. WELLEKENS. *(Lijkdichten.)*

---

## OP HET AFSTERVEN VAN EEN EERSTGEBOREN ZOONTJE.

---

Pas gebooren,
Straks verlooren,
Zegt gy Moeder van uw Kind,
Dat gy dood, in 't wiegje vind!
Neen! o Moeder!
De Albehoeder
Heeft het beter lot vergund,
Dan dat gy het geeven kund.
't Rust by hem, die 't schepzel kende.
Wil uw wil tot God dan wenden.
Wijsheid leere u, zelf verdriet
Prijzen, dat door God geschied.

G. BIDLOO. *(Lykzangen.)*

---

## LYKKRANS VOOR MYN DOCHTERTJE.

Een rei van Englen zag,
Door 't dunne wolkfloers heen,
Of ergens, hier beneên,
Een zuivre parel lag,
Die waerdig was te pralen
In 't goudt van 's hemels zalen.

In 't einde viel het oog
Op MARGAREETJE, een wicht,
Dat pas door 't levenslicht
Bestraelt werd van omhoog,
En blydschap noch elende,
Noch deugdt noch ondeugdt kende.

Dat Pareltje vol glans
Behnegde 't Engeldom,
Des daelde 't, in een' drom,
Van 's hemels hoogen transs',
En streek, met penne en veder,
By GRIETJES wiegje neder.

Hier nam het, met een vaert',
Dat Pareltje in zyn magt,
Belonkte en kuste 't zacht,
En vloog 'er meê, van de aerd',
Naer 't rijk der zaligheden,
Doch liet de schulp beneden.

D. SMITS. *(Mengeldichten.)*

# HET KLAVIER.

Oui, je le crois, quand je t'écoute,
L'harmonie est l'âme des cieux.
De Lamartine, *Harmonies.*

Kunstenaer! wanneer uw vingeren,
  Zwevende over 't glad klavier,
Toonen door elkandren slingeren,
  In verwisselenden zwier;
Weet gy dat in uwe akkoorden
Als in wondre tooverwoorden,
  Dan een tael zich hooren laet,
Die ons hevig kan ontroeren
En den geest aen de aerde ontvoeren,
  Maer die 't hert alleen verstaet?

'k Wandel, in de lentedagen,
  Dikwyls langs het open veld,
Als de gouden zonnewagen
  Naer het koele westen snelt.
Langs de groenbewassen zoomen
Hoor ik 't murmlend beekjen stroomen,
  Dat al kabblend henenvlugt;
En by 't somber avondnaderen
Ruischt de westwind door de bladeren,
  Treurig, als een diep gezucht.

Of de halsbel, in de verte,
  Klinkt, by 't loeijen van het vee,
Of de tortel klaegt van smerte,
  En met haer klaegt de echo meê.
Of, gelyk een levend orgel,
Zingt, met onvermoeibren gorgel,

Filomeel de vooglen voor,
Die met haer het bosch bewoonen,
En de vloed van hare toonen
Stroomt de breede wonden door!....

By die duizend maetklankwyzen,
By die stemmen der natuer,
Die uit dank ten hemel ryzen,
Als de smook van 't outervuer,
Treft me een zalig zielsverrukken,
Door geen woorden uit te drukken;
En wat my alsdan vervoert,
Wat me in hooger' kring doet zweven,
Voel ik, kunstnaer, weêr herleven,
Als uw hand de snaren roert!

Ja, wanneer uwe vlugge vingeren,
Zwevende over 't glad klavier,
Toonen door elkandren slingeren,
In verwisselenden zwier,
Dan ontstaen uit uwe akkoorden,
Als uit wondre tooverwoorden,
Beelden, nu eens overschoon,
Dan eens somber of ontzettend,
Of vertroostend, of verplettend,
Naer de wending van uw' toon!

't Is soms lief als 't appelbloozen
Waerin zich de boomgaerd tooit,
Of als bloesem van de roozen
Zacht op leliênsneeuw gestrooid!
't Is soms zwart als nachtlyk duister,
En soms klaer als zonneluister
Aen het oosten opgegaen;
't Zyn soms zomeravondluchten,
Waerin zuidewinden zuchten,
Of 't is 't stormen van d' orkaen!

Ligte noten, blyde toonen
  Schildren 't hupplen van de jeugd,
Of den marsch van heldenzonen,
  Of het schertsen van de vreugd.
Trager maetgang, angstig stenend,
Schetst een hart dat zuchtend, weenend,
  Kermt om een ellendig lot;
Of een teêrder klankenmengelen
Leert ons de eeuwge tael der engelen,
  Eene vuerge beê tot God!

Dikwyls als de galmen stroomen,
  Ongekunsteld, lief en teêr,
Zie ik, als in zachte droomen,
  Lang verleden dagen weêr.
Hoop en vrees van vroeger leven
Komen voor myne oogen zweven;
  Soms houdt my de vreugd geboeid;
Maer meest voel ik op myn wangen
Eenen traen van weemoed hangen,
  Die voor vroeger rampen vloeit!

Zeg my, Kunstnaer, wat 's de reden
  Van de kracht dier melody?
Kunt gy het geheim ontleden,
  Van uw kunst, uw harmony?
Neen! — natuerlyk is uw spelen,
Als de zang der Filomelen,
  By het ryzen van de zon,
Als het suizen der Zefieren
Door de kruin der populieren,
  Als het murmlen van de bron!

K. L. LEDEGANCK. *(Bloemen myner Lente.)*

## DE KRUISIGING.

---

*Das nachtvolle Kreuz mit Golgotha bebte.*
KLOPSTOCK. Der Messias 8ste Gez.

RUBEN. RACHUËL. LABAN.

„ Wat woelt er in het zwerk? en hoe benaauwend slaat
„ De ontgloeide lucht me op 't hart! Zie in een nevel baadt
„ De rosse schijf der zon en doet het veld verkleuren!
„ Een vreeslijk onweêr moet zich uit de kimmen beuren! "
Zoo sprak een herdersknaap, die heg en struiken door
Een wolf vervolgd had langs 't van bloed geteekend spoor;
(Hem was het schoonste schaap van zijne kudde ontstolen,)
En vruchtloos moê gezocht naar 's roovers donkre holen,
Zich op den kalen top eens heuvels had gezet.
Hem naderde weldra, met overhaasten tred,
De vrome RACHUËL, die, schuddend met zijn' lokken,
Reeds in het opgaan riep : „ Hoe dreigend zaâmgetrokken
„ Vertoont zich in het oost' dat donker wolkgevaart!
„ 't Is, RUBEN, als een rook die aan de kim vergaart,
„ En over berg en bosch in 't dal komt neêrgegleden;
„ En, of een valsche schrik mij rijdt door al de leden,
„ Een droevig voorgevoel grijpt mij op 't hevigst aan.
„ Van daag kan ons de zon wel treurig ondergaan! "

RUBEN.

Zij is voor mij helaas! al treurig opgestegen.
Een wolf, bij nacht genaakt, heeft op den loer gelegen,
En midd'lerwijl 'k een' put zoek voor mijn dorstig vee,
Sleept hij het schoonste schaap van mijne kudde meê.

RACHUËL.

Mijn God! wat zegt ge mij, dit is een onheilsteeken!
Een schaap deez' dag verscheurd? O, LAMECH! ja uw spreken
Was zeker profecij! Dit is die droeve dag,
Die dag, dien ge in den geest met zoo veel angst voorzag!
Ook zevenmalen heeft de zon den nacht verdreven.
Ach LAMECH! 'k zie uw beeld nog altoos voor mij zweven.

RUBEN.

Mijn dierbre RACHUËL, gij staat van schrik verbleekt!
Ik ken dien LAMECH niet; wie is 't, waar gij van spreekt?
Zou het die grijsaard zijn, dien men voor weinig dagen
Om 't zeerst van elk betreurd, ten grave heeft gedragen?

RACHUËL.

't Is LAMECH! ja die man wien 's Hemels vuur ontstak,
Zoo vaak hij ons van 't Kind, van Bethl'hems kribbe sprak.
Men riep mij toen hij stierf. 't Hoofd op de borst genegen,
Zag ik bij 't lamplicht hem reeds stervend neêr gelegen.
Hij sloeg het oog nog op, en noemde mijnen naam;
Gaf ons het laatst vaarwel, bragt toen de handen zaâm,
En had, gelijk ons dacht, ten doodslaap zich begeven.
Dan zie, hij rigt op eens, als weêrgekeerd in 't leven,
Zich aan zijn' staf omhoog, die naast het leger stond.
Hij zag den hemel aan met half gesloten mond,
En tranen biggelden langs de ingevallen wangen:
„ Slechts zesmaal," sprak hij, „ moogt gij nog den nacht vervangen!
„ Omsluijer uw gelaat!... Gij aard en hemel treurt!
„ Door wreede wolven wordt het schuld'loos lam verscheurd!
„ De goede herder geeft zijn leven voor zijn' schapen.
„ Gij Sions dochter, zie! voor eeuwig ingeslapen
„ Ligt Mambres vruchtbaar dal. Geen kudde graast er meer
„ Langs Juda's stil gebergt'! Heb mededoogen Heer!

„ Met Israël... met mij!" Hier zonk hij langzaam neder,
En sloot het schreijend oog, maar toen voor eeuwig, weder.
Zeg RUBEN vreest ge ook niet voor deze profecij?
Voorzeker, én deez' dag én CHRISTUS meende hij.

RUBEN.

Van rampen op deez' dag moog 't een' voorspelling wezen,
Maar hoe kan zijne taal, voor CHRISTUS u doen vreezen?
Zij hem de Priesterschap vijandelijk gezind,
Die goede Meester is door 't gansche land bemind.
Ik zag 't met eigen oog, hoe hij nog kort geleden,
In volle zegepraal de stad kwam ingereden.
In geestdrift stroomde 't volk Jerus'lems muren uit.
Het strooide met gezang, als waar 't een' Konings bruid,
Gebloemte en genrig loof, en palm en dadelbladen;
Sloeg kleed en mantel af, en wierp ze op zijne paden,
Klom over heg en struik, en riep in blijden toon,
Bij 't zwaaijen van zijn palm : „ Hozanna DAVIDS zoon!
„ Gezegend Israels Vorst, die komt in naam des Heeren! "

RACHUËL.

't Zij RUBEN! hoe het zij; maar laat ons huiswaarts keeren,
Want ieder oogenblik verzwaart de graauwe lucht,
En wijzer is 't wat eer, dan al te laat gevlugt.

RUBEN.

Wel is het RACHUËL! maar zie nog even verder.
Op gindschen heuveltop bespeur ik eenen herder :
Mij dunkt hij staart op iets, laat ons eens tot hem gaan.
— En zwijgend gingen zij toen op dien heuvel aan. —

Het licht was midd'lerwijl hoe langs hoe meer verdwenen.
Een' sombre schaduwe kroop over 't aardrijk henen,
En 't scheen, als brak met schrik het nad'rend stervensuur
Der gansche schepping aan, zoo treurde de natuur.
Het graauwe wolkgevaart', dat dreigend zich verbreidde,

Woog loodzwaar van het zwerk; 't gediert in veld en weide
School angstig bij elkaâr; alleen uit d' onden top
Eens olms stak, hier en daar, een uil de hoorens op,
En loeg met vurig oog het vreemde duister tegen.
Zelfs 't plantenrijk, het kwijnde: als voor de zicht gezegen
Lag 't graan verplet op 't veld; 't getakt hing bij den stam
Der boomen treurig neêr; en slechts bij poozen kwam
Een akelig gezucht de droeve stilte storen,
Alsof reeds de aâm des doods in 't luchtruim zich deed hooren.

Met stijgende' angst en schrik keek RACHUEL telkens rond,
In 't klimmen naar den top, waar grijze LABAN stond,
Die weenend op zijn staf voor over hing gebogen.
„ Mijn groote God! gij schreit, " sprak hij, zoodra zijn' oogen
't Gelaat des grijsaards zien, „ gij weenen, LABAN! Gij? "

LABAN.

Wie is het, die mij riep?... Ach waarom stoort ge mij?...
Hoe jongelingen! nog naar mijne droefheid vragen!
En zaagt ge dan daar ginds dat kruis niet opgeslagen?
Dat kruis... Ach ziet gij 't niet daar in het midden staan?
Daar hangt... O, groote God! daar hangt uw Meester aan!
— Toen sloeg de grijze man zijn kleed voor 't schreijend wezen. —

Een' kille schrik waar hem de haren van verrezen
Verstijfde RACHUËL. Zijn oog staarde in 't verschiet
Het kruishout roerloos aan, en weenen kon hij niet.
Dan RUBEN stroomde een vloed van tranen langs de wangen;
En met een' rauwen kreet: „ Gij aan dat kruis gehangen,
Mijn JESUS! " roept hij uit, en klemt de hand in een
Om zijnen herderstaf, „ Ach! " vraagt hij, zijn geween
Tot LABAN wendend, „ Wie, wie zijn die moordenaren? "

LABAN.

Waarom, o goede God! mogt ik mijn grijze haren

Niet buigen in het graf, voor ik deez' gruw'len zag?
O, jongelingen! nooit verrees er snooder dag.
Ik trad den tempel uit, helaas! waar ik nog heden
Den hemel voor hem smeekte in mijne morgenbeden,
En zag door 't woeste volk mijn JESUS voortgesleurd.
Een duist're nacht bedekt wat vroeger is gebeurd;
Maar zelf heb ik aanschouwd, hoe wreed zij de onschuld moordden.
Hoe hem de Landvoogd, eerst doorstriemd met scherpe koorden,
Met eigen bloed bemorst, met doornen 't hoofd omkroond,
Aan 't volk in bittren spot als Koning heeft vertoond.
Zelfs zooveel wreedheid kon 't gepeupel niet bewegen.
God! „ *kruisig, kruisig hem!* " zoo krijschten zij hem tegen.
Zij vloekten 's Hemels wraak op zich en hun geslacht,
En hielden schreeuwend aan, tot men het moordhout bragt.
Toen kon ik langer niet, mijn ligchaam stond te beven,
En wagg'lend heb ik mij naar dezen top begeven,
En zag het kruis reeds daár... Ach, ach! doorstoot hem niet
Mijn goede JESUS!...

Hier, bedrogen in het riet,
Waarmeê men CHRISTUS laaft, strekt de oude man zijn' armen
Naar 't kruis, als smeekte hij het krijgsvolk om erbarmen;
Doch spoedig dekt zijn kleed de schreijende oogen weêr.
Nu sprak hij, „ CHRISTUS sterft, komt kind'ren knielt ter neêr! "
Naauw had hij 't woord geslaakt, of plots'ling neêrgezegen,
Was 't sidd'rend broederpaar naast hem ter aard gelegen.
De maan brak door een' wolk op 't midden van den dag,
En bloedig dreef ze voort; een schrikb're donderslag
Rolde af van Golgotha, bedreigende al wat leefde;
En woud en heuvel schudde, en berg en rotssteen beefde,
En heel de sidd'rende aard' betreurde CHRISTUS dood.

Het schriktooneel had uit, en 't tiende dagnur vlood,
Eer LABAN, uit het stof door RUBEN opgeheven,
Weêr naar het kruishout zag, dat nu uit schrik begeven
En gansch verlaten was. De bevende arm omhoog,

Stoud de oude man en bad, met roodgekreten oog;
„ Mijn God! mogt ik geen gift aan Bethl'hems kribbe brengen,
„ Laat me aan den voet Uws kruis thans mijne tranen plengen;
„ Dan moog uw dienaar Heer, in vrêe ten grave gaan!
„ Ach voor mijn ouden dag heeft alle vreugd gedaan!
„ Komt jongelingen! komt, wilt LABAN ondersteunen."
Ter weêrzij kwam de hand toen op hun schouders leunen;
Want de oude kon niet meer, en ging met wank'le schreên,
Langs 't rotsig heuvelpad ten droeven kruisberg heen.

J. F. A. LEESBERG. *(Herdersdichten.)*

---

## DAGERAAD OP ZEE.

De dag brak aan. De keerkringsnacht
Zag de ongelijkb're starrenpracht
Verdwijnen in den schemerglans,
Die, aan den graauwend' oehtendtrans,
Met nevelige golven vloot
Van flaauw en smeltend morgenrood.
't Werd telkens lichter over 't meer;
Een purperwaas doordrong de sfeer,
En kaatste, spieglende in den vloed,
Terug in dieper rozengloed.
Het flaauwe koeltje wakkerde aan
En sierde, op de effen waterbaan,
'tDoorschijnend golfje met een' pluim
Van helder, lichtweêrspieglend schuim.
Ginds schoot met ruischend wiekgerucht
Op zilvren vleugelvin verheven,
Het vliegend vischje, in snelle vlugt,
Naar boven in de morgenlucht,
En bleef van golf op golftop zweven,
De zwaluw van decz' waterdreven.

De rijke dolfijn steeg omhoog,
Uit d' afgrond van de heldre baren,
Om fier den blozend' Etherboog
In pracht van kleuren te evenaren,
En sprong de dagtoorts te gemoet,
Als bragt hij 't licht zijn' morgengroet.

Daar rijst de zon! Haar' eerste stralen
Laat ze op het blanke zeildoek dalen,
Dat, als een' witgetopte wolk,
Zweeft over de effen waterkolk.
Daaronder rijst, met forschen boeg,
Het stoutst gewrocht van 't menschlijk brein;
De ontzaggelijke golvenploeg,
De pelgrim van de zeewoestijn,
Die onverschrokken, vrij en vlug,
Der golven ongebaanden rug
Als welbekenden weg betreedt,
Waarop hij van geen dwalen weet;
Die 't stormgeloei, het golfgeklots,
Der polen berggelijke schots
En 't brandend keerkringsvuur ten trots,
Des aardbols onbezochtste hoeken
Langs 't ongebakend spoor durft zoeken.

De zon verrees, en 't nevelfloers
Trok op in hooger lucht,
En statig lag 't fregat zijn koers,
Schoon nog de breede zeilenvlugt
Met zorg gekortwiekt was;
Uit vrees dat, onvoorziens, de nacht
Verraderlijke buijen bragt,
Langs d' onbetrouwden plas.

't Was dag. Een gonzend, blij gewoel,
De klank van menschlijk stemgejoel,

Die opwaarts klom door luik en poort,
Verving de doodsche stilte aan boord,
Het wachtvolk sprong van 't harde dek;
Zijn blik, die rondzwierf langs de kimmen,
Hing vorschend aan een' graauwe plek,
Die uit de baren scheen te klimmen;
Een wolk voor 't ongeoefend oog,
Bewegingloos in vorm en stand,
Een' mistbank, die de kim betoog;
Den zeeman, wien geen schijn bedroog,
Was 't de eerste groet van 't land!
Daar klonk van 't breed halfdek een' stem,
Wier korte toon, vol kracht en klem,
Aan menig rappen voet en hand
Onzigtb're vleugels scheen te geven,
En 't tuig bevolking schonk en leven.
't Oog zag langs top en breede raas
Gewiekte luchtgestalten zweven;
Terwijl, door 't wakkrend Oost gesteven,
Elk marszeil de uitgestoken reven
Weêr opende aan het windgeblaas.
Het bramzeil, van zijn' boei ontslagen,
Liet, wapprend door den wind gedragen,
Den nachtdauw uit zijn' plooijen vagen,
En rees toen zwellende op, en bood
Aan 't koeltje d' uitgespreiden schoot.
En sneller brak de trotsche scheg
Door 't woelend golvenpad,
En liet den afgesnelden weg
Met blinkend schuim bespat;
De bruinvisch sprong haar dartlend voor,
Met dolfijn, kret en albikoor,
Als hielden, spelend voor den boeg,
Die 't water spattend voor zich joeg,

De bontgeschubde waterscharen
Een wilden wedren langs de baren;
En als een schitterende wolk,
Zwierf 't blankgepluimde visschersvolk
Dier grenslooze eenzaamheid,
De vleugels uitgespreid,
Luid krijschend langs de zilvren voren,
Die 't donker schip, dat hen kwam storen,
In 't grijze zeeverschiet,
Ver blinkend achterliet.

H. A. MEIJER. *(De Boekanier.)*

---

## KLEIN-RENTENIEREN.

---

Iedren dag dezelfde vraag:
Wat de dag zal geven.
Morgen, gistren, als van daag —
Lui en lekker leven.
Na den half doorwaakten nacht,
Langzaam boven water;
's Morgens eerst de kippenwacht,
Tuinharkvreugd wat later.
Dan eens kijken naar de lucht:
Hoe 't met wind en weêr staat;
Dan naar 't weêrglas in de vlugt:
Of het kwik ook neêrslaat —
Dribblen à demi toilet
Naar secrète plekjes;
Vóór 't ontbijt wordt klaar gezet,
De eerste twaalf trekjes!
Theelep bij een boterham,
Maar 't eischt langer uren,

Dan een reis van Amsterdam
  Naar den Haag zou duren.
't Handelsblad trouw uitgespeld,
  Even zoo de „ Opregte ";
Op de vingers nageteld
  Wat de beurs beslechtte.
Over 't heil van 't land getwist
  Onder het barbieren;
Al de nieuwtjes opgevischt
  Van de stads kwartieren.
Overhemd en witte das
  Eerzaam uit de vouwen;
Laars en hoed en overjas
  Zullen 't stel volbouwen.
Lanterfanten door de buurt;
  't Boelhuis na gaan pluizen;
Onder weg eens rondgegluurd
  Wie er gaat verhuizen.
Even naar de societeit,
  Even een sigaartje
Bij een glaasje matigheid,
  Soms een ombrekaartje.
Bij een vriend eens aangewipt,
  Om hem... op te hoûen;
Voor 't Stadhuis eens aangestipt
  Wie er 's Woensdags trouwen.
Voor het eten aan den haal,
  Of het aan zou branden :
Wel kieskenrig op het maal,
  Maar met lange tanden.
Prattlen op de keukenmaagd :
  Na 't diné een dutje,
Tot de theepot zingt en klaagt;
  Na de thee een Nutje.
Of zoo 't Nut dien avond zwicht,

Mag de Schouwburg leven,
Of sluit die zijn deuren digt,
Dan maar 't huis gebleven.
Braaf! de dag is om; wat pret!
Elf uur slaat het buiten —
't Uurwerk nu gelijk gezet,
Nazien en gaan sluiten.
't Boeltjen aan den kapstokknop;
't Nachtlicht aangestoken,
En dan 't vaderliefjen op
En in 't dons gedoken.
Morgen weer dezelfde vraag:
Wat de dag zal geven;
Morgen, gistren, als van daag —
't Eigen slakkenleven.
„ Kom, " roept menigeen: „ hij 's blind,
„ Laat hem maar wat praten!
„ Had de dichter ook braaf splint;
„ Hij zou 't vitten laten.
„ Man, 'k belach jou hekelkuur,
„ 'k Laat me niet belezen;
„ Zijn die druiven jou te zuur? " —
Lacie, 't kan wel wezen!

W. J. VAN ZEGGELEN.

## VROLYK LEVEN.

Waer is myn citer toe bereit?
Wat klanken wil ze geven?
Wat zing ik, daer een ander schreit:
De vrolyke blygeestigheit
Is 't leven van het leven.

Wat laet zich 't volk door ydlen schrik
En mymerende zorgen
Beknellen? vrienden, doet als ik:
Gebruikt toch 's levens oogenblik
Zoo lang de doot wil borgen.

Al schokte zelf de hemelspil
Uit haer metaele pannen,
Weest gy te vreên, gerust en stil:
Een die gelukkigh leven wil
Moet hoop en vrees verbannen.

Zoudt gy gestaêg bekommert zyn?
Zou druk uw vreugt besnoeien?
Neen, neen, verdryft die boezempyn.
Gy woont zoo ver niet van den Ryn,
Daer muskadellen groeien.

Hoeft gy geen kleeren nochte kost
Van goede liên te prachen,
Wat scheelt 't u hoe de werelt host?
Daer Heraklyt om schreien most
Most Demokryt om lachen.

Maar, zegt gij: och! het weer wort zwaer.
Ons dreigt een felle donder.
Geen noodt, ai beit een luttel maer.
De nevel scheurt: de lucht wort klaer.
Het onweer is al onder.

Dan, 't licht is ook aen 't ondergaen.
De nacht zal u benarren.
My niet, nu komt de blanke maen
Met haer vergulde horens aen
En hondertduizent starren.

H. C. POOT. *(Mengeldichten.)*

## OP J. VAN HEEMSKERK.

Heemskerk, die dwers door 't ys, en 't yzer darde streeven,
Liet d' eer aan 't landt, hier 't lyf, voor Gibraltar het leeven.

## VOOR 'T WEESHUIS TOT WEESP.

D' onrijpe kindtsheidt (ach!) den Weezen heeft onthouden
Verstandt van eige zorgh, naar 't eissen van de noodt.
En d' ouwders, die hun troost en zorge strekken zouden
Ontschaakt' hun al te vroegh de noitverzaade doodt.
All' die dit huis beschouwt, ontfermt u over deezen
Onnooslen hoop; zoo ghy geen' Weezen Godts wilt weezen.

## OP G. VOSSIUS.

Een' inborst, blanker noch van denghdt,
Dan 't hooft van vlokken, die 't besneenwen,
Draaght VOSSIUS. O Griek, wat meught
Gy van uw Nestors kennis schreeuwen?
Heughd' hem van drie: den onzen heught
Van meer dan een half honderdt eeuwen.

P. CZ. HOOFT. *(Lyk-, Grafdichten, Byschriften.)*

## WINNEN EN VERTEEREN.

't Is wijsseliek begonnen,
Maer qualick uyt geleert;
Met lepelen gewonnen
Met schepelen verteert.

## KRACHTIGE BADEN.

Reinier is met sijn' stramme leden
Naer Akens baden toe gereden;
Daer heeft hy geld en sael en peerd
In alle vroliekheit verteert.
Siet wat de wateren vermogen :
Hy is te paerd na 't bad getogen
En op sijn' voeten weer gekeert.

## VOOR DE MOLENAERS.

Een molenaer een dief te zijn?
My dunckt het heeft geen redens schijn :
Wat hoeft hy om veel goeds te geven,
Een mensch die van den wind kan leven?

## HOPMAN DIRK.

Sy liegen 't die verklaeren
Dat Dirk geen hert en heeft,

In allerlei gevaren
  Gevoelt hy dat het leeft
En als de popelblaren
  Van 't minste windje beeft.

C. HUYGENS. *(Korenbloemen.)*

---

## BEDE VOOR HET WALENWEESHUIS T' AMSTERDAM.

---

Och laet uw mededogen stralen
  Op dees van elk vergete schaer,
Op 't arme Weeshuis van de Walen,
  Wiens last noch aengroeit jaer op jaer,
Wanneer 't ontfangt met open armen
  Die arm zijn zonder hunne schult,
De Weeskens, die om nootdruft kermen;
  En voedt hen op met groot gedult
In tucht en eerelijke zeden.
  Wie zietze zonder schreien aen?
Heeft Kristus arm voor ons geleden,
  Wie kan voorby dees kribben gaen
En stallen, zonder met den Wijzen
  Te offeren een luttel gout,
Om 't naekt en hongrigh kint te spijzen,
  Dat in dit Betlehem verkout?
Ay zorght niet, dat de schatten minderen,
  Die gy aen Godt op woeker geeft,
Door vreemde en ouderlooze kinderen.
  Gedenkt dat Godt hun vader leeft,
Die in uw weldaet wort geprezen
  En 't goet dat nimmer zal vergaen.
De zuivre Godsdienst is den Weezen
  In hun ellende by te staen.

## OP G. VOSSIUS.

Laet sestigh winters vry dat Vossenhooft besneeuwen,
Noch grijzer is het brein dan 't grijze hair op 't hooft.
Dat brein heeft heughenis van meer dan vijftigh eeuwen,
En al haer wetenschap, in boeken afgeslooft.
Sandrart, beschaus hem niet met boeken, en met blaren;
Al wat in boeken steekt is in dat hooft gevaren.

## OP P. CZ. HOOFT.

Het brein, gespitst op 't roer van Staeten te regeeren,
En 's weerelts Oceaen met kloekheit te braveeren;
Den geest, die Tacitus en d' outste dichters tart,
Besloot natuur in 't Hooft, herboren uit Sandrart,
Die hooft-en-halscieraet des Ridders heeft vergeten,
De Duitsche Lauwerkroon, en Fransche Konings-Keten.

## AEN DEN LASTERAER VAN HUIGH DE GROOT.

O Farizeeusche grijns, met schijngeloof vernist,
Die 't groote lijk vervolght ook in zijn tweede kist;
Gy Helhont, past het u dien Herkles na te bassen,
Te steuren op 't autaer den Fenix in zijn assen,
Den mont van 't Hollandsch Recht, by Themis zelf beweent?
Zoo knaegh uw tanden stomp aen 't heilige gebeent.

J. VAN DEN VONDEL. *(Byschriften, Hekeldichten, enz.)*

## TWEE BROEDERS.

---

O Broeder, myn Broeder!
In naem onzer Moeder,
Ik kom hier zoo naekt en zoo hongerig aen;
Gy baedt in genugten,
Ik krimp van verzuchten,
Ach! laet my van koude en gebrek niet vergaen.

Zoo klonk eens beedlaers bange klagt,
In 't holste van den winternacht,
Voor 't huis van een' vermogend heer,
Het was een naer en yslyk weêr:
De scherpe noordwind stoof in 't rond,
De stofsneeuw glinsterde op den grond:
't Was alles doodsch en leêg en stil.
Niets dan het bibbrend noodgegil
Van d'ouden kranke voor de poort,
Werd aeklig in de buert gehoord;
Maer niemand zag naer 't kermen om.
Alleen de maen die helder glom,
En lichtjens op de keeglen schoot,
Van kroonlyst en van gevelgoot,
Zag d'armen man meêwarig aen;
En blonk in elken nieuwen traen,
Dien 't lyden hem uit d'oogen dreef,
Die in zyn' baerd tot ys versteef,
Met d'adem van zyn zwaer gezucht,
Dat met zyn klagt de scherpe lucht
Doorklonk, en tot zyn' Broeder riep,
Die op de zachte peluw sliep: —

O Broeder, myn Broeder!
In naem onzer Moeder,
Ik kom hier zoo naekt en zoo hongerig aen;
Gy baedt in genugten,
Ik krimp van verzuchten,
Ach! laet my van koude en gebrek niet vergaen!

De rykaerd schoot zyn sluimring uit,
En luisterde naer 't noodgeluid,
Dat hem zoo bang in de ooren sneed,
En zoo op eens ontwaken deed.
Hy hief zich uit het donzig bed,
Met gouden franjen afgezet,
Waer op de maen zoo somber scheen
Door 't valgordyn der venster heen.
De jagtsneeuw kletterde op het glas
En zeî hoe koud het buiten was;
En wat de ellendling onderstond,
Die zich daer voor het huis bevond,
Die zoo rampzalig kreet en bad,
En wis noch brood noch deksel had.
En luider, luider klonk de stem,
Als gaf de wind haer kracht en klem.
De ryke sloeg haer nogmaels gâ,
Hy luisterde, en herkende dra
Zyns armen Broeders bittre klagt,
Die tot hem riep te middernacht: —

O Broeder, myn Broeder!
In naem onzer Moeder,
Ik kom hier zoo naekt en zoo hongerig aen;
Gy baedt in genugten,
Ik krimp van verzuchten,
Ach! laet my van koude en gebrek niet vergaen!

En toornig klom zyn wenkbrauwboog;
De woede flikkerde in zyn oog;
Hy streek zich weêr op 't rustbed uit
En gromde : die verwaten guit!
Die my tot last en oneer strekt,
En al de buren stoort en wekt.
Hy zoek' zich elders troost en brood,
Of hy verga van koude en nood,
Dan ben ik van die schande ontslaen;
'k Trek my eens anders leed niet aen.
Sloeg hem het ongeval terneêr,
Dat hy zyn' toestand dragen leer'. —
Hier kneep hy weder de oogen digt.
Maer zie, een yslyk nachtgezicht
Een onverklaerbre bange droom,
Die hem deed sidderen van schroom,
Verydelde zyn sluimring gansch.
Hy hoorde luider, luider thands,
Zyns Broeders bibberende stem;
En pynelyker klonk het hem : —

O Broeder, myn Broeder!
In naem onzer Moeder,
Ik kom hier zoo naekt en zoo hongerig aen;
Gy baedt in genugten,
Ik krimp van verzuchten,
Ach! laet my van koude en gebrek niet vergaen!

En klam bezweet en aengedaen,
Sprong hy vóór 't kraeijen van den haen
Nog uit het zacht gespreide bed,
In 't hart geraekt en heel ontzet.
Zyn haren rezen naer omhoog,
Verwilderd zocht zyn vlammend oog,

Nog duizlig van het nachtgezicht.
En toen hem eensklaps werd berigt,
Dat er by 't scheemren van den dag,
Voor 't huis een doode beedlaer lag,
Zoo hard bevrozen als een pael,
Dan rilde hy om 't bang verhael.
Eene yskoû drong hem door de leên;
Zyn tanden klapten tegeneen;
Zyn wang verschoot, zyn mond werd bleek,
En waer hy stond of henen week,
Werd het hem even bang als koud. —
Tot voor het vlammend mutsaerdhout,
Gedost in pels en wollen py,
Bleef hem de felste koude by;
Die, trots de koestring woeden bleef,
En hem van lid tot lid versteef.
Maer wat hem 't hevigst lyden deed
Was, dat hy steeds den jammerkreet
Zyns Broeders meende te verstaen:
— Ach! laet my van koude en gebrek niet vergaen!

En voor en achter klonk de stem;
Zy martelde en vervolgde hem
Getrouw de heele wooning door,
En sneed hem yslyk in het oor.
En in het knappend vlamgeruisch,
En in het jagend windgedruisch;
Tot in het huilen van zyn' brak,
Scheen 't hem alsof zyn Broeder sprak.
Dit was gewis de hand van God!
Die d' armen aen zyn vreeslyk lot
Onttrok, meêdoogend tot zich nam,
En d' onmensch zichtbaer straffen kwam,
Voor die afgryslyke euveldaed.
En dit ook voelde de onverlaet,

Toen hy, by 't naedren van den nacht,
Vol wanhoop, en beroofd van kracht,
Terneder sloeg gelyk een steen,
Als ys versteven tot op 't been....
Want, toen zyn ziel te scheiden stond,
Verroerde hy nog eens den mond
En stamelde, het brekend oog
Zoo steil gerigt tot God omhoog : —

O Broeder, myn Broeder!
In naem onzer Moeder,
Ik liet u van koude en van honger vergaen;
Ik ly zoo inwendig,
En sterf zoo ellendig;
Ach! klaeg my by God in den hemel niet aen!

J. TH. VAN RYSWYCK. *(Balladen.)*

---

## HET ZWAARD.

---

Dat oogverblindend staal, dat machtig zwaard, waarmede
De dappre tronen sticht, en tronen weêr verwoest,
Wat is het, als het rust in de opgehangen schede,
Dan 't werkloos voedsel van den hongerigen roest?
Dan eerst, wanneer de held, in 't woelig krijgsgewemel,
Met zijn ontbloten kling des vijands drommen maait,
Dan blinkt het, als een ster, gevallen uit den hemel,
Of als een bliksem, uit de wolken neêrgezwaaid!
Dan doet zijn aanblik reeds de ontstelde harten sidderen,
Voor de overmacht der hand, die 't in haar spieren prangt
En 't deelt den zegepraal der onverwinbre Ridderen,
Van wier verheven moed het al zijn kracht ontfangt! —

Zoo zijn ook wy, mijn God! Des menschen eêlste gaven,
Zijn krachten, zijn bestaan, wat zijn zy? IJdelheid!
Neem in Uw hand het hart der U getrouwe braven,
En 't zal een zwaard zijn, dat den roem Uws Naams verbreidt!

I. DA COSTA. *(Poezy.)*

---

## BESTORMING VAN HET KEIZERSFORT DOOR BOURMONT.

De dageraad verrijst : met blinkend karmozijn
Tooit hy den horizon der geele zandwoestijn,
En geeft haar 't aanzicht van een zee, in slaap gewiegeld,
Door westerwinden : 't rood van 't lieflijk aanzicht spiegelt
Zich in de *Oasis :* 't groen van 't ruisschend Palmenwoud,
Omzoomt hy kwistig met een rand van smijdig goud,
En de Atlas door zijn blik behaaglijk gageslagen,
Schijnt met vernieuwde kracht der heemlen wicht te dragen.
Het woudgediert ontwaakt en wijdt hem d'uchtendgroet,
En ziet de stralen van zijn meester in 't gemoet,
Den trotschen Zonnegod, die in Afrijkes dalen
Voor 't oog van 't wareldrond zijn middagthroon doet pralen.

Het leger van Bourmont, op oorlogslauwren heet,
Staat voor de vest geschaard, en is ten storm gereed.
De krijgsmortieren, met hun vracht van kogels, richten
Hun koopren gorgels dreigend naar de roofvest : zwichten
Moet Husseyn heden, of het fransche heir vergaan.
Aan 't Oosterdeel der stad ziet men de ruitren staan,
In volle slaglijn, fier op 't schittrend zegevieren,
In 't bloedig kampspel met Kabyl en Arabieren.
Zy hebben 't Ibrahim by Khalefs dal getoond,
Wat onverwinbre moed en spierkracht in hen woont,

En weêr in 't Middagland de wondren doen herleven,
Door held Murat in 't plein van Aboukir bedreven.

Ook aan de Noorderzy der stad, door d' Oceaan
Bespoeld, bedreigt alom een vreesselijke orkaan.
De vloot van Duperré liet onder schaauw der wallen,
Geen weêrstand duchtende, in het zand haar ankers vallen,
En 't zelfde bliksemvuur, dat eens by Navarijn
Den Turken doodlijk was, bestookt den Bedonijn.
Dáár rijst de zon ter kim! — haar lichtglans ziet op zwaarden,
Op speren, helmen, staal, op land- en scheeps-standaarden,
En tulbandwrongen, met een kostbre struizenveer
Versierd, en helden, die den dood trotseerden, neêr.
Dáár schalt de krijgstrompet! dáár klatert de oorlogsdonder
Langs de oude roofstad; maar zy haalt het hoofd niet onder :
Zy geeft met woeker weêr, kartetsch, granaat en schroot,
En wie haar zonen velt, schenkt ze op haar beurt den dood.
Maar eindlijk is Bourmont het Keizersfort genaderd.
Dáár, even als de storm een forschen eik ontbladert,
Heeft hy, wat hem weêrstond, geveld als rijpend graan,
En duizend Turken in de worstling doen vergaan.
De Maan van Mecca zwicht in 't eind op trans en muren.
Geen enkel bolwerk meer beantwoordt de oorlogsvuren.
Een kleine schaar alleen staat by de havenwal,
In 't doodverspreidend vuur der fransche schepen pal.
Maar de eertriomph behaald op moedige Arabieren
Volmakend, rukt een drom manhafte grenadieren
Ter muurstorm voor, geleid door heirhijldragers. Hoor!
Dáár volgt een schrikbre slag een rossen bliksemgloor.
Dáár spat het Keizersfort verbrokkeld uit zijn naven!
't Is al in vuur, in smook en walmend puin begraven,
En by het vlamgeruisch en 't schokkend muurgekraak,
Krijschte op een schorren toon een stem het woord van WRAAK!

A. VAN DER HOOP, Jr. *(De Renegaat.)*

## OVERSTROOMING.

Maar kort slechts mag, helaas, hunne opgeruimdheid duren!
Een nieuwe ramp bedreigt hun velden, vee en schuren,
Hun woning, hun gezin en leven : 't zwart verschiet
Gaat zwanger van verderf. De kille stroomgod ziet
Zijn' boezem overstelpt en schier tot smorens drukken
Door flarden sneeuw en ijs, die van 't gebergt' zich rukken
En onderling zich voorwaarts stuwen in haar vlugt,
En tuimlen in den stroom met donderend gerucht,
En, op haar beurt gestuwd door andere ijsbergklompen,
In 't borlend water naar de diepe hedding plompen,
En opwaarts worstlen in het nederschietend nat,
Dat wegstuift, uitklotst, en zijne oevers overspat,
En, zelf hestookt, alom de velden komt bestoken :
Zoo schiet de leeuw ook, in een bergkloof neêrgedoken,
Door honger aangeperst, zijn hol wanhopig uit,
En slagt het weerloos vee, dat vreedzaam weidt in 't kruid.

De dijken beven op hun grondvest. Duizend handen
Ontrooven zand en klei aan de omgelegen landen,
En torschen, kruijen ze ter steile dijken op,
Opdat hun hooger kruin het zwellend water stopp'.
De werkzaamheid groeit aan hij 't groeijen der gevaren;
Al wat de kunst vermag komt met de vlijt zich paren,
En aller ijver wordt door 't hoog gezag gespoord,
Dat, spottend met den dood, door stroom- en ijsdrang boort,
Om 't veeggelegen land, mag 't wezen, te heschutten;
Doch vruchtloos is het, dijk en noodweer te onderstutten :
Het ijs wordt rots; het kruit zich torenhoog opeen,
En breekt, van storm gezweept, door dam en landschut heen.
Neêrtuimlend van de hoogte, ontbindt door eigen zwaarte
Zich over 't schokkend land het schrikbaar ijsgevaarte,

En stuift, in stof en klomp, daar henen wijd in 't rond,
Scheert hutten van den weg, scheurt bosschen uit den grond,
Mengt in den dwarrelvloed den ploeger met zijn ossen,
Den herder met zijn kudde en fokkers met hun rossen,
En brult en dondert met afgrijsselijk geluid
Verwoesting, schrik en dood op stad en dorpen uit.

J. IMMERZEEL, J^r. *(Hugo van 't Woud.)*

---

## KABOUTERMANNEKES.

EENE BERIJMDE VERZUCHTING.

---

Wat tijd, wat gouden tijd was dat,
Toen m' in elk huis in land en stad
Kaboutermannekes nog had!
Die, was een meid reis lui en traag,
Of achtte d'arbeid zure plaag,
Pst! kwamen bij nacht,
Als muisjes zoo zacht,
En schuurden en waschten
En spoelden en plasten
En veilden
En dweilden
En wormden en tobden
En boenden en schrobden,
Zoodat, kwam 't uur van op te staan,
De meid àl 't huiswerk vond gedaan.

De metslaarsknechts en timmerluî,
Die hadden van hard werk den brui,
Daar, dutten zij, 't klein-manvolk kwam
En d'arbeid voor hen overnam.

't Greep hamer en bijl,
Boor, truffel en vijl,
Het slaafde en het draafde,
Het boorde en het schaafde,
Het voegde,
Het zwoegde,
Daar 't schoften en eten
Gladweg werd vergeten,
Tot heel 't karwei was afgedaan
En 't volk naar kroeg of bed kon gaan.

De bakker en zijn meelge knechts
Deen ook maar wat hun goeddacht slechts,
Want, als 't klein-volk hen luijren zag,
Kwam 't uit den schoorsteen voor den dag.
Zij haalden het meel
Van zolder of deel;
Ze ziften en kneedden 't,
Ze wogen en deden 't,
Ze schoven
't In d' oven;
Ze stookten den gloed op
En pasten er goed op,
Tot, bij het kraaijen van den haan,
De baas 't versch baksel klaar vond staan.

't Ging bij den slager net zoo toe:
Moest die 's nachts aan een zwijn of koe,
Maar had hij en zijn knechts wat vaak,
't Kabouter-volk hielp met vermaak.
Die keelden het dier,
Die maakten het schier,
Die gingen aan 't hakken,
Aan 't houwen en knakken,
Die spoelden,
Die woelden,

Die smeerden en morsten,
Die stopten de worsten —
En, brak de lieve morgen aan,
't Vleesch was maar aan den haak te slaan.

De kastlein proefde in zoeten vreê
Staâg wakker met zijn gasten meê,
Want al zijn werk was, dat hij dronk,
Tot hij er zelf bij nederzonk.
Lag hij zoo in rust,
Dan was het een lust,
Hoe 't klein-volk zich weerde,
't In 't krijt staand noteerde,
Hoe 't wikte,
Hoe 't schikte,
Tot zaal- en buffet-kas
Weêr zuiver en net was
En ieder zeî: „'t Is hier, kijk aan,
Zoo proper, als bij van der Laan."

Zat eens een snijdertje in de pijn,
Omdat een pak gaauw klaar moest zijn,
Hij leî maar 't laken bij zich neêr
En ging aan 't snurken als een beer.
Dan toog met een wip
't Kleine-volkje aan den knip;
Ze plooiden, ze prikten,
Ze boordden, ze stikten,
Garneerden,
Watteerden,
En priemden en naaiden
En persten en draaiden
's Nachts door; — als 't snijdertje op ging staan,
Had de sinjeur zijn pak al aan.

En als een, die een Huisvriend *) schreef,
Zich toen het stomme voorhoofd wreef
En zuchtte : „ Och Heer, nooit kom ik klaar!"
Hij ruimde maar zijn lessenaar
En sliep nog soms pas,
Of 't ging al : kris, kras.
De pennen, ze vlogen :
Ernst, waarheid en logen.
Gedichten,
Geschichten,
Raar bont door elkander,
Volgde een stuk op 't ander
En, belde al vroeg de jongen aan,
Het blad kon zóó ter drukpers gaan.

Och, och! nu is die tijd gedaan;
't Kaboutervolk is naar de maan!
Men kan niet lanterfanten meer,
Men dient thans zelf druk in de weer.
Die thans nog wat wil,
Die zitte niet stil,
Die hoû zich deeg wakker,
Die roer zich... de stakker!
Die gape,
Die slape,
Schoon 't rustuur lang dáár is,
Niet vóór zijn werk klaar is,
En daarom... kijk! de dag breekt aan,
Nu ik zelf eerst durf slapen gaan.

A. KOPISCH. J. J. A. GOEVERNEUR. *(Verstrooide rijmen.)*

---

*) Voor dit Tijdschrift werden deze rijmen eerst neêrgeschreven.

## HIJMNUS OP DEN UITVINDER VAN 'T RIJMWOORDENBOEK.

---

O, nooit volprezen inventeerder
Van 't vers-laptuig naar 't nieuwe licht,
Versma niet, dicht'rental-formeerder,
Mijn dankbaar galmend klinkgedicht!
Gij geeft mij lange en korte klanken,
Om voor den kunsthengst u te danken,
Die ons, als ging het hop, hop, hop!
In snellen, vliegenden galop,
Naar boven voert den zandberg op,
Tot eind'lijk, op den hoogsten top,
Waar de aarde is als een notendop,
De Muze ons, uit heur gulden kop,
Tot laving van den heeschen krop
Doet zwelgen van het Hoefbronsop,
Tot we, onder bonzend hartgeklop,
In doodsangst staamlen : Muze, ach, prop
Ons niet te barsten! Stop, ai stop!
Geloof ons, zoete snikerpop,
Wij zwellen als een damesmop,
En, gaaft gij ons ook schop op schop,
Ja, dreigdet zelfs met galg en strop,
Wij kunnen niet één' enk'len drop
Ter grootte van een speldeknop
Van 't kristallijnen vocht meer op!

Maar 't rijmboek slenrt mij meê! – Geen God, geen Muze is noodig :
Pegasus, Parnassus, Hippocreen *), overbodig

---

*) Auctoriteit, althans voor Hippocreen, Pindarus en Sophocles, (zie eenige regels verder), gelijk mede voor Milton's bezingen van 't *Paradijs Verlost*, en *Italjes* trotsch zijn op Camoëns, laat zich met opgave van dichter en bladzijde aanvoeren.

Is ons uw zwakke hulp! Geen harp, geen lier, geen luit,
Geen citer, geen schalmei, geen rieten herdersfluit,
Geen doedel smeeken we af! Neen, geen Daedalus vleugels,
Geen gloënde scheppingskracht, geen geestdrift zonder teugels,
Geen fantasie, geen roes van duren Rijnschen wijn,
Behoeven we in dees tijd, om puikpoeet te zijn.
Dank 't nieuwe werktuig, dank! Dat maakt ons 't handwerk ligter,
Maakt Jan en alle man voor één' rijksdaalder dichter;
En heel het gilde juicht met dav'rend kunstgeschreeuw :
Leev' 't rijmboek, de eêlste vond van dees machieneneeuw!

Wat stoft ge, ô Griekenland, op Plato en Pindarus?
Gij, Rome, op een' Virgijl, Sophocles en Icarus?
Itaalje op Camoëns? Gij, Spanje, op Ariost?
Gij, man van 't Brittenland, op 't Paradijs verlost?
Al nam ook vroeger tijd die meesters tot exempelen,
Wij kennen 't rijmboek slechts in onze Bardentempelen.
En zie, hoe – 't boek zij dank! – ons ambacht bloeit en tiert;
Hoe ieder zich het hoofd bewierookt en lauw'riert;
Hoe in zoo menig stad geen hond of kat kan jongen,
Of 't luid *te Déum* rijst uit twintig kop'ren longen;
Hoe 't water zwoegt en kreunt, zich krommend onder 't wigt
Der paksehuit, driemaal 's weeks tot zinkens volgedicht;
Hoe ieder hymnen zweet, bij 't wederzien der dapp'ren.
Wier moed den kleumschen Gal zoo lang deed tandeklapp'ren;
Hoe elk in dicht vivat, triomft, hoeraat, hoezeet,
Iöot, helaast, och–armt, ojerumt of oweet;
Hoe bundels poëzij bij grossen en dozijnen,
Als kikkers in de lente, in elk formaat verschijnen;
En hoe hun toevloed Leip van uit zijn boekkraam dringt,
Schoon hij het mager lijf in honderd bogten wringt.

Ach, hoe langzaam ging het oudtijds met dat verzenmaken toe!
Bij den aanvang van den regel werd men reeds 't gesukkel moê.

Riep m' al God Apollo, zaalger, honderdmaal om 't rijmwoord aan,
Dikwijls duurde 't wel een uur tijds, eer men 't had en voort kon gaan;
Tot het vullen van een boekdeel hoorde zulk een bang getob,
Dat, wie dichtte, moest behebt zijn met het taai geduld van Job.

Thans gaat het rijmen
Afgedrieduivekaters snel,
Verzen te lijmen
Is kinderspel.

Vindt m' onder honderd
Een', die den slag er niet van vat,
Elk zegt verwonderd:
Wat sul is dat!

Kreeg hij maar even
't Boek met de rijmen voor den dag,
't Vers waar' geschreven
Door tooverslag.

Naauw zijn de persen
Koud van een' bundel poëzij,
Daar gaan weêr verschen
Ter drukkerij.

J. J. A. GOUVERNEUR. *(Gedichten en Rijmen.)*

---

## MORGEN EN MIDDAG.

---

Wie schetst, natuur, uw pracht, wanneer, aan de Oosterkimmen,
De jonggeboren dag zoo lieflijk op komt klimmen,
Het eerste zonlicht op het vochtig aardrijk straalt,
En met een purpergloed d' azuren hemel maalt?

Dan juichen bosch en veld
Terwijl het voglenheir
Door zoet gekwinkeleer
Ons zijne vrengde meldt.
Dan schijnt aan ieder blad een edelsteen te prijken,
Waarvoor de diamant, in reinen gloed moet wijken,
Dan vult de rozelaar de lucht met zoeten geur,
En elke bloem verrukt ons oog door frissche kleur.

Nog schooner, dan de jonge dageraad,
Is de eerste tijd van 's menschen levensjaren,
Wanneer hy spelend langs het voetpad gaat,
Waarop hy zoo veel schatten moet vergaren.
Dan ziet het oog op aarde louter vreugd,
Dan droomt de ziel van ongekend genoegen,
Zy ondervond niets anders dan geneucht,
En kent den aart nog niet van 't bange zwoegen.
O schoone tijd! heil hem, die n genoot,
Die al 't zoet van 's levens lente smaakte,
De vreugde nam, die gy hem rijklijk boodt,
Tot dat hy uit dien zoeten droom ontwaakte!

Wis! schoon is het pralen,
Verkwikkend het stralen
Der opgaande zon
En zoet ook dat spelen,
Dat immer mij streelen,
Betooveren kon.
Maar, zal zy steeds blinken ?
Maar, zal zy zoo zinken?
Maar, zullen die spelen
Den mensch nooit vervelen ?

Hoe vaak zag ik den morgen glooren
In volle pracht.

En, eer ik 't middaguur mocht hooren
Was 't duistre nacht.
De herder, die zijn vee in schoone dreven weidde
En bij den zonnebrand naar 't koele beekjen leidde,
Staat eensklaps stil; hy hoort een fellen donderslag,
Een zwarte wolk onttrekt hem d' aanblik van den dag
En 't blaauwe bliksemvier doorklieft het ruim der luchten,
Wat zal de herder doen? Waar mag zijn kudde vluchten?
De winden gieren, en de regen plascht op 't veld,
De beek groeit tot een stroom, die uit zijn oevers zwelt,
Het vruchtbaar dal verwoest, en met zijn wilde baren
Het alles wegsleept. Daar, daar ligt de hoop der scharen!
De vrucht van 't gansche jaar is op één uur vernield:
Gelukkig hy, die in deez ramp het lijf behield.

Na den morgen van dit leven,
Na de spelen van de jeugd,
Komt het rustloos voorwaart streven,
Komt het strijden van de deugd.
Immer moet de stervling jagen,
Naar het eenig ware heil,
Daarvoor heeft hy al zijn dagen,
Daarvoor goed en leven veil.
Wel hem, zoo hy, nooit bedrogen
Door het schijnschoon van deez aard,
Waarheid immer schift van logen,
Rein zijn hart voor God bewaart.
Stormen mogen om hem woeden,
Bliksems schittren om zijn hoofd,
Hy trotseert den drang der vloeden,
Daar hy steeds aan God gelooft.

* J. DYCKMANN.

## KIEST EEN ALLEEN.

ONDERSCHRIFT VAN EEN PLAATJE.

Daer hangt soo veel aen, wat men kiest;
Want soo men in de keus verliest,
En dat men slaet een blinden slach,
Die niemant niet herdoen en mach,
Gy zijt gewis u voordeel quyt,
Den keus die geldt voor alle tyt.
Wat dunckt u, als gy raden soudt,
Wie is 't.die gy voor wijser houdt,
Die hier staet aen de rechterhant,
Of die staet aen de slincker kant?
De eenen kiest de Son en Maen,
Met duysent sterren die daer staen,
En neemt den Hemel met de handt:
Maer d' ander Kindt verkiest het landt,
En seydt: De werelt die is mijn,
Daer meed' sal ick te vreden zijn:
En houdt gy dan den Hemel vrij,
De aerde die neem' ick voor my.
Het mijn dat is al veel meer weert,
Daer rijd' ick op eenen houten peert;
Daer maeck ick huyskens in het sandt
En leer' een musken op mijn handt,
Of met den vlieger aen den draet
Loop' ick geduerigh achter straet;
Siet sulcke spelen vindtmen hier,
'k En acht den Hemel niet en sier;
En daerom blijv' ick by het mijn
Ick vrees gy sult bedrogen zijn.

En is dit niet wel Kinder-praet,
Die seffens buyten reden gaet?

Doch kinders hebben kinders sin,
En meer en steeckter oock niet in;
Maer dat een Man die is bedaegt,
En 't hooft vol grijse hayren draegt,
Dat die oock noch soo is gesint:
Ick segg', dat is een dobbelt kint;
Dat die hier acht des werelts goet,
En stoot den Hemel met den voet,
En als sijn vreugt hier is gedaen,
Meent naer een ander vreugt te gaen;
Ick segg' het is veel slechter praet;
Als kinders hebben op de straet.
Hy bouwt kasteelen in de locht,
Die hier en daer den hemel socht:
Want 't is een wet voor al die leeft,
Dat Godt maer eenen hemel geeft,
Maer eenen hemel hier, of daar:
Dit is gestelt voor allegaer;
Eer gy hem boven dan verliest,
Siet hoe gy hier beneden kiest.

A. POIRTERS. *(Het Masker van de Werelt.)*

---

## STEPHANUS, DE EERSTE MARTELAAR.

Na dat Godts Zoon ter vlucht uit aller menschen oogen,
Van wolken opgevat, ten Hemel was getogen;
Om d' opper-heerschappy van aard- en hemelrijk
Aan 's Vaders rechterhandt te voeren te gelijk:
Toen zond hy 's Hemels Geest, gelijk een gloênden regen
Van tongen uit de lucht, en goot zijn Pinxterzegen
Op al d' Apostelen, eendrachtelyk vergaêrt.
Hier bleek de kracht in 't vuur van Goddelyker aart:

Het Hemelgraan, gezaait door Christi bongenoten
Op Klaigrondt van zijn woordt, is schichtig opgeschoten,
Nu Godt den wasdom geeft. Nu wordt het boven macht
Van Twaalven, op dien oegst te nemen vollen acht;
Dewijl ze bezigh zijn in lustigh op te voeden
Met kenr van Hemelspijs de qnynende gemoeden;
Zoo dat de kerk terstondt, den Grieken te geval,
Mijn Steven in 't verbandt van 't heilig zevental
Bevestigt in zijn dienst, die 't lichaam op zou qneeken.
Zoo wordt de ziel gevoedt, als 't lichaam door het teeken
Uitwendig wordt gespijst; dan laaft de ziel haar dorst
In dat gebroken lijf, in die bebloede borst.
Hier munt hy heerlyk uit, die krachtig kon versterken
Een wankelbaar geloof met groote wonderwerken:
En had ook opgevult in 't groenste van zijn jeugt,
De lamp van zijn geloof met oly van de deugt,
Die veel te helder scheen. De losse Libertynen
En looze Cireneêrs, en valsche Alexandrynen,
En bittre Farizeên, al op een offerfeest,
Gedreven van een vloek en helschen tnimelgeest,
Benijdden zulk een licht, zoo vroeg in top getrokken;
Die blinde dommeldrang der bijstre wrevelkoppen,
Met wereltlyk vernnft zoo dapper, schoot te kort
By wijsheit, die een ziel van Godt wordt ingestort:
Die krachtig ging te keer met die gewyde blâren
De kunst en wetenschap der schrandre Redenaren,
Die, steunende op de wet hier werden nit de wet
Met vastgegronde reên zoo plotsling neêrgezet.
Hoe Christus was belooft in lang voorledene eeuwen,
Een licht der Heidenen en Heilandt der Hebreeuwen.
Zoo krachtig sprak die tong, gestipt in hemelsch zout,
Zich quytende in het ampt, van Godt hem toebetront.
„ Och," spreekt hy: „ worden nogh nw harten niet ontsteken
„ Door vuur van 't heilig licht, dat eeuwen door quam breken,

„ Die langverwachte zon, zoo klaar u afgemaalt,
„ Eer zy in 's werelts nacht van Godt was neêrgedaalt;
„ Zoo houdt ook, als de zon nogh leit in zee gezonken,
„ De blonde dageraad een voorspel van die lonken;
„ Geen eedle Bruidt aanschout des Bruigoms schildery,
„ Nu hare Bruigom zoekt, als wel vernoegt en bly.
„ Wie oogt nu op de wet, sints Christus, na 't hersmeden
„ Van Arons kerkgebruik en Tempelzinlykheden,
„ Zijn Israël geleidt door 's werelts roode meir,
„ En zegent door den val van Memfis waterheir?''......

R. ANSLO. *(Poëzy.)*

---

## DE NAME JESUS.

Suyv're Maegd van Godt bemindt,
Zegt ons toch, hoe hiet uw kind?
Geeft ons dese blijde maer
Maget voor een Nieuwe Jaer!
„ Weest verheugt dan, soo 't betaemt,
„ IESUS is mijn kind genaemt.
„ IESUS hiet mijn eenigh kind,
„ Waerdigh om te zijn bemindt;
„ IESUS hiet mijn lieven Soon,
„ Boven Adams kind'ren schoon."
IESUS? dat duyd saligheid:
Hoe komt hy dan soo beschreyd?
IESUS is het hooghste goed:
Hoe komt hy dan soo bebloed?
„ 't Is tot 's werelds saligheyd,
„ Dat mijn kleyne kind dus schreyd;
„ 't Is tot 's werelds hoogste goed
„ Dat mijn lieve kind dus bloed.

„ Zict hier aen dit monsterkijn,
„ Van wat stof uw' prijs sal zijn.
„ Want voor Adams droeve val
„ Al sijn bloed hy storten sal.
„ Soo dat door de zwaerste pijn
„ IESUS u sal IESUS zijn.
„ Neemt dan menschen allegaer
„ IESUM tot een NIEUWE IAER. "

J. STALPAERT VAN DER WIELEN. *(Gulde-Iaers Feest-daghen.)*

---

## DE ZOETE NAAM JESU.

---

O Naem! voor wien de grootheit beeft,
Hel, Hemel, en al watter leeft!
O schoonder Naem als dageraet,
O soeter Naem als honingh-raet!
O groender Naem als 't Levens-hout,
O rijcker Naem als 't fijnste gout!
O sachter Naem als tortel-duyf,
O verscher Naem als wijngaerts-druyf!
O klaerder Naem als sonne-strael,
O stercker Naem als louter stael!
O grooter Naem als Keyser-rijck,
O Naem, die noyt hadd' sijns gelijck!
Duykt Bloemkens wie gy ook meugt zijn,
Want gy verliest hier uwen schijn :
En gy Revierken loopt van my,
Geen silv're nat en heeft hier by :
Gy trotse Kruytkens buigt u neer,
Gh'en rieckt soo soet niet als den Heer.

Slnyt Vogelkens u beckskens toe,
Ick ben u singen nu al moe;
Al wat ick sagh of heb gehoort,
Dat is vergeten door éen Woort.
O Jesu, Jesu, Jesu soet!
O Naem gedruckt in mijn gemoet!
Ick ben bewaert, en oock vereert:
't Is *Vidit* en *Geparapheert.*
Laet vry de Werelt nu voortaen
Eens komen met haer Masker aen;
En d' Ydelheyt met soet gevley:
Ick hou den spot met alle bey.
Al komt Genucht gelijck sy plagh,
Ick ben gewapent tot den slagh.
Weet, als ick dees Hoog-Namen draegh,
Dat ick naer Doodt noch Duyvel vraegh.

A. POIRTERS. *(Het Masker van de Werelt.)*

---

### HET KINDEKEN JESUS.

Te Spiers op den Rijn stond voor dezen,
Een heerlijk en wonderschoon beeld:
Maria en 't goddelijk Kindjen,
Dat op haren moederschoot speelt.

Daar kwam, met haar wicht, eens een vrouwe;
Zij knielde aan haar voeten en bad
Zoo vroom en eerbiedig, en 't jongsken
Stond stil voor de Moeder en at.

't Zag op naar het Kindeken Jesu
En brak van zijn broodjen een beet;
En bood het zoo goedig aan 't beeldjen
En stamelde: „ eet Jesuken, eet!"

En 't beeldjen begon tegen 't jongsken
Te spelen en lachte zoo blij
En zeide : „ gij zult, na drie dagen,
„ Zoet kindeken, eten met mij. "

De moeder rees op, vol ontroering,
En peinsde, verstomd, op elk woord,
Dat zij er zoo zoet uit het mondjen
Van 't goddelijk Kind had gehoord.

„ O vrouw, " sprak een grijze Kanunnik,
„ Hoû 't wichtjen tot dien dag in eer;
„ Zeg daarna goênacht aan uw kindjen
„ En geef het gewillig den Heer. "

't Kind werd na drie dagen niet wakker,
En 't was als de Choorheer het zeî :
Want Jesus nam 't op naar den Hemel,
Bij Bethlehems kinderenrei.

J. POELHEKKE. *(Volks-Alm. voor Ned. Kath.)*

---

## DE GEEST DER EEUW.

---

Onbandig zweeft hy, by het daavrend vreugdgeschreeuw
Des afgronds, verder voort, de vloekbre Geest der Eeuw.
De dropplen, die er van zijn zwarte vleuglen regenen,
Zijn walmend pestgif, waar wat ze in hun vaart bejegenen
Gants door verzengd wordt en ontzenuwd. In zijn vuist
(De losgelaten storm die de eiken nedergruist
Is minder vreesselijk,) waait de ongeltoorts des Boozen
In blaauwe vlammen op. Wee, wee den roekeloozen,
Die voort blijft sluimren by zijn nadering, en niet
De rusting Godes aan de omgorde heupen schiet,

En 't zwaard der hemelen ten weêrstand aangrijpt: krakend
Ontsluit een afgrond zich, die, onuitbluschbaar blakend,
Hem wentlen, krimpen doet van wroeging, als zijn droom
Vervlogen is. Want ach! een wervelende stroom,
Een dolle sneeuwlawine in kracht en snelheid, zuizelt
De Tijdgeest steeds daar heen, en plettert en vergruizelt
Al wat hy tot zijn buit kan maken: 't Zoetst gebloemt'
Bezwalkt, vernielt hy door zijn ademtocht; hij noemt
De Godsdienst bygeloof en ijdelheid, heur klaarheid
Een nachtwolk, en bespot de goddelijkste Waarheid,
Waarvoor zich de Engel met aanbiddings wiek omhult.
Hy wil geen Godheid dan zich-zelven; en hy duldt
Geen andere eerdienst dan de gruweldienst van Rede
En blinden Hoogmoed, die in helsche woede vrede,
Geluk, en zaligheid vertrapplen, ja, Gods throon
Bestormen willen, en Zijn Eengeboornen Zoon
Ten tweeden male aan 't kruis te naaglen trachten. Logen
Is 't schild, en Lastring 't staal, dat, vlammende uitgetogen,
Zijn zaak beschermen moet. Hy doet de Zeedlijkheid
Verwelken als een bloem, waar, bruisend uitgebreid,
De Simoûm over vliegt. Hy maakt zelfs van de Kunsten
Slavinnen van zijn wil, die boelen om zijn gunsten;
En doet de Wetenschap, van doel en kracht en bloei
Geplonderd, kwijnen en verdorren in zijn boei.
De wufte Meening is Zijn Bijbel! en de vrijheid
Zyn huichlend mom! Hij zingt van nooitgekende blijheid
En 't streelend loongeld der verdiensten, en belooft
Een Paradijs van heil en weelde, maar berooft
De lucht van licht, de ziel van rust en geeft haar duister,
Onkunde en slaverny in ruiling. In zyn kluister
Slaat hy de Vorsten zelfs, die God gezalfd heeft. Hy
Werpt met een schop zijns voets het purperkleed op zij',
Of scheurt het met den tand, versplintert Koningsthroonen,
Verbreekt de scepteren, en hoepelt met de kroonen, —
En 't honderdhoofdig, 't wuft, het zinloos wangedrocht,
Dat rustloos woelt, en bruist, en losbreekt uit zijn krocht,

Het Volk! maakt hy tot Vorst, tot rijksmonarch der aarde,
Ja! zoo hy 't kon, zelfs van de Helle, die hem baarde!

J. J. L. TEN KATE. *(Zangen des Tijds.)*

---

## HET HAAGSCHE BOSCH.

---

Schoon zijt ge, o Hollands Zetelstad,
Verruklijk te aanschouwen!
Doorslingerd van uw Lindenpad,
Omzoomd met praalgebouwen.
In 't midden prijkt uw Ridderzaal,
Als 't beeld der voorgeslachten,
Ommanteld met een weidschen praal
Van pleinen, straten, grachten:
De plooijen in den rijken dos,
Zijn schoudren omgeslagen;
En 't breed borduursel is uw bosch,
Met bloeijend veld en hagen.
Maar, wie de kunst, de schoonheid roem,
In uwen kreits vergaderd;
Ik 't woud, met bladerkroon en bloem,
En beek en sprank dooräderd.
En als ik van der duinen kruin,
Links, d'oceaan zie golven,
En regts, uw bouwpraal en arduin
In 't wieglend loof bedolven:
Dan zie ik 't oude Holland weêr!
Van Texels barre stranden,
Tot waar de Maas zich stort in 't meir:
Één woud en oeverzanden.
Hier, strekken zich moerassen uit,
Met ruigte digt bewassen;

Waar roerdomps, hong'rend naar den buit,
  Het wrokkend aas verrassen.
Ginds, waar de grond zich westwaarts strekt,
  Omringd van heuvelklingen,
Met loofgewelven overdekt,
  Waardoor geen zon kan dringen;
Zwerft tal van woudgedierte rond :
  De vlugge hinde en bever,
Verschrikt op 't blaffen van een hond;
  En 't grondomwroetend ever.
Maar, tusschen Hertog Govaerts stad,
  En 't oude graaflijk Leiden,
(Waardoor de Rijn haar golvend nat
  Naar Katwijk heen doet glijden.)
Daar is in 't woud een lieflijk oord,
  Door geen penseel te malen!
Daar heerscht een stilte, slechts gestoord
  Door 't lied der boschkoralen.
Hier, rijzen beuken, slank en trotsch,
  Als pijlers naar den hoogen,
En vormen lanen in het bosch,
  Gewelfd als tempelbogen.
Ginds, schemert door het kreupelhout
  Een plek, waar 't heilig donker
Des wouds versmelt in vloeijend goud,
  Door 't prachtig lichtgeflonker.
De grond in 't bloemenkleed getooid,
  Als om er feest te houden,
Is rijk met paarlen overstrooid,
  En blinkende esmerauden.
Hier ruischt een beekjen, aan welks boord
  Jasmijn en rozen bloeijen,
Waarin het koeltjen zuchtend smoort,
  Bij 't heete middaggloeijen.
Hier blinkt als diamant de vloed,

En prijken schooner kleuren,
Hier kweelt de vogel meerder zoet,
Omwalmd van balsemgeuren.
Een togtje doet het siddrend blad
Van gindsche popels wijken :
Wat donkre gevelspits is dat,
Die wij door 't loof zien prijken?
Dat is het jagtslot, waar, zoo vaak
In 't lommer neêrgezeten,
De Graaf een wijl bij 't jagtvermaak,
Zijn zorgen mag vergeten!
Portaal en gevel zijn versierd
Met hoornen, huiden, tanden
Van al 't gevelde woudgediert' :
Sint Huiberts offeranden.
En, wie de gunst was toegedacht,
Van binnen 't slot te aanschouwen,
Kon wis, bij zoo veel praal en pracht,
Zijne oogen naauw betrouwen;
Hier was het al in harmonie
Met al het schoon daar buiten :
„ Benijdbaar," dacht hij zeker, „ wie
„Een kroon om 't hoofd mag sluiten!"
Benijdbaar!.... of de zorg voor 't Land,
Bij wie een schepter voeren,
Niet sluipt op 't vorstlijk ledekant, —
Niet schalt door 't jagtrumoeren!...

A. BEELOO. *('s Gravenhage.)*

---

## EVERJAGT.

Het vochtige geboomt' streed om zijn laatsten dosch,
En liet het nog zoo noô van tak en stengel los.

De wilg had moedeloos zijn blad reeds opgegeven,
En kwijnde met abeel en esschen. Krank van leven,
Bood 't hangend lindeloof schaars 't hoofd aan 't ruw getij,
En bleek, in 't glansloos geel, zijn stervens-uur naby.
De berken hadden lang met bonte en kleurge spreien
Het dorrend kruid gedekt in wond- en duinvalleien.
Slechts de els scheen met zijn vaal en onverschillig groen
Nog 't bruinen van de herfst te tarten in 't plantsoen.
Alleen de krachtige eik droeg fier zijn bonte blâren,
Al dorden aan zijn voet de rimpelende varen,
Al sloeg de braamstruik, aan een purpergroene loot,
Heur laatsten looverpraal van hel en gloeiend rood
Om 't bruin en vochtig mosch van tronk en wortels henen.

Een borstlige ever lag aan d'eikenvoet te lenen,
Op 't uur des dageraads, die met zijn zilverglans
Nu boven de uchtenddamp reeds doorbreekt aan den trans.
De mistdrop, kleurende aan de hooge en naakte takken,
Door 't windgesuis verspat, laat zich door 't loover zakken
Op 't geelend woudriet en het weeldrig windekruid,
Met distlen saâmgegroeid, dat 's evers kuil omsluit.
Het zwart en grimmig dier, half in dat groen verstoken,
Ligt in zijn volle lengte, en knorrend neêrgedoken.
By wijlen steekt hy 't oor door 't nat gebladerte op,
En richt van 't laauwe mosch den borsteligen kop.
Hy wordt onrustig. Op de schrap gezette hoeven
Verheft hy 't bovenlijf, en blijft beweegloos toeven
Met star gevesten blik, van grimmige angst vervuld,
Terwijl zijn vochte lip zich om den slagtand krult:
Twee donkere oogen, door de lagere elzenstammen
En 't rimplig boschstruweel al zacht genaderd, vlammen
Hem toe: De speurhond is aan 't einde van zijn spoor;
Hy koos zijn richting goed, en is zijn vijand voor.

Het boschzwijn richt zich gants, en wendt de rollende oogen
Niet van den spie meer af. Daar komt hy aangevlogen,

Als tot een houw gereed — de rappe speurhond deinst,
En springt gestrekt te rug. Maar de aanval is geveinsd :
De listige ever schudt de borstels; wendt omzichtig
En schijnbaar traag zich af — en schiet dan snel en schichtig
Door struiken en struweel, en stormend op de vlucht.

Een blaffen schalt hem na..... En plotslijk trilt de lucht
Van 't bassen van rondom, dat andwoordt. Kreten rijzen,
En rossen brieschen; schelle woudhoorngalmen wijzen
En seinen plaats en spoor. 't Gevogelt krijscht in 't rond;
Al 't wild, ontzet, vaart op van 't leger langs den grond,
Het dorrend loover kraakt beneden, ratelt boven.
De felle jachtstorm is de woudkrocht ingestoven —
't Is alles één rumoer.

Voort, jaagt het boschzwijn, voort:
De ruigste struiken in; het ruwst en eenzaamst oord,
De diepste wildernis en dreven om en over.
Het schaaft door 't renzig riet; het sproeit het dorre loover
Met schuim; het stormt moeras en woudstroom in en door —
De drijvers wijken niet, maar houden kloek het spoor.
Het dreunend hoefgestamp, het schallen van den horen
Het schaatrend jachtgekrijt galmt altoos in zijne ooren;
Dan verre, en dan naby — maar immer onvermoeid,
En tot één leuze van verschrikking saâmgegroeid.
De trillende aadren zijn het zwoegend dier gezwollen.
Zijn gloeiende adem schijnt tot lillend schuim te stollen
Om d'opgestoken snuit. Zijn puilend oog, van bloed
Doorspat, wordt haast onzeekre leidsman voor zijn voet.

Zijn kracht schept voedsel uit zijn woede. Twee paar drijvers,
Hem op den voet genaakt, in 't blinde vuur huns ijvers,
Zien zich besprongen van den vluchtling, snel gedraaid,
En hen op 't lijf gestort met bitse kracht. Hy zwaait

Den groven kop, en scheurt zijn houwers, fel en vlimmig
Gescherpt, met heesch gesnaauw, maar moordend fel en grimm
Den heeten honden dwars door buik en ingewand
En werpt hen krimpende in het purperende zand.
Maar 't spoor blijft ongewischt; en 't huilen der gewonden
Is slechts een prikklend sein voor nieuwe koppels honden,
Wier gretig bassen van hun komst reeds waarschuwt. Wild
Van woede en vrees, die door de ontstoken nieren lilt,
Schuimt hy weêr voort, en door de breedst-gewassen varen,
Het rankrigst kreupelgroen, de dichtste hazelaren,
En breekt een hollen gang door 't ruige struikgewelf.
Maar in zijn listig pad vermoeit hy slechts zich-zelf,
Naby, meer van naby, schalt reeds eens jagers horen.
Hy stormt naar 't dennebosch, door hulst en hagedooren —
De veilige eenzaamheid is dáar ook slechts gedroomd:
Als drupplen van één straal, niet scheidbaar meer, zoo stroomt
De jachtstoet altoos na. De felle drijvers winnen
Met ingespannen kracht, en louter vuur van binnen.
Zy naadren.... Naadren.... Als een pijl schiet een hun voor,
En 't hijgend zwijn ter zij. Het voelt in 't schuddend oor
De heete tanden. 't Rilt, en staat; het rukt, en bukt zich
Ten doodelyken houw, maar thands vergeefs: Daar drukt zich
Een tweede hondenmuil in 't vrijgebleven oor —
En heel de stortvloed volgt, hem nagebruischt op 't spoor,
En werpt zich op zijn leên. Het schijnt een berggevaarte
Van wriemelend gediert, hem plettrend met hun zwaarte,
Het zwarte bloed gudst neer; het schuim vliegt op en om;
De zweetdamp walmt in 't rond; geblaf, gehuil, gebrom,
Galmt schor en wild door een. De doggen slaan de tanden
In rug en schoft en zij. Van dolle woede aan 't branden,
En brullende van pijn, houwt hy nog eenmaal rond,
En kwetst in 't wilde, en sleurt een enkelen dog ten grond....
Maar krimpt zijn spieren saâm, by de ijskoû van de rilling,
Die hem naar 't harte schiet — en strekt met woeste trilling
De grove leden uit, voor immer.

En nu toog,
De Noorman 't staal, dat tusschen schouderblad en oog
Het hart getroffen had, te rug, en wischte 't rustig
In 't zweet der borstlen af.

W. J. HOFDIJK. *(Helena)*

---

## VOORBURG DER HELLE.

---

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Dus sprak ik, half bedwelmd, als zich een breede vlucht
Van blanke zwanen toonde, en, roeiende in de lucht,
De heldre wieken sloeg, waarvan een balsem vloeide,
Die mij 't verrukte hoofd als met een' daauw besproeide;
En ijlings drong me een stem, een donderstem, in 't oor:
„Verdwaalde, aanschouw uw' wensch en treê dees neevlen door!"
Ik nader op dit woord; maar welk een schrikvertooning!
De wolken scheiden zich; eene ontoegangbre woning
Doet onder de aard zich op, die voor mijn voeten berst
En als een kerkerdeur op de ijzren naven knerst.
Een scheemrend pad, omheind van ijfel en abeelen
Leidt nederwaart: ik volg; en duizenden van kelen
Vervullen 't aaklig hol met jamm'ren, en geklag
Dat weêrgalmt door een lucht, verstoken van den dag.
Het gilleude ach en wee, het zuchten, kermen, janken,
Het huilen, snikken, smelt met duizenden van klanken
In 't boezemkloppen en het plettren van het hoofd
Tot ééne afgrijsbre stem die 't zelfgevoel verdooft.
Vervloeking, spijt, berouw, in duizenden van talen
Door één gemengeld, en verdubbeld duizendmalen,
Zijn onerkenbaar in dit ijslijk noodgeluid;
Doch wanhoops gruwbre kreet stijgt boven alles uit.
Mijn hart versmelt; ik beef; mijn kniën wagglen, knikken.
Wat make ik, Hemel, in dit treurtooneel van schrikken!

Dus riep ik; maar een geest blies me adem in en moed.
Toen hief ik de oogen, en eeu sombre fakkelgloed
Deed me in een nevelwolk een stalen poort aanschouwen,
En 't vreeslijk bovenschrift, in diamant gehouwen:
„ Hier tuchtigt de Oppermacht met nimmer eindbre straf.
„ Die intreedt, legg' de hoop voor eeuwig, eeuwig, af!"
'k Zag om my: 'k zag de koets waarin de Zorgen baren;
De Vrees, met bleeke kaak en vroeg vergrijsde hairen;
De gruwzame Achterdocht, wier boezem slangen voedt;
De Wraakzucht, dronken, en steeds dorstende, van bloed;
Den Nijd, den Honger, die hun eigen spieren knagen;
En 't bevende Gebrek, met Kommer, oud van dagen;
En d' onaanzienbren Dood, waar 't menschelijk gezicht
Van afkeert, slechts gekend aan 't snorren van zijn' schicht.
'k Zag d' Arbeid, krom van nek, met ingetrapte lenden;
En u, ô geesselroë die de Almacht af will' wenden!
Afgrijsselijke Krijg, ontvolker van deze aard,
Die, op den drempel, leunde op 't uitgetogen zwaard;
En Twist, het bloedig hoofd met addren overladen,
Die tot de ontblootе knie door tranen scheen te waden.
'k Zag 't koopren Wachthuis, met het ijzren Voorportaal
En Galleryen op haar zuilenreeks van staal,
Waar Razernyen by de blaauwe vuurvlam waken,
En plagen telen uit het zaad der helsche draken;
En, midden onder hen (geloof my, aardsch geslacht!)
De Wellust, maar ontmomd, aan 't hoofd der Hellewacht.

Nu zag ik, welk gezicht, ontzachelijke hemel!
Een onafzienbaar en nooit rustend schimgewemel
Van Pijnen, vliegende in den nevel af en aan,
Op vleêrmuisvlerken, door geene oogen na te gaan,
Van allerhanden aart en vormverscheidenheden.
Ik zag er duizenden met onherkenbre leden;
Pygmeën, dwergen, vol mismaaktheid, zonder tal,
En, menschelijk van leest. Ik zag er hoog van stal,

Als eiken, toegerust met duizenden van takken.
Ik zag er kruipende, als verslijmde horenslakken
In een gewonden, of gekronkeld als een slang;
Cerasten, scherp van beet, en eeuwigheden lang.
Ik zag ze, als grimlend stof, gewelf en grond bedekken,
Als zwermend ongediert door lucht en dampkolk trekken,
Zich samendringen in een mades eierschaal,
Of fijne luchtdrop, ja nog kleiner duizendmaal;
Dan weêr ontwikklen, en, met uitgebreide klaauwen,
De wareldpolen-beide omklemmen en benaauwen,
Den schedel wasschen in de wolken, en de staart
Omkrullen om den riem der halfverstikkende aard.
Het brommend ongediert, dat, uit de moddersloten
Na fellen zomerbrand hy avond opgeschoten,
Zich koestert in den straal van 't ondergaande licht,
Is minder talrijk, daar het opstijgt, voor 't gezicht.
De schrikbre sprinkhaanwolk, die in de Morgenlanden
De zon verduistert, en de korenrijke landen
Als in één oogenblik tot dorre heide vaagt,
Den honger met zich voert, den doodschrik voor zich jaagt,
Is weinig in getal by 't aantal dezer weën.
De ontelbre zanden van de hemelhooge zeën
Van Lybie en Cyrene, als 't Zuiden, opgezet,
De karavanen in hunn' heeten wel verplet;
De droppels, daar de Nyl, zijn hoorden uitgestegen,
Egyptens grond meê laaft als met een' vruchtbren regen;
De regendroppelen, die 't vochte Najaar stort;
't Valt al, in menigte, by dit gewoel te kort.
'k Zag eenigen, voorzien met spits geslepen priemen,
Met geesselroeden, en met zweepen, fel van striemen,
Of vlijmen, gruwzaam scherp. Ik zag er vloeiend lood,
En zwavelpotten ter verstikking tot de dood.
Ik zag er koorden om de gordels toe te prangen.
Ik zag er, toegerust met nijp- en tandschroeftangen

Of zware mokers ter verbrijzling : pektoortsgloed
Tot roosting; pestgif tot ontsteking van het bloed.
Dus, zoo men 't groote met het kleine mag gelijken,
Kwam Spanjes beulenrot uit zeven koninkrijken,
Zich buigende voor 't juk der zielendwinglandy,
Op 't siddrend Neêrland af, nog ongerept en vrij.
Dus daagden Alvaas trots, en Hessels dolle woede,
En Vargas vadzigbeid, met wurgkoord, geesselroede,
En zwaard, en mutsaart, en gewijden gordeldolk,
Tot moord en teistring op van 't Godgetrouwe volk.
Ja, 'k zag er, wat geen mond met woorden uit kan spreken!
Ik zag er ziedend kwik door ijzren trechters lekeu,
En drupplen, brandend heet, op buik of aangezicht :
Gebergten, om de borst te plettren door 't gewicht.
Ik zag er bergen ijs eu onontdooibre schotsen,
Van Groenlands strand geroofd, van Heklaas blaauwe rotsen.
Voor alles, nagels ter verscheuring; wolfsgebit,
En evertanden, door 't getergde schuim verhit;
Met drakenangels, en den weêrhaak der harpoenen,
En wat de fabel schept in sfinxen en griffoenen.
Ja, had ik duizenden van tongen van metaal,
't Gehemelte van rots, de stem van klinkend staal,
En d'adem van den wind, nog zou de kracht my falen,
Om al die Plagen, al heur wapens, op te halen,
En 'k moest bezwijken in den aanhef van 't verslag.
Toen zag ik, of ik droomde, en 't scheen my dat ik 't zag,
Die allen (kaf gelijk, door dwarling opgedreven),
In duizend wendingen elkander tegenzweven,
Doordringen, kruissen, en, al zwierende in de lucht,
Zich saamvermengen en bezwangren in hun vlucht,
En voor 't verwonderd oog weêr nieuwe Plagen telen,
Die, hangende aan de borst, met dolk en moordtuig spelen;
En naauwlijks breidt Natuur hun teêre vlerkjens uit,
Of 't wreed gebroedsel vliegt en deelt zich de aard ten buit.

W. BILDERDIJK. *(De ziekte der geleerden.)*

## DE ZOON DES MARTELAARS.

---

Terwijl CONSTANTIJN, na Segusio in asch te hebben gelegd, op Rome aftrekt, ontbiedt keizerin HELENA twee Christenen, SABINUS en FLAVIA zijne dochter, in hare tent.

Het is een groot geheim, dat ze in heur boezem draagt,
Zij wil 't nog dezen dag SABINUS openbaren.

Zij naadren. Dan, wat leed is FLAVIA weervaren?

En als de keizerin met minzaamheid naar de oorzaak harer smarte vraagt:

Vorstin, voert heur terstond SABINUS in 't gemoedt,
Vergeef het hare jeugd... hetgeen haar schreijen doet
Is een herinnering...

En nu volgt het roerend en meesterlijk bewerkt verhaal dezer herinnering:

. . . . . . . hetgeen ons weenen doet
Zult gij vernemen... maar... God roep ik tot getuige,
Dat ik mij voor zijn hand aanbiddend nederbuige,
En 't opgeef aan zijn wil. —
Meer nog dan zustermin
Nam mijne FLAVIA voor eenen jongling in,
Wien ik ten vader was van zijne kindsche jaren.
Helaas! ik heb dien zoon verloren! De gevaren
Door ons ontweken, staat hij nog in Rome bloot
En tart uit liefde voor zijn broederen den dood.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

'k Heb (ging hij voort) de ramp, die ons ter nederslaat,
Reeds voor u uitgestort; maar wilt ge die begrijpen,
Gevoelen van wat leed ze ons 't harte zaâm doet nijpen,
O hoor dan 's jonglings deugd en wonder lotgeval:
De stam, waaruit hij sproot, is in oud Rome's wal
Beroemd sinds eeuwen tijds. — Wie kent het kloeke sneven
Der DECIUSSEN niet? Zij offerden het leven
Min op aan 't godendom, dan 't dierbaar vaderland.
Hoe 't zij, in dit geslacht, tot hiertoe voortgeplant
Aâmt eene grootheid, waar ons zelfgevoel voor huivert,
Een heldendeugd, die, door het Christendom gezuiverd,
In hooger liefde ontbrandt, en op 't gezigt eens Gods,
Hersteller door zijn kruis des menschelijken lots,
Langs dit bebloede spoor, beproeft hem na te schrijden,
Zich zelf ten offer biedt, en zegepraalt in 't lijden.

De gruwbre MAXIMIJN bekleedde Rome's troon,
Toen MARCUS DECIUS de onsterfelijke kroon
Als martelaar verwierf. Des dwinglands lasteringen
Dorst hij, in 't aanzien der verstomde hovelingen,
Weerspreken; — straks werd hij ter strafplaats heengeleid.
Gewis, het was 't bestel van Gods voorzienigheid,
Dat ik in ketenen mijn vriend ter dood zag voeren,
En hart en ingewand gevoelde ik mij ontroeren:
Ik vloog hem in 't gemoet, gereed hem aan zijn borst
Te vallen, 's levens leed, zoo lang met hem getorscht,
Ook te enden aan zijn zij', en arm in arm te sneven.
Dan, naauw zag door 't gedrang mij MARCUS nader streven,
Of riep met hoorbre stem: mijn kind! mijne echtgenoot!
Ik had het woord verstaan; ik stond vol schrik en vlood
In eenen adem voort naar de bekende woning.

Nog zweeft mij voor den blik die grievende vertooning:

'k Vond daar zijn CLELIA, daar beider eenig kind,
Dien DECIUS, thans van mijn FLAVIA bemind,
Wiens deugd mij zooveel heil en.... zooveel smarte baarde.
Onnoozel was hij nog, en 't leed, dat hem weervaarde
Niet vattend, schreide hij met zijne moeder meê.
Ik schets de smart u niet, die heure ziel doorsneê,
Dien tweestrijd, of ze een gade in 't uiterst uur van 't leven,
Of 't kind verlaten zou, dat aan heur borst bleef kleven.
Dan greep ze 't jongske in d' arm, dan wederom verweet
Ze aan mij, dat ik slechts van heur gâ, haar scheiden deed.
In 't eind, 't gelukte mij heur wanhoop te bedaren:
Te brengen voor heur zin, dat door zich zelv' te sparen
Zij MARCUS' laatsten wensch en 's Hoogsten wil volbragt.
Zij vlood, en eer op haar de dwingland was bedacht,
Mogt ik haar met het kind in veiligheid geleiden.

Haar MARCUS bleef niet lang zijn eeuwig loon verbeiden:
De moordbijl hieuw hem neêr; en 't zij des keizers wrok
Ook zijn bebloeden romp aan onze hulde onttrok;
Hetzij de dwingeland tot zinloosheid verbolgen,
God in dit kond gebeent nog waande te vervolgen,
Alsof daarmeê van de aard zijn naam wierd uitgerooid,
Het moest verbrand tot asch, en in den wind gestrooid.

Niet ver van Rome's muur bleef CLELIA verborgen:
Zij bragt er jaren door in moederlijke zorgen;
Daar wies heur kind in deugd, in eenvoud, en verwierf
Geen kennis dan diens Gods, voor wien zijn vader stierf.
Verheven wetenschap voor de onschuld slechts te leeren!
Zoo bloeit in 't eenzaam dal, waar heur geen storm kan deeren,
De lelie aan een stroom, die van den bergtop vlood,
En draagt het zuiver goud in heuren blanken schoot.
Vaak als de stilte zich den omtrek rond verbreidde,
De nacht om 't kapitool haar zwarte vleuglen spreidde,

Ging zij met haren zoon ter plaatse waar de dood
Den jammer had geëind van haren echtgenoot.
O dan, dan bad het kind den Vader aller weezen,
Niet om zijn smaad, zijn smart, zijn jammer te genezen;
Maar op zijns vaders spoor door folterbank of vier
Te sterven voor zijn God; den bloedigen laurier
Te plukken, dien omhoog zelfs de engelen benijden
En CHRISTUS 't eerst verwierf om 't menschdom te bevrijden.
Dan anders was de proef bespaard voor zijne jeugd.
Zij, in wier liefde alleen hij 't loon vond zijner deugd,
Zijn dierbre moeder zonk, van rampen afgestreden,
Op 't doodsbed neêr. — Reeds had hij 't storten hunner beden
Zij heuren God in 't hart ontvangen, 't eenwig licht
Zien scheemren door het waas van 't stervende gezigt,
En MARCUS' stem gehoord.... Maar neen; eer ze uit dit leven
Dien zaalgen echtgenoot in de armen konde zweven,
Moest nog een laatste zorg voor heuren zoon volbragt,
Zij liet mij roepen in heur stillen stervensnacht:

SABINUS (sprak ze en scheen alleen op 't kind te letten,
Dat 't lamplicht bevend bij heur sponde neêr kwam zetten),
SABINUS, 'k dank u, — nog een bede voor mijn dood: —
Mijn zoon — ik heb om hem mijn dierbren echtgenoot
Verlaten: — ook ik sterf: — des Heeren uur komt nader. —
Wees gij — voor mij — voor hem — aan DECIUS ten vader.
Zij zweeg, en het gesnis der opgevolgde zucht
Bewees, dat hare ziel ten hemel was gevlugt.
'k Zat roerloos, maar hoe diep werd mijn gemoed bewogen,
Toen 't kind, na 't jammrend op het moederlijk gebogen,
Het met zijn kussen, met zijn tranen had bedekt,
Mij vader noemde, en d'arm naar mij hield uitgestrekt!
O God! wat oogenblik! ik drukte aan 't kloppend harte
Den telg des martelaars, het kind van zooveel smarte.
Ja, riep ik, DECIUS, — ik ben uw vader; — 'k zwoer
Op 't lijk van CLELIA, — uit 't licht waarin ze ontvoer,

Daagde ik heur ziel terug om 't woord van mij te erlangen,
Dat ik heur heilig kind als 't mijne had ontvangen.

En 'k bleef dat woord getrouw. Zoodra de laatste pligt
Aan 't treurig overschot der moeder was verrigt,
Voerde ik hem FLAVIA als heuren broeder tegen.
O dagen toen van vreugd, waarin ik 't loon verkregen,
't Genot gesmaakt heb, dat Gods goedheid ook op aard
Voor reine christenliefde in overvloed bewaart.
De Kerk rees uit haar kamp nog schooner dan te voren,
Mijne egâ was niet meer, maar in mijn kind herboren
Met al de gaven waar haar deugd in had gepraald.
En DECIUS? ach hoe wordt ooit door mij gemaald
Met welke deugden hij mijn vaderzorg beloonde!
God was het, zijn genâ, die in den jongling woonde,
Die in zijn woorden sprak, die in zijn daden scheen
En al haar hemelgeur deed walmen om ons heen.
Het was het stille feest van 't Christelijke leven
Ons door hem aangerigt, ons op zijn beê gegeven.

Een wensch ontbrak me, een wensch voor aardsch geluk te groot;
Dit te bestendigen, en eer ik de oogen sloot
Hem met mijn FLAVIA voor immer te vereenen.
Mij dacht, het oogenblik was eindelijk verschenen:
Slechts zestien lenten telde ik in mijn teedre spruit,
Dan in den jongeling blonk 's Heeren wijsheid uit.
Bij langer levenstijd van bijna tien paar jaren,
Gewaarschuwd mede door 't verzilvren mijner haren,
Vreesde ik een heil te ontgaan, waarin 'k mijn levenslot
Vervuld waande, en de taak mij opgelegd van God.
Kort voor MAXENTIUS de slagting aan deed vangen,
Verklaarde ik DECIUS mijn vaderlijk verlangen.
Hij stond ontroerd, en liet me, ook zonder dat hij sprak,
Verstaan wat kuische liefde alreê zijn borst ontstak:
Dan welk een angst beving me als ik na weinig dagen
Zijn blos verwelken zag, zijne oogen 't kenmerk dragen

Van vele tranen, hem in eenzaamheid ontvloeid!
Ja soms wanneer de slaap me aan 't leger had geboeid,
Was het zijn klaagstem, die me in 't duister op deed schrikken,
Dan hoorde ik zucht op zucht en duidelijk zijn snikken
Den loop verbreken van zijn nachtelijk gebed.
Wat ging dan met hem om? was zijn gemoed bezet
Met 't duister voorgevoel der naderende rampen?
Riep hem zijn onderpaar om voor Gods naam te kampen
In nachtverschijning op, en kwam hem MARCUS' ziel
Den bloedplek wijzen, waar zijn hoofd in nederviel?

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Nooit toonde DECIUS zich grooter voor mijne oogen:
De holle kreet van moord, de straten langs gevlogen,
Klonk tot ons stil verblijf, en 't eigen oogenblik
Begaf hem elk gevoel van menschelijken schrik.
Zijn oog ontvonkte, 't bloed, het bloed der martelaren,
Ontwaakte bruischend in zijne opgezwollen âren,
En woorden sprak hij, die als vlammen uit zijn mond
De liefde tuigden, waar hem God meê had gewond.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Hij was in al dien nood der Christnen toeverlaat
Hij, die het hoofd der Kerk, den grijzen MELCHIAAD,
Redde uit zijn lijfsgevaar; die 't oord wist op te sporen
Waar 's herders waakstem zich der kudde kon doen hooren
En de eeuwge levensspijs heur breken met zijn hand.
Zijn liefde drong door wacht en duistren kerkerwand,
Om Gods getuigen met zijn weldaân te verkwikken;
En als een engel, die in stervensoogenblikken
De zielen veiligt voor des afgronds algeweld,
Zoo waarde hij in 't rond op 't bloedig martelveld;
Gaf den belijdren moed, en wist met wenk of teeken
Hun aangezocht geloof, in feller vlam te ontsteken.

Eerst laat, wanneer de nacht met heur geheimenis
Ook Rome's muur omgaf, werd ons zijn lang gemis

Vergoed, en zonk hij moede in onze omhelzing neder.
Hij had dan 't overschot der martelaren weder
Den lijkkuil uitgehaald, of hun verstrooid gebeent,
Bij 't storten zijner beê, in 's aardrijks schoot vereend.
En ach die DECIUS, wien dood noch folteringen
Versaagden, kon alsdan zijn tranen niet bedwingen
Op 't zien van FLAVIA, van mijn vergraauwend haar,
En smeekte ons door de vlugt te ontwijken aan 't gevaar.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

't Was avond; — vlugt, o vlugt! — de keizer eischt uw bloed!
De dwingland heeft van u, van FLAVIA gesproken!
Zoo was zijn roepen door zijn hijging afgebroken,
Waarmeê op eenmaal hij den drempel binnenvloog.
O schrik! 'k had reeds den dood, de vlammen voor mijn oog.
Mijn dochter, met een kreet, viel op mijn boezem neder.
Terwijl, op zijn bevel, de slaven heen en weder
Gevlogen, 't eenzaam dak vervulden met gerucht.
Weldra weerklonk nog eens 't verward geroep van vlugt!
Hij nadert, en voor ik vermag hem toe te spreken,
Draagt hij mijn FLAVIA, in zijnen arm bezweken,
Mij wenkend voor zich uit. Ik volg en word met haar
Het voertuig ingebeurd, dat wegsnelt uit 't gevaar.

Waar bleef hij? God! hoe vaak heb ik bij dat ontvlugten
Geroepen om mijn zoon, dan zelfs tot mijne zuchten
Uit vrees voor FLAVIA in de enge borst gesmoord.
De nacht, de ontsteltenis, ons vlieden altijd voort
Belettede in mij zelv' mijn zinnen te vergaren,
Eerst toen ik 't daglicht uit de bergen op zag varen
En mij reeds ver van Rome in eenzaamheid bevond,
Ontwaakte ik uit mijn schrik, maar om op d'eigen stond
Heel d'omvang van mijn leed te dieper te gevoelen.
Als iemand achter zich nog d'afgrond om hoort woelen,
En na zijn schipbreuk op verlatene oevers stapt,
Daar huivert van den dood, waaraan hij is ontsnapt,

Een enklen vriend omhelst, ontworsteld aan de haren
En al zijn ramp herkent, — zoo was mijn zielsontwaren!
De slaaf, die tot dit oord mijn vlugt had begeleid,
Verhaalde schreijend dat, in dolle grimmigheid,
De keizer ons dien dag den dood had toegezworen;
Het wakend Godsbestuur dit DECIUS ter ooren
Deed komen door een vriend, kort voor het beulenrot
Reeds ter volvoering toog van 's dwinglands moordgebod.
Maar 't woord, dat als een dolk mijn boezem kwam doorvlijmen,
Op nieuw mijn dochter in mijne armen deed bezwijmen,
Was dat mijn DECIUS aan hooger roep getrouw,
Tot steun van 's Heeren Kerk in Rome blijven zou.

---

## ANTONIUS DE KLUIZENAAR. *)

---

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Drie dagen doolde ik voort, en voelde bij 't vermoeijen
Van d'onverpoosden togt te meer 't verlangen groeijen
Den sterveling te zien zoo na met God vertrouwd.
Een spitsche berg, reeds lang uit d'afstand aangeschouwd,
Verbreidde zich in 't end, en welhaast onderscheidde
Ik door de schemering, die de avond reeds verspreidde,
Dat iemand mij van daar kwam treden in 't gemoet.
Hij is het, riep mijn gids. Mijn kemel afgespoed
Maakte ik mij straks gereed den dienaar Gods te ontvangen.
Ik zag hem, Christenen! ook mijn gerekt verlangen
Vermoedde d' indruk niet, dien mij zijn aanblik gaf:
Bij al de eerwaardigheid eens grijsaards na aan 't graf

---

*) ANTONIUS de Kluizenaar heeft voorspeld dat eerlang het kruis op Rome's wereldtroon zal heerschen. HELENA heeft den vromen LACTANTIUS tot den heiligen Eremijt afgevaardigd en aldus verhaalt de priester Gods zijne reisgebeurtenis.

En zilverwitten baard en sidderende leden,
Waarom een dierenvacht onachtzaam was gegleden,
Blonk in hem hooger kracht van Godsbezieling uit.

De laatste zonnestraal, op d' open top gestuit,
Ontvlamde 't steil gebergte, en zachtelijk bewogen
De palmen aan zijn voet van d' avondwind doortogen:
Had daar ANTONIUS gesproken met den Heer?
Zoo trad ELIAS eens van Horeb's kruinen neêr,
Waar zich in fluisterwind de Godheid kwam vertoonen
En hem de zending gaf om koningen te kroonen.

„ LACTANTIUS, sprak hij, wees welkom in dit oord,"
En voerde me en mijn gids naar een der grotten voort,
Ter zijde van 't gebergt. — 'k Zag er de springbron vloeijen,
Die palm- en dadelboom hier weeldrig op doet groeijen
En overal natuur herleven in het rond.
ANTONIUS bebouwt een deel van dezen grond:
Het ooft, ons straks door hem met volle hand geschonken,
Het voedzaam brood, waarbij wij 't koelend bronnat dronken,
Was oogst van 't eigen veld, en door hem zelv' bereid.
. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .
Maar eer de ontwaakte dag het oosten scheemren deed,
Stond hij reeds voor mijn oog. „ Sta op, omgord uw kleed,
(Zoo sprak hij) ga met mij God op 't gebergte aanbidden."
'k Voldeed aan zijn bevel, en ging met hem te midden
Van neveldampen, door de morgenlucht verspreid,
Het slingrend voetpad op, dat naar de bergkruin leidt.
Daar in een kleine cel, van steenen zaâmgedragen,
Verrigtten we onze bede, en wis mijn levensdagen
Is inniger gebed niet aan mijn mond ontsneld.
Nu stapte hij met mij hervoort in 't open veld.

Dit hooge luchtverblijf, heel de aarde in nevelduister
Verzonken aan mijn voet, 't heimzinnige gefluister

Van zachte winden om des bergtops kanten heen,
't Deed al een huivering mij rennen door de leên.
En 'k scheen met een profeet van 't aardrijk opgenomen.
„ LACTANTIUS (sprak hij) ik wist het, gij zoudt komen :
Hier had ik mijn gebed verlengd tot in den nacht,
Toen uit de lucht een stem met eene lange klagt
Mij toeriep : zie reeds gaan door uwe woestenijen
De voeten van een boô : dan, 't uur van ons verblijen
Helaas! is nog niet daar, zeg hem, zoo spreekt de Heer,
Hoe, gij valt nog verdwaasd voor eenen afgod neêr,
En gij zoudt door uw zwaard het juk mijns volks verbreken?
Geen leger, dat aan zon en maan en starrenteeken
Den wierook opdraagt, die alleen aan mij behoort,
Brengt ooit in woesten strijd, 't geluk der wereld voort.
'k Ben heilig, zegt de Heer; niets moet de hand besmetten,
Die mijn gewijde bruid de kroon op 't hoofd zal zetten. —
En 'k weende bitter om het lot van JESUS' Kerk.
Toen schoot er een trompet al schaatrend door het zwerk;
'k Staar op, en zie Gods troon, van wolken digt omgeven,
Vergeefs rees 's menschdom's klagt; geen beê kan haar doorstreven,
Tot eindlijk, arm in arm, een stralend Englenpaar,
Beî met de martelkroon om 't uitgegolfde haar,
Beî met een gouden schaal, die 't bloed deed overloopen,
Omhoog snelt. — Voor hun vlugt doet 't wolkgordijn zich open;
In eenen luister, waar de zonnegloed voor zwicht,
Gaan zij naar 't outer ver in d' afstand opgerigt.
Zij plengen er het bloed; eensklaps doet in mijne ooren,
De lucht doorratelend, een donderstem zich hooren :
Het is volbragt! — 't Gejuich van geesten zonder tal
Vermengt zich als een zee met 's werelds lofgeschal;
En op de wolken, die weer golvend nederdalen,
Blijft JESUS' heilig Kruis in zegeviering pralen.
Ja Christen (ging hij voort, en reeds terwijl hij sprak
Was 't meer dan menschlijk vuur dat uit zijne oogen brak.)
Zij hebben JESUS' bruid heur kleedren afgereten!
Heur schoon beschimpt! heur hals een keten omgesmeten!

Wee! wee! met wond op wond heur leden overdekt!
Daar ligt ze, in 't bloed vertreên, op 't aardrijk uitgestrekt;
Maar, drink dit bloed, zegt God, gij zult er in herleven:
Hij zal zijne eeuwige eer aan anderen niet geven:
Hij zelf, Hij komt, opdat Hij uwe ketens slaak',
En alreeds opent Hij de schatten zijner wraak!"

Nu schoot de dag omhoog: de weggetrokken dampen
Vertoonden de woestijn, waardoor aan al zijn rampen
En PHARO's razernij eens Israël ontvlood,
't Gegolf der Roode zee, die hun een doortogt bood,
En, schittrend beeld van God, die tot hen neêr kwam dalen,
De zon op Sinaï brak uit in al haar stralen.
Op dit gezigt greep hem de geest des Heeren aan.
Met uitgestrekten arm scheen hij den grond te ontgaan,
Bij 't stralen van zijn kruin, bij 't vliegen van zijn haren
Bleef hij met gapend oog op 't verre luchtruim staren,
En of een geestenheer kwam dalen naar beneên,
Zoo was 't geklepper veler vleuglen om ons heen.
Ik sidder, en voor hem ter aarde neêrgevallen,
Hoor ik met forsche stem dees woorden om mij schallen:
„O God! ik zie uw kruis verschijnen in de lucht!
'k Zie satan die daarvoor in donderwolken vlugt:
De toovertroon verzinkt, wien aarde en zee behoorde.
Wie is die groote reus, die voorttreedt uit het Noorde?
Hij overstapt 't gebergt, stort steden in zijn vaart,
En krijgt een oogenblik Gods alvernielend zwaard.
O zee, ontelbaar als uwe opgeworpen zanden,
Verschriklijk als uw stem, weergalmend langs de stranden,
Zoo is 't gedruis, 't getal dat zijn bevelen hoort:
JEHOVAH's reddingsspan rolt in hun drommen voort.
Daar storten ze in, o Rome, uw hooge tempeldaken!
De stofwolk rijst omhoog: ik hoor de pijlers kraken:
De Dagon, dien ge aanbadt, valt op 't gebluscht altaar.
Van zijn gewelf gevolgd, in stukken uit elkaâr."

Rijs op, nieuw Sion, rijs! zet op de kroon der aarde!
Uw wet, het woord van Hem, die 't nieuwe menschdom baarde,
Gaat uit: de koningen staan dienend voor uw voet,
't Verwijderdst eiland juicht en schatert op uw groet;
De volkren stroomen in gezangen naar uw veste.
Een stem gaat uit het Oost, een stem daagt uit het Weste,
Een stem komt uit het Zuid, een stem komt uit het Noord:
Dank, liefde en eer aan God! Hij bragt dit wonder voort!"

Alstoen gevoelde ik mij van zijnen vinger raken.
Nog scheen in hem het vuur der profecij te blaken:
„ Snel voort, (sprak hij) snel voort, ik hoor de krijgstrompet!"
En leidde mij, hoe ook van zijne taal ontzet,
In haast de bergkruin af: deed straks de keemlen zaadlen;
Bragt zelf den waterzak, en brood ons aan en daadlen,
En wat ik hem bevroeg, of dankte, op ieder woord
Ontving ik geen bescheid, dan: „ Ga en spoed u voort."
Ik ben op zijn bevel toen ijlend heengetogen,
Niets zag ik meer: 'k had slechts ANTONIUS voor oogen,
En bij mijn wederkomst riep reeds van wijd en zijd'
De dappere CONSTANTIJN zijn benden tot den strijd.

C. BROEKE. *(Fragmenten van een onuitgegeven heldendicht, vroeger reeds geplaatst in de Middelaer* 1841.)

# LYRISCHE EN DRAMATISCHE DICHTSOORT.

## DE RIJNSTROOM.

AEN JOHAN WOLFARD, HEER TE BREDERODE, VRIJHEER TOT VIANEN.

---

Doorluchte Rijn, mijn zoete droom,
Van waer zal ik u lof toezingen?
Mijn trekkende geboortestroom,
Gy komt uit Zwitsersche Alpes springen;
Als hooftaêr der begaefde Euroop,
De Donau, uw afkeerigh broeder,
Nam oostwaert op zijn' snellen loop,
Gy noortwaert; toen een zelve moeder,
Begort van regen, ys en sneeuw,
U baerde voor zoo menige eeuw.

Germanje lagh noch wilt begroeit
Van zijn Hyrcynsche wilde wouden,
Tot dat het namaels wiert besnoeit,
En door de tucht in toom gehouden.
Ten leste dorst gy, strijtbre Rijn,
Den Tiber op zijn feest bestoken;
Die voor u neegh, toen Konstantijn,
Van uwen oever opgebroken,
Ging strijken met den ouden roof
Van Rome en 't Heidensch bygeloof.

Gy naemt het juk van Kristus aen.
Men hoorde uw vrolijke oevers schateren;
En scheent de heilige Jordaen
Te tarten met gedoopte wateren.
Het Kristensch Kruis viel uwen rugh
Zoo zwaer niet, als wel eer te dragen

Den last vau Cezars legerbrugh,
En Drusus, die u dede klagen
Om vijftigh sloten, zwaer van steen,
Gebouwt langs uwe kanten heen.

Maer uw geloovigh Kristendom
Beproeft wert, als het gout in d' oven,
Toen Attilaes verwoede trom
't Geruisch uws waters quam verdooven,
En verfde met onnozel bloet
En damde uw kil met kuische dooden,
En trapte met een' dronken voet
Op woeste steden, leegh gevloden;
Of brande uw hair af met zijn toorts,
Beklat en druipend van veel moorts.

Gy schreide met een heesche keel
Den hemel aen, om troost verlegen;
Die zond u Karel, 't Rijksjuweel:
Dees kon d' onveilige oevers veegen
Van onduitsch en baldadigh schuim,
Gelijk nw Konstantijn voorheenen.
Toen kreeght gy uwe randen ruim,
En zamelde uw verstroide steenen,
En zaeght dien helt vol godesvrucht
Zijn' lusthof planten in uw lucht.

O onvermoeide molenaer,
O stedebouwer, schepedrager,
O rijksgrens, schermheer in gevaer,
Wijnschenker, veerman, oeverknager,
Pappieremaker, schaf pappier,
Daer ik uw glori op magh schrijven:
Uw water dat ontvonkt mijn vier.
Mijn zinnen in uw wedde drijven,

En spelen als een dartle zwaen,
Verlekkert op uw wijngertblaên.

Gy schijnt een aerdsche regenboogh,
Gekleet met levendige kleuren,
En tart den hemelschen om hoogh,
Die hierom nijdigh schijnt te treuren.
De blaeuwe en purpre en witte druif
Verciert uw stedekroon en lokken,
En muskadelle wijngertkuif;
De vlieten staen met wijngertstokken
Rontom u, druipende van 't nat,
En offren elk hun watervat.

Daer is de Main, een pijnberghs zoon,
De Moezel met haer appelvlechten,
De Maes, die met een myterkroon
Om d' eer met onzen Rijn wil vechten,
De Roer, die 't hair met riet vertuit,
De Nekker, met een' riem van trossen,
De Lip, gedost met mosch en kruit
Van overhangende eike bosschen,
En duizent andren min van roem,
Bekranst met loof en korenbloem.

Gy strekt de voeten aen 't geberght.
Daer zich de Zwitsers in bescharmen,
Wanneer men hen om oorlogh verght:
Gy grijpt de Noortzee met uw armen,
Waerin het heldeneilant leit,
Daer Bato zich ter nederzette,
En dat zoo schuw van dienstbaerheit
Uitheemsche bekkeneelen plette,
En deê gevoelen, dat de Rijn
Geschapen was om vry te zijn.

Gy slingert, als de Grieksche slang,
Uw blaeuwe krullen om de struiken,
En groene bergen, breet en lang,
En zwelleght in zoo veele kruiken
Van stroomen, dat uw lichaem zwelt
Van waterzucht, en parst de planten,
En schuurt zoo menigh vruchtbaer velt,
En knabbelt aen de ruige kanten,
Nu tusschen bergh en krommen bult,
Nu door een dal, met wijn gevult.

Al is u eene keel verzant,
Die 't huis te Britten plagh te schaven,
Dat nu verdronken leit op strant;
De Lek en Yssel doorgegraven
Vergelden dubbel deze schaê,
En leiden u met hooge dijken
In zee; op dat uw ongenaô
De vlakke beemden niet koom' strijken
Met macht van regen, en gewelt
Van sneeuw, dat in de zonne smelt.

De heldere en starrelichte vliet,
Die door den hemel vloeit by duister,
Is d' Italjaensche Padus niet,
Noch ook de Nijl, Egyptens luister;
Neen zeker, 't is de rijke Rijn,
Wiens visschen, met een wuft gewemel,
In 't onbevlekte kristalijn
Van eenen onbetrokken hemel,
Met zilvre schubben zilverklaer
Als starren dolen, hier en daer.

O zuivre en blanke Rijnmeermin,
Die my tot stervens toe kunt kittelen,
Gy helpt veel zielen aen gewin,

En menigh Graef aen eeretittelen,
En landen aen een' hoogen naem.
Hoe menigh heeft u overtogen,
En met uw' rant bepaelt zijn faem?
Hoe dikwils zaeght gy met uw oogen
Het hooghgeboren Hollantsch bloet,
En voelde in 't water zijnen gloet?

Het zy ik dan mijn oogen sla
Op uw bisschoppelijke torens;
Of met een lent van vaerzen ga
Bevlechten uwe zilvre horens;
Of volge uw' wuften ommezwaey;
Of zinge op 't ruisschen van uw baren;
Of huppele op mijn Keulsche kaey;
Of koom door Bazel afgevaren,
Daer gy Erasmus grafsteê kust,
En wenscht het wijs gebeente rust;

Het zy gy 's Keizers vierschaer schaeft
Te Spier, dat zwart van pleiters grimmelt,
Daer Themis grijs en afgeslaeft
Bekommert zit, en 't pleit beschimmelt;
Het zy gy brult in 't Binger loch;
Of Neêrlant drenkt met volle vaten,
En groeien doet van wijngertzogh,
En ydle en zotte zorgen haten;
Uw vocht bestelt mijn veder inkt,
Tot dat ze in zee met u verdrinkt.

Maer, och! ik schrey mijn oogen uit,
En zal noch in een' vliet verkeeren,
Om dat 'er zulk een Hydra spruit
Uit kerkgeschil en haet van Heeren;
Een helsche Hydra, vol vergift,
Die 's Rijns gezonde en zoete boorden

Vergiftight, en gansch Duitschlant schift
En groeit in onverzoenbre moorden.
Een lang gewenscht Verlosser vaegh'
Het Rijk van 's Rijks vervloekte plaegh.

Hoe moedigh zal de Rijnsche Lek
Al schuimend bruizen langs Vianen,
Wen Wolfard, wachter van ons hek,
En d' eere der Nassausche vanen,
Een jonge zoon geboren wort,
In wiens gemoedt de goude zeden
Der overouderen zijn gestort,
En 's Vaders strenge dapperheden;
Een telgh die weder bloeien doe
Den grijzen stam van Brederoê.

De Rijnsche Lek die teere rank
Daer na met zachter tong zal lekken,
En vrolijk wiegen zonder dwangk;
Om met haer schaduw te bedekken
De Moeder, die nu met een schaer
Van schoone dochtren dezen zegen
Verbeit, en wenscht om 't blijde jaer,
Gelijk een roozengaert om regen.
De hemel bouw dien vruchtbren hof,
En hellep my aen Wiegestof.

J. VAN DEN VONDEL. *(Lierdichten.)*

---

## DE ZEELEEU OP DEN TEEMS.

---

Ik de Koning van de Britten,
Ben door openbaere blijk
Gode zelf alleen gelijk,
Dat 's gerust en stil te zitten,

Aen te zien, in top gevoert,
Hoe 't zich al rondom my roert:
Want van Kalis tot aen Doever
Hangt ons waterketen vast,
Dat 'er niet een enkle mast
Doorsluipt tusschen elken oever,
En ons dondrende metael
Brant al 's aerdtrijx kusten kael.
Thetis offert ons haer' vollen
Schoot, van schatten overlaên,
En de vader Oceaen
Moet zijn wateren vertollen,
Zwichten voor ons zeegewelt,
Dat den zeegoôn wetten stelt.
Zoo sprak Karel, trots gezeten
Op den troon, daer onlangs prat
Zijn onthalsde vader zat:
Doch die treurrol scheen gesleeten,
Schoon de stam van Stuard leert
Hoe het weereltsdom verkeert.
d' Allerhooghste, die met wenken
In een' oogenblik het al
Wat zich opblaest brengt ten val,
En verwaentheit in kan schenken
Wat zy anderen bereit
Hoorde dees vermetenheit.
Hierop bruist de vloot der Staeten
Naer den Teems, daer Brittenlant
Trots zijne ysre keten spant :
Maer wat kan een keten baeten,
Als de Leeu van Hollaut brult,
En de zee met dootschrik vult?
Hy rukt stael, als ragh aen flarden,
Sloopt kasteelen langs het strant,
Steekt met zijn gezicht den brant

In de schepen. Wie kan 't harden!
  Voor het vier van 't leeuwenoogh
  Vlieght het magezijn om hoogh.
Karel, die de trotse schepen
  Zaeght verbranden in uw nest,
  En uw zeeslot, 's nabuurs pest,
Met een' klaeu naer Tessel sleepen,
  Zeghme, ô scherpe waterroe,
  Hoe was toen uw hart te moe?
Toen de Zeeleeu uwen standert
  Streek, en zonder schrik en schroom
  U braveerde op uwen stroom,
En Breda, van toon verandert,
  Leerde zwichten voor dees kans,
  Van onsterfelijken glans?
Riddert vry met kousseband en:
  RUITER, GENT, en Ruwaert WIT
  Toonen u het rechte pit
Van 's lants adel, die de tanden
  Den verwaenden hoogmoet biet,
  Die noch Godt noch mensch ontziet.

MDCLXVII.

J. VAN DEN VONDEL. *(Zegezangen.)*

---

## VRIJHEID.

*Odi profanum vulgus.*
HORATIUS.

Het oproer heeft zich door de volken
  Als een verslindend vuur verspreid!
Een woeste kreet heeft tot de wolken
  Zijn daverenden galm verbreid!

Een leus van waanverstand en logen
Verrijst Godlasterend ten hoogen;
En 't zinneloos Euroop juicht toe!
't Juicht toe, en ziet met gretige oogen
Naar 't uur uit, dat een gruwzaam pogen
Het in den afgrond zinken doe!

Om Vrijheid schreeuwen die verwaten,
Om Vrijheid, bandloos als de orkaan,
Die uit zijn kerker losgelaten
Een halve wereld doet vergaan!
Om Vrijheid — van de hemelwetten!
Om Vrijheid — de onschuld te verpletten,
En wat hun driften weêr durft biên!
Om Vrijheid — Koningen te moorden,
En smaad te werpen op Gods woorden,
En geen Jehovah meer te ontzien!

Geen Vorsten! Het zijn dwingelanden!
Geen God! ook Hy is een tyran!
Geen plichten met haar slaafsche banden
De Wijsbegeerte gruwt er van!
Neen! weg met tronen en altaren!
Worde in het bloed der martelaren,
(Vermeetle dienaars van hun plicht!)
Hun allerlaatste puin verslonden,
En op den bodem, waar zij stonden,
De kerk van Lucifer gesticht!

Gaat! hemelstormers onzer dagen!
Poogt op het voorbeeld van uw' Held
Op God de zege weg te dragen,
Het zij door list dan, of geweld!
't Zij met de wapens in de handen,
Waarmêe hy God waande aan te randen,

En openlijken oorlog deed!
Of met den slangenhuid omtogen,
Die 't eerste menschenpaar bedrogen,
En meêgesleept heeft in zijn leed!

Gaat! om de Godsdienst uit te roeien,
Moet ieder middel dierbaar zijn!
Uw zwaard doe bloedrivieren vloeien!
Uw tong verspreide haar venijn!
Bedwingt de snood verleide volken
Met moordschavotten en met dolken,
En wringt den gorgel dicht der deugd!
Of dooft met ijdlen praal van klanken
De Goddelijkste waarheidsspranken
In 't argelooze hart der jeugd!

Veroveringen zult gy maken!
(De Hemel heeft het voorbestemd!)
Tot dat de Wreker zal ontwaken,
En d' opstand van Zijn schepping temt!
Die tijden zullen zich vervullen!
De Leeuw der gramschap Gods zal brullen,
En u verstijven doen van schrik!
En uw rampzaal'ge volksverlichting,
En uw verfoeibre waanzinstichting
In 't niet doen zinken met één blik!

Want Hy, Hy leeft, de God der Goden,
De Heer, de Rechter van 't Heelal,
Die de overtreding van de snooden
Duldt en herstelt, maar straffen zal!
Wee u! Hy leeft, de onzichtbre Koning,
Die Dagon in zijn Godenwoning
Tot stukken brijzelt zonder strijd!
Ontbindt u, woedende kohorten!

Want ook uw Dagons zullen storten,
  Afgodendienaars van mijn tijd!

Maar gy! onnoozlen en verblinden,
  Wie een misbruikte naam verleidt,
Die Waar- en Vrijheid waant te vinden
  In 't spoor der ongerechtigheid!
Breekt los in 't eind van uit die banden,
Waar filozoofsche dwingelanden
  Uw ziel in boeien aan den grond!
Rukt af den blinddoek van uw oogen!
Aanschouwt de waarheid in den hoogen!
  Aanbidt den God, die ze u verkondt!

Aanbidden, loven, en gelooven:
  Ziet daar den sleutel van 't Heelal!
De zon van kennis, die van boven
  Op den getrouwen stralen zal!
Ten spijt van dwaze Liberalen,
Den dwang, de drogreên, en het smalen
  Waarmeê zy heerschen over de aard,
Aanbidden, loven, en gelooven,
En hun ontmenschte leus verdoven,
  Dit is een Vrijheid, onzer waard!

Voor mij! één doel slechts heeft mijn leven!
  Eén uitzicht vult geheel mijn ziel!
En moog my de adem eer begeven,
  Dan dat dit uitzicht my ontviel!
't Is: met der Dichtkunst geestverrukking
Het Ongeloof en zijn verdrukking
  Om ver te stoten van zijn' troon!
Hy, die de Goliaths doet treffen,
Kan de aard van 't ongeloof ontheffen
  Door éénen dichterlijken toon!

I. DA COSTA. *(Poëzy.)*

## DE RUITER.

---

Wie is die stervling, op wiens schoudren
  Een volk zijn' roem vertrouwt? — die Held,
Die, voor een lange rij van oudren
  Zijn deugden en triumfen telt?
Die, eer een jaarkring is gesloten,
Vereende koninklijke vloten
  Tot driemaal met eeh' wenk bedwingt,
En, in het barnen der gevaren,
Den ijzren schepter van de baren
  Aan 't siddrend Albion ontwringt?

De grootheid baant hem nieuwe wegen.
  De zege licht zijn kielen voor.
Wat woedend noodlot hem bejegen',
  Hij breekt er met zijn donders door.
De fierheid blikkert op zijn wezen;
De moed is uit zijn oog te lezen;
  Regtvaardigheid bestiert zijn daân.
Een vaderland verheft zijn waarde,
En 't onherbergzaamst oord der aarde
  Vangt op zijn' naam een' lofzang aan.

Hier rijst een troon op zijn bevelen,
  En schijnt op de eeuwigheid gegrond;
Daar zwijmelt voor zijn zeekasteelen
  Een zetel, die op rotsen stond.
Europa's scheptervoerders staven
Zijn' roem met vorstelijke gaven,
  En oogsten van hun giften eer.

En de Afrikaansche plunderstranden
Zien in den Held een godheid landen,
En knielen voor zijn grootheid neêr.

De zee, die, onder 't grootsch bedwingen,
Hem haren eerbied waardig schat,
Omvat zijn' roem met de eigen kringen
Daar zij den aardkloot mede omvat.
De waarheid durft zijn' lof vermelden:
Zij heeft, aan 't hoofd der ware helden,
Zijn' naam voor de eeuwigheid geboekt.
En de eigen naam vertoont den stempel
Der deugd, die in haar' achtbren tempel
Vergeefs een eedler stervling zoekt.

o Vaderland, te regt vermeten
In zee bij zee op uw gebied!
Zoudt gij uw' grootsten Held vergeten?
Noemt reeds uw hart De Ruiter niet? —
o Ja, ik zie uw tranen vloeijen;
De paarlen, die zijne asch besproeijen,
Getuigen wat hij heeft verrigt.
o Dankbre Belg! die eedle smarte,
Die stomme taal van 't zwellend harte,
Verdooft het klinkendst lofgedicht!

Met regt verheft ge u op zijn' luister:
Doorzoek vrij 's werelds heldenrij,
Bij hem wordt Griek en Romer duister,
Gij vindt geen' held zoo groot als hij!
Geen' held, die voor zijn landgenooten
Zijn bloed zoo heerlijk heeft vergoten;
Geen' held, zoo rijk in eertropheên;
Geen' held, die voor uw vlag kon beven,

Waar hem zijn eigen roemrijk leven
Geen enkle poging waardig scheen.

Zoo ooit de trotsche stem der volken
Uw magt beschimpt, uw krijgsdeugd hoont,
De nijd herzinkt in 's afgronds kolken,
Wanneer gij de asch van Ruiter toont;
Van Ruiter, wien de Belg kon telen,
Die in het oog van werelddeelen
Een God geleek in menschenschijn;
Van Ruiter, die, op duizend paden,
Getoond heeft in ontelbre daden,
Hoe groot een Batavier kan zijn!

Dat andren Cesars tombe sieren,
Ik staar zijn grootheid aan, en ween.
'k Bewonder in zijn zegevieren
De blindheid van 't geluk alleen.
't Geluk in de uitkomst, hier beneden,
Door 't blinde menschdom aangebeden,
Vormt dikwerf den veroveraar;
't Geluk, dat snoodaards durft beloonen,
Dat op schavotten voert of troonen,
Den held maakt of den moordenaar.

Neen! hooger klimt De Ruiters waarde;
't Geluk heeft nooit zijn taak verrigt:
Hij is zijn' roem, aan 't eind' der aarde,
Zich zelv', alleen zich zelv', verpligt.
Geen afkomst kon hem aan doen hangen,
Geen goud de plaats van deugd vervangen;
Met niets, dan met zijn' moed bedeeld,
Heeft Ruiter 't hachlijkst spoor gekozen,
Zich zelv' geschapen, 't goud doen blozen,
En d' adel uit zijn deugd geteeld.

Van hier die kracht, hem bijgebleven,
Waar minder stervling 't noodlot vreest;
De deugd is boven 't lot verheven,
Zij blinkt in wrangen onspoed 't meest.
Een Marius, beroofd van vrinden,
Carthago! op uw puin te vinden,
Heeft meer, dat mijn bewondring roert,
Dan Marius, in blijder uren,
Door Romes schaterende muren,
Op een triumfkar omgevoerd.

Zoo moest de nood den Held verrijken,
Hoe fel een storm zijn kiel bestreê:
De outstoken zee zag Ruiter wijken,
Maar heel zijn roem week met hem meê.
De vijand twijfelt, of zijn zegen
Zoo grootsch een neêrlaag op kan wegen,
En hoort, dat hem 't heelal verlaat:
Zoo wijkt de donder in den hoogen,
Maar blijft de stem van 't Alvermogen,
Die woud en rots te morsel slaat.

o Heerlijk voorwerp mijner zangen!
Waar vindt mijn nimf geen nieuwe stof?
Mijn taak is naauwlijks aangevangen,
En reeds verzink ik in uw' lof!
In 't Oosten, Westen, Zuiden, Noorden,
Aan 's werelds halfverschroeide boorden,
Alom zie ik uwe eerzuil staan.
o Neêrlands Held! o roem der Helden!
Wat lied kan uw waardij vermelden?
Wie volgt u op uw gloriebaan?

Vergeefs poge ik de snaar te dwingen,
Zij weigert mij een' toon, zoo hoog;

Mijn lier kan halve goden zingen,
Maar Ruiter schemert voor mijn oog!
Uit de allerlaagste bezigheden
Het eerspoor ijlings ingetreden;
Held, wijsgeer, vader, echtgenoot,
Vriend, burger, christen — alles tevens!
Een waardig perk voor duizend levens,
En altijd Ruiter — altijd groot!

o Gij, zoo duur aan hem verbonden,
Gij, Nederland! vervang mijn lied:
Verhef zijn deugd uit duizend monden,
Zoo ver de zee uw wimpels ziet!
Neen! — eedler loon moet hij verwerven;
Hij waande voor een kroost te sterven,
Dat voor geen volk op aarde zwicht,
Dat elk van ons dien waan regtvaardig'!
Zie daar een loon zijn grootheid waardig,
Zie daar zijn heerlijkst lofgedicht!

R. FEITH. *(Oden en Gedichten.)*

## AAN EEN VERRADER DES VADERLANDS.

't Was nacht, toen u uw moeder baarde,
Een nacht, zoo zwart als immer was;
Een heer van helsche geesten waarde;
't Gevogelt liet een naar gekras
Door 't aaklig woud, tot driemaal, hooren,
De zee werd woedend, klotste en sloeg,
Dat zelfs, tot in de hemelkoren,
Den englen schrik in 't harte joeg.
Uw moeder zag u — en het leven

Ontvlugtte aan heur benepen hart.
Uw vader schrikte — stond te beven —
Zeeg neêr — verwonnen door de smart,
Wanneer een stem, gelijk een donder,
Klonk door het huis, dat u ontving:
„ Dat elk zich van dit kind afzonder'!...
„ Natuur wrocht hier een' aterling.
„ Zij heeft hem, tot een straf der volken,
„ In 's hemels grimmigheid, gebaard.
„ De snoodste geest uit 's afgronds kolken
„ Zal hem geleiden op deze aard.
„ Hij zal zijn Vaderland verraden!
„ De Vrijheid trappen op de borst!
„ Geen goud zal ooit zijn ziel verzaden,
„ Die steeds naar meerder schatten dorst.
„ Hij zal, kan 't slechts zijn heblust voeden,
„ Een vuige slaaf der Vorsten zijn.
„ Waar hij onschuldigen ziet bloeden,
„ Daar zal zijn vreugd en wellust zijn.
„ Zijn gansche ziel zal valschheid wezen,
„ Zijn mond een kerker vol bedrog.
„ Zijn helsche ziel zal niemand vreezen,
„ Steeds juichend denken: *'k werke nog!...*
„ Gij zoudt vergeefs zijn werking storen,
„ Vergeefs is hier een forsch geweld.
„ Tot ramp voor 't Vaderland geboren,
„ Is hij ten vloek des volks gesteld!"

Verrader! monster! vloek der aarde!
Vernederd schepsel der natuur!
Gods wraak, die u tot heden spaarde,
Verdelge u eens door 's hemels vuur!...
Maar neen! — zij doe u slechts beseffen,
Hoe gruwlijk uwe daden zijn:
Geen bliksemvuur kan feller treffen —

Geen donder meer verschriklijk zijn.
Dan zal uw ziel zich krimpen, wringen,
Gevoelen wat haar wezen is,
En, in die felle folteringen,
Gevoelen wat de Godheid is!
De jongste dag, die ooit zal dagen,
Lees dan nog op uw aaklig graf:
„ Hier ligt de vloek van vriend en magen,
„ Die 't Vaderland den doodsteek gaf!"

J. BELLAMY. *(Gedichten.)*

## DE TOONKUNST VAN HAYDN.

Licht, maar met donkerheid omgeven,
ô Toonkunst, is uw grondgebied.
Wij hooren 't om ons henen zweven,
Wij voelen 't krachtig in ons leven;
Maar 't stoflijk oog bereikt u niet!

Gelijk een geest, waart gij in 't duister,
Met ongeziene pracht en luister,
En met een nevelwolk omgord;
Maar fonklend zijn de onzigtbre stralen,
Die ge in de harten neêr doet dalen,
Waarin gij trillend nederstort.

Ons aanzijn is een weefsel snaren,
Maar dat bezield is, voelt, en leeft,
Op 't minst geritsel weêrklank geeft
En, met uw' galm omhoog gevaren,
Met u eenstemmig trilt en beeft.

Het heer der driften stemt de toonen
Van 't kunstig weefsel, waar ze in wonen,
Waarin zij sluimren of, ontwaakt,
Met onweêrstaanbre branding woelen,
En 't leven sterker doen gevoelen,
Wanneer 't in volle werking blaakt.

Dit hoog gestemd, inwendig leven,
Dat ons in hooger' kring doet zweven,
Of nederbotst in lager' sfeer —
Dat ons verheldert of doet treuren,
Schetst gij ons, toonkunst, met uw kleuren,
In u hervinden wij ons weêr. —

Te arm, al te onmagtig zijn de talen,
Om 't innerlijk gemoed te malen,
Of in het diepst van 't menschlijk hart
Met wissen uitslag door te dringen;
En de eindelooze wijzigingen
Der hoop en vrees, der vreugde en smart,
Te volgen in haar kronkelingen.

De toonkunst slechts doorziet het spoor,
Van 't wonderoord, waarop wij staren,
Dringt tot zijn' diepsten schuilhoek door,
Doorwoelt en schudt de fijnste snaren
Van 't menschlijk hart, dat hijgt, en smacht,
En dorstend op haar' invloed wacht.

Volstemmig trilt het met haar toonen;
Het volgt haar leiding zonder dwang;
't Weêrkaatst den galm van haar gezang;
't Schijnt in haar klankenwolk te wonen;
Het giet zich met haar stroomen uit,
Smelt in den vloed van 't maatgeluid,
En blijft er vastgekleefd aan hangen.

Geen zangtoon, die bedwelming teelt,
De ziel verdooft, slechts de ooren streelt,
En 't hart bewustloos houdt gevangen;
Geen wild geruisch, dat magtloos woelt,
En, daar het verder niets bedoelt,
Ons tergt, door onvoldaan verlangen....
Is 't voorwerp, daar de kunst naar streeft,
Waarin zij ademt, waar ze in leeft. —

Neen! — Hooger doel bestiert haar pogen:
Zij wil de ziel, aan 't stof ontboeid,
Van tintlend hemelvuur doorgloeid,
Door 't edelst zelfgevoel verhoogen. —

Zoo zag haar HAYDN. — Door haar gunst
Bestraald, vond hij 't geheim der kunst
En 't voorwerp dat zij poogt te naderen,
Wanneer haar taal de ziel verheft,
En schokt, en elke zeauw treft,
En fonklend stroomt en bruist door de aderen.

Dat voorwerp is het menschlijk hart,
Ten speelbal aan de vreugd of smart,
Waar liefde en haat den schepter voeren,
Waar 't medelijden, naast de wraak,
De wanhoop, naast het zoetst vermaak,
Den menschelijken geest ontroeren.

Dit staâg verwisselend tooneel
Schetst ons, ô HAYDN, uw penseel
Met stoute verwen, en naar 't leven:
Het ruischt ons als een stroom voorbij;
Wij zien het hoorbaar schilderij
Ons, tintelend, voor de oogen zweven.
Het houdt ons aan zich vastgeklemd,
't Gemoed is in zijn' toon gestemd,

En diep in 't klankenmeer bedolven;
Al wat in ons gevoelt, wordt oor,
De denkkracht zelfs schijnt slechts gehoor,
En zweeft wellustig op zijn golven.
't Gedachte en denkende wordt één,
En spoedt zich naar één' oorsprong heen.

Geen zang, wiens dartle beuzelingen,
In flikkerenden tooi gehuld,
Met bonte kleuren aangevuld,
Opééngehoopt, elkaâr verdringen,
In denkbeeld arm, in toonen rijk,
't Gedachteloos gesnap gelijk,
In keur van woorden voorgedragen;
Maar dat gevoel, en hoofd, en hart
Verbijstert, afmat en verwart,
En slechts aan dwazen kan behagen —
Dien zang, ô HAYDN, kent uw lied,
In zijn verheven strekking, niet. —
Gij denkt — en schildert uw gedachten,
Verstaanbaar voor 't verrukt gevoel.
In vinding rijk, en stout in doel,
Houdt gij, met onweêrstaanbre krachten,
De ziel aan uwe taal geboeid;
Gij doet verbeelding, die ge ontgloeit,
De leiding uwer toonen volgen. —
Wij smelten weg: het koudst gemoed
Vloeit, en ontdooit zich in den vloed,
Waarin uw kunst ons houdt verzwolgen.

Gij maalt de onzigtbere natuur,
Haar levensadem, kracht en vuur,
't Inwendige bestaan der dingen,
Waarvoor de schilder magtloos knielt,
Waarin zijn oog niet door kan dringen,
Als hij het doode doek bezielt. —

Hij ziet den schijn, waarvan het wezen
Harmonisch door uw toonen straalt.
Al wat door omtrek wordt bepaald,
Doet ons het eindige slechts lezen. —
Natuur! — Hoe doods, en zonder stem,
Hoe onbezield spreekt gij tot hem,
Wiens oog, wreedaardig digtgesloten,
Nog nooit uw' heldren zomerdag,
Nog nooit uw' blikkrend leven zag,
Nog nooit uw wezen heeft genoten!

't Gezigt, alleen, merkt niets dan schijn,
't Gevoel niets dan vermaak of pijn,
De reuk en smaak een zinloos prikkelen;
't Gehoor alleen, ziet in 't heelal,
Een stel van krachten zonder tal
Zich vol gevoel en vuur ontwikkelen.
't Oor voelt het beeld van elke kracht;
Het ziet natuur, in staâge dragt
Voortbrengend, en zelf voortgebragt,
Door 't grensloos ruim, het oord der zinnen,
Zich, in haar eindloosheid slechts één,
Langs 't spoor der wentlende eeuwen heen,
Vol orde en harmonie ontginnen.
Bij 't vlammend geheimzinnig licht,
Dat voortschiet als een bliksemschicht,
Die blikkrend straalt in 't tastbaar duister,
Aanschouwt het oog der ziel den glans,
Den aldoortintelenden luister
Eens ongekenden hemeltrans. —

Hier schetst geen beeld, geen woord, geen teeken,
Den vuurstroom, die 't heelal bezielt,
Waardoor een heer van krachten krielt,
En woelt, en weemlend door komt breken.

Die beeldspraak wijst geen Schilder aan,
Geen Dichter doet zich hier verstaan —
Hier — kan alleen de toonkunst spreken.

Gij spreekt die beeldspraak, HAYDN! — Gij,
Gij doet die hoogre poëzij,
Die krachttaal stout ten hemel stijgen;
Die taal, die 't voorwerp, dat ze schetst,
Diep in 't inwendig zintuig etst,
En wat haar weêrstand biedt, doet zwijgen.
Uw kunst vervult het hart en oor,
Dringt tot ons hooger wezen door;
Een eedler aanzijn doet ze ontwaken:
Ze ontrukt het aan zijn sluimering,
En voert het op in hooger' kring,
En doet het leven sterker blaken. —

Wanneer gij 't lied der schepping zingt,
Uw harmonie de harten dwingt,
Om naar uw' tooverzang te hooren,
Dan baadt ons hooggestemd gemoed,
Vol wellust, in uw' klankenvloed;
Schijnt in zich-zelve diep verloren:
Een zintuig slechts, ziet, voelt en hoort
't Almagtig albezielend woord:
„Het zij!" — Wij zien den Chaös baren;
't Licht rijst van uit dien nacht omhoog,
't Zwerk scheurt, wij zien van 's hemelsboog
Een duivlenheer ten afgrond varen.
Wij zweven met het Englenkoor,
Al juichend, lucht en wolken door,
En aan de scheemrende oosterkimmen,
Zien we uit den eersten dageraad,
Vol jeugd en vrolijk van gelaat,
De maagdelijke dagtoorts klimmen.

Verstand, gevoel, verbeeldingskracht,
Zijn onderworpen aan uw magt;
't Is of uw kunst de ziel omvademt.
Uw zangtoon streelt, en vult, en voedt,
En drenkt het luisterend gemoed,
Dat trillend naar uw' maatslag ademt.

Het ademt vrij. — 't Vloeit ongestoord
Met iedren slag harmonisch voort,
En volgt het wisselend accoord,
Waar ook uw kunst het wil geleiden.
Het zij haar stroom de vreugd gebied',
Of treurig in haar bedding vliet,
Of over boord en oevers schiet,
Door rotsen of langs klaverweiden;
Wij volgen 't klaterend geschal,
Dat nęêrstort als een waterval,
Of, door een draaikolk ingezwolgen,
Met doffe borling nederdringt,
En zich ten diepen afgrond dwingt; —
Waar heen uw vloed zich neigt — wij volgen.

Die adem Gods, die 't ZIJN gebiedt,
Bemerkt het grove zintuig niet;
Hij klinkt in 't wentelen der sferen,
Het heemlenheer hoort naar die stem,
Eert zijn bevel en antwoordt hem;
't Verkondigt luid den lof des Heeren.
Wij hooren 't niet : — zijn handenwerk
Klinkt voor ons eindig oor te sterk,
Als de Almagt dreunt uit duizend monden,
Of ruischt te liefelijk, te zacht,
Als 't bij een' stillen zomernacht
Zijn vaderliefdo komt verkonden;
Maar, HAYDN! in uw godlijk lied

Miskent ons oor die Godsstem niet:
Ontzaglijk rolt ze in 't ruim der heemlen,
Zij kirt in 't zalig duivenpaar,
Verheft ons met den adelaar,
En, albezielend, zien wij haar
In 't zwevend heer der vooglen weemlen.

Natuur is vol van levenskracht.
't Heelal, met godlijk zaad bevracht,
Kwijnt, zucht, en hijgt, en zwoegt naar 't leven;
Het zwelt in ongekenden gloed,
Wij zien 't, in godlijk' ethervloed,
Vol aandrift naar de toekomst streven.

J. KINKER. *(Gedichten.)*

---

## HET GELUK.

---

ô Stervling, nietig en vermetel!
Wat klaagt ge, morrend, om uw lot?
En hoont zelfs op zijn' heilgen zetel
Den heilgen, vlekkeloozen God?
Wat doet uw borst zoo rustloos hijgen?
Wat wenscht ge, al zwoegend, te verkrijgen?
*'t Geluk, dat altijd heerlijk schijnt?*
Een luchtbel tracht ge natejagen;
Ge grijpt ..... en ach! gij durft het wagen
De hooge Godheid aanteklagen,
Wanneer die bel in damp verdwijnt.

Hoe! de eeuwge God, wiens magt en goedheid
Aan u het aanzijn schonk uit niet;
Die bronnen van verheven zoetheid
Weldadig voor u stroomen liet;

Die onuitputlijk is in liefde;
Wiens vaderhand, wanneer ze griefde,
 Ook balsem aanbood voor de pijn;
Die vreugd en droefheid wijslijk mengelt,
Door lijden harten zamenstrengelt,
En reeds op de aard den mensch verengelt,
 Zou 't voorwerp van uw klagten zijn!

Neen! ken Hem nader, die de wereld
 Met de eêlste gaven rijk bestrooit;
Het prachtig firmament beperelt,
 Het oost met gloeijend purper tooit;
Die geurge bloemen, vruchtbre kruiden
Bewasemt met den gloed van 't zuiden,
 Dien gloed door zefiers adem koelt;
Van wien we, brooze stervelingen,
Steeds onverdiende gunst ontvingen,
En, boven gunst en zegeningen,
 Een hart, dat zijn geluk gevoelt.

Dat hart is meer dan goud en schatten,
 Dan koningskroon en schepter waard;
't Kan werelden in zich bevatten,
 En gloeit nog op het puin der aard'.
Wanneer u Rafaëls vermogen
Of Mozarts kunst hield opgetogen,
 Als Vondel u een Godheid scheen,
Als liefde en vriendschap u doen blaken,
En de aarde tot een' hemel maken....
Wat zaligheid gij dan moogt smaken,
 ô! Dank het aan uw hart alleen!

Wat mort ge? Zink in 't stof ter neder!
 En bloos, en kniel, en stamel ..... God!
Ja! God is vader, goed en teeder:

Aanbid, berustend in uw lot!
Het voegt u, als een kind, te zwijgen,
Opdat ge moogt een hart verkrijgen,
Dat altijd zegt: 't is wélgedaan!
Wil u geheel dien Vader wijden!
Dan zult ge u als een kind verblijden,
En danken onder grievend lijden:
Het lijden zelfs brengt zegen aan.

Dan tracht uw geest niet doortedringen
Naar 't geen voor u in nevels ligt;
Noch, in vermet'len waan, te dwingen
Het lot, welks loop de Alwijze rigt.
Hoe! zoudt ge naar een schaduw haken?
Hoe! zoudt ge u-zelv' rampzalig maken
Door ingebeelde vreugd of smart?
Wat poogt ge schatten optedelven?
Wat sticht ge u trotsche praalgewelven?
Wat zoekt gij? Vind het in u-zelven!
*'t Geluk woont in uw eigen hart.*

H. A. SPANDAW. *(Gedichten.)*

---

## AAN DEN SLAAP.

---

*— Extremo me tange cacumine virgae.*
STATIUS.

Onzichtbre, (vluchtig kroost der Nacht,)
Die met satijnen handen
De wonden stooft, den neep verzacht
Van 's Onheils drakentanden:
Die zorgen in bedwelming wiegt;

Der uren loop bevleugelt;
Het heilverlangend hart bedriegt,
En 't driftgewoel betengelt!

ô Gy, die rust en kalmte spreidt,
Waar 't bruischt door hart en aâren,
Verkwikking aan uw hand geleidt
En stormen op doet klaren; —
Kom! nader Gy, met heul omkranst;
Drijf 't vlerkgesnor der schimmen
Van 't krankbed dat de Schrik omschanst,
De Dood en 't Graf begrimmen!

De Schrik, met slangenbroed in 't hair
Dat peul en sprei bezwaddert!
De Dood, die met zijn legerschaar
De bange koets beladdert!
Het Graf, welks opgesparde muil,
Geöpend tot verzwelging,
Verwoesting-romm'lend in zijn kuil,
Niets ademt dan verdelging!

Treed toe, en stort me uw artseny!
Of, strooi me een hand vol rozen
(Want heeling streeft mijn hoop voorby)
Die 't snerpend wee verpoozen!
Mijn borst is leed en leven moê;
Mijn dagen zijn vervloten;
Maar luik my 't oog nog eenmaal toe,
Eer 't eeuwig wordt gesloten!

Weldadig moge uw zachte hand
Nog eens mijn slapen streelen;
Ja, laat om 't angstvol ledikant

Uw wiekgezuizel spelen!
Één oogenblik, één nietig uur
Verademing van 't lijden!
En dan, gy Afschrik der Natuur,
Ik kan uw schrik bestrijden.

Ja, 'k durf u in de kaken zien,
Zoo onverzaadlijk gapend.
Ik durf my aan uw pijlen biên:
Mijn boezem is gewapend.
Ja, 'k zet u-zelv' den voet op 't hart,
Ontsteiger uw vermogen,
En lach met de ijdle stervenssmart,
Naar hooger opgetogen.

Wien 't oogenblikjen siddren doet
Van 't stofkleed los te scheuren;
ô Moge ik slechts by 't kalm gemoed
Ook 't hoofd ten hemel beuren!
ô Moge ik slechts, met d' adem vrij,
Wie op mijn sterfbed staren
(Een oogwenk sluimrens schenk' dit my!)
Mijn hoop, mijn vreugd, mijn heil, mijns Heilands trouw verklaren!

W. BILDERDIJK. *(Sprokkelingen.)*

---

## DE HERDER OP HET SLAGVELD VAN CANNAE.

---

O gij, ontembre, bij de stroomen
Van 't rijk Apuliën geteld,
Die bedding gadeslaat noch zoomen,
Maar bruist met mateloos geweld;
Die, borende door de Apennijnen,

En eik en hemelhooge pijnen
  Ontworteld, meêrukt in uw vaart,
Tot ge eens met zegevierend woeden
't Onstnimig stroomnat van uw vloeden
  Aan 't Adriatisch zeenat paart:

Houd stand, o Aufidus, niet verder!
  Betoom uw' rusteloozen spoed;
Verhoor den zangerigen herder,
  Die, bij uw ruischen opgevoed,
In 't lagchend Dauniën geboren,
Van u de namen wenscht te hooren
  Der helden van 't aloud geslacht:
Zoo moogt ge alom U de eer zien geven!
Zoo zwichte op nieuw, teruggedreven,
  De zee zelf voor uw reuzenkracht!

O stroom, o bijgelegen velden!
  O heuvlen, geel van 't rijpend graan!
O graf van zoo veel duizend helden!
  Is 't Cannae, Cannae, waar we staan?
O schrik, o vreeselijk gewagen!
O naam, o faam van oude dagen!
  O strijd der meesters van 't heelal!
Toen Romes krijgsgeluk, ontkluisterd,
Zijn glansen kwijnen zag, verduisterd
  En schuilgegaan voor HANNIBAL.

Voor hem, die aan Carthago's vanen,
  Door sneeuw en ijs en Alpen heen,
Een' veilgen doortogt wist te banen,
  Waar zelfs de poging dwaasheid scheen,
Die eerst op ontoegangbre bergen
Natuur tot zijnen wil dorst vergen,

Haar in haar sterkten zwichten deed;
Toen, als een aadlaar uit de wolken,
Zich stortte in 't hart van Romes volken,
En wraak nam voor der oudren leed.

Vergeefs, vergeefs, of dubble netten
En keur van jaagren, digt geschaard,
Het Marsisch eikenwoud omzetten;
Niets keert den ever in zijn vaart.
Hij komt, daar grond en wouden beven,
Hij komt, van grimmigheid gedreven,
En scheurt en woedt met ijsren tand,
En doet den jaagren 't hart ontzetten,
En breekt als rag de dubble netten,
En voert den doodschrik over 't land.

Niets keert den wreker, fel ontstoken,
Niets krijgsbeleid, vereend aan moed.
Italiën, uw steden rooken,
Uw stroomen vlieten rood van bloed.
Carthago's veldheer zwaait in woede
De geesels van zijne oorlogsroede,
En houdt en staaft als jongeling,
Als man, den eed der kindsche jaren,
Dien gretig bij Jupijns altaren
Een vader van zijn lippen ving.

Zweer, sprak hij, zweer, dat gij haar haten,
Haar eindloos haten zult, mijn kind;
Geen vreê, geen rust aan Rome laten,
Tot eens uw wraakvuur haar verslind'!
Het knaapje volgde 's grijsaards woorden,
En zwoer. — De wraakgodinnen hoorden:
En door het duister koorgewelf

Schoon vreeslijk nevens haar te zweven,
Nog wrokkende op Aeneas neven,
De bleeke schim van Dido zelf.

Van daar, dat aan uw stillen oever,
Ticinus, heldervlietend nat!
De krijgsgalm rees hoe langs, hoe droever,
En 't ros der velden roem vertrad.
Sinds zocht, geprangd van wederzijden,
De Tribia voor 't woedend strijden
Vergeefs een schuilplaats in zijn riet;
Sinds hoorden Trasimenus' kolken
't Ontzettend moordgeschrei der volken,
En, HANNIBAL, uw zegelied.

Sinds zaagt ge, o Aufidus, de lijken
Tot bergen in uw' schoot getast,
En raadloos moest ge een wijl bezwijken,
En zwichten voor dien overlast:
Toen deed de toorn uw stroomnat zwellen;
Het water vlocide uit al uw wellen,
En bruiste kokend langs uw boord,
En dreef met kracht, den dwang ontwassen,
Naar Amphitrites breede plassen
Het overschot der helden voort.

Maar hoe! wie stormt door gindsche blâren,
En ruist en raast en stoort mijn reên?
Wie buigt op 't veld de rijpende aren?
Wie jaagt die stofwolk voor zich heen?
Hij is 't, 'k erken zijn woeste vlagen;
Hij, lang gewoon dit oord te plagen,
Hij, stichter meê van Romes leed,
Die, strevend bij de ontrolde vanen,

Als bondgenoot der Afrikanen,
  Carthago, voor uw grootheid streed.

Hij is 't. Hem voeren onweêrsvleuglen
  Verwinnaar over 't stuivend veld;
Hem, niet te temmen, noch te teuglen,
  Vulturnus, vreeslijk aangesneld.
Waarheen, onzinnigste aller winden!
Wien denkt uw moedwil hier te vinden?
  Wat vijand wilt ge nu dat zwicht?
Of waant ge een' vroeger' tijd herboren,
En dat ge, strijdend als te voren,
  Den keurling vaart in 't aangezigt?

Verrijzen hier de voorgeslachten?
  Wat angst, wat huivring grijpt mij aan?
Van waar, van waar die legermagten?
  Wie zie ik ginds, wie om mij staan?
Treur, Latium, uw helden sneven:
Berg, achtbre Consul, berg uw leven;
  Wat spilt ge Romes grootsten schat?
Helaas! mogt niets dan hem bewaren,
Hem, die zoo wijs in krijgsgevaren
  Geen schuld aan Varro's neêrlaag had!

U groet ik, roem van Barcas helden,
  Carthago's veldheer, wees gegroet.
Gij hebt gestreng uw eed doen gelden;
  Verschriklijk heeft uw arm gewoed. —
Ik beef, zijne oogen schieten vonken:
Waar ben ik, van verbeelding dronken,
  Verbijsterd, aan mij zelf ontrukt?
O HANNIBAL, uw naam zal leven;
Uw roem op aller tongen zweven,
  Nooit door vergetelheid gedrukt.

Hier zweeg de herder: maar vervangen
Door wind en woud en stormgeluid,
Hoort hij, verbaasd, dezelfde zangen,
En de eigen toonen van zijn luit.
't Scheen al van HANNIBAL te wagen;
't Scheen, dat de stroom bij 't driftig jagen
Hem noemde in elken waterval;
't Scheen, dat de wind in 't ruischend koren
Dien vreeselijken naam deed hooren,
En 't woud weêrgalmde HANNIBAL.

D. J. VAN LENNEP. *(Gedichten.)*

---

## HET MENSCHELYK LEVEN.

Helaas! helaas! hoe vlieden onze dagen,
Hoe spoed zich ieder uur met onzen luister heen!
Hoe flaauwe vreugd, hoe bittre plagen,
Hoe min vermaak, hoe veel geween!

O dierbaar perk van drie tot zeven jaren,
Als ieder voorwerp 't oog bekoort, het harte streelt;
Och, of ze zonder einde waren,
Als alles lacht, als alles speelt!

Beminlyk kind, speel, nuttig u deez' dagen,
Want 's waerelds grootheid schaft aan ons 't genoegen niet,
Dat u, door uwen houten wagen,
En door uw kaartenhuis geschied.

Haast zal men u door strenge meesters leeren,
Wat taal Demosthenes verkondde in Pallas stad,
En Cicero voor 's waerelds heeren,
Toen Rome nog de kroon op had.

O mocilyk werk, benaauwde en pijnlyke uren!
Ze is maar een schets, deez' roê, waarmeê men u kastijd,
Der slagen, die ge eens zult verduuren,
Van 't stuursche lot, in later' tyd.

Wat open veld verschynt daar voor onze oogen?
O jongeling! hoe werkt uw geest, hoe kookt uw bloed!
De driften, in het hart gevlogen,
Ontsteeken een' ondoofbren gloed.

Ja, goot gy dan de onafgepeilde stromen
Des oceaans daarop, gy bluschte 't vuur niet uit:
Hoe zal de rede het betomen,
Zy, die hare ogen pas ontsluit!

Gelyk Aurore, in 't oosten doorgeblonken,
Ja, nog veel schooner staat de wellust in haar praal,
Haar adem is de pest; haar lonken
Verdelgen als de blixemstraal.

In zulk een stryd ziet gy de dagen klimmen,
Gelyk een fris gebloemt zich opheft in een' tuin,
En word een man. Maar! ach! wat schimmen
Omeingelen op nieuws uw kruin!

Nu vlugt de slaap reeds in den vroegen morgen,
Ja, somtyds heeft de nagt geheel voor u geen rust:
Vermoeden, vrees, wantrouwen, zorgen
Verdoven kennis, yver, lust.

Nu ziet ge eerst klaar de broosheid aller dingen;
Hoe min het wuft geluk naar breidel hoort en toom;
En hoe de staat der stervelingen,
Gelyk is aan een' vluggen droom.

Terwyl de vreugde u bloemen schynt te geven,
Ach zieldoorgrievend nieuws! ontrukt u 't lot een' vrind,
Een vrouw, beminder dan het leven,
Of 't waardste pand, het liefste kind.

Vlugt dan, rys vry naar afgelegen staten,
Zeil door de middellyn naar 't verre zuiderland;
Hun denkbeeld zal u nooit verlaten,
Het staat, het wagt u reeds op strand.

De droefheid is gelyk aan wreede dieren;
Verwoeder dan een leeuw, in netten styf verward;
Doorknagende, als een worm, de nieren,
Verschenrende als een gier het hart.

Wie komt daaraan, vermoeid en neergebogen?
Zyn wenkbrauw is gelyk aan 't ingaan van de nagt;
De glans der maan is in zyne oogen,
Zyn kruin is 't zwerk, met sneeuw bevragt.

't Is de ouderdom. Waar mag hy toch op wyzen?
Wat teekent hy daar ginds met zynen vinger af?
Wat hoop van aarde doet hy ryzen?
't Is 't eind van alles; 't is het graf.

Hoe veelen is nog min geluk beschoren,
Die de yzere armoê fel met scherpe tanden byt:
Die nagt en dag het kermen hooren
Van 't teeder kind, dat honger lyd.

Heeft de aarde dan geen voedsel voor ons allen?
O Hemel!... Andren prangt een ligchaamskwaal : en doet
Hun 't leven onverduurbaar vallen!
In 't midden van den overvloed.

Zomwylen rukt, voor het eind van uwe dagen,
Fortuin uw staat ter neer, gelyk men in het woud
Een hogen eik, omver' geslagen,
Na 't woeden van den wind, aanschouwt.

Dan wordt een dwaas op uwen stoel verheeven,
't Geweld verwoest uw erf; de laster verft uw kleed,
Geen vriend durft zich naar 't huis begeven,
Daar 't bleek gebrek den vloer betreed.

Wat is de mensch, hoe magtig, hoe vermetel?
Genaakt het uur! al staat een heir rondom het hof,
De koning valt van zynen zetel,
En word een hand vol asch en stof.

Gy, gy alleen, oneindig Opperwezen!
Gy, Vader en Monarch van al, wat was en word,
Hebt geen verandering te vreezen,
Noch dat uw scepter zy verkort.

d'Oude eeuwen, die voor 't menschdom gansch verdwynen,
En zy, die zullen zyn in later tydsgewrigt,
O God! die roept ge, en zy verschynen
Te zamen voor uw aangezicht.

Gy ziet hen voor uw' zetel dryven
Als kielen, langs de zee genoopt door wind en vloed,
De eene is bekroond met vrede-olyven,
En de andere bevlekt met bloed.

Gy hebt den tyd van de eeuwigheid gescheiden,
Gy hebt zyn vleugelen met uwe hand gewrogt;
Opdat hy niet te lang verbeiden,
En niet te snel vervliegen mogt.

Het noodlot zit geknield voor uwe voeten,
En leest in 't heilig boek uw' onweêrstaanbren wil,
Maar, als uwe oogen het ontmoeten
Verandert alles, of staat stil.

Daar 't eeuwig licht een zee verspreidt alle uuren,
Van heil en van geluk uit 's Allerhoogsten schoot,
Daar kan geen rouw, geen droefheid duuren,
Daar vlugt de smart, daar sterft de dood.

W. VAN HAREN. *(Lierzangen.)*

## LOFZANG OP DE ALLERHEILIGSTE MAAGT MARIA.

My lust een Loofkrans voor de zuivre Maagt te strenglen,
Zo zuiver als de zon en zuiverheit der Engelen,
Die door geen aardsche smet ooit wort van glans berooft:
Maar die der sterreglans en middagzon verdooft.
O schone morgenster, aan ons gezicht verscheenen
Eer noch de zwarte nacht van d' aarde was verdweneu!
O blyde dageraat van Christus, 's waerelts Licht!
Wie sterkt myn zwakken geest en nedrig maatgedicht
Op dat ik uwen naam, Maria, mag begroeten?
Doch wie, roemwaarde Maagt, zou dit geluk ontmoeten,
Geen menschelyke stem, maar Serafynezang
Verklaart ons uw waardy, uw deugt, en hogen rang.
Indien de dichtkunst ooit een maagt zocht hoog te heffen,
't Penseel een moeder van verwondring net te treffen,
En door 't sieraat der deugt te stellen in den dag,
'k Vind in Maria meêr dan alle kunst vermag.
Een maagt en moeder, die natuur nooit meêr aanschoude,
('t Geen niemant naar den eisch, dan door 't geloof, ontvoude)
Bedwelmt myn zwak vernuft. Noch streeft myn yver voort
Wyl haar doorluchte stam en afkomst my bekoort:
Uit Priesters, Konings- en Profeten bloet geboren,
Een telg van Jesse, door den Hemel uitverkoren
Tot Moeder van Godts zoon! hoe rein hoe onbevlekt
Was zy, daar 't eeuwig Woort zich met haar vleesch bedekt,
Haar bloet tot voedtsel nam! wie zal haar dan niet malen
Gekroont met sterren, 't hooft omringt met zonnestralen,
En daar de zilvre maan zich aan haar voeten stelt?
Of hoe zy d' oude slang met haaren hiel beknelt?

Gelyk 't gelukkig zaat uit haar is voortgekomen
Dat aan den helschen draak de moortkracht heeft benomen.
O goede Moeder, die de beet van Eva heelt,
Daar Evaas wezen (voor den val) volmaakt in speelt,
Daar Sara, Rachel en Rebekka voor moet wyken,
Die Moeder, Vrou en Maagt nooit ziet die u gelyken,
Ver boven d' Engelen verheven door uw Zoon,
Door wien wy 't lastig juk des duivels zyn ontvloon,
Vorstin der maagden die in aardt of hemel wonen,
O Fenix moeder, die de zalige bekronen,
Drywerf Gelukkige, en gezegent boven al;
Daar uw gehoorzaamheit herstelt vrou Evaas val;
*Van nu aan zullen*, sprak Maria zonder roemen,
*My alle tongen en geslachten zalig noemen.*
Wy zien die profecy voor eeuwen lang volbragt.
Noch ryst haar Naam en Roem by 't menschelyk geslacht;
Daar al die Christus leer oit hebben aangenomen,
Schoon zy uit Heidenen of Joden zyn gekomen,
Belyden, met een mont, de waardigheit der Maagt
Die aan den Hemel, om haar nedrigheit, behaagt.
Maar zou de Christen Kerk Maria niet waarderen,
Die Godt, door Gabriël, liet groeten, en vereeren
Met grote tytels? blyk en goe' getuigenis
Hoe aangenaam zy aan den Allerhoogsten is.
Wie zal met eerbiedt niet tot deze Maagt ontfonken :
*Vol van genade?* door Godts goetheit milt beschonken
Met alle deugden? vol van diepe ootmoedigheit
Die d' allerschoonste glans, gelyk een kroon, verspreit
Rontom haar heilig hooft? wy scheemren in die stralen.
Laat paarlen, diamant, vervullen goude schalen,
't Is rook, 't is ydelheit by dit verkore vat,
Vervult en opgehoopt met onverganghbren schat
Der deugt. Die Zuiverheit, Godtsvrucht en Ootmoet pryzen,
En aan 't sieraat der ziel verschuldigde eer bewyzen,

Zien in Marias Naam een ongemete stof
Van roem, van luister en onschendelyken lof.
Doch wie verwondert zich der volheit van dien zegen:
*De Heere was met haar*, met haar in alle wegen,
Die haar, van moeders lyf, bewaart heeft en behoet,
Dat nimmer vlak noch smet bezoedelde 't gemoet.
Maar ongeschent, gelyk een leli onder doren,
Was zy ook rein, zo voor als na zy was geboren.
En, was de Heer met haar, wat zou haar schaadlyk zyn?
Vergeefsch braakt 't oudt serpent noch zyn vervloekt venyn,
Vergeefsch de waerelt lokt met haar bekoorlykheden;
Vergeefsch dat lust of vleesch strydt tegen tucht en zeden,
't Is al vergeefsch: de Heer bewaart haar door zyn hant
Als een verborge roos en Godtgewyde plant.
Dus was en blyft zy noch ver *boven alle vrouwen*
*Gezegent*. nydt noch spyt kan haar dien lof onthouwen,
Dewyl de Hemel haar met dezen Naam vereert.
Gezegent was zy ook (zo ons 't groot wonder leert
Dat door geen menschlyk brein gekent wort noch begrepen)
Daar zy verkoren wert, toen 't menschdom lag benepen
In helsche kluisters, doot, of magteloos gevelt,
Tot moeder van den Vorst, dien lang verwachten Helt;
Die zich vernedren wilde om Adam op te beuren,
De hoop en toeverlaat in ons oneindig treuren,
(Gedompelt in den poel der zonde en duisternis)
De Zoon des Vaders, daar 't al door geschapen is;
't Verlangen en den troost der Vadren en Profeten.
Hoe zou oit Christen ziel Marias Naam vergeten,
Daar 't eeuwig Godtlyk Woort, van boven, vleesch uit nam;
Onze eer en blyschap, ons verzoenent offerlam,
Een eeuwig Priester zo als d' Almagt heeft gezworen,
Naar d' orde en 't voorbeelt van Melchisedech gekoren.
Gezegent, waarlyk, was Maria, uw deel en lot,
Die waardig zyt geweest dat Christus, eeuwig Godt,
Gedaalt uit 's Hemels troon, in onze ellendigheden,
Zich van uw bloet en vleesch met vleesch en bloet wou kleden:

Veel waardiger als d' Ark die Mosesboek bewaart,
Of Salems Tempel daar zich Godt veropenbaart,
Toen Salomon met al de Stammen voor hem bogen.
Ons zuiver Paaschlam heeft uw zuivre borst gezogen.
Dus wort een zuivre roos door zuivren dau gevoedt.
O grote o zalige Maria; zyt gegroet,
Ver boven d' eigenschap der Cherubyns geprezen :
Daar Godt deelachtig van uw eigenschap wou wezen.
O noit volpreze Maagt en wonderbaare Vrou,
Van wie voorzegt was : dat een Maagt ook baren zou,
Die, tusschen Godt en mensch, de grootste zyt van allen,
Daar aarde en hemel op uwe grote glory brallen.
Doch, wondre Moedermaagt, hoe hoog gy zyt verhoogt,
Hoe ruim de Moederkerk op uw verheffing boogt,
Zy wil noit door uw glans haar Scheppers roem vermindren;
Noit schonk zy u een naam die d' Almagts naam zou hindren
Alleen aan Godt zy d' eer in Hemel en op Aardt;
Hoe heeft de lastermont dit schennis dan gebaart,
Dat wy u Lieve Vrou, als een Godin vereeren?
Godin, noch eens Godin, 'k zou hier dit woort ontberen,
Indien zulks een van 't graau hadt by den drank gekraait,
Maar dat een Leraar *) dus den zin der Kerk verdraait,
Is zeker t' onbeschaamt in 't openbaar gelogen.
Of zo 't zyne onkunde is dan voel ik mededogen;
Hoe luidt de stem der Kerk? ontferm u onzer, Heer!
Maria, bidt voor ons! dit is de Roomsche leer.
Geen andren toon leert zy haar tedre zuigelingen,
Dus volgt zy dag en nacht met bidden en met zingen.
't Is ongeloofbaar ook, 't en waar men 't hoorde en zag
Hoe veel de blinde drift en domme haat vermag;
Die op Marias Naam, gelyk verwoede blaffen.
Dat Muselman, Hebreeu noch Heiden zulx niet straffen :

*) W. Sluiter, in zynen lofzang der H. Maagt Maria, goetgekeurt door 3 Inspectores des Zutphenschen Classis. 1669.

Zy hebben part noch deel aan die verborgenheit
Des kruisgeloofs, dat ons in 't helder licht geleit.
Maar dat veel andren, die zich Christen willen heten,
Van zulk een razerny, o gruwel! zyn bezeten,
Dat haar gedachtenis eerschendig wordt veracht!
Ja, waar 't in hun gewout, voor eeuwig bleef versmacht
De grote Roem die haar de Hemel heeft geschonken.
't Is waar, Maria, en 't wordt verbreidt om meê te pronken
Hoe ver de boosheit zich uw vyandin verklaart,
Daar zy door vrees of schaamte uw naam noch afbeelt spaart,
Maar sleurt het zinloos uit de God gewyde hoeken
Ten smaat in vuur en vlam, met lastren en vervloeken.
Wort dus de Zoon vereert als elk de Moeder schent?
Zyn dit de zegels van 't verbetert testament?
Heeft Godt vermaak of lust in 't schenden en schofferen
Der Heiligen, die hy met glori wil vereeren,
Als erven van zyn Ryk. O logen, o bedrog,
Wat queekt gy monsters aan door uw vergiftig zoch!
Gewis, hoe wert die smaat en hoon, naar eisch gewogen,
Indien de minste Vorst in 't beelt was aangevlogen?
Flux zou noch strop noch staal ontbreeken aan de wraak.
't Was billyk, doch hier baart die schennis noch vermaak.
Maar 't zy wel ver dat zy Marias Naam verduisteren,
Die, door dien rook en smook, noch schoner op zal luisteren,
Gelyk de heldre maan blinkt in den donkren nacht
Doch 't zy ontaarde drift dit reukloos heb volbragt,
Of dulle onwetenen verkeerden yver tonen,
Wy willen 't, naar den aart der liefde, graag verschonen
En wenschen aan die schult den Goddelyken zoen :
Vergeeft hen, Heer, want zy niet weten wat zy doen.
Heel anders eert de bruit van Christus zyne Moeder,
Die hy, vol zorg aan 't kruis, Sint Jan gaf tot behoeder,
En hem tot Moeder schonk, door hem aan ons gelyk :
Dus blyft zy Moeder van 't gelovig Christenryk;
Dat zegent haren Naam en schenkt dien aan altaren
En kerken, die, aan Godt gewydt, haar lof bewaren,

Daar staat haar schildery en beelt voor ieders oog :
Niet, op dat knie of hart voor verw of marmer boog :
Maar om, door 't aanzien, aan haar deugden steets te denken.
Dus moet haar Feestdag, ons met liefde en yver, wenken
Tot Godt en Godtsvrucht, zo zy ons is voorgegaan.
Dan hopen wy dat zy 't verzoek niet zal versmaên
Om, door haar medebeê, by Christus te verwerven
Al 't geene ons zaligste is, in leven en in sterven.
Dit smeken eindigt noit in huis, kapel en koor.
Dus volgen wy, zo ons de Vaders gingen voor,
Om haar met Gabriëls of andren toon te groeten;
En wie verheugt zich niet om haar met eer t' ontmoeten
Dat wonder der natuur? die wondre Moedermaagt?
Daar al, wie Godt bemint, van haren lof gewaagt
Als Moeder van Godts Zoon, schoon dochter van den Vader.
O grote maagschappy! wie aan de Godtheit nader
Verheven en geroemt? ô Hemelkoningin,
Vreugt aller Zaligen en aller Englen min;
Hoe hoog en ryk gy zyt in 't eeuwig licht gezeten
Gy hebt d' ellende van den sterfling niet vergeten :
Maar ziet van ver ons aan, vol van medogenheit
En liefde, daar uw gunst noit troost of hulp ontzeit
Aan die uw voorspraak, by uw groten Zoon, verzoeken :
In 't prangen van den noot, of quellinge der vloeken,
Die tevens boos en wreet, vervolgen Adams Kroost.
Doch gy Maria! zyt hier der bedrukten troost,
En toevlucht van die zich onwaarde zondaars noemen;
En zelf hun dolingen en overtreding doemen,
Vast zuchtende tot Godt, om eens te zyn geredt,
In 't droeve jammerdal; van al 't geen ons belet
En wederhout 't gesmeek der waerelt te verzaken
Door vlytige oeffening; door bidden, vasten, waken,
En nederig t' ontvlien 't gevaar van plaats en tydt
Daar, door bedekten schyn of openbaren strydt,
De ziel wort aangerant, dan zoeken wy, bestreden
Door zo veel quellinge, de kragt van uw gebeden,

En roepen uit de borst : o Jesses edle bloem,
Die Davids dochter zyt en Davids vreugt en roem,
Der kranken toeverlaat en lei-ster voor die doolen;
Laat ons aan Christus, door uw voorbeê, zyn bevolen
Op dat wy, door zyn hulp, niet vallen onder 't kruis
Waar 't ons wort opgelegt, 't zy buiten of in huis :
Maar volgen die ons noodt te volgen zyne schreden,
Daar hy op Golgatha ons kloek is voorgetreeden,
Daar hy zyn dierbaar bloet, voor ons rantzoen, vergoot,
Eer hy de blyde poort der hemelen ontsloot.
O Christus moeder! hy zal onzer eêr erbarmen,
Als uwe voorspraak zich wil voegen by ons kermen.
Wat hoor ik van ter zy? uitzinnig bygeloof:
Roep vry tot morgen toe : Marias oor is doof,
En veel te ver van hier om uw gesmeek te horen.
Maar wie dacht oit dat haar die kracht is aangeboren?
Daar al wat zy en 't heir der Heiligen bezit
Godts gaave en gunste zy. Geen menschlyk brein of lit
Vermag dit uit zich zelf. Godt kon wel openbaren
Wat hier gebeuren zou, na meêr dan duizent jaren
Door profecy. Wie zal zyn kracht in twyffel slaan :
Die Eliseeüs 't bedrog des dienaars deet verstaan?
Wie heeft oit den Profeet die kennis toegeschreven?
Al 't geen de Zaligen, door voorregt, wort gegeven
Is 's Hemels milde gift. wie rept van eigen magt?
Dus zyn de wondren door d' Apostelen gewragt.
Den groten Godt alleen, uw eerbiet, toe te schryven,
Geen andere oirzaak kan mirakelen bedryven,
Dit heeft de moederkerk ons trouwelyk voorgeleert.
Dus wort Godts Almagt in zyn heiligen verëert,
Die zich, by d' Engelschaar, in 't Hemels koor verblyden
Om de boetvaardigheit der zondaars; die ook 't lyden
Van de rechtvaardigen vertoonen voor Godts troon.
Verstrekt die wetenschap Godts wetenschap tot hoon?
Hoe zullen zy, die reets tot rechters zyn verkoren
Der stammen, in hun ampt zich quyten naar behoren,

Indien zy, onbewust van 't goetdoen en van 't quaat,
Hun vonnis stryken in den hogen hemelraat?
Maar ik zou my door drift, in myn bestek vergissen :
Eischt gy Maria niets? zy kan u ook wel missen.
Op, op : Godvruchte ziel : weerhou geen blyde schaar
Die naar Lorette reist naar Hal of Kevelaar,
Om daar Godts moeder en haar lieven Zoon te loven,
Op dat zy hen in noot, door voorbeê, helpt van boven
Tot heul van ziel en lyf. maar : Godt is overal.
Ei laat elk vry wanneer en waar hy bidden zal :
De liefde by 't geloof baart hier geen achterdenken.
't Staat ook aan d' Almagt vry waar zy haar gunst wil schenken
Hy wert gezont die d' eerste in 't waterbadt kon gaan.
En Naäman melaats, wast zich in de Jordaan.
Dus kan Godt tydt en plaats verkiezen tot zyn' zegen.
Zo mogt gansch Israël geen offerande plegen
Dan in Jerusalem. 't Geloof wort ook versterkt
Daar gift by gift getuigt de wondren die Godt werkt,
Daar hy de voorspraak van Maria wil verhoren.
Dan klinkt Marias lof met dubble rei en choren.
Dan smeekt men : Moeder Godts, bidt voor de Christenheit:
Dat Christus naam en wet zy oost en west verbreit,
Bidt gy gezegenste en hoogwaardigste aller vrouwen :
Dat wy, in noot en doot, op Jesus bloet betrouwen.
Bidt voor ons in dit uur en in den laatsten stondt :
Dat ons vergiffenis der zonden zy gegont,
Dat wy aan uwen Zoon ons hart en ziel opdragen,
En hy wil alle vrees des vyandts van ons jagen.
Bidt, gy barmhartige : bidt voor ons om genaê.
Bidt, Christus Moeder : bidt voor ieder vroeg en spaê.

J. B. WELLEKENS. *(Lofzangen.)*

## REY VAN WACHTENGELEN.

I. ZANG.

Godt schiep den baiert, woest en duister.
Natuur had maer een aengezicht,
Lagh vormeloos, en zonder luister.
Toen sprack de Hooghste : 't werde licht :
En daetlijck wert het licht geboren,
Een lichaemloze schemering,
Die noch geene oogen kon bekooren,
En evenwel haer' ronden kring
Voltrock, in tweemael twalef stonden,
Rondom den blinden baiert heen,
Daer 's weerelts zaet in lagh gewonden,
En elcke hooftstof ondereen.
O licht! wy komen u begroeten,
Als d'oudste dochter aen Godts voeten!

I. TEGENZANG.

De zelve hant die 't licht aenleide,
De watren boven 't hoogh gespan
Des hemels van de laeghte scheide,
En slootze binnen hunnen ban,
Op dat het menschdom zich, van onder
Zijne oogen slaende in hemels boogh,
Om 't wateren gewelf verwonder,
Dat op Gods almaght drijft om hoogh;
Een hooftstof, wuft en ongebonden,
Gehoorzaemt hem, die haer beriep
Om hoogh uit grondelooze gronden,
En uit kristal een' hemel schiep,

Om in dien kreits, rondom te vloten.
Zoo wert de tweede dagh gesloten.

II. ZANG.

Maer d'aerde lagh noch diep gezoncken
In 't water, dat haer aenschijn deckt.
Toen scheide d'opperste 't verdroncken,
En droogh en vocht. de vloet vertreckt.
Zoo stont het water op de stranden
Gestuit. men zagh alom in 't ront
De driftige en de vaste landen,
En bergh en duin op zee gegront.
Hy kleede d'aerde in kruit en lover,
Bezaeide haer met vruchtbaer zaet.
Hier zweefde Levenwecker over,
En zetteze in 't gebloemt gewaet
Te pronck, gelijckwe haer aenschouwen.
O groote schoonheit der landouwen!

II. TEGENZANG.

De hemel eischte oock zijn cieraden,
Als d'almaght daer de torts ontstack,
De zon, die met robijne raden
Haer heirbaen volghde, en niet ontbrack
Uit oosten helder op te daegen;
Waerna de maen haer ronde sloot;
Gestarnt de schaduw voor quam jaegen,
En danssen om den hemelkloot.
Zoo leert men jaren onderscheiden,
En maenden; en het aertrijck kreegh
Zijn warmte in beemden, bosch, en weiden,
Terwijl de zon neêrdaelde of steegh,
Om 't leven van natuur te queecken.
Men ziet iet godtlijx in dit teecken.

III. ZANG.

De tweepaer hooft- en weereltstoffen
  Ontfingen reede haer beslagh:
Het licht des hemels is getroffen:
  Maer wat verwacht de vijfde dagh
Van d'oppermaght? de visch en vogel,
  Die 't vocht bezwemt, en d'ope lucht
Met scherpe vinne en vluggen vlogel,
  Bewaert zijn streeck, en lichte vlught.
Daer weemlen walvisch, en dolfijnen:
  Hier stijgen adlers hemelhoogh,
Die zelf de zon te sterk in 't schijnen,
  Braveeren met hun scherpziende oogh.
De zee en lucht begint te leven.
Natuur heeft elck zijn wijck gegeven.

III. TEGENZANG.

De zeste dagh verweckt de dieren,
  Die 't hoofd om laegh, het gras betreên,
Of d'oogen slaen naer 's hemels vieren,
  En gaslaen wat hun viel te leen
Van Godt, den eigenaer der dingen,
  Die om den mensch den hemel schiep,
Oock lichaemloze hemelingen,
  Die hy tot 's menschdoms dienst beriep
In 't paradijs, daer twee te gader
  Gewettight zijn van de eerste maght,
Die hun verscheen, gelijck een vader,
  Hen troude, en minzaem t' zamenbraght.
Gezalight paer in 's aertrijx hoven,
Verwacht een schooner hof daer boven.

J. VAN DEN VONDEL. *(Adam in ballingschap.)*

## REY VAN KLAERISSEN.

O Kersnacht, schooner dan de dagen,
Hoe kan Herodes 't licht verdragen,
  Dat in uw duisternisse blinckt,
En wort geviert en aengebeden.
Zijn hooghmoedt luistert naer geen reden,
  Hoe schel die in zijne ooren klinckt.

Hy pooght d'Onnoosle te vernielen,
Door 't moorden van onnoosle zielen
  En weckt een stad- en lantgeschrey,
In Bethlehem, en op den acker,
En maeckt den geest van Rachel wacker,
  Die waeren gaet door beemt en wey:

Dan naer het westen, dan naer 't oosten.
Wie zal die droeve moeder troosten;
  Nu zy haer lieve kinders derft?
Nu zy hun ziet in 't bloed versmooren,
Vergaen die naulijx zijn geboren,
  En zoo veel zwaerden rood geverft?

Zy ziet de melleck op de tippen
Van die bestorve en bleecke lippen,
  Geruckt noch versch van moeders borst;
Zy ziet de teere traentjes hangen
Als dau, aen druppels op de wangen:
  Zy zietze vuil van bloed bemorst.

De winckbraen deckt nu met zijn booghjes
Gelokene en geen lachende ooghjes,

Die straelden tot in 's moeders hart,
Als starren, die met haer gewemel
Het aenschijn schiepen tot een' hemel,
Eer 't met een' mist betrocken wert.

Wie kan d'elende en 't jammer noemen,
En tellen zoo veel jonge bloemen,
Die vroeg verwelckten, eerze noch
Haer frissche bladeren ontloken,
En lieffelijck voor yder roken,
En 's morgens droncken 't eerste zogh?

Zoo velt de zicht de korenairen;
Zoo schud een buy de groene blaeren,
Wanneer het stormt in 't wilde wout.
Wat kan de blinde staetzucht brouwen,
Wanneerze raest uit misvertrouwen!
Wat luit zoo schendigh dat haer rout!

Bedruckte Rachel! staeck dit waeren;
Uw kinders sterven martelaeren,
En eerstelingen van het zaet,
Dat uit uw bloet begint te groeien,
En heerlijck tot Godts eer zal bloeien,
En door geen tiranny vergaet.

J. VAN DEN VONDEL. *(Gysbrecht van Aemstel.)*

---

## CHOOR VAN WACHTENGELEN DES GRIMSELS.

Ziet gy 't?—AHASVERUS nadert!—eensklaps bleekt de morgengloed;
't Windtjen huivert en de GRIMSEL schijnt te siddren op zijn voet!
Ziet gy 't?—AHASVERUS nadert!—een gevallen Geestendrom,
Die onzichtbaar hem geleidde, keert by onzen blik weêrom....

Ordloos golft zijn graauwe hairlok op de winterlucht omhoog —
Wat ellenden in die trekken! wat vertwijfling in dat oog!
Als een lijkkleed zwiert de mantel fladdrend om zijn lendnen heen —
't Is als of de sneeuwvlok wegsmelt by den indruk van zijn schreên;
Koortsig dwaalt zijn hand langs 't voorhoofd, waar een kruis te vlammen staat,
Waar zich raadloosheid en oproer, ja, een hel der ziel verraadt! —
Zóó aanschouwden wy d'Aartsvijand, die in vloekbare eigenwaan
Aan de legerspits der Duivlen tegen God dorst op te staan,
Zóó, toen by 't gejuich der Zijnen, God Zijn donder rollen liet,
Die hem 't schendig voorhoofd groefde en in d'afgrond nederstiet!

Ahasverus, Ahasverus! zijt gy nog niet worstlens moê?...
Steekt gy nog den Heer der Heeren niet de handen snikkend toe?
Zie, gy kunt de Slang vernielen, die de zielrust U ontrooft,
En de blanke Duif des Vredes U doen wappren over 't hoofd;
Zie, gy kunt de Helle blusschen, die uw borst in vlam doet staan,
En uw ziel een lachend Eden, ja, den Hemel op doen gaan!...
Maar de trotschheid moet verbrijzeld, die u 't zondig bloed verhit!
Maar 't Geloof moet in u dalen, dat niet twijfelt, maar aanbidt!
Dat niet vraagt, maar dankt en lofzingt, en in hymnen opwaart ruischt,
Ja, dat niets begeert te weten, niets — dan God in 't vleesch gekruist!
Zonder dat, is 't lijden, wanhoop, nacht en jammer wat u beidt,
Met dat, vrede, boezemweelde, lentelicht en zaligheid!
Overstorting, overstrooming, overstelping van genot,
Eindloos juichen, eindloos welzijn, aan de voeten van uw God!

Wat toch waant ge, ô stervelingen, wormen van één enklen dag,
Dat uw blik de raadsbesluiten van de Alwijsheid peilen mag?
Wat toch poogt gy in te dringen in Haar ondoorgrondlijk doel,
En de voeten uit te strekken naar Heur hooge Richterstoel?
Schoon Haar gang in uw verblindheid u ook donker schijnen moog,
Daar is niets dan licht en luister voor Haar aldoordringend oog!
Wie zijt gy die God beoordeelt! — Gy, een handvol stuivende asch!
Hy, de Bron, de Ziel van alles, die vóór alles alles was!

HY, de Heer, de Vorst, de Schepper, 't éénig Groote, 't éénig Goed,
Uit Wiens volheid alles voortkomt, tot Wien alles keeren moet!
De immer Wijze, de immer Ware, de Eer, de Wil, de Macht, de Kracht,
Van Wiens wenk het heden uitgaat, op Wiens blik de toekomst wacht!
HY, die is en eeuwig zijn zal, schoon ook 't al in gruislen knall',
HY, die door alle Eeuwigheden HOOGSTE LIEFDE wezen zal! —

CHRISTUS JEZUS vleesch geworden! God op 't stof in stof getreên!
God aan 't doodshout vastgenageld!... Ruimte van verborgenheên!
Ziet, wy Englen, wy doorgronden, gissen zelfs het raadsel niet,
En wy duizlen by de diepte, waar ons oog in nederziet,
De ondoorgrondbre, onmeetbre diepte, zonder eindperk en begin,
Van de ondenkbaarste Genade, de onbegrijpelijkste Min!...
Maar we omvleuglen onze slapen, maar wy grijpen onze luit,
En wy storten onze zielen in 't erkentlijk heillied uit!
Maar wy werpen ons ter neder, en by elken snarenklank
Meenen wy als weg te vloeien van aanbidding, lof en dank;
En de Hemelen herhalen 't, en de spheeren galmen 't na,
En de morgenstarren hupplen op het groot Hallelujah!
En 't geschaapne, stof en onstof, wordt één enkle jubelstem,
Één akkoord, één zang, één hallel, ééne harmony voor Hem!

AHASVERUS, AHASVERUS! zijt gy nog niet worstlens moê?...
Reikt gy nog den Geest des Afgronds in Godslastring de armen toe?...
ô Keer weêr, vermurw uw boezem! wees voor Hel en Duivlen doof,
En ontsluit uw wrokkend binnenst voor den balsem van 't GELOOF!
Wy, wy zullen U versterken, wy met vlammend Cherubzwaard
Elken Dæmon henendrijven, die verleidend rond U waart!
Maar gy moet, gy moet het WILLEN, en in zielsvertedering
Siddren, ijzen voor den gruwel, dien uw schuldig hart beging!
Gy moet rouwen, gy moet boeten, en op vleuglen van 't gebed
Smeekend u tot Hem verheffen buiten Welken niemand redt! —
Dan, ô dan zal ook die LIEFDE, waar gy nu nog op durft woên,
Al uw euvlen u vergeven, al uw smarten vlieden doen,

Dan, dan wordt door Ons uw peuluw in de moederaard gespreid,
Tot wy op Gods wenk u wekken voor een zalige Eeuwigheid!

J. J. L. TEN KATE. *(Ahasverus.)*

---

## DE STARRENHEMEL.

EENE CANTATE.

---

KOOR.

Nu lust het ons van God te zingen,
Den Schepper van het grootsch heelal;
Den Heer, — den vriend der stervelingen;
Die is, die was, die wezen zal.
Schoon de avond valt, zijn gunstbewijzen
Verdwijnen niet, gelijk de zon.
De nacht zal ons gezang doen rijzen,
Waar nooit de dag het voeren kon.

SOLO.

Sprei uit uw vlerken, stille nacht!
o Wolken! drijft voorbij!
Dat 's hemels glans in volle pracht
Voor 't menschdom zigtbaar zij!

KOOR.

Sprei uit uw vlerken, stille nacht!
o Wolken! drijft voorbij!

RECITATIEF.

Daar rijst het tintlend starrenheir!
En de aarde zwijgt verbaasd;

't Gestarnte spiegelt zich in 't meir,
Waarop geen windje blaast.
't Is alles hemel wat men ziet;
Zelfs bergen vlugten heen.
't Verdorde bladje schuifelt niet;
't Gestarnte spreekt alleen.

KOOR.

Kniel, menschdom! kniel! bid zwijgend aan;
Gij, Englen! moet de citers slaan;
Knielt, menschen!... zwijgt! bidt aan!...
Bidt aan!....

SOLO.

o Stilte, die mijne aandacht boeit!
o Stroomen van gedachten,
Die bruisend in mijn' boezem vloeit!....
Hoe zalig zijn die nachten,
Waarin 't gordijn wordt opgehaald,
En mij 't heelal in de oogen straalt!

DUET.

A.

Wie kan al de starren meten?
Wie spreekt haar getallen uit;
Wie haar doel en during melden,
Of den kring, die haar besluit?

B.

Hij, die al wat Hij formeerde,
Met één' wenk regeren kan,
Noemt de starren bij heur namen,
Meet den hemel met een span.

A.

Eeuwig God! onze oogen scheemren,
Wat is groot, dan Gij alleen?

B.

Eeuwig God! uw magt en goedheid
Drijft de starren voor zich heen.

A en B.

Zonnestelsels! kleine stofjes!
Zingt zijn liefde en majesteit!
Ja, een schepsel Gods te wezen,
Dit alreê is zaligheid!

ARIA.

Laat dan dit stipje van 't heelal
Een' droppel aan den emmer wezen;
Waar ooit een schepsel wonen zal,
Wordt nimmer God vergeefs geprezen.
Ja, noem deze aarde een niet,
De Godheid hoort haar lied.

KOOR.

De Godheid hoort ons lied; wij zingen,
Het hoofd omhoog, een vrolijk lied.
Al is 't maar taal van stervelingen,
Het koor der Englen woont hier niet.
Maar hunne toon zal de onze ook wezen,
Als 't licht rijst uit de duisternis,
Wanneer de dooden zijn verrezen,
En de aarde op nieuws een Eden is.

RECITATIEF.

Is de nacht niet reeds een Eden,
Schenkt de nacht geen zaligheden,
Bij het licht der avondster?
Ja, door zonneglans beschenen,
Reist Saturnus vrolijk henen,
Naast hem wandelt Jupiter.

SOLO.

Spoort mij de dag tot danken aan,
De nacht doet mij verstommen;
En zie ik duizend starren staan,
'k Zie duizend heiligdommen,
Waarin mijn Schepper wordt geëerd,
Als die 't heelal regeert.

KOOR.

Als die 't heelal regeert.

TRIO.

A, B en C.

Zou 't Christendom zich niet verblijden,
Wanneer zijn oog de starren ziet?
Daar staan de grenzen van het lijden,
De starbewoners weenen niet.

A.

Eedle grijsaards, die met zilvren haren,
Bukkend, wagglend, neêrziet in het graf!
Ziet de woning, waar ge heen zult varen,
Legt gerust het aardsche leven af!

B.

Jongelingen, maagden, frisch van krachten!
  Uwe vrome Vadren wonen dáár,
Staan met open armen u te wachten.
  Eert hunn' God en streeft hun deugden naar!

C.

Menschdom! zie het huis van JEZUS Vader!
  Zie den troon, waarop Hij zelf gebiedt,
Zondig menschdom! treed eerbiedig nader,
  't Is de troon, dien Hij om u verliet.

A, B en C.

Ja! Orion is zijn wagen,
  Gij, o Melkweg! zijt zijn pad,
Juicht, wanneer ge Hem moogt dragen,
Die geen starren tot zijn' wagen
  Noodig had.

KOOR.

Deze aarde zelv' heeft Hem gedragen;
  Zij is de parel van 't heelal;
In haar schiep JEZUS welbehagen,
  Hij nam haar op in haren val.
Al rollen daar tien duizend zonnen
  Rondom het ongenaakbaar licht;
Hier is zijn levensloop begonnen,
  Hij heeft zijn' zetel hier gesticht.

SOLO.

Gij, Englen, die op starren treedt!
  Aanschouwt met eerbied onze woning;

Schoon gij met luister zijt bekleed,
Uw Vorst is hier ook Koning;
Wij zijn ook schakels in 't heelal,
En leden van het Rijk, dat eeuwig duren zal.

KOOR.

Juich, hemel! juich! de Koning leve!
Zijn Rijk groeije aan in deugd en magt;
Dat al wat leeft Hem eere geve
Voor 't geen zijn goedheid heeft volbragt!
Grijpt moed, bedrukte stervelingen!
Loopt hier uw pad door een woestijn,
De schepping zal eens zamen zingen,
En God in allen alles zijn!

H. VAN ALPHEN. *(Mengelingen in Proza en Poëzy.)*

---

## NEHEMIAS.

EENE CANTATE.

---

CHOOR VAN PERSIANEN.

Heil u! macht en eer en zegen,
Vorst, daar Persie roem op draagt!
U, die 't heil van honderd volken
Met uw scepter onderschraagt!
ARTAXERXES! om uw schedel
Straalt de glans der heerschappij;
En de God, dien gy verheerlijkt,
Zet uw kroon zijn luister by!
Pracht en vreugd, genot en vrede,
Staan in kring om u geschaard.

En uw hof, der Godheid waardig,
Is een hemelzaal op aard!

Machtig Vorst! teêrhartig Vader!
Ja, gelukkig hy, die, nader
By uw throon,
Slechts een' blik van welbehagen
Zegevierend wech mag dragen,
Voor zijn loon!

NEHEMIAS.

ô Neen, mijn God! gy weet hoe vaak, hoe hartverscheurend
Mijn troostelooze klacht dit gulden dak doorboort!
Nooit heeft die glans mijn geest begoocheld,
Nooit dat geluk mijn hart bekoord! —
Geen vorstengunst, geen pracht, waar ik in ben gezeten,
Deed my uw Sion ooit vergeten.
ô Sion! heel mijn wensch! ô zag ik u weêrom!
ô Mocht ik 't offerbloed op uw altaar doen vloeien,
Of met mijn tranen slechts besproeien
De puinen van uw heiligdom.

CHOOR VAN ISRAËLIETEN.

Langs de Babylonsche stroomen
Zitten wy mistroostig neêr,
En zoo vaak we aan Sion denken,
Vloeien onze tranen weêr;
En dan zwijgen onze liedren,
Snaar, noch speeltuig geeft een toon,
En gejammer dan en snikken
Stijgt alleen tot Godes throon!

Helaas! hoe onze smart in 't brekend hart verdringen?
Hoe in der vreemden land des Heeren loflied zingen?
ô Sion! dierbre grond! zoo ik u nooit betreed,
Mijn hart toch blijft u by, en in uw lief en leed.
Moog mijne rechterhand veeleer beweegloos blijven,
En in mijn mond mijn tong verstijven,
Dan dat ik immer u vergeet,
Of buiten Sion ooit van lust of vreugde weet!

God! op 's hemels throon gezeten,
Blijft Ge uw Sion dan vergeten?
Hoort Gy niet de lasterkreten
Van dat zegevierend rot!
Zy, die ons om U bestrijden,
Die zich in ons leed verblijden,
Die Uw naam zijn roem benijden,
Drijven met uw macht den spot.

CHOOR VAN CHALDEËRS IN JERUSALEM.

Waar is nu, Jordaner! waar is nu uw God?
Waar, waar zijn nu de offers, den Heere geschonken?
Die tempel, van goud en gesteenten doorblonken?
Waar ergens verheft hy zijn kruin?
Die throon, waar uw God als een Koning regeerde,
Die throon, die en volken en vorsten trotseerde;
Hy ligt nu bedolven in 't puin.
En gy, wie het dwangjuk der Joden verdrukte,
Wier hoofd onder smaad en vernedering bukte,
Ontkluisterde volken!.... welaan!
In 't bloed van die snoodaarts een schande gewroken,
En over dien puinhoop een vloek nog gesproken:
„ Voor eeuwig zij Sion vergaan!"

EEN PROFETENKWEEKELING (SOLO).

Hoor o God! uws vijands tarten!
Laat Gy, doof dan voor mijn pijn,
't In uw boezem rustend schaapjen
Prooi van wreede wolven zijn?

Heer! genadig God! hoe lang nog
Zal een ongewijde voet
Sions heiligdom betreden,
Waar mijn onschuld schuilen moet?

Mocht ik dra in beter dagen
U mijn jeugd ten offer dragen,
En in schaduw van 't altaar,
Onder uw Profetenkringen
't Driemaal heilig loflied zingen
Met de Godgewijde schaar!

CHALDEËRS (CHOOR).

Neen! neen! geen gena voor dat addrengebroedsel,
Te gronde, te gronde, voor eeuwig! Houdt aan,
Ontkluisterde volken! het geldt uwe toekomst!
„ Voor eeuwig zij Sion vergaan!"

NEHEMIAS (SOLO).

Dierbaar Sion! is het waarheid?
Hoor 'k uws vijands vreugdekreet,
Die nog immer zegevierend
Uw verwoesten grond betreedt?

Welaan, mijn God! kan ik daar nimmer
Het offer slachten U ten zoen;
Nooit meer van Davids zegepsalmen
Uw heiligdom weêrgalmen doen. —

Zie dan op 't eigen levensoffer
Van uw verbannen Priester neêr,
Ten prijze van mijn jongsten snik dan,
Geef Sion uw bescherming weêr!

ARTAXERXES (DUO).

ATHERSATHA! van waar die zuchten,
Die droefheid die uw hart verteert?
Heb ik u niet met gunst beladen,
Met mijn vertrouwen u vereerd?

Kan u dit alles niet vertroosten?
Ga dan, herbouw uw Heiligdom,
Laat Sion uit zijn asch herrijzen,
En kom dan hier in vreugd weêrom.

Ga, Priester van den Allerhoogste!
Herstel uw Godesheerschappij,
Zijn plegtigheên, Zijn Priesterscharen,
En bid dien grooten God voor my!

NEHEMIAS (DUO).

Genadig Vorst! verschoon die zuchten:
De droefheid, die mijn hart verteert,
Vergalt den beker der genaden
Waar gy uw dienaar meê vereert.

Geen aardsch genot kan my vertroosten:
Zoo lang ik Sions heiligdom
Niet uit zijn asch weêr op zie rijzen,
Komt vree, nog vreugd voor my weêrom;

Daal, zegen van den Allerhoogste!
Op ARTAXERXES heerschappij;
Bidt, Englenchooren! Priesterscharen!
Voor hem den grooten God met my.

ISRAËLIETEN.

Op, op, verstrooide stammen!
Uw reddingsdag breekt aan!
Gods stem, zijn engel wenkt u;
Ontsloten is de baan:
Chaldea lost zijn slaven,
En Babylon zijn buit....
Keert weer, verstrooide stammen!
Uw ballingschap is uit.

Ziet daar aan de westerkimmen,
Ziet die vreugdevuren glimmen,
Ziet 't onthaal u voorbereid,
Ziet hoe Sion in 't verblijden,
Om zijn hoeksteen in te wijden,
Zijn herwonnen kroost verbeidt.

Op, op, Sionieten!
Profeten! Levieten!
't Verjeugdigde Sion herrijst uit zijn puin.
Het juk is verbroken;
Gods eere gewroken:
Een prachtige tempel verheft er zijn kruin.
Laat dankbaar nu allen
Het zegelied schallen,
By trommels, bazuinen, by cither en fluit!
Op, op, naar de kusten,
Waar de ouderen rusten,
En boezemt uw vreugd in Jerusalem uit.

SION (SOLO VAN EEN PROFETENKWEEKELING).

Stil!... wat hoor ik?... God! is 't waarheid?
O wat ongekende vreugd
Stort in mijn beklemden boezem
't Leven weêr der eerste jeugd!

Zeg, van waar die vreugdekreten,
Eenzaam als ik ben gezeten?
Nader stroomt dat juichen toe,
Nader, ja, die feestgezangen....
O, heeft my geen droom bevangen?
Zwijm ik niet, van treuren moê?

Neen, 't is uw stem toch, Sions kindren!
Ja, God! Gy hebt mijn beê verhoord;
't Gezucht van mijn verdrukte panden
Heeft toch de wolken eens doorboord!
'k Zie den gezalfde reeds des Heeren,
Die aan hun hoofd U offers brengt;
Die bloed en reukwerk op Uw auter,
En balsem in mijn wonden plengt!
Mijn God en Heer! U zal ik loven,
U minnen eeuwig, eeuwig! ja!
Want Gy redt, die op U vertrouwen,
Barmhartig zijt Ge! Alleluja!

ISRAËLIETEN (CHOOR).

Ja, rijs nu Sion! droog uw tranen;
Ontrol en zwaai uw vreugdevanen;
Herleef!.... verbreedt u, Judaas banen!
God geeft een eind aan rouw en pijn.
Weêr zal Hy in uw midden wonen,
Zijn luister weêr uw hoofd bekroonen,
Zijn heerlijkheid in Sion throonen,
Zijn naam in zegening weêr zijn!

NEHEMIAS (SOLO).

Heer! aanvaard met welbehagen
D' offergeur, U opgedragen,
Voor uws dienaars wederkeer;
Voor het heelen van de slagen,

In de ballingschap gedragen....
Sion is Uw Sion weêr!

LOFZANG DER ISRAËLIETEN.

Ja, laat ons God den Heere loven,
Hem minnen, eeuwig, eeuwig, ja!
Gy, Heer, redt die op U vertrouwen,
Barmhartig zijt Ge, Alleluja!

TH. LEVA. *)

---

## NAJAARSMIJMERINGEN.

---

't Is zoet, in 't blijdste der saizoenen,
't Ontwakend landschap te bespiên:
De popeltwijgen te zien groenen,
De amandeltakken rood te zien;
't Is zoet op 't rozenbed te staren,
Wanneer, door 't haar omzwachtlend mosch,
De scheemring doorbreekt van den blos,
Die schittren zal op duizend blâren.
't Is zoet des zomeravonds 't hair
Aan 't laauwe windtjen bloot te geven,
Van weelderige geurstof zwaar,
Die uitwaait van de lindedreven;
Te dwalen tot het donker wordt,
En, achter 't lommer van de boomen,
De maan weêr vriendlijk op zal komen,
Die zilver op hun toppen stort,
En door hun takken goud doet stroomen.
Maar o! aan 't Najaar hangt mijn hart;

*) Zonder naam des auteurs opgenomen in het Jaarboekje DORCAS 1853.

Dan is 't me een lust door 't bosch te dwalen,
Verdiept in zoete, stille smart,
Waarby geen Lentevreugd kan halen,
En die des Zomers weelde tart.
't Behaagt me dan aan 't hart te dragen,
Die ik mijn blaauwe lievling noem,
De nagebleven Korenbloem,
Schaarsch purper in die geele dagen!
Dan zie ik gaarne 't bloedrood licht
De tinten hoogen van de bladen,
En glinstren op de najaarsdraden,
Die dwarlen voor mijn aangezicht,
Door onnaspeurbre kunst gesponnen;
De gouden bloemen, die dien glans
Weêrkaatsen op hun stralenkrans,
En schitteren als kleine zonnen;
Of staar den wondren nevel aan,
Die grijzende oprijst in de verte,
En voel de neiging tot een traan,
En heel de volheid van mijn harte.
— O Vraag my niet, wat mijn gemoed
In zulke stonden zuchten doet, –
Of wat gedachten zich verdringen
In dees mijn najaarsmijmeringen, –
Wat denkbeeld, in dit zacht verdriet,
My langst, en liefst, en zoetst kan boeien, –
Wat my het hart doet overvloeien,
En meest my roert, – ik weet het niet.
Het is een onbestemd „gevoelen,"
Een toestand donker en verward, –
Wy voelen zóó, als op 't concert
De tonen op iets treurigs doelen:
Een algemeen besef van smart, –
Waarby we, zonder orde of reden,
In toekomst dwalen en verleden; –

'T Is heel mijn wezen, heel mijn hart!
Het zijn – mijn twee-en-twintig jaren;
Het is – mijn eerste lentevreugd;
'T Herdenken aan mijn vroegste jeugd,
Aan alles wat my is weêrvaren;
'T Zijn al mijn afgevallen blâren,
En al mijn doode twijgen, die
Ik in gedachte vóór my zie.
'T Zijn duizende herinneringen,
Weêrklinkende in 't geroerd gemoed,
Van wat ooit lieflijk was en zoet,
Tooneelen, menschen, woorden, dingen!
Genoegens die ik nogmaals smaak,
Die nog mijn hart verhaast doen kloppen:
Bekoorbre lentebloesems, vaak
Gestorven in hun groene knoppen!
'T Is wat ik droomde en heb gehoopt,
'T Zijn wenschen, die 'k met geestdrift wenschte:
Och lelies, die de zon verflenste,
Pas in den morgendauw gedoopt!

N. BEETS. *(Gedichten.)*

---

## HEIMWEE.

Wanneer de winter ons verlaet,
En naer het Noorden vlugt:
Wanneer 't viooltje, in blauw gewaed,
Naer 't lentelachjen zucht;
Wanneer de mei naer 't liedjen hoort,
Dat hem de kever bromt,
De zwaluw weêr uit warmer oord
Naer 't wiegenestjen komt;

Dan roept een stem in myn gemoed:
„ Wat suft gy in uw kluis?"
Dan trekt het my zoo sterk en zoet
Naer 't vroeg verlaten huis;
Dan zie ik, achter berg en bosch,
Een dal voor storm beschut;
Daer tooit de lente in schooner dos
De vaderlyke hut.

In Limburg ligt de stille plaets,
Die zoo myn hart bekoort;
In Limburg stroomt de breede Maes,
Niet ver van 't dierbaer oord;
En vogellied en lentepracht,
En wat de ziel verheugt,
Verlokken my met wondre magt
Naer 't erfdeel myner jeugd.

Ik speelde vrolyk daer als kind,
Langs beek en bloemenweî,
En met my speelde menig vrind
Door 's levens bonten mei,
O, mogt myn oog nog eens u zien,
Die my zoo dierbaer zyt,
En u den trouwen handslag biên,
Gelyk in vroeger' tyd!

Thands dwalen velen, ach! als ik
Door streken minder schoon,
En werpen vaek een' droeven blik
Naer hunner oudren woon;
Die ginder bleven, spelens moê,
Verlieten kolf en schyf,
En snelden reeds den grave toe,
Tot rust voor ziel en lyf.

Eén vriend liet my des hemels wil
Van al dat vriendental,
En die alleen herdenkt nog stil
Ons spel met kaets en bal;
Die leidt my dan van huis tot huis,
Kom ik ten dorpe weêr,
Verklaert op 't kerkhof ieder kruis:
„ Zy slapen in den Heer! "

Dan schenken wy een' weemoedstraan
Aen elken zaelgen vrind,
En denken als wy henen gaen:
„ Wat hebben we u bemind! "
Wy scheiden traegzaem van elkaêr,
En teeknen eerst een plek
Op 't kerkhof, achter 't hoofdaltaer:
„ Dat die ons beide eens dekk'! "

J. M. DAUTZENBERG. *(Gedichten.)*

---

## TROOST IN LIJDEN.

*Et factus est mihi Dominus in refugium, et Deus meus in adjutorium spei meae.*
Ps. XCIII, 22.

Stormt vrij, ongestuime golven,
Op het ranke hulkjen los,
Dat zich waagt aan 't stroomgeklots;
Worde 't duizendwerf bedolven,
Raak het tuig en wand al kwijt,
Niets zal ooit mijn ziel vervaren,
'k Vest, bij 't koken van de baren,
Onverwrikt mijn hoop altijd

Op den God der Legerscharen,
  Die, wie slechts op Hem vertrouwt,
  Altijd wonderbaar behoudt.

Zonnelicht, verberg uw glansen
  Achter 't aakligst wolkgordijn,
  God zal steeds mijn leidstar zijn
Aan stikdonkre hemeltransen.
  Scheen uw luister voor altijd
Aan mijn droevig oog ontvaren,
Onverwrikt toch bleef ik staren
  Op den schuts in 's wareld̄s
Op den God der Legerscharen,
  Die, wie slechts op Hem vertrouwt,
  Altijd wonderbaar behoudt.

Aardrijk, open vrij uw kaken,
  Braak verderf, en vuur, en dood
  Uit uw zwangren jammerschoot;
Dat uw vlammen zengend blaken,
  Mij bestoken van rondom,
Niets toch zal mijn ziel vervaren,
  Schoon de nood ten top al klom;
'k Vest, in lijf- en hartsbezwaren,
  Onverwrikt mijn hoop altijd
Op den God der Legerscharen,
  Die uit liefde slechts kastijdt,
En, wie op Zijn Macht vertrouwt,
  Altijd wonderbaar behoudt.

Hel en Wareld kan ik trotsen,
  Blijft slechts God mijn Bondgenoot,
  Hij kan redden uit den nood!
Moog de ramporkaan dan klotsen
  Uit zijn bedding losgerukt;
Hij, mijn God, Hij telt de tranen

Van het hart, in rouw verdrukt,
's Levens heilstar kan soms tanen,
Maar, wie onverwrikt, altijd,
God, den Redder uit gevaren,
Heel zijn zielsaanbidding wijdt,
Zal, in lijf- en geestbezwaren,
Steeds de hulp van Hem ontwaren,
Die, wie slechts op Hem vertrouwt,
Eindloos, wonderbaar behoudt.

10 *December*, 1832. DR. WAP.

---

## DE JORDAANSTROOM.

---

'k Wil myn' dichtlust niet bedwingen,
'k Hef een' blyden stroomzang aan:
'k Wy myn dichtbespiegelingen
Aan den heiligen Jordaan.
Kan ons de Oudheid naauwlyks melden
d'Oorsprong van uw' naam en bron,
Vreugd der Palestynsche velden!
'k Zing niet hoe de Libanon,
Hoe de hooge cederboomen
Zich, met nimmerdorrend groen,
Spieglen in uw zilvren stroomen.
'k Zing niet hoe 't u lust, in 't spoên,
Ruime meiren door te waaden;
Hoe gy Sarons dal besproeit,
Ryk van palm en roozebladen,
Daar de wynstok welig groeit;
Hoe wy 't sap der vette olyven,

Als 't gebergt' van oly zwelt,
Op uw stroomkristal zien dryven
Als een' honigvloed op 't veld.
'k Zing niet hoe gy, moê van 't vlieten,
'tLieflyk bruischend watervat
Altoos vreedzaam uit blyft gieten
In het Aspaltitiesch nat.
Maar ik roem uw zeldzaamheden,
Wondren aan uw' stroom geschied.
't Oorlogswee hebbe u bestreeden;
't Krenkt in 't minste uw glori niet.
Uw kristallen golven reezen
Tot een' diamanten wal.
Hoe moest gy gehoorzaam wezen,
Toen de Schepper van 't heeläl
't Heir van zespaar legerschaaren
En zyn godlyk heiligdom
Bragt door de opgemuurde baaren,
Op 't geleî der wolkkolom!
Ja, het plegtig vreugdeteeken
Heft zich uit uw' blanken vliet;
De opgerechte steenen spreeken.
Bruischend nat! verniel ze niet.
Voor Elias mantelslagen
Scheidde zich uw stroom van één,
Eer men hem, op 's hemels wagen,
Zag ter starren binnentreên.
Ja, hetzelfde wonderteeken
Leidde Eliza 't stroomnat door;
Gy, voor zynen voet geweeken,
Baande hem een effen spoor.
Maar al hooger klom uw luister;
Zelfs de Pharpar, de Abana,
Zyn by u in glori duister,
Wyl gy Naman kwaamt te staê,

Die, melaatsch en vol elende,
  Twyfelmoedig in u trad,
Maar Gods oppermagt erkende
  In uw heilzaam wonderbad.
't Yzer zelfs moest boven komen,
  Ryzende op een vlottend hont.
Maar, Sieraad en Puik der stroomen!
  Gy hebt grooter eer beschouwd,
Die veel hooger is in waarde
  Dan dees reeks van wonderdaên:
't Schoonst dat immer blonk op de aarde
  Zaagt gy aan uw' oever staan.
'k Zie een' drom van blyde schaaren
  Langs uw boorden uitgebreid;
'k Hoor den Dooper hen verklaaren
  't Heilpad dat tot God geleid.
'k Zie met diepe eerbiedigheden,
  Elk, door waar berouw genoopt,
In uw kabblend water treeden,
  Door Joannes ingedoopt.
Maar wat doet den Godstolk schroomen?
  Hoe! hy schynt door vrees verzet?
Jezus, tot zyn' doop gekomen,
  Zegt: „Volbreng aan my uw wet."
Maar de Boetgezant, verslaagen,
  Weigert hem, en zegt: „Komt gy,
„Gy, om 't heilig doopsel vraagen?
  „Dierbre Heiland! doop, doop my."
Jezus spreekt, en zet zyn treden
  Stroomwaarts: „Ik vervul, laat af,
„Alle Gods gerechtigheden,
  „Die hy my ten uitvoer gaf."
Welk een' nastraal zien wij glimmen!
  Even als wanneer de zon,
Duikt in bloozende avondkimmen,

En nog blinkt in beek en bron.
Baad ge, ô Stroom! de schoonste leden
Vry van de allerminste smet?
Neen: de roem der heiligheden
Wordt door water niet genet.
Neen. Maar hoe! wat heldre glanssen
Zien wy daalen van omhoog!
Oopnen zich de azuuren transsen ?
Scheurt de ruime hemelboog?
Komt een Duifje neêrgevloogen
In deez' gadeloozen gloed?
All' de Serafynen oogen,
Vol verwondring, op den vloed.
Hoor de hemelstem gewaagen
Uit Gods gloriryken troon:
„ Deze is al myn welbehaagen;
„ Hoort Hem, volg hem, 't is myn Zoon."
Had ik Cherubynen pennen
'k Dekte my voor 't heilig licht;
Is 't wel veilig God te kennen
Met een schemerend gezicht?
Want de Vader scheurt de wolken
En getuigt van zynen Zoon,
Daar de Geest voor 't oog der volken,
Daalt uit Gods genadetroon.
Maar de Aartsheiland, opgesteegen,
Praalt met meerder majesteit;
En men geeft hem allerwegen
Lof, en eer, en heerlykheid.
Dus zal hy eerlang in luister,
Vry van stryd en doodsgeweld,
Ryzen uit het aklig duister,
Als een zegevierend Held.
Deze Zon, die nooit zal daalen,
Klimt welhaast ten middagtrans,

Spreid zo verr' haar heldre straalen
  Als de zon haar' gouden glans,
Dus zyt gy de Roem der stroomen,
  ô Doorluchtige Jordaan!
Gy hebt tyd noch nyd te schroomen,
  Nimmer zal uw lof vergaan.

N. S. VAN WINTER. *(Gedichten.)*

---

## DE KRUISBERGH.

De schoonste roode roozen groeien
  Op geenen Griecksschen Bergh, o neen;
  Maer op den Kruisbergh, hard van steen:
Daer Jesus hooftquetsuuren vloeien
  Van heiligh van onnoozel bloet,
  Geronnen tot een' roozenhoet,
Wiens blaên, vol geurs, geduurigh bloeien,
  Door den gevlochten doornekrans,
  Waer van de Goddelijcke glans
Beschaduwt wort en overwassen.
  De roozedruppels streeken schoon
  Robijnen aen de doornekroon.
De roozevlaegh verdrenckt met plassen
  De lelibloem van 't aengezicht,
  Waer uit de zonne schept haer licht:
De zon, die met haer bevende assen
  Te rugge rijdt, bezwijmt, en sterft,
  Nu 't roozebloet Godts leli verft;
De leli, die het hooft laet hangen,
  En geeft den allerlesten zucht,
  En vult met roozegeur de lucht.
De Kriste byen met verlangen

Zich spoeden naer dien roozengaert,
Zoo ras het licht de lucht verklaert,
En zwarmen om de roozewangen
Van 's levensbloem, en lentespruit,
En zuigen zoeten honigh uit
De gal en gift en bitterheden
En alsem van het doornebosch.
Uit leliwit en rozeblos
d' Aertsengelen Man en neektar kneden,
En hemelsch suicker, en ambroos.
De dagh die teelt geen uchtentroos,
(Zoo dikmael hy komt aengetreden)
Die zoo de flaeuwe ziel verquickt,
En 't hart, tot wanhoop toe verstickt,
Versterckt, als deze roozegeuren
Van 's levens roozentack en hout;
Met bittre tranen nat bedauwt,
Tot troost van al die eeuwigh treuren.
Hier springt, voor al die dorstigh zijn,
Een bron van roode en witte wijn,
Zoo leeker, als oit tong kon keuren.
Hier wascht men het bevleckt gemoedt
In 's levens kostelijckston vloet,
Vergadert uit vijf zuivre sprongen.
Hier levren d'aders purper uit,
Tot pracht der koningklijcke bruit,
Wiens lof van David wert gezongen
En van dien wijzen Salomon;
Toenze in dees speere- en spijckerbron,
Bevochtighden hun goude tongen;
Toen David stelde luisterscherp
Op dat geruisch zijn schelle harp,
En Salomon zijn hooge klancken.
O bloet- en waterrijcke rots!
O hartebron des wijzen Godts!

O artzeny voor alle krancken!
Vergun my oock een' druppel nat:
Bevloey mijn dor en dorstigh bladt,
En leerme mijn' Verlosser dancken;
Op d'oevers van dien gulden stroom;
In schadnw van dien roozeboom,
Bedeckt met Cherubinnevleugelen;
Daer rust het afgejaeghde hart;
Daer vint het stilpijn zoor zijn smert;
Daer nestlen alle tamme veugelen,
En heffen tegens 't paradijs
By beurte een lofzangk aen om prijs;
Daer leert de ziel haer lusten tengelen,
Met Godts gebit en roozentoom.
z'Ontwaeckt 'er uit den ydlen droom
Der ydle weerelt, om t' aenschouwen
Den Middelaer van 't Nieuw Verbont.
Zy kust zijn bleecken roozemont.
Men zach 'er onder 't puick der vrouwen,
By 't graf de droeve Magdaleen,
Met balzem tranen en gebeên,
Godt zoecken, uit een vast betrouwen
Dat 's nachts gelijck een vierbaeck scheen.

J. VAN DEN VONDEL. *(Poëzij I.)*

---

## AEN DE HEILIGE MAEGHT.

---

Wie zal ik best mijn Maeghdepalmen wijden?
Wie beter dan de Hemelkoningin?
Wat Geest blaest my dit Kerkorakel in?
O Fenixmaegt! ô Moeder van 't verblijden!
Al zit gy, op een wolk van Serafinnen,

Zoo diep in 't gout van 't albezielend licht
Der Godtheit, met uw straelend aengezicht,
Dat Cherubyns belonken, en beminnen;
Dat d'Engelen bewierooken, en eeren,
Met Englezangk, en galm van 't zaligh koor;
Noch dringt de strael van uw genade door
Dees duisternis, waer in wy ons verneêren,
Voor uwen troon, vergult met rijker zonnen
Dan 't middaghlicht, dat 's avonts ondergaet.
Uw ootmoet komt het nedrigh hart te baet.
Door ootmoet hebt gy zelf Godts hart gewonnen.
Gy spant de kroon, ô puikkroon aller vrouwen!
De loftrompet van uw benijde Faem
Vult hemel aerde en zee met uwen naem,
Een naem, waer in wy Kristus kerken bouwen.
Uw tittel blinkt, in 't voorhooft zijner kerken
En kooren, als een zeegen voor ons oogh.
Mijn note rolt te laegh : gy rijst te hoogh.
Wie kent de maet van al uw wonderwerken?
Zoo kleet of been ja schim van lager Heiligh,
In stroom, in lijk, en krankbedt, wondren werkt;
Wie zweeft zoo laegh, dat hy de kracht niet merkt
Van uw gebeên, een toevlught wis en veiligh?
Gy, teelster van den eenighsten Behoeder,
Hebt, daer gy heerscht, bekleet met majesteit,
Noch uw natuur en aert niet afgeleit;
Maer houdt uw Recht, gelijk Godts rechte Moeder.
Gy kunt meer gunst, by uwen Zoon, verwerven
Dan Hester, by den Oosterschen Monarch.
Het Kruis-lam zagh u op den Dootshooftbergh;
Daer gy de zon, om uwen Zoon, zaeght sterven.
Gy vlughte voor den kindermoort des Vorsten,
Met Davids zoon, bewaerder van Godts Zoon
En Moeder, die haer' mont leide op de koon
Van 't heiligh Kint, gezooght met maegdeborsten.

't Orakel, naer wiens stem het al moet hooren,
Dronk met die melk der kuische Moeder in
Haer liefde, die, gewortelt in zijn' zin,
Zijn hart noch raekt in 't hooghste koor der kooren.

Zoo ras de maeght, of 't hemelmaeghde-teken,
Het licht gevoelt, en gaet van 't licht bevrucht,
Dan matight zy den strael, die flus de lucht
Verbrande, en, uit den Leeuw, op 't hooft quam steeken:

Maer gy, ô Maeght van koningklijken zade!
In 't zwangergaen van 't goddelijke pant,
Verkoelde door uw vrucht allengs den brant
Van Godts gerecht. o zetel der genade!

Het was wat groots, dat d'eer der luchtgezanten
Verkondigde aen 't altaer, hoe d'oude vrouw
En dorre struik dien Heiligh baeren zou,
Gewijt van Godt om boete en tucht te planten.

Noch grooter was 't, toen d'Engel quam ontvouwen
De wonderbaerste en aengebeên geboort,
Van brein noch oor begrepen noch gehoort,
Eer Godt u gaf zijn hant en staf te trouwen.

Hoe wemelden de Geesten, die vast drongen
Te Nazareth om uwe Bruiloftseel!
Hoe bloô, hoe heusch ontfingt gy Gabriël!
Wat bruilofts-liet hebt gy hem nagezongen!

Een vlam ontstak terstont uw bruiloftskamer.
Godts Geest, een kracht, een Duif van 't hemelsch dak,
Omhelsde en kuste uw kuischheit, zonder vlak;
Die dronk het Woort. Geen daeuw drupt aengenamer

Op 't leliblat. Hoe wiert u toen te moede!
Schaemroode ziel, Godts wellust, hemelbruit.
Uw Bruigom leide u Godts geheimnis uit.
Gy kleede Godt, het Woort, met uwen bloede;

Den schoonsten van 't ontelbre tal der menschen.
Zoo zagh men hem, van Jesses struik en stam,
Te Bethlehem; daer hy te voorschijn quam,

15

't Beloofde zaet, begroet met zoo veel weuschen.
Uw zwangre Nicht vernam u naeu van verre,
Of neegh, en groete u, Moeder van de bron
Des heils, en van de noit geschape zon.
Toen huppelde in haer lijf Godts Morgensterre.
Nu daelde een lucht, vol zangs, op Davids weyen;
Die hoorden strax op 't blaten van hun vee:
Den hemel eer: den ganschen aertkloot vreê.
Hoe schitterden, hoe tuimelden Godts reien!
Drie Koningen versmaden d'aertsche hoven,
Op 't starrelicht, dat d'arme kribbe wijst,
En slechte Maeght, waer van de hoogmoet ijst.
Zy offren Gode, in eenen stal verschoven.
Wat leerde u 't kint niet binnen Josephs drempel!
Hoe zocht gy 't kint, zoo moederlijk bevreest!
Het zwerft rontom, wekt lijken, en geneest:
Het stopt den mont der Wijzen in den tempel.
Gelukkigh, die uw tijden moght beleven,
Dien gulden tijt, dat Godt in 't vleesch verscheen:
Noch zaliger ziet gy zijn vleesch, en been,
Uw eigen vleesch, gekroont in 't ander leven.
Met wat een' stoet en majesteit en zegen
Onthaelden u de Vader Zoon en Geest;
Toen gy van hier ten hemel voert te feest,
Langs hyäcinthe en langs turkoize wegen.
Jeruzalem scheen boven uitgelaten.
Het weerlichte al karbonkels, en robijn.
Ay starren, duikt, en zon en maneschijn,
Voor eeuwigh licht, saphier, en goude straten.
Daer juight het al, wat, van geen vlek geschonnen,
Het aenschijn keert naer u, en 't zuiver Lam.
Daer kent men Godt, drie glanssen, eene vlam.
Gelukkigh die Godts blijschap heeft gewonnen.
Terwijl wy dan noch in dit dal der tranen
Vast zuchten om verquikking voor de ziel;

Daer d'eerste slang ons naschiet op den hiel;
Daer 't zwaer valt zich van zoet vergift te spaenen;
  Zoo kome uw gunst daer boven ons te vordel.
Wy offren u (versma geen offerhant,
Een ander brenge u gout, en diamant)
Wy offren u een' martelstarregordel:
  Geen' diereriem, waer door de zon haer streeken
Gedurigh houdt, de twaelf maenden langk,
Maer riem, waer langs uw Kruiszon gaet haer gank
Door 't jaer, omgort met zoo een twaelfteken:
  De Borst, het Lam, het Orgel, zoet in d'ooren,
De Tang, de Leeuw, de Dolk, van bloet noch nat,
't Albast, vol geurs, de Helm, het Zwaerderadt,
De witte Duif, de Palmtak, en den Toren.
  't Betekende is veel eer 't geen ik u wyë:
Dat overtreft 't borduursel mijner schacht.
O Zeestar! licht my zoo, in 's weerelts nacht,
Dat Jezus troost my aenblikke in Marye.

MDCXLII.

J. VAN DEN VONDEL. *(Opdraght der Maeghdebrieven.)*

---

## ODE AAN GOD.

---

O Gij, Beslisser van het lot
Van werelden, die talloos schijnen!
  Jehovah! onuitspreeklijk God!
Ontzaglijk — zelfs voor Serafijnen!
  Beginloos — eindeloos Verschiet!
Onpeilbre Bron van eeuwig leven!
  Die duizend, duizend zonnen ziet
Als stof in 't maatloos ijdel zweven;
  Daar is haar zaamgemengeld licht
  Een schaduw bij uw aangezigt!

Duld, dat een sterveling uw' lof,
O Eeuwige! uit het stof doe rijzen,
Een mensch — zelfs naauwlijks levend stof
Het eindloos Al besta te prijzen;
Een flikkrend vonkje van bestaan,
Naauw der gevoelloosheid onttogen,
Een droppel aan den oceaan
Der broze wezens; in uwe oogen
Een kruipend wormpje, een weemlend niet —
Duld, God der Goôn! mijn bevend lied!

Gij! die den Troon der eeuwen drukt,
De bliksems maakt tot lijftrawanten;
De bergen van hun pijlers rukt,
Om ze in het hart der zee te planten;
Gij spreekt! — de donkre afgrond leeft;
De hemel smelt; de waatren stijgen;
De hoofdstof schudt; het aardrijk beeft;
Gij wenkt! — 't is stil — de orkanen zwijgen;
Uw wijsheid is de wondre spil,
Daar 't al op draait naar uwen wil.

Gij waart reeds eeuwig, eer uw magt
't Heelal had aan een niet gehangen,
Eer de afgrond van den ouden nacht
Den flaauwsten lichtstraal had ontvangen.
Niets was! — Gij waart, o God! alleen,
In 't ongeschapen licht gezeten;
Gij zaagt door tijd en eeuwen heen,
Door tijd noch eeuwigheid gemeten.
Dáár waart ge, u zelv' alleen gelijk,
De Troon, de Koning en het Rijk!

Gij spraakt: er zij! — en alles was!
Gij wilde! — en alles was ontwonden!
Ge omvattet noord- en zuider-as,

De tijd bleef aan uw' wil verbonden.
  Wat schoonheid ooit het oog aanschouwt,
Ze ontleende aan u hare eerste glansen;
  Gij schreeft uw' naam met stroomend goud
Van zonnen, aan de azuren transen;
  De schorre donder werd uw stem,
  De orkaan gaf uw' bevelen klem!

  O Ziel! o Middelpunt! o Bron!
Van al wat is, of zal beginnen,
  Van 't oeverzand, en van de zon,
Van wormen, en van Cherubinnen!
  Groot, God! in 't stof, bij 't stroomend licht,
Naauw zigtbaar voor de stervelingen!
  Groot, God! in 't vlammend aangezigt
Der Englen, die uw' troon omringen!
  Groot, God! tot in de oneindigheid,
  Het perk van uwe Majesteit!

  De tijd bezwijk'! Natuur verdwijn'!
De gloênde hoofdstof worde ontbonden!
  Gij zijt — Gij zult dezelfde zijn!
Gij ziet hare eerste en laatste stonden.
  Wanneer uw adem 't woest getal
Der zonnen als een vonk zal dooven,
  Door éénen schok 't verbaasd Heelal
Van orde en evenwigt berooven,
  o God! als alles zal vergaan,
  Mist gij geen stip van uw bestaan!

  Voelt hier mijn kunst te naauw een perk,
Om u als Schepper af te malen,
  Nog schiet uw heerlijk liefdewerk
Oneindig luisterrijker stralen.
  Ge ontwijkt, als éénig, 't sterflijk oog,
Wie zoude u, als drieëenig, kennen?

Die kunde schuilt te diep, te hoog,
Wij drijven op te lage pennen.
Hier trekken uw volkomenheên
Haar stralen tot één punt in één.

Ik zie op 't siddrend Golgotha
Regtvaardigheid en goedheid strenglen;
Peillooze diepte van genaê
Maakt van verdoemelingen Englen.
Wat wijsheid vond dit middel uit?
Wat Almagt deed geen' weêrstand vreezen?
'tWas de uwe, o God! — Hier suft, hier stuit
Het schranderst brein. — O wonder Wezen!
De Schepping is bij dit beleid
De doodverw uwer mogendheid.

Wat is, verheven Opperheer!
De lof van al de stervelingen
Bij uwe grootheid? bij uwe eer,
Die tallooze Englen rustloos zingen?
Ik zwijg, en bid u knielend aan.
Hier missen woorden en gedachten:
Leert, Englen! mij de citer slaan
Voor uw' Monarch met englenkrachten;
Neen! neen! vervangt mijn bevend lied,
Men leert op aarde uw toonen niet.

Waar ben ik? — welk een reine glans
Houdt mijn verbeelding opgetogen?
Rijst de aarde naar den hemeltrans?
Of naadren mij de starrebogen?
Hoe davert Sions blijde top!
Hoe klateren de gloriepalmen!
De lof stijgt van de zonnen op
Tot voor den Troon. — Ik hoor de galmen

Van Engel en van Serafijn :
O God! wat moet uw Hemel zijn!

„ Halleluja! Halleluja!
„ O heilig, heilig, heilig Vader!
„ Halleluja! Halleluja!
„ O Zoon! o Geest! o Levensader!
„ Oneindigheid en eenwig licht
„ Is alles — alles, in uw Wezen!
„ Wij dekken, zwijmend, 't aangezigt:
„ Gij blijft, JEHOVAH! onvolprezen.
„ Heelal! volg onze toonen na!
„ Halleluja! Halleluja!"

Ik volg!.... daalt, Englen!.... Serafs, daalt!
Leen, leen me, o zalig Koor! uw vleugleu;
Ik ijl!.... Ik vlieg, van heil omstraald!
Geen dampkring zal mijn vlugt betenglen.
Geen stof.... o dood! nw donkre nacht
Zal me als de dageraad verkwikken!
Waar zijt ge?.... Ik staar!.... De hemel wacht!
Rukt aan, o slepende oogenblikken!
Geboortedag der eenwigheid!
O dag des doods!.... beidt, Englen! beidt!....

'k Zal in dat vlekloos hemelhof
Voor n, voor n! de reine snaren,
O Middelpunt van allen lof!
Met duizend, duizend Englen paren.
Dáár zal nw Glans, uw Majesteit,
Uwe Eer mij eindeloos verslinden,
Om in uwe Algenoegzaamheid
Mij zelven eindloos weêr te vinden.
Gevoel!.... Verrukking! — zalig lot!....
'k Bezwijk.... 'k verzink — 't Is alles God!

O Aarde! weemlend stof! verdwijn —
Mijn Goël! Zuil van mijn vertrouwen!
'k Ben mensch! — 'k zal eens een Engel zijn!
'k Zal eens Gods aangezigt aanschouwen!
O schitterende Morgenstond!
Wat heil wordt in uw' kring genoten?
Halleluja! wanneer mijn mond,
Voor de eindlooze eeuwigheid ontsloten,
Ook dáár nog stamelend belijdt,
JEHOVAH! — dat gij naamloos zijt!

R. FEITH. *(Oden en Gedichten.)*

---

## GOD EN DE MENSCH.

---

Gy spraakt: HET ZIJ! en 't was, Almachtig God. — Uw woord,
Geen werkdaad, neen, ô neen, Uw WIL bracht alles voort.
De schepping was — volmaakt — volzalig! Heilige Engelen
Ontstonden voor Uw throon, die dank- en lofzang mengelen,
En de eeuwigheid, Uw deel, Uw eigenschap alleen,
Werd schepslen, werd aan 't niet, 't ontnietigd niet, gemeen!
ô Wonder — ach voor ons die stof zijn! — Neen, geen wonder,
Maar niet begrijpbaar dan U-zelven, U, DIE ZIJT;
Ons, (schaduw, schijn, en waan, beperkt door plaats en tijd,
Voorbygaande als een vonk in aangeblazen tonder,)
Eene onbegrijplijkheid die met zich-zelve strijdt.
Oneindige, Eeuwige, en alleen-waarachtig leven!
Wat, wat bewoog U aan 't bootseersel van Uw hand
Een aanzijn, een gevoel, een zelfbesef te geven
Dat vatbaar is voor 't heil van zijn verheven stand? —
Verheven stand? ô Ja. Doordringt het niet onze aâren,
En wemelt het ons niet door spier en ingewand?
Zien we alles in den mensch dat voorrecht niet verklaren,

Toont elke zucht het niet die ons den boezem spant?
Draagt oog en voorhoofd niet het onmiskenbre teeken
Waar 't al ontzag voor draagt dat op deze aarde zwiert,
Dat ge ons tot Hoofd verhieft van de ondermaansche streken;
Het Hoofd dat onder U ten Vorst gehuldigd wierd!
Dan ach! die Vorst verviel : hy heeft zijn kroon vertreden;
Moedwillig wierp hy zich ten koningszetel af,
Een woesteny greep plaats voor 't eens volzalig Eden,
En de onrust zweept hem voort naar 't aaklig gapend graf.
Dit, dit vermocht, helaas! zijn zwakheid? — neen, verwaten,
Uw moedwil, de ijdle trots, uw' boezem ingestort!
Die leerde U, God, Uw al, voor Duivlenaart verlaten,
Die, God, en in uw God, u-eigenzelf te haten;
Die heeft Uw Vreugdehof tot jammerdal verdord. —
Hoe? God verlaten? Hem in 't aanzicht durven trotsen?
Hem haten? En die God verplet, verdelgt u niet!
Geen bergen wringen los en storten neêr, geen rotsen,
Op 't monster wiens vergrijp niets gruwbrer overliet!
Geen afgrond dan, geen kolk van bulderende zeën,
Spart ter verzwelging van dat monster op! Gy leeft!
Heeft de Almacht dan geen kracht; geene uitgezochte weën,
Waarmeê Ze een gruwel wreekt die niets gelijkbaar heeft?
Ook de Aard, de schouwplaats van dien gruwel, blijft in wezen! —
Het niet verzwelgt haar niet als had zy nooit bestaan! —
Wie, God van heiligheid! wie zal Uw donder vreezen,
Zoo van dien aangreep niet elk spoormerk moet vergaan? —
Rampzalige, ach! wat zeg, wat wil ik? — Wat verwoedheid
Grijpt u, meê schuldige, in den boezem. Neen, verstom!
Gods goedheid schiep 't heelal, Zijn Wezen-zelf is goedheid,
En keert zich, schoon getergd, in geen verdelgzucht om.
Zijn wraakstem dondert, ja; Zijn vloek wordt uitgesproken,
Maar paart zich aan Genade en Goddelijken zoen.
't Verleidend slangenzaad moet kop en nek verbroken,
Maar Hy, Zijn eigen Zoon, wil voor den mensch voldoen! —
God, ter verzoening met des stervlings vloek beladen;

(ô Onbegrijplijkheid! ô diepte van genâ!)
De strafwet ondergaan voor onze gruweldaden?
En sterven onzen dood? — Gevallen stervling, ja.
ô Wonder, grooter nog dan 't scheppend woord! — Gy, Machten
Die voor Zijn zetel buigt en 't heilig hallel stort,
Bereikt uw denkbeeld dit? — Zich-zelf ten zoenprijs slachten!
Neen, schepslen vatbaarheid schiet by Gods raad te kort.
Ja, God verscheen in 't vleesch; werd uit een Maagd geboren;
Werd broeder van 't ontaart en reddingloos geslacht,
Herwon een zaligheid, meer blinkend dan 't verloren,
En eischt zich 't hart-alleen ten dankprijs toegebracht.
Wat zeg ik? Meerder nog! Hy wil dat hart bestormen,
En legt het als zijn buit voor 's Vaders voeten neêr,
En maakt, door vloek en ban in 't stof vertrapte wormen
Tot deelgenoot in 't heil van 't vlekloos Englenheir!
ô God, kan 't waarheid zijn, en 't menschlijk hart dit dragen,
En smelt het niet als sneeuw voor zulk een liefdegloed?
Ja, Vrede uit Uwen throon, en gunst en welbehagen,
Is 't geen Uw Efrata aan 't aardrijk hooren doet.
De Geest der heiliging daalt neder! Wy gelooven,
Wy storten neêr in 't stof met opgeheven hart:
't Is 't Uwe, Uw zegeroof, het stijgt met U naar boven,
Hier eindigt zonde en smart!

1826. W. BILDERDIJK. *(De voet in 't graf.)*

---

## BY DE DOOD VAN BILDERDIJK.

Licht treedt een jongling op, die door mijn' toon gegloeid,
Mijn asch een hulde brengt, aan 't dankbre hart ontvloeid.
— — — — — — — — — — — —
En roept mijn schaduw toe: Rust, zanger, sluimer zacht!
BILDERDIJK.

Slaap rustig, aangebeden Zanger!
Uw sluimer zij door niets gestoord:

Rust in uw laatste toevluchtsoord:
Daar volgt geen jammerlot u langer.
Al woedt een pestvlam in ons land:
Al zweept de storm de Spaarnebaren:
Gy zijt de tuimelzee ontvaren,
En kwaamt gered aan beter strand!

Genoeg heeft de aardsche schelp geleden,
Waarin uw ziel verstoken lag,
Een parel, als men zelden zag.
Genoeg het stroomgeweld bestreden!
Zy werd door een gewijde hand
Uit 's levens stormzee opgedoken:
't Juweel, zijn kerker uitgebroken,
Praalt reeds by 't eeuwig diamant.

Daar ligt hy dan met slappe wieken,
Die nooit verwonnen Amstelzwaan!
Die Vorst der zilvren waterbaan
Van avondwest tot morgenkrieken!
Daar ligt wien niemand was gelijk;
De luitstift is zijn hand ontvallen;
Daar ligt, die grooter was dan allen,
Daar ligt de groote BILDERDIJK!

Hy, Koning onzer Dichterwareld,
Hy ligt daar, van zijn kroon beroofd,
Maar van een kroon, die op zijn hoofd
Met bloed noch tranen was bepareld.
Of deed hy uit het boezemdiep
Een traan ons langs de wangen druppelen,
't Was, als zijn toon de ziel deed huppelen
En tranendaauw van wellust schiep!

Hy zwijgt, die mond vol Hemelweelde,
Die nog in 's levens winternacht
Een lied ons zong, vol jonglingskracht,
Waar Morgenlandsche lucht in speelde.
Hy zong de vale velden groen,
Al zwegen buiten de orgelkelen:
Er schitterde in zijn dichttafreelen
Een altijd jeugdig Meisaizoen.

Hy bracht een keur van Dichterlover,
Met smaak op vreemden grond vereend,
Of 't Ossiaansch gebergte ontleend,
In Hollands hof met woeker over.
Waar ook zijn kunst zich zangstof zocht,
Hy wist het speeltuig zoo te dwingen,
Dat hy, die andren volgde in 't zingen,
Toch onnavolgbaar heeten mocht.

't Zij hy, op 't renspoor der Pindaren,
Op arendswieken steeg omhoog;
Of wel in lager dampkring vloog
En 't leerdicht tokkelde op de snaren;
Of sloeg hy een gewijden toon,
Waarin de gloed van 't Oosten bruischte,
En de Idumeesche ceder ruischte,
Zijn godenlier klonk altijd schoon!

Wat spreekt ge, Aêloudheids fabelvonden!
Van Orfeus, die in 't rijk der doôn
Den Helhond kluisterde aan zijn toon,
Den Dood hield aan zijn lied gebonden?
Ach! was 't verhaal geen logenschijn;
Werd ooit de Dood door zang verbeden;
Zou hy, die zielen wist te kneden,
Zou Bilderdijk gestorven zijn?

Helaas, ook hy, hy is gestorven!
Ofschoon hem heel een volk beschreit,
Al heeft zijn naam de onsterflijkheid,
Zijn hoofd een starrenkroon verworven,
Hy stierf! o, mochten hem ten zoen,
Die eens op hem hun zwadder stortten,
Niet langer Hollands roem verkorten,
Door aan ZIJN roem te kort te doen!

Rust zacht dan in de moederaarde!
Rust, aangebeden Zanger, rust!
En smaak, geland aan hooger kust,
Een heil, dat u deze aard niet baarde.
Wy blijven, 't oog op u gericht,
Verrukt door uwe Godenzangen,
Aan 't geen ons van u restte hangen!
Vaarwel! de grafsteen drukke u licht!

J. P. HASEBROEK. *(Poëzy.)*

---

## AEN MYNEN BROEDER.

---

O zaligh ghy, die ons verdriet:
Ons bitt'ren huis-rou niet en ziet,
En niet en hoort ons' lyck-gebaren;
Maer zacht en vreedzaem uitgestrekt
In 't uiterst end der Oosterbaren
Ligt van 't Javaensche zand gedekt!

Dit, Broeder, was 't, dat ick u zeide
Ten dage toen ghy van ons scheidde;
Dat ghy wel gingt in groot gevaer,
Maer grooten rou ontgingt met eenen,

En vry zoud zyn van Vaders baer
Te volgen op bezweke beenen.

'tVer af-zyn hiel uit uw gezicht
Zoo schadelyk een blixem-licht;
En om den donder niet te hooren,
Heeft ook de dood gedaen het haer;
En gunstelyk by tyds uw' ooren
Gestopt voor een' zoo droeve maer.

Maer ach! die bittre en ongetrouwe
Rukt ons alhier van rouw in rouwe:
Wy hadden nau aen u volbracht
Dees treur-gewaeds vereischte plichten;
Of zy en loost op ons geslacht
Flux weêr een' van haer' felste schichten;

En treft (ô onverzetlyk kruis!)
Het hooft en d'eere van ons huis;
Zy schiet de groote spil in stucken,
Waer op het hing als op zyn' as;
En komt den kinderen ontrucken
Den besten Vader die oit was:

Een' Vader, die bezet van zinnen
In 't heerschen maet hiel en in 't minnen:
Een' Vader, die de teêre jeugd
De deugden zocht in 't bloed te prenten,
Meêr met wel voor te gaen in deugd,
Als door ontzich of dreigementen :.....

J. DE DECKER. *(Lykdichten.)*

## AAN DEN RIJN.

Zoo rust dan eind'lijk 't ruwe Noorden
Van hageljagt en stormgeloei,
En rolt de Rijn weêr langs zijn boorden,
Ontslagen van de winterboei.
Zijn wat'ren drenken de oude zoomen,
En 't landvolk, spelende aan zijn' vloed,
Brengt Vader Rijn den lentegroet,
Als grootvorst van Europa's stroomen,
Die, van der Alpen top gedaald,
De stranden kust of scheurt de dijken,
De wereld splitst in koningrijken
En 't vorst'lijk regtsgebied bepaalt.

Ook ik heb onbewolkte dagen
Aan dezen oever doorgebragt,
En warm heeft mij het hart geslagen
Bij 't levenslot, mij toegedacht.
Een morgen gronds, een kleine woning,
Verheerlijkt door de liefde en trouw,
Was mij en mijner brave vrouw
De lusthof van den rijksten koning,
Als wij in 't kunsteloos priëel,
Of onder 't ruim der starredaken,
Van God en 't eenwig leven spraken
En dankten voor 't bescheiden deel.

En nu — ik kan mijn haren tellen,
Maar wie telt mijner tranen tal?
Eer keert de Rijn weêr tot zijn wellen,
Eer ik den slag vergeten zal,

Dien slag, die mij ten tweede male
  De kroon deed vallen van het hoofd. —
  'k Heb steeds, mijn God! aan U geloofd
En zal, zoo lang ik ademhale,
  Mij sterken in Uw vadertrouw,
Die nimmer plaagt uit lust tot plagen :
Maar toch, het valt mij zwaar, te dragen
  Dien zwaren last van dubb'len rouw!

Te Katwijk, waar de zoute golven,
  O, Rijn! u wachten in haar' schoot,
Daar ligt in 't schrale zand bedolven
  Mijn kostbaar offer aan den dood.
'k Wil tranen met uw wat'ren mengen;
  Belast u met dien zilten vloed :
  De droeve zanger heeft geen' moed,
Die tranen op het graf te plengen
  Der Gade, nooit genoeg beschreid. —
Gij, oude Rijn! wees Gij mijn bode
En voer ter rustplaats mijner Doode
  De tolken mijner mensch'lijkheid.

Groet ook het Kind, welks lijkje de aarde
  Reeds had ontvangen in haar' schoot,
Eer zij, die mij dat lijkje baarde,
  Voor 't levenslicht hare oogen sloot.
Ik heb mijn Dochtertje opgegraven,
  Toen 't pleit der Moeder was beslist,
  En lei het in de groote kist
En aan de borst, die 't Wicht moest laven,
  Dat nimmer laafnis noodig had.
Ik dacht : één huis behoort aan beiden;
Wat God vereent, zal ik niet scheiden,
  En sloot in de urn den dubb'len schat.

Noem hij deze aarde een hof van Eden,
  Wie altijd mogt op rozen gaan :
Ik wensch geen' stap terug te treden
  Op de afgelegde levensbaan.
Ik reken ieder' dag gewonnen,
  Met moeite en tranen doorgesloofd.
  God dank! mij draaiden boven 't hoofd
Reeds meer, dan vijf en dertig zonnen!
  De tijd rolt, als deez' bergstroom, voort.
Druk zacht mijn Dooden, lijkgesteente!
En dek ook eerlang mijn gebeente
  Bij 't overschot, dat mij behoort.

E. BORGER. *(Dichterl. Nalatenschap.)*

---

## STRIJD EN RUST.

---

Mijn leven is liefde,
Mijn liefde slechts smart,
Mijn smarte verlangen
Naar rust voor mijn hart.

Toch dolen mijn zinnen,
Bij 't jagen van 't bloed:
Nog sneller klopt de onrust
Door 't bevend gemoed.

O rust, die mijn' boezem,
Met 't leven, ontvliedt!
O rust, die de rustplaats
Der dooden niet biedt.

Neen, rust is beminnen,
Beminnen altijd,
En liefde is genieten,
Genot zonder strijd.

Wat dool ik dan zoekend
Door wereld en graf?
Dáár loopen de draden
Van 't raadsel niet af.

'k Moet levend slechts strijden
En stervend verslaan,
Om 't leven herwinnend
Ter rust in te gaan;

Mijn krijgstent verplaatsen,
En telkens alweêr,
Tot 'k ze opsla hierboven
Bij 't hemelsche heer.

Dáár leven is minnen,
Daar liefde genot -
't Genieten daar rusten
In 't Leven, in God.

Dooft uit dan, mijn zinnen,
Wat rekt gij den strijd!
Kom, dood! ik wil rusten,
Mijn God! voor altijd.

P. W. VAN OORTE. *(De Katholiek. D. XXVIII.)*

---

# JUBILJAER
## DES PRIESTERDOMS
### VAN DEN HEERE
# PHILIPPUS ROVENIUS.

Daelt om laegh, gy Offerengelen;
Helptme loof en bloemen strengelen
  Tot feestoenen : valt aen 't werk ;
Ciert gewelf en Koorpilaren;
Overkranst de hooge Altaren;
  Kleet met groen de Vorster Kerk :
Want Philippus schijnt herboren,
Nu de zon (die hem, gekoren
  Tot den Priesterlijken staat,
Hier Godts Offer in zagh wijden)
Van de kimmen op komt rijden
  Met een' schooner dageraet:
Nu de zon met blijder oogen,
Blijder straelen Koor en bogen
  Komt vergulden door het glas;
Om den Godtsdienst te vergulden,
Daer hy eerst voor 's volleks schulden
  Offerde, en gebeden las:
Nu, begroet van feestgenooten,
Hy den eeuwring ziet gesloten
  Van zijn wettigh Priesterschap.
Vijftigh jaren, reê verloopen,
Sluiten hem uw troonen open,
  Wijzen hem een' hooger trap;
Na veel zweets, en zure stappen,
Slaverny in wetenschappen,

En getrouwen Herders plicht.
Had ik Davids harp en lippen
'k Holp den Mijter van Philippen
Kroonen met een Neêrduitsch dicht.
Rijn en Yssel, bey te gader,
Danken zijn' geleerden vader,
Die, ontvonkt door uwe vlam,
Voor ons Bontkist heeft gezongen,
Toen de wolven 't Lam besprongen,
Dat den mensch verzoenen quam.
Sasbout, voorzaet en zijn ouder,
Zagh Roveen, als Stedehouder,
Zijn Apostelsch spoor betreên;
Marcellyn, met Lebuynen
En Plechlyn, hem 't lant beschijnen,
Daerze wandelden voorheen.
Willebrort scheen weêr te leven,
Toen dien nazaet wiert gegeven
d'Oude staf van 't Bisschopdom,
Daer hy d'eerste Kerken stichte,
Eerst het Heidendom verlichte,
En den afgront maekte stom.
Hebt gy oit, verhengt en blijde,
Aen des ouden Vaders zijde
't Lam uw wierook toegezwaeit,
Hem gezegent, begenadight,
En in angst en noodt verdadight,
Daer de Hel haer onkruit zaeit;
Daelt om laegh, ô Offerengelen,
Helptme 's Herders eeuwkrans strengelen,
Op zijn Gulden Misgety,
En geley hem, wijs en simpel,
Daer men kreuken zet noch rimpel,
Nimmer droef, en eeuwigh bly.

---

# EEUWGETY

## DER HEILIGE STEDE, T' AMSTERDAM.

*Thronus ejus flammae ignis.*
DAN. VII.

Nu 't eeuwgety van 't vierenswaerdigh wonder
Zijn' derden ringk op heden toesluit, ronder
Dan goude pen of passer ronden sluit;
Zoo breek als bloessem uit
In Lentemaent, met haer verquikte loten;
O Burgery uit Gysbrechts erf gesproten,
En noit veraert van uwen ouden struik,
In 't wettigh kerkgebruik.
Men vlechte, om strijt, nu lovers in laurieren,
En duurzaem loof, om 't wonderfeest te cieren;
Men spann' tapijt, schakeere zangk met snaer,
Bewierook' 't hooge altaer,
En eer alom de Heiligheit der Stede;
Daer d'yver plaght met barrevoetsen trede,
t'Aenbidden, als de Godtstolk *) op het lant,
Toen, midden uit den brant
Der doorne haegh, de Godt der twalef stammen
Hem riep, en 't bosch niet zwichte voor de vlammen:
Die zelve Godt verscheen uwe oudren hier,
In 't weerlicht van hun vier,
Tot tweewerf toe versterkte Kristensche eeuwen
Door wonderheên, en klopte zijn Hebreeuwen
Op hunnen mont; en trat voor Jesus schaer
In dezen vierpylaer:

*) Moses.

Waer van dees kerk en achtien stomme tuigen,
Haer pylers, die om gunst noch afgunst buigen,
Noch weifelen, maer dragen 't Godtsgebouw,
Als Reuzen, sterk, en trouw.
Uw jonge stadt, die tweemael plofte in d'asschen,
Is tweewerf weêr uit rook in top gewassen;
Gelijk of Godt zijn gunst, en maght door vlam
Ontvouwde t'Amsterdam;
Dat, uit moerasch en water opgetogen,
Nu watren kroont met hooghgewelfde bogen,
En 's Keizers kroon, van gout en diamant,
Op alle kusten spant.
Augustus, die u kroonde, heeft Godts zegen
Door bedevaert genadigh hier verkregen:
De Faem trompet hoe Maximiliaen
Gezont is opgestaen;
Na dat hy hier de Kristgeheimenissen
Aenbiddende, eer zijn' staf en kroon wou missen,
Dan 's Heilants troost, gevoelt in lijf en ziel
Daer hy ten outer viel;
En neêrgeknielt de zelve kracht most loven,
Die, aen d'Euphraet, in 't onweêr van den oven,
Zijn Drietal *), niet gezengt aen kleet en hair,
Verloste uit doots gevaer:
Die 't Heilighdom, de vrucht der Maeght, ook louter,
By uwen stroom, behoede op 't gloeiende outer,
En in den haert; twee troonen van Godts Zoon,
Herkruist, door offerhoon
Van blinden, die 't alscheppend woort mistrouwen,
En niet het licht der wonderen aenschouwen,
Dat, jaer op jaer, ja eeuwen achter een,
Den Aemstel overscheen:

*) Drie jongelingen.

Het zy dit straelde, uit koorgewelf, en tenten,
Hem toegewijt, die over d'elementen
Den scepter voert, en spaert dien Offerschat,
Ons Manne, in 't gonden vat:
Het zy 't Geheim, op zijn gezette dagen,
En jaergety, wert stichtigh omgedragen;
Gelijk van outs 't Orakel van Godts mont,
De Heilkist van 't Verbont.
Hoe zagh men 't volk, gewont van helsche slangen
Dan vloeien, als rivieren, uit verlangen
Naer geene slang van koper, die de Doot
Haer kopre tanden boodt;
Maer naer het Lam, des Talmuds vloek, gehangen
Aen 't heilzaem hout, en nu onthaelt met zangen;
Als artzeny des lijfs, en zielespijs,
Van 't hemelsch paradijs.
Wat kerkbelofte en gaef en pelgrimagie
Doorgalmden niet dees nette timmeragie;
Met lof en dank, gestort van klein en groot,
Na 'et nijpen van den noot;
Zoo dra men frisch, behouden 's lijfs, en sterker;
Verlost van kruk, en boey, en bangen kerker,
En blinden stok, en schipbreuk, en van 't bedt,
Zich vont door Godt geredt.
Nu zing ik niet, hoe 't eeuwigh vier van Veste
Den brant ontsloop, daer Troje lagh op 't leste;
Noch van de vlam, die, spokende om het kint, [1])
Zijn hairlok niet verslint;
Noch van den gloet, die 's Konings dochter [2]) raekte,
En hare kroon noch blonde vlechten blaekte,
Of wonderspook, en droom, en nachtgezicht,
Uit Heidensch brein gedicht:

---

1) Askaen.
2) Lavinie.

Maer toom de Nijt, door zegels, brieven, blijken
Van Sticht en stadt, en keuren, en kronijken.
Is 't valsch? betight de myters, uw steêhuis
En brantmerk 't witte kruis:
Betight gewaet en bladen van Messias,
's Apostels riem, den mantel van Elias,
Ook Arons roede, en Elizeüs lijk,
Ja schaduw, min dan slijk.
Hier mangelt niets dat redelijken wenschen,
Getuighenis van Godt en vrome menschen,
Wy mommen hier met geenen Antikrist,
Die grijns van staet en twist.
Almogentheit, betuigt door d'offerlammers,
Van tijt tot tijt, geley toch d'Amsterdammers
Uw heirbaen op, in 't eeuwigh schijnend licht,
En kroon mijn Eeuwgedicht.

J. VAN DEN VONDEL. *(Poëzy I.)*

---

## GODS VOORZIENIGHEID.

---

Maar, schoon de duisternis de landen
Van de eene helft der aarde dekt,
En rust verspreidt op deze stranden,
Daar 't morgenrood weêr andren wekt,
Het oog van God blijft altijd waken!
ô Mensch! gedenk in alle zaken,
't Zij gij gehoorzaamt of gebiedt,
Graveer op 't diepste in uw geweten,
In weelde of in gebrek gezeten,
Dat u de Godheid altoos ziet!

Verr' boven 't firmament verheven,
Geeft de Allerhoogste zijne wet:

De Throon, waar van zij wordt gegeven,
Is boven lof, en zonder smet.
Daar, daar is alles rein en heilig,
Voor aardsche vlek en rimpel veilig;
De deugden spelen om dien Throon:
Zij offren zuivere gebeden,
Terwijl de zwakke Menschlijkheden
Van verre smeeken om verschoon.

Bij alle Volken aangebeden,
Schoon geen van hun Zijn wezen kent,
Wordt hij gezocht in plechtigheden,
Geleerd bij Koran, Vedam, Zend.
Hem eert de Wilde in zon of winden:
Elk arbeidt om Zijn wet te vinden,
Elk zoekt een Autaar in de smart.
ô Stervling! ga in uw geweten:
Daar is Zijn vaste wet gezeten;
Zijn Autaar staat in 't deugdzaam hart!

Zijn helder oog kan nimmer feilen,
En ziet gelijk aan alle zijd';
Het kan het ondoorgrondbre peilen;
Het kent de Waarheid, meet den Tijd.
Met deernis pleegt het aan te schouwen
Ons kort vermaak, ons lang berouwen,
En ons zoo naauw beperkt verstand,
Dat steeds, met blindlings tegenwroeten,
De weldaân schuwt, die ons ontmoeten
Van 's Hoogsten Vaderlijke hand.

Hij gaf geboorte, kracht, en leven
Aan Wareldbollen zonder tal,
Die in de onmeetbre ruimte zweven,
Elkaâr bewarend voor den val.

Zoo wel, die de afstand doet verdwijnen,
Als zij, die onbeweegbaar schijnen,
Zijn saam in evenwicht gezet:
En, in den loop of rust, begonnen
Door Warelden, Kometen, Zonnen,
Volgt ieder de eens gestelde wet.

Maar, noch die blinkende gevaarten,
Wier wicht verbeelding naauwlijks vat,
Noch die geduchte vuurge staarten,
't Heelal ten nieuwen levensschat,
Zijn voor Zijne oogen meer in waarde,
Dan 't bloedelooze dier op aarde,
't Geen kleinheid aan ons oog verborg:
De Vorsten, die een Rijk bestieren,
Het voedsel, noodig voor de mieren,
't Is al het voorwerp van Zijn zorg.

O. Z. VAN HAREN. *(De Geuzen.)*

---

## DE TEEMS IN BRANT.

De Britse wolven, uitgelaten
In breidelooze razerny,
Verbranden Neêrlants koopvaerdy,
En blakren Hollant in zijn gaten,
En zetten, tegen krijgsverbant,
'T onnosle Schelling in den brant,
Die, Engelant om 't hart getroffen,
De Koningstat begraeft in puin,
En blixemt haer verheven kruin,
Tot datze in de asch komt nederploffen:
Noch hoortze naer geen Vrêgesprek,
Maer trapt haer buuren op den nek.

Helt MICHAËL, van edlen toren
Ontstoken, blackt van ongedult
Om tierannie, zonder schult,
Den armen dorpeling beschoren,
En wenscht, door heldenmoet met lof,
Haer trotsheit neêr te treên in 't stof.
Zoo rukt hy, met een bosch van kielen,
Den Teemsstroom op, in 't ingewant
En aengezicht van 's vyants lant,
Maer niet ten plaeg van arme zielen:
Dat voegt geen oorlogsleeu vol moet,
Maer winterwolven heet naer bloet.
Hy sluit den stroommond zelf van buiten,
En hout den Watergod in toom.
Daer GENT, die Zeemars, zonder schroom,
En van geen driest gewelt te stuiten,
Het ondier, met ons bloet gemest,
Verworgt en foltert in zijn nest.
Zoo volgt de Boschleeu, opgestoven,
Na lang gedult, door wildernis
En wegen daer geen uitvlucht is,
Den Tiger in zijn hol van boven;
Geen woestenyspelonk, hoe naer,
Beschermt zijn vyant in 't gevaer.
D' aelontheit juichte op alle straten,
Europe had niet keels genoeg,
Toen Haerlem met getanden boeg
De keten brak van Damiaten,
En rukte, d' Aziaen ten spot,
Gevange Kerstens uit het slot.
Nu zeiltmen over ysre vloeren
En schepen, uit verbaesden moet
Gedompelt in den steilen vloet,
Om hier den Waterleeu te snoeren,
Die bruist door duizent kogels voort,

En klampt de Britse magt aen boort.
Nu smookten al haer oorlogschepen
En Strantkasteelen kloek vermant,
En Magazijnen in een brant,
Die Londen eeuwig na zal slepen.
De Teems kroop opwaerts naer zijn bron,
Beducht of weder Faëton,
Ten zonnewagen opgestegen,
In zulk een onverwachten stont
Hem blakerde op zijn eigen gront.
De Teemsnimf, schreiende en verlegen,
Versmagt op haer gewoone reê,
En dompelt haer paruik in zee.
Zoo beefden eertijts d' Italjanen,
Toen Hannibal zijn legermagt
Voor Romen over d'Alpen bragt,
Met uitgevouwen standertvanen.
Dat heet de zeeslang, trots en dol,
Verwurgen in haer eigen hol,
Die buiten recht gespat en banden,
Als of de Leeu van Hollant sliep,
Nog flus door al de werrelt riep:
Wy hebben 't Zeegewelt in handen.
Maer Gy, die in den lichten brant
Uw leven waegt voor 't Vaderlant,
En 's vyants magten durft besnoejen,
Als gy hem in den boezem boort,
En op zijn eigen strant versmoort,
Om vrede uit oorlog te doen groejen,
Hoe maektge met uw halsgevaer
Den heelen Staet uw schuldenaer!

A. VAN DER GOES. *(Zegezangen.)*

## GEBED VAN CREQUY.

God van majesteit en orde
Die bij 't eeuwig woord ,het worde'
Alles vormt, – bestaan en licht :
Hier in 't slijk ter neêr gebogen,
Duld dat ik voor 't laatst mijne oogen
Tot uw schoonen Hemel richt!

Die met d'opslag van uw wenken
't Leven neemt en weêr kan schenken,
't Ruim bepaalt of weêr verbreekt: –
't Minste lichtbeeld van uw zegen
Zweve mij bij 't afscheid tegen –
'k Heb toch nooit om niet gesmeekt!

Vader van mijn vaders leven
'k Heb U niets te rug te geven,
Van wien ieders leven vliet :
Adem, voelen en aanschouwen
Zag ik mij ter leen vertrouwen
Bij 't ontstaan uit vormloos niet.

'k Mocht het uit Uw hand ontfangen
Bij mijn dolen in de gangen
Van een waereldsch labyrinth :
'k Moest er vruchten meê vergaâren,
Aan de taak mijn winsten paren
Als een trouw en waardig kind.

En wat gaârde ik hier beneden?...
Onder klachten om verleden
Nam de tijd van werken af :

En ik weet geen vrucht te toonen,
Die mij hoop geeft op beloonen
Nu ik neêrzie in mijn graf...

Ach, tot U, verheven Moeder
Vlucht ik in mijn droeven staat:
Bid voor mij bij d'Albehoeder,
Die uw bede nooit versmaadt!

Gij, zoo onbevlekt ontfangen,
Die gebaard hebt zonder wee:
Zie dit foltrend boezemprangen,
Luister naar mijn zielsverlangen —
Moeder Gods, ora pro me!

De ongekende naam, Marië,
Die alleen reeds laving biedt,
Is een bron van melodië,
Is geheel een glorielied!

Koningin der Englenchoren,
Maagd, door Gods genade groot:
't Was van eeuwen u beschoren
Om den Zoon van d'Ongeboren
Op te kweeken in uw schoot!

Welk een eernaam zou u voegen,
Spiegel der rechtvaardigheid:
Bron van hemelsch zielsgenoegen,
Eeuwge kroon van Majesteit!
*Ora pro me!*

Hemelroos, die met uw geuren
't Onbeperkt Heelal vervult,
En den mensch weet op te beuren
Hier in dichte mist gehuld!
*Exaudi me!*

Morgenster, die met uw stralen
'S Waerelds duistre zee verlicht :
Waar geen stuurman zal verdwalen
Wen uw hand zijn bootjen richt!
*Ora pro me!*

Dageraad van d'eeuwgen morgen
Die een eindloos schoon verkondt :
Balsem voor de levenszorgen,
Arke van het nieuw verbond!
*Exaudi me!*

Bron van hemelzaligheden,
'k Val in 't uiterste U te voet...
Luister naar mijn smeekgebeden,
Want de kamp is uitgestreden —
O Maria, wees gegroet!

'k Bid u, allerreinste Maagd,
Die er immer werd geboren,
Dat ge ook mij vergeving vraagt,
Eer ik Gods gerecht moet hooren!
Velen hebt ge bijgestaan,
Laat mij niet uw hulp ontgaan : —
Ave Maria!

Verhef mijn smeeken tot den troon
Van d'allerbesten Vader!
En bid uw veelgeliefden Zoon,
Hij was mijn Gids en Rader!
Ik weet het dat gij veel bestaat,
Dat God uw bede nooit versmaadt —
Ave Maria!

Wanneer de dood zijn zeisen beurt,
Wanneer mijn oog zal breken,
Wanneer mijn lippen blaauw gekleurd

Voor 't laatst vergeving smeeken :
O Moeder, reik mij dan uw hand
Opdat ik aan de haven land —
Ave Maria!

O dan, wanneer de macht der hel
Mij honend aan komt grimmen,
En voor Jehovaas rechtbevel
Mijn angsten zal doen klimmen :
Verban de wanhoop uit mijn hart
Opdat ik dan haar lagen tart —
Ave Maria!

Tot wen bij d'allerlaatsten zucht
Mijn ziel van 't stof zal scheiden,
Toon mij het spoor naar reiner lucht,
Wil mij dien weg bereiden :
De ziel die in uw hulp vertrouwt
Heeft niet op stuiveud zand gebouwd —
Ave Maria!

Moeder Gods, ontsluit mij 't Eden,
Vrijgekocht door Jezus' bloed!
Ach, hoe wenschte ik van 't verleden
Elken stap te-rug te treden
Voor 't oneindig hemelgoed!

'k Geef mijn leven en mijn sterven,
'k Geef mijn alles in uw hand :
Laat mij 't eeuwig Licht niet derven
Breng me in 't beter vaderland!

Eer zij den Vader, die 't leven verschaft,
Eer zij den Zoon, ons ter liefde gestraft,
Eer zij den Geest, die zijn gaven onthult,
't Hart met Geloof en met Waarheid vervult —

Eer zij der Eenheid drievoudige namen,
Eere van nu tot in Eeuwigheid, Amen! —

H. J. C. VAN NOUHUYS. *(De Historie van Crequy.)*

---

## HET ONWEDER.

Wat zwart een middernacht zwoegt ijlings om mij henen!
Hoe vreeslijk loeit de lucht!
De zon verbleekt van schrik, haar glans heeft uitgeschenen,
En 't rookend aardrijk zucht.

De bliksem meldt alom de trage komst zijns Heeren,
Des Gods, die eeuwig leeft!
De donder roept omhoog: Jehovah! God der eeren!
En 't hart des afgronds beeft!

De God der eere spreekt! — De zwangre orkanen melden
Uw grootheid, God der Goôn!
De noodkreet der Natuur verrijst uit woud en velden
Tot uw' geduchten troon.

De God der eere spreekt! — De ontzielde bergen rooken,
Hun afgrond spuwt aan 't zwerk.
De zee rukt brullende aan, haar woede slaat aan 't koken,
En spot met paal en perk.

Voor zijnen adem krimpt de diepstgeschoten ceder
Gelijk een spichtig riet.
Het dampend eikenwoud ploft als een strohalm neder,
En 't snuivend slag-ros vliedt.

ô Gij, Almagtige! die op uw' donderwagen
Door 't daavrend luchtruim rijdt;
Die 't brullend windenheir uw pijlen voort doet dragen,
God — vreeslijk in den strijd!

Zal 't schuldig stof uw wraak, die felle wraak verduren,
Die in orkanen stormt,
De bergen smelt als was, en onverwinbre muren
In rookend puin hervormt?

Jehovah! spaar! — Gij slechts, Gij kunt den worm bewaren,
Die aan de grens van 't Niet
Op uwe grootheid staart, maar, onder 't bevend staren,
Tot uwe ontferming vliedt.

Neen, 't was uw gramschap niet, die wolken zaam deed trekken,
Die U met nacht omgordt.
Die nacht kan voor het oog uw goedheid slechts bedekken,
Tot hij wordt uitgestort.

Ach! reeds, reeds druipt de lucht! reeds wijkt de schorre donder!
De nacht rolt uit mijn oog!
God spreekt in 't suizen van een' zachten wind, en onder
Zijn voeten rijst de Vredeboog!

R. FEITH. *(Oden en gedichten.)*

---

## REY VAN EUBEËRS.

---

Het dun gezaeit gestarnt verschiet
Zijn' glans, en gloeit zoo vierigh niet.
De schaduwe is aen 't overleenen.
De morgenstar drijft voor zich heenen
De benden van het hemelsch heir.
De voerman van den grooten Beir,
Op dat hy zijne beurt verwissel',
Vlught heen met omgekeerden dissel,
De goude Titan rijst alree
Met blaeuwe paerden uit der zee,

En schittert over bosch en duinen,
En Idaes bladerrijcke kruinen.
O wellekoome morgenstont,
Gy voert hem spelen in den mont
Van endelooze zalighede,
Die, lustigh rustigh, wel te vrede,
Beschouwt al wat natuur ons geeft,
Wat schoonheit in haer aenschijn zweeft;
Wat Godlijck wort, door al haer leden,
Van 't diep verwondren aengebeden.
Die in een liefelijcke streeck,
By 't ruischen van een klaere beeck,
Zijn lanthuis sticht, en ackerwoning,
Wat is dat een gezegent koning!
Die nimmer vlamt op ydlen lof,
En zijne lusten met zijn' hof
Bepaelt, en indrinckt met zijne ooren
Den voglezang, die zich laet hooren,
Daer morgendau, als perlen, leit
By druppels hier en daer gespreit,
Op roozebladen, versch ontloocken:
Wanneer zich opdoen duizent roken,
En duizent kleuren, voor het oogh,
Van bloemen, als een regenboogh,
Als Iris bruiloftskleet geweven,
Een schildery, vol geest, en leven.
Hy plant, hy poot, of hy verzet,
Belaegt de voglen met zijn net,
Of overleenende met yver,
Treckt spartelvisschen uit den vyver,
Met zijn geboge hangelroe:
Of is hy zulcke spelen moê,
Hy spant zijn paerden in, voor 't daegen,
En gaet met honden 't knijn belaegen:

Of rijdt, by klaeren zonneschijn,
Door wegen, die gestrengelt zijn
Als voormaels der Kretenzen doolhof;
Hier bloeit een afgetuinde koolhof;
Daer lacht een beemt, een klaverwey,
Omeingelt met een' boomenrey,
Men melekt der koeien uiers wacker:
Hier zwoeght en ploeghtmen op den acker,
En ginder hoopt men op 't gewas:
Daer zaeit men boeckweit; ginder vlas:
Hier groeit en bloeit het weeligh koren,
Omheint met steeckelige doren:
Daer spoeit een speeljacht over 't meer:
Hier roockt een dorrep: ginder veer
Wil in 't verschiet een slot verflaeuwen,
En hooger op 't geberghte blaeuwen.
Verr' dwaelt hy van dit leven af
Dien d'onrust nagaet tot in 't graf,
En tot den avont, van den morgen,
Geknaeght geplaeght wort van de zorgen,
De zorgh, die nimmer rusten laet
Den slaef van eenen vryen staet,
Die tot gemeene best zal raemen,
Verbinden zoo veel hoofden t' zaemen;
Hy wort gebeten van den nijt,
Hoe vroom en eerlijck hy zich quijt.
De tabbert, ick beken 't, is eerlijck,
En 't kussen deftigh, en raetsheerlijck:
Maer och, wat is 't een lastigh pack!
Wat moeite nestelt onder 't dack,
Daer ieder vlamt op hooger stoelen,
En allerley gebreken woelen!
Die ramp vermijt mijn burgerboer.
Hy drinckt uit gout noch parlemoer

Geen akonit, noch spogh van draecken,
't Welck 't hart de ziel doet quijnend braecken.
Oock schuilt hy voor de ponjaerts vrij
Die, achter een tapissery,
Den man van staet het lijf ontzeggen,
En zijne voorspoet laegen leggen.
Geen vreeze maeckt hem 't leven zuur.
De gunst des volx, dat, wispeltuur
En wuft, nu streelt, nu steeckt zijn heeren,
Hy zonder hartzeer magh ontbeeren.
Hy wort van 't bed niet opgeklopt
Half suizebollend: noch men stopt
Zijn hant vroeghmorgens niet vol schriften.
Men zal zijn' ommegang niet ziften.
Zijn huisgoôn niemants wrock bespiet.
Men mat hem door veel aenspraex niet,
Daer hy beschanst zit met papieren,
Die door de slaefsche zinnen zwieren.......

J. VAN DEN VONDEL. *(Palamedes.)*

---

## RUBENS KLAGT.

---

O pluim, waer in het duifken stack,
't Welck wrede havicken vervoerden,
Terwijl het my aen hart ontbrack,
En Haet en Nijt hun aes beloerden.
O rock, ô vaderlijck geschenck,
U zal ick nacht en dagh omarmen,
Als 't hart in droeve traenen drenck.
U zal ick in mijn bed verwarmen.
'k Zal afgezucht, door al 't geklagh:
Met u al mymereude spreecken,

Gelijck of Joseph by my lagh:
En t'elckens, als mijn oogen leken,
Zal ick haer wisschen met uw wol.
O wol, ô vacht, die 't lam bedeckte,
Het welck ick blaeten hoorde in 't hol,
Dat zyne onnoosle tranen leckte;
Dat op zijn blaeten antwoordt gaf,
Toen Godt en alle harders zwegen.
Och Ruben, ghy verdient een straf,
Die 't grootste schelmstuck op kan wegen.
't Ontschuldigh kint hebt ghy verdaen,
En in dien jammerpoel gestooten.
Dien ouden man gingt ghy verraên,
En van zijn beste pant ontblooten.
O heilig, ô ontschuldig kleet!
Men recke en pynige al mijn leden.
Geen slagh van sterven zy te wreet,
Voor my, een ondier zonder reden.
Och, vader, Ruben is dat wildt,
Van 't welck uw Joseph wert verslonden.
Hy heeft uw hartebloet gespilt.
Uw eigen zonen zijn de honden,
Die 't hart, in 't wilde woeste veldt,
Vervolgden, met hun bitse beeken.
Geloof niet watmen u vertelt;
Hoe wy 't verbloemen, of bedecken.
Onnoozel kleet, onnoosle rock,
Och, wat al jammers broet een wrock.

J. VAN DEN VONDEL. *(Joseph in Dothan.)*

---

## NAPOLEON.

Gij waart een Morgenster, NAPOLEON! uw blik
Straalde èn de Omwentling èn haar vijanden ten schrik!

O! eenmaal stond Gij groot. Onsterfelijke glansen
Ontglommen bliksemend aan uwer helden lansen!
En Gij, bewelkomd door een gloriedronken Volk,
Zweeft, Aadlaar, over hen, — als op een donderwolk
Van rook, een zee van licht, den golvenden helmetten
En borstkurassen uitgestraald, en bajonetten,
Ter brijzeling geveld van wat ook weêrstand bied', —
Naar 't vast berekend punt, waar Gij de zege ziet!
Ja, eenmaal stond Gij dáár, een beeld van alvermogen!
De Koningen der aard omkringden U, en bogen.
De wil van Frankrijk was Euroop de wet, uw wil
Aan Frankrijk! Op uw wenk vloog alles en stond stil. —
Maar neen! Gij waart de Man van God niet, Werelddwinger!
Gij werdt het speeltuig van dat Lot, dat aan den vinger
Der hooge Godheid drijft, toen Ge in *uw* hoogheid tradt,
En een verdwaasd geslacht U als een God aanbad! —
Gij vielt! — Gij sterft! — De rij der Aartsveroveraren,
Die eenmaal, als Gij zelf, des werelds geessels waren,
Ontmoet U met dees taal in 't vale Doodenrijk :
„ O Zoon des dageraads! hoe werdt Gij ons gelijk!
„ Gij vielt! — Rust eindlijk, rust in 't verre grafgesteente!
„ Zoo rusten mooglijk is, zelfs voor uw koud gebeente.

I. DA COSTA. *(Vijf en twintig jaren.)*

---

## DE LEEUW VAN WATERLOO.

Daar ligt Hy op den heuveltop
In vrede neêr, voor 't oog der aarde.
Kniel, Nederland, erken uw waarde
En zend uw' dank ten hemel op!

't Was tast'bre nacht : — uw Heldenzonen,
Door 't Zegelover niet getooid,

Zaagt ge eereloos, als slaven, honen,
Een' vreemden Dwing'land moest gy kroonen,
Gebukt in 't stof uw' eerbied toonen,
Als kende uw ziel haar' Adel nooit.

Daar schudt op eens uw LEEUW zijn manen
En heft den trotschen kop in eer;
Hy vlamt en fonkelt in uw vanen
En toont de ontwaakte krachten weêr:
Hy stuift, met blixemende kaken,
Uw spoor ten gids, uw' moed ten baken,
Op 't helsch gebroed in gramschap los:
Hy grijpt het Bloedmensch in de lenden,
Vertrapt, vernielt zijn slaafsche benden
En keert, VERWINNAAR, weêr, op de oude Grootheid trotsch.

Daar rust Hy op het stof der Helden,
Den Nederlandschen Eernaam waard';
Daar blijft hy uwe Grootheid melden
Aan 't stortend puin der zinkende aard'.

Hy waakt voor haardstede en altaren
En blikt den Nabuur moedig aan,
Die met ontzag hem aan blijft staren:
Doe dan, by 't ruischen van de snaren,
Uw vrolijk Feestlied opwaarts varen
En 't smeekgebed ten Hemel gaan!

Het naak' den Stoel van 't eeuwig Wezen,
Dat boven 't starrenwulfsel throont,
In ondoorgrondbren luister woont,
Altijd en nooit genoeg geprezen!
Dat Wezen ziet genadig af
Op 't plekjen gronds, ons dier en heilig,
Waar ons Zijn gunst het daglicht gaf,

Waar allen Broeders zijn, door Vrijheid groot en veilig,
Waar Burgerdeugd aan Vorstenmin
Zich paart in WILLEMS Huisgezin,

Die God zal *Neêrlands* Koning sparen,
Ons nieuwe Lauwerkransen gâren: —
Dankt, Broeders, Hem uw Glorie-eeuw;
Doet weêr uw' Eed den Hemel hooren,
Voor Vaderland en Vorst gezworen,
By *Neêrlands* onverwinb'ren LEEUW!

DR. WAP. *(Vaderlandsche zangen.)*

---

## LOFLIED OP REMBRANDT VAN RHIJN.

---

Klinkt, stoutste tonen van mijn luit!
Klinkt boven 't hol gebruis der vloeden,
En 't ijzermalend stoomtuigwoeden,
Klinkt boven alle stormen uit.

Stijg op, verheven geest van 't Lied!
En vaar, op blanke, breede, wieken,
De zon te moet in 't morgenkrieken,
Die purpergouden stralen schiet.
Verlies u, dartel om in 't vuur,
Dat uitvloeit door de onmeetbre bogen,
Dat kleuren schept in 't hel azuur,
Te dulden door geen stoflijke oogen.

Zuist, lentezefyrs! vooglen, juicht,
Loeit zacht, bazuinklank aller winden!
In 't Rijk der Tonen zijn te vinden
De lauwren, om den krans te binden,
Die d' aarde REMBRANDTS lof getuigt.

Daar daagt hij-zelf in dichte stralen,
  Reeds op, voor mijn ontroerd gezicht —
De Held, wien in zijn machtig malen
  't Penseelhaar droop van vlammend licht.
Daar daagt hij op, in werkzaam peinzen —
  Een zwarte wolk, ten zuilvoetsteen;
Hij staart — en stof en nevlen deinzen:
  't Wordt alles leven rond hem heen.

'k Aanschouw de zeven zilvren Tonen,
  Die van geweven krystallijn
  Daar vleuglen reppen, in den schijn
  Van 't Zevenkleurig Lichtgordijn,
En REMBRANDT Vorst der zonne kroonen.

  Wij, wij erkennen langer niet
Den Zonnegod als god der Kunsten;
  Die over licht en kleur gebiedt,
Bedeeld met 's Heeren hoogste gunsten,
  Straalt FŒBUS dof! — Hem klinkt ons lied!

  Jehovah! die in 't hoogste licht,
Ver boven zon- en starrenbogen,
  U-zelf den tempel hebt gesticht,
Die serafs naauw genaken mogen —
  Dank! dat ge een lichtvonk uit de zee
Der golven, die uw troon omhuppelen,
  Ter onzer vaadren bakersteê,
Van REMBRANDTS vingren af deed druppelen.

  Bij 't minste schijnsel uit Uw Rijk
Zwelt ons de borst van hooger weelde:
  Dank, Heer! dat, Uwer gunst ten blijk,
  Ten prikkel onzer lofmuzijk,
Ons REMBRANDT hemelglansen teelde.

J. A. ALBERDINGK THIJM. *(Palet en Harp.)*

## HET DICHTERLIJK VERNUFT.

### ODE.

---

Gestadig met een wolk omgeven,
En steeds tot klaarheid aangedreven,
Verliest zich vaak ons brein, en ziet
In 't duister Rijk der hersenschimmen,
Dan ginds, dan hier een dwaallicht glimmen;
Maar vindt het regte voetspoor niet.

In 't ruime veld der wetenschappen
Stijgt ons verstand met fiere stappen
Ten tempel der onsterflijkheid;
Dan, boven wat zij zien en kennen,
Verheft de geest op stouter pennen
Zich waar verbeeldingskracht ons leidt.

Een geest, door 't logge stof verdrongen,
Nog nimmer aan zijn zwaarte ontwrongen,
Nooit aan zijn' engen kring ontrukt,
Woelt vruchtloos om zich te verheffen
Waar hem 't denkbeeldig schoon zou treffen,
En gaat werktuiglijk neêrgebukt.

Alleen bestemd om na te vorschen
Ziet hij natuur; — maar in haar schorsen,
En door een dikke middenstof.
Nooit schiep zij door haar grootsch vermogen
Voor zijne al te ongevoelige oogen
Een' enklen lichtstraal, die hem trof.

Maar mild voor hare lievelingen,
Die zij bestraalt uit hooger kringen,
Geeft ze uit haar volle voorraadschuur,
Haar hooger aanzijn op te merken
In d'eindlooz' omvang harer werken,
Aan die bezield is met haar vuur.

Dat vuur, waarmeê zij werd doordrongen,
Toen 't eerste scheppingslied gezongen,
De bajert 't eerst ontgonnen wierd;
Waarvoor zij brandstof zal vergaderen,
Zoo vaak 't ontvlamt in 's Dichters aderen
En door haar' invloed wordt bestierd.

Dat vuur — aan 't groovre stof onttogen,
Blaakt, bij het scheppende vermogen
Des Dichters, met vernieuwden gloed;
Voert hem door zee en 's afgronds kolken
En boven de aard door lucht en wolken
't Oorspronklijk denkbeeld te gemoet.

Zijn kunstdrift laat zich niet beteugelen:
Verbeeldingskracht, op arendsvleugelen,
Stuwt haar de gansche schepping door.
Natuur, die poging toegenegen,
Vliegt haar met duizend schoonheên tegen;
Een weg met bloemen is haar spoor.

Het is vervuld van al den luister
Die heerlijk opdaagt uit het duister,
Waar ook zijn geest zijn' gang bestiert.
Hij-zelf, door geestdrift voortgedreven,
Gaf aan dat schoon het aanzijn, 't leven;
't Was door zijn werking dat het wierd.

Iets stofloos hondt hem opgetogen,
Treft met een' zweem zijn denkvermogen
En overweldigt het weldra.
Dit jaagt hij in dien vloed van beelden,
Die beurtlings hem voor de oogen speelden,
Met blakend zielverrukken na.

't Is nit het brandpunt van zijn wezen,
Stof- en gedaanteloos, verrezen,
Gelijk de bron, waaruit het klom,
En 't doel, waarheen het poogt te streven,
Denkbeeldig, geestig, daad, en leven,
Geheel des Dichters eigendom;

Oorspronklijk 't zijne, in alle trekken;
Hij wil er 't kleed slechts van ontdekken,
De houding, kleur, gedaante, en stand.
Hij wil den geest een ligchaam schenken,
Om, dus vereenigd, op zijn wenken,
Te schittren in het schoonst verband.

Achilles toorn en gramme blikken
Kan niets vermurwen, niets verwrikken:
Zij wederstaan den felsten schok,
In gloed gelijk aan duizend zonnen; —
Doch, door Patroklus dood verwonnen,
Vervangt een felle wraak zijn' wrok. —

Wat poogt Homerus ons te schetsen?
Ons in het hart met vuurgloed te etsen?
Achilles? — Trojes schrik? — Heleen'?
ô Neen! — Dit alles zijn paneelen,
De lijsten, waar hij zijn tafreelen,
In schakelt; 't is het doek alleen; —

De stam, waar om zijn vlammen spelen,
Er zich al dartlend in verdeelen,
  Waaraan zijn vindingskracht zich hecht;
En, in het kronklend opwaarts stijgen
Om de overal verspreide twijgen,
  Zich met de blaadren zamenvlecht.

Natuur, geschiedrol, Godsdienst, wetten,
En wat den geest ooit perk mogt zetten,
  Is slechts het ruim waarin hij zweeft.
Hij doet er, naar zijn welbehagen
Een nooit gekende scheppiug dagen,
  Waar alles naar zijn hoofddoel streeft.

Hij ademt wellust, vol verlangen
Om hooger zaligheid te ontvangen. —
  Bij een gestaâg versnelde vlugt,
Voert een onleschbre dorst naar 't schoone,
Naar 't treffend, nieuwe, en ongewone
  Hem in een hooger etherlucht.

Een blik, in 't ver verschiet geslagen,
Bestemd om 't grootsche na te jagen,
  Dat zich door 't gansch heelal verspreidt,
Voert hem, langs ongebaande wegen,
Een altijd lagchend landschap tegen
  Oneindig in verscheidenheid.

Hij voelt de oorspronkelijke krachten,
Den vloed, den aandrang der gedachten,
  Die hem bestormen keer op keer.
Een wijl onzeker wat te kiezen,
Schijnt hij zich-zelven te verliezen;
  Maar vindt zich telkens schooner weêr.

Daar breekt hij los in maatgezangen,
In toonen, die elkaâr vervangen,
Die, als omstrijd, ten reije gaan.
Elk woord doet ons met nadruk voelen
Het voorwerp dat hij wil bedoelen;
En doet ons aan zijn zijde staan.

Van waar die kracht, dat hartberoeren?....
Hij schijnt ons met zich meê te voeren!
Onze aandacht volgt hem op het spoor.
Hij leidt ons, door zijn kunstvermogen,
Geheel ons-zelv' en de aarde onttogen,
Het gansche ruim der schepping door.

Langs ongenaakbre hemeltransen,
Door immerschitterende glansen,
Die zijn vernuft ten aanzijn riep —
Weet hij zijn treffende Idealen
In vollen luister te doen pralen;
Voltooit en siert hetgeen hij schiep.

't Is uit zijn standplaats, hoog verheven,
En van geen hindernis omgeven,
Dat hij het schoonste ruim doorziet;
Zoo ziet een reiziger op bergen
Die met hun kruin den Hemel tergen,
De schoonste vlakten in 't verschiet.

Een schoon verschiet!.... Vol vuur en leven
Maar tot verandring aangedreven;
Niet stadig kalm, eentoonig, stil;
Maar steeds verwisslend, tot zich trekkend,
Verrukkend, grootsch en aandachtwekkend;
En dienstbaar aan des Dichters wil.

Ziet gij daar ginds die donderwolken?
Zij dreigen aarde en zee te ontvolken;
  De orkanen gieren, bij 't gedruisch
Der kletterende donderslagen;
Het golfgeklots doet elk versagen;
  De zee zwelt met een woest gebruis.

Natuur keert tot haar woestheid weder;
Paleizen, Tempels storten neder;
  't Wordt alles puinhoop, graf en dood;
Gij ziet verlaten, woeste streken. —
Uit DEZE wil hij tot ú spreken,
  En kondigt u den jongsten nood.

Maar na het barnen der gevaren
Zal hij het zwerk weêr op doen klaren.
  Een straal van hoop breekt door de lucht.
Straks wijkt het woest en aaklig duister,
Voor zachte kalmte en stiller' luister;
  Haast heeft het aardrijk uitgezucht.

Voer, voer ons opwaarts door uw zangen!
Doe, doe ons smachtende verlangen! —
  Natuur, zelfs als zij ijzing baart,
In tranen, reddeloos, beklaaglijk —
Wordt, door u afgemaald, behaaglijk,
  En 't lijden wordt benijdenswaard.

Voer, Dichtkunst, 't hoogst gebied op aarde!
Meld wat de God u openbaarde
  Die in u woelt, en leeft, en denkt!
Word eens, met tintelende klaarheid,
De trouwe gids van Deugd en Waarheid,
  De bron, die beider bodem drenkt!

J. KINKER. *(Gedichten.)*

## ORION.

Wie heft, met statelijke pracht,
Bij de achtbre stilte van den nacht,
Uit d' oceaan het hoofd naar boven?
Wie blijft in 't aanzien van Diaan',
Die vruchtloos poogt dien gloed te doven
Met onverzwakten luister staan?

Zijt gij 't, Orion! voor wiens licht
Der kleiner zonnen flikkring zwicht
Als 't licht der maan voor Febus glansen?
Rijs, groote Orion! rijs omhoog!
Zijt welkom, held! aan onze transen!
Verruk, verruk ons starend oog!

Wat sterreglans, die eerbied baart,
Praalt op uw' gordel, knods en zwaard,
Bezaaid met tintelende vieren!
'k Zie Betelgeuzes rooden gloed
Uw' schouder, naast Bellatrix, sieren,
En Rigel flonkren op uw' voet.

Ik zie, daar u de stier ontvlugt,
Voor de opgeheven vuist beducht,
Den Noordschen beer van verre grimmen.
De bloedige Aldebaran zelf
Ontwijkt uw' knods, bij 't statig klimmen,
En ruimt u plaats aan 't stargewelf.

. . . . . . . . . . . . . . .

Rondom u schittren zon bij zon,
Daar Sirius en Procyon
Met diep ontzag uw schreên verzellen.
Wie noemt in klanken, zwak van toon,
Die heiren, door geen oog te tellen?
Wie schetst hun godlijk, eeuwig schoon?

ô Gij, geleidster van mijn held,
Die, als gij onze zon verzelt,
Uw' naam verleent aan onze dagen!
ô Heldre hondster! zou uw licht
De voorboô zijn van felle plagen?
Ons siddren doen op uw gezigt?

Neen! 't bijgeloof verzon dien waan.
Mij lacht uw glans beminlijk aan,
Vorstin der hooge sterrenkoren!
'k Voel, daar mijn eerbied op u staart,
Gedachten in mijn' ziel geboren,
Wier vlugt mij opvoert boven de aard.

Is elk dier lichten, die gij ziet,
Zelfs 't kleenste, dat uw oog ontvliedt,
ô Stervling! slechts voor u in wezen?
Is, bij 't gezigt van 't stergewelf,
Geen denkbeeld ooit in u gerezen
Dan 't nietig denkbeeld van u zelv'?

Vermeetle! draait voor u alleen
De gansche schepping om u heen?
Is ze u alleen ten dienst gegeven?
U, die, uit nietig stof geteeld,
Het broos genot van 't vlugtig leven
Met vlieg en mier en made deelt!

Zijt gij op de aarde zoo gering;
Die aarde, trotsche sterveling!
Is een dier duizendduizend bollen
Die om dezelfde groote zon
In afgeperkte banen rollen,
Licht scheppen uit dezelfde bron.

Elk, elk gevoelt haar heerschappij.
Die streeft bestendig haar op zij,
Daar deze uit afgelegen streken
Haar eens in vijftig eeuwen groet,
Of ligt, haar wijd gebied ontweken,
Slechts eens bestraald wordt door haar' gloed.

Elk lichtje, dat gij tintlen ziet,
Zelfs 't kleenste, dat uw oog ontvliedt,
Is zulk een bron van licht, omgeven
Van werelden, die, zonder tal,
Als stofkens door elkander zweven,
En veilig zijn voor schok en val!

Verbeelding! is u niets te hoog,
Zoo leer mij gindschen heldren boog,
Den goddelijken Melkweg, kennen.
Voer, langs dat breed en glansrijk spoor,
Mijn' tragen geest, op vlugge pennen,
Den wijden kreits der schepping door.

Die baan, wier zacht en lieflijk licht
Slechts wolkjes vormt voor 't scherpst gezigt,
Is een gestel van sterrenheemlen,
Wier eindloos flaauwe tinteling
Van verre schijnt dooreen te weemlen,
Zich zamensmelt tot éénen kring.

Hebt gij den grenspaal nu ontdekt?
Weet gij, hoe ver de schepping strekt,
ô Stervling! eindig van vermogen?
Zoo sla nog eens, uit dat verschiet,
Op held Orions beeld uwe oogen,
En zink, verzink dan in uw niet!

Orion! uw volmaakte glans
Voert mij omhoog van trans in trans,
Ontrukt mijn' geest aan 't aardsche duister!
Mijn oog beschouwt u uren lang,
En telkens vindt het nieuwen luister,
En nieuwe wondren voor mijn' zang!

Is 't waar? of faalt mijn zwak gezigt,
Dat ginds een kring van bleeker licht
Meent in uw prachtig zwaard te ontdekken?
Een dunne vlek, wier flaauwe schijn
Zich telkens poogt aan 't oog te onttrekken?
Wat mag dat glinstrend wolkje zijn?

Dat glinstrend wolkje, sterveling!
Is ook een melkweg, in wiens kring
Ontelbre sterrenstelsels weemlen,
Den uwen ligt in glans gelijk!...
Verbeelding! daal! verlaat die heemlen,
Eer mijn geschapen geest bezwijk'!

P. NIEUWLAND. *(Gedichten.)*

---

# ZEGEZANG

TER EERE VAN

# FREDERIK HENRIK,

BOSCHDWINGER,

WEZELWINNER,

PRINCE VAN ORANJE.

---

Wie is hy, dien de lauwer voeght,
En met een aenzicht zoo vernoeght,
Gezeten op den zegewagen,
Nu keert van 's vyants nederlagen?
Is 't ook de schutter [1]), wiens geweer
De lantsmet Python lei ter neêr,
Om wien de volcken vrolijck dringen,
En hupplende een triomfliet zingen?
Oft is 't d'uitdager [2]) van de moeit,
Die Hydraes bloedende aders schroeit;
Wien danckbaerlijck Thebaensche scharen
Toewyen kercken en autaren?
Of is 't een helt van 't oude Room;
Die op den vyantlijcken boôm,
Tot weering van gemeene ellende,
Geluckigh d'oorloghstoomen mende?
Of is het 's weerelts wonderding,
De Macedoonsche jongeling [3]),

1) Apollo.
2) Hercules.
3) Alexander de Groote.

Die, toen het jonge Tyrus schempte,
De zee met 't oude Tyrus dempte,
En smoorde zoo veel stof en puin,
En Libans cederrijcke kruin,
Tot dat hy stormde uit haren zetel,
Die elck te trots was en vermetel?
Neen, 't is geen helt van d'oude tijt,
Maer Fredrick Henrick, die de Nijt,
En al die hem zijn eer misgonnen,
Al worstelende heeft verwonnen :
Die d'Oldenzeelsche vesten dwong :
Die Wezel innam met een' sprong :
En Grol heeft tot zijn winst gestreken,
Dat tweemael 't leger op zagh breken :
Die met zijn volck, te voet te ros,
Verovert heeft 's Hertogenbosch,
Dat tweemael 't leger op zagh breken?
O groote winst van weinig weken!
O temmer van dat woest gedroght,
Daer noit geen kamper tegens moght
Kan haet en nijt dien broek verduwen!
Kon die moerasdraeck dan met spuwen
Van vier en voncken, vlam en roock,
Met overyslijck ysren spoock,
Zijn' vijant niet ten poel uitjagen?
Dit ondier, oorzaeck veeler plagen,
Staegh knabbelt heldenbeen verwoet,
Het leckte Truxes *) edel bloet,
En vatte, schuw van stale banden,
Graef Hohenlo met ysre tanden.
Maes, Wael en Yssel, Leck en Rijn
Vergiftigt het met boos venijn.

---

*) Ferdinand Truxes.

Naest Godt zy lof den roem der Vorsten,
Aen wiens granaten 't is geborsten.
Wie sou gelooven kunnen, dat
Een oude en noit gewonne stadt,
Gewoon te zwaeien 't oorlogsvendel;
Die sleutel was en grenzegrendel,
En trots als Brabants pyler stont,
En Hollant scheide, en Brabants gront,
Zoo onverziens, zoo ongewroken
Gesloopt zou leggen afgebroken,
Door 't woên des Hollantschen soldaets?
Dat d'eer van Tilburgh zijne plaets
Zou laten d'eere van Oranje?
Dat d'Oorloghszetel van Hispanje,
En Isabels doorluchte troon
Zou open staen voor Welhems zoon,
Tot schrick van Flippes bontgenooten?
Breda had een' Baron verstooten:
Het was dan recht dat een Baron
Den Bosch most ruimen voor dees zon:
Dat 's Hertoginnebosch most worden
Des Princen bosch, naer 's hemels orden.
Ay lieve, zie toch eens 't gedrang
Van 't vrye Nederlant met zang
En spel voor Hollants heilant krielen:
Hoe burgers en hoe boere zielen,
Hoe out en jong, hoe vrou en maeght,
En wie 't gemeene gunst toedraeght,
Al lachend door malkandren zwieren:
Hoe vrolijck steên en dorpen vieren,
En luien in 's verwinners feest;
Die als een hopman onbevreest
En rustigh 't heir vooraen geleide,
Op 't vlacke van de Moockerheide;
Alwaer hem inviel 't waerde lijck
Van zijnen oom graef Luidewijck;

Die hier in 't harrenas gebleven,
Of na den slagh gevaên, most sneven
Door Spaenschen haet, zoo schendigh wreet
Als hy zich vroom en eerlijck queet :
Terwijl hy denckt aen deze dingen,
Gevoelt hy scherpe prickelingen,
En wraeck opziedend 't edel bloet
Verdubbelt zijnen oorloghsmoedt.
Terwijl hy zich ten oorlogh ruste
Zoo doodverft hy de Vlaemsche kuste.
De stercke steên, hoe vast bemuurt,
Van Maes, en Rijn, en Schelt geschuurt,
Gevoelen 't bange zweet uitbreken.
Hy houdtze in twijffel met zijn treken :
En Handwerp wacht zijn heir aen boort
In 't harnas. Schielijck ruckt hy voort,
En draeft op pijp, trompet, en trommel
De Maesbrugh over naer den Dommel;
En vroegh voor bot, voor bloeiend blos,
Op 't velt komt vallen voor den Bosch,
Met ruiterbenden, nau om noemen,
Gelijck de byen op de bloemen.
Dit zagh de grijze Grobbendonck.
Men magh eens dencken hoe dit klonck
Gelijck een donder in zijn ooren.
Hij lachte en grenickte uit den tooren,
Toen hy op May den eersten dagh
Hier Mars den Maiboom planten zagh :
Maer 't lachen hem verging ten leste;
Toen hy omringen zagh de veste,
Die zoo veel rampen had gestuit,
En meermaels loegh ons legers uit :
Die, sedert menze lest ontzette,
Noch bet op haer verzekring lette;
Met schans by schans, en werck op werck,
Van graft aen graft en hoornen sterck.

Hier lagh nu 't hooft der Heeren Staten.
Flux qnam by 't leger der soldaten
  Een boerenheir. Men wroet, men slaeft:
  De bijl die kerft, de schup die graeft.
Veel bosschen worden omgehouwen
Om eenen Bosch; zoo veel landouwen
  Geplondert kael van ruighte en rijs.
  Geen veltnimf vlecht nu krans om prijs;
Geen Pan nocht Satyr hoortmen queelen,
Om 't derven van hun lustprieelen.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

  De deught, gewoon naer lof te staen,
  Zich maeckte een princelijcke baen,
Sloegh mijlen dijx door waterplassen,
Door diepe meeren en moerassen.
  Zy stiert de vlieten met een' toom,
  En damt met kracht den Dommelstroom:
Zy durf hier d'oude kil verleiden,
En 't meir een nieuwe placts bereiden:
  Daer t'hans de visscher zet zijn fuick,
  Beurt 't lant de mossige perrnick
Nu onverdroncken in het hooge,
En vraeght: wat Godt scheit vocht en drooge,
  En binnen eenen andren boort
  Bedwingt de watren door zijn woort?
Daer t'hans de visschen zwanen azen
Nu legerpaerden weeligh grazen:
  En om het leger bruischt de zee,
  Die flus onwinbaer maeckt de steê.
Dat heet zoo breet als Cyrus weiden,
Die met d'Eufraetstroom te verleiden
  Bedwong het pratte Babilon,
  Zoo ras de ruiter waden kon.
'k Zie dorpen, hier in 't ront gelegen,
Als met een snoer aen een geregen,

Met dubble graft, en schans op schans.
d'Ontzetter heeft hier kleene kans.
Ick zie 's Hertogenbosch vergrooten,
En 't leit in 's Princen wal besloten,
Wiens krunckeligen ommekreis
Verstreckt een zomerzonnereis.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Noch laten de beschotc wallen
Van krijgelheit den moedt niet vallen;
Maer streng geparst van 't bitter lot,
Zoo vliënze met gebeên tot Godt,
En al zijn Heilgen. 's Vollex yver
Aenroept den Euangelischrijver
Sint Jan den opperheiligh aen,
Dat hy zijn hooftkerck by wil staen.
Men offert op de hooge autaren:
Men wieroockt tusschen kerckpilaren,
Naer Roomsche zede, en viert alom
Met ommegang, en heiligdom.
Kapellen, kloosters, kercken steunen:
Gewijde en ongewijde weenen.
Zy hopen dat op 't allerlest
Geen hemelhulp de heilge vest
In 't alleruiterst zal ontbreken;
Al schijntze een weeskint, gantsch versteken
Van menschentroost in dit gevaer:
En hy die voormaels wonderbaer
Den vyant sloegh met duizent vreezen,
Door een doot lichaem, nau verrezen,
Door 't plompen van een' lossen steen,
Door 't roeren van een trom alleen;
Zal middel ter verlossing vinden.
Maer 't is vergeefs, mits weêr en winden
't Nassausch geslacht ten dienste staen,
De graft uitmalen aen en aen.

Voor 's Princen godtheit neigt zijn horens
De Maes: 't geschut dat schud de torens,
En dondert reis op reize los,
En beuckt het bolwerck van den Bosch:
. . . . . . . . . . . . . . . . . . .
Maer Fredrick heeft het werck volwrocht,
En d'opperoverwinnings kroone
Gezet voor Kristenrijck ten toone
Op 't spits der vryheit, 't oorlooghswit.
Maer vryheit, hantvest, wat is dit?
Zijn 't enckle krachtelooze klancken?
Niet niet, ô edelste aller rancken!
Laet yeder eignaer hier af zijn.
De vryheit als een zonneschijn'
Op allerhande slagh van menschen,
Die om 't gemeene beste wenschen.
Men maeck van 't Kristelijck geloof
Geen plondering en snooden roof:
Men onderdruck geen vroom gewisse,
Met boeten en gevangenisse;
Maer laet Godt rechter van 't gemoedt.
Uw Vader kocht dit met zijn bloedt.
Zoo dit geschiet, zoo zal de vrye
In liefd tot Hollants heerschappye
Outvoncken; zoo zal yeder een
Om 't beste bidden van 't gemeen:
Zoo zultghe voelen 's hemels zegen,
Uw' vyant schricken met uw' degen:
Zoo zultghe zijn der vromen wijck,
Het voorbeelt van gansch Kristenrijck,
En leven op de tong der geesten;
Tot datghe, moe van aerdsche feesten,
En levens zat, uw sterflijckheit
Laet hier beneên van elck beschreit;
't Onsterflijck wort van Jupijns vogel
Op gouden wagen met zijn' vlogel

(Die 't hemwaert neight, die oirsprong nam
Uit Duitschlants Keizerlijcken stam,
En Adelaers in standers zwaeide,
Zoo dickmael Mavors oorlogh kraeide)
Gevoert ten hoogen hemel, daer
't Ontmoet de zaelghe heldenschaer,
Den Grootvaêr Adolf met zijn neven,
Gestreden in het eeuwigh leven.
My dunckt ick zie alree van verr'
Zijn aenschijn schittren als een star,
Wien Hollant wieroockt met gebeden:
Om dat hy 't hooft van 's vyants steden;
Opofferde, als een heiligh pant,
Zijn Vaders graf, zijn Vaderlant.
MDCXXIX.

---

**DE KONINGKLYKE HARP**

AEN

KORNELIS VAN KAMPEN.

Wie Davids Harp wil steeken naer de kroon,
Die terght, als Lucifer, den hooghsten troon,
En wort geschopt uit dat oneindigh schoon
Des grooten Vaders.
Godts goude tong, van hemelsch mann' bedout,
Gaet weiden, als een pen gedoopt in gout,
Die trekkend haer geleert vernuft ontvouwt,
Op zuivre bladers.
Gy, Kampen, mocht dit t' elkemael bevroên,
Wanneer uw geest in Nederduitschen schoen
Nastapte dien Hebreeuschen kampioen,
En dappren zinger,

Die levende uitdrukt al wat hy beseft,
En zoo verzinkt, en zoo de maet verheft,
Dat zy op 't allerhardste voorhooft treft
 Gelijk zijn slinger.
't Zy hy zijn stem verfijnt of die vergrooft,
De wrongkroon voeght dat vet gebalsemt hooft
Des mans, naer 't hart des hemels, en gelooft
 In 't eeuwigh leven.
Zijn rijk gedicht, geen droom, geen ydle vondt,
Begrijpt den schat van 't out en nieuw Verbont,
Vertelt, en leert, en bid, en heelt en wont,
 Met kunst doorweven.
De zangerige mont is altijd vol
Van Jakobs harder, geen verzierde Apol,
Die d'uitgelezc schaer, gedost met wol,
 Aen versche beeken
Zorgvuldigh drenkt, en in het groene weit,
En onverdwaelt op 't rechte spoor geleit,
En haer beschermt door zijn getrouwigheit
 Voor wolventreeken.
Hier duikt voor 't licht des Scheppers d'eerste nacht,
En 't werrekstuk der weerelt toont met pracht
Des werkers wijsheit goedigheit en maght
 In alle deelen:
't Gewelf des hemels stralen van zich geeft,
De lucht doorluchtich vol gevogelt zweeft,
De woeste zee die bruischt, en 't aerdrijk leeft
 Door stadigh teelen.
Wie beeft niet als de hemel Abrams zaek
Rechtvaerdigh hanthaeft, toegerust met wrack,
En schept in bloetvergieten zijn vermaek,
 En groeit in 't smooken?
Verbolgen onweêr voert hem grimmigh heen.
Om hoogh is vier, en duisternis beneên.
De donder morselt, blixem brant de steên,
 De bergen rooken.

De stroom verdrooght, 't geberghte smelt als was.
't Getroffen vee bespreit 't gezengde gras.
De glans der hoven leit gedooft in asch,
En gloende vonken.
't Afgodisch volk, een hant vol overschots,
Noch onlangs al te wreveligh en trots,
Gedootverft kruipt in d'allernaerste rots
Vol moortspelonken.
't Gelovigh hart schiet vleugels aen, en stelt
Zich toe ter vlught naer 't licht bestarnde velt,
Op 't zingen, 't welk genote denght vergelt
Met lof te strengelen
Door schelle cymbel, trommel en schalmey,
In 't midden van den Maeghdelijken rey,
En na te volgen met een lief gevley
Het koor der Engelen.

. . . . . . . . . . . . . . . . . .

O grijze Amfion! eer van Bethlehem,
Uw welgestelde harp, en helle stem
Die bouwen 't onvermaert Hieruzalem
Tot aen de wolken.
Te Salem blinkt de tempel, en 't pallais.
Hier zeit men oorlogh aen; hier sluit men pais;
En herwaert strekt, van oost en west, de reis
Zoo veeler volken.
Hier kittelt hy den kerkelijken galm,
En rotsen weêrklank met een' nieuwen psalm,
In schaduw van een' ceder of een' palm,
Of vette olijven.
De berregh Sion is zijn Helikon:
De klaere cederbeek zijn hengstebron:
Gods wijsheit en zijn wet de kuische Non,
Die hem leert schrijven.
Op 't draven van dien Goddelijken stijl
Gevoelt de ceder Babels scherpe bijl;
Trekt Moses op van den geplaeghden Nijl;

Ontspringen aders
Uit steile rotsen; stremmen zee en vliet;
Verrijst de stadt uit puin, na lang verdriet;
Bekent de zoon al wat' er is geschiet
By d'onde vaders.
Mijn zanger zit in Godts verholen raet
En spelt Messias, dat beloofde zaet,
Zijn Koningklijke en Priesterlijken staet,
En wonderwerken.
Wie blaekt niet wanneer David David kust?
En 't voorbeelt 't nabeelt tegentreed met lust,
Den dieren hoeksteen, daer 't gebouw op rust
Van bey de kerken?
Hy strekt een spiegel van oprechte boet,
En valt zijn Godt voor 't hoogh autaer te voet,
En wascht vermagert het bevlekt gemoedt
In droevigh zuchten.
Godts pijlen, een onlijdelikke smart,
Die zitten diep in zijn doorschoten hart,
Van misdaên en van vyanden benart:
Waer zal het vlughten?
Barmhartigheit neight derrewaert het oor,
En breekt gelijk een heldre zonne door
Dien damp, en wischt van het genadekoor
Des schreiers oogen:
Dees vint zich dan gezalft van alle wee,
En springt en huppelt, als een dartel ree,
En offert dank, en slaght 't gewijde vee,
Tot vreught bewogen.
Dees Zanggodin ontsluit Godts heerlijkheit,
En toont u d'onbepaelde Majesteit,
In 't weeldigh leven, 't welk geen tranen schreit,
Noch weet van treuren:
Hier praelt dat onverdraeghlijk aengezicht,
In 't driemael heiligh ongenaekbre licht:

Ontelbare Englen passen op hun' plicht
Aen 's hemels deuren.
Hoe zuiver klimt hy op des Heeren bergh,
Met beenen zwanger van godtsdienstigh mergh
Onnozel, zonder gal, en zonder ergh.
Geene offerhanden,
Geen bokkenbloet, geen ram op 't offerfeest
Behagen hem, och neen! maer allermeest
Rechtvaerdigheit, en een verslegen geest,
De waertste panden.
Gy reukelooze, roept hy van om hoogh,
Hoe miktge dus met uw gespannen boogh,
En quetst den appel van het alziende oogh,
d'Oprechte schare,
Wiens uitgestorte bloet, een kostlijk nat
En tranen Godt verzamelt in een vat,
Op dat zijn zorge dien verquisten schat
Tot wraek beware?
Het vier des yvers schier de ziel verslint,
Wanneerze veel te vierighlijk bemint
Godts wijze wet in tafelen geprint,
En Arons zede:
Geen gout zoo kostlijk is als Godts bevel,
Geen honigh zoeter in bedrukt gequel:
Dit sterkt de hoop: dit 's daeglijks snarespel,
En 's nachts haer rede.
Dees deftigheit houdt d'ydelheit in toom,
Die heene drijft, gelijk een snelle stroom,
Verstuift als stof, verdwijnt gelijk een droom,
Verwelkt als bloemen,
En als een vlugge wiek door 't ydel schiet.
De mensch weeght lichter in dees schael als niet.
O dwazen, roeptze, wat 's u leven? ziet
Wat is uw roemen?
Der Goden Godt ontwaekt hier, als een leeuw,

En gaet, als Rechter, door het luidt geschreeu
Der arme weeze en onderdrukte weeuw
De vierschaer spannen :
Hy spreekt de goddelooze Rechters aen,
Die minst naer Recht en meest naer giften staen :
Al zijtge Goden, denkt gy zult vergaen,
Als wreê tyrannen.
Met vyf paer snaren sleept hy onvermoeit
De Koningen geketent, en geboeit,
Wier troonen in den gront zijn uitgeroeit,
Naer Sions muren.
De stammen juichen in die zegeprael :
Zy zien verwondert, hoe 't gesloopt metael
Der Reuzepoorten Isrels blixemstrael
Niet kon verduren.
Hier riekt de broederlijke vreê, zoo waert
Als balssemgeuren in 's Aertspriesters baert,
En dauw op Hermons heuvelen vergaert.
Hier wort de zegen
Gezongen over d'onbevlekte bruit,
Die breit zich als een vruchtbre wijnstok uit.
Elk vruchtje bloeit rontom haer, als een spruit,
Besprengt van regen.
Hy want de boosheit, als het lichte kaf,
Of morselt haer met 's Heilands ysren staf:
z' Is muurgras, niemants schuur gedyt' er af:
Maer 's hooghsten veder
En dichte schaduw dekt het vroom gemoedt;
Dat groent, gelijk een palm op Liban doet,
Die 't steeken van de zon verdragen moet,
En winterweder.
Mijn Orfeus draeit 't onmeetbaer starrendak.
Zijn hant die vlijt de holle golven vlak.
De leeuw zit tandeloos, 't gevogelt mak :
Het woudt krijght ooren.

Geen addertonge braekt vergiftigh spogh :
't Vrypostigh hart vreest lagen noch bedrogh :
De woeste Tyger zuight onnozel zogh,
En wort herboren.
't Gespeende wichtje vlught naer moeders schoot
Zoo niet om hulp, als dees in bittren noot,
Tot 's levens burgh, voor 't brullen van de Doot,
En hare tanden.
De vierige Englen, wakker op de wacht,
Zich legren om 't rechtvaerdige geslacht;
Of dragen het op hun bedauwde schacht,
En 't sneeuw der handen.
Mijn Harpe draeght de goude Bontkist om,
Die zwanger is van Arons heilighdom,
Vereert met zilvere bazuin en bom.
De nieuwe manen
Verlichten met meer luisters 's Dichters geest.
Met lachend loof besteekt hy 't loverfeest,
't Welk 't overleefde hartewee geneest,
En stelpt de tranen.
Dit 's Kanaan, daer melk en honigh vloeit,
Het Paradijs, daer 't hout des levens bloeit,
De Bron des heils, die 't dorstigh hart besproeit,
De stille haven,
Het licht der blinden, 's kranken artzeny,
Der armen schat, de bergh der Poëzy,
Hier zuight 't Geloof op Tabor, als een by,
Haer zoetste gaven.
Mijn kracht bezwijkt, en hijght voor yder deel,
Terwijl ik smede een keten, een juweel
Van tienmael tien en effen half zoo veel
Vergulde schakelen,
En hangze op feesten om 's Gezalfden hals.
Hier is 't al louter; niets en klinkt hier valsch :
Hier hoort het oor geen andre klanken, als
Verbaesde Orakelen,

O onnavolghelijken Harpenaer,
Die 't lierspel dooft van Flakkus en Pindaer,
En alle Vorsten prikkelt met uw snaer;
Uw kout gebeente
En asch is lang verstorven en verrot,
Uw purper lang verslonden van de mot,
Maer uw muzijk, vol ziels, leeft noch by Godt,
En zijn gemeente.

J. VAN DEN VONDEL. *(Poëzy I Deel.)*

## DE BALLING. *)

Wat trektge onstuimig voort, gy ongetrouwe wolken!
En groet op d'eigen dag de verstgelegen volken?
Houdt stand: verwijlt: vertraagt uw spoed!
Verstrekt den Banneling ten bode! Neemt mijn bede
Voor Frankrijk met u! Voert mijn vlotte zuchten mede!
Brengt haar mijn koninklijken groet.

Ach, niet als gy bemint de mensch het rustloos zwerven.
Het valt, het valt hem wreed den dierbren plek te derven,
Dien 't lot als kind hem gaf ter woon.
En of hem 't licht beschijn' met schuinsche of rechte stralen;
Slechts waar ze in de eigen lijn, als op zijn wiegjen, dalen,
Daar is alleen haar glans hem schoon.

En wien ook de onrust dwing' den aardbol rond te snellen;
Al ziet gy d'eiber, gy de zwaluw u verzellen;
Den koninklijken Arend niet!
Nooit wijkt hy van de rots waarop hy throont. Al bloeien

*) Hendrik V.

In vreemden grond gewas of struik, die lager groeien;
De Eik hecht aan 't oord van zijn gebied.

En my ontscheurt men aan mijn erf en rijk. Verdreven
Moest ik voor 't vreemde strand den vadergrond begeven.
De vorstelijke leliebloem
Wordt uit den hof gerukt. By 't wreed gemis eens vaders
Wordt ook zijn graf me ontzegd. En 't koningsbloed in de aders
Wordt my, onnoozlen knaap, ten doem.

Is 't dan een ramp, een vloek, om Vorst te zijn geboren?
Is 't lot dat aan Bordeaux, dat Reichstadt is beschoren,
De wrange vrucht van 't hoog gebied?
Verwerpt dan 't vaderland slechts wie zijn rijkskroon torschten?
Zoek immers hier en ginds, alom zoek Frankrijks Vorsten –
Slechts zoek ze in Frankrijkzelve niet.

Rampzaalge die ik ben! Wat heir van leed en zorgen
Wrocht my het lot, van toen 't, in 's levens eersten morgen,
Een rouwkleed my voor windsel gaf?
Mijn kinderlijk gekrijt was reeds de kreet der smarte.
En de eerste schred, die 't wiebt den vader voert aan 't harte,
Bracht MY op 't vaderlijke graf.

Dat leed moest eens de liefde eens volks aan my vergoeden.
Maar ik, nog voor ik leerde om achterdocht te voeden,
Werd reeds door hoon vervolgd en smaad.
Elk ander heeft voor zich slechts vijandschap te vreezen:
Men zij een Vorst, om nog in 't graf gehoond te wezen,
Of in zijn wieg alreeds gehaat.

Was dan de rijkswrong, die mijn jeugdig hoofd omklemde,
My 't heilloos teeken, dat die kruin ten vloek bestemde,
Bedrieglijk in dien gouden schijn?
Was Vierden Hendriks naam, waar zich de mijne aan huwde,
Een schimpnaam, waar het oor des Franschen volks van gruwde?
Was 't schande om een Bourbon te zijn?

Hoe duur staat my de kroon, die me eens heeft toegeblonken!
Men heeft aan Orleans mijn feesttooi weggeschonken,
En liet slechts 't kleed eens pelgrims my.
Men dreef me uit Frankrijk weg naar onherbergzame oorden,
En dwong de leliestruik, de teelt van Seines boorden,
Te sterven in een woesteny.

Ach, Ballingschap valt zwaar! zy maakt heel de aard ten kerker:
Zy heet genade en drukt in vrijheids schijn te sterker.
De Zefir, lisplend door de blaân,
Wordt een Sirocco, als hy ruischt langs vreemde boorden.
In 't land der ballingschap wordt ons de zucht van 't Noorden
't Verwintrend bruischen van d'orkaan.

Ze ontrooft ons 't Voorgeslacht, verdreven van hun graven:
Ze ontadelt ons en maakt de vrijgeboornen slaven,
Wier rechten 't bloed der Vaadren kocht.
Zy dwingt den banneling om beedlend rond te zwerven,
Zijn taal, zijn godsdienst te verloochnen, en te sterven
Vergiftigd in hem vreemde locht.

En dit trof my! schoon de asch van vijftig Vóórgevaderen
En 't bloed op iedren plek gevloten uit hunne aderen
My Frankrijk had verheergewaad.
't Volk spaart een bouwval, een gedenkzuil: en zijn stoutheid
Durft aan den Koningstronk de hand te slaan, wiens oudheid
Tot d'oorsprong opklimt van den Staat.

Men noemt my Frankrijks Zoon, my, Wees van heel de wareld!
En van mijn schoone kroon, zoo schitterend bepareld,
Bleef slechts aan 't hoofd dees groeve my.
Te weenen om een throon – dit maakt alleen my Koning.
En van mijn breed gebied en al zijn schijnvertooning
Bleef Vorstensmart alleen my by.

En toch, ik vloek u niet, mijn Frankrijk! Naar uw stranden
Hef 'k iedere avondstond mijn zegenende handen;
Mijn zucht voor u bleef onverflaauwd.
Wie de eene hut verliet voor de andre, moog 't vergeten –
Niet Hy, wien 't vaderland eens zag ten throon gezeten,
Wat rechten 't op zijn hart behoudt.

En nu, vaarwel! Ik wacht alhier mijn stervenssponde.
Één wensch slechts blijft me, dat nog eens een blijder stonde
Den Balling in uw midden zie:
Niet aan het hoofd eens heirs; maar als een bô van vrede.
Weer, Frankrijk! schoon ook nooit mijn voet uw grond betrede,
Mijne assche niet van Saint-Denis!

J. P. HASEBROEK. *(Poëzy.)*

---

## DE SLAG VAN ALGIERS.

---

Zy ryzen weder uit de baren,
Waar hen de vryheid bleef bewaren,
Toen alles vlugtte, boog, of viel.
Een kleene vloot is hun vermogen,
Maar de onvertsaagdheid is in de oogen,
En 't Vaderland in ieders ziel.
O. Z. VAN HAREN, *de Geuzen.*

Vergeefs, ô SCIPIO, gestreden!
Vergeefs den Puniër verneêrd!
Vergeefs zijn heerschappij vertreden,
En 't bloedig Byrza omgekeerd!
Gij liet het moordziek ras in wezen
Waaruit een teelt is opgerezen,
Niet minder wreed, dan de oude stam.

Zie weêr het Ammons outer branden!
Hoor, hoor weêr menschlijke ingewanden
En spieren knettren in die vlam!

Ja, meer nog, dan van 't Oud Karthage,
Doormest met dierbaar menschenbloed,
Verduurt de wereld plaag bij plage
Van 't nieuwlings opgestaan gebroed.
Geen oord is veilig voor zijn woeden:
Iöonsche golven, Atlas vloeden,
Tyrrheensche en Erythreesche zee,
Auzoonjes kusten, Iëmens boorden,
't Beroert het al door roof en moorden,
En voert als prooi de volken meê.

Maar hoe dus diep in 't hart verslagen?
Wat zoekt ge, Europa, hulp en raad?
Waartoe 't onmanlijk jammerklagen,
Daar aan u zelv' 't herstellen staat?
Wat geestdrift deed uw boezem zwellen,
Om 't Korzikaansch Gedrocht te vellen!
Is al die fierheid thands voorbij?
En laat gij schendzieke Arabieren
Hun woestaardij den teugel vieren?....
Neen, wil.... en land en zee zijn vrij!

Of zoudt ge uw hoop van redding bouwen
Op Koning WILLEM, Neêrlands Held?
Niet vruchteloos hebt ge uw vertrouwen
Op dien beminden Vorst gesteld.
Voor Hem is 't, dat de Moor zal zwichten.
Hij doet zijn vloot reeds de ankers ligten....
Reeds stuift het zeeschuim voor haar heen.
Schep moed! Ras wappren Nassaus vanen,
Waar eens ALCIDES de Oceanen,
Door Kalpes rotsbreuk, huwde aan een.

Wel aan, herboren Nederlanders,
  Europaas heil uw zwaard gewijd!
Wel aan, ontrolt uw Liebaartstanders,
  Indachtig aan der Vaadren tijd!
Zoo moog' 't gevloekte moordrot beven!
't Zie RUYTERS deugd in u herleven,
  En GENT herrezen uit zijn graf!
Streef voort, CAPELLEN!.... vlieg ten strijde!
De glorie schittert aan uw zijde:
  Straks lauwert zij uw waterstaf.

Maar moest die glorie zelv', ô Britten!
  Daar ze u als ons in de oogen straalt,
Uw hart, als 't onze, niet verhitten?
  Of is uw deugd zoo diep gedaald?
Die deugd, waar Nijl en Ganges zoomen,
Waar Trafalgar en Teutoos stroomen,
  Waar heel de wereld van gewaagt?
Ziet Bona!... Ziet uw Landgenooten
Aan 't kruis geklonken, 't hart doorstooten;
  Wat bloed uw arm ter wrake daagt!

ô Neen! die deugd is niet bezweken;
  Zij blinkt nog met aêlouden gloor:
Gij geeft het dreigend oorlogsteeken,
  En EXMOUTH drukt CAPELLENS spoor.
Reeds groet hij Erytheaas stranden;
Reeds reikt hem Neêrlands vloot de handen,
  Van daar, waar HEEMSKERKS Eerzuil praalt.
Op, op! Vereent uw krijgsvermogen!
Op, Heldenstoet!... Ten strijd getogen!
  Ziet, welk een roem u tegenstraalt!

Zij gaan.... De blanke golven rollen
  Vooruit, en Kalpes klippen vliên.
De vlaggen, fladdrend uitgezwollen

Doen beurtlings Leeuw en Luiperd zien.
Het Bootsvolk zingt in mast en touwen,
En 't moedig harte, vol vertrouwen,
Roept heimlijk : „ eer, veeleer verga
„ Geheel de vloot in 't diepst der vloeden,
„ Dan dat niet de Afrikaan zijn woeden
„ Bezuur' en ons de zege ontsta! "

Nu steigert achter gouden kimmen
Het hoog Algiers van uit het schuim.
Men ziet de wassenaren glimmen,
Verheven tot aan 't wolkenruim.
Het oor ontwaart het luid geklater,
En 't oog 't gebruisch van 't ziedend water,
Wiens golfslag op de Moelje breekt.
Dit Bolwerk dekt de Algiersche stranden,
En grimt en dreigt met ijzren tanden,
Die 't uit zijn muil naar buiten steekt.

Op deez geduchte havengrendlen
In 't wroegend hart nog niet gerust,
Voorzag de Moor, bij duizend vendlen,
Met burgt en ravelijn zijn kust.
Thands, meent hij, kan geen kiel hem naken,
Die niet te grond moet gaan of blaken;
Maar al zijn voorzorg is onnut :
De vloot, door d' echten moed gedreven,
Om te overwinnen of te sneven,
Veracht en bolwerk en geschut.

't Zeilt al, en Brit en Nederlander,
In heldenfierheid even groot,
't Zeilt al, op 't sein van 's Vlootvoogds stander,
Ter haven in met stijven schoot.
Zoo weinig telde op Egeus baren
THEMISTOKLES der Persen scharen :

Genoeg, dat hij den vijand vond.
Zoo werd, in spijt van burgt en vloten,
De Theems door RUYTERS vuist ontsloten,
En door Held WASSENAAR de Zond.

De Britten naken 't eerst de stranden,
Waar 't Moorsche Rot de Bloedvlag zwaait.
Zij morren, knarsend op de tanden,
Dat nog hun Roode Geus niet waait;
Doch EXMOUTH vlamt niet op lauwrieren,
Noch wenscht de heldenkruin te sieren,
Ten koste van der volken bloed;
Hij wil, door menschenmin gedreven,
Den Moor nog te overleggen geven,
Wat zelfsbehoud hem raden moet.

„ Geen kielen zult ge op roof meer zenden :
(Dus klinkt zijn taal van 't steile boord;)
„ Noch langer 't Regt der Menschheid schenden
„ Met plondren, slavernij, of moord.
„ Ontsla het Christenvolk van banden,
„ En stel 't geroofde ons weêr in handen,
„ Zoo kunt gij nog uw straf ontgaan.
„ Uw hoogmoed strijk' in tijds de vleuglen;
„ Want niets zal onze wraak beteuglen,
„ Als ge eenmaal 't zwaard dwingt toe te slaan.

Vergeefs.... Men steekt de strijdbazuinen
Bij 't Mauritaansche roofgebroed,
Bezet der bergen voet en kruinen,
En tart des oorlogs bliksemgloed.
De Halve Maan, van trots aan 't wassen,
Acht reeds haar heir en galeassen
Verzekerd van de zegepraal;
Maar EXMOUTH, op 't gezicht dier woede,

Gewapend met Gods geeselroede,
Spreekt nu uit buldrend krijgsmetaal.

Gelijk bij de oogst, in vruchtbre jaren,
De sikkel, over 't veld gezwaaid,
Een hoop van zwangre korenairen
In eenen slag ternedermaait,
Niet anders zien en strand en wallen
Een bloedige oogst van Mooren vallen.
Terstond brult de oorlogsdonder weêr,
Verbrijzelt bolwerk, muur, en palen,
En klinkt, van 't hoogst der burgtpuntalen,
't Barbaarsch gespuis bij drommen neêr.

Maar zie, wat drift uw vlotelingen
Bezielt, CAPELLEN!... Hijs de vlag!
Wat toeft gij? Geef hun tot bespringen
Het teeken!... Voer hen in den slag!
Gij wenkt: 't is alles oog en ooren....
„ 'k Behoef u, " spreekt gij, „ niet te sporen,
„ Mijn dapper volk, tot 's vijands straf.
„ Geen vrees zal ooit uw naam ontsieren;
„ Wij zullen glansrijk zegevieren,
„ Of vinden hier een roemvol graf.

„ Gij drukt voorzeker 't spoor dier Helden,
„ Wier onverwrikbre mannenmoed
„ De Waterloosche glorievelden
„ Deed rooken van des vijands bloed,
„ Mag hun een eerkrans van lauwrieren
„ Den onvertsaagden schedel sieren,
„ Als prijs van zulk een worstelstrijd,
„ Een zeekroon, golvend om uw hairen,
„ Tuigt straks, hoe gij op Nereus baren
De Aloude Waterleeuwen zijt, "

CAPELLEN zwijgt.... Een vreugdgeschater
Stijgt op en galmt door heel de vloot.
't Geschut barst los met hol geklater,
En wreekt der Christnen boei en dood.
FREDRIKA doet de Halve Manen
Bij Batoos helle krijgszon tanen,
En streeft in 't vuur als Amazoon.
DE DAAGRAAD schiet geen purpre glansen,
Maar slingert van metalen transen
Het wraakgeweer van 't Hoofd der Goôn.

DE MAN in 't heldenhart verbolgen,
Roept uit, op 't zien der Plondervlag :
„ God, mogt ik hier mijn aandrift volgen,
„ 't Wierd aller Roovren jongste dag! "
Wat gloed, die uit zijn oogen flikkert,
Bij 't staal, dat in zijn vuisten blikkert!
Wat stand! wat eedle razernij!
Hoe is 't?... Wat is uw doel, CAPELLEN?
Zijn drift omzichtig perk te stellen?
Neen! laat hem moed en kampplaats vrij!

Heb dank : gij wilt dien moed niet teuglen...
Reeds wendt hij, trots het vuur der stad,
Voor wind, met uitgespreide vleuglen,
Den boeg vooruit door 't schuimend nat.
Aanschouw hem daar, gespitst ten strijde.
Hoe treft van stuur- en bakboordszijde,
Van bak en mars zijn moordend schroot!
Zoo laat hij, rustloos in 't verdelgen,
Dien grond geen mindren bloedstroom zwelgen,
Dan Romes wraakzwaard daar vergoot.

En mag ik hier mijn Stad ontmoeten,
Waarin mij 't eerste licht bescheen;
Wie aarde en zee om strijd begroeten,

Als Koningin der Wereldsteên?
Maar 'k zoek vergeefs haar zilvren stroomen,
Vergeefs die groene kronkelzoomen,
Bezongen door VAN WINTERS Luit....
Deze AMSTEL, die ik hier zie woelen,
Stort loeiend, als Kocytus poelen,
Een vloed van kokend sulfer uit.

Doch vrij mag de Amstel 't hoofd verheffen,
Thands meer nog, dan voorheen, gevierd,
Nu, VAN DER HART, bij zulk een treffen,
Haar wapendrig uw boegstag siert.
Ja, wierdt ge een wijl vertraagd door dampen,
Welras heeft uw manmoedig kampen
Dat schuldloos dralen ruim vergoed;
En de Amstel zal u kransen strenglen,
Zoo lang haar wateren zich menglen
Met Flevoos uitgeborsten vloed.

CAPELLEN, schoon in 't heetst van 't strijden,
Seint elk, en elk verstaat zijn stem.
Zoo waakt zijn oog aan alle zijden....
Dat oog geeft alles kracht en klem.
Doch hoe vergrimd, hoe onverduldig
Zijn volk het vuur vermenigvuldig',
De Moor blijft wakker in den strijd,
En beukt, geschapen tot vernielen,
Met kogel, bout en bom de kielen,
Dat alles davert, kraakt, en splijt.

De Brit ook voelt zijn stoutheid groeien,
En wordt door heeter drift bezield,
Hoe meer hij eigen bloed ziet vloeien,
En boord bij boord van lijken krielt.
Hoe meer de Moor zijn kracht vergadert,
Hoe meer de Brit den oever nadert,

En saamgeschakeld als een muur
Zijn onverwrikbre zeekasteelen
Op 's vijands schans en heir doet spelen,
Met stond bij stond vermeerdrend vuur.

En gij, ofschoon ge een deel moet missen,
ô WARDENBURG, aan 't heetst van 't slaan,
Toch zult ge, in de Eeuwgeschiedenissen,
Met luister opgeteekend staan!
Uw EENDRAGT blijv' haar stand behouwen:
CAPELLEN ziet met vol vertrouwen
Op haar, als op zijn steun in nood.
Moog' DE EENDRAGT, 't siersel van uw steven,
Steeds zulk een steun aan Neêrland geven,
Als hier uw kiel geeft aan de vloot!

Maar hoe?... Ontsluit men 's Afgronds kolken?
Een gloeiend pek en zwavelmeir
Bruischt op en schiet door lucht en wolken,
En stort zich op der Mooren heir.
Hoe, CONGRAV'? Dit dan zijn uw pijlen?
Hoe hechten zij aan dak en stijlen!
Wat stroomen sulfers braken ze uit!
Ja, wat die felle bliksems raken,
't Slaat met ontoombren gloed aan 't blaken
En strekt de onlesehbre vlam ten buit.

Maar wie durft ginds nog nader streven
En tarten 't felst den Mauritaan?
DE JAGTGODIN versiert zijn steven....
Hij dringt al digt en digter aan.
ZIERVOGEL, spaar, ô spaar uw dagen!
Wat gaat ge aan 't grimmigst vuur u wagen?...
Op dat de vloot te minder lij'?...
Zoo wilt ge u zelv' ten offer schenken?

Zie al de Mooren herwaart zwenken?
  Uw stoutheid tergt hun razernij.

Hoe nu?... Gij laat het anker vallen,
  Als laagt gij op een stille reê,
Terwijl de Moorsche kogels knallen
  En voeren want en rondhout meê?
De splinters stuiven van de masten,
Maar gij, met al uw oorlogsgasten,
  Gij alle staat bij 't edelst doel
Zoo stevig, als metalen zuilen,
Waar om de orkanen vruchtloos huilen,
  Als rotsen in het golfgejoel.

Wat 's dit?... Wat knaapje treft mijn oogen,
  Zoo kalm in 't dringendst doodsgevaar?
Heeft, Hemel, heeft me een spook bedrogen?
  Neen, 'k zie mijn zoon, mijn BRUNO daar!
Kom, kom, mijn dierbre telg; tree nader!
Omhels, (misschien voor 't laatst!) uw vader!...
  Doch neen! volvoer uw pligt! Hou stand!
't Was lang uw wensch, door moedbetooning,
Te staven, hoe voor Land en Koning
  Uw jeugdig hart van liefde brandt.

Gedenk, wie Frankrijks plonderbenden,
  Die heerschzucht voerde op Neêrlands grond,
Om kerk- en burgerregt te schenden,
  Het stoutst in Bommels muur weêrstond;
En Hem, wien ALVAAS bijl deed vallen,
Den fieren WESEL boven allen!
  Dat nooit hun geest zich uwer schaam'!
Vaak staardet Ge op het beeld dier Vaadren:
Hun moed doorgloei' u borst en aadren!...
  Van hun ontvingt gij bloed en naam.

Ja, nimmer moog' die moed bezwijken!
Verduurt veel eer' het gruwzaamst lot!
Nooit voor 't geweld de vlag te strijken,
Dit zij uw heiligste eed voor God!
Blijf, wat u treff', gehard ten strijde!...
Maar ach! wie valt daar aan uw zijde?
'T Is WEERTS, uw vriend, uw eedgenoot....
Ik zie de smart uw kaken verven....
ô Treur niet om uws makkers sterven!
Benijdenswaard is zulk een dood.

Hij opent nog de brekende oogen,
Op 't bloedig scheepsdek uitgestrekt,
En slaat ze pijnlijk naar den hoogen,
Schoon reeds met neevlen overdekt.
„ 'k Zie, " zegt hij, „ 'k zie mijn wensch volbrengen:
„ Mijn bloed op 't bed van eer te plengen
„ Voor God, Oranje, en 't Vaderland.
„ Beween mij niet, Geliefde Moeder :
„ Ik sterf met blijdschap. — De Albehoeder
„ Reike u ten steun zijn vaderhand! "

Hij sterft.... en 't moordrot ruimt de stranden;
Het vlugt bij 's jonglings laatste woord.
Triumf! de Plondervloot, aan 't branden,
Drijft redloos, als een vuurklomp, voort :
Het Bootsvolk sneeft in gloed of baren;
Soldaten, schanswacht, ruiterscharen,
Verheffen 't jammerlijkst gehuil;
Het bloed verstijft in hart en ader;
De Dood komt allerwege nader
En vult zijn nooit verzaden muil.

Algiers slaat plotseling aan 't blaken;
De grage vlam barst golvend uit,
Verslindt en mensch, en dier, en daken,

En zwelgt een onafmeetbren buit.
't Gaat al in vnnr en vonken smooren,
En kruid te veld, en steile toren,
Paleis, en schaamle slavenhut.
De noodklok bromt en dooft de zuchten,
En wat de vlammen poogt te ontvlugten,
Vergaat door 't Europeesch geschut.

Wat wonder zou 't dien Kerkvoogd schijnen,
Wien VIJFDEN KARELS reuzenmagt,
Tot reistring van deez' Algerijnen,
Te regt nog ongenoegzaam dacht,
Wanneer hij nu die schrikbre Benden,
Met ingetrapte borst en lenden,
Voor Neêrlands wraakzwaard siddren zag,
En, door een klein getal van Helden,
De kluisters, die Europa knelden,
Zoo stout vernield met eenen slag!

Ja! kom nw rot op nieuw ontvonken,
Gij Roovren Hoofd, van bloeddorst dol!
Maar neen: die trotschheid ligt gezonken,
Waar straks zijn eerloos hart van zwol.
Wat wil hij hier? wat is zijn pogen?
Waar toe die klagt, die schreiende oogen?
Wat hoop, die in zijn boezem leeft?
Zie, zie: hij smeekt genaêbetooning!
Hij weet, hoe 't Christenvolk verschooning
Zelfs aan den wreedsten vijand geeft.

Ja, zie hem daar met wankle schreden,
Met schand en jammren overdekt!
Zie, hoe hij, bevend toegetreden,
Ootmoedig 't stof der voeten lekt!
De schatten, in zijn klaauw gegrepen,
Vervullen straks de Britsche schepen

En staven meê des Woestaarts val....
ô Blijdschap! 'k hoor der Christnen klanken,
Die, vrij van boei, den Hemel danken
Met hartverteedrend vreugdgeschal.

De Faam bazuint CAPELLENS glorie,
Met Englands Vlootvoogd, keer om keer,
En de achtbre Zangnymf der Historie
Punt reeds haar stift tot beider eer.
Het Regt der Menschheid weêr geheiligd,
De Vaart, de Handel weêr beveiligd,
Staan t' saam van dankbaarheid verstomd....
Maar wil, ô Neêrland, thands mijn zangen
Door scheller zegelied vervangen!
Hef aan! hef aan! — CAPELLEN komt!

S. J. WISELIUS. *(Mengel- en Tooneel-Poëzy.)*

---

## NAPOLEON.

Hoe schoon was, Korsikaan, uw Frankrijk, door de stralen
Der zon van *Messidor* verlicht!
Het was een edel ros, wild, vurig, warsch van 't pralen
Met purperlast en gulden wigt:
Een merrie, breedgeschonkt, met grof gespierde leden,
Nog rookend van der vorsten bloed,
Maar vol van stouten trots en fier op 't koen vertreden
Van elken dwang en overmoed.
Nog nimmer had een hand haar schendig aangegrepen,
Een scherpe spoor haar zij doorwoeld,
Nog nimmer had haar borst de strakke stegelreepen
Eens koenen vreemdelings gevoeld;
Zoo, als zij, glansrijk wit, langs berg en vlakte dwaalde
En vurig steigerde op haar baan,

Joeg de onverdoofb're gloed, die uit hare oogen straalde,
Heur brieschen de aarde sidd'ring aan.
Gij kwaamt; — naauw had uw blik haar' ranken bouw gemeten,
Haar' loop bespied en ijz'ren kracht,
Of, als gespierd Centaur, waart ge op den rug gezeten,
Door zulk een last nog niet bevracht.
Toen, — ha! wat woeste vreugd haar de oorlogsdonder baarde,
De kruiddamp en het flikk'rend staal! —
Tot renperk gaaft gij haar 't onmeet'lijk vlak der aarde,
Tot spel een wereld in 't metaal. —
Toen geen verâmen meer, geen dak, geen rust, geen wijken,
Steeds kamp, steeds strijd met koude of gloed,
Steeds klaut'ren over puin en opgedamde lijken,
Steeds waden door een somp van bloed;
Toen, in dien dollen rid van vijftien zonnekringen,
Vergruisde ze alles in haar vaart,
Stoof hollende over 't lijf der bleeke stervelingen,
En delgde een gansch geslacht van de aard.
In 't einde, mat en moê van zulk een' last te dragen,
Van, tot Europe's verste strand,
De rijken plat te treên, de volk'ren op te jagen,
Gelijk de orkaan het dwarlend zand,
Aamechtig, magteloos, den fieren nek gebogen,
't Bezwijken na, bij ied're schreê,
Bad zij heur' Korsikaan om rust, om mededoogen : —
Doch, beul, gij spottet met haar beê!
Gij dreeft de scherpe spoor nog dieper in haar lenden,
Gij smoordet onder d'ijzren druk
Der knie haar angstgeschrei en brijzeldet, bij 't wenden
Der leizeels, haar de tanden stuk.
Zij beurde 't lijf omhoog en keerde op 't slagveld weder,
Doch daar, ontzield door 's vijands lood,
Zeeg ze op een bloedig bed van schroot en kogels neder,
En — bij dien val vondt gij den dood.

A. BARBIER. J. J. A. GOEVERNEUR. *(Gedichten en rijmen.)*

## ALLEENSPRAAK VAN GRAAF FLORIS.

Wat is de mijn' een val? hoe ver ben ik versmeten!
Op gist'ren zat ik hoogh, verzelschapt met de pracht
Des Priesterdoms verwaant, en Heeren groot van maght;
In 't schoone midden van den drang der eed'le scharen;
Omringelt met den stoet van lijfwacht, en dienaren;
Als een vermoogen Vorst, en van dit vrye landt
D'uitsteekenste persoon : en zoud deez' gulden bandt,
Die niet dan Graaflijk hair gewoon is te verschuilen,
Met meenigh Koninks kroon nood' hebben willen ruilen.
Nu leg ik als verslenst, van yder te versmaân,
Onwaardelijk geboeit, en op mijn' hals gevaân:
Des ik my zelven 't hooft, van troosteloosheidt, plonder.
In een', in eenen dagh, ben ik geworpen t' onder:
En is verdweenen heel, mijn gloory klaar, gelijk
Als van den hemel valt de sneeuw, en smelt in 't slijk.
Gaat heen, vertrouwt het luk. My, dien, met feestigh groeten,
De morgen annebad, en d'avond trad met voeten.
Maar hoe doch? Ay ik dool, mijn scheut begon veel eer.
Aan 't vallen was ik lang, maar gist'ren quam ik neêr.
O vlaaister vyandin, toen ghy 't onlijdzaam razen,
Met giftigh' oogen, my ten aadren in quaamt blazen,
Dat greep my aan, gelijk, door de gebete wondt,
Zijn' schennis schiet het schuim van eenen dullen hondt,
En ongenadigh woedt op al de leên verwonnen.
Toen stiet mijn luk zijn kruin : toen viel ik : toen begonnen
Te wankelen mijn staat, te waggelen mijn' kroon :
Toen zwecken onder my de stijlen van mijn' throon.
O valsche vrouw, hoe dier staat my uw loos aanschouwen!
Hoe dier uw' lusten! och wat komt 'er ramps door vrouwen,

Dat geblankette quaadt! Fy dat ik, ter begeert
Van uw vermetelheidt, d'eerwaardigh' heb onteert!
Daar 't zoo bederflijk in bestier van alle staten
Is, zonder eers genot, d'eerwaardigen te laten.
Wat ging my aan? 'k en weet, 't vernuft was slinks en krom:
Een averechtsen wegh mijn' zinnen sloegen om.
Nu is 't te laat. O man, onzalighst uwer tijden!
Wat zal ik! wakker zijn, nocht slapen kan ik lijden:
Vol kommers 't waaken is, de slaap vol anksten straf.
Ellend, wordt ghy niet mat, zoo mat my haastigh af.

P. CZ. HOOFT. *(Geeraardt van Velzen.)*

---

## DE ELLENDEN DER BALLINGSCHAP.

---

Wien zit de wreedtheidt in 't gebeent
Zoo diep nu, dat hy niet en weent,
En, met verslegen hart, betreurt
De droefheidt die ons valt te beurt?
Die deez' versufte schaar ziet gaan,
Met zorgh, met rouw, met angst belaên
Schoorvoetend uit hun vaderlandt:
Wel heeft hy 't hart van diamant,
Ziet hy 't met onbewogen oogh.

. . . . . . . . . . . . . . .

Hier gaat de naagelate weeuw,
Zoo kinderrijk als zonder kindt:
En elk zijn' staat bekommerst vindt.

. . . . . . . . . . . . . . .

Hier gaat de deirne vol van vrees,
Der wereldt onverzocht: de wees

Onmondigh, voor zijn' vooghden heen.
Hier strekt de stok het derde been
Den ouden man, die niet als slaaf
Gezint te varen is te graaf.
Zoo groen is 't hart in dorre borst,
Dat onverzaadt naa vrijheidt dorst.
Hier scheiden d'ouders van hun kindt,
'T welk eedt in 's Konings dienst verbindt.
De broeder van de zuster spreidt,
De vriendt van de oude kennis scheidt.
De burger huis en hof verlaat:
De heer zijn ampt: de Vorst zijn' staat;
En sleept zijn' zoon tweejarigh met.
Onschuldigh balling! dien de wet,
Al had hy schuldt, verschoonen zouw.
Nu blijkt het, dat wij 't onrecht rouw
Bedreven om de helden groot,
Die aan een' loffelijke doodt
Geraakt zijn door huns vijandts weer.
Gelukkigh driemaal, dien een' speer
Met ijzre punt, oft houten staf,
Door 't vuur gescharpt, in 't veiligh graf
Geborgen heeft voor all' ellendt.
U lieden is het onbekent,
Hoe bitter dat de keure zy
Van ballingschap oft slaverny.
Wy trekken in een ommering
Van droefheidt en bekommering:
Angstvalligh zelf, angstjagend' aan
'T volk daar wy zullen nederslaan.

P. CZ. HOOFT. *(Rey uit den Baeto.)*

## VERTROOSTINGE AEN VOSSIUS.

Wat treurtge, hooggeleerde Vos,
En fronst het voorhooft van verdriet?
Beny uw' zoon den hemel niet.
De hemel trekt: ay, laet hem los.

Ay, staek dees ydle tranen wat.
En offer, welgetroost en bly,
Den allerbesten Vader vry
Het puik van uwen aertschen schat.

Men klaeght, indien de kiele strant,
Maer niet, wanneerze rijk gelaên,
Uit den verbolgen Oceaen,
In een behoude haven lant.

Men klaeght, indien de balsem stort
Om 't spillen van den dieren reuck:
Maer niet, zoo 't glas bekomt een breuck,
Als 't edel nat geborgen wort.

Hy schut vergeefs zich zelven moê,
Wie schutten wil den sterken vliet,
Die van een steile rotse schiet,
Naer eenen ruimen boezem toe.

Zoo draeit de weereltkloot; het zy
De vader 't liefste kindt beweent;
Of 't kint op vaders lichaem steent.
De Doot slaet huis noch deur voorby.

De Doot die spaert noch zoete jeught,
Noch gemelijken ouderdom.
Zy maekt den mont des reedners stom,
En ziet geleertheit aen noch deught.

Gelukkigh is een vast gemoedt,
Dat in geen blijde weelde smilt,
En stuit, gelijk een tacie schilt,
Den onvermybren tegenspoet.

J. VAN DEN VONDEL. *(Poëzy, II.)*

## GEBED VAN SAMSON.

Zie eenmael neêr, ô groote Godt
Van Abraham : zie eenmael neder.
Herstel mijn eerste sterckheit weder.
Wat lijdt uw naem al schimp en spot,
By deeze blinde Filistijnen,
Afgodendienaers, die uw wet
Ontheiligen met Dagons smet!
Dat smert my meer dan alle pijnen.
'k Heb mijne blintheit, mijn verdriet
Verwonnen. Wiltge, sla my stijver.
Nu blaeckt mijn hart alleen van yver.
Het hart zoeckt Godt, en anders niet.
Uwe eer, ô Vader in den hoogen,
Was 't eenigh ooghmerck van den stam,
Den onverwinbren Abraham.
Uwe eer ga boven bey mijne oogen.
Zy voeren vry mijne oogen' om,
Geregen aen de zeven locken.
Zy slaen dit lichaem blaeu met stocken,
Voor Dagons beelt op pijp, en bom :
Zy mogen schimpen, en braveeren
Met Samson, armen blindeman,
Zoo lang hy zich niet weeren kan :
Laet Palestijne triomfeeren :
Als, midden onder 't zegefeest

Der Heidenen, noch wort bevonden
Dat d'almaght geensins staet gebonden
  Aen 't haer, een vuilnis, lang gevreest.
Mijn engel Fadaël quam heden
  My noch vertroosten, daer ick zat,
  En op de knien om sterckheit badt.
Toen steef een nieuwe kracht mijn leden.
  Godts Geest, die my, van kintsbeen af,
Tot hooge daeden heeft gedreven,
Gebietme rustigh door te streven,
  Bereitme een heerlijck vorstengraf:
Een lijckgraf, daer geen Memfis naelden,
  Zoo hoogh gesteigert door de lucht,
  Zoo wijt en zijt alom berucht,
Noch voor noch na my, prijs by haelden.
  Als Godt my sterckt zal kneeckebeen,
De reuzeneêrlaegh, korenvelden
In asch, noch Gazaes poort niet gelden,
  Noch wat Godts vyant schricklijck scheen.

J. VAN DEN VONDEL. *(Samson, Heilige wraeck.)*

---

## ELIA OP HOREB.

### EEN BEURTGEZANG.

---

Wat houdt ge 't hooft ter aard gebogen,
  En scheurt het hairig opperkleed,
En slaat ten hemel hooplooze oogen,
  Elia! Heilige Profeet!
Wat doolt gy door de wildernissen,
  En klaagt uw rampspoed der woestijn,
En waant des Heeren hulp te missen,
  Verlaten van uw God te zijn?

Gy klaagt: „ Het is genoeg, o Heere!
„ Neem nu mijn ziele weg van my!
„ Gun dat ik tot mijn vaadren keere,
„ Hoe zoude ik beter zijn dan zy?
„ Wat kan de taal eens Zieners baten,
„ Eens Zieners van uw kracht omgord?
„ Uw volk heeft uw verbond verlaten,
„ En uw altaren omgestort!
„ Zy deden uw Gezanten vallen
„ Door 't zwaard, in afgodsdienst ontbloot!
„ Slechts ik bleef over van die allen,
„ Maar my ook wacht een wisse dood!"

Sta op! uw droefheid zal verdwijnen,
Uw vrees beschaamd zijn en uw klacht.
Ga uit! de Heer zal u verschijnen:
Bestijg den Horeb! zwijg – en wacht!

Hoor, de stormwind verheft zich! daar dondert de orkaan,
Die de krimpende vlakte met siddring zal slaan;
Die de steenrotsen breekt en de bergtoppen knot:
Dat is God!
De Heer was in den stormwind niet.

Zie! de grond wordt geschud en geschokt en beroerd;
't Is of Horeb uw siddrenden voet wordt ontvoerd;
De woestijn wordt beweeglijk en golft als een meir; –
Dat 's de Heer!
De Heer was in den aardschok niet.

Maar zie! lucht en woestijn staan in brand voor uw oog!
't Is een vuurstroom beneden, 't zijn bliksems omhoog;
't Regent kolen, 't spuwt vlammen, van verre en naby. –
Dat is Hy!
De Heer was in den vuurgloed niet.

Maar voel na 't vuur de zachte stilte dalen!
De zoete stem van 't windtjen waait u aan,
En zalft uw hart in ieder ademhalen,
En troost u van de vreeze doorgestaan!
Elia! nu het aangezicht omwonden!
Het hoofd gebukt: Jehova nadert nù!
Hy heeft den storm der Kracht vooruitgezonden,
Maar 't windtjen suist: de Liefde spreekt tot u.

Ja, de Heer is rechtvaardig en groot en geducht,
Maar ook vriendlijk en zacht en genadig!
Als voor de aarde de zoele gebalsemde lucht,
Als een lieflijke lente weldadig!
Al verschrikt u zijn storm, en zijn vuur, en zijn kracht,
Onze God is lankmoedig, meêdoogend en zacht.

N. BEETS. *(Gedichten.)*

---

## DE KOMST VAN DEN MESSIAS.

LOFZANG.

---

OUVERTURE.

RECITATIF.

Hy koomt! Hy koomt! zo juychen Sarons kroonen;
Hy koomt! weêrgalmt de Libanon,
Hy zal zig aan zyn Volk vertoonen,
Meer blinkend' als d'opgaande Son?

ARIA.

Zie 't gras in Bethlems weiden
Een frisser groen verspreiden
In winter zelfs gegroeyd!
De Dauw die Hermons top besproeyt,

De Palmen van Idume's bergen,
De Ceed'ren die de wolken tergen,
De Balsem die van Seïr vloeyt,
De Roos van Jericho die bloeyt,
De luisterrykste glans, op heuvel, stroom, en dal,
Verkondigen de komst des scheppers van 't Heel-Al.

CHORUS.

Hy koomt! Hy koomt! zo juychen Sarons kroonen;
Hy koomt! weêrgalmt de Libanon;
Hy zal zig aan zyn Volk vertoonen
Meer blinkend' als d'opgaande Son!

ARIA.

Gewenschte Kind, daal needer,
Geef 't menschdom vreed' en reinheid weeder,
Uw wieg is al gereed!

Die krib, met needrigheid bekleed,
Is trots, door Englen-kringen
Die 't heil der Volk'ren zingen,
En door een nieuwe Star in 't Oost
Die leidsman is na 's Werelds troost,
En door 't geloof, in Herders monden
Gereed de Christus aan te konden.

Gewenschte Kind, daal needer,
Geef 't menschdom vreed' en reinheid weeder,
Uw wieg is al gereed!

CHORUS.

Gewenschte Kind, daal needer,
Geef 't menschdom vreed' en reinheid weeder,
Uw wieg is al gereed!

RECITATIF.

ô Hemel! welke dikke wolken
Verduist'ren d'aangename lucht!
Wat heft zich uit des afgronds kolken?
De Son verbleekt, en 't aardryk zucht!
't Geweld der winden, scheurt, ontworteld zwaare boomen,
De Donder, slag op slag, vermeerderd nog de schroomen,
Het schitterende vuur verbryzeld steen en rotz!
En 't yslyk oogenblik schynt daadelyk gekoomen,
Dat weer Natuur in Chaos plotz!

CHORUS.

ô God! zo dikwils uitgeblonken
In hulp, van uw verkooren Volk,
Wanneer 't in diepe was verzonken,
ô God! verdryf die donk're wolk!

RECITATIF.

Maar, donder, vuur en storm, 't is alles weer verdweenen;
'T Is overal een held're lucht!

De Meester van Natuur, Messias is verscheenen,
En Hel en Satan zyn gevlucht!

CHORUS.

De Meester van Natuur, Messias is verscheenen,
En Hel en Satan zyn gevlucht!

ARIA TRIO.

Gelukkig Volk, gy waart verlooren,
Wanneer de leeuw uit Juda's stam,
Wanneer Messias wierd gebooren,
En uwe zonden op zig nam!

CHORUS. *Van alles te zamen.*

Hy kwam! Hy kwam! zo juyehten Sarons kroonen;
Hy kwam! weêrgalmde Libanon,
Hy kwam zig aan Syn Volk vertoonen,
Meer blinkend' als d'opgaande Son!

O. Z. VAN HAREN. *(Lierzangen.)*

---

## CHOOR VAN WACHTENGELEN DES GRIMSELS.

---

Ja, Rampzalige, ijl daarhenen! aan uw zijde snelt de smart:
Ach, de Helle, die u martelt, heeft haar zetel in uw hart!
Gy gelijkt de ontstelde hinde, die langs bosch en heuvlen jaagt,
Maar de weêrhaak van de werpspies in haar lendnen met zich draagt!
Uw Geweten is de Schrikgeest, die u voor zich henen drijft,
Op wiens ademtocht gy huivert, op wiens stem u 't bloed verstijft!
Vruchtloos zoekt gy dat te ontvluchten: 't bruischt u tegen in d'orkaan,
't Zuist in 't lispen van de blaâren, 't spreekt in 't golfgeklots u aan.
Ruk de schellen van uw oogen! voelt ge uw zelfverblinding niet?
Ziet gy 't niet, in welk een afgrond gy u zelven nederstiet?
't Licht der zon, de sneeuw der bergen, ieder wolkjen dat er zweeft,
Is een Godspraak, die het andwoord op uw twijfelingen geeft:
„ Gy zijt de oorzaak van uw lijden, AHASVERUS, GY-alléén!
„ Zoekt gy redding? buig u neder: GOD kan redden, anders geen!" —

Neen, de Algoedheid is geen wreedaart, die in foltren wellust vindt:
Zoo als ZY heur schepslen lief heeft, mint geen moeder zelfs haar kind!
Sla uw oogen naar die zonnen, die gy ginter vonklen ziet,
Naar die duizend wareldbollen, weemlend tot in 't verst verschiet;
Als dan uw gedachten duizlen by de grootheid van 't heelal,
Schijnt u de aard dan niet een vlokjen, dat de storm verwaaien zal?
Niet een stipjen, niet een stofjen, zwevend voor des Scheppers voet,
Dat in de eindloosheid der schepping aan Zijn oog ontglippen moet?

Hoe moet dan u 't hart niet bruisen, hoe van dank en liefde slaan,
Als die God, Wiens wenk gestarnten doet verdwijnen en ontstaan,
Om dat stofjen te behouden zelfs Zijn eigen Zoon niet spaart,
En den CHRISTUS neêr doet dalen tot de kinderen der aard,
En zijn dierbren Eerstgeboornen honen, foltren, sneven doet,
Om hun doodschuld uit te wisschen in Zijn heilig martlaarsbloed!

Ook voor u droeg Hy de doornen om het Godlijk koningshoofd!
Ook voor u is Hy gestorven, zoo uw ziele in Hem gelooft! —
AHASVERUS! wat doordwaalt gy wond en dal en henvelkrocht,
Berggevaarte, strand en afgrond, of gy CHRISTUS vinden mocht?
In uw HART moet gy Hem vinden! in het diepst van uw GEMOED!
Dáár, dáár moet Hy aâmen, leven, vlammende van hemelgloed!
Als ge in kinderlijk vertrouwen JEZUS lief hebt en erkent,
Dan, dan hebt gy Hem gevonden, en — uw straftijd is volend!
Dan zult gy niet langer zwerven, maar, den dankbren blik omhoog,
En de handen saamgevouwen, sluit een zoete slaap u 't oog;
En als 't Englenharpgelispel dan u opwekt uit uw rust,
Zal uw Dochter de eerste wezen, die 't verjongd gelaat u kust!
En verplet van zielsvervoering, overdwelmd van heilgenot,
Zinkt ge snikkend aan de voeten van uw Heiland en uw God!

J. J. L. TEN KATE. *(Ahasverus.)*

---

## REI VAN ENGELEN.

---

In den aanvang was Jehova! Hy bestond en Hy-alléén!
Maar Hy riep u, en gy waart er, grootste der verborgenheên!
Geestenwereld, die uit Niets werd? Gy waart God niet, en—bestondt!
Millioenen Cherubs leefden! 't Was het aadmen van Zijn mond!
Millioenen Serafs loofden! 't Was het golven van Zijn hand!
Millioenen Geesten zweefden in één liefderijk verband

Om den troon des Glorierijken, uit wien alle Glorie straalt! —
't Was de stem des Liefderijken, uit wien alle Liefde daalt!

Zoo was alles in de Schepping éénheid, liefde, harmony!
't Wist zich alles onderworpen, en in de onderwerping vrij!
Ieder kende 't, ieder prees het: GOD TE DIENEN, IS TE ZIJN!
ONAFHANKLIJKHEID IS NIET ZIJN! DIE TE WENSCHEN, FOLTERPIJN!
't Was de Vorst der Morgensterre, die zich 't eerst dien wensch vermat!
't Was de Vorst der Morgensterre, die zijn oorsprong 't eerst vergat!
Gods rechtvaardigheid verstiet hem uit d' oorspronkelijken staat!
Gods genade spaart hem 't aanzyn! — En aldus ontstond het Kwaad!

Maar het Leger der Getrouwen zong zijn' God een nieuwen lof:
En daar rees een nieuwe wereld uit het onbezielde stof!
Over de onverdeelde waatren wandelde de geest van God,
En de baaiert werd één leven, éénc aanbidding, één genot!
Aan het hoofd stond Godlijke Adam, als een Godheid onder God,
Tot den dag der overtreding van 't noodlottige gebod!
Want ook Hy, Hy wilde ALS God zijn, niet IN God zijn — en hy viel,
En de trotschheid van den Satan overmeesterde zijn ziel!

Nu verbreidt zich, nu verspreidt zich 't menschdom en des menschdoms straf!
Nu wordt de aarde, die zijn wieg was, hem een kerker en een graf!
De Englen Gods en de Afgevallen voeren oorlog in zijn hart:
Daar is hoop met wanhoop worstlend; hemelvreugd met helsche smart;
Kracht en rechtheid, kalmte, liefde, met verzoeking, wroeging, haat;
't Zaad der hemelsche genade met het helsche zelfheidszaad!
Maar de God der Legerscharen richt den kampstrijd van 't gemoed.
O! Zijn wegen zijn rechtvaardig, en Zijn einden eindloos goed!

I. DA COSTA. *(Poëzy.)*

## JEZUS CHRISTUS.

ZANGSTUK.

---

CHOORZANG.

Breekt, gy Leugens rookaltaren!
Reine hartenvlam, ontbrand!
Volken, Machten, Englenscharen
Spreidt olijf– en palmenblaâren
Voor Jehovaas Heilgezant!
Hy verscheen, de Vreêverkondiger,
Wetvervuller, Zielontzondiger,
Die de kroon der schepping spant.
Hy, de Rechter aller volken,
Die, gezeteld op de wolken,
Hel en wareld slaat in band!
Hozanna!
God uit God!
God uit God, en licht uit licht,
De ongenaakbare uit den hoogen,
Schitterend van Alvermogen
Die Zijn throon op starren sticht.
God uit God!

Brul, gy Afgrond, zwijm, en sidder!
Voor uw doemvloek geen verbidder!
Zwijm op 't dondren van Zijn stem! —
Aardrijk, kus uws Redders voeten,
Bloei van rozen onder Hem!
Laat wat ademt, Hem begroeten!
Hy, Hy kwam uw misdaân boeten;
LIEFDE, roept Zijn hemelstem.
Liefde wil Hy, Liefde draagt Hy,
Liefde, niets dan Liefde vraagt Hy;

Liefdes bronaâr is uit Hem.
By den scepter in Zijn handen·
Paart geweld noch ijzerbanden;
Liefde geeft Zijn Heerschap klem.
Duizel, smelt in zielsverrukken,
In verbazing, sterveling,
Die geen taal weet uit te drukken!
Smelt, en duizel, Englenkring!
Ja, Gods Zoon, Zijn eigen Wezen,
Uit Zijn zelfgevoel geteeld,
God in God, uit God gerezen,
God, Hy-zelf Zijn eigen beeld!
't Onveranderlijke Leven,
Boven 't denkbare opgeheven,
Wilde op 't golvend schepslenmeir
Zich der wellen overgeven,
Daalde tot hun redding neêr;
Wilde met ons, lijden, weenen,
't Eindig en verganklijk stof
Weêr verzoenen, weêr vereenen
Met het zalig Hemelhof;
Ja Zijn Godlijke onschuld leenen
Wien der zonde banvloek trof!
Doch wat raadselachtig wonder!
Wat verschrikbre nevelwolk!
Welk een klaterende donder
Barst daar uit de jammerkolk!
'k Zie de Zon met nacht betrokken!
't Aardrijk op zijn grondvest schokken;
En de dolk des Doods ontbloot,
Om, met d' Afgrond saamgezworen,
't Leven-zelf door 't hart te boren,
En te domplen in haar schoot. —
Ja ik zie haar schrikbre dampen
Wentlen om dees aardschen kloot:

Licht en leven, nacht en dood,
D' ijsselijken strijd bekampen
Om eene eeuwigheid van rampen
Of eene eeuwigheid van vreê;
En (ô zegenrijk bevrijden!)
My den prijs zijn van dat strijden
Tusschen eeuwig heil en wee!

STEMMEN.

God van Almacht, hoor de beden,
Met den Zoon die voor ons lijdt:
Hoor, ô hoor ons hart U smeeken;
Zie het van ontroering breken
In dien ijsselijken strijd!

EEN STEM.

Rechtvaardig God, hoor ons gebed!
ô Beschaam de Hellemachten;
Kroon Uw Zoon in dit versmachten;
Verlos en red!

EEN TWEEDE.

Voorzienig God, hoor ons gebed,
Ja, beschaam de Hellemachten!
Ondersteun, verleen Hem krachten!
Verlos en red!

EEN DERDE.

Genadig God, hoor ons gebed!
Zie Zijn bloed langs 't kruis gedropen,
Om den zondaar vrij te koopen,
Verlos en red!

EEN VIERDE.

Weldadig God, hoor ons gebed!
Zie neder! zie Zijn borst bezweken;

Ja, zie Zijn stervende oogen breken!
Verlos en red!

EEN VIJFDE EN ZESDE TE SAMEN.

God des Hemels, aller Vader,
God van wraak en zoen te gader,
Hoor 't gebed!
Zie Uw Zoon in pijnen sneven,
God van God aan 't kruis begeven!
Verlos en red!

CHOOR.

Zwijm, ô zon, gy zaagt Hem sneven!
Zucht, Natuur, Zijn doodsnik na!
Zucht, van enkel nacht omgeven!
Heel 't geschapendom verga!

EEN STEM.

Zwijgend duister, dat me omvangt,
Laat my klagen, laat my schreien,
In de ontroering die my prangt,
Dat de Heilige is verscheien.
Leven! gy werdt zonde en slijk;
Sterven! gy werdt goddelijk.

BEURTSTEMMEN.

Dood, waar is uw vreeslijk wapen?
Waar de prikkel van uw schicht?
Wie heeft u den arm ontwricht?
Wie het akelig gehuil
Van uw donkren jammerkuil
Tot triomfzang omgeschapen?
Jezus, Jezus brak uw macht,
In Uwe ondoorzienbre nacht!
Hy, in 't zegerijk ontslapen

Zijn' verlosten voorgegaan,
Om aan 't leven
Weêrgegeven
Eeuwig voor Zijn throon te staan!

's Levens beker zal ons laven,
Vrijgekochten door zijn bloed;
En de rijkste Hemelgaven
Wellen uit een vrij gemoed!
Wijk, Verlokker! wijk, Betichter!
't Hart vreest geen verdoemend Richter,
Dat Zijn Middelaar begroet.
Vlecht vrij kransen hier beneden,
Dal van leed en bitterheden;
De onze bloeit in hooger oord:
Op de drijfwiek der gebeden,
Uw verlokking doorgegleden,
Wordt, voor wien Hy heeft geleden,
In uw poeldamp niet gesmoord.

CHOOR.

Hallelujah! Hallelujah!
Hemel, Aard, en Schepslendom
Galmt ons *hallel* wederom!
Hallelujah!
Eeuwig heil na dood en graf
Wachten Zijn verlosten af.
Hallelujah!

EEN STEM.

Ja, hoort gy-allen, Schepslendrommen,
En werpt u neder met ons slijk!
Vertwijfeling en angst verstommen!
En 't roekeloos vermeten wijk'!
Hoort, Volken! Hoort, gy Englenscharen!

Ja, hoort den blijmaar dat Hy leeft!
Ja, Thabor heeft Hem op zien varen,
Die ons Zijn Rijk herwonnen heeft.

CHOOR.

Nu in Zijn naam geleefd, gestorven,
ô Al wie de ijdele Afgoôn smaadt!
Dees wareld en heur trots gehaat!
En, dáár de zegekroon, dáár 't Hemelsch heil verworven,
Waar aard, noch aardsheid meer bestaat!

EEN STEM.

Zweeft nu, zuchten, naar den hoogen,
En gy, tranenvloed, ontspringt
Die den hemel openwringt
Hijgt, gy boezems! staart, gy oogen,
Opgetogen,
Waar u 't jubel tegenklinkt!

EENE ANDERE.

Heft u, zielen, streeft naar boven!
Zalig, zalig dat gelooven,
't Geen een straal van 't Hof der Hoven
Van het zedig voorhoofd blinkt;
Waar de wareld met haar luister,
Waar de Hel met band en kluister,
Voor verzinkt.

BEIDE.

Triumf! triumf! wy zegepralen,
Hy overwon en Hel en Dood!
Verheft uw stem, ô Zangchoralen
Klink' lof en dank door 's Hemels zalen
Hem die voor ons Zijn bloed vergoot.

EEN DERDE.

Wees gy onze Tempel, Hemel! Wees ons Outer, bloeiende Aard!
Stijgen heilige offervlammen met de harten hemelwaart!

CHOOR.

Godsdienst daalt uit 's Hemels choren :
  Bloemen strooit haar eene hand;
De andre draagt in volle horen
  Vrucht van 't hemelsch Vaderland.
Levenstwijgen, eeuwig bloeiend,
Ooft, van levenssappen vloeiend,
Vuurgelijk zijn schel doorgloeiend;
  Korrelvolle heilgranaat,
Laving stortende en verkwikking
Voor der harten dorstverstikking;
  Balsemvolle honigraat;
Frissche Paradijslaurieren,
  Zegenpalmen van genâ
Om het eeuwig feest te vieren,
Door de purpren kruisbanieren
In den zondenstrijd te zwieren,
En elk needrig hoofd te sieren,
  Overdrupt op Golgotha.
Ja Zy wenkt, Zy streeft ons tegen,
  En de Hemel lacht ons aan,
      Spreidt ons zegen
      Op de wegen,
  Droogt de biggelende traan;
Zalft de wonden, streelt door 't lijden;
Leert ons, met den Heiland, strijden,
  Hel en Wareld wederstaan,
Om met vurig zielsverblijden
  't Doornig kruispad in te slaan.

EEN STEM.

Jezus Christus, ô mijn harte,
Riep my tot zijn strijdgenoot.
Dreig' verwoesting, plaag, of smarte,
Wy verachten pijn en dood.
Grimmen beulen, bloedschavotten!
Grijnzen dolle moordrenrotten!
Dreigen boei en vlam en zwaard!
Uit den Hemel blikt de glorie
Van de palmkroon der viktorie,
Onzen zegepraal bewaard!
Alle Heemlen schouwen neder,
Lachen ons in 't lijden aan:
Geen verrukking ooit zoo teder,
Dan voor Jezus, dan voor Jezus, Helverwinnaar, slangvertreder,
Dood en jammer te ondergaan!

EENE ANDERE.

Ja, de Hemel is ontsloten,
De Aard ontzinkt aan onzen voet.
Juicht, ô heil-, ô stamgenooten,
Juicht, geheiligde Adamsloten,
Jezus treedt ons in 't gemoet.
'k Zie de middagzon verdonkeren
Voor Zijn hooger zonneglans,
De Almacht van Zijn schedel flonkeren,
In Zijn overwinningskrans!

Wees gy onze Tempel, Hemel! Wees ons Outer, bloeiende Aard!
Stijgen heilige offervlammen met de harten hemelwaart!

CHOOR.

Hallelujah!

EENIGE STEMMEN.

Hallelujah! Englenchoren,
Ja, wy stemmen in uw lied!
Weêrgekochten, schoon verloren,
Schoon in zondevloek geboren,
Schaamt uw zang zich onzer niet.
Ja, de stem van Adams zonen
Mengelt in uw zuivre tonen
Waar zy uit de boezems schiet!
Ja zy stoort uw lofzang niet.

Hallelujah, Serafijnen!
Eeuwig hallel onzen God!
Hallel ook by 't aardsche kwijnen,
Als in 't hemelheilgenot!
Hallel by uw weêrverschijnen,
Koning, Rechter van 't Heelal!
Hallel tot dit stof verdwijnen,
En in Geest herleven zal!
Hallel door alle eeuwigheden
Hem die voor ons heeft geleden,
Ons gered heeft van den val!

CHOOR.

Hallel, Oceaan der dingen,
Uit wiens boezem alles sproot!
Hallel, Spruit uit 's Vaders schoot,
Medgenoot der stervelingen,
Die uit graf en dood verreest!
Hallel, louterende Geest,
Heiligmakende Albezieler,
Zondesmet- en doodvernieler!
Hallel, onbegrijplijk Een : —

Hoogstgeduchte misdrijfwreker; —
Toevlucht van den wetverbreker,
Borg en voorspraak van den smeeker; —
 Reiniger van 't aardsch gemoed; —
Lof en dank zij u gegeven
Voor de weldaad van het leven,
 Voor den zoen in 't vlekloos bloed,
 En d' alheiligenden gloed!
Zij, waar de adem Gods mag zweven,
U de lofzang opgeheven,
Dat en aard en afgrond beven,
 EENIG WEZEN, EENIG GOED!

1823. W. BILDERDIJK. *(Rotsgalmen.)*

---

## REY VAN ENGELEN.

ZANG.

---

Hy komt, hy komt, die jonge borst,
Als 't hygent hart, 't welck zijnen dorst
Wil lesschen aen de versche sprongen
Der zilverznivre koele bron;
Terwijl de jagers, schuw van zon,
(Op hoop, of zy het wilt eens vongen,
In donkre en naere schaduw vast,
Daer looze braek noch winthont bast)
Met zwijnspriet en gespanne bogen
Beloeren het onnozel bloet;
't Welck niemant leet noch letsel doet;
En, al te jammerlijck bedroogen,
Zich vint op 't onverzienst bezet
Van jaeger jaghtspriet hont en net.

TEGENZANG.

Hy kom, getroost op 's hemels hulp.
Gelijck de perlen in haer schulp,
Der perlen moeder, zullen hangen
De laeuwe traenen, zilt van smaeck,
Van wederzijden op de kaeck,
Op 't perlemoer der lieve wangen.
Och, stremdenze op dit perlemoer;
Dat wy die reegen aen een snoer
Van gout, om onzen hals te cieren;
Wanneer wy, tot de keel vervult
Van blyschap, 's jongelings gedult
En onverbloemde deughden vieren!
Zijn eer wil bloeien op zijn' graf.
Het lof der deught valt nimmer af.

TOEZANG.

't Moet schoon zijn, 't geen een schets moet strecken
Van iet volmaeckts, en zonder vlecken.
Wie of de zon uitdaegen dar,
Dat hooftlicht, bron van alle klaerheit,
Een zichtbre Godtheit, 't oogh der waerheit?
Wie anders, als de morgenstar?

J. VAN DEN VONDEL. *(Joseph in Dothan.)*

## REY VAN ENGELEN.

ZANG.

Wie is het, die zoo hoogh gezeten,
Zoo diep in 't grondelooze licht,
Van tijt noch eeuwigheit gemeeten
Noch ronden, zonder tegenwight,

By zich bestaet, geen steun van buiten
  Ontleent, maer op zich zelven rust,
En in zijn wezen kan besluiten
  Wat om en in hem, onbewust
Van wancken, draeit; en wort gedreven,
  Om 't een en eenigh middelpunt;
Der zonnen zon, de geest, het leven;
  De ziel van alles wat ghy kunt
Bevroên, of nimmermeer bevroeden;
  Het hart, de bronaêr, d'oceaen
En oirsprong van zoo veele goeden
  Als uit hem vloeien, en bestaen
By zijn genade, en alvermoogen,
  En wijsheit, die hun 't wezen schonck
Uit niet, eer dit in top voltoogen
  Palais, der heemlen hemel, blonck;
Daer wy met vleuglen d'oogen decken,
  Voor aller glansen Majesteit,
Terwijl we 's hemels lofgalm wecken,
  En vallen uit eerbiedigheit
Uit vreeze, in zwijm op 't aenzicht neder?
  Wie is het? noemt, beschrijft ons hem,
Met eene Serafijne veder.
  Of schort het aen begrijp en stem?

TEGENZANG.

Dat 's GODT. Oneindigh eeuwigh Wezen
  Van alle ding, dat wezen heeft.
Vergeef het ons; ô noit volprezen
  Van al wat leeft, of niet en leeft,
Noit uitgesproken, noch te spreecken;
  Vergeef het ons, en schel ons quijt
Dat geen verbeelding, tong, noch teken
  U melden kan. Ghy waert, ghy zijt,

Ghy blijft de zelve, alle Englekennis
En uitspraeck, zwack, en onbequaem,
Is maer ontheiliging, en schenuis:
Want ieder draeght zijn' eigen naem,
Behalve ghy. Wie kan u noemen
By uwen Naem? wie wort gewijt
Tot uw Orakel? wie durf roemen?
Ghy zijt alleen dan die ghy zijt,
U zelf bekent en niemant nader.
U zulx te kennen, als ghy waert
Der eeuwigheden glans en ader;
Wien is dat licht geopenbaert?
Wien is der glansen glans verscheenen?
Dat zien is noch een hooger heil
Dan wy van uw genade ontleenen;
Dat overschrijt het perck en peil
Van ons vermogen. Wij verouden
In onzen duur; ghy nimmermeer.
Uw wezen moet ons onderhouden.
Verheft de Godtheit: zingt haer eer.

TOEZANG.

Heiligh, heiligh, noch eens heiligh,
Driemael heiligh: eer zy Godt.
Buiten Godt is 't nergens veiligh.
Heiligh is het hoogh gebodt.
Zijn geheimenis zy bondigh.
Men aenbidde zijn bevel.
Dat men over al verkondigh'
Wat de trouwe Gabriël
Ons met zijn bazuin quam leeren.
Laet ons Godt in Adam eeren.
Al wat Godt behaeght, is wel.

J. VAN DEN VONDEL. *(Lucifer.)*

---

# MONZONGO,

OF

DE KONINGKLYKE SLAAF. *)

## EERSTE BEDRYF.

### EERSTE TOONEEL.

ZAMBIZA, *alleen.*

*In slaaven gewaad, draagende een pak goud onder den arm, het welk hy nederlegt.*

ô Blinkend slyk, besproeid met zo veel zweet en traanen!
Vloekwaardig voorwerp van de drift der Castiljanen,

---

*) PERSONEN.

MONZONGO, Koning van Verragua, en Slaaf van Ferdinand Cortes, onder den naam van Zambiza.

MELINDE, Kleindochter van den Koning van Sempaola, en Gemalinne van Monzongo.

SEMIRE, Prinses van Hispanjola, Echtgenoote van Zambiza, en Slavinne van Catharina de Xuares.

FERDINAND CORTES, Spaansch Opperbevelhebber.

CATHARINA DE XUARES, Gemalinne van Ferdinand Cortes.

PEDRO DE ALVARADO, Spaansch Onderbevelhebber.

QUANTIMOC, Slaaf van Ferdinand Cortes, en vriend van Zambiza.

ALONZO, Hoofdman der Spaansche Lyfwachten.

TWEE KINDEREN van Zambiza en Semire.

SPAANSCHE LYFWACHTEN.

GEWAPENDE SPANJAARDEN van de Alvarado.

Het Tooneel is te Vera Crux; het eerste, tweede en vierde Bedryf in een bosch; het derde en vyfde Bedryf in een vertrek van het Kasteel.

Verachtlyk goud! lig daar. Wat leed hebt ge ons verwekt
Nadat deeze oorden door die snooden zyn ontdekt!
't Is eindlyk hen gelukt dees waereld te overheeren.
Amerika! gy moet thans andre meesters eeren :
Wat zeg ik! meesters? neen, 't zyn monsters. Ach! het zyn
De snoodste beulen, die, door de uitgezochtste pyn,
Uw dappre Koningen naar 't vorstlyk leven dingen;
Uw vrygeboren volk, aan hun mishandelingen
Ten prooije, in ketens slaan; om goud, hun eenigst goed,
Te delven uit den grond. Beklaagenswaarde stoet,
'k Heb u ten grooten deele al zwoegende om zien komen,
Door dampen stikken, door het water overstroomen,
Door myngang en gewelf elendig overstort.
Rampspoedigen! gy zaagt uw deerlyk leed verkort;
By 't eind uws levens mogt gy 't eind uws lydens vinden;
Maar waar is 't einde van de rampen uwer vrinden?
Waar 't einde van myn' ramp? Ben ik het, die weleer
In 't groot Verragua gebood als Opperheer?
Wat lotverwisseling! Ik heb dan in myn staaten
Dees vreemdelingen, dees verraaders toegelaaten
Om van den troon als slaaf... Wat is myn onheil groot!..
Waarom, myn Kroost! waarom, ô dierbaarste Echtgenoot'!
Verloor ik niet, toen ik u derven moest, het leven!
'k Heb vruchtloos dan getracht de wraak zyn' eisch te geeven,
En dertig Koningen vergeefs ten stryd gevoerd!
Zy sneuvelden; en ik, door geen gevaar ontroerd,
Ik zag my, onbekend, in yzren kluisters wringen.
Wat lot stond ik ten doel, wat wreede folteringen,
ô Dwingelanden! wierd Monzongo u bekend!
Maar ach! wat baat het dat ik zuchte om myne elend?
Gelukkig, niemand kent me; en zelfs de braave Gade,
My opgedrongen, en wier deugd in de ongenade
Van myn rampzaligheên my nog tot troost verstrekt,
Heeft nooit myn' naam of rang of lotgeval ontdekt.
Zy komt.

## TWEEDE TOONEEL.

ZAMBIZA, SEMIRE.

Semire maakt hem bekend, dat Cortes, nu de vesting voltooid is, zich tot den oorlog met Mexico gereed maakt en dat zij, helaas! op Catharinaas verlangen, hare meesteres derwaarts volgen moet. De wreede Alvarado wordt Cortes' opvolger. Deze smartvolle tijding ontvlamt de woede van Zambiza; kon hij slechts aan een vertrouweling uit Sempaola zijne plannen ontdekken — hij zou zich weten te wreken. Nu vermeent hij, dat eene aanzienlijke Vrouw, onlangs uit die streken aangekomen, hem dringend zocht te spreken, sints zij gehoord had, dat Zambiza uit Verragua afkomstig was. Hij zal dan trachten haar nog dien nacht heimelijk in 't bosch te ontmoeten. Semire belooft haar den weg te wijzen.

## DERDE TOONEEL.

ZAMBIZA, FERDINAND CORTES, CATHARINA DE XUARES, PEDRO DE ALVARADO. ALONZO *en Lyfwachten in 't verschiet.*

ZAMBIZA, *Cortes het goud geknield aanbiedende.*

Ik kom op uw bevel hier uit de mynen weêr.
't Geluk begunstigde ons. Ontfang deez' schat, Mynheer!
Die my ons opperhoofd beval u op te draagen.

CORTES.

*Geevende aan Alonzo een teeken om het goud aan te neemen.*

Breng 't goud in myn vertrek. *Tegen Zambiza.*
Uw vlyt kan my behaagen.
Rys op. Neem rust. Verwacht dat ik in 't kort u toon',
Misschien op morgen zelfs, hoe ik de trouw beloon.

## VIERDE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, ALVARADO. ALONZO *en Lyfwachten in 't verschiet.*

CORTES *tot Alvarado.*

Ik wil, dit oogenblik des volks gezicht ontweken,
U van ons staatsbelang hier openhartig spreeken,

De Raad stemt in myn' eisch, en schenkt u 't hoog bewint
Na myn vertrek. Ik deel in uw geluk, myn Vrind!
De togt naar Mexico is vast by my besloten.
Des trek ik met ons heir en dat der bondgenooten,
Het eerst naar Tlascala; die trotsche natie bukk'
Eerlang voor ons gezag; en buigt zy onder 't juk,
Dan zwicht haast Mexico, of zal om vrede smeeken.
Uw dapperheid is ons in stryd op stryd gebleken;
Ik ken uw trouw, en stel dees nieuwgebouwde vest,
Den sterken sleutel van dit ryke wingewest,
Met krygsbehoefte en volk en voorraad u in handen.
Voer in myn afzyn 't hoog gebied in deeze landen,
En toon door uw bestier, dat gy, als Cortes vriend,
Dees gunst, zyne achting, en deez' trap van eer verdient.

ALVARADO.

Mynheer, hoe zal ik ooit dit gunstbewys vergelden!

CORTES.

Toon, door een wys bestier, dat ik, uit al myn helden,
Met recht u koos tot dit gewigtig landgebied.
Maar 'k weet, gy kent den aart van deeze volken niet
Zo wel als ik, myn Vriend, die byna twalef jaaren
Dees waereld heb doorkruist met myne waterschaaren.
'k Heb Hispanjolaas kust en Cubaas huilend strand
Betreên, en 't heilig kruis by Spanjes vaan geplant
Hier in dit ryk gewest, Sempaolaas Staaten.
Hoor dan naar mynen raad. Doe nooit deeze onderzaaten
Te klaar bemerken hoe volstrekt gy hen verheert.
Gy zult hen, trouw van aart, zien doen wat gy begeert
Zo gy hen met beleid en goedheid weet te winnen.
Breng u, op mynen raad, breng altoos u te binnen
Dat ze, op onze aankomst in hun ryke heerschappy,
Zich vreedzaam boogen voor de Spaansche Monarchy;
En dat, indien zy ons hunn' onderstand doen derven,
Ik nooit op Mexico de zege kan verwerven.

Hou 't krygsvolk streng in toom, bepaal hunn' euvelmoed;
En Sempaola zal, terwyl het lyf en goed
Opöffert in uw' dienst, u 's vyands roof vergunnen.
Kwets hun vertrouwen niet, niets zou het heelen kunnen.
Onttrek hun zielen aan de snoode afgodery
Door overtuiging, niet door schrik en dwinglandy.

ALVARADO.

't Voegt my uw' raad zo wel als uw bevelen te eeren.
Maar al de slaaven...

CORTES.

Schik hunn' dienst naar uw begeeren.
Denk echter dat het lot hen nederstortte in druk;
Denk dat zy menschen zyn : verzacht hun ongeluk.
Laat Spanjes naam geen' schrik voor deeze waereld strekken.
Zambiza, die...

CATHARINA.

Mynheer! gun hem met ons te trekken!
'k Heb aan Semire, die reeds troostloos is van rouw,
Beloofd dat ik by u zyn voorspraak weezen zou.

CORTES.

Die voorspraak heeft van my reeds meer voor haar verkregen
Dan zy vermoedde; ik ben Zambiza toegenegen.

ALVARADO, *ter zyde.*

Een' slaaf genegen zyn!

CORTES.

Dewyl ik 't levenslicht
Alleen aan zyne trouw en bystand ben verpligt;
Die bragten my op 't strand, behouden uit de baaren,
Al dobbrende op een plank, na duizend doodsgevaaren.

*Tegen Alvarado.*

Ik wil hem van den last des arbeids voorts ontslaan.
Beveel het opzicht van de mynen hem vry aan:
Dit zal voor altoos hem op 't hoogst aan u verpligten.
Gy zult dan in uw' dienst hem voor geen' dood zien zwichten;
En myne Gemalin bewaart ons, in zyn vrouw
En kinders, 't onderpand van zyne onkreukbre trouw.

CATHARINA.

Mynheer, hy zal gewis uw gunst naar eisch beseffen.
Gy loont zyn trouw door van den arbeid hem te ontheffen;
Maar tevens doemt gy hem om hier te blyven. Ach!
Dees scheiding stort Semire in troosteloos geklag.

CORTES.

Hoe 't zyn moog', ons belang, Zambizaas kundigheden,
Ja alles moet tot dit besluit ons overreeden.
Men vleij' haar dat zy hem haast weêr aanschouwen zal.

*Tegen Alvarado.*

Betoon hem nwe gunst; verzacht zyn ongeval.
Myn hart, dat hem waardeert, is met zyn smart bewogen.
Zyn tegenspoed verdient dit blyk van mededoogen.

*Tegen Catharina.*

Laat ons den maagdenstoet van Sempaola zien,
Vooräl de Ryksprinses. Myn Catharine, indien
Wy haar besluiten doen om met ons op te trekken,
Dan zal dees schoone rei ons 't zekerst pand verstrekken
Van 's landzaats hulp en trouw. Verzel my.

## VYFDE TOONEEL.

*Terwyl Cortes en Catharina vertrekken, wenkt Alvarado een' van de Lyfwachten, en luistert hem iets in, die daaröp aan een' andren kant binnen gaat, terwyl Alonzo en de overigen Cortes van verre volgen.*

ALVARADO.

Hoe! zyn hart
Waardeert hen, en neemt deel in zyner slaaven smart!
Zou ik hun ongeval verzachten; ik hen loonen
Uit mededoogen, en aan slaaven vriendschap toonen?
Neen, dat Zambiza eerst door vlyt myn gunst verdien',
My door zyn diensten dwing' om op hem neêr te zien.
Men veinze en spreek' dien slaaf. Ik heb hem hier ontboden.
Maar, Cortes! waant gy dat uw raad my is van nooden?
Sproot die uit vriendschap, of uit staats- en zelfbelang?
Bedoelt gy myn geluk, of hoed ge uw' ondergang?
Tracht vry d'Amerikaan te winnen door uw goedheid;
Doch zie welhaast zyn trouw verkeeren in verwoedheid.
Dat hy u op uw' togt naar Tlascala eerlang
Verlaate; myn beleid bewerke uw' ondergang.
Dat dan dit wingewest zich voor myn wet verneêre;
America in my voortaan zyn' meester eere.
Bevordren wy zyn' togt. 't Vertrouwen dat hy steeds
Aan my betoond heeft.... maar, Zambiza nadert reeds.

## ZESDE TOONEEL.

*Zo als Zambiza genoegzaam genaderd is om te kunnen hooren, geeft Alvarado hem met de hand een teeken om niet nader te treeden.*

ALVARADO, ZAMBIZA.

ALVARADO.

De Landvoogd Cortes, die u stelde in myne handen,
Vertrekt ligt morgen naar de Tlascalaasche landen;

'k Beveel u 't opzicht van de mynen. Toon altyd
Dat gy de gunsten van uw' meester waardig zyt.

*Hy wil vertrekken.*

ZAMBIZA, *ter zyde.*

Welk een trotsheid!

*Hy snyd hem den weg af.*

Heb de goedheid my te hooren.

ALVARADO.

Spreek op.

ZAMBIZA.

Laat myn verzoek, Mynheer, u niet verstooren.
Ontslaa my van die post, kan 't zyn. Gun my den troost
Dat ik myn Gaê niet derve en myn onnoozel Kroost.

ALVARADO, *ter zyde.*

Uw lafheid, Cortes, doet deez' slaaf 't ontzach verliezen.

*Tegen Zambiza.*

My dunkt gy durft uw' staat naar eigen zin verkiezen.

ZAMBIZA.

Helaas! myn ongeluk, dat my in slaverny
Zo wreed gedompeld heeft, laat my die keus niet vry.

ALVARADO, *ter zyde.*

Men veinze, en zie hoe verr' zyn trotsheid hem zal voeren.

ZAMBIZA.

Verbeeld u, zo uw hart door teêrheid is te ontroeren,
Een' man, een' vader, die zyn vrouw en kindren mint,
Op 't oogenblik dat hy den band, die hen verbind,
Vanéén ziet rukken, en misschien voor eenwig slaaken.

ALVARADO, *trotsch.*

Het voegt wel aan een' slaaf hiervan gewag te maaken.

ZAMBIZA, *moedig.*

Uw volk bragt door geweld my tot deez' laagen stand;
'k Was vry, en had voorheen zelfs aanzien in myn land.
Maar altoos doet natuur, al word men slaaf geboren,
De stem van huwlykstrouw en kindermin ons hooren;
Die spreekt in 't braaf gemoed. Zie Cortes en zyn Gaê.

ALVARADO, *schimpende.*

Gy stelt u moogelyk met hen gelyk?

ZAMBIZA.

ô Ja;
In dees betrekking. Schoon ik zucht in slavernye,
Hy is een mensch, en ik ben 't ook. Geen heerschappye
Of dienstbaarheid verdelgt ooit de inspraak van 't gemoed.
Natuur, die deeze stem elk' stervling hooren doet,
Maakt ieder pand ons waard aan 't welk ze ons heeft verbonden.
Waart ge in myn' staat, gy had dees waarheid ondervonden.

ALVARADO.

Gelykt ge my by u! verachte slaaf, durft gy...?

ZAMBIZA.

Bedaar. Misbruik geen magt, die gy door dwinglandy,
Door 't wisselvallig lot der waereld hebt verkregen;
En spoor, door trotsheid op uw' grootschen oorlogszegen,
Geen ongelukkigen tot felle wanhoop aan.

ALVARADO.

Gy durft dan eene gunst, die ik u schonk, versmaên?

ZAMBIZA.

'k Begeer geen gunst van u. Ik weet, gy kent geen goedheid;
Uw mededoogenheid, Ontmenschte! is zelfs verwoedheid;
Getuigen, zy, die ge in het jammerlykste leed,
Uw gierigheid ten dienst', rampzalig sneuvlen deed.

ALVARADO, *toornig.*

Hoe!

ZAMBIZA.

Ik zal morgen, als wy 't daglicht aan zien breeken,
By Cortes om gehoor in myne elende smeeken.
Ik wacht in deezen staat, voor Echtgenoote en Kroost,
Van zyn grootmoedigheid en goedheid al myn' troost.

ALVARADO.

Ik zal, ô Snoode! op 't strengst uwe onbeschaamdheid straffen,
En myn gehoond gezag de felste wraak verschaffen;
Zo strekt ge een voorbeeld aan uw haatelyk gebroed,
Waardoor het leer' hoe 't voor zyn meesters zwichten moet.

ZAMBIZA, *moedig.*

'k Veracht uw dreigen. 'k Zal den wreedsten dood verkiezen,
Veeléer dan myn Semire en Kinders te verliezen.
Maar gy, leer van een' slaaf, dien gy veracht, van my,
Dat by dien laagen slaaf, in spyt der slaverny,
De trouw en teêrheid zyn ten hoogsten top gerezen;
En dat welligt zyn lot uw lot had kunnen weezen.

## ZEVENDE TOONEEL.

ALVARADO.

Zie daar de vruchten dan van Cortes laf beleid.
Zyn gunst wekt dit gebroed tot dees vermetelheid.
Verachtlyk schepsel, dat my dorst in toorne ontsteeken!
Ik zal, ik zweer het u, die stoutheid op u wreeken.
Weêrstreef myn gramschap niet, ô Cortes! al zyn bloed
Is naauwelyks genoeg tot blussing van dien gloed.

*Einde van het eerste Bedryf.*

# TWEEDE BEDRYF.

---

## EERSTE TOONEEL.

*Ter rechterzyde ziet men in 't verschiet de hut van Zambiza.*

ZAMBIZA, QUANTIMOC.

*Elk van eene byzondere zyde komende.*

Zij moedigen elkander tot den opstand aan. Drieduizend slaven zijn bereid de vesting te vernielen en, ondersteund door Sempaolaas magt, de verloren vrijheid te bevechten. Of men uit dat land hulp mag verwachten, zal het gesprek met de aangekomen Vreemdelinge leeren. Zij verwijderen zich op het zien van Alvarado.

## TWEEDE TOONEEL.

ALVARADO, ALONZO.

ALVARADO, *rondöm ziende.*

Hoe! hoorde ik iemand?

ALONZO.

Neen; 't is 't ritslen van de blaêren.
Wie gaat thans door het bosch, tenzy 't de snooden waren,
Wier loozen toeleg ik terstond u overdroeg;
Maar tot hun samenkomst, Mynheer; is 't nog te vroeg.

ALVARADO.

't Verheugt my dat uw raad myn opzet heeft weêrhouên.

ALONZO.

Het volgen van dien raad zal nimmer u berouwen.
Had gy Zambiza by den Veldheer aangeklaagd,
't Waar' vruchteloos geweest; gy had te veel gewaagd.
Zyn woeste trotsheid waar' welligt als moed geprezen;
Maar deeze ontdekking zal gewis hem doodlyk weezen.

ALVARADO.

Kunt gy wel zeker gaan op 't geen u is bericht?

ALONZO.

Een slaaf, uit Cortes huis, aan my op 't sterkst verpligt,
Hoorde in een' duistren hoek, waar hy zich had verstoken
't Geen door Semire tot Melinde wierd gesproken.
Zambizaas Echtgenoot melde aan de Ryksvorstin
Van Sempaola, dat zy Cortes Gemalin
Op reis verzellen moest; haar' man hier achterlaaten;
En dat geen voorbeê, dat geen traanen konden baaten.
En de uitslag van 't gesprek was dat Zambizaas vrouw
Melinde deezen nacht in 't bosch geleiden zou,
Alwaar Zambiza haar in stilte zou verbeiden.

ALVARADO.

Dan was uw oogmerk ligt, met my hier heen te leiden,
Hen af te wachten en hunn' toeleg gaê te slaan.

ALONZO.

ô Neen. Men laat' hen slechts met hun ontwerp begaan.
't Is iets van meer gewigt dat ik heb voorgenomen.
Gy moet, terwyl zy hier in 't bosch te saamen komen,
Aan Cortes melden dat men heimlyk saamenspant,
En nachtgesprekken houd. Ik zal, van mynen kant,
't Misnoegen en 't gemor der slaaven hem beschryven,
En dat ze onwillig zyn om in dit oord te blyven;
Dit is ook waarlyk zo. Men maal' voorts met beleid
Dit ongenoegen af als snoode oproerigheid,
En toon' hem dat we eerlang een' wreevlen opstand vreezen.
Zambiza zal het hoofd van 't eedverwantschap weezen.
Ziedaar hem schuldig. Maar gy hebt genoeg gehoord;
Ik durf my langer niet verwydren van de poort
Aan myne zorg betrouwd. Nu kunt gy wraak verwerven.

ALVARADO.

Myn Vriend, gy zult het loon voor deezen dienst niet derven.

## DERDE TOONEEL.

QUANTIMOC.

*Van ter zyde opkomende, en Alvarado en Alonzo naziende.*

Daar gaan die wreedaarts. Ach! wie weet wat ongeval
Hunne onmeêdoogendheid ons weêr beroknen zal!
Ik kon hen niet verstaan terwyl zy fluistrend spraken.
Maar zie ik door 't geboomt' Semire niet genaaken?
Welk een geluk dat zy die snooden is ontgaan!

## VIERDE TOONEEL.

QUANTIMOC, SEMIRE, MELINDE.

QUANTIMOC.

Toef hier, Semire, ik doe Zambize uw komst verstaan.

## VYFDE TOONEEL.

SEMIRE, MELINDE.

Terwijl beide Zambiza opwachten, verhaalt Melinde, hoe zij, vermoedelijke troonopvolgster van een hoogbejaarden grootvader, haar gemaal in den oorlog met Spanje verloor. Hij werd gevangen en, naar men zeide, was hij thans, onder een anderen naam, in de goudmijnen werkzaam. Mogt Zambiza haar dien naam ontdekken! Hij nadert.

## ZESDE TOONEEL.

SEMIRE, MELINDE, ZAMBIZA.

ZAMBIZA, *in 't opkomen.*

't Schynt dat de Goden-zelf myn oogmerk onderschraagen;
Elk is getroost met my een' stouten stap te waagen,
En mooglyk zullen wy voor 't eind van deezen nacht...
Maar ik genaak de plaats daar my Semire wacht.

SEMIRE, *hem te gemoet gaande.*

Wat stuitte uw schreên, myn Waarde! uw afzyn deed my schroomen,
Dat u een nieuwe ramp moest over zyn gekomen.

ZAMBIZA.

Neen, myn Semire! 't eind van uw verdriet genaakt.
Maar waar is uw Vriendin?

SEMIRE, *op Melinde wyzende.*

Zy heeft reeds lang gehaakt
Naar uwe komst.

ZAMBIZA, *tegen Semire, zonder Melinde aan te zien.*

Wilt gy, trouwhartigste aller Vrouwen,
Een oogenblik de wacht by gindschen toegang houên,
Opdat ons stil gesprek van niemand word' gehoord?
Het Spaansche moordrot zwerft gestadig door dit oord.
'k Ben hier, een uur geleên, hen naauwelyks ontkomen,
En 't is van 't hoogst gewigt hier niet te zyn vernomen.
'k Meld flus, in ons verblyf, u de oorzaak deezer beê.

SEMIRE.

Steun op myn trouw. 'k Wacht u op de aangewezen steê.

*Zy gaat achter op het Tooneel, doch buiten het gezicht van den aanschouwer; en zegt tegen Zambiza ter zyde, in 't voorbygaan.*

Draag zorg, Zambize! u in geen nieuw gevaar te steeken.
Het is de Ryksprinses, die u hier wenscht te spreeken.

## ZEVENDE TOONEEL.

MELINDE, ZAMBIZA.

ZAMBIZA, *ter zyde.*

De Ryksprinses... ô Goôn! kan 't zyn? neen. Ik verloor
Melinde voor altoos. *Hy nadert Melinde.*

MELINDE, *hem sterk aanziende.*

Wat stem treft myn gehoor!

ZAMBIZA, *zyn gezicht op haar vestigende.*

Hoe! 't is haar houding! haar gedaante! 't zyn haar trekken,
Schoon zeer vervallen! Is het waarheid dat we ontdekken?

MELINDE, *hem naderende.*

Monzongo!

ZAMBIZA.

Myn Melinde!

MELINDE.

ô Dierbaare Echtgenoot!
Wat vreugd!... 'k Heb u gezien.

*Zy bezwykt in zyne armen, en hem te zwaar wordende, houd hy haar in zyn' arm rustende op den grond, terwyl hy, haar dus ondersteunende, by haar knielt.*

Dees blydschap is te groot...
Ik sterf.

ZAMBIZA.

Goôn! staat ons by!

SEMIRE, *verbaasd, van binnen.*

Vlucht! vlucht! ik word gevangen.

ZAMBIZA.

*Melinde nog onderschraagende, en verbaasd omziende.*

Melinde! myn Semire!

SEMIRE, *van binnen.*

Ach! vlucht!

ZAMBIZA.

Myn zielsverlangen!
Semire!

## AGTSTE TOONEEL.

ZAMBIZA, MELINDE, CORTES, ALVARADO, SEMIRE, *geboeid*, ALONZO, *Lyfwachten met veel toortsen spoedig uitkomende.*

CORTES, *in 't opkomen, tegen Semire.*

Snoode! zwyg... Wat onverwacht gezicht!

MELINDE, *bekomende.*

Hergeeft, hergeeft ge aan my, ô Hemel! 't levenslicht?

*Zy richt zich met hulp van Zambiza op, en ziet Semire geboeid.*

Maar welk een schouwspel!

SEMIRE, *ter zyde.*

Ach! wat zie ik?

ZAMBIZA.

Welk een smarte!

CORTES, *tegen Zambiza.*

Verrader!

*Tegen de Lyfwachten.*

Boeit hem.

SEMIRE.

Ach!

MELINDE, *Alonzo wederhoudende.*

Neen; stoot my eerst door 't harte.

CORTES, *tegen Alvarado.*

Gelei de Ryksprinses naar 't slot.

*Tegen Melinde.*

Gaa met myn wacht.

Mevrouw, of zie Zambize op 't oogenblik geslagt.

MELINDE.

Helaas! Vaar wel!

*Tegen Semire.*

Vaar wel! Semire!

*Zy weigert Alvarado de hand, en vertrekt; ziet in 't heengaan nog om, en word door Alvarado gevolgd.*

## NEGENDE TOONEEL.

CORTES, ZAMBIZA *en* SEMIRE, *geboeid*. ALONZO, *Lyfwachten*.

CORTES, *tegen Alonzo*.

Breng hen beiden
In hechtenis, doch van elkandren afgescheiden.

SEMIRE.

*Zy ontworstelt hem, die haar vast hield, vliegt naar Zambiza, en omhelst hem.*

Myn dierbaare Echtgenoot!

ZAMBIZA.

Myn trouwe Wedergaê!

*Zy worden, op den wenk van Cortes, gescheiden, en elk langs een' byzonderen weg heengeleid.*

CORTES.

'k Begryp dit voorval niet; men spoor 't zorgvuldig na.

*Einde van het tweede Bedryf.*

---

# DERDE BEDRYF.

---

## EERSTE TOONEEL.

CATHARINA, SEMIRE.

*Het Tooneel verbeeld een zaal. Catharina zit in een' armstoel, by een tafel; en Semire staat voor haar.*

Terwijl de raad onderzoek doet naar de oorzaak van het nachtelijk gesprek, tracht Catharina hetzelfde uit Semires mond te vernemen. Deze, van het voorgevallene onbewust, openbaart de reden van Melindes reis. Heeft er iets anders plaats gehad, Melinde zal het aan Semire wel willen meêdeelen. Catharina ontbiedt haar en verwijdert zich in een der zijvertrekken om het gesprek af te luisteren.

## TWEEDE TOONEEL.

SEMIRE, MELINDE.

SEMIRE.

ô Hemel! red uw gunst de oprechtheid in haar lyden,
Laat myne oprechtheid dan myn' Echtgenoot bevryden!

MELINDE, *in 't opkomen.*

ô Goede Goden! 'k zie Semire, en had gedacht
Dat ik door Cortes Gaê wierd op dees plaats gewacht.

*Zy nadert Semire.*

Semire!

SEMIRE.

Ach! myn Vriendin!

MELINDE.

In myne ondraagbre smarte
Is die geliefde naam de blydschap van myn harte;
Beroof 'er my niet van. Wat is 't my tot verdriet
Dat ik uw leed vergroot.

SEMIRE.

Gy? gy vergroot het niet;
'k Was reeds rampzalig. Ach!

MELINDE.

Indien gy kost vermoeden
Dat uwe Gade....

SEMIRE, *ontsteld.*

Och! is 't te spade om hem te hoeden?
Is hy gedoemd? Ik vlieg om met hem in de elend....

MELINDE, *haar wederhoudende.*

Vertoef; uw zwaarste ramp is u nog onbekend.

SEMIRE.

Wat is 'er gaans? Prang my door geene onzekerheden.
Toon medelyden. 'k Ben door angst reeds afgestreden.

MELINDE.

Uw Echtgenoot...

SEMIRE.

Voleind.

MELINDE.

Is ook de myne.

SEMIRE.

Hy?

MELINDE.

Denk hoe ik was gesteld toen ik in slaverny
Myn' langbeschreiden Gade op 't onverwachtst ontmoette.

SEMIRE.

Hy, dien Verragua voorheen als Heerscher groette,
Hy, is hy uw Gemaal? ô Toppunt van verdriet!
Rampzalige Semire! uw ramp...

MELINDE, *haar omhelzende.*

Ach! haat my niet.

SEMIRE, *weenende.*

Zie daar, zie daar 't gevolg der heillooze overheering.

MELINDE.

Vriendin!

SEMIRE.

't Is uit. Hier baat noch smeeken noch verweering.
Zo hy de Vorst is die Verragua gebood,
De schrik des Castiljaans, uw dierbaare Echtgenoot,
Zal Spanje nimmer hem zyn' tegeastand vergeeven.
Ach! waar' dit een geheim! ô Hemel! mogt hy leeven!

*Melinde omhelzende.*

Ach! leefde hy voor u!

MELINDE, *ter zyde.*

Welk eene grootmoedigheid!

*Tegen Semire.*

Semire!

SEMIRE, *zuchtende.*

Ach! was dat heil en hem en u bereid!
Mogt ik u dat geluk door mynen dood verwerven!
Maar ach! dan zou myn kroost zyn moeder moeten derven?
Dit schriklyk denkbeeld scheurt myn bloedend hart vaneen.

MELINDE, *ter zyde.*

En ik zou zo veel trouw rampzalig maaken?

*Tegen Semire.*

Neen,
ô Neen, Semire! ik zal uw' Gade u niet ontrooven.
Hoe groot myn onheil zy, ik kom het haast te boven;
Myn ziel, wanhoopig...

SEMIRE.

Leef! verwin uw hartverdriet.
'k Beklaag my niet van u, 'k beklaag van hem my niet.
Maar ach!

MELINDE.

Vaar voort.

SEMIRE.

Myn trouw zocht myn' Gemaal te hoeden,
En ik, ik heb, (wie kon dit groot geheim vermoeden?)
Myn' waarden Echtgenoot, u, en my-zelf verraên.

MELINDE.

Hoe!

SEMIRE.

Myn Meesteresse-zelf heeft ons gesprek verstaan.

## DERDE TOONEEL.

SEMIRE, MELINDE, CATHARINA.

Catharina boezemt haar vertrouwen in. Zij raadt de ontdekking van Zambiza geheim te houden; ook zij zal het doen. De raad is afgeloopen.
De beide ongelukkigen gaan heen. (IVe Tooneel) Catharina zal bij Cortes de onschuld van Zambiza bepleiten. (Ve Tooneel) Het hardnekkig zwijgen

van Zambiza verraadt schuld. Zoo bij hierin volhardt, wat zal Cortes doen? Melinde durft hij niet ondervragen, hij mogt haar wrevel opwekken en daardoor een vreêverbond breken, dat hem bij zijn vertrek naar Mexico zoo te stade komt. Ook Alvarado, in wiens magt weldra vloot en wapenen zullen zijn, zischt Zambizaas dood.

CORTES, *omziende.*

Wie treed zo stout hier in?

## ZESDE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, SEMIRE, *met twee Kinderen.*

SEMIRE.

*Zich met haare Kinderen aan Cortes voeten werpende.*

't Is de ongelukkige Semire, die, besprongen
Door duizend angsten, door het doodlykst wee gedwongen,
Daar alles haar ontzinkt, vol raadeloozen schrik,
Zich aan uw kniën werpt.

CATHARINA, *ter zyde.*

Ach! in welk een oogenblik!

CORTES.

Wat dryft u hier?

SEMIRE.

De huwlyksliefde. Ach! hoor my smeeken!
Denk, zo ik 't waagen durf u van myn' rang te spreeken,
Dat u een Koningstelg als haar' Beschermer eert,
En met haar Kindren zich in 't stof voor u verneêrt.

*Tegen haare Kinderen.*

Knielt neêr, rampspoedig Kroost, in slaverny geboren!
Ligt doet uw zwakke stem in Cortes hart zich hooren.
Smeekt om het leven van uw' Vader. Kust met my
De voeten van uw' Heer; besproeit, besproeit die vry
Met uwe traanen. Voegt uw beê by myn gebeden.
Hy is, hy is niet wreed. Hy zal u niet vertreeden
Als Alvarado.

CORTES, *bewogen.*

*Eerst de Kinderen, en vervolgens Semire aanziende.*

Hoe!

SEMIRE.

'k Heb vruchteloos getracht
Om 't hart van dien barbaar te winnen door myn klagt.
Zyn wrok heeft ons alreeds het deerlykst lot beschoren,
En zelfs myn' Echtgenoot den wreedsten dood gezworen.

CORTES.

Uw man is schuldig aan verraad en muitery.

SEMIRE.

Hij is onschuldig. Ach! Mynheer, geloof my vry;
Geloof myn traanen. Zou Zambiza, die voordeezen
Zyn leven waagde voor het uwe, schuldig weezen?
Hy immer u verraên? Helaas! gy wend het hoofd.
't Is uit met hem, nu gy, gy-zelf zyn schuld gelooft.
Rampzalige Echtgenoot! gy zyt gedoemd tot sneeven.
Ter dood gedoemd! moet ik, ô Hemel! dit beleeven;
Ik, ongelukkige!... ô myn Kroost! vermeng, vermeng
Uw teedre traanen met de traanen die ik pleng.

CATHARINA.

Semire!

SEMIRE, *haar aanziende.*

Ach! 't is gedaan.

CORTES, *ontroerd.*

'k Ben met uw lot bewogen.

SEMIRE.

Gevoelt uwe eedle ziel een vonk van mededoogen,
Verdoof die werking niet. Vergun my eene beê.
Verschoon myn' Echtgenoot, en slagt me in zyne steê.
Laat al myu bloed voor 't bloed van myn Zambiza vloeijen.
Zo kroone u 's Hemels gunst, en doe uw' luister groeijen!
Zo ondervind ge nooit wat smart de ziel verscheurt
Als een beminnend hart een' dierbren Gaê betreurt!

CATHARINA, *tegen Cortes.*

Ach! Cortes!..

CORTES, *tegen Semire.*

Droeve vrouw! rys met uw huwlykspanden.
Ik stel uw aller lot myne Echtgenoote in handen.

*Tegen Catharina.*

Mevrouw, uw Gade kent uw oordeel en beleid;
Doe aan zyn inborst recht: gy kent zyn tederheid.
Vrees niet dat uw besluit hem immer zal mishaagen.

## ZEVENDE TOONEEL.

CATHARINA, SEMIRE, *met twee Kinderen.*

Catharina troost Semire; zij zal hem redden. De wacht, door Catharina omgekocht, moet Zambiza uit den kerker laten, dan kan hij met Melinde ontvlugten. Semire en haar kroost blijven in Catharinaas handen. Deze zullen den vader weêrhouden tegen Spanje op te staan. Semire stemt er in toe; alleen wil zij haar echtgenoot een laatst vaarwel zeggen. Zoo zij niet terugkeert mag Catharina de kinderen aan Alvarado uitleveren.

*Catharina vertrekt, gevolgd door de Kinderen, aan de eene, en Semire aan de andere zyde.*

*Einde van het derde Bedryf.*

---

# VIERDE BEDRYF.

---

## EERSTE TOONEEL.

*Verbeeldende een bosch, ter rechterzyde ziet men in 't verschiet de hut van Zambiza. Het word allengs dag.*

Zambiza kan van zijne Semire niet scheiden. (IIe Tooneel) Melinde nadert. De beide echtelingen verhalen elkander hun wedervaren. (IIIe Tooneel) Semire wil hen verlaten, maar noch Zambiza, noch Melinde kunnen er in toestemmen. De laatste is het genoeg haar gemaal gezien te hebben; zij tracht zich met een pook het leven te benemen. Zambiza rukt haar dien uit de handen. Daar worden ze andermaal betrapt.

## VIERDE TOONEEL.

ZAMBIZA, MELINDE, SEMIRE, ALVARADO, ALONZO, *met een bende gewapende Spanjaarden schielyk uit de eerste schermen te voorschyn komende, die terstond hen bezetten.*

ALVARADO.

Hier zyn zy, boei die snooden!

*Alonzo grypt en boeit Melinde.*

MELINDE.

Wat rampspoed!

*Zambiza tracht Melinde te ontzetten, doch ziende dat Alvarado hen nadert, trekt hy schielyk den pook uit zyn borst, en meent Alvarado te grieven.*

ZAMBIZA.

Wreedäart, die de onnoozelheid verdrukt!
Lig daar.

*Alvarado ontwykt den steek, en een gedeelte der bende toeschietende om Zambiza te ontwapenen, neemt Semire dit oogenblik waar om te vluchten.*

ALVARADO.

Verachte slaaf! uw oogmerk is mislukt.

SEMIRE, *vluchtende.*

ô Hemel, hoed myn Kroost! laat u myn trouw behaagen!
Ik vlucht tot aller heil en gaa het uiterst waagen.

ALVARADO, *tegen de Spanjaarden.*

Schiet toe. Ontrukt hem 't staal. Zorgt dat hy niet ontvlied'.

ZAMBIZA.

*Geboeid, en zyne boeijen beschouwende.*

Zie daar, zie daar dan 't eind' van al 't geleên verdriet.

MELINDE.

Myn Echtgenoot!

ALVARADO, *tegen Melinde.*

Hy zal zyn boosheid duur betaalen.

*Tegen de Spanjaarden.*

Men sleep' hen weg.

*De Spanjaarden rukken Melinde en Zambiza weg, die elkander nog eenig teeken van genegenheid willen geeven, doch dat niet toegelaaten word.*

*Tegen een' der Spanjaarden.*

Men poog' Semire te achterhaalen.
Geef my den pook.

*De Spanjaard geeft hem den pook over, en streeft den weg heen dien Semire gegaan is.*

## VIERDE TOONEEL.

ALVARADO, ALONZO.

ALVARADO.

Myn Vriend, ik vind my door 't bericht
Van hun geheime vlucht op 't hoogste aan u verpligt.

ALONZO.

Ik wierd die ras gewaar, en zelfs dat Catharyne
Zyn wacht had omgekocht, hoe vreemd u zulks ook schyne;
'k Weet dat haar Gaê daarvan geheel onkundig is.
Die wacht vertrouwde 't my als een geheimenis.
Bewust wat felle spyt die vlucht u zou verwekken,
Dreef my myn yver aan om ze u terstond te ontdekken.

ALVARADO.

Hoe! Catharine heeft de wacht zelfs omgekocht?
De Landvoogd weet dit niet? Dit baart my achterdocht.
Dan hoe dit zy, haar list kan nu myn wraak niet stuiten.
Semire-alléén deed haar gewis hiertoe besluiten,
Door eindloos smeeken; maar schoon ons die snoode ontvlood,
De schuld der Moeder doem' het vuige Kroost ter dood.

*Hy toont den pook.*

Dit heilloos moordgeweer, Zambizaas vuist ontnomen,
Bewyst zyn schuld, en zal hen allen om doen komen.

'k Geef Cortes kennis van den voorgenomen moord.
Ik vorder wraak van hem.

ALONZO.

Gy hebt gewis gehoord
Wat naam de Rykspринses Zambiza gaf in 't scheiden?

ALVARADO.

Ja, dit verbaasde my. Men wil ons loos misleiden.
Hier broeit gewis verraad. Dit snood gebroedsel word
Door Cortes lafheid tot meer stoutheid aangepord.
'k Ontdek haast wat hier schuilt, en zal dees slaaven leeren.
Door strenger middlen, hoe ze een' meester moeten eeren.
Vaar wel.

## ZESDE TOONEEL.

ALONZO.

Myn zelfbelang eischt dat ik u verpligt',
En Cortes Gaê loopt geen gevaar door myn bericht;
Haar deugd en trouw heeft hem op 't naauwst aan haar verbonden.
Zy heeft niet zonder reên dit stuk zich onderwonden.
Uwe edelmoedigheid, ô Cortes! is gewis
Roemwaardiger dan de aart van Alvarado is;
Maar gy vertrekt, en hy, bestierder deezer Landen,
Heeft myn bevordring tot een' hooger' rang in handen.
Zambize is schuldig; doch verzwaar ik zynen druk,
Men trekt ligt voordeel uit eens anders ongeluk.

*Einde van het vierde Bedryf.*

---

## VYFDE BEDRYF.

### EERSTE TOONEEL.

CORTES, *Lyfwachten in 't verschiet.*

CORTES.

*In diep gepeins aan eene tafel zittende. Zich tot de Lyfwachten keerende.*

Geleid Zambiza hier, en maakt de houtmyt vaardig.

*Eenige van de Lyfwachten binnen.*

Ja, waarde Catharyne! uw oogmerk was pryswaardig.
Uit wat belemmring had uw wysheid my gered,
Had Alvaradoos woede uw' toeleg niet belet!
Waar' 't ooit gebleken dat Zambize in vroeger tyden
Verragua beheerschte, en tegen ons dorst stryden,
Hy waar', myns ondanks zelfs, der Castiljaanen haat
Ten zoen, als Vorst gedoemd door onzen strengen Raad:
En waar' 't aan my ontdekt dat hy door de engste banden
Verknocht aan de Erfprinses van Sempaolaas Landen,
Dien troon beklimmen moest als onze bondgenoot,
Ik had om 't onheil dat ons dreigde door zyn' dood,
Uit wettig staatsbelang hem 't leven moeten spaaren;
Maar moogelyk my-zelv' gedompeld in gevaaren,
Door Alvaradoos wrok my op den hals te laên.
Uw schranderheid deed me al die zwaarigheên ontgaan;
Doch Alvaradoos haat, die niet is in te toomen,
Heeft, listig, my de vrucht van uw beleid ontnomen.
Zambize is thans volstrekt doodschuldig naar de wet;
Hy heeft een' Castiljaan het staal op 't hart gezet;
De pook bewyst zulks klaar: en niemand kan het laaken
Dat ik hem straff' die zich aan moord durft schuldig maaken.

Schoon Sempaole een' Prins, Melinde een' Gaê beschreit,
'k Breek geen verbond met hen : ik straf naar billykheid.
Ik wilde 't opzet van myn Gaê niet wederstreeven.
Ik heb, oogluikende, den Redder van myn leven
Zien van zyn boei ontslaan : heeft dat ontwerp gefaald,
't Is buiten my; 'k heb hem myn schuld volüit betaald.
Hy komt.

## TWEEDE TOONEEL.

CORTES, ZAMBIZA *geboeid*, *Lyfwachten*.

CORTES.

Rampzalige, die meer en meer my hoonde
Naar maate dat myn gunst u meer en meer verschoonde!
Tree nader, en verstaa uw vonnis uit den mond
Van hem wiens goedheid gy zo dikwerf ondervond.

ZAMBIZA.

Ik weet wat lot my van de wreedheid staat te vreezen.
Men heeft ontwyfelbaar ten vuure my verwezen.

CORTES.

Gy wacht die straf met recht.

ZAMBIZA.

'k Verwachtte die zo ras
Den Castiljaanen bleek dat ik Monzongo was.
Wat mart ge? doe my aan myn moorders overgeeven.

CORTES.

De ontdekking van uw' staat berooft u niet van 't leven;
Neen, uw moordaadig woên bewerkt alleen uw' val.

ZAMBIZA.

Wat glimp! Waarvan bedient de wreedheid zich niet al!

CORTES.

Baldaadige! zult ge in uw uiterst my nog hoonen?

ZAMBIZA.

ô Neen. Ik deed u recht, en blyf u nog verschoonen.
Ik onderscheid u van 't laaghartige gebroed
Dat in dit waerelddeel zo onverbidlyk woed.
Denk niet dat ik u vlei uit laage zucht voor 't leven :
'k Zal, wyl ik sneeven moet, gelyk een Koning sneeven.

CORTES, *ter zyde.*

Welk een verheven moed!

ZAMBIZA.

De dood baart my geen' schrik.
Maar gy, die Rechter zyt, beef, beef op 't oogenblik
Dat ge aan onschuldig bloed, waarvoor uw pligt moest waaken,
Door 't plengen van het myne u-zelv' zult schuldig maaken.
Zo 't waar is 't geen gy zegt, dat onze Goden niet
Bestaan; maar dat een Magt het groot heeläl gebied,
Die 't wezen gaf aan ons, aan alle stervelingen;
Dat zy al de aard' verrykt door haare zegeningen;
Uw waerelddeel als 't onze een werk is van haar hand :
Waarom zyt gy dan niet te vreden met het Land
Dat u haar wysheid gaf; en in het oord gebleven
Daar ge all' bezit wat u gelukkig kan doen leeven?

CORTES.

Hoe! ondervraagt ge my, in wien ge uw' Rechter ziet?
Ik weiger echter u dit billyk antwoord niet :
Men heeft, sints zeevaart ons deeze oorden deed ontdekken,
Getracht den landzaat op het hoogst ten nutt' te strekken.
Wy vesten hier den troon der Spaansche Monarchy
Om u te redden van de snoode afgodery;
Het licht des Christendoms zyn' glans te doen verspreiden;
Verblinde volken tot een eeuwig heil te leiden....

ZAMBIZA.

Ons heil? neen, uw belang dryft u naar dit gewest.
Uw roofziek oog is op den glans van 't goud gevest,

Van 't goud, dat u zo woest doet in deeze oorden dringen,
En dat onze onkunde u verruilt voor benzelingen.
Zo gy goedhartig waart, die zucht wierd ras voldaan;
Een schat, ons weinig waard, wierd u ligt afgestaan :
Maar neen; uw gierigheid, nooit moê van meer te vergen,
Valt op ons aan, beducht dat wy u dien verbergen.
Gy plondert en verwoest op 't schriklykst Land by Land
Daar gy de volken slagt, de Koningen verbrand :
Of staakt de woede een wyl het menschdom uit te roeijen,
Dan slaat ze volk by volk, met vrouw en kroost, in boeijen;
Doemt vrygeboornen tot een wreede slaverny.
Wat recht hebt gy hiertoe? geen recht, 't is dwinglandy;
't Is openbaar geweld. De Godsdienst, noch de reden,
Verleende ooit schyn van recht tot deeze onmenschlykheden.

CORTES.

Vermeetle!

ZAMBIZA.

Dit's 't niet all'. De volken met geweld
Tot slaverny gedoemd, in ketenen gekneld,
Zien met die kluisters slechts 't begin van hunne elenden.
Men durft, natuur ten spyt, de naauwste banden schenden.
Men scheid de harten die haar invloed saamen bind;
De Gade van haar' Gade, en de ouders van het kind;
En zend, in weêrwil van al 't klaagen, smeeken, weenen,
Dees zuid- of noordwaarts op, die oost- of westwaarts heenen;
En dwingt de onzaalgen, die gy dus wreedäartig scheid,
Op nieuw te huuwen naar uw wufte zinlykheid.
Word uit dien droeven echt hen eenig kroost geboren,
Dan zien ze met dit kroost zich nieuwe elend beschooren :
De onnoozlen zien zo ras het eerste daglicht niet
Als 't onderlyke hart hun slaafsche banden ziet.
Wie telt de lasten op waarönder zy verkwynen
In de oorelogen, op 't gebergte, en in de mynen?

Dees sneuvlen door gebrek, die door mishandeling.
Van duizend onzer acht men 't leven zo gering,
Ja nog geringer dan 't behoud van een der honden,
Waardoor ze, op last uws volks, onmenschlyk zyn verslonden.

CORTES, *ter zyde.*

Welk een verwyt!

ZAMBIZA.

Word, na dees duldelooze smart,
De wanhoop, fel getergd, meestresse van ons hart;
Bezielt ze ons om 't geweld met heldenmoed te keeren,
Doet ze ons ons leven of de vryheid fier verweeren,
Dan is de straf gereed: de wreedheid vind vermaak
Als ze offers opspoort voor haar zinnelooze wraak.

CORTES.

Ik deed my-zelv' geweld, opdat ik mogt ontdekken,
Vermeetle! tot hoe verre uw trots zich uit zou strekken.
'k Was tot dit oogenblik ligt met uw lot begaan,
Maar zie, na deezen hoon, u met verachting aan.

ZAMBIZA.

En ik, ik zie u aan met hartlyk mededoogen.
Ik hoonde u niet; 'k bragt u de waarheid onder de oogen.
Uw eigen hart beklaagt ons deerniswaardig lot.
Ik ben den dood getroost; 'k wacht dien op uw gebod;
Hoe zeer myn vrye taal u tegen my verbitter',
Hoe sterk de gramschap uit uw toornige oogen schitter',
Ik smeek nochtans uw gunst voor myne Gade en Kroost;
Bescherm de onnoozelheid; dit zy myn jongste troost.
Ik kan tot deezen prys u mynen dood vergeeven.
Vaar wel.

CORTES, *tegen de Lyfwachten.*

Men slaa hem gaê.

## DERDE TOONEEL.

CORTES, *Lyfwachten.*

Waar worde ik heen gedreven!
Helaas! 't verwyt word door de ervaarenis gestaafd.
Ons, door 't geloof verlicht, en, door de wet beschaafd,
Ons ziet men onze leer, ô schand! door daên verzaaken
Waarään dit heidendom zich niet zou schuldig maaken.
Wy doemen 't wreed ter dood als 't voor zyn leven stryd.
Ach! deelde ik nimmer in dit welgegrond verwyt!
Hoe! Alvarado....

## VIERDE TOONEEL.

CORTES, ALVARADO, *Lyfwachten.*

ALVARADO.

'k Zie het geen ik lang vermoedde.
Een heimelyk verraad, 't geen by de slaaven broedde,
Barst eindlyk uit. Wy zyn in 't uiterste gevaar.
Semire is zelve aan 't hoofd der muitgezinde schaar'.

CORTES.

Wat zegt gy?

ALVARADO.

Ja, en 't geen ons grooter zorg moet baaren,
Is dat ze aan benden en in ordening zich schaaren.
De wraak beziélt hun hart en bliksemt uit hun oog.
By hun gewoon geweer van werpspiets, pyl en boog,
Voert elk een brandend hout, om, zo wy 't niet beletten,
Dees nieuwgebouwde sterkte in lichte vlam te zetten.
Semire en Quantimoc verëenen hunne kracht;
Die noopt hen door geschreeuw, dees door haar jammerklagt,
Om 't onheil van Zambize en van haar Kroost te wreeken.
Wee ons indien hun vuur de vesting aan kan steeken!

CORTES.

Trek spoedig heen; belet hen 't nadren tot den wal;
Dat u 't geschut versterke en dekke. Dat voorāl
Semire leevend door uw krygsvolk zy gevangen.
Ik zal, als ik haar' man zyn straf heb doen erlangen,
U volgen met myn wacht. 'k Verlaat me op u, myn Vrind.

ALVARADO.

Zy zullen vliên voor my als 't kaf vlied voor den wind.

## VYFDE TOONEEL.

CORTES, *Lyfwachten.*

Dees opstand dwingt me in 't eind. Wat stond ons niet te wachten!
Zou de overwonneling den overwinnaar slagten?
Neen. Dat Zambizaas straf hen allen siddren leer'.

*Tegen de Lyfwachten.*

Leid uw' gevangen naar de strafplaats.

## ZESDE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, *met de Kinderen van Semire, Lyfwachten.*

CATHARINA.

Toef, Mynheer!
Ei toef, en hoor me, eer gy u billyk zoud beklaagen
Van een verhaast besluit, het welk gy moet vertraagen.

*Cortes geeft een' wenk aan de Lyfwachten om te blyven, terwyl Catharina vervolgt.*

De troon van Sempaole is open, door den dood
Des gryzen Heerschers, die tot heden daar gebood.
Melinde, als Erfvorstin, moet deeze plaats bekleeden;
De Natie wil dat zy terstond ten troon zal treeden.

CORTES.

En dat op 't oogenblik dat ons de muitery
Der slaaven dreigt en dringt!

CATHARINA.

By weigring dreigen zy
Zich met die slaaven te vereenen; hen te sterken.
Wat kan die dubble magt ons niet al ramps bewerken!

CORTES, *tegen de Lyfwachten.*

Geleid Melinde hier, haalt voorts haar' Echtgenoot.

*Tegen Catharina.*

'k Hoor mooglyk nog door hen waar 't eedgespan uit sproot.

CATHARINA.

Laat u, in 's Hemels naam, door gramschap niet verwinnen.
Breng u uw goedheid, uw grootmoedigheid te binnen.
Slaa op dit hulploos Kroost een oog van deerenis.
Vergeef Zambizaas schuld, zo zy vergeeflyk is.
Laat toch Semires drift zyn misdaad niet verzwaaren;
Wat doet een braave vrouw niet om haar' man te spaaren?
Wat zou ik-zelf niet doen? Wat heb ik niet verricht?

CORTES.

Melinde komt.

## ZEVENDE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, *de Kinderen van Semire*, MELINDE, *geboeid*, *Lyfwachten.*

CORTES, *tegen Melinde.*

Mevrouw, schoon ge in dit tydgewricht,
En mooglyk van den stond dat wy u 't eerst hier zagen,
Ons dikwerf reden gaaft om over u te klaagen,

'k Spoor echter liefst den grond niet na van uw gedrag,
Omdat myn gunstig oog niet gaarne u schuldig zag.

*Hy ontboeit haar.*

'k Stel u in vryheid en heb alles u vergeeven.
Uw Vaders Vader scheidde op gistren uit het leven;
Ik zal als Erfvorstin u plaatsen op den troon.
En wil met eigen hand u sieren met de kroon
Zo gy den vrede, die uw voorzaat heeft gesloten,
Bestemt, en ons erkent voor uwe bondgenooten.
Veracht myn goedheid niet, die u zo duidlyk blykt.

MELINDE.

Klaagt ge over my, daar gy me op 't wreedst verongelykt?
Zou ik me aan een verbond met hen gemaakt gedraagen
Wier wreedheid oorzaak is van myne ondraagbre plaagen;
Van 't onheil van myn huis; van myner Kindren dood;
En mooglyk van den moord van mynen Echtgenoot?

CATHARINA, *haar op Zambiza wyzende.*

Bedaar; waartoe den hoon vergeefs vermenigvuldigd?
Zie, zie hem leevend met wiens dood gy ons beschuldigt.

## AGTSTE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, *de Kinderen van Semire*, MELINDE, ZAMBIZA, *geboeid*, *Lyfwachten.*

MELINDE, *Zambiza tegensnellende.*

Zie ik u weêr! kan 't zyn dat gy nog 't licht geniet!

ZAMBIZA.

De wraak is niet voldaan dat zy my sneeven ziet;
Helaas! zy wil vooräf, door uw wanhoopig treuren
En 't jammren van myn Kroost, myn droeve ziel verscheuren.

MELINDE.

Hoe! zoud gy sterven? gy...

ZAMBIZA.

Myn Waarde! smoor uw smart.

*Tegen de Kinderen.*

Beschrei my niet, ô Kroost! zo dierbaar aan myn hart.
'k Zal haast het einde zien van al myn tegenheden.

MELINDE, *tegen Cortes.*

Ontmenschte! waant gy nog my immer te overreeden
Tot eenig vreêverdrag of staaving van verbond,
Nadat myn Gade en Kroost in u hunn' moorder vond?
Nadat gy alles wat my dierbaar was deed sneeven?

CORTES.

Denk wie gy hoonen durft. Mevrouw! denk dat uw leven
Slechts afhangt van zyn' wenk.

MELINDE.

Had ik den dood geschuwd,
'k Had by geen Spanjaards, waar Amerika voor gruwt,
My roekeloos gewaagd. Het uitgerekt verlangen
Om tyding van myn Kroost en Echtgenoot te ontfangen
Dreef my hier heen, en heeft my 't uiterst doen bestaan.
Zou ik, nadat gy hen al t'saamen deed vergaan,
Zou ik me aan u, myn volk zich aan uw volk verbinden?
Neen. Wilt ge u allen hier in veiligheid bevinden,
Voeg dan de Moeder by de Kinders; dat de Gaê
Dan met haar' Gade sterve, en deele in de ongenaê.
Van zyn rampzalig lot.

ZAMBIZA.

ô Hemel! welk een smarte!

*Tegen Cortes.*

Ach! luister naar geen taal van een wanhoopig harte,
Mynheer!

MELINDE, *tegen Zambiza.*

Laat af; laat af. Denkt gy dat uw tyran,
Als hy u ombrengt, my in 't leven houden kan?
Neen, neen. Ik tart zyn woede. *Tegen Cortes.*
ô Trotste der Barbaaren!
Ik durf my onbeschroomd uw vyandin verklaaren.
Ik haat het licht, beroofd van mynen Echtgenoot.
Voer, wilt gy veilig zyn, voer my met hem ter dood.

CATHARINA, *ter zyde.*

ô Welk een trouw!

CORTES, *tegen Melinde.*

Wat troost zoud gy daardoor verwerven,
Rampzalige?

MELINDE.

Den troost van met myn' Gaê te sterven;
My-zelf verlost te zien in 's aardryks duistren nacht
Van 't gruwlyk denkbeeld van al 't Castiljaans geslacht.

## NEGENDE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, *de kinderen van Semire*, MELINDE, ZAMBIZA, *geboeid*, ALONZO, *Lyfwachten.*

ALONZO.

Wy zyn op uw bevel de slaaven aangevallen:
Ze ontzagen ons noch zelfs 't geschut van onze wallen,
Maar hielden moedig stand, in spyt van hun gevaar.
't Geschreeuw van Quantimoc, en 't jammerlyk misbaar
Der weenende Semire ontroerde hunne zinnen.
Zy koozen saam den dood, of wilden saam verwinnen.
De stryd was hevig. Wy verlooren menig held,
En Alvarado-zelf wierd ook, helaas! geveld.

CORTES.

Wat hoor ik?

ALONZO.

Toen hy zag hoeveel Semires traanen
Vermogten om haar volk tot stoutheid aan te maanen,
Vloog hy kloekmoedig in hun drommen; greep metëen
Haar schreeuwend by den arm, en trok haar vestwaarts heen.
Doch door het slaavenheir van allen kant besprongen,
Zag hy, ter dood gegriefd, haar zyne vuist ontwrongen.
Men zegt, zy is gewond; doch of zulks is geschied
Door haare benden of ons krygsvolk, weet men niet.

ZAMBIZA.

Rampzalige Semire!

MELINDE.

ô Goden! welk een smarte!

CATHARINA.

Hoe treft haar ongeval myn mededoogend harte!

ALONZO.

Doch 't geen het vreemdst ons scheen, was, dat de woeste schaar'
Naauw' Alvaradoos ramp en sterflot wierd gewaar,
Of Quantimoc vloog toe, en scheurde voor elks oogen
Een' palmtak van den stam, en stak dien naar den hoogen.
Dit stilde op 't oogenblik het hagchelyk gevecht.
Toen trad hy toe, en sprak: Wy eischen niets dan recht.
Doet my den Landvoogd zien, en geeft ons gyzelaaren,
Opdat wy-zelf aan hem onze eischen openbaaren.
'k Zond vier der onzen op zyn voorstel naar hen af,
Waaröp hy zich met my fluks naar het hof begaf.
Ik liet hem aan de poort: hy zal op antwoord beiden.

CORTES.

'k Ontzeg hem geen gehoor; gy kunt hem herwaarts leiden.

## TIENDE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, *de Kinderen van Semire*, MELINDE, ZAMBIZA, *geboeid*, *Lyfwachten*.

ZAMBIZA.

Verschoon 't elendig volk; straf my, ik ben hun hoofd.
De stooker van al 't kwaad is thans van 't licht beroofd.
Laat, laat uw goedheid op uw gramschap zegepraalen,
En de ongelukkigen in vreê weêr adem haalen.

## ELFDE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, *de Kinderen van Semire*, MELINDE, ZAMBIZA, *geboeid*, ALONZO, QUANTIMOC, *met een' palmtak in de eene, en een' werpschicht in de andere hand. Lyfwachten.*

QUANTIMOC, *tegen Zambiza en Melinde.*

Gy leeft! hoe vind myn ziel zich door dat heil bekoord!

*Tegen Cortes.*

Zie my vrywillig hier. Doem ons niet onverhoord.
Grootmoedig Landvoogd, zo gy ons van deeze stranden
U had doen volgen naar de Mexicaansche Landen;
Of zelf ons had bestierd naar uwe ervarenis,
Met de edelmoedigheid, die u zo eigen is,
Nooit had ons vreedzaam volk een' opstand voorgenomen.
Het onheil, 't geen ons in uw afzyn stond te schroomen
Van Alvaradoos woede en zyn moordadigheid,
Heeft ons, door wanhoop, tot dit stout bestaan verleid.
Zo gy, goedhartig, 't geen gebeurd is kunt vergeeten;
Zo nooit ons 't sterflot van dien wreeden word geweten;
En zo ge ons met u voert, waar ge ook besluit te gaan,
Biede ik, ten blyk van vrede, u deezen palmtak aan.
Doch zo gy zynen dood ooit denkt op ons te wreeken;
Een' dood zyn boosheid waard'; zie daar het oorlogsteeken.

Wy staan eenparig, tot den laatsten man-zelv', pal;
En zweeren dat men woede en bloeddorst keeren zal,
En nooit de onmenschlykheid op nieuw ten offer strekken.
Dit's ons besluit; 't voegt u het uwe aan ons te ontdekken.
Verkies den oorlog of den vreê. Verdien de blaam
Van Volkverderver, of den gloriryken naam
Van Heilbewerker, van Behoeder, ja van Vader.
Kom, kom door weldoen, naar uw leer, uw Goden nader.
Semire, in stervens nood op uwe deugd gerust,
Geeft, van de goedheid van uw Gade en u bewust,
Van haar vertrouwen blyk, en doet zich herwaarts draagen.
Ach! mogt haar veege mond myn pooging onderschraagen!
Zy komt:

## TWAALFDE TOONEEL.

CORTES, CATHARINA, *de Kinderen van Semire*, ZAMBIZA, *geboeid*, MELINDE, QUANTIMOC, ALONZO, *Lyfwachten.* SEMIRE, *gedraagen door zes Amerikaanen, op een rosbaar van takken van geboomte gemaakt.*

SEMIRE, *tegen de Amerikaanen.*

Zet my hier neêr.

*Zy ziet Zambiza en Melinde, die naar haar toeschieten, en ter wederzyde van de rosbaar nederknielen. Semire reikt hen elk eene hand.*

*Tegen Zambiza.*

Myn teêrgeliefde Gaê!

*Tegen Melinde.*

Myn dierbre Hartvriendin! *Tegen Cortes.*
Ontzeg hen geen genaê!
Ontferm u over hen en myne Huwlykspanden!
Semire ontfing den dood van Alvaradoos handen.
Zie, zie den toestand daar die wreedäart my in bragt.
Gy hebt me in mindren ramp uw deernis waard' geacht;
Ik was die niet onwaard': toon my weêr mededoogen!
ô Eedle Cortes! toon hoe krachtig het vermogen

Van uwen Godsdienst werkt op uw verlicht gemoed;
Hoe sterk een zucht gy tot het heil van 't menschdom voed.
Ik vond uw' Godsdienst zo beminlyk, zo verheven,
Dat ik, hoe slecht ik dien door de uwen zag beleeven,
Een Christen sterve. *Tegen Catharina.*
En gy, Weldaadige! wier deugd
Onschuldigen behoed, elendigen verheugt,
Indien Semires trouw uw' hart ooit heeft bewogen,
Beweeg met haar uw' Held dit uur tot mededoogen.

CORTES, *ter zyde.*

Ach! heeft de goedheid op de harten zo veel kracht,
Staat dier bedrukten lot geheel in myne magt,
En zou myn deerenis hun ouheil niet beperken;
Hen niet verschoonen; hunn' gelukstaat niet bewerken?
ô Ja. *Tegen Semire.*
'T Vertrouwen dat uw vroomheid in ons stelt
Verwint ten tweedenmaal myn hart door zacht geweld.
Semire! ik ben geraakt door uwe tegenspoeden;
Gy zult gelukkig zyn zo ik u kan behoeden.

*Tegen Monzongo.*

Monzongo, nader my. Zo gy besluit voortaan
De leer der Christnen in dees Landen toe te staan;
En zelf de afgodery Godsdienstig wilt verzaaken,
Zult gy, schoon reeds gedoemd, my voor uw heil zien waaken.

MONZONGO, *zyn boeijen toonende.*

Zo dit Monzongo stemde in dees gesteltenis,
Hy toonde een lafheid die zyn ziel onwaardig is,
Wat zegt een vreê door een' gevangen Vorst gesloten?

CORTES.

'k Vergeef uw stout bestaan, uit wanhoop voortgesproten.
Uw antwoord is gegrond. *Hem ontboeijende.*
Grootmoedige! wees vry.

SEMIRE.

ô Hemel!

CORTES.

Dit's 't niet all'. *Tegen Catharina.*

Ik twyfel niet of gy,
Myn dierbre Gemaalin! zult u met my vereënen,
En vryheid aan Semire en aan haar Kroost verleenen.

CATHARINA.

Ik ken uwe eedle ziel aan dees weldaadigheid.

MELINDE, *schielyk opryzende.*

Monzongo! *Tegen Semire.*

Myn Semire! is ons dit heil bereid?...

*Tegen Cortes.*

Ach! 't is aan my, 't is aan de mynen dat uw harte
Vergoeding poogt te doen voor de uitgestaane smarte.
Dit teder Kroost is 't myne, en myne kindermin...

CORTES.

Is nu Melinde nog myn felle vyandin?

*Melinde en Monzongo werpen zich aan Cortes voeten.*

MELINDE.

ô Myn Behoeder!

MONZONGO.

ô Myn Vader!

CORTES.

Zoud gy knielen?
Neen, neen, grootmoedig Paar! neen, deugdgezinde zielen!
Myn hart kent uw waardy.

*Hy heft hen beiden op, en Monzongo omhelzende, zegt hy.*

Monzongo! strek me een Zoon;
Regeer met uw Melinde op Sempaolaas troon.
Doe door een zacht bestier uw volk gelukkig leeven.
Zo word myn gunst, die u ten zetel heeft verheven,

Gebillykt door uw trouw, geroemd in dit gewest,
Zo verr' de Spaansche magt de Christlyke outers vest.

MONZONGO.

'k Vergun u deeze leer myn volken aan te pryzen;
Ik zal my en myn huis daarïn doen onderwyzen.

CORTES.

ô Branve Quantimoc! ik staaf het vreêverdrag,
En scheld u 't misdryf kwyt, begaan op deezen dag.
Uw-aller trouw verdient dat we uw beschermer strekken:
Gy allen zult met my naar Mexico vertrekken.

*Quantimoc buigt zich, heft den palmtak op, en werpt de werpspiets ter aarde.*

SEMIRE.

Gun, eer myu vlotte ziel van 't veege ligchaam scheid,
Dat ze u het offer biê van haare dankbaarheid,
ô Eedle Cortes! ô weldaadigste aller Vrouwen!
Wat onwaardeerbaar heil doet my uw gunst beschouwen!
Ik zie Melinde, myn' Gemaal en Kinders vry,
En geef den geest ontlast van 't juk der slaverny.
De Hemel loone uw deugd door zynen ryksten zegen,
En maak' der volken hart als 't myne u toegenegen!

*Tegen Melinde.*

Myn dierbre Hartvriendin! wees moeder van myn Kroost.
Aanvaard het voor het uwe; uw goedheid strekk' hun troost.

*Tegen de Kinderen.*

Myn waarde Telgen! zie uw Moeder, die nudeezen....

*Melinde geleid de Kinderen naar Semire, die ze omärmt, terwyl Melinde by haar knielt. De Kinderen knielen ter wederzyde van Melinde, en houden haar kleeders vast.*

MELINDE.

Ach! leef om deelgenoot van ons geluk te weezen.

MONZONGO.

*Knielende aan de andere zyde van de draagbaar.*

Semire! myn Semire! ach! rukt de wreede dood
U van ons in dit uur!

SEMIRE.

*Aan de eene zyde door den arm van Melinde, aan de andere zyde door den arm van Monzongo ondersteund, neemt de hand van hen beiden, die zy vry hebben, en legt ze in een.*

Myn dierbaare Echtgenoot!
Myn Hartvriend! zyt getroost. Troost, troost u, ô Melinde!
Gun dat myn veege hand den band weêr saamenbinde,
Die door myn ongeluk voorheen gescheiden wierd.
Bemint elkandren, nu ge op 't onheil zegeviert,
Standvastig en getrouw. Niets moete uw heil vermindren!
Beminde gy Semire, ach! mint haar in haar Kindren.

*Zy wend het oog naar Cortes en Catharina, en zegt, terwyl zy met haar hand de vereënde handen van Monzongo en Melinde opheft.*

Ik ben hun heil en 't myne aan u, naast God, verpligt.
Hoe vreedzaam, hoe gerust verlaat ik 't levenslicht!
Hoe zielvertroostend zyn myn uiterste oogenblikken!
'k Voel my door 't heil van hen, die ik bemin, verkwikken;
Terwyl ik voor my-zelf nog grooter heil verwerf.
Myn wenschen zyn voldaan. Denk aan Semire. Ik sterf.

*Monzongo en Melinde vallen met het aangezicht op het lyk van Semire.*

CATHARINA.

Ach! myn Vriendin!

CORTES, *tegen Catharina.*

Laat ons haar' heilstaat niet benyden,
Maar op haar zalig spoor het hart der Godvrucht wyden;
De les betrachten, die de Alwysheid ons gebied:
Doe steeds aan andren 't geen gy wenscht dat u geschied'.

N. S. VAN WINTER. *(Tooneelpoëzy.)*

## HET RIDDERWOORD.

### EERSTE TOONEEL.

FREDERIK VAN OOSTENRIJK, *alleen.*

De dageraad breekt aan; weêr doet de zon heur glanzen
Vol luister flikkeren op Trausnitz' hooge transen
Maar met het morgenrood is niet de stond genaakt,
Die my verlost, en deze onwaarde kluisters slaakt,
Die, my ten hoon, zoo lang de ridderhand reeds boeien.
'k Voel heeter elken dag my 't bloed door de aadren vloeien,
Dan, wat vermag ik, daar een ijzersterke muur
My insluit. Ach! reeds ging zoo menig kostbaar uur
Hier werkeloos voorby! Waarom moet ik verkwijnen,
En zal geen heilzon ooit mijn paden meer beschijnen?
Dronk ik te rijklijk dan, by 't optreên van mijn baan,
Den beker des geluks? Toen lachte het my aan,
Verzelde my in al, wat ik dorst onderwinden,
En scheen den voorspoed aan mijn zegekar te binden,
Totdat by Mühldorf, op één dag, het al verdween,
En ik, door allen eens benijd, beklaagbaar scheen.
Een jaarkring ging voorby, en 'k zag geen redder komen,
Gelijk ik hoopte. Neen, het was een ijdel droomen,
Dat my begoochelde! In het midden van deez nacht
Vernam ik plotsling een verward geraas. My dacht,
Ik hoorde paarden op het voorplein, ijsren sporen
Weêrklinken in den gang, ja 'k meende zelfs te hooren,
Dat men my noemde, tot de stilte op eenmaal weêr
In deze wanden heerscht, en ik, nu keer op keer
Door zoete hoop gestreeld of nare vrees bevangen,
Mijn legerstede zoek. — ô Smartelijk verlangen!
Waar, waarom mag ik aan mijn wenschen niet voldoen,
U drukken aan dit hart, ô Leopold! die koen

Steeds voor mijn rechten streedt. Mijn broeder, leid uw trouwen
Naar dit kasteel, en breng my weer in die landouwen,
Waar Weenens hofburcht rijst. Maar hoe! ik hoor gerucht,
'k Hoor krijgsvolk, wapenen. Zou mooglijk mijn gezucht
Verhoord zijn? Groote God! bevrijd my uit deez wanden!
Verbreek, ik smeek het u, deez smadelijke banden!
Reeds nadert men deez plaats: wie kan, wie mag het zijn?
ô Waar' het Leopold!

## TWEEDE TOONEEL.

FREDERIK VAN OOSTENRIJK, LODEWIJK VAN BEIEREN.

FREDERIK.

't Is Beirens Vorst!

LODEWIJK.

'k Verschijn
ô Frederik! alhier om onzen twist te dooven.
Gy ondervindt het, Vorst! gy moogt u niet beloven
De duitsche keizerkroon te dragen; in het veld
Bezweek uw leger voor het mijne; en geen geweld,
Hoe sterk, vermocht u uit den kerker te bevrijden.
'k Gevoelde lang reeds, wat deez plaats u moest doen lijden,
En wenschte vurig, dat ge in vrijheid keeren mocht
Naar de uwen. Dan te veel is aan uw lot verknocht;
En de oorlog sloeg gewis met nieuwe woede aan 't blaken,
Zoo gy uw aanspraak op den throon woudt geldend maken.
Deez burcht ontsluit zich u slechts onder dit beding:
Gy staat uw rechten af, brengt my uw huldiging,
En zweert op 't heilig kruis, dat gy met kracht uw magen
Zult dwingen om ook zich met Beiren te verdragen.
Voor dezen prijs alleen wordt gy nog heden vrij.
Dit is mijn voorstel, Vorst!

FREDERIK.

En gy eischt, dat ik my
Terstond verklare; hoor, wat de eer gebiedt te zeggen; —
Ik zal de kroon niet voor mijn sterven nederleggen.

'k Heb rechten op die kroon, en sta ze nimmer af!
Geen Habsburg sidderde ooit by d' aanblik van het graf,
En voor uw pogingen zou ik lafhartig wijken,
Hier, waar 't het schoonste van der wareld koninkrijken
Waar 't kroon en scepter geldt? Neen Lodewijk! gy dwaalt,
Wanneer gy meent, dat een bedreiging me overhaalt.

LODEWIJK.

Ik verg niet, Hertog! dat gy my uw bloed en leven,
Of wel uw rechten op den keizerthroon zult geven.
Mijn doel is dit: ik wil de vrede weer aan 't rijk
Te rug geschonken zien. 'k Doe u geen ongelijk,
Daar 'k u gevangen houd. Een deel van Duitschlands heeren
Is vaardig om in 't veld uwe eischen te verweeren;
Zy namen u tot vorst. Doch op den eigen dag,
Die u als opperheer te Bonn gehuldigd zag,
Werd ik door 't grootste deel der vorsten uitgekozen
Tot keizer, dus is 't recht, dat ik als trouweloozen
En wederspannig hen, die my weerstaan, beschouw;
Van daar die oorlog, die zoo menig huis in rouw
Kon storten. Ach! hoe veel, hoe veel zijn er verslagen,
In staat den keizerthroon krachtdadig te onderschragen!
't Is tijd, Heer Hertog, dat gy zelf die woede stuit.
En met my, als uw Vorst, 't verbond van vrede sluit.'
'k Erken, ook gy werdt tot den duitschen throon geroepen;
Maar 't slagzwaard heeft beslist, toen Mühldorf uwe troepen
Zag vluchten; op die plaats verklaarde zich het lot.
Eerbiedig d' uitslag als d' erkenbren wil van God.

FREDERIK.

Een enkel oogenblik kan alles doen verkeeren.
My kunt ge in dezen staat thands ongestraft braveeren,
Maar 'k heb een broeder, die voor mijn belangen waakt,
Ras herwaart rukt, en met zijn staal deez boeien slaakt.
Dan, moog' nog eens de strijd in 't ópen veld beslissen,
Wie van ons beiden heersch'!

LODEWIJK.

Licht kunt gy u vergissen,
Wanneer ge op redding hoopt : bedenk een jaar verdween,
Terwijl geen broeder, tot uw hulp, alhier verscheen.
Ik wil niet zeggen, neen, dat hy u heeft verlaten,
Dan wat vermag hy, daar zijne uitgeputte staten
Geen middel bieden, om met een vernieuwde kracht
My aan te tasten, u te ontrukken aan mijn macht
En naar uw landen weêr te voeren. Gy moogt vreezen.
Dat ieder middel te vergeefs beproefd zal wezen.

FREDERIK.

Uw woord is waarheid. Wis, mijn Leopold! uw hand
Had lang verbroken een te schandelijken band,
Waar' niet uw kracht gefnuikt.

LODEWIJK.

Wat Freedrik! zult gy kiezen?
Wilt gy uw vrijheid of de keizerkroon verliezen?

FREDERIK.

Wat raad in dezen stond! Wat, Hemel! moet ik doen?
Een kroon verwerpen en my naar de mijnen spoên,
Of wel in Trausnitz' wal steeds sombre dagen slijten,
Om d' ijdlen glans der kroon, die ik niet wil versmijten?
Die kroon schonk strijd by strijd, en felle boezemsmart,
Geen oogenblik van heul aan 't afgefolterd hart.

LODEWIJK.

Een korten tijd, ô Vorst! wil ik u gaarne schenken,
Dat gy in eenzaamheid mijn woord moogt overdenken;
Beraad u spoedig; het hangt al van dezen stond.
Ik vind u weldra weer, om dan uit uwen mond,
Wat keuze gy zult doen, en uw besluit te hooren.

DERDE TOONEEL.

FREDERIK.

Was dat een zoete droom? — Is alles niet verloren? —

Ik kan mijn broeder zien, – maar, ô, tot welk een prijs! –
De keizerkroon, en dan een lot, daar ik van ijs,
Of wel een laffe rust, te midden van de mijnen,
Een leven zonder roem, bevrijd van ramp en pijnen,
Ziet, wat ik kiezen moet; geen derde rest my! — Hoe!
Bewaar die schoone kroon, zoo roept mijn hart my toe,
Bewaar uw rechten, zelfs ten koste van uw leven,
Veeleer dan hen zoo laf, zoo roekloos prijs te geven;
Sta niet dan met den dood den duitschen scepter af,
Buk nooit den fieren hals gedwee voor vreemden staf.
Maar ook de vrijheid lacht my aan: in al den luister,
Die haar omzweeft, doorbreekt haar gloed het aaklig duister
Der wanden, waar uw macht me een jaar lang kwijnen deed,
ô Lodewijk! Uw plan werd goed beraamd. Hoe wreed
Het schijnen moog my thands den rijksstaf af te vragen,
Toch mocht ge u vleien van naar hartewensch te slagen.
Hadt gy dit voorstel my gedaan op d'eersten dag,
Toen ik door 't krijgsgeluk my in uw boeien zag,
Gewis, ik had uw eisch verr' van de hand gewezen;
Maar nu — een jaar vervloog, en alles doet my vreezen,
Dat Oostenrijk gestaag voor Lodewijk bezweek,
En Hertog Leopold mijn kluisters nimmer breek':
Wis, na dien droeven dag, toen ik mijn heir zag wijken,
Moest Oostrijks standaart steeds voor Beirens vaandel strijken;
Mijn huismacht ligt geknot. — Ja, 'k neem het voorstel aan,
Ik zal uit Trausnitz naar mijn dierbren broeder gaan,
En dan..... Verleider, zwijg! Geen Habsburg leent zijne ooren
Aan de inspraak van uw stem. Is het my niet beschoren
Door moed en dapperheid op grooten Rudolfs throon
Te klimmen, ik wil niet, tot eigen schande en hoon,
Door laagheid heerschen in Germanje's schoone landen.

VIERDE TOONEEL.

LODEWIJK, FREDERIK, *een oogenblik later* SCHWEPPERMAN.

LODEWIJK.

Wat wilt gy, Hertog! zult gy my uw woord verpanden?

SCHWEPPERMAN.

Heer Keizer! Neuremberg verscheen hier op het slot.
Hy wacht u in de zaal, waar 'k volgens uw gebod
Hem leidde.

LODEWIJK.

Schwepperman! doe alles vast bereiden,
Gy zelve zult my straks naar München begeleiden.
Breng Burggraaf Adolf hier.

## VIJFDE TOONEEL.

LODEWIJK, FREDERIK.

LODEWIJK.

Wat, Hertog! is 't besluit,
Dat gy genomen hebt?

FREDERIK.

Mijn tegenstand heeft uit,
Mag Duitschlands rijkskroon my den schedel niet versieren,
Wis door mijn afstand win ik heerlijker laurieren.
Ja, Lodewijk, ik schenk de vrede aan Duitschland weêr,
Getroost leg ik den staf aan uwe voeten neer,
En huldig u als vorst. — 'k Kan Transnitz nu verlaten,
In vrijheid keeren naar mijne erfelijke staten;
Dit toch was het beding.

LODEWIJK.

Bedenk, uw ridderwoord
Blijft my ten pand, terwijl gy uittrekt uit de poort:
Besef dit, Hertog! gy kunt nog in vrijheid kiezen.

FREDERIK.

'k Zal, door geen misdrijf, ooit mijn riddereer verliezen.
Gy heerscht en 'k reken my voortaan ten duursten plicht,
Te waken, dat elk u getrouw zijn dienst verricht.
Mijn zwaard zal immer u in elk gevaar verweeren,
'k Zou 't eerder tegen mijn geliefden broeder keeren
Dan u bestrijden, dit verzeker ik, mijn vorst!

LODEWIJK.

Maar zoo nu Leopold mijn macht weêrstreven dorst,
Zoo hy door d' afstand, dien gy deedt, niet werd bewogen,
Maar voorgaf, dat ik u door ijdlen schijn bedrogen
En valschlijk heb misleid.

FREDERIK.

Dan onderwerp ik my
Op nieuw aan uwe macht en kerker: dan moog' hy
Het pleit beslechten met zijn wapens en zijn scharen.
Geloof my de uitkomst zal mijn trouw u openbaren.

LODEWIJK.

'k Ontsla u, Frederik! kom, spoed naar Oostenrijk.

## ZESDE TOONEEL.

LODEWIJK, ADOLF VAN NEUREMBERG.

ADOLF.

Mijn Keizer! 'k vind u hier, en zie geen enkel blijk
Van onrust op 't gelaat, geen krijgers op de wallen,
Daar Leopold dit uur ons dreigt op 't lijf te vallen.
Verlaat, verlaat dit slot; gy weet deze oude vest
Is slecht verdedigd: dus te wijken is het best.

LODEWIJK.

Het is onnoodig nu een laffe vlucht te wagen;
Vorst Frederik, .......

ADOLF.

Gy moogt geen oogenblik vertragen!
Zijn broeder nadert met een dapper, talrijk heir,
Nu is 't nog tijd, maar dra rest ons geen uitweg meer.
Doe den gevangene op het ros met keetnen boeien,
Ik ken een pad, waarlangs wy veilig mogen spoeien
Naar Neuremberg.

LODEWIJK.

'k Vlucht niet: en bovendien uw raad,
Hoe goed die zij, komt thands, Heer Adolf, reeds te laat;

Want Hertog Frederik heeft Trausnitz wal verlaten
En keert in vrijheid naar zijn vaderlijke staten.

ADOLF.

En 'k meende, dat hy 't was, die deze zaal verliet,
Toen 'k binnentrad.

LODEWIJK.

Zoo is 't! Neen, gy bedriegt u niet,
Zoo even trok hy heen.

ADOLF.

Heer keizer! laat my ijlen.
Licht bleef vorst Frederik nog in de burcht verwijlen;
De Hertog Leopold rukt met zijn benden aan,
En Freedrik dient ons wis om hem te wederstaan;
Maar gy, ik smeek nog eens, verlaat dra deze muren:
Ik blijf, en zal met kracht den eersten strijd verduren.

LODEWIJK.

Heer Burggraaf! uwe zorg is ijdel. Freedriks woord
Verzekert my, dat hy weldra de veete smoort:
Hy deed hier afstand van zijn rechten, en erkende
Me als keizer.

ADOLF.

Ras keert hy aan 't hoofd der legerbende,
En vordert, met het zwaard, vergoeding voor het leed,
Dat gy hem op dit slot zoo zwaar gevoelen deed.

LODEWIJK.

Ik heb zijn ridderwoord, hy heeft my trouw gezworen,
En wis hy kan de stem der eer niet zoo versmoren,
Dat hy gants onbedacht dien heilgen eed verbreekt.

ADOLF.

Een eed weegt licht, wanneer 't belang der staten spreekt.
Gy hebt de vrijheid aan uw vijand weêrgegeven;
Tot dank daarvoor staat hy u spoedig naar het leven,
Voor 't minste naar de kroon. Bedenk, hetgeen ik zeg;
Verlaat deze oorden, Vorst! terwijl een enkle weg

Nog blijft : dan 't is te laat. Hoor de trompetten schallen;
De troepen zijn gewis genaderd tot de wallen.
Zie daar naakt Schwepperman, die ons de reden meldt.

## ZEVENDE TOONEEL.

LODEWIJK, ADOLF, SCHWEPPERMAN.

LODEWIJK.

Wat is er gaande, spreek!

SCHWEPPERMAN.

Een leger dekt het veld;
't Voert Oostrijks kleur in 't sein.

LODEWIJK.

En Freedrik trok reeds henen?

SCHWEPPERMAN.

Naar uw bevel moest ik hem vrijen tocht verleenen.
Naauw was de valbrug neêr, of 't ros ijlt veldwaart. 't Scheen
Te vliegen. Maar vóórdat het aan ons oog verdween,
Vertoont een ruiterschaar de wijd ontrolde vanen,
En troepen, uitgerust om zich een weg te banen
Met kracht van wapenen, verschijnen overal.
Met elken oogenblik vermeerdert hun getal.
Onttrokken aan den blik door 't donkere gebladert,
Zijn zy in stilte tot voor Trausnitz' muur genaderd.
De Hertog midlerwijl, op 't onverwacht gezicht,
Blijft vastgeworteld staan, den starren blik gericht
Op 't zich ontwikklend heir, dat luide jubelkreten
Ten hemel opzendt, die hun heerscher welkom heeten,
Een ridder nadert, grijpt den toom van Freedriks ros,
En leidt hem spoorslags naar het dichtste van het bosch.

LODEWIJK.

En zaagt gy verder niets? werd de aantocht niet weêrhouwen
Na 's Hertogs komst?

SCHWEPPERMAN.

Mijn Vorst! dit mocht ik niet aanschouwen.
Ik ijlde van den wal, om u verslag te doen
Van het gebeurde.

LODEWIJK.

Ga, gy moet weer derwaart spoên.
Geef acht op alles, of ons ook gevaar mocht dreigen.
*Schwepperman af.*

ADOLF.

Heer Keizer! zoo ge uw oor tot my hadt willen neigen,
Dan ware er nu geen vrees voor storm of stout geweld;
Maar nu mag onverwijld geen voorzorg uitgesteld.

LODEWIJK.

Nog is mijn hart gerust; geen wapens doen zich hooren,
Die mijne zekerheid in 't minste kunnen storen,
'k Ken Frederik te goed, hy houdt gewis zijn eed

ADOLF.

Maar zoo de heerschzucht hem zijn plicht vergeten deed?
De glans der kroon toch heeft zoo vele aantreklijkheden,
En deed het heiligst recht zoo vaak met voeten treden.
Uw heil is dierbaar, Vorst! gedoog, dat 'k u verlaat,
En middelen beraam, die ons in dezen staat
Nog kunnen dienen om een aanval af te wenden.

LODEWIJK.

Die voorzorg is gepast; ga, monster al de benden,
Die op 't kasteel zijn : 'k maak u hoofdman van dit slot:
Bezet de muren; elk gehoorzaam uw gebod.

## ACHTSTE TOONEEL.

LODEWIJK.

Ja! Freedrik blijft getrouw aan 't woord, door hem gegeven :
Zoo hoop ik; doch ik moet ondanks my zelven beven,
Wanneer het denkbeeld zich aan mijnen geest vertoont,
Dat hy dien eed verbreekt, en licht mijn rechten hoont,

Nu hy omgeven is van dappere soldaten,
Op wier beproefde trouw hy zich durft te verlaten.
't Is waar, Vorst Frederik denkt edel; zijn gemoed
Is veel te groot, dan dat hy valsche plannen voedt.
Toen hy vertrok, gewis, erkende hy mijn rechten,
En was in staat om zelfs zijn broeder te bevechten;
Maar ik verheelde hem het naadren van deez schaar:
Licht ziet hy in 't verbond de werking van 't gevaar
Dat my bedreigde; waant, daar ik hem heb bedrogen,
Dat zijn belofte slechts de vrucht is van een logen,
En acht zich nimmermeer gehouden door zijn woord.
Doch neen, dit kan niet zijn. Door onrust aangespoord,
Snel 'k naar den wal. Wie komt?

## NEGENDE TOONEEL.

LODEWIJK, SCHWEPPERMAN.

SCHWEPPERMAN.

Van Ossiach, gezonden
Door Oostenrijk, verlangt zijn last u te verkonden.

LODEWIJK.

Hy zal my welkom zijn! Gelei hem in deez zaal. *Schwepperman af.*
Waartoe die afgezant? zal hy misschien de taal
Der vrede spreken, of den oorlog my verklaren,
Uit Freedriks naam? Wat lot zal heden my weërvaren?
Ik ducht, ik hoop, ik vrees; wat zal hier de uitkomst zijn?
Maar dek ik dit gevoel voor ieder onder schijn
Van kalmte, dat geen vrees voor eenige ontrouw blijke,
Opdat zijn opzet voor mijn vast beraad bezwijke.

## TIENDE TOONEEL.

LODEWIJK, ADELBOLD VAN OSSIACH.

ADELBOLD.

Tot Beirens hertog zond Vorst Leopold my af;
Hy vordert, dat gy thands en kroon en scepterstaf

Aan Freedrik weêrgeeft, of hy zal deez burcht bestoken,
En heeft hy met geweld de poorten opgebroken,
Dan ziet ge u uit dit oord naar Oostenrijk gebracht,
Waar u het eigen lot van Frederik verwacht.
Geen redding blijft u, en 't besluit dient ras genomen.
Doe afstand, of gy moogt 't gevolg der weigring schroomen.

LODEWIJK.

Vermetel is die taal: neen, Duitschlands keizer laat
Niet ongestraft aldus zich hoonen. Wie bestaat
My dus te dreigen, wie van afstand hier te spreken?
Zijn dan mijn rechten nog niet klaar genoeg gebleken?
Eischt Leopold voor zich den duitschen keizerthroon,
Van waar kwam hem het recht en de aanspraak op de kroon?
Reeds heeft Vorst Frederik als keizer my gehuldigd,
Zijn broeder ook is my gehoorzaamheid verschuldigd,
Hy duchte, voor wat hy bestond, gerechte straf.

ADELBOLD.

Vorst Leopold staat naar geen kroon; maar zou hy laf
En werkloos aanzien, dat het iemand kon gelukken
Den gulden rijkswrong van zijns broeders hoofd te rukken?
Neen, dat gedoogt hy niet, veel eerder offert hy
Zijn landen, ja zijn bloed, dan toe te staan, dat gy
Regeert. Arglistig moogt gy heimelijk u vleien
Door schandelijk bedrog een kunstig net te spreien,
Geen eed, dus afgeperst, verplicht den ridder ooit.
Erken het zelf, dat hoe gy alles schikt en plooit,
Uw tong alleen en niet uw leger triomfeerde,
Daar gy verraderlijk den stand der zaak verkeerde,
En 't woord, dat Freedrik gaf, dus nimmer hem verbindt.

LODEWIJK.

Ik heb den Hertog door geen logentaal verblind,
En ben bereid nog eens den oorlogskans te wagen.
Dan zal u blijken, dat geen listige verdragen
My 't recht verschaften op de duitsche keizerkroon.

ADELBOLD.

In 't veld voorzeker wacht u het rechtvaardig loon
Voor 't geen gy al bestondt. 'k IJl weer naar 't leger henen:
Slechts kort beraad wilde u Vorst Leopold verleenen,
Doe afstand.

LODEWIJK.

Spoed van hier naar uw meineedig heer.

ADELBOLD.

Aan 't hoofd der troepen ziet gy Frederik dra weer.
Dan zal hy voor uw oog als oppervorst verschijnen :
Terwyl ge in 't kerkerhol ellendig zult verkwijnen.

## ELFDE TOONEEL.

LODEWIJK.

Ga, trotschaart!..... Schwepperman, Heer Adolf! In deez stond
Berouwt my 't sluiten van dat schaadlijk vreêverbond.
Ik hoopte, door mijn list den Hertog te misleiden,
Aan Duitschland vrede en my gerustheid te bereiden,
Maar ijdel was die hoop.

## TWAALFDE TOONEEL.

LODEWIJK, ADOLF.

ADOLF.

De wallen zijn bezet,
Maar luttel is uw macht. Reeds steekt men de trompet
In 't vijandlijke heir; reeds schikken zich de benden,
Om tegen d' ouden wal het stormtuig aan te wenden.

LODEWIJK.

Geen angst beklemme uw hart, zoo lang het muurwerk houdt,
'k Heb menigmaal mijn rijk aan uwen moed vertrouwd.
Gy redt het heden weêr.

ADOLF.

Mijn Vorst! o mocht dit wezen,
Maar alles doet my voor een droeven uitslag vreezen.

Uw mannen zijn ontsteld, de vijand is vol moed
Geen uitweg blijft u, waar gy veilig henen spoedt.
De jaren hebben ook den ringmuur veel doen lijden
En levert ons weldra aan hen, die ons bestrijden.

## DERTIENDE TOONEEL.

LODEWIJK, ADOLF, SCHWEPPERMAN.

LODEWIJK.

Wat meldt gy? Is de storm begonnen? Rukt het heir
Steeds nader?

SCHWEPPERMAN.

Ja, mijn Vorst! de storm dreigt meer en meer,
Dan weet, een ridder kwam, en eischte u zelf te spreken.

LODEWIJK.

Een ridder! zeg my, wie?

SCHWEPPERMAN.

Dat is my niet gebleken,
't Vizier bedekte zijn gelaat, maar toch ik gis
Dat het een krijger van 't vijandlijk leger is.
Veellicht wenscht Frederik den woesten strijd te stuiten
En met u, op deez dag, een vaste vreê te sluiten.

LODEWIJK.

Waar is die afgezant?

SCHWEPPERMAN.

Hy wacht uw wenk alleen;
Ik snel, en leid hem, zoo het u behaagt, hier heen.

*Schwepperman af.*

ADOLF.

Kon 't u gelukken thands een vreêverbond te treffen,
In beter oogenblik kunt gy u weêr verheffen

LODEWIJK.

Dit middel zij beproefd, my blijft geen andre weg,
Dan dat ik voor een tijd de wapens nederleg.

'k Zal veinzen om daardoor de vrijheid te behouën,
Maar eens, als Frederik deez vrede zal vertrouwen,
Zal onverwachts geheel het rijk in vlammen staan,
Terwijl ik met het staal me een weg ten rijksthroon baan.

### VEERTIENDE TOONEEL.

LODEWIJK, FREDERIK, ADOLF, SCHWEPPERMAN.

FREDERIK.

Mijn Vorst! ik leg mijn zwaard hier aan uw voeten neder :
Mijn broeder wraakt mijn eed, zie me uw gevangne weder,
'k Bleef aan mijn plicht en aan mijn ridderwoord getrouw.

LODEWIJK.

Zijt gy 't, ô Frederik! dien ik alhier aanschouw!

FREDERIK.

Mijn Keizer! ja, ik koom op nieuw uw kluisters dragen,
Mijn bidden, smeeken mocht by Leopold niet slagen,
Hy vorderde, dat ik mijn eed met voeten trad,
En 't woord terugnam, dat ik u gegeven had.
Maar ik beloofde, ik zou voortaan uw recht beschermen,
En rukte moedig my uit mijner vrienden armen,
Ik ben uw leenman, en ik eisch mijn woord niet weer :
Gy zijt en blijft, zoo lang gy leeft, in Duitschland Heer.

LODEWIJK.

Ik waande u trouweloos! — Hoe heb ik my bedrogen!
Uw rechtgeaarte ziel is wars van list en logen :
Mijn hart is tegen zulk een grootheid niet bestand.
Kom, Frederik! welaan, reik my de broederhand.
'k Zal heerschen, maar naast u; gy deedt mijn trots bezwijken,
De keizerkroon moet op uw edel voorhoofd prijken :
Ja, deelen wy den throon, en zwaaien wy den staf
Te samen: 'k sta de helft van Duitschlands rijk u af :
Uw deugd verdient voorwaar een schittrender belooning;
Zy schenkt ons hooger glans dan 't kronengoud den koning,
En hy alleen, die steeds zijn plichten trouw betracht,
Wordt door zijn vijand zelfs bemind en hooggeacht.

1845. J. DYCKMANN. (* *Proeve van Dramatische Poëzy.*)

# AMANDUS.

Oscar, zoon van Ferdinand, graaf van Hildesheim, heeft aan den priester Alfonsus een onderhoud verzocht bij Amandus, Bisschop en regerend Vorst van Silezie. Zijn geweten dringt hem, zijn eigen vader Ferdinand aan te klagen; zijne kinderliefde verzet zich daartegen.

ALFONSUS.

Vertoef dan in dit hof; ligt brengt zijn edel hart
U troost en leniging, in uwe boezemsmart.

OSCAR, *alleen.*

Mij troost! – mij leniging! – dat kan mijn ziel niet hopen.
Helaas, een dieper poel van jamm'ren gaat mij open!
Ik zoek geen leniging in mijne boezempijn;
De dood, de dood alleen kan mij nog redding zijn.
O God, wat valt het zwaar, natuur als te vergeten!
Te strijden tegen 't hart, op de inspraak van 't geweten!
O, folterende drang van 't rusteloos gemoed,
Die op een zoon den vloek zijns vaders storten doet!
Houd, Hemel, houd toch op dien duren pligt te vergen....
Neen, luider klinkt die stem : gij kunt het niet verbergen;
Gij zelf bezoedelt u met vorst Amandus' dood,
Wordt niet door uwen mond het zwart geheim ontbloot!
Wat keus! ik zie mij eens gevloekt als laag verrader
Door Breslau's grijzen vorst – of door mijn eigen vader! –
En toch, 'k mag langer niet weêrstreven aan dien pligt,
Waarvoor te dikwijls reeds mijn zwakheid heeft gezwicht.
Mijn dierbre vader, ach, waarom niet trouw gebleven,
Toen ik geknield voor u, de handen opgeheven,
Met tranen en gebed, op de vernietiging
Van 't gruwzaam eedgespan uw duren eed ontving!

Gij maakt het mij ten pligt den kreet des bloeds te smoren;
De Hemel spreekt te luid, ik moet die roepstem hooren!...
Maar – eer ik aan den vorst het snood geheim verklaar,
Eisch ik, dat hij voor 't minst één schuldige mij spaar.
Amaudus, ja!... maar hoe! wat laat de vorst zich wachten!
Zou ik zijn lang verwijl ten teeken mogen achten,
— Ik ben reeds eens van hier besluitloos weêrgekeerd —
Dat God dien duren pligt niet van een zoon begeert?...
Maar neen, daar nadert hij;

OSCAR, FERDINAND.

OSCAR.

Mijn vader!

FERDINAND.

Zeg, wat reden,
Wat onnaspeurlijk doel voert herwaarts uwe schreden?
Spreek, Oscar, onverwijld; wat heeft u hier geleid?

OSCAR.

Mijn Vader!

FERDINAND.

Oscar, spreek!

OSCAR.

Bij al de teederheid,
Waarvan ik gloei voor u en eindeloos zal blaken,
Smeek ik u nogmaals: wil uw schuldig opzet staken;
Bevlek uw handen niet met vorst- en priesterbloed.

FERDINAND.

Genoeg! het blijkt te wel, wat u hier toeven doet.
Ga, zoo 't u lust, ga vrij mijn plannen openbaren;
Maar weet, hoe 't zij! ik laat mij langer niet vervaren.

Maar denk, wat bitt're vloek zal drukken op een zoon,
Die zijnen vader smaadt en bedelt bij den troon.

OSCAR.

Houd op!... wat taal!...

FERDINAND.

Welnu, waartoe zijt gij besloten?

OSCAR.

O Hemel!...

FERDINAND.

Oscar, denk, 't geslacht, waaruit we sproten,
Eischt, waar het om den roem en 't heil van Breslau gaat,
Dat ik toch medestrij, getrouw aan volk en staat.
En zie, wat toekomst, rijk aan glorie gaat ons open;
Wat roem, wat schatten gaan wij in dien kampstrijd koopen!

OSCAR.

Tot d'allerduursten prijs van zulk een edel bloed,
Rees nimmer in mijn hart de wensch naar eer noch goed.
Neen, vader, hooger heil kunt ge aan uw Oscar geven;
Bevlek uw ziele niet, laat vorst Amandus leven;
Heel Breslau vindt geluk bij zijnen bisschopsstaf,
En ach, een dubb'le wraak daalt op zijn moorders af.

FERDINAND.

Ik smeek u, Oscar, wil mij langer niet weêrstreven....

OSCAR.

Zoolang ik in mijn borst een kinderhart voel leven,
Weêrhoud ik uwe hand van zulk een gruweldaad.
Mijn dierbre vader, hoor!...

FERDINAND.

Neen, Oscar, 't is te laat.
— Hoe foltert gij mijn hart!...

OSCAR.

Ach! smaad ze niet mijn klagten,
Mijn tranen — neen, gij zult mijn bede niet verachten;
Gij kunt niet doof zijn voor de smeekstem van uw kind!

FERDINAND.

Wat kost het te weêrstaan, wanneer het hart nog mint!...

OSCAR.

O, blijdschap! ja, uw taal doet mijne ziel weêr hopen;
Ik dank U, groote God, het vaderhart gaat open.

FERDINAND.

Het offer kost te zwaar!...

OSCAR.

Kom, keeren wij 't verraad!

FERDINAND.

Neen, Oscar, ge eischt te veel!...

OSCAR.

Kom, vader!

FERDINAND.

't Is te laat.

Theobald, hoofd der zamenzwering en vertrouwde van Amandus, voor den goeden uitslag van het plan en voor zich zelven bedacht, zoekt Oscar onschadelijk te maken. Oscar bevindt zich in den kerker, door Theobald van hoog verraad beschuldigd.

OSCAR, *alleen.*

De kerker!... wreede straf voor 't schuldeloos geweten!
O, folterend gevoel! 'k moet zelf nu pligtig heeten
Aan 't kwaad, door niemand meer dan door mijn hart verfoeid.
Amandus, wist ge 't, hoe mijn boezem voor u gloeit!

Amandus, uit wiens hand Gods gunsten tot mij kwamen,
Neen, Oscar, spande nooit met uw vervolgers zamen.
'k Had eenmaal, ja, 't is waar, uw redding in mijn hand;
Maar ach! wat kan een zoon door kindermin vermand!
Heb ik te veel welligt naar 't minnend hart geluisterd,
Gij ziet mij, Hemel, ach, in kerkerboei gekluisterd,
Gewis wordt voor uw oog mijn schuld genoeg geboet
Zoo ooit een dankbre zoon door kindermin misdoet...
— Maar wat mij 't meest bedroeft, o smart! mijn eigen vader,
Hij zelf heeft, zegt men, mij beschuldigd als verrader —
Die kwelling waar' te groot in dezen droeven staat;
Ik drage Amandus' toorn, doch nooit mijns vaders haat —
Maar, dierbre vader, neen, dat zal ik nooit gelooven:
Zóóver de liefde voor zijn Oscar uit te dooven!
Neen, hij bemint mij nog; en ik, ik bied, o Heer!
Mij zelf ten offer aan, opdat hij tot U keer.
O, kon ik voor zijn ziel die hemelgunst verwerven!
Ik ben verdacht;... zoo 'k zwijg, dan zal ik zeker sterven;
Ja, Heer, als door mijn dood uw toorn van hem wijkt,
Dan bid, dan smeek ik U, dat nooit mijn onschuld blijkt.
— 't Beslissend uur schijnt daar; men komt mij ondervragen.

AMANDUS, THEOBALD, OSCAR, ALFONSUS.

THEOBALD.

Ziedaar den booswicht, vorst, dien men u aan kwam klagen;
Vergun hem niet te lang uw tegenwoordigheid;
Hij, die zijn vorst belaagt, heeft zich zijn val bereid.
Verhaaste doodstraf wacht naar Breslau's oude wetten,
Wie tegen 's vorsten troon en leven zich verzetten.
Die snoodaard is ontdekt; de rust van troon en rijk
Eischt, waar de misdaad woelt, dat uw gestrengheid blijk'.
Gij wilt, ondanks mijn raad, hem in persoon verhooren,
Welnu....

AMANDUS.

'k Hoop uit zijn taal de plannen op te sporen
Van 't heilloos eedgespan, dat naar mijn leven staat;
Zijn woord verklaart ons ligt die kreten van „ verraad "! —
'k Mis allen troost, sinds ik dien toeleg heb vernomen.
Moet ik voor eigen heil dan burgerbloed doen stroomen?
Ondankbren, wie gij zijt, ach, keert tot beternis,
En spaart uw eigen ziel, en mij die droefenis.
Maar 't pligtgevoel gebiedt; 'k moet voor mijn leven waken,
Door onvermoeide zorg die plannen ijdel maken. —
Verklaar mij, jongeling, ontdek ons het verraad:
Wie deelen in mijn rijk die snoode gruweldaad?
't Geheim is u bekend...

OSCAR.

...Waak, vorst! waak voor uw dagen.

AMANDUS.

Wie zijn de ondankbren, die Amandus' troon belagen?

OSCAR.

— 'k Weet.... verder niets, mijn vorst!

AMANDUS.

Ontsluijer wat partij
Zich door den snoodsten eed vereende tegen mij.

OSCAR.

Ik kan niet.

AMANDUS.

Wat beproeft gij 't langer te verbergen?

OSCAR.

't Gevaar is u ontdekt; wil meer niet van mij vergen.

ALFONSUS.

't Wordt duid'lijk, edel vorst, uit woorden en gebaar,
Dat hij bekend is met het dreigende gevaar.
't Schijnt een geheim, dat zich zijn hart niet laat ontwringen.

THEOBALD.

Gij zult hem, edel vorst, vergeefs tot spreken dwingen.
Toon liever voor uw rijk, door 't storten van zijn bloed,
Dat, wie uw dood begeert, het met zijn leven boet.

OSCAR.

Waarvan verdenkt gij mij?

AMANDUS.

Kent gij mijn moordenaren;
Gij deelt voor 't minst hun schuld, zoo gij hun naam blijft sparen.

OSCAR.

Houd op!... o, wreede smart!...

THEOBALD.

't Is, vorst, veel hooger schuld,
Die in dit uur zijn ziel van schrik en angst vervult.

OSCAR.

Door wien toch werd mijn dood, bij 's vorsten val, gezworen!

AMANDUS.

Zeg, Oscar, wat gij weet, gij kunt hun toeleg storen.

OSCAR.

Helaas!...

AMANDUS.

Verklaar u dan.

OSCAR.

Ach, vorst, meer kan ik niet.
Verschoon een jeugdig hart, dat ge in vertwijfling ziet.

Amandus wil, zonder andere getuigen, Oscar verhooren.

AMANDUS, OSCAR

AMANDUS.

Thans zijn wij hier alleen. Spreek, Oscar, spreek nu vrij.
Uw regter, noch uw vorst, een vader ziet ge in mij.
Mijn gramschap heeft gezwicht voor 't innigst mededoogen;
Verleiders hebben wis uw teedre jeugd bedrogen;
Neen, gij waart nimmer tot die gruwelen in staat.

OSCAR.

Ach, spreek tot Oscar, vorst, niet langer van verraad;
Van smart bezwijk ik, blijft gij langer mij verdenken.
O, konde ik u een blijk van mijne liefde schenken,
En toonen voor het oog, van wie mijn val begeert,
Dat niemand meer dan ik zijn dierbren bisschop eert.

AMANDUS.

Wil, Oscar, wil voor 't minst mij nieuwe smart besparen;
'k Zal eer vergeven, wat in de onbedreven jaren
Of door verleiding, of al wanklend is geschied;
Maar, als uw zwakheid blijkt, roem op uw onschuld niet.
Neen, zoek door rouwgevoel de gramschap Gods te ontwijken;

OSCAR.

O, hartverscheurend wee! hoe zou mijne onschuld blijken!
O, bitt're zielestrijd, die mij schier sterven doet!
Ach, vorst, doorschouwdet gij het diepst van mijn gemoed,
Voorzeker, neen, ge zoudt geen Oscar schuldig heeten;
Neen 'k heb uw goedheid, vorst, uw gunsten nooit vergeten.

AMANDUS.

'k Zou twijflen bij die taal, of Oscar schuldig waar';
Maar, wie zijn vorst bemint, ontdekt hem het gevaar.

OSCAR.

Gij kent het.

AMANDUS.

Niet genoeg om 't heilloos vuur te dooven —
U wil ik redding, u mijn liefde weêr beloven,
Ja, meer nog dan voorheen mint u mijn vaderhart,
Als gij me uw ziel ontdekt, tot heeling van mijn smart.
De pligt gebiedt het ons de misdaad uit te roeijen.
Kom, Oscar, kies: dit uur ontgaat ge uw kerkerboeijen,
Of wel, u-zelven acht ik schuldig aan 't verraad,
Verbergt gij langer nog, wie mij naar 't leven staat.

OSCAR.

— Wat eischt gij veel! — helaas!

AMANDUS, OSCAR, THEOBALD.

THEOBALD.

'tMoge u verwondring baren;
Maar, vorst, reeds kan ik u het gansch geheim verklaren.

Theobald heeft vruchteloos aan Amandus den dood van Oscar gevraagd.

THEOBALD, *alleen.*

Neen, zóóveel wederstand verwachtte ik heden niet.
Het schijnt, of hij het lot, dat hem verbeidt, voorziet.
Ondanks mijn streven moest hij Oscar zelf verhooren....
Een tweede list op nieuw heeft alle kracht verloren —
Maar neen, wien ook de moed bij zooveel strijd ontvalt,
Nooit rijst vertwijfeling in 't hart van Theobald.

Genoeg, dat reeds tot hier mijn toeleg bleef verborgen.
'k Zal met verhoogden moed voor mijn verwinning zorgen.
Niets wederhoudt mij, neen, geen misdaad schrikt mij af;
Amandus moet geveld! aan mij zijn troon en staf!
Maar nog blijft alles van een laatst gesprek te schroomen;
Wat toch verzekert mij dit nieuw gevaar te ontkomen?
Wie weet, ja, eens bezwijkt welligt zijn kindermin....
Wat toef ik! — neen! zijn dood voert mij ter glorie in.
Te gissen, wat ik wil, 't zal, Oscar, u berouwen.
Amandus, neen, hij zal 't geheim u niet ontvouwen;
De kerker wordt zijn graf; — zóó straft, zóó wreekt mijn hand
De vloekbre zwakheid van dien laffen Ferdinand.
Geen gruw'len vrees ik meer; door geen geweld te toomen,
Zou ik met vreugd het bloed van duizenden doen stroomen;
Ja, moest de gloed ontvlamd, die in mijn boezem gloort,
Ik joeg door vuur en dood naar de overwinning voort.

AMANDUS, THEOBALD, ALFONSUS.

AMANDUS.

De kerkerwacht kwam mij voor Oscar's vader smeeken:
't Zij hem vergund een wijl met zijnen zoon te spreken;
En, met het ouderhart van Ferdinand begaan,
Hadde ik hem onverwijld die bede toegestaan;
Maar meent ge, Theobald, is van dat zamenkomen,
Bij 't woelende verraad niet eenig kwaad te schroomen?

THEOBALD.

Ja, vorst, de toegang tot dien Oscar zij belet:
Loon met geen gunsten, wie zich tegen u verzet.
Hoe 't zij, ik ga terstond, om meer gevaar te keeren,
Wie hem genaken durft, van zijnen kerker weren.

AMANDUS, ALFONSUS.

AMANDUS.

Mijn waarde Alfonsus, neen, nooit kende ik eenen dag,
Waarop zich zóó mijn ziel gepijnd, gefolterd zag.

ALFONSUS.

Niet minder dan uw hart wordt mijne ziel bestreden;
En, dierbaar vorst, ik smeek met vurige gebeden,
Dat 's Hemels kracht, ten spijt van 't naderend gevaar,
Voor 't heil van 's Heeren Kerk en voor dit rijk u spaar'.
En reeds herleeft de hoop: 't verraad wist men te ontdekken...

AMANDUS.

Die kennis zelf moest mij tot grooter smart verstrekken.
O, wist ik, wat geheim die Oscar met zich draagt.

ALFONSUS.

Maar, vorst, te dikwijls reeds werd hem dit afgevraagd.
Hoe blijft gij toch uw hart aan zulk een jongling schenken?
Gij weigert dan welligt hem-zelven te verdenken?
Zij ook zijn teedre jeugd door vrienden snood misleid,
Zijn schuld toch, dunkt mij, eischt geen hooger zekerheid.

AMANDUS.

Hij schuldig! — neen, ik mag, ik kan hem niet mistrouwen.
Hij won mijn hart te meer, naar 'k meer hem bleef aanschouwen;
o Neen, die ed'le taal, die blik, dat fier gelaat
Draagt nog de sporen niet van zulk een gruweldaad.
Geen wroeging kon hem ooit de zielerust ontrooven;
De deugd spreekt uit zijn oog; neen, nooit zal ik gelooven,
Dat Oscar schuldig is. Straks eischte men zijn dood;
Maar neen, ik duldde niet, dat men zijn bloed vergoot.
Mijn hart kan, zij het ook tot rust van mijne dagen,
Het dierbaar leven van geen schuldelooze wagen —
'k Beken u, dat mijn geest gestadig onrust voedt,
Omdat hij zijne ziel niet van dien last ontdoet,
Dat pijnelijk geheim aan mij niet wil verklaren.
Voorzeker ja, hij kent mijn dreigende gevaren;
En vruchtloos blijft mijn eisch, dat hij ze mij ontdekt; —
Maar 't is of iedre vraag hem bittere angsten wekt,

En dat geheim voor hem meer waarde heeft dan 't leven.

ALFONSUS.

Ach, mogt hij hooger blijk u van zijne onschuld geven!
Gewis toch had zijn taal uw ziel veel licht verspreid!

AMANDUS.

Ja, 'k moet mij redden, uit die droeve onzekerheid.
Ga, trouwe Alfonsus, spoed u naar zijn kerker henen;
Ga, voer hem nógmaals hier; nógmaals voor mij verschenen,
Ontbloot hij nu welligt de plooijen van zijn hart.

ALFONSUS.

O, schonke u eens zijn woord verligting in uw smart!
'k Ga, zonder toeven, hem in uwen naam ontbieden.

AMANDUS, *alleen.*

Ja, deed toch eindelijk zijn woord mijne angsten vlieden!
't Is, sinds ik hem hier sprak, 't is sinds dat oogenblik,
Alsof mijn droevig hart, gejaagd van angst en schrik,
Vergeefs verpoozing zoekt in 't wreedste zielelijden.
Wat al gedachten voel ik mijn gemoed bestrijden...
't Is of die Oscar, hier beschuldigd van verraad,
Gedurig schuldeloos, en dreigend voor mij staat.
Dat beeld verschrikt mijn ziel, zweeft rustloos voor mijne oogen.
Werd dat geheim verklaard, ligt was mijn smart vervlogen.
O, kwam hij spoedig hier! kom, Oscar, toef toch niet:
Gewis, ge ontdekt me uw ziel, als gij mijn smarten ziet.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

1852. G. F. DRABBE. *(* Proeve van Dramatische poëzij.)*

---

## LEO DE GROOTE.

---

ASPAR. ARDABURIUS. *)

ASPAR.

Treed toe, wy zyn hier vry; gy weet, myn waarde Zoon,
Wat recht ik u verwierf op Constantinus troon :
Dit Ryk, tot zulk een' top van heerlykheid gerezen,
Moest reeds gedeeltelyk in uwe handen weezen;
Maar Leo, door een laage, een snoode ondankbaarheid,
Behoud alleen den troon u door myn zorg bereid.
Gy zegt my echter niets : zou zulks u niet bedroeven?
Spreek; met wat oog, myn Zoon, beschouwt gy dit vertoeven?

ARDABURIUS.

'k Ontken het niet, Mynheer, het Ryk is my beloofd :
't Valt hard wanneer men ons zo groot een goed ontrooft;
Doch schoon wy van ons recht tot heden zyn verstoken,
De Keizer heeft zyn woord nog niet geheel verbroken.
'k Hoop alles van zyn deugd : 'k verzeker my voorāl
Dat hy den ryksstaf nooit aan andren geeven zal.

ASPAR.

't Had kunnen zyn, myn Zoon, doch 'k wilde zulks niet waagen,
Dus heb ik-zelf den Vorst van zyne belofte ontslagen;
En op dit oogenblik beraamt men in den Raad
Wie Erfgenaam zal zyn van deez' geduchten Staat.
Men zal, naar allen schyn, des Keizers kleinzoon noemen.

ARDABURIUS.

Ik sta geheel verbaasd, Mynheer; 'k wil 't niet verbloemen.

---

*) Aspar, een der rijksgrooten van 't Grieksche keizerrijk, vader van Ardaburius. Deze, gemaal van Leontia, dochter van Leo den Groote, keizer van 't Oosten.

En waarom dan myn ziel met zo veel hoop gevleid?
Ach! zo 'k gezwegen heb in deeze omstandigheid,
Ik zag uw ongeduld, ik wou 't niet grooter maaken;
En, zonder dat ik 't weet', gaat gy myn recht verzaaken!
Een hoop zo lang gevoed! ô duldelooze spyt...!
'k Herinner my, Mynheer, dat gy myn vader zyt:
'k Eerbiedig u, hoe hoog myn rampspoed zy gerezen,
Maar 'k zal van deezen hoon geen ooggetuigen weezen:
't Is hier voor my gedaan; na zulk een ongelyk,
Verlaat ik u, dit hof en 't gantsche Keizerryk.

ASPAR.

Vaar voort, myn Zoon, vaar voort, geene eer moest u bekooren,
Zo gy met minder smart die tyding aan kost hooren.
Ik zie u met vermaak in die ontsteltenis:
'k Verwonder my alleen dat zy niet grooter is.
't Is waar, ik heb den Vorst zyn woord weêrom gegeeven;
Maar lafheid heeft my niet tot zulk een' stap gedreven:
Ons heil vereischte zulks: gy, merk dan dit bestaan
Gelyk den eersten trap van uw verheffing aan:
Want denk niet dat ik ooit lafhartig zal gedoogen
Dat Zeno of zyn Zoon gekroond word' voor uw oogen;
Neen; stel uw ziel gerust, ik hoop nog deezen dag
U in 't bezit te zien van 't keizerlyk gezag.
Gy schrikt en deinst te rug!

ABDABURIUS.

Myuheer, wat moet ik denken!
Gy zegt dat Leo reeds.....

ASPAR.

Laat hy zyne eeden krenken,
'k Zeg u zyn' ryksstaf toe, dat slechts uw moed ontwaak'!

ABDABURIUS.

Hoe! wat besloot gy dan?

ASPAR.

Hem te offren aan myn wraak.

ARDABURIUS.

Hem te offren aan uw wraak! Wien? Leo? zou men trachten...?
Gerechte Hemel! ach! wie zou die maar' verwachten?

ASPAR.

'k Ben op myn beurt verbaasd; vervult u zulks met schrik?
Hoe! daar ik u den troon door myn beleid beschik,
En voor de wreedste smaad u wil voldoening geeven,
Moet gy my 't eerst weêrstaan en voor uw' hooner beeven?

ARDABURIUS.

Ja, 'k beef voor eenen Vorst zo groot, zo teêr bemind.
Vergeef het my, Mynheer, 'k ben door geen' haat verblind.
Zyn deugd was t' aller tyd geheiligd in myne oogen,
En 't weigren van een' troon heeft nimmer my bewogen
Om zelfs den minsten wensch te vormen tegen hem:
En wilt gy dat myn ziel in zulk een' aanslag stemm'?
Ik zou zyn moorder zyn! ik, die zyn Dochter huwde!
Kan 't zyn dat gy niet zelf van die gedachte gruwde?
Wat zou 't gevolg toch zyn van zulk een snoode daad,
Dan 's Hemels strengste wraak en aller menschen haat?
Myn Vader, ach! zo ooit een waare, een tedre liefde,
Voor uw' bedroefden zoon uw moedig hart doorgriefde;
Zo gy my ooit beschouwde als 't voorwerp van uw vreugd,
Dring my geen' ryksstaf op ten koste van myn deugd!
'k Zie de onwaardeerbre prys van 't geen gy my wilt geeven,
En 'k voelde nooit voorheen myne eerzucht hooger streeven:
Maar 'k oordeel dat het Ryk my veel te duur zou staan,
Zo ik 't verkrygen moet door schandlyke euveldaên.

ASPAR.

Die misdaad zy op my: laat zulks uw rust niet krenken.
De Held kan niet altyd gelyk de Wysgeer denken:

Elk heeft zyn wit, myn Zoon, en redent op zyn wyz',
En wat bedoel ik toch dan myn' verdienden prys?
Geen Leo zou de wet aan de Oostervolken geeven,
Had niet myn kloek beleid hem tot den troon verheven;
En had hy niet beloofd dat hy, myn zorg ten loon,
U straks verklaaren zou tot Medevorst en Zoon:
Elk weet het; en die Vorst, bezield door deugd en reden,
Is niet in 't Ryk gevest of hy vergeet zyne eeden.
Denk wat dit Keizerryk, de Nazaat, ja 't Heeläl,
Zo gy dien hoon niet wreekt, van u gelooven zal.
Zal ieder niet uw' naam door dit geschimp ontëeren?
„ 't Was Ardaburius die 't Oosten moest regeeren;
„ Maar Leo weerde hem op 't smaadlykst van den troon,
„ En sierde, daar hy 't zag, een' ander met de kroon:
„ En hy, misdeeld van moed, hoe laag, hoe snood bedrogen,
„ Heeft alles aangezien met onverschillige oogen."
Myn Zoon, hoort gy dit aan met een bedaard gemoed?
Wilt gy de schandvlek zyn van uw doorluchtig bloed?
Neen, laat geen laffe schroom de zege op u verkrygen:
Eén stap is slechts te doen om op den troon te stygen.
Hy lacht u aan, myn Zoon; waarom dus lang verbeid?
Treed toe, vertoef niet meer; 'k heb u den weg bereid.
Maar ach! zyn wanklend hart blyft voor myn' raad gesloten.
Voldoe dan aan myn bede om uw geloofsgenooten: *)
Was 't niet eene eer, een deugd, een pligt van allen tyd,
Zyn' Godsdienst vóór te staan als die versmaading lyd?
Zo dan geen Ryk u streelt, laat zulks u overhaalen;
Regeer, gy zult uw Kerk alöm doen zegepraalen.

ARDABURIUS.

Ach! wat ontbreekt haar toch? wat leed word haar gedaan?
Moet iemand van die Kerk verdrukking ondergaan?
Zo lang de Keizer heerscht is niets voor haar te vreezen.
Maar zo ge uw doel niet treft, wat zal haar noodlot weezen?

*) De Arianen.

't Is denklyk dat de Vorst, verwoed om dit geval,
Zich aan die gantsche Kerk op 't schriklykst wreeken zal.

ASPAR.

Gy dompelt uwen geest in al te diepe zorgen;
Maar 't geen ons 't meeste vleit is nog voor u verborgen :
Weet dat de Veldheer-zelf myn pooging by zal staan.

ARDABURIUS.

Bazilius, Mynheer! zal die zyn' Vorst verraên?

ASPAR.

Die Krygsheld, heimelyk aan ons geloof verbonden,
Gedoogt niet dat uw recht dus schandlyk word' geschonden.
Ik vlei my dat zyn zorg u reeds den troon bereid.
Wacht alles van zyn' moed en zyn voorzichtigheid.

ARDABURIUS.

'k Wacht niets van hem, Mynheer; neen, 'k zal u nimmer hooren.
Zou 'k niet Leontia metëen het hart doorbooren?
'k Verzaak myn deugd en breng haar' Vader snood ten val:
En waant ge dat een Ryk haar ooit vertroosten zal?
Helaas! met wat gelaat zou 'k my voor haar vertoonen,
En met wat schyn van recht die gruweldaad verschoonen?

ASPAR.

Welän, ondankbre Zoon, blyf dan by een besluit
Dat niet uit uwe deugd maar uit uw lafheid spruit :
En om gerust te zyn op Leo's dierbaar leven,
Zo wil den doodsteek zelf aan uwen Vader geeven :
Stoot toe, waar wacht gy naar? ik daalde toch in 't graf,
Wanhoopig en beschaamd dat ik u 't leven gaf.
Het leven… kan het zyn? hebt gy 't van my ontfangen?
Gy, die noch eer, noch roem, noch grootheid wilt erlangen!
Gy, wiens lafhartigheid al uw geluk belet;
Maar 't is te veel, 'k ga zelf my wasschen van die smet.

Myn hand, myn eigen hand zal deeze borst doorstooten,
En storten al het bloed waaruit gy zyt gesprooten.
Gaa, wreede, breng die maar' aan 't voorwerp van myn' haat,
'k Zal aan myn woord voldoen, gy kent me 'er toe in staat.

ARDABURIUS.

ô Hemel! ach, Mynheer!

ASPAR.

Laat af!

ARDABURIUS.

Ei, hoor my spreeken!

ASPAR.

Wel nu?

ARDABURIUS.

Wat moet ik doen?

ASPAR.

Regeeren en u wreeken.
Ik verg u echter niet dat gy met eigen hand,
Het staal, door my gewet, in 's Dwinglands boezem plant:
Geef slechts verzekering aan uwe, aan myne vrinden,
Dat gy genoegen neemt in 't geen we ons onderwinden.
't Is noodig dat men straks hunne achterdocht verwinn'.
Lees, teeken dit geschrift: ik sta voor 't ovrige in.

ARDABURIUS, *leest.*

*Schoon my voorzichtigheid verbied dat ik u nader',*
*Myn Vrienden, 't is gedaan; ik stem in Leo's dood.*
*Vreest niet; 'k erken geen' Vorst, noch geen' behuwden Vader,*
*In eenen Dwingeland die my van 't Ryk verstoot.*
Wat vergt gy my, Mynheer? zou ik dit onderschryven?
*Hy werpt het met verontwaardiging op een schryftafel.*
Myn hand zal nimmermeer die gruweldaad bedryven.
*Na dat hy een weinig in gepeins is geweest.*

En waarom nu alreeds dit uiterste aangewend?
De keuze van den Raad is u nog niet bekend :
Gy hebt 'er vrienden in : hoe weet gy dus te vooren...

ASPAR, ARDABURIUS, BAZILIUS.

BAZILIUS.

De Raad heeft zo terstond een' Ryksgenoot verkoren.
't Is Leo, Ariadne en Zeno's laffe zoon,
Die Erfgenaam zal zyn van Constantinus troon.

ASPAR.

Mynheer, het is genoeg, myn zoon wil niet regeeren.
Gaan wy den nieuwen Vorst als onzen Keizer eeren :
Zyn troon zal zeker zyn, gesterkt met ons gezag.

ARDABURIUS, *hem weêrhoudende.*

Neen, 'k heb geen' moeds genoeg voor zulk een' wreeden slag.
Welk eene onbillykheid! hoe! zonder eens te denken
Dat hy dat Ryk aan my, aan my-alléén moest schenken......!
Een Zeno, die van deugd en glori is ontbloot,
Zal zich den Vader zien van 's Keizers Ryksgenoot;
En ik, verächt, ontëerd, misschien van elk verlaaten,
Of tot zyn veiligheid verjaagd uit deeze Staaten.....
'k Word woedend... wreeken we ons?

*Hy neemt de pen op.*

Maar ach! wat neem ik vóór?

*Hy werpt ze weder weg.*

ASPAR.

Is 't mooglyk? ach, myn Zoon! geef de eer, geef my gehoor!
Kan 't weezen dat ge u-zelv' dit alles voor kunt stellen,
En niet met al uw kracht myn pooging wilt verzellen?
Maar wyl des Keizers lot uw ziel zo fel bezwaart,
Wel nu, ik stem het toe, zyn leven zy gespaard.
Gehoorzaam echter; schryf; schyn hem op 't felst te haaten :
Te meer zal 't eedgespan zich op uw trouw verlaaten.

Stoor slechts myn opzet niet, en dat uw vrees verdwyn',
'k Verzeker my van hem, doch dit zal 't alles zyn.
Hoort gy dien vreugdegalm?

ARDABURIUS.

'k Hoor Zenoos naam vermelden.

BAZILIUS.

ô Luisterryk geslacht! ontzagchelyke Helden!
Is 't mooglyk dat uw kroost zo zwak, zo laf kan zyn!

ARDABURIUS.

Neen, nimmer wierd een hart zo fel verscheurd als 't myn'.

*Ter zyde.*

Maar wat vervoert my dus? men zal den Keizer spaaren.
't Spreekt me alles vóór, myn recht, myn vaders wil, myn jaaren.

*Tegen Aspar.*

Weläan;... ik sidder;... neen, ik kan het niet bestaan.

ASPAR.

Wel nu, laat Zenoos wrok ons allen doen vergaan.
Vrees niets, wyl hy in 't kort myn pooging vóór zal komen.
Maar waarom zoude ik ook myn wanhoop meer betoomen?
Gy schandvlek van myn bloed! als myn verwoede hand
Dit staal in Leo's hart en voorts in 't myne plant,
Dan zal de razerny uw laffe ziel verscheuren,
Dan zult ge uw' misslag zien, maar dien vergeefs betreuren.
Hoe! stort ik traanen? ik! de woede brengt ze voort:
Vrees hun gevolg, Barbaar! natuur is nu gesmoord.
Ja, 'k zal met eigen hand uw' Mededinger kroonen;
Ik sterf, maar 'k ga u eerst een heerlyk schouwspel toonen:
En u, verschrikt, verwoed, de doodverwe op 't gelaat,
Doen knielen voor den troon des voorwerps van uw' haat.
Verberg u dan van schaamte aan 's waerelds uiterste assen,
Wyl ik in 's Dwinglands bloed, in 't myn', myn smaad zal wasschen.
Maar sidder dat als dan myn wraak nog verder streev':
Uwe Ega sproot uit hem; vaarwel, gy kent my; beef!

ARDABURIUS, BAZILIUS.

ARDABURIUS.

Help, Hemel!
*Hy onderteekent het geschrift en geeft het Bazilius.*
Breng dit schrift; vlieg!

ARDABURIUS, *na dat hy een weinig in gepeins heeft gestaan.*

Gy, die 't kwaad moet wreeken,
Gy, wiens gerechten toorn ik vlammend uit zie breeken,
Die reeds de hel gebied dat ze al haar razerny
Dit yslyk oogenblik opdondre tegen my;
Gy, Hemel! voor het minst, gy strekt my tot getuigen
Door welk een' wreeden dwang myn deugd heeft moeten buigen.

ASPAR, ARDABURIUS, BAZILIUS.

ASPAR.

ô Zoon! ô waarde Zoon! ô voorwerp van myn vreugd!
Wat hebt gy onverwacht uw' vaders ziel verheugd!
't Is waar, ik ging verwoed des Dwinglands bloed vergieten,
Om voorts het myn'... maar hoe! ik zie uw traanen vlieten.
Slaa de oogen naar dien troon : daar zult ge als Opperheer....

ARDABURIUS.

Waar ben ik? de aarde ontzinkt me; ik ken myzelv' niet meer.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

ARDABURIUS, *alleen.*

Waar heen? waar berg ik my? wie zal my bystand bieden?
Ach! kon ik all' wat leeft, kon ik myzelv' ontvlieden!
Ik dwaal in dit paleis, van troost en hulp ontbloot,
Omsingeld door den schrik, de wanhoop en de dood.
ô Gruweldaad! 'k ben dan een moorder, een verraader,
Van een' doorluchtig Vorst, van myn' behuwden Vader!
Had ik myn' Vaders wil grootmoedig wederstaan,
Dit woedend eedgespan had wis te rug gegaan.

Barbaar, die my myn' pligt zo schandlyk deed vergeeten,
Van welk een razerny is uw gemoed bezeten?
De troon bekoort myn ziel, 't is eigen aan de jeugd;
Maar heb ik dien begeerd ten koste van myn deugd?
Heb ik u immermeer daar blyken van gegeeven?
Ach! my, rampzalige! wat had myn Vorst misdreven?
't Is waar, ik wierd beroofd van 't Keizerlyk bewint,
Maar heb ik dan de deugd niet om haarzelf bemind?
't Is weinig op haar spoor standvastig voort te vaaren,
Zo lang we ons eigen nut hiermede kunnen paaren :
Maar tegen ons belang haar wegen in te slaan,
Daar kent men bovenäl de groote zielen aan.
ô Gy, die my welëer zo veel geluk deed smaaken!
ô Deugd! die my voor 't eerste uw wetten zaagt verzaaken!
Nu zie ik 't, gy-alléén, gy zyt ons hoogste goed.
Niets, niets dat buiten u eene edle ziel voldoet.
Maar kan ik niet op nieuw myn hart aan u verbinden?
Helaas! wat middelweg is nu hiertoe te vinden?
Zo ik dit snood verraad aan Leo doe verstaan.
Doe ik myn' vader straks op 't straftooneel vergaan.
Ach! al myn bloed bevriest! Zal dan de Keizer sneeven?
Zal ik myn Bedgenoot dat doodlyk schouwspel geeven?
'k Heb plegtig zulks beloofd : natuur, ontzet u vry!
Denkt, eeuwen, denkt met schrik om zulk een razerny!
Maar hoe! ô Hemelwraak! bereid ge reeds uw plaagen?
Wat wil dat naar geloei, die felle donderslagen?
Help, aarde! wat is dit? zy beeft, zy scheurt vanéén!
Wat afgrond grynst my aan! wat raad, waar vlied ik heen?

ARDABURIUS, LEONTIA.

LEONTIA.

Mynheer, door 's Keizers last word ik tot u gezonden,
Om de oorzaak van een smart, zo hevig, te doorgronden.
Helaas! men wou my reeds die oorzaak doen verstaan :
De Hemel hoede my geloof 'er aan te slaan!

Ach! Ardaburius! heb deernis met myn lyden;
'k Moet Leo zien; wat angst kan uw gemoed bestrydeu?
Wat wilt gy dat ik denke en dat myn antwoord zy?
Gy ziet my siddrend aan : ô Hemel!

ARDABURIUS.

Wyk van my!
Vlied, vlied een wangedrocht door woede en schrik bezeten;
Een' wreeden, die zyn' pligt lafhartig heeft vergeeten.
'k Ben die Gemaal niet meer, zo teêr van u bemind;
Vlied, eer zich de aarde scheure en ons te saam verslind'.

LEONTIA.

Wat wanhoop! is my dan een trouw bericht gegeeven?
Mynheer! zou 't waarheid zyn, staat ge uwen Vorst naar 't leven?
Wat wederhouwd uw' arm, Barbaar? begin met my,
Eer ik een hinderpaal aan uwe woede zy.

ARDABURIUS.

Wat toestand!

LEONTIA.

Myn Gemaal de moorder van myn' Vader!
Verzaakt ge dan natuur en liefde en pligt te gader?
Nog eens, begin met my, want weet dat 's Keizers val
Zo lang ik 't licht aanschouw u niet gelukken zal.
'k Zal Constantinus Ryk geen Tullia verstrekken.
Ik vlieg, ik ga den Vorst uw snood besluit ontdekken.

ARDABURIUS.

Vertoef!

LEONTIA.

Laat af!

ARDABURIUS.

Vertoef, verdien de wroeging niet
Dat uw te groote drift uw' Bedgenoot verried.

Ik wil, van u gehaat, myn vonnis niet ontvlieden :
Ik-zelf zal Leo zien om hem myn hoofd te bieden.
De dood, de wreedste dood, hoe schriklyk, hoe verwoed,
Is toch zo yslyk niet als de onrust van 't gemoed.
Vaar wel.

LEONTIA.

Rampzalige, wat zal uw drift beginnen?
Helaas! ondanks myzelf moet ik u nog beminnen.
Wat veröntwaardiging deeze achterdocht my gaf,
Van u hangt myn geluk, myn vreugd, myn leven af.
Ach! wil u dan nog niet der wanhoop overgeeven.

ARDABURIUS.

Leontia!

LEONTIA.

ô Vreugd, ô wellust van myn leven!
ô Voorwerp, in wiens min myn hart zo teder blaakt!
Keer weder tot de deugd : gy zyt voor haar gemaakt.

ARDABURIUS.

Leontia!

LEONTIA.

Kan niets die woede doen bedaaren?
Waaruit ontstaat ze toch?

ARDABURIUS.

Ik kan my niet verklaaren.
Gy ziet myn ziel verscheurd door wroeging en verdriet.
Men heeft myn deugd verrast : maar, wat 'er ook geschied',
Veeläer zal de aard' niet meer zich om haar aspunt keeren;
De zon die ons bestraalt haar licht en warmte ontleeren;
De waereld waggelen; ja alles ondergaan,
Eer ik den ondergang des Keizers toe zal staan.

J. DE LANNOY. *(Leo de Groote.)* *)

*) Daar de uitgevers voornemens zijn dit Treurspel, alsmede Vondels Lucifer later afzonderlijk ter perse te leggen; zoo vindt men hier uit beide tooneelstukken slechts fragmenten overgenomen.

## KLOOSTERINNAME.

Diedrick van Haerlem en Willem van Egmont beramen een aanslag op Amsterdam.

POORTIER. DIEDRICK VAN HAERLEM. WILLEBRORD *(Prior).*

POORTIER.

Wie klopt 'er?

DIEDRICK.

Doe vry op, en vrees niet: 't is uw vrient.

POORTIER.

't Is avont, en een tijt dat ons geen vrientschap dient:
Koom morgen vroeg by daegh.

DIEDRICK.

Wat zal ons hier gebeuren?
'k Zegh anderwerf, doe op.

POORTIER.

Men opent hier geen deuren
Zoo spaede: ga uw gang: koom morgen tijdigh weêr.

DIEDRICK.

Ick zegh voor 't lest, doe op, en doet gy 't niet, ick zweer...

POORTIER.

Wie zijtge, die dus raest, als wilt en uitgelaeten?
Wy dochten langer niet om ruiters noch soldaten.
Heer maerschalck, wel hoe dus? wat jaeght u hier zoo spa?
Men sloegh u 't heiligh kruis, toen 't leger optrock, na.
'k Geloof niet dat gy ons al weder zoeckt te quellen.
En koomtge dus alleen? waer zijn uw rotgezellen?

DIEDRICK.

Ick koom alleen. waer is uw meester Willebrord?

POORTIER.

Ter kercke, daer hy vast, en zijn gebeden stort.

DIEDRICK.

Ga roep hem, want ick moet dien goeden vader spreecken.

POORTIER.

O Jesus, sta ons by, dit is een mislijck teken.
Ick heb gebelt. hy komt.

DIEDRICK.

Ga roep den vader, flux.

POORTIER.

Soldaten brengen ons heel zelden veel gelux.
Wy zienze noo van voor, en allerliefst van achter.

DIEDRICK.

Al wie een hopman huist, die heeft een trouwen wachter
En ridderlijck beschut, en hoeft geen poort noch slot.

POORTIER.

De beste wachter is de stercke en groote Godt,
Die nimmermeer en slaept, en luistert naer ons zuchten.
Wy bidden staegh om pais, en haeten krijgsgeruchten,
En hooren met verdriet het kraeien van dien haen.
In oorlogh houden eerst abdij en klooster aen.

DIEDRICK.

Gy zat hier in 't beleg voor alle moetwil veiligh.

POORTIER.

Wy weten 't Egmont danck, en houden hem voor heiligh.

Daer is de vader zelf, zoo bleeck en afgevast.

WILLEBRORD.

Heer maerschalck, wel, wat nu?

DIEDRICK.

Ick koom by u te gast.

WILLEBRORD.

Gy zijt my wellekom, al komt gy ongebeden.
'k Verwachte u t'avont niet, en luister naer de reden
Dat gy dus schichtigh keert: daer is wat meer aen vast.

DIEDRICK.

'k Verzoeck alleen op u, en dat door Egmonts last,
Of ick wat krijgsvolck magh te nacht in 't klooster leggen.
Het is een krijgsmans beê, gy mooghtze niet ontzeggen.

WILLEBRORD.

'k Geloof gy deunt met my.

DIEDRICK.

't Is errenst, en geen spel.
En Egmonts eigen last: hy gafme dit bevel.

WILLEBRORD.

Hoe zalmen dit verstaen? heeft Egmont dat bevolen?
Hy stack noit Godtshuis aen, noch zocht zich by de kolen
Te warmen van dat vier. 't is enckel misverstant.
Gy zijt my wellekom, mijn heer, daer is mijn hant.
'k Zal u en uwen stoet gewilligh innelaten,
Maer 't Godthuis op te doen baldaedigen soldaten
Of ruitren, 'k ly het niet: 'k vermagh 't met geen gemoedt.
Het klooster is Godts erf, en Jesus eigen goet.
Wie kloosters raeckt, die raeckt den appel van Godts oogen.
Heer overste, geloof, 't is buiten ons vermogen.

DIEDRICK.

't Is om een uur of twee te doen, ten hooghste dry.
Ick blijf u borgh, en hou uw kerck en klooster vry
Van overlast en scha, en zal de boosheit straffen.

WILLEBRORD.

Met krijghsmans borreghtoght en heb ick niet te schaffen.
Al waer 't de veltheer zelf, ick zey 't hem in 't gezicht:
Dit is een overout en vorstelijck gesticht,
Verzorght in vrede en krijgh met zegelen en brieven,
Dat wie het quetst, gedencke een vorst des rijx te grieven,
Die zeght: hy raeckt mijn kroon wie 't Godshuis yet misdoet.
Sint Andries is 't gewijt: het past geen' krijgsmans voet.
't Zy verr' dat Diedrick nu 's Katuizers vyant werde.
Twee Alexanders zelfs, de vierde en oock de derde,
Gelijck de tweede Urbaen, bevestighden dit slagh
Van Godtsdienst, daermen Bruin wel d'eer van geven magh.
Ja op dat geen gerucht zou steuren ons gemoeden,
Magh niemant deze plaets, beneden hondert roeden
Betimmeren, veel min bezwaren met den last,
Dien d'oorlogh naer zich sleipt, of eenigh oorloghsgast.
Wy staen op keizerlijcke en pauzelijcke wetten.

DIEDRICK.

De wetten zwijgen stil voor wapens en trompetten.
De noot breeckt wet: gy mooght op geene wetten staen.

WILLEBRORD.

Ontwijtge dan 't gewijde?

DIEDRICK.

Als David heeft gedaen,
Toen hy voor 't zwaert van Saul te Nobe quam gevloden,
En zijnen honger boete aen priesterlijcke brooden,
Dat niemant oit vermoght, 't en waer 't gezalfde hooft.

WILLEBRORD.

De stoute Usia wert rechtvaerdelijck berooft
Van zijn gezontheit, toen hy 't heiligdom ontwijde,
De priesters hebben Godt en d'englen op hun zijde.
Dit is het errefdeel, dat ons te beurte viel.
Hy laedt des graeven vloeck rampzalig op zijn ziel,
Die 't Godtshuis in zijn recht en vrijdom wil verdrucken.
Hebt gy een' aanslagh voor, het kan u niet gelucken.

DIEDRICK.

Hoe luit des graeven vloeck, dat ick u wel versta?

WILLEBRORD.

Dat aller Heilgen toorne en eeuwige ongena
Alleen niet treffen zal de kinders, en den vader;
O gruwel! maer hy moet met Judas, Godts verrader,
Met Lucifer en al zijne engelen vergaen,
En schaemroot en verdoemt voor Jesus vierschaer staen,
't Is schrickelijck, begint uw hart noch niet te beven?

DIEDRICK.

Ja 't klooster heeft dien vloek den lantsheer voorgeschreven.

WILLEBRORD.

Het zij daarmeê zoo 't wil, men opent nu geen poort.
't Is Kersmis, 't klooster viert Godts vrolijcke geboort;
De hooghste feest van 't jaer; dus laet dit werreck steecken.

DIEDRICK.

Katuizerbroêr, hier gelt geen prevelen, noch preecken.
Bewilligh mijn verzoeck, en sta mijn bede toe,
Of anders ly dat ick het ongebeden doe.
De tijt verloopt, 't is spa: daer komen mijn soldaten.

WILLEBRORD.

'k Getroost my eer de doot, dan ick dit toe zal laeten.
Wat wilt ghy 't helsche vier op uwen halzen laên?

DIEDRICK.

Voort mannen, vaert vry voort, en steeckt het klooster aen :
't Is kout, zoo mogen wy ons by de kolen warmen.

WILLEBRORD.

Och maerschalck, hou gemack, en wil u toch ontfarmen,
Het is geen Kristen mensch, die brant in kloosters sticht.
Al wat het Godtshuis heeft, huisvesting, vier en licht,
En spijs en dranck, het is voor 't krijghsvolck al ten beste.

DIEDRICK.

Nu mannen, treckt vry in : treckt voor, ick blijf de leste.

## DE SPIE.

VOSMEER *(de Spie)*, WILLEM VAN EGMONT.

VOSMEER.

Ick koom al heimelijck gezwommen door de grachten,
Waer sammelt Egmont nu? hy zou my hier verwachten.
't Is doncker. ick ben nat, en klippertant van kou.

EGMONT.

Wel waer of Vosmeer blijft? ons afscheit was, hy zou
Verzeker op dees uur alhier zich laten vinden.

VOSMEER.

Hier is de man al zelf. wie zich derf onderwinden
Een' aenslagh, vol gevaers, moet passen op zijn tijt.

EGMONT.

Weest welkoom, brave borst. nu blijckt het datge zijt
Een krijgsman, op wiens woort men wel een kerck magh bouwen.
Hoe hebt gy 't met den heer van Aemstel al gebrouwen?

Zoo geestigh, dat'er niets aen dezen aenslagh faelt.
De burgery heeft zelf het zeepaert *) ingehaelt,
Met zangen en triomf, als die van Troje deden.
Ick stuurde en hiel het roer: maer 't oorloghsvolck, beneden
In 't schip, liep groot gevaer. de bodem slorpte 't nat,
Door 't stooten op een' pael, waerdoor een yeder zat
In 't water tot de knie, en vreesde te versticken.
Het ongemack was groot, noch durfde niemant kicken:
Doch 't leck geraeckte dicht, en stopte wonderbaer
Van zelf: toen broght de hoest ons weder in gevaer;
Vermits men 't schor geluit bescheidelijck kon hooren.
Zoo Godt niet had verdooft des Aemsterdammers ooren,
Wy waren van ons stem en eigen keel verraên,
Ick gaf my zelven moedt, en hief eens rustigh aen
Te zingen, dat het klonck, schoon hert en nieren krompen.
Dan trautelde ick van kou: dan viel ick eens aen 't pompen.
Zoo raeckten wy in stadt, daer als een waterval,
Al 't volleck schoot naer 't schip, van straet en burreghwal.
De geest van out en jong door een scheen uitgespannen.
Men broght het Vosmeer toe met kroezen en met kannen.
Maer 't zagh 'er deerlijck uit, toen Gysbreght liet gebiên,
Men zou de naeste poort en 't slot van rijs verzien:
Want door het lang belegh, en door de koude dagen
Was al de torf verbrant, ick holpze rustigh draegen
En scheen de gaeust van al, in 't bangste van dien noot:
Want had het lang geduurt, de zolder waer ontbloot,
Waer onder 't krijghsvolck lagh gedoken in zijn laegen;
Doch d'avont viel heel kort, en ick begon te klaegen,
En hielme gansch vermoeit, en riep: van daeg genoegh
Geslaeft; men valle aen 't werck, na 'et hoogtijt, 's morgens vroeg.

---

*) Het schip met rijs, waarin soldaten verborgen waren.

Het wachthuis is verzien. het is nu tijt van vieren,
Naer dien gy van den schrick der Hollantsche banieren
Genadigh zijt verlost, en ick er 't lijf afbroght.
Men schonckze vry gelag, en gafze gelt. Ick zocht,
Geveinst den arrebeit om 't hooghtijt uit te stellen.
De tijt gehengt nu niet u alles te vertellen:
Hoe zorghlijck het in 't schip en onder 't krijghsvolck stont,
En elck verscheelde, en wat een yeder raetsaemst vont;
Hoe ickze menighmael door dreigement deê zwijgen,
En konze, om 't leven zelf, niet aen 't bedaeren krijgen:
Hoe Arkel, heel verkondt; zijn eigen ponjaert bloot
Gezet had op den strot, en trooste zich de doot,
Om al zijn mackers niet door 't hoesten te verklicken.
Nu schort 'er dat wy elck ons werreck voort beschicken.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

## KLOOSTERMOORD.

BODE, GIJSBREGHT.

BODE.

Most ick den Bisschop noch zien sterven en d'abdisse?
Och vader Gozewijn! och, reine maegh Klaerisse!

GIJSBREGHT.

Hoe is het mogelijck dat gy 't hebt konnen zien?

BODE.

't Is mooglijck, guntge my dat ick u daer op dien.
Toen Heemskerck Borsselen gevelt had voor uwe oogen,
Lagh 't lijck ter zijden 't koor, in eenen hoeck getogen,
Na dat ick in den drang des vyants my verstack,
Mits gy te rugge weeckt, en vielt dat pas te zwack.

Zoo dra men, om den brandt, de groote kerck most ruimen,
Ontwapende ick den doode, en zette helm en pluimen
Van Borsselen op 't hoofd, en toogh zijn rusting aen,
En bond het zwaert op zy, om in dien schijn te gaen
Ons vyanden bespiên, en letten hoe men 't maeckte.
Ick volghde Haemsteê na, toen hy in 't klooster raeckte,
En vloogh de kerckdeur in, daer Gozewijn noch zat,
In 't midden van den rey, die even vierigh bad,
En door een vast geloof op Godt zoo moedigh steunde,
Dat niemant zich het woên der vyanden bekreunde.
Hy scheen een zon gelijck, en zy de klaere maen;
Al d'andren starretjes, die bly ten reye gaen,
En juichen om dees twee, daer zy haer glans uit scheppen.
Men zaghze naulyx yet dan kuische lippen reppen.
Maer Haemsteê vnert hem toe met opgestroopten arm,
Beklad en rood, en van Kristijnes bloed noch warm,
En vat hem by den baerd met d'eene, met den degen
Gerect in d'andre hant, bebloet en bloot. mit stegen
De nonnen op, en geen, hoe lieflijck van gemoedt,
Die geen leeuwin geleeck, wanneerze brult en woedt,
Vermits de jaeger 't nest wil plondren en beroven.
Zoo quam oprechte trouw en eedle gramschap boven.
Zy worstelen een wijl. Klaeris zet voet by voet,
Omarremt Gozewijn, omringt van haeren stoet.
Wie zou 't godtvruchtigh hoofd een hair bezeeren konnen,
Omheint met eenen muur van godtverloofde nonnen,
Gestrengelt arm in arm? o Christelijcke knoop!
Ick zie de deughden zelfs, Geloof, en Liefde, en Hoop,
Met haere zusteren, die tegens Ondeught strijden,
En naer de zege staen door kruis en medelijden,
De vyant stont versuft, en deisde om deze zaeck:
Maer 't aenzien van Klaeris beweeghde 't hart tot wraeck,
En braght hem in den zin den moord van zijnen vader,
En dat zy d'afkomst was van Velzen den verrader.

Hy blaeckte, en kreegh een koorts, en door de koortse dorst
Naer heur en Aemstels bloed, en stiet eerst door de borst
Met zijn' bebloeden dolck dan d'eene non, dan d'ander,
Zy vielen overhoop, en lagen by elckander
In 't rond gelijck een krans van roozen wit en rood.
Toen stond Klaerisse daer by Gozewijn, ontbloot
Van menschelijcke hulp. gy zoudze bey zien proncken,
Als bloemen op haer' steel, in eenen beemd, verdroncken
Van eenen rooden plas. d'een zuchte noch, en d'een
Vertrock het hoofd, die d'arm, en deze noch haer been.
Een ander had den geest zoo daetelijck gegeven.
De Bisschop, schoon hy stond op d'oevers van zijn leven,
En toomde zich niet in van grampschap en van rouw :
„ Uw vader *) ley de hand wel eerloos aen een vrouw,
Maer zoop noyt vrouwenbloed, of is daer om gelastert.
Dus blijkt het datge zijt een overwonnen bastert,
Naer lichaam en naer geest; nu gy uw aerd betoont
Aen nonnen, die altijd in 't woeden zijn verschoont. "
En d'ander antwoort hem : „ Gy zult deze eedle reien,
Als bastertbisschop dan gaen volgen en geleien.
Hardtneckige, legh nu den valschen mijter neêr. "
Zoo sprack de bastertzoon, en ruckte hem om veer.
Met stoel met al in 't bloed : de mijter viel 'er mede.
Klaerisse viel 'er by, toen zy haer beste dede,
En hiel hem even sterck om zijnen hals gevat,
En scheen gevormt albast, met purper overspat.
Hy duwde 't bloedigh zwaerd in 's grijzen stramme zijde
Tot aen 't vergult gevest. zoo zaghmen eer, ten tijde
Van 't blinde Heidendom, voor 't aengesteken vier,
Met 's priesters mes gekeelt een witten offerstier,
Wiens gladde hoornen goud, wiens lenden kranssen decken.

---

*) Floris V.

GIJSBREGHT.

Hoe droegh Klacrisse zich?

BODE.

Zy holp den degen trecken,
Uit 's ooms gewonde zy, en zette hem terstont
Den mijter op het hoofd, en kust den bleecken mont.
Hy opent pijnelijck zijn half gelokene oogen,
En zietze noch eens aen, en schijnt met haer bewogen,
Die hem zijn oogen luickt. hy geeft den lesten zucht.

J. VAN DEN VONDEL. *(Gijsbreght van Aemstel.)*

---

## EENE VEROORDEELDE.

---

BURGON, BIECHTVADER.

BURGON.

O Vader, neem gedult: waer toe vergeefs geschreit?
Marie, nu ontlast van 't pack der sterflijckheit,
Is t' effens met een' sprongk twee kerckers hier ontsprongen,
En leeft by Godt, om hoogh, om laegh, op alle tongen,

BIECHTVADER.

Ick voel in 't harte een' strijt van vrolijckheit en druck,
Gemengelt onder een. Verhael my stuck voor stuck
Dien uitgangk, aengezien de wreetheit zoo verbolgen
En bits, verboodt haer jonghste en bloedigh padt te volgen,
Toen zy, gelyck een lam, van noit verzade wraeck
Ter vleeschbanck wert geleit, om Godts gerechte zaeck.

BURGON.

Na datze eens afscheit had van 't hofgezin genomen,
En reede stont om braef, in 't martelperck te komen,
Zoo traden d'Edelen en bey de Graven *) voor,
De Burghgraef desgelijcks: zy wert op 't leste spoor,
Gevolght van luttel stoets, ten hooghste zes of zeven,
Getuigen van haer doot en afgepijnight leven.
Heer Melvin droegh heur na het slepende gewaet.
Zoo quamze, in zulck een' schijn, als 't licht, dat ondergaet
Niet zonder gout en glans, waer voor de nevels breecken,
Vol majesteits, gerust ter dootzale ingestreecken,
Verwondert en bedroeft om zulck een' avontstont
Der schoonheit, die de wreetste en wiltste tijgers wont.
Het zwart fluweele kleedt bedeckt de kuische leden,
Een doeck 't gezalfde hooft, van waer een doeck beneden
Ja tot op d'aerde toe heel statigh nederhangt.
Zy draegt den Bruidegom, naer wien de ziel verlangt,
Van gout om haren hals, zoo schoon van Godt geschapen;
Zy draeght den Bruidegom, aen 't heiligh Kruis ontslaepen;
En onze Lieve Vrouws getyboeck in de hant.
Men ziet aen haren riem, van gout en diamant,
Den Roozenhoet geheeht, tot een gebedeteken,
Van hare zachte hant gesleten en gestreken.
Dus volght Marie vast den Heilant op Kalvaer,
En torst met hem zijn kruis, heur op geleit zoo zwaer.
Zoo drijft de bleeke maen den nacht voor, zonder hoornen:
Zoo bloeit de leli blanckst in distelen en doornen.
Zy trouwde in andren schijn den Scepter te Parijs!
Nu traptze op d'aertsche kroon, om die van 't Paradijs.

BIECHTVADER.

Hoe klopt mijn hart! ick ben om 't uiterste verlegen.
Getrouwe Christheldin, dat u de hemel zegen!

---

*) De Graven van Kent en Jhrewsburg.

Aen 't hoogh eindt van de zael, rontom in rouw gekleet.
En laken, stont alreê het moortschavot gereet,
Twee voeten hoogh, en juist in 't vierkant zes paer voeten,
Bespreit met zwart: het schriekt d'onnoosle te gemoeten.
Men ziet 'er eenen stoel, een kussen en een' block;
Het outer van den haet en onverzoenbren wroek,
Gewapent met de bijl, om Koningklijcke struicken
Te vellen, zooze niet naer Puriteinscheit ruicken.
Zy nadert onbeschroomt dit naere treurtooneel,
Van waerze steigren zal in 't hemelsch lustprieel;
Gelijck een nachtegael, die in de kou besloten,
Zoo menigh jaer geen lucht noch vrijdom heeft genoten,
En, haeckende vergeefs naer zon en ademtoght,
Nu eerst een open ziet, en vint hetgeen hy zocht.
Hier komtze, en tart de Doot en Nijt, die leelijck grimmen.
Zy maent Paulet [1]), dat hy voor 't lest haer helpe klimmen,
En opgeklommen, zet bedaert en even koel,
Niet zonder Majesteit, zich neder in den stoel,
En hoort aendachtiger dan oit, als onverwezen,
Beal [2]) den wreeden last der bloedvriendinne [3]) lezen.
De Joden leerden zoo zich spieglen aen 't gedult
Van Christus, stil en stom verwezen, zonder schult;
Geprickelt met een kroon van stekelige doornen,
Omringht van menigh stier, gedreight van ossehoornen.
O Engelander! preeckt ghy den gekruisten Godt,
En steeckt ghy met uw tongh een' Engel naer den strot?
Vaer voort met Henricks bloet en Stuarts te verneêren:
Zy zal van dezen troon beginnen te regeeren,
In 't zaligh Engelsch Rijck, daer haet noch oproer woont.
En d'onderdruckte deught met eere wort bekroont.

---

1) De slotvoogd.
2) Robert Beale, medegecommitteerde van den Raad van Engeland.
3) Koningin Elisabeth.

BIECHTVADER.

Och, of ick in dien staet heur hart verquicken konde

BURGON.

Haer oogen weidden vast door al de zael, in 't ronde,
Begeerigh, in 't gezicht van allerhande liên,
Vergiffenis by Godt, op haer geboge knien,
Te vorderen van u, gelijckze u had geschreven;
Dan och! zy zocht vergeefs: en Christus wil 't vergeven
De boosheit, die te helsch u uit de bloetzael hielt,
En naer heur maght de ziel en t'effens 't lijf vernielt.
Een kamenier met kracht door 't volck gedrongen, binnen
Het perck, stack op en kreet, als gingh 't haer aen de zinnen,
Dat zy Mevrouw helaes! op dien benaeuden dagh,
In 't midden tusschen twee schavottrauwanten zagh.
De Koningin vernamze, in 't midden van de koppen,
En wees vast, het was tijt om op den mont te kloppen,
Te zwijgen, naer den eisch des tijts haer op geleit,
Ten waerze derven wou haer tegenwoordigheit.

BIECHTVADER.

Ick luister en verlangh wat Fletcher wilde prevelen.

BURGON.

Die Deken teegh terstont aen 't ratelen en revelen,
En scheen met errenst noch verlegen om de ziel;
Doch zy verstiet dien troost des huichelaers, en viel
Hem t'elckens in zijn woort, dat hy met schrift verbloemde,
Naer 's afgronts stijl, die valsch op zijnen Bybel roemde.
Die rechte schijndeught dorst wel eischen, dat Mevrouw
Haer jonghste zegel noch aen 't bloetrecht steken zou.
Op dat hy, die het lijf slechts ophoudt by verdraeien,
Zijn glossen op dien teckst ten preeckstoel uit mogt kraeien,
En azen Petersburgh, zoo zuiver, zoo gezont,
Gelijck hy 't had herkaenwt uit Stuarts eigen mont.
Zy zeit: men magh dien troost, een' kranken troost, wel derven.
Ick leefde Katholijck, en ben getroost te sterven

In 't Katholijck geloof: zoo wert ick opgevoet:
Zoo offre ick 't Roomsche altaer mijn kroonen en mijn bloet.
De Graven bieden haer te stutten met gebeden.
Zy dancktze voor die gunst: maer in gebedt te treden
Met onroomsch yveraer, versmaetze met bescheit.
De Kentenaer beschimpt, als bygeloovigheit,
Het Kruisbeelt in haer hant, den afgodt, die hem smartte,
En wenscht haer Christus zelf te dragen in het harte.
Zy antwoort: het betaemt den Christen 't liefste pant,
Te dragen in het harte, en t'effens in de handt,
Om d'oogen door het beelt te slaen met vast vertrouwen
Op 't afgebeelde heil, by d'Engelen t'aenschouwen.

BIECHTVADER.

Stantvastige, sta vast, gelijck een kerckpilaer.

BURGON.

Zoo keertze 't aengezicht naer d'opgetoge schaer,
Driehondert vyanden, verlegen met heur lijden.
Dit schouwspel, zeitze, is nieuw, in deze ondanckbre tijden,
Te zien op een schavot een vrye Koningin
Haer Koningklijck cieraet, voor zulck een hofgezin,
Voor scherrepreehter, en gemeente, nederleggen;
Doch Godes wil geschiede, oock zonder tegenzeggen.
Hy blijf mijn tuige: ick zweer u voor zijn aengezicht,
Dat ick mijn leven noit het leven van mijn nicht
Noch heuren staet belaeghde, of boosheit hebb' bedreven
Die waerdigh zy om dus onwaerdighlijck te sneven;
Ten waer men 't out Geloof my opleide, als een vleck;
Waer voor ick gaerne sterf, en offre dezen neck,
En lesten druppel bloets. Mijn eenigh welbehagen
Omhelst in 't beelt mijn' Heer, mijn' Godt, aen 't kruis geslagen:
Hy sterck' mijn hoop: ick hoop door deze korte doot,
Bezuurt te zijner eere, in dien gerusten schoot
Der endtlooze eeuwigheit onsterfelijck te leven,
By zoo veele Engelen en zielen, als 'er zweven,

En wachten om mijn bloet, het welck mijn vlecken spoel',
Gelijck een offerhant, te brengen voor Godts stoel.

BIECHTVADER.

Ick zie hoe d'Engelen haer plaets om hoogh bereien.

BURGON.

Men zagh hier op terstont zeshondert oogen schreien,
En onder al dien hoop, die Stuart vloeckt en haet,
Is naulijcks een zoo boos, die niet zijn tranen laet.
Nu knielenze, en men stort gebeên van wederzijden,
Zy, met de haeren, leest ons Lieve Vrouws getijden
Godtvruchtigh in Latijn, roep Godt en Christus aen,
Zijn Moeder, d'Engelen, en al die om hem staen,
Gezalight en gereet de ziele te bejegenen.
Zy bidt dat Godt de Kerck, haer Rijck en Zoon wil zegenen,
De Seine, en oock den Teems, ja zelf de Koningin
Elizabeth, haer bloet, en errefvyandin.
Zy bidt voor schijngerecht, en scherrepreehter mede,
En wenscht haer vyanden en vloecken rust en vrede,
Aldus beveeltze Gode en Christus haeren geest,
Herkust het Kruisbeelt vast, om hem, die 't hart geneest,
En spreeckt: O Jesus, wil u mijner toch ontfarmen:
En even eens gelijck ghy hinght met opene armen
Aen 't bloedigh Kruis gehecht, zoo neemt my, nu ick ga
Ten offer, in den schoot en arm van uw gena.

BIECHTVADER.

Gekruiste, eilaes! verhoor haer zuchten, en gebeden,

BURGON.

Hier op begintze zich voor 't allerlest t'ontkleeden.
De scherreprechter knielt, en bidt vergiffenis,
Hem gaerne toegestaen, die al te vaerdigh is
Om heiloos met zijn hant haer feestgewaet t'ontwijden,
Een snootheit, die te snoot, haer geensins staet te lijden.
z'Ontzeit dien snooden dienst met edelmoedigheit.
De Joffers helpen dan vol drucks de Majesteit

En Bruit, gereet om Godt in 't zaligh licht te kussen.
Zy kustze, en kruistze in 't einde, en zeit, om haer te sussen:
Misgun mijn ziel geen rust van al 't geleên verdriet.

J. VAN DEN VONDEL. *(Maria Stuart.)*

---

## ARTHUR EN EDUARD.

---

Onder de regering van koningin Elisabeth had Arthur om zijne getrouwheid aan de Katholieke godsdienst, die ook zijne overledene moeder beleed, reeds eenigen tijd in de gevangenis doorgebragt. Om eene laatste poging op hem te wagen, ontsloeg men hem uit den kerker; hij ontmoet zijnen broeder Eduard, die in 't geheim zijn geloofsgenoot is.

ARTHUR, EDUARD.

EDUARD.

't Juicht alles om ons heen; verban ook gij de vrees,
Die ondanks mijne vreugd u in den boezem rees.
Ja broeder, gij zijt vrij; het lang en smartvol lijden
Heeft uit; 'k omhels u, 'k schrei, maar tranen van verblijden.

ARTHUR.

Mijn hart werd niet beangst. Dank, dank, mijn Eduard,
Voor uwe teederheid; o, de geleden smart
Vergeet ik aan uw zij, God dankend voor den zegen,
Bij 't voeren van den strijd door zijn genâ verkregen.

EDUARD.

Ik dank Hem met u meê voor dezen zaalgen dag.
Wat viel de tijd mij lang, toen ik uw oog niet zag,
Mijn Arthur! maar gij zijt mij nu teruggegeven,
En 'k voel een nieuwe kracht mij in den boezem leven.
'k Heb eens uw bitter lot in werkloosheid betreurd;
Maar nooit wordt Arthur weêr aan Eduard ontscheurd.

ARTHUR.

Mijn lot was niet zoo hard, als gij het kondt vermoeden.
Die lijdt voor zijnen God, hoe ook het hart moog' bloeden,
Hoe ook het ligchaam kwijn', — hij smaakt een zaligheid,
Die aan het lijden slechts op aarde is toebereid.
Ja 'k was gelukkig, zoo het lot niet van mijn vader,
Van u, mijn Eduard, een niet te droogen ader
Van kommer was geweest. Hoe dikwijls, als de nacht
In mijnen kerker viel, heb ik aan u gedacht,
Gebeden, dat de kracht des Hemels u doordringen,
't Gevaar mogt weeren, dat uw deugd hier moest omringen
En dreigen. — Ik vertrouw het mij gegeven woord;
Maar zeg het, Eduard! is mijn gebed verhoord?

EDUARD.

O ja, door 's Heeren gunst mogt ik 't geloof bewaren.
'k Begrijp het niet; maar 't was of, ondanks de gevaren,
Voor mijne zwakheid zoo te duchten, aan mijn zij
Een engel waakte; — was 't uw liefde? — nooit werd mij
Naar mijn geloof gevraagd; God wou de dingen schikken
Naar mijne zwakheid; ach, als in die oogenblikken
Van troostloosheid, van u verwijderd, het gevaar
Mij had bestormd, ik vrees.....

ARTHUR.

Laat het verleden daar!
De toekomst eischt uw zorg; mijn broeder, 't uur van strijden
Komt welligt ook voor u; en redding uit mijn lijden,
'k Gevoel het al te wel, is nog niet aangebragt.

EDUARD.

Hoe Arthur!

ARTHUR.

'k Ben beducht, dat zwaarder taak ons wacht.

Wilt gij het rijk van God op aarde toebehooren :
Vervolging is het deel van Godes uitverkoren.
Doch vrees niet; o, gij weet, hoe zwak uw broeder is;
En toch, door God gesterkt, tart hij gevangenis
En lijden; zijn genâ zal nimmer hem begeven,
Die, wat gevaar ook dreige, alleen voor Hem wil leven.

EDUARD.

Mijn broeder, bij elk woord, dat van uw lippen vliedt,
Is 't, of een nieuwe kracht mij in den boezem schiet.
Mij dunkt, aan uwe zij zou ik den strijd niet vreezen,
Hoe fel hij woeden moog'.

ARTHUR.

O Vader, wees geprezen!
Voltrek wat Gij begint; bevestig het verbond,
Dat wij hier sluiten; spreid uw vleuglen in dees stond
Om onze hoofden.

*tegen* EDUARD.

Want het uur des strijds komt nader.

Arthur, op nieuw in de gevangenis geworpen en ter dood veroordeeld, neemt afscheid van Eduard.

ARTHUR, EDUARD.

ARTHUR.

En nu, mijn broeder, 't uur genaakt; wees sterk en toon,
Dat gij de kracht bezit uw broeder te zien sneven.
Laat uw gebed mijn ziel in 't uiterste uur van 't leven
Verzellen; en — vaarwel, tot 'k u hervind.

EDUARD.

'k Vermag
Het niet; mijn Arthur! u verlaten? — zou dees dag
Ik u voor 't laatst dan zien? ach, broeder, u te derven
Is harder lot voor mij, dan aan uw zij te sterven.

ARTHUR.

Zoudt gij u tegen God verzetten?

EDUARD.

Neen, maar ik
Gevoel een nieuwe kracht, en op dit oogenblik
Voldoe ik aan 't verbond, dat wij dees eigen morgen
Hier sloten. Tot dees dag heb ik slechts in 't verborgen
Mijn God gediend, maar nu....

ARTHUR.

Wat wilt gij, Eduard?
Mijn broeder, geef niet toe aan een gevoel van smart,
Dat u beklemt; is dan op eens uw moed verdwenen?

EDUARD.

Neen, al mijn moed ontwaakt; 'k snel naar uw regter henen,
Belijd hem mijn geloof, en vraag, dat hij gebied'.....

ARTHUR.

Houd op! mijn broeder, ach, misleid u zelven niet.
Gij meent voor de eer van God u zelf ter dood te geven;
Maar vraagt Hij, Eduard, het offer van uw leven?
Geloof me, neen! gij wordt bedrogen door uw smart
En door de liefde tot uw broeder; edel hart,
Hoezeer bemint gij mij! gij wilt met mij gaan sterven,
Maar 't is, niet waar, omdat gij mij voortaan moet derven;
Als ik gespaard werd, zoudt gij nog ter strafplaats gaan?

EDUARD.

O neen! ik bleef met u, maar thans....

ARTHUR.

Hoor mij dan aan :

God eischt mijn leven op, maar wil, dat gij uw dagen
Zult sparen; hoor het Hem door mijnen mond u vragen.
Hij eischt van u een taak, veel zwaarder dan van mij :
Ik laat een vader na, maar u aan zijne zij.
Ach, zie zijn ongeluk, zie zijne hooge jaren;
Zoo hij u derven moest, aan hoeveel zielsgevaren
Blijft hij dan blootgesteld; van allen troost ontbloot
In 't leven, wacht hem nog welligt een droever dood.
Maar neen! gij laat hem niet; gij zult zijn hoofd omringen
Met teedre zorgen; en uw voorbeeld zal hem dringen
De dwaling af te staan, die nog zijn geest bezet.
Zoo wordt hij door mijn bloed, en door uw zorg gered;
En eens snelt gij met hem tot mij den hemel binnen.
Leef dan, o Eduard! en blijf dien vader minnen;
Ik smeek het u in naam van mijne teederheid,
Van zijne smart, van God, die u dees taak bereidt.
Wat zegt gij, Eduard?

EDUARD.

Ik zal uw wil volbrengen;
'k Zal voor hem leven, gij voor hem uw bloed gaan plengen.
O martelaar, vaarwel! maar roepe uw broedermin
Op mij en op mijn werk Gods vaderzegen in.

ARTHUR.

Vertrouw het : Hij zal u, na korten tijd van scheiden,
Met onzen vader weêr in mijne omhelzing leiden.
Vaarwel, mijn Eduard!

1851. J. C. H. MURÉ. (* *Proeve van dramatische poëzij.)*

## VALERIUS.

Valerius, die zijn vader Flavins, oud-veldheer van Nero, door den moord van dezen keizer uit eene onregtvaardige ballingschap verlossen wil, heeft zich verbonden met het hoofd van de lijfwacht, Cestius; deze zou zich gaarne van Valerius bedienen, om tot den troon te geraken.

CESTIUS, PORUS.

PORUS.

. . . . . . . . . . Werd ik vergeefs gedreven
Door vrees? voorzeker hebt gij ook dat laatste woord,
Gesproken door dien vriend bij 't henengaan, gehoord :
Hij sprak van onheilsdag, en, waar er meerder schroomen,
Dat kan toch waarlijk van geen ijdel droombeeld komen?

CESTIUS.

Lafhartigheid van u; gij spreekt nog van verraad?
Bedenk, dat spoedig reeds het uur van d'aanval slaat;
En toch, wie keizerskroon en wereldstaf wil dragen,
Moet zekerlijk gevaar en groote kansen wagen;
Houd aan Valerius voor 't minst uw vreezen stil;
Zijns vaders wederkomst is alles, wat hij wil;
En Porus, gij weet zelf, hoe bij zijns moeders leven
Hij wankelmoedig her- en derwaarts werd gedreven;
Ja, 'k hield niet zonder grond als Christen hem verdacht.
Nu echter gloeit zijn borst weêr van verjongde kracht,
En hij kan 't middel zijn, om tot mijn doel te raken.

PORUS.

Er gaan geruchten rond, die groot'lijks opzien maken;
Wie weet...

CESTIUS.

'k Hecht geen geloof aan al die achterdocht;
Maar, wat verraderij er onder schuilen mogt,
Wij hebben, Porus, nog geen reden om te vreezen ;
Hoor toe. Valerius zal zeker de eerste wezen
Bij d'aanval : gij kent zelf zijn opgewonden moed;
Welnu, ik zie het aan; slaagt de eerste poging goed,
Dan zal ik met geschreeuw mijn mannen voorwaarts drijven,
Om aan mij zelf-alleen de zege toe te schrijven;
Maar neemt integendeel de zaak een kwaden keer,
Dan wend ik aanstonds om, werp de oproervanen neêr,
En vlieg, als kwamen wij ter hulp des keizers snellen,
Om zelfs Valerius door 't staal terneêr te vellen.
Zóó, Porus, goed of kwaad, wat ook van d'uitslag zij,
'k Verwin, of Nero dankt zijn redding nog aan mij.
Ik hoop voorzeker 't eerste; als mij de lauw'ren kroonen,
Kan ik uw goede dienst ook rijkelijker loonen;
Gij moet niet te vergeefs een tronwe dienaar zijn;
Doch stil : ik hoor zijn tred; verberg den minsten schijn
Van vrees, en trachten wij, zijn drift nog op te winden.

VALERIUS, CESTIUS, PORUS.

VALERIUS.

Ik kan, mijn Cestins, de strijders vaardig vinden;
Hun ongetemde moed en laai ontstoken vuur
Verbeidt met ongeduld het afgesproken uur.
Ja, als ik hen aanschouw, voel 'k mij op nieuw ontstoken,
En zie mijn vader reeds door zijnen zoon gewroken.

CESTIUS.

Hem wreken wij met u, volhard slechts bij dien moed,
Die ook aan ons gevaar en dood trotseren doet.

VALERIUS.

Ja, Cestius, op u kan ik gerust'lijk bouwen;
Maar 'k moet u, eer gij gaat, iets zonderlings vertrouwen :

Een koude rilling ging door al mijn leden heen.
Ik zag daar, diep gehuld, een grijsaard, zoo het scheen;
Hij spiedde, zegt men, straks, waar 't eedgespan vergadert,
En 'k vind nu, Cestius, hem digt bij hier genaderd.

CESTIUS.

Hoe, door een veegen grijs wordt uwe vrees gewekt?
Gij spilt den kostb'ren tijd...

VALERIUS.

Hoe 't zij, ik wil volstrekt,
Alvorens 't groote feit beslissend aan te vangen,
Aangaande dien persoon meer zekerheid erlangen;
Naar 't geen ik vlugtig zag, en wat mij werd berigt,
Is hij misschien voor ons van 't uiterste gewigt.

CESTIUS.

Hij was nabij?

*tot Porus.*

Ga, vlieg, en tracht, hem hier te voeren.

CESTIUS, VALERIUS.

CESTIUS.

Bezie met eigen oog, wat u zoo deed ontroeren;
Voor mij, ik heb geen vrees, of aan die beuzeling
Het goed gelukken van ons ondernemen hing.
Ik spoor mijn mannen aan, en snel, om naar de wetten
Van wijs beleid en moed de wachten uit te zetten:
De tijd eischt kort beraad, 't loopt reeds naar middernacht.

CESTIUS, VALERIUS, PORUS, *een onbekende.*

PORUS.

Zie, Cestius, hem hier.

VALERIUS.

Hij is in mijne magt;

Ik onderzoek hem, vriend, wij hebben niets te vreezen.
Volvoer hetgeen gij zegt, 'k zal aanstonds bij u wezen.

CESTIUS.

Zoo spoedig mooglijk dan.

*tot Porus.*

Gij, volg mij op den voet.

De opgevoerde persoon is Flavius zelf, die uit zijn ballingsoord, Creta, naar Rome gekomen is, om zijn zoon tot andere gedachten te brengen.

VALERIUS, FLAVIUS.

VALERIUS.

Zou 't waarheid zijn! ik voel geen grond, waarop ik sta :
Hij spreekt dezelfde taal, als weleer Flavia!
Maar stil, hij weet nog niet, wat haar is wedervaren;
Ik moet die droefheid hem voor 't oogenblik besparen.
Mijn vader!...

FLAVIUS.

Waarom, zoon, dien naam teruggehaald?
Ik weet, dat Flavia in 't graf is neêrgedaald.

VALERIUS.

Hoe, 'k zond u geen berigt!

FLAVIUS.

Wil niet mijn rede storen.
't Verwondert u, mijn zoon, uit mijnen mond te hooren,
Wat Flavia weleer tot ons gesproken heeft :
'k Had immer met geweld haar zoete taal weêrstreefd;
Maar als, Valerius, ons ongelukken treffen,
Dan leert men de waardij der dingen eerst beseffen;
Was ik in vroeger tijd, helaas! verblind geweest,
Toen kwam hetgeen zij sprak, mij klaarder voor den geest;

Ik zag der Christ'nen deugd, die aan deze aarde ontheven,
In 't stoflijk ligchaam reeds als reine geesten leven;
Toen is aan Flavius het grootst geluk gebeurd,
'k Ben Christen, zoon! als zij, wier dood gij nog betreurt.

VALERIUS.

Mijn vader! gij, wiens roem heel Rome kan verkonden,
Gij hebt u aan de dienst van eenen God verbonden,
Die strafloos aan het kruis werd tot den dood gehoond,
En onverschillig zich voor zijne aanbidders toont!
Maar neen! ik zeg te veel; wat strijd woelt mij van binnen!
Ofschoon gij Christen zijt, 'k moet u nog meer beminnen.
Wie weet, of ik niet zelf der Christ'nen God aanbad,
Zoo Hij aan 't vaderland u weêrgeschonken had.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Maar vader, laat ik u vóór alles ondervragen,
Hoe ge in de afwezigheid die kennis hebt gedragen
Van 't plan, dat in 't geheim omzigtig was beraamd,
Door wien ge op 't onverwachtst vermomd in Rome kwaamt?

FLAVIUS.

Door Flavia, mijn zoon!

VALERIUS.

Hoe! 'k heb haar weg zien kwijnen
Van smart; met eigen oog zag 'k haar in 't graf verdwijnen?

FLAVIUS.

Ja, zoon; maar God heeft haar getrouwe deugd beloond,
En haar in 't paradijs met heerlijkheid gekroond.
Zóó is ze in nachtgezigt aan Flavius verschenen.
Het spoor der lange smart was voor de vreugd verdwenen,
Toen ze uit den Hemel daalde, en stond aan mijne zij.
„ Dank, Flavius! " zóó sprak haar zoete stem tot mij,
„ Dank het aan Gods genade en aan mijn smeekgebeden,
„ Dat ge uit de duisternis het licht zijt ingetreden,

„ En 't Christendom belijdt; 'k ben over u voldaan.
„ Maar gaat u 't droevig lot van uwen zoon niet aan?
„ Hij is van mijne les, mijn voorbeeld afgeweken;
„ Door schandelijk geweld wil hij zijn vader wreken;
„ Een loos verrader heeft hem tot dien stap verleid,
„ En reeds is tot den slag 't geheime plan bereid.
„ Ga, spoed u, " ging zij voort, „ gij kunt hem nog voorkomen;
„ Tracht zijn ontstoken woede en wraaklust te betoomen;
„ Wijs hem op uw geluk, keer zijne plannen om,
„ En overstraal zijn geest door 't licht van 't Christendom".

VALERIUS.

Mijn vader!

FLAVIUS.

Ja, mijn zoon; ik moest u meêgeleiden
Naar de eenzaamheid, en daar uw hart eerst voorbereiden
Tot die gewigte taak. Zóó sprak zij, en verdween,
Terwijl nog langen tijd mij 't Hemelsch licht omscheen.
'k Vloog op, om, voor zoover 't mijn zwakke krachten lieten,
En schoon met groot gevaar, nog tijdig toe te schieten;
Gij hoort, Valerius, wat van u wordt gevraagd
Door Flavia; treed toe; niet langer meer vertraagd,
Om 's Hemels wil te doen....

Valerius, na zich bijna overgegeven, en weêr teruggetrokken te hebben toont zich eindelijk bereid, om mede te gaan naar Creta.

VALERIUS, FLAVIUS.

VALERIUS.

Nog is de onzekerheid niet uit mijn geest geweken;
Maar 'k volg u, vader, toch; dáár zult ge mij dan spreken
Van God, van Flavia en van haar heerlijkheid
En van 't geluk, dat ook voor ons is weggeleid.

*De vorigen*, PORUS.

PORUS.

„ Vanwaar, Valerius, dat lang en laf vertragen",

Zóó laat mij Cestius in allerijl u vragen;
„ De strijders staan gereed, en gij verkwist den tijd;
„ Men wacht alleen op u tot d'aanvang van den strijd".
Maar 'k vlieg naar Cestius.

FLAVIUS, VALERIUS.

VALERIUS.

Wat schrikkelijk ontwaken!
Mijn vader, 't plan gaat door; 'k mag niet alleen verzaken.

FLAVIUS.

Gij hebt het mij beloofd.

VALERIUS.

Ik wist niet wat ik deed.

FLAVIUS.

Ik wil geen wraak, mijn zoon!

VALERIUS.

De strijders staan gereed;
Men zou een Cestius als uw bevrijder roemen,
En uw Valerius tot bitt're schande doemen?

FLAVIUS.

Mistrouw dien Cestius; denk, wat mij in 't gezigt
Van Flavia omtrent zijn loosheid is berigt;
Hij wil zijn eigen plan door mijn bevrijding dekken,
En uit uw krijgsbeleid zijn eigen voordeel trekken.

VALERIUS.

Welnu, het zij; maar schoon ge u tegen hem verzet,
Gij wordt ondanks u zelf door uwen zoon gered.

FLAVIUS.

Ach, help mij, Flavia.

*tot Valerius.*

Aanzie mijn oude dagen.

VALERIUS.

Ik zal u 't snel berigt van de overwinning dragen;
Ik zie u aanstonds weêr.

FLAVIUS.

Volvoer nw misdaad, ga;
Veracht mijn ouderdom, veracht ook Flavia.
Volvoer uw plan met spoed, of 'k zal u nog voorkomen.
Gij moogt van onden roem, van mijn herstelling droomen :
'k Zal zelf naar Nero gaan; gij weet zijn haat; 'k beken,
Dat ik die Flavius, ja, dat ik Christen ben!
Dan zult gij al 't genot van nwe woede smaken;
Uw vader márt'len zien, en in een vuurgloed blaken....

VALERIUS, *neêrgeknield.*

Vergeef mij vader! ja, der Christ'nen deugd is groot;
Verwinnaars van zich zelf, en sterker dan de dood!

FLAVIUS.

Wat wilt gij dan, mijn zoon!

VALERIUS.

Die zege te behalen
Op 't eigen hart, daartoe voel ik mijn krachten falen.

FLAVIUS.

Of God met zijn genade aan onzen wil ontbrak;
Gij weet het zelf, mijn zoon : ook Flavins was zwak,
En nog! — maar als die God in 't eenwig welbehagen
Ons roept, dan geeft Hij kracht, om ook zijn juk te dragen.

VALERIUS.

Welnn, ben ik nog zwak, ik ga om kracht tot Hem;
Hij riep door Flavia, 'k gehoorzaam aan zijn stem;
Moog' Hij, waar ik bezwijk in 't houden mijner pligten,
Met zijn genade en kracht die zware taak verligten.

Mijn vader, zie uw zoon! 'k ben Christen, ja 'k verzaak,
En offer aan mijn God mijn plan, mijn hoop, mijn wraak.

FLAVIUS.

Ach, dat ik u omhelz'! wat dank zal ik u brengen ;
O God, zie neder op de tranen, die wij plengen,
Niet waar, Valerius, van dank, van louter vreugd.
. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Cestius zal zonder Valerius zijn plan doorzetten; Valerius en Flavius beraden zich, hoe het te keeren.

VALERIUS, FLAVIUS.

VALERIUS.

. . . . . . . . 'k Vlieg aanstonds naar mijn strijd'ren,
Dat zij zich van 't paleis en Cestius verwijd'ren;
Het grootst getal van hen is niet daarheen gegaan,
Dan om voor Flavius het wrekend staal te slaan.
'k Snel dan naar Nero heen, en zeg....

FLAVIUS.

Gij zult uw leven
Niet wagen, met u thans naar Nero te begeven;
Zoo 't minste blijkt, mijn zoon, dat gij te voren waart
Van Cestius gespan : denk niet, dat hij u spaart.
'k Kan veiliger dan gij door wacht en oproerbenden
Vermomd en ongezien mij tot den keizer wenden.
Gewis, na zeven jaar, dat ik het hof verliet,
Ben ik geheel vervreemd, en Nero kent mij niet.

VALERIUS.

Mijn vader, neen!

FLAVIUS.

Toef hier, ik zal mij henen spoeden,
Om hem voor 't groot gevaar en Cestius te hoeden.

VALERIUS.

Mijn vader, 't zal niet zijn: terstond wordt gij gestuit
Door 't dreigend wapentuig, dat heel 't paleis omsluit.
Gij zoudt naar Nero gaan! denk niet, dat zeven jaren
Van ballingschap zijn haat, zijn woede doen bedaren.
Ja, hij herkent u wis, en een verhaaste dood
Is 't loon der trouwe dienst, die gij den wreedaard boodt.

FLAVIUS.

Neen, zóóver zal de haat niet zijn gemoed verteren;
Herkent hij Flavius : ik vraag voor 't tijdig keeren
Van zulk een groot gevaar voor mij als éénig loon,
Weêr in de ballingschap te gaan met mijnen zoon.

VALERIUS.

Neen, Vader! 'k ga dan eer, schoon dit mij 't hart doet breken,
Geknield aan zijnen voet, hem om vergeving smeeken;
Hij weet niet van uw komst; 'k beken mijn boozen stap,
En vraag tot straf, bij u te gaan in ballingschap.
Mijn vader, Nero zal die gunst aan mij niet weig'ren.

*Een krijgsgeschreeuw gaat op.*

FLAVIUS.

Wat schrikkelijk rumoer, 'k hoor reeds de kreten steig'ren,
Mijn zoon, het is te laat!

*De vorigen*, EUTHYMIUS.

EUTHYMIUS.

Valerius!

VALERIUS.

Vrees niet.

EUTHYMIUS.

Wat mag het raadsel zijn van 't geen daar ginds geschiedt;
Ik vind u hier?

VALERIUS.

Spreek uit, wij hooren met verschrikken
Dat krijgsgeschreeuw; 'k weet niet....

EUTHYMIUS.

Na weinige oogenblikken
In vurig smeekgebed, dat God het groot gevaar
Van u nog keeren zou, rigtte ik mijn schreden naar
't Paleis en d'omtrek heen. Met hand en zwaard naar boven
Zag 'k eensklaps Cestius vol blijdschap aangestoven;
„ Mijn mannen! " riep hij uit, „ dat thans uw moed zich toon';
„ Uw Flavius is hier, maar toeft nog bij zijn zoon;
„ Laat ons, nog eer hij koom', den grooten aanslag wagen,
„ Gij kunt hem dan 't berigt van de overwinning dragen. "
Het volk was opgevoerd, 'k zag 't nooit te voren dus;
Een vreugdekreet ging op; 't weergalmde: „ Flavius!"
Ik zag met eigen oog eensklaps den strijd begonnen,
En in een wenk 't paleis verrompeld en verwonnen.
Men zegt, dat Nero vlugt.

VALERIUS.

Die lage Cestius!
Hij zet zijn plannen door in naam van Flavius.

EUTHYMIUS.

O groote Flavius! hoe, ik u hier ontmoeten?

FLAVIUS.

Gij moogt Euthymius, als Christ'nen ons begroeten.

EUTHYMIUS.

Valerius!

VALERIUS, *elkander omhelzende.*

Mijn vriend!

FLAVIUS.

Waar immer was een stond,
Dat men bij zooveel leed zoo groot een vreugde vond!

VALERIUS.

Wij zijn van d'aanslag vreemd.

FLAVIUS, *tot Euthymius.*

Tracht ijlings na te sporen,
Wat meerder ongeluk ons daaruit werd geboren.

*De vorigen*, PORUS.

PORUS.

De vreugd des volks is tot waanzinnigheid gebragt;
Reeds is, Valerius, 't paleis in onze magt;
De keizer heeft welligt ter vlugt den dood gevonden;
Maar Cestius viel neêr, bedekt met bloed en wonden.

FLAVIUS.

Hij vond den dood!

PORUS.

Nu roept het volk om Flavius.

VALERIUS.

Wat wilt gij dienaar van den boozen Cestius?

PORUS.

Ja, 'k kan nog zijn gedrag onmooglijk mij verklaren;
'k Weet, dat zijn plannen eerst aan u vijandig waren;
Maar sedert hij voor 't laatst van u is weêrgekeerd,
Heeft hij gewis voor u het heftig staal geweerd.
De zegezang klinkt rond; de strijderen begeeren,
Dat Flavius of gij als keizer zult regeren.

„ Zij moeten keizer zijn"! ik meld het volk terstond,
Dat ik Valerius met zijnen vader vond.

FLAVIUS, VALERIUS, EUTHYMIUS.

VALERIUS.

Mijn vader! 'k had mijn deel aan 't geen er is misdreven;
Maar Cestius alleen benam den keizer 't leven;
Groot is der Christ'nen God, die u aan mij hergaf,
En uit het ballingsoord voert tot den keizersstaf;
De deugd van Flavius zal uit hun schrikk'lijk lijden,
Bij 't voeren van 't gezag de Christenen bevrijden.

FLAVIUS.

'k Vergeef het u; maar spreek van keizerskroonen niet.

VALERIUS.

Gij weet, dat Porus reeds het juichend volk ontbiedt.

FLAVIUS.

Tracht nog, Euthymius, dien Porus te weêrhouden.

FLAVIUS, VALERIUS.

FLAVIUS.

Of nu de Christ'nen reeds in glorie rusten zouden!
Denk, dat een lijdend God der Kerk het voetspoor wijst,
En ze eerst uit dood en graf ter zegepraal verrijst.
Die tijd is nog niet daar. En 'k zou een kroon gaan dragen,
Die door de onstuimigheid des volks wordt afgeslagen?
Neen, 'k vraag een and're, die hierna mij tegenlacht;
Weet, wie mij tot u zond; ik heb mijn taak volbragt.

VALERIUS.

O ja, het voegt ons niet naar aardschen roem te haken,
En Cestius geweld ons nog ten nut te maken,

Nadat zoo groot geluk door God me is toegestaan.
Neen, 'k ben bereid, met u naar Creta heen te gaan.

FLAVIUS.

Met hoeveel vreugd, mijn zoon, heb ik dat woord vernomen;
Maar denk nog, eer wij gaan, wat lot is overkomen
Aan Cestius; hij vond, ja, een verdiende straf;
Gij zijt door God gespaard : bid hem vergeving af.

VALERIUS.

Mijn vader, 'k deed dat reeds; ja 'k had verdiend te sneven;
Maar 't is, of reeds mijn God die schuld mij heeft vergeven :
Ik voel een Hemelvreugd, die me in den boezem welt.

*De vorigen*, EUTHYMIUS.

EUTHYMIUS.

Het zegevierend volk komt juichend aangesneld.

VALERIUS.

Wij willen van geen kroon; wij moeten ons begeven
Naar Creta, om aldaar voor God alleen te leven.
Deel ons geluk; volg ons, Euthymius, daarheen;
'k Meld u, hoe 'k Christen werd; hoe Flavia verscheen
Aan 't oog van Flavius; zij heeft het mij geschonken;
Zij deed dat hooger vuur in mijne ziel ontvonken;
O Flavia!

FLAVIUS.

Maak spoed!

VALERIUS.

Ik dank het u alleen;
Mijn vader! zie, zij wenkt...

FLAVIUS.

Wij gaan

ALLEN.

Naar Creta heĉn.

1850. J. DE BRUIJN. (* *Proeve van dramatische poëzij.*)

## HOFER IN DEN KERKER.

---

HOFER.

Dat hebt gij nooit gevreesd, rampzalig Vaderland,
En toch, een ijzren boei omknelt de sterke hand,
Die eens uw banden slaakte, uw vrijheid heeft bevochten
En om uw fiere kruin den lauwerkrans gevlochten,
Door aller moed verdiend, door mij alleen geplukt
En door deez eigen hand u op het hoofd gedrukt.
Tóen was een zaalge vreugd mij in de ziel gevaren;
Tóen stroomde 't gloeiend bloed al bruischend door mijn aêren:
'k Zag u, o Vaderland, hersteld op uwen throon,
Voor u verwonnen door den dappren Alpenzoon;
Tóen beefde 's vijands macht, tóen werd zijn zwaard verbroken,
Met glorie was uw naam gered, uwe eer gewroken;
Tóen waart gij schoon en groot; en nu! ach, nu mijn land,
Nu ligt uw kroon ter aarde, uw zetel is verbrand,
De kern des volks vernield, uw trouwste zoon in boeien;
Slechts doornen baart uw schoot, geen vrijheids-bloemen bloeien,
Waar eens de lauwertak met rozen was omwoeld:
Tyrol, mijn arm Tyrol! O wat dit hart gevoeld,
Geleden heeft om u, toen 'k niet voor u kon strijden,
Mijn laatsten droppel bloeds niet aan uw redding wijden;
Toen Hofer's heldenarm geketend werd door hem,
Die eenmaal siddrend vluchtte op 't hooren van zijn stem.
O op dien schrikbren dag voelde ik mijn hart verscheuren;
'k Mocht sints dat heilloos uur uw neêrlaag slechts betreuren;
Onmachtig om u weêr te heffen uit het slijk,
Was ik een zwakke vrouw, een weerloos kind gelijk.
Toen moest, o Vaderland, zelfs Hofer u verlaten,
Terwijl ge een offer werd van moordende soldaten;

Terwijl der Alpen sneeuw met roode stroomen bloed
Afschuuwlijk werd gekleurd, ten teeken van den moed
Der helden, die voor recht en vrijheid zijn gevallen,
Naast hun geplunderd erf en uw verwoeste wallen.
Zóo liet ik u ten prooie aan vreemde dwinglandij;
Zóo zag u Hofer's oog, en toen beweende hij
Uw deerniswaardig lot, uw rampen, uw ellende
Waarvan hij al de diepte en al den omvang kende.
Zóo zag hij u voor 't laatst; maar de overwonnen held
Verliet uw grond niet laag en laf, slechts met geweld
Kon des verdrukkers arm hem uit uw puinhoop leiden,
Om in dit vreemd gewest zijn grafkuil te bereiden;
Neen, dierbaar Vaderland, ik was u nooit ontrouw,
Doch mij werd kracht en macht ontnomen; bittre rouw
Is alles wat mij blijft om u tot troost te schenken;
'k Mag in dit kerkergraf slechts aan uw rampspoed denken,
En dan nog mengt zich vaak met Hofer's treurgeklag
Het tartende gegrijns, een wreede beulenlach,
Die u en mij bespot, u in mijn naam wil hoonen
En zelfs het ongeluk van tergen niet verschoonen.
Dan bid ik tot den God, dien 'k altijd heb vertrouwd,
Op wien ik, ook voor u alléen mijn hoop gebouwd,
Mijn recht gegrondvest had; dan bid ik om genade
Voor 't lieve vaderland, dat eenmaal, vroeg of spade,
Zal rijzen uit zijn asch, herleven in zijne eer!

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

W. J. N. H. VAN DEN BERGH. *(Andreas Hofer.)*

## HET GEVECHT MET DE MOOREN.

Dona Mathilda verkeert in de pijnlijke onzekerheid omtrent den uitslag van den strijd, dien haar gemaal, Alfonsus I (later koning van Portugal), tegen de Mooren, bondgenooten zijner tegenpartij, ondernomen heeft.

DONA MATHILDA, EEN SCHILDKNAAP.

MATHILDA.

Mijn echtgenoot.....

DE SCHILDKNAAP.

Hij leeft, Mevrouw! Nooit blonk zijn moed
Met schitterender glans. Het Saraceensche bloed
Stroomt, waar hij treedt, langs 't veld, en mengt zich aan de golven
Des Aves die 't besproeit. De trouwe Ridders volgen
Den weg hun door zijn zwaard gebaand ten zegepraal!

MATHILDA.

Kan 't zijn? en mag mijn hart dit strelende verhaal
Vertrouwen? jongeling! laat mij uw mond nog melden,
Wat wonder medewerkt tot redding onzer helden,
Dat de overmacht des Moors hun niet te vrezen zij!

DE SCHILDKNAAP.

Ja, 's hemels gunst, Mevrouw, stond onze helden bij!
De Castieljaansche stoet had dit paleis verlaten!
De vloekkreet van het volk weêrgalmde langs de straten.
Zij snellen langs een weg, wier eenzaamheid hen hoedt,
De pas ontscheepte macht der Mooren te gemoet.
De Graaf was middlerwijl tot aan het oord genaderd,
Waar zich de menigte der Ridders had vergaderd,
Verwittigd van 't gevaar door d'algemeenen schrik.
Drie honderd krijgeren zijn in een oogenblik
Rondom den Vorst vergaârd, gereed het al te wagen.
't Vertrouwen dat hun deugd de zege weg zal dragen,

Leeft in zijn glinstrend oog, en geeft een nieuwen moed
Aan 't volk, dat hem alom met dankbre zegens groet.
Dus waren wij de stad ter poort toe doorgetrokken
In stille statigheid, en stapten onverschrokken
Den vijand in 't gemoet, wiens ijdele overmacht
Met brandend ongeduld het uur van strijden wacht.
Men schaart zich onverwijld. Van uit het heir der Mooren
Doet zich aan alle kant het dreigend ALLAH hooren,
En davert door de lucht met steeds vernieuwd geweld.
Wij naadren kalm en stil, tot midden op het veld
Uw Egâ aan ons hoofd, het oog ten hemel heffend,
Zijn boezem lucht geeft in dees woorden, grootsch en treffend:
„ O hemel, die het lot der menschlijkheid bestiert!
„ Het zij mijn degen in den kampstrijd zegeviert,
„ Het zij me een eerlijk graf op 't slagveld is beschoren;
„ Getuig gij welk een drift mij heden aan kon sporen,
„ Den slag te weeren die een moeder *) mij bereidt!
„ 'k Strijd voor mijn vaders eer, voor de onafhanklijkheid
„ Van 't rijk, bevrijd door hem, door zijn gebied beveiligd.
„ Ik heb aan hunne zaak mijn leven toegeheiligd,
„ En 'k zal voor hunne zaak verwinnen of vergaan."
Wij heffen op dees taal een kreet ten antwoord aan:
Reeds woedt des veldheers zwaard op 's vijands dichtste drommen,
Wij volgen hem! de vlam des oorlogs is ontglommen!
't Gekletter van het staal, der krijgren woest gerucht,
Het nederploffen der gewonden vult de lucht.
Wie maalt de stroomen bloed, die bruischen langs de velden?
Wie meldt de menigte der reeds gevallen helden?
De aanvallers dringen aan met leeuwenkracht. De Moor
Biedt hun wanhoopig weêr, en staat hun woede door!

*) Dona Theresia, weduwe van Graaf Hendrik, poogde de haar nagelaten voogdij in eene onbepaalde heerschappij voor zich en haar tweeden Echtgenoot, Graaf de Trava, met achterstelling van haren en Hendriks zoon, Alfonsus, te veranderen.

Maar wat verduurt de kracht van Don Alfonsus degen?
Waar hij dien bliksem zwaait, staat hem geen vijand tegen;
En mooglijk had de Moor, voor zijnen arm beducht,
Zich reeds beveiligd door een overhaaste vlucht!
Maar Trava en zijn Gâ, die woedend op ons vielen,
En steeds vooruit zijn in het heetst des strijds, bezielen
Hun bondgenooten met den haat, die in hun brandt!
Doch wat die woeste moed vermag, hun tegenstand
(Geen twijfel!) zal weldra voor eedler moed bezwijken.
Toen ik het slagveld liet, zag 'k reeds allengs hen wijken!
Verwacht elk oogenblik de tijding van hun val,
Mevrouw! Ik spoed naar 't oord, dạt dien getuigen zal!

I. DA COSTA. *(Alfonsus de Eerste.)*

---

## GUIDO VAN LUSIGNAN.

---

Het tooneelstuk, waaraan het volgende fragment ontleend is, heeft zoowel wat de behandeling als de voorstelling der karakters betreft, zeer weinig historischen grond.

Men denke zich het door de kruisvaarders gestichte koningrijk van Jerusalem, onder den laatsten opvolger van Godefried, Guido van Lusignan, op nieuw aangevallen door den befaamden Sarazeenschen aanvoerder Saladijn.

Guido heeft tot stuiting van den vijand, zijne troepen en die zijner vasallen vooruit gezonden, onder het hoofdbeleid van zijnen oudsten zoon Reginald. In het leger bevindt zich ook een jongere zoon des konings, Fulco, welke door een huwelijk erfvorst is van het graafschap Sidon. Tusschen deze broeders bestaat naijver en spanning, die tot openlijke tweedragt wordt aangewakkerd door Sergius, een Griekschen hoveling. Volgens geheimen last van den Bizantijnschen keizer poogt deze verrader het Christen leger te verdeelen, om het ligter in de magt der Sarazenen te leveren.

Na een hevigen twist verlaat werkelijk de jongste der broeders met een aanzienlijk gedeelte der troepen het kamp, hetwelk dienzelfden avond door de Sarazenen zal worden ingesloten. Op het vernemen van de oneenigheid zijner zonen, verschijnt nu koning Guido, maar vindt den graaf reeds vertrokken, en door aanwijzingen van Sergius verdacht als stond dit haastig vertrek in verband met een te plegen verraad, waarvan het verward gerucht reeds in het

leger verspreid was. Om alle vermoeden van zich af te weren, brengt de Griek ten laatste een verdichten brief te voorschijn, waardoor den vader geen twijfel meer kan overblijven aan de misdaad des zoons. Middelerwijl omsingelen de Sarazenen het kamp der Christenen; bij eene eerste verkenning, wordt koning Guido verraderlijk ontwapend en gevangen; en terwijl nu de wanhopige prins Reginald zich gereed maakt, om met het overschot zijner bendon het uiterste voor 's konings bebond te wagen, keert deze onverwachts onder de zijnen weder, en vangt (IV Bedr. VI Tooneel) het volgende gesprek aan.

GUIDO, REGINALD, RIDEFORT, *Grootmeester der Tempeliers.* CHÂTILLON, *Fransch ridder. Andere kruisridders.* GILIBERT, *een kloosterling. — Gezanten der Sarazenen. Soldaten.*

GUIDO *tegen de gezanten.*

Verwijdert u een poos!

REGINALD.

Gij hier, mijn vader! ach!
Wat zie ik?

GUIDO.

O mijn zoon! welk een rampzaal'ge dag!
Ik kom mijn laatsten troost in uwe omhelzing zoeken,
Gij waart er niet!... helaas! mijn arm zag zich verkloeken
Door overmagt, of neen! door eereloos verraad,
Wat pogen redt een held, als hij ontwapend staat?
Mijn vrienden! Lusignan droeg Sarazeensche kluistren!
De misdaad is voltooid! ach! zoo ik wilde luistren
Naar de inspraak van mijn leed, voorwaar die zelfde hand
Zou voor u aller oog mij 't wreed gevoel dier schand',
Van mijne en uwe schand', me ontrukken met het leven.
Nogtans, ik voel den moed mijn ramp te boven streven,
En 'k dank des Hemels kracht, dat ik zijn wil erken,
En meester van mijn lot, maar vorst, maar Christen ben.

REGINALD.

Had ik met mijnen dood uw' rampspoed mogen weren
Spreek! moet het nog geschiên? wat doet u herwaarts keeren?

Wat wil deez' Muzelman, die Sarazeensche wacht?

GUIDO.

Wij allen zijn verraân en in der Turken magt.
Vóór echter Saladijn het bloedbad aan doet vangen,
Kunt gij (zoo luidt zijn woord) genâ van hem erlangen.
Hij staat den aftogt toe aan 't ingesloten heir,
Mits —

REGINALD.

Wat verlangt hij?

GUIDO.

't Legg' terstond de wapens neêr!

REGINALD.

Dat nooit.

ALLEN.

Dat zweren wij!

GUIDO.

Hebt dank, doorluchte vrinden.
Ik wist, tot welk besluit ik u gereed zou vinden,
Die taal is uwen moed, zij is uw glorie waard;
En 'k voel hoe 't mijner ziel op nieuw verrukking baart,
'k Hervind mijn ridders nog, en kan met kalmte sneven.

REGINALD.

Wat zegt gij?

RIDEFORT.

Hoe mijn vorst?

GUIDO.

Ik moet u straks begeven,
Uw wapens weigren gaan ten koste van mijn bloed,
Maar dwing hem eerbied af, door wien het stroomen moet.

REGINALD.

Hoe! voor een oogenblik aan 't Christenheir hergeven,
Zou ik u wereloos ter slagting heen zien streven?

Door wat verbijstering —

GUIDO.

'k Beloofde op riddertrouw,
Dat ik naar Saladijn gevangen keeren zou,
Zoo 'k niet hem de overgaaf des legers deed erlangen;
Dat heilig woord heeft hij niet vruchteloos ontvangen,
't Is sterker dan de dood.

REGINALD.

Wie dwong het van u af?
Der Christnen moordenaar!

GUIDO.

Die mij vertrouwen gaf.
Wie mij tot zoo veel deugd, het eerst in staat kon achten,
Is waardig, om van mij 't vervullen ook te wachten.
O neen! ik wankel niet. Ik zal, ik moet vergaan,
Maar schooner stervensuur breekt nimmer voor mij aan.
Ik zal aan 't wereldrond een schittrend voorbeeld geven
Van onbezweken trouw, zoo lang er helden leven.
En nu, mijn zoon, vervul, wat ik van u verwacht,
Mijn laatsten wil, waardoor 'k u aller heil betracht.
Hoezeer 't u grieven zal, gij moet mijn val gedoogen,
Laat u door vadermin tot geen wanhopig pogen
Vervoeren; schoon uw smart den vijand duur zou staan,
Uw strijden waar' vergeefs! gij zoudt gewis vergaan.

REGINALD.

Vertwijfling zal ons kracht tot uw behoud verleenen,
Zoo niet — dan moog' de dood ons aller lot vereenen.
't Is alles wat ons rest. Mijn vrienden! volgt mijn spoor,
En breken we onversaagd des vijands legers door.

GUIDO.

O, werd uit dit bestaan voor u slechts roem geboren,
Gij zoudt geen andren raad van uwen vader hooren;

Dan ach! om Sions lot is mijne ziel bezwaard,
Geheel een trenrend volk, dat smeekend naar mij staart,
Zie ik te dezer stond voor mijne blikken zweven;
Blijf voor de zaak van God, 'k bezweer het u, blijf leven,
Aanhoor des Heeren stem, die 'k u voor 't laatst vertolk,
Leef voor Judea's heil, wees redder van mijn volk.
Mijn zoon! een enklen dag moet gij uw drift betoomen,
De vorst van Tripoli zal u ten bijstand komen.
Zijn komst is mij gemeld, eer morgen 't licht verdwijn',
Groet gij zijn legervaan, dan zal 't u mooglijk zijn
Van weêrskant zaamgerukt, een dapper stuk te wagen.
Laat, Heer! U Guido's beê voor zijnen zoon behagen,
Uw Engel dale neêr, en strijde hem ter zij,
Schenk hem meer heldenkracht, en meer geluk dan mij.

DE SARAZEENSCHE GEZANT.

Verschoont mij, ridders! doch de last, mij opgedragen,
Hoe pijnlijk, hoe gestreng, duldt verder geen vertragen.
In naam van Saladijn, vermeldt uw eindbesluit,
En levert mij den vorst, of wel nw wapens uit.

REGINALD.

Noch onze wapens, noch den koning. Neen, Barbaren!
Ga dat op 't oogenblik aan Saladijn verklaren.

DE GEZANT.

En 't woord, hem toegezegd?

REGINALD

Hij heeft het niet van mij,
Niet van deez' ridderschap. Wij allen zijn nog vrij,
Nog hebben wij een zwaard! beproeft wat wij vermogen.
Nooit wordt hij ons geweld dan met geweld onttogen;
Als wij verslagen zijn door 't staal van uw tiran,
Verweldig' hij zijn prooi, herneem hij Lusignan.
Ontwijkt ons, of uw lijk ga 'k hem ten antwoord zenden.

GUIDO.

*Tegen den gezant.*

De smart heeft hem vervoerd.

*Tegen zijn gevolg.*

Welaan! uw opperheer
Verbiedt u iedre hulp, ten koste van zijne eer.

*Tegen den gezant.*

De schand' verachten wij: gij kunt mij henenvoeren,
Maar hoe! ik zie mijn ramp een' vijand zelfs ontroeren.

DE GEZANT.

Ja, dappre Lusignan, uw grootheid treft mijn ziel,
En eischte een beter lot, dan u te beurte viel.

GUIDO.

*Tegen de Ridders.*

Vaarwel dan, heldenschaar! vaartwel, mijn lotgenooten!
Niet vruchtloos zij uw bloed, weleer voor mij vergoten,
Niet die standvaste trouw, aan uwen vorst geboôn,
'k Verga, maar ik herleef! Aanschouwt mij in mijn zoon,
En moge in uwe ramp de Hemel uitkomst banen,
Eert voortaan Reginald als Guido's onderdanen.

*Tegen Gilibert.*

Gij, vrome Gilibert, herdenk mij in 't gebed.

*Tegen Reginald.*

Gij eindlijk, Reginald, wat mij het meest ontzet,
Ik ducht voor uwen rouw, en denk aan uw gevaren.

*Hem bij de hand vattende.*

Vergader thans uw moed; ik wil uw droefheid sparen,
Mijn zegen ruste op u en volge u op den troon.

REGINALD.

Ik sidder!

GUIDO.

Nog één woord!... Spaar Fulco!... 't is mijn zoon...
Rampzaal'ge! ja hoe wreed gij 't hart mij hebt doorreten...

REGINALD.

Wien noemt ge?

GUIDO.

Uw' broeder.

REGINALD.

Hij, die eed en pligt vergeten,
Ons leed veroorzaakt heeft, die u en mij verried!

GUIDO.

'k Veroordeel zijne schuld, maar toch ik vloek hem niet,
O mogt ge eens uit mijn naam hem die verzeekring geven,
Zeg, dat ik hem zoo gaarn' aanschouwd had vóór mijn sneven,
Dat ik hem heb bemind tot aan den rand van 't graf,...
Zeg, dat ik vader bleef en stervend hem vergaf.

REGINALD, *hem omhelzende.*

Ach vader!

GUIDO.

Wat vangt ge aan?... 'k wil vruchtloos mij betoomen,
Uw liefde breekt mijn hart! en 'k voel mijn tranen stroomen,
'k Zie de uwe vlieten... Wijd ze aan mijn gedachtenis,
Doch thans, verberg uw smart, schoon zij mij dierbaar is.

REGINALD.

Ik ken mij zelf niet meer! mijn leed, ten top gerezen —

GUIDO.

Kom laat ons weêr gesterkt, kom, laat ons helden wezen,
Te grooter, hoe het wee van 't scheiden wreeder valt,
Vaarwel! geliefde zoon, vaarwel mijn Reginald.

RIDEFORT EN CHÂTILLON.

Ach! vorst, gedoog —

GUIDO.

Laat af!

REGINALD, *met drift.*

Ge ontsnelt aan onze hoede,
Gij triumfeert? — en ik — geef me over aan de woede,
Gij gaat naar Saladijn? mijn vorst! ik vlieg er heen,
De wanhoop jaagt mij aan! vernieling volgt mijn schreên,
De dood schiet van mijn vuist, ik voel mij voorwaarts dringen,
Door lijken en door bloed naar 't hoofd der woestelingen,
Ik vaar hem in de borst, ik sterf slechts als hij sneeft,
Zijn val uw eed verbreekt en u de vrijheid geeft.

*Hij wil vertrekken.*

GUIDO.

In naam der vadermin —

REGINALD.

Houd op mij te doorboren.

GUIDO.

Bij 't heil van uwe ziel —

REGINALD.

'k Wil langer u niet hooren.

GUIDO.

Weerhoud, hem vriendenschaar!

*Tegen Reginald.*

Daar smeeken niets vermag,
Eerbiedig voor het laatst mijn vaderlijk gezag.
'k Zou liever duizendwerf mij zelv' ten offer geven,
Dan dat ge om mijnentwil, ofschoon met roem, zondt sneven,
'k Gebied het u! vertoef!

*Vooruitgaande.*
Welaan!

REGINALD, *hem met de ridders omgevend.*

Ach vader! neen!
Ik volg.

GUIDO.

Laat af, mijn zoon! Gezanten, voert mij heen.

J. W. L. SMIT. *(Fragment van een Treurspel. De Katholiek, D. XXI.)*

---

## HET VERHAAL VAN DEN BISSCHOP.

MATHILDA, BERENGILLA, DE BISSCHOP *in Pelgrims gewaad.* [1])

MATHILDA. *Zij ijlt den Bisschop te gemoet en kust hem de hand.*

Mijn Vader!

BERENGILLA, *mede naar hem toegaande.*

Zoo zien we u weêr!

DE BISSCHOP.

Ik dank om u de Hemelmagt,
Dat mij haar goedheid weêr hier in uw midden bragt,
En Adel [2]) in haar gunst ten werktuig heeft verkoren,
Om mij...

MATHILDA, *met vuur.*

Ja! Hollands Graaf [3]) heeft ons alreeds doen hooren,

---

1) Mathilda, zuster van Richard Leeuwenhart. Berengilla, zijne gemalin. Willem, Bisschop van Tyrus.

2) Adel, broeder van den Sultan Saladijn.

3) Willem van Holland, zoon van Floris III.

Dat 's Sultans Broeder u op nieuw behoeden mogt.

BERENGILLA.

Doch bij wat voorval dit geschied zij op uw togt,
Was hem, althands is ons, tot nog bedekt gebleven.

DE BISSCHOP.

Ik moet, tot Adels eer, u daar verslag van geven.
Ik toog, 't is nu een maand geleden, als gij weet,
Met waterfles en staf, gehuld in 't Pelgrims kleed,
Blijmoedig en gerust op Adels vrijgeleide,
Van hier naar Salems vest, langs Memnons barre heide.
Mijn reis werd door den vloed, die Belus naam nog draagt,
Noch door den Messal zelfs een oogenblik vertraagd;
En als ten derden maal de zon mij mogt beschijnen,
Ontwaarde ik reeds den stroom, voor 't heir der Filistijnen
Zoo doodelijk, toen 't kroost van Efraïm dien vloed
Deed zwellen van hun doôn en ruischen van hun bloed.
Dus trok ik 's andren daags, beschaûwd door 't geurig lover
Van palm, olijf, en myrth, den ruigen Karmel over.
Wat al tafreelen bood verbeelding mij hier aan!
'k Zag, dacht mij, 't wappren nog van Baraks zegevaan,
Terwijl mijn oor, verrukt, de galmen scheen te vangen
Van Isrels vreugdelied en Deboraas gezangen.
Nu voelde ik mij gelokt naar Tabors breede kruin;
Hier groette ik Naïns grond, ginds Kapernaüms puin,
En zag reeds voor mij uit het steil gebergte dagen,
Waar Saül met zijn zoons en helden werd verslagen :
'k Herdacht dien schrikbren stond en hief, in luiden toon,
De schoone lijkklagt aan van Jesses grooten Zoon.
Zoo vond ik dan welhaast dien put van 't helderst water,
Dien Abrams Kleinzoon groef; dien put, die eeuwen later,
Ten tijde der genaê, eens door een vrouw bezocht,
Het onvergankljk heil van Sichems burgers wrocht.
Wat dreven!.. Beekjes hier, die van de heuvlen stroomen;
Ginds mengling van gebloemt; daar gloênde oranjeboomen

En ander geurig ooft, omgeven van plataan;
Weêr verder 't schoonste veld, bedekt met golvend graan;
Daarbij de gulheid van de aartsvaderlijke dagen :
Dit alles deed me een wijl mijn verdren togt vertragen
En toeven in den schoot dier vroome burgerschaar :
Ook meldde ik u in schrift dat alles reeds van daar.
Na deze rust in 't eind van Sichem opgetogen,
Trof Mores eikenbosch en Ebals kruin mijn oogen;
'k Beklom den Garizim, waar Baäls Priestren-rot
Voor 't ligt verleibaar volk, ten hoon van Jacobs God,
In Mnevis Kalvrendienst het outer heeft doen rooken.
Hier vlijde ik mij ter neêr; doch had naauw 't oog geloken,
Of 'k zag, door 't klinken van de krijgsklaroen gewekt,
Den berg rondom mij heen met oorlogsvolk bedekt;
En eer ik nog een woord aan 't Opperhoofd kon uiten,
Gaf deze reeds bevel, me in digten boei te sluiten :
Straks bond men me op een paard en voerde dus mij heen.

MATHILDA.

Men had geen eerbied voor uw vrijgeleide?

DE BISSCHOP.

Neen!

Ik moest mij nacht en dag elendig foltren laten
En strekken tot een doel aan 't spotten der soldaten :
Dus werd ik voortgesleurd langs vloed, en berg, en dal,
Tot aan het wester strand, in Jaffaas grijzen wal.
De wreede Metchoub, 't schuim der wreedste dwingelanden,
Had hier van Saladijn het krijgsbewind in handen.
„ 'k Was, " sprak de Woestaart, „ van uw voet-reize onderrigt :
„ Het was naar mijn bevel, dat ge u zaagt opgeligt,
„ Om 't schreeuwend ongelijk, in Ptolemaïs muren
„ Mijn broeder aangedaan, door u te doen bezuren.
„ Wierd hem het hoofd van 't lijf gescheiden door het zwaard,
„ Een wreeder dood is u in 't vlammend hout gespaard.

„ Zoodra het morgenlicht op nieuw zal zijn gerezen,
„ Zal ook, ô Christenslaaf, uw strafmijt vaardig wezen;
„ En 't vuur heeft uw gebeente alreeds tot asch verteerd,
„ Voor Adel, of wie 't zij, deez foltring van u weert. "

BERENGILLA.

Een koude rilling rijdt, mijn vader, op 't verhalen,
Mij als een koorts door 't lijf.

MATHILDA.

Wat wreedheid zonder palen
Wat schriklijk denkbeeld! U, aan u dat lot bereid!

DE BISSCHOP.

„ Ik ducht geen oogenblik, " dit gaf ik tot bescheid, "
„ Geen enkel oogenblik, ô Metchoub, uw vermogen :
„ Uw magt strekt verder niet, dan de Almagt wil gedogen;
„ En 'k onderga met vreugd, wat Ze over mij besloot...
„ Niet gij, maar Zij beslist mijn leven of mijn dood. "

MATHILDA, *met verrukking.*

Zie daar 't geloof, de hoop, 't vertrouwen van den Christen!

DE BISSCHOP.

„ 'k Heb over 't geen gij denkt, " hernam hij, „ niet te twisten.
„ Wij zullen morgen zien, wanneer het vuur u blaakt,
„ Of dan uw dwaalgeloof u nog zoo moedig maakt. "
Hierop gebood hij, me in een kerkerhol te slepen.
Nu werd ik ook terstond door beulen aangegrepen
En in een kuil gesmakt, dien nimmer zon bescheen :
Hier kroop een schorpioen al krassend om mij heen,
Ginds deed een adderslang zijn ijzig sijflen hooren.
't Gebed, 't gebed alleen kon toen mijn ziel-kracht schooren;
Want, of ik al bedaard mijn sterfuur naken zag,
Ja zelfs met ware vreugd mogt beiden op den dag,
Waarop ik voor 't Geloof en 's Hemels eer zou sterven
En, aan het eind mijns strijds, de martelkroon verwerven

Toch joeg de duisternis, of eer nog 't addrenbroed,
In weêrwil van mij zelv', me een huivering door 't bloed.
De ziel des stervlings moog' zich boven 't stof verheffen,
Zij deelt toch in de weên, die 't broze ligchaam treffen :
Zij kan zich van dien band hier nooit geheel ontslaan.
Men trok mij 's anderen daags ten kuil uit, greep mij aan,
En sleurde me op een mijt : ik zag de koolen glimmen,
Ja, reeds een dikken rook al wentlend opwaard klimmen,
Ten blijke dat het hout bereids geraakte in vlam,
Wanneer ik van ter zijde een luid gerucht vernam.
De volkshoop stoof uiteen : een Ridder vloog mij nader,
Met digt gesloten helm; hij steeg van 't paard; „ mijn vader! "
Dus riep hij, daar zijn voet de houtmijt reeds beklom,
„ Mijn vader, God zij dank, dat ik nog tijdig kom! "
Nu ligtte hij 't visier : 't was Adel! Ach, hoe teder
Omvatte mij zijn arm! Hij gaf me aan 't leven weder :
Ik zag mijn boei geslaakt en 't vuur in eens gedoofd.
Dus heeft mij Adels deugd een levenseinde ontroofd,
Zoo schoon, als eenig Held der Kerk te beurt mogt vallen :
De kroon, de martelkroon te erlangen in die wallen,
Wat meer is, zelfs op dat gedeelte van den grond,
Waar, als men zegt, het huis van Petrus Gastvriend stond.
Doch de Almagt wilde 't dus : ik loof haar welbehagen.
„ Gij, Metchoub! " sprak de Prins, „ gij zult het u beklagen,
„ Den Bisschop al dit leed te hebben aangedaan : "
En 'k zag op 's helds gebod hem dood ter nederslaan,
Aleer ik was in staat, voor hem genaê te smeken.
Reeds was het volk ter sluik bedeesd uiteengeweken;
'k Was vrij : doch op de maar, door Adel mij gebragt,
Dat Saladijn deez muur bedreigde met zijn magt,
Gevoelde ik dat mijn hart het vurigst herwaard haakte,
Zoodat ik dan den togt naar Salems vesten staakte;
Waarom de Prins besloot, mij met een duizendtal
Van uitgelezen volk te leiden tot deez wal.
Zoo togen we op : doch hij had naauwelijks vernomen,
Hoe 't hier in d'ochtend reeds tot strijden was gekomen,

Of sprak aldus mij aan : „ gewis misprijst gij 't niet,
„ Mijn vader, dat ik doe, het geen mijn pligt gebiedt?
„ Ik mag aan Alrichs zorg u veilig toevertrouwen.
„ In Ptolemaïs hoopt u Adel weêr te aanschouwen. "
Hierop onttrok zijn ros, zoo snel als 't bliksemlicht,
En hem en 't meerderdeel zijns volks aan mijn gezicht.

BERENGILLA.

Wat dank zijn wij, naast God, dien vijand niet verschuldigd?

DE BISSCHOP.

Ten minste wie de deugd ook in een vijand huldigt,
Ontkent dit zeker niet...

S. J. WISELIUS. *(Adel en Mathilde.)*

---

## JEPTHA'S OFFERBELOFTE.

---

IFIS, *Jeptha's dochter.* HOFPRIESTER. JEPTHA. HOFMEESTER.

IFIS.

Geen hygend hart, vervolght, en afgeronnen,
Verlangde oit meer naer koele waterbronnen,
Als mijne ziel, na zoo veel strijts, verlangt
En hijght naer Godt, waer aen mijn leven hangt,
Der zielen troost in 't eeuwigh licht t'aenschouwen,
Daer engelen om strijt zijn' lof ontvouwen.
Hoe lust het my in Godts onsterflijckheit
Te deelen, daer men nimmer zucht noch schreit,
Maer eeuwigh rust, bevrijt van zorgh en kommer,
In vrede, en stilte, in liefelijcke lommer!
Hofpriester, gy gewijde zegenaer,
En godtstolek, die u draeght als middelaer,

Om, tusschen Godt en menschen, Godt te paeien,
Het wierroockvat den hooghsten toe te zwaeien;
Geleime, op dat, zoo hoogh uit onzen dagh,
Mijn offer Gode alleen behaegen magh.

PRIESTER.

O schoone ziel, hoe deeltge in 's hemels schatten
Alree zoo diep, die door 't geloof kunt vatten,
Dat weinigen begrijpen, hier beneên!
Gy zijt alree met Godt den schepper een,
Een hart, een ziel, en uwe ziel, ontslagen
Van 't sterflijck pack, is boven alle vlaegen
Van weereltsheit, en jammer, vry van smet,
In staet van rust en zekerheit gezet.
Het alziende oogh ziet neêr door alle starren,
En nevels, hoe wy hier beneden warren
In schaduwen, verbystert, en verblint
Van aerdtscheit, daer men troost noch heil by vint.
Geene aerdtscheit kan den rijcksten mensch meer geven
Dan aerdtsch genot, een kort onzeker leven,
Vol zwaerigheên. men pluckt geen roos, of voelt
Den doren, die de hant quetst. hoe men woelt
Om rijckdom; hoe men zweet om eer en staeten;
't Genoegen vlught. al laegen al de straeten
Met kroonegout en scepteren bezaeit,
En diamant, en perlen: schijngoet paeit
Geen' gierigaert; geen wellust wulpsche zinnen.
In Gode is 't al, daer buiten niets te winnen.

JEPTHA.

Gy gaet dan heen naer vader Abraham,
En Josef, en Manasse, vaders stam.
De weerelt zijt gy moedigh doorgestreden:
Uw vader blijft in traenen hier beneden,
Dus kinderloos, en zonder erfgenaem.
Nu kan noch staet, zeeghaftigheit, noch faem,

Noch heerschappy hem troosten, en genoegen.
De lantman hoopt, na zweet, en lastigh ploegen,
En zaeien, op den zegenrijcken oogst,
Die hem in 't endt met aeren kroont, en troost;
En ick, helaes, zie hier, na d'oorloghsvlaegen,
Mijn korenbloem gezengt, en neêrgeslagen,
Mijn huwlijckshoop en vreught te leur gestelt.

IFIS.

Ter weerelt is 'er niets dat Ifis quelt
Dan vaders smert; dies wenscht zy alle rampen
Van vader noch op haere doot te klampen,
Zoo 't mooghlijck waer. zy wenscht oock na haer doot
Te deelen in der oudren druck en noot.
Wat kanze meer?

JEPTHA.

Geslage bloem, en lover,
Och dochter, hebt gy noch voor vader over,
En lijdt gy niet genoegh by vaders schult?

IFIS.

Ick bidde Godt dat hy u met gedult
Begiftige, om dit rustigh uit te harden.
Ay vader, scheur uw kleeders niet aen flarden.
Keer 't aenzicht niet weemoedigh van my af.
Mijn sterven is een zegen, geene straf.
Gehoorzaemheit, vrywilligh voorbereiden
Zijn speelnoots, die my naer dees staetsi leiden.
Ick reken 't my ter eere toe naest Godt,
Uitdeeler van een ieders staet, en lot.
Ick durf de doot nu onder d'oogen tergen.
Zoo 't anders lagh: men had my op de bergen
Geborgen, of by tijts een wisse wijck
En vryburgh opgespoort, in 't heidensch rijck.

JEPTHA.

Hoe kan dees hant dien blancken hals doorhouwen,
Dat zuiver sneeuw,

IFIS.

Volgh Abram, dien getrouwen
Aertsvader, vorst en spiegel van 't geloof,
Dat Godt behaeght.

JEPTHA.

Waer Jeptha blint, en doof,
Hy zaegh u niet, noch zou dit woort niet hooren.
Godt geve dat, uit 's hemels negen kooren,
Een engel daele, eer Jeptha, dootsch en bleeck
Van schrick, u treffe; op dat hy 't slaghzwaert steeck'
Onbloedigh in zijn schede. ô overwreede;
Kunt gy dit zwaert wel rucken uit de schede,
En houwen op dit schoone lichaem toe?
Waer ben ick? och, wat wordme bang te moe;
Hofpriester, och, vergeef het my : aen 't bidden :
Och bidt. Godt sterck' mijn kloppend hart, in 't midden
Der gruwelen, en naere afgrijslijckheên.
Wat rust is hier voor my geschapen? neen,
Hier is geen rust, geen vreught voor my geschapen.
Dit is de helt, die onlangs, braef te wapen,
Twee slagen sloegh, zoo stout, en onvermoeit,
Daer zoo veel lants, van stroomen bloets bevloeit,
Verdroncken leght, en wit bezaeit met schenckel,
En beckeneel; daer 't krijghsvolck over d'enckel
Door plassen bloets moet waeden. dit 's de helt,
Die met een' slagh dry reuzen teffens velt.
Alle oorloghseer loopt in een' slagh verloren.
Daer bloostze, die monarchen zou bekooren;
Assyrien, den Persiaen, en Parth.
O boezem, steeckt een tiger in dit hart,

Geen vaders hart. verschijn uit alle hoecken :
Verschijn, en koom den dochterslager vloecken,
Wat vloecken kan : 'k heb Godt noch mensch ten vrient.
Vloeck Jeptha vry, gelijck dit stuck verdient.

PRIESTER.

De lantvooght ga met my wat aen een zijde.

JEPTHA.

Hofpriester, och, bedenck eens wat ick lijde.
Mijn haeren staen te berge. een druppel zweet
Hangt aen elck haer. Wat pijnight my zoo wreet?

PRIESTER.

Het is geen tijt een veege meer te vergen.

HOFMEESTER.

Gord af dit zwaert : gord af. 'k zal 't heimlijck bergen,
Bedecken met mijn kleet, op datze niet,
Voor 't ende, van inbeelding dootsch verschiet'.
Wanneerze knielt op d'oevers van haer leven,
Het hofaltaer, zal ick 't u wedergeven.

JEPTHA.

Daer is het. Och, dat mijn genegenheit
Haer schrick aenjaege, in doots verlegentheit,
Is wreetheit, geen genegentheit uitdrucken.
De droefheit kan het vaders hart verrucken,
Dat hy verdwaelt, in dit verbaest beleit,
Van reedlijckheit, en van voorzichtigheit.

PRIESTER.

Gy zult haer hart door dit gekerm vertsaegen.

JEPTHA.

Hoe kan ick min dan Godt mijn hart uitklaegen?

Benyme niet, helaes, een luttel tijt.

PRIESTER.

Dees weeklaght voedt den innerlijcken strijt,
Als oli 't vier: als bulderende vlaegen
De wateren tot aen de starren jaegen.

HOFMEESTER.

Bezwijckt de maeght, een maeghdenhart is teêr,
Wat gaet ons aen?

IFIS.

Nu kerm, nu klaegh niet meer.
Gy waert dus lang mijn vader, mijn behoeder:
Nu ken ick Godt. geen vader, geene moeder
Heeft langer deel aen Ifis, als voorheen:
Die naem heeft uit. De Godtheit is alleen
Mijn vader, en mijn moeder beide t'zamen.
Nu hoeft gy u dit offer niet te schaemen.
Nu is het valsch dat gy uw dochter slaght,
Uw eigen bloet zult storten. staeck dees klaght,
Dit hartewee: ick ben den hemel eigen.
't Geloof is nu mijn schilt, die op geen dreigen
Noch kerven past van zwaert, of iemants hant.
Op dezen schilt, van louter diamant,
Zal 't snedighste metael in stucken springen,
Zoo bros als glas. 't is tijdt Godt lof te zingen.
Mijn hart gevoelt alreede een nieuwe kracht,
Als Isack, die getroost den slagh verwacht,
De weerelt voor zijn sterven afgestorven.
Laet rollen 't hooft: de ziel blijft onbedorven,
Ontslagen van den hoofdeloozen romp,
Een hantvol klay en stof, een aerdtsche klomp.
Koom herrewaert, mijn speelgenoots, mijn reien:
Het is een tijt van blyschap, niet van schreien.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Genoegh geschreit twee maenden achter een.
'k Verlaet u, en dees weerelt, ga daer geen
Ontsteltenis, geen staetveranderingen
Opwellen, noit de starren onder gingen:
En nu, Godt lof, aenvaerde ick mijne reis.
Vaer eeuwigh wel, ô vaderlijck palais,
Daer ick geteelt, en opgevoedt in weelde,
My zoo veel staets en ydelheit verbeelde.
Aertsvaders, neemt als een danckofferpant,
Ontfangt mijn ziel, tot heil van 't vaderlant.
Zy raeckt geen aerde, en zweeft u vrolijck tegen.

PRIESTER.

Nu kniel: ontfang nu Godts en Arons zegen.
Godts aenschijn strael' genadigh van om hoogh
U toe, en schijn' door dezen regenboogh
Van traenen uit den hemel op u neder.
Gy qnaemt van Godt: hy wellekomt u weder.
Gy maeghden, juicht, en triomfeert met palm:
Zy stapt verheught ten outer op dien galm.

REY VAN MAEGHDEN.

I. ZANG.

Laet gehoorzaemheit
Toonen haer vermogen
In dees maeght, bereit
Zonder traen in d'oogen,
Jammer, en misbaer,
In haer lentedagen,
Willigh op 't altaer
Godt zich op te draegen,
Tot een offerhant,
Voor het vaderlant,

Om den vaderlijcken eedt,
En het vast verbont,
Godt met vryen mont
Toegezworen, eer men street,
In zijn kracht te zetten,
Zonder dwang van wetten,
Tot een' spiegel voor de jeught,
Die hier uit zal leeren
Godt in d'oudren eeren.
O hoe zeldzaem is dees deught!

I. TEGENZANG.

Wie gerust en stil
Zich kan overgeven
Aen een anders wil,
Zonder wederstreven,
In gelaetenheit
Tegens eigen oordeel,
Dat hier tegens pleit,
Afstaen van zijn voordeel,
Heeft een stercker maght
Onder zich gebraght
Dan die heiren overwint,
Of het woest gewelt
Van een' boschreus velt,
Of een' leeuw, die 't al verslint.
Keur en zinlijckheden
Met den voet te treden,
Godt ten prijs, tot 's naesten baet,
Is een' strijt gestreden
Hooger dan de reden,
En 't verstant der wijzen gaet.

### II. ZANG.

Isaek, Abrams zoon,
Volghde zijnen vader,
Hielt dien hoogen toon.
Zietze bey te gader.
't Outer staet gebout.
Isaek, 's vaders zegen,
Knielt op 't offerhout.
Abram treekt den degen
Om te slaen, als hem
d'Engel met zijn stem
Uit den hemel tegenhiel,
En beval den ram
t'Offren in de vlam,
Dat den hemel meer beviel
Dan den eerstgeboren
In zijn bloed te smooren,
Met des offraers hart vernoeght,
Gode op zijn behaegen,
Willigh opgedraegen.
Ziet hoe hier die kroon op voeght.

### II. TEGENZANG.

Isaek streeek deze eer,
Maer hy moet het geven,
Nu een maeght, dus teêr,
Niet ontziet haer leven
t'Offren onvervaert,
Zonder tegenspreecken.
Aen heur vaders zwaert
O gehoorzaem teken!

d'Eeuwen zullen lang
Met tooneelgezang
Loven dees heldinnedaet,
Die het mannenhart
In het knielen tart,
Met een ongezwicht gelaet.
Och, dat nu een engel
Dezen strick ontstrengel,
Godt den wil neem' voor het werck.
Maer zy voortgedreven
Kiest de doot voor 't leven.
Yver valt de doot te sterck.

J. VAN DEN VONDEL. *(Jeptha.)*

---

## LUCIFER.

LUCIFER. BELZEBUB.

LUCIFER.

Ghy snelle Geesten, hout nu stant met onzen wagen:
Al hoogh genoegh in top Godts Morgenstar gedragen
Al hoogh genoegh gevoert: 't is tijt dat Lucifer
Nu duicke, voor de komst van deze dubble star
Die van beneden rijst, en zoeckt den wegh naer boven,
Om met een' aertschen glans den hemel te verdooven.
Borduurt geen kroonen meer in Lucifers gewaet;
Vergult zijn voorhooft niet met eenen dageraet
Van morgenstarre en strael, waer voor d'Aertsenglen nijgen;
Een andre klaerheit komt in 't licht der Godtheit stijgen,
En schijnt ons glanssen doot; gelijck de zon, by daegh,
De starren dooft, voor 't oogh der schepselen, om laegh.
't Is nacht met Engelen, en alle hemelzonnen:
De menschen hebben 't hart des Oppersten gewonnen,

In 't nieuwe Paradijs : de mensch is 's hemels vrient :
Ons slaverny gaet in. gaet heene, viert, en dient,
En eert dit nieuw geslacht, als onderdaene knapen :
De menschen zijn om Godt, en wy om hen geschapen.
't Is tijt dat 's Engels neck hun voeten onderschraegh',
Dat ieder op hun passe, en op de handen draegh',
Of op de vleugels voere, in d'allerhooghste troonen :
Onze erffenis komt hun, als uitverkore zoonen.
Onze eerstgeboorte leit nu achter, in dit Rijck.
De zoon des zesten daghs, den Vader zoo gelijck
Geschapen, strijckt de kroon. met recht is hem gegeven
De groote staf, waer voor alle eerstgeboornen beven,
En sidderen. hier gelt geen tegenspraeck : ghy hoort
Wat Gabriël bazuint voor 's hemels goude poort.

BELZEBUB.

O Stedehouder van Godts opperheerschappyen,
Wij hooren 't al te wel, en midden in 't verblyen
Der Reien, eenen klanck, die 't eeuwigh feest bedroeft.
De last van Gabriël leit klaer : dat woort behoeft
Geen Cherubijne tong om ons den zin t'ontvouwen.
Men hoefde Apollion naer d'onderste landouwen
Niet af te vaerdigen, om nader ga te slaen
Wat Adam al bezit, zoo laegh beneên de maen :
Het blijckt hoe heerlijck hem de Godtheit begenadight,
Oock door een lijfwacht van veel duizenden verdadight,
En hanthaeft in zijn' staet en aenzien, min noch meer
Of hy gehuldight waer tot aller Geesten Heer.
De poort des hemels staet voor Adams afkomst open.
Een aerdtworm, uit een' klomp van aerde en klay gekroopen,
Braveert uw mogentheit. ghy zult het Menschdom zien
Zoo verre boven u, en, vallende op uw knien,
Met nederslaghtigheit en neergeslagene oogen,
Aenbidden zijne maght, en hoogheit, en vermogen.

Het zal, verheerelijckt van d'allerhooghste maght,
Zich zetten aen de zy der Godtheyt, in zijn kracht,
En heerschen, langer en noch wijder dan de ronden
Der entlooze eeuwigheit, aen tijt noch plaets gebonden,
Om Godt, haer middelpunt en omloop, te gelijck
Zich draeien, zonder rust. wat hoeft men klaerder blijck
Dat Godt de menschen wil verheffen, ons verneeren;
Wy zijn ter dienstbaerheit, de menschen tot regeeren
Geboren. lcgh voortaen den scepter uit der hant:
Een laeger is 'er, die de kroon daer boven spant,
Of spannen zal eer lang. legh af uw morgenstraelen,
En hulsel voor dees zon, of pas haer in te haelen
Met zangen, en triomf, en goddelijck cieraet.
Wy zien den hemel haest veranderen van staet.
De starren zien vast uit, en wijeken met verlangen,
Om met eerbiedigheit dit nieuwe licht t'ontfangen.

LUCIFER.

Dat zal ick keeren, is het anders in mijn maght.

BELZEBUB.

Daer hoor ick Lucifer, en zie hem, die den nacht
Van 's hemels aengezicht verdrijven kan, en jaegen.
Waer hy verschijnt, begint het heerlijck op te daegen.
Zijn wassend licht, het eerste en allernaeste aen Godt,
Vermindert nimmermeer. zijn woort is 't hoogh gebodt;
Zijn wil en wenck een wet, van niemant t'overtreden.
De Godtheit wort in hem gedient, en aengebeden,
Bewieroockt, en geviert: en zou een laeger stem
Nu dondren uit Godts troon? gebieden boven hem?
Zou Godt een' jonger zoon, geteelt uit Adams lenden,
Verheffen boven hem? dat waer het erfrecht schenden
Van 't alleroutste kint, en zijn stadthondery
Ontluisteren. naest Godt is niemant groot als ghy.

De Godtheit zette u eens in glorie aen haer voeten :
Geen mensch verstoute zich onze orden om te wroeten,
En dit bezworen Recht t'ontwyden tegens reên;
Of al de hemel raeckt in 't harnas tegens een.

LUCIFER.

Ghy vat het recht; het past rechtschape heerschappyen
Geensins haer wettigheit zoo los te laten glijen;
Want d'oppermaght is d'eerste aen haere wet verplicht;
Verandren voeght haer minst. ben ick een zoon van 't licht,
Een heerscher over 't licht, ick zal mijn recht bewaeren :
Ick zwicht voor geen gewelt, noch aertsgeweldenaeren.
Laet zwichten al wat wil : ick wijck niet eenen voet.
Hier is mijn Vaderlant. noch ramp, noch tegenspoet,
Noch vloecken zullen ons vervaeren, noch betoomen:
Wy sullen sneven, of dien hoeck te boven komen.
Is 't nootlot dat ick vall', van eere en staet berooft;
Laet vallen, als ick vall' met deze kroone op 't hooft,
Dien scepter in de vuist, dien eersleip van vertrouden,
En zoo veel duizenden als onze zijde honden.
Dat vallen streckt tot eer, en onverwelckbren lof:
En liever d'eerste Vorst in eenigh laeger hof,
Dan in 't gezalight licht de tweede, of noch een minder.
Zoo troost ick my de kans, en vrees nu leet noch hinder.
Maer hier komt 's hemels tolck en wackere Herout,
Met Godts geheimnis boeck, zijn zorge toebetrout.
Het waer niet ongeraên hem nader t'ondervragen.
Ick wil hem tegen treên, en aftreên van den wagen.

GABRIEL. LUCIFER.

GABRIEL.

Heer Stedehouder, hoe? waer heene leit de reis?

LUCIFER.

Naer u, Herout en tolck van 't hemelsche palais.

GABRIEL.

My dunckt ick zoude uw wit aen 't voorhooft kunnen gissen.

LUCIFER.

Ghy die den duistren gront van Godts geheimenissen
Door 't licht van uw vernuft ontdeckt, en openbaert,
Verlichtme met uw komst.

GABRIEL.

Wat is 't dat u bezwaert?

LUCIFER.

Het raetslot en besluit der Godtheit, die de waerde
Des hemels laeger schat dan 't element der aerde,
Den hemel onderdrukt; het aertrijck uit een' poel
Door alle starren voert; het menschdom op den stoel
Der Englen zet; berooft hun 't Recht der eerste gaven;
Gebietze om 's menschen nut te zweten, en te slaven.
Het Geestendom, gewijt tot amptenaers van 't hof
Des hemels, zal voortaen een' aertworm, uit het stof
Gekroopen, en gegroeit, ten dienst staen, op hem passen,
En, in getal en staet, ons over 't hooft zien wassen?
Waer toe vernedert ons d'oneindige Gena
Zoo vroegh? wat Engel paste op zijnen dienst te spa?
En hoe waert mooghlijck dat de Godtheit zich zou mengelen
Met menschen? de natuur der uitgekorene Engelen
Voorbyslaen, en zijn' aert en wezen storten in
Een lichaem? d'eeuwigheit verknoopen aen 't begin?
Het hooghste aen 't allerlaegst? den Schepper aen 't geschapen?
Wie kan uit dit besluit den zin te zamen raepen?
Zal 't eeuwigh schijnend licht nu schuil gaen in den nacht
Der weerelt? zullen wy, Stadthouders van Godts maght,
Voor dit geleent gezagh, een wulpsch vermogen, knielen?
Ontelbre lichaemlooze en godtgelijcke zielen

Zien buigen voor een grof en zackende element,
Daer Godt zijn majesteit en wezen inneprent?
Wy Geesten zijn te grof om dit geheim te vatten.
Ghy, die het slot bewaert van Godts geheimnisschatten,
Ontvou ons, magh het zijn, dit donckere geschil,
Uit uw gezegelt boeck: ontvou ons 's hemels wil.

GABRIEL.

Zoo veel 't geoorloft zy te melden uit Godts bladen.
Veel weeten kan altijt niet vordren, zomtijts schaden.
De Hooghste ontdeckt ons slechts wat hy geraden vint.
Het al te stercke licht schijnt Serafijnen blint.
De zuivre Wijsheit wou ten deel' haer' wil bezegelen,
Ten deele ontsluiten. zich te schicken en te regelen
Naer heur gestelde wet, dat voeght den onderzaet,
Die aen zijn meesters last en wil gebonden staet.
De reden en het wit waerom wy namaels wachten,
Na 't overleven van een tafel erfgeslachten,
Den Heer, die, Godt en mensch geworden in der tijt,
Den scepter voeren zal, en breet en overwijt
De starren, aerde, en zee, en al wat leeft regeeren,
Verberght de hemel u: de tijt wil d'oirzaek leeren.
Gehoorzaemt Godts bazuin: ghy hebt zijn' wil gehoort.

LUCIFER.

Zoo zal een vreemdeling, een worm, het hooghste woort
Hier boven voeren, en een ingeboren zwichten
Voor vreemde Heerschappy? de mensch een' zetel stichten,
Zoo verre boven Godt?

GABRIEL.

Genoegh u met uw lot,
En staet en waerdigheit, u toegeleit van Godt.
Hy hief u in den top van alle Hierarchijen:
Doch niet om iemants glans en opgang te benijen.

De wederspannigheit verplet haer hooft en kroon,
Indienze wederstreef des Oppersten geboôn.
Uw aenzien schept zijn licht alleen uit Godts vermogen.

LUCIFER.

Ick heb tot noch mijn kroon voor Godt alleen geboogen.

GABRIEL.

Zoo buighze oock voor 't besluit der Godtheit, die het al
Wat wezen heeft nit niet, of namaels wezen zal,
Bestiert tot zeker eindt, hoewel wy 't niet beseffen.

LUCIFER.

Den mensch in 't heiligh licht der Godtheidt te verheffen,
Den mensch, zoo hoogh met Godt vergodlijkt in zijn troon,
Te zien het wieroockvat toezwaeien, op den toon
Van duizentduizenden eenstemmige kooraelen,
Verdooft de majesteit en diamante straelen
Van onze morgenstar, die straelt nu langer niet;
En 's hemels blyschap slaet aen 't quijnen van verdriet.

GABRIEL.

De zaligheit bestaet in een gerust genoegen,
In 't stemmen met Godts wil, en zich naer hem te voegen.

LUCIFER.

De majesteit van Godt en Godtheit wort verkleent,
Indienze haer natuur met 's menschen bloet vereent,
Vereenight, en verbint. wy Geesten grenzen nader
Aen Godt, en zijn natuur, als zoons van eenen Vader
Geteelt, en hem gelijck, indien 't geoorlooft is
Te stellen tegens een deze ongelijckenis
Van een oneindigheit en 't eindigh; de bepaelde
By d'onbepaelde maght. indien de zon verdwaelde

Uit haere streecke, en zich bekleede met een' smoock,
Om al den aertkloot toe te lichten, uit een roock,
En zwarten damp, hoe zou de vreught der weerelt sterven!
Wat zou het aertsch geslacht al glans en leven derven!
De zon al majesteits ontbeeren, in haer' loop!
Ick zaegh den hemel blint, de starren over hoop.
Wanorden orden en geschicktheit overrompelen,
Indien de bron van 't licht haer klaerheit quam te dompelen
In 't graf van een moerasch. verschoonme, ô Gabriël,
Indien ick uw bazuin, de wet van 't hoogh bevel,
Een luttel wederstreve, of schijn te wederstreven.
Wy yvren voor Godts eere : om Godt zijn Recht te geven,
Verstout ick my, en dwael dus verre buiten 't spoor
Van mijn gehoorzaemheit.

GABRIEL.

Ghy yvert krachtigh voor
De glory van Godts naem; doch zonder t'overwegen
Dat Godt het punt, waer in zijn hoogheit is gelegen,
Veel beter kent dan wy; dies staeck uw onderzoeck.
De menschgeworden Godt, zal dit geheimnisboeck,
Met zeven zegelen gesloten, zelf ontsluiten.
Nu smaecktghe niet het pit, maer ziet de schors van buiten.
Dan zal men d'oirzaeck zien, de reden, den waerom
Van zijn verholentheên, en diep in 't heilighdom
Der heilighdommen gaen. nu voeght het ons te duicken,
En dezen dageraet t'aenbidden, te gebruicken
Met danckbaerheit, tot dat de kennis in haer kracht
De twijffeling verdrijf gelijck de zon den nacht.
Nu leeren wy allengs Godts wijsheit tegenstappen,
Eerbiedigh, en beschroomt. zy openbaert by trappen
Het licht der wetenschappe en kennisse, en begeert
Dat ieder, op zijn wacht, zich onder haer verneêrt.
Heer Stedehouder, rust, en handhaef d'eerste ons wetten :
Ick ga, daer Godt my zent.

LUCIFER.

Men zal 'er scherp op letten :

BELZEBUB. LUCIFER.

BELZEBUB.

De Stedehouder hoort waer dit plakkaet op draeit,
Dat Gabriëls bazuin zoo trots heeft uitgekraeit.
Hy gaf Godts oogmerck u, oock scherp genoegh, te ruicken.
Men zal uw mogentheit aldus de vleugels fnuicken.

LUCIFER.

Zoo licht niet : neen gewis, men kan 'er in voorzien.
Geen minder droome hier zijn' meerder te gebiên.

BELZEBUB.

Hy dreight weêrspannigheit haer hooft en kroon te pletten.

LUCIFER.

Nu zweer ick by mijn kroon het al op een te zetten,
Te heffen mijnen stoel in aller heemlen trans,
Door alle kreitzen heene, en starrelichten glans.
Der heemlen hemel zal my een palais verstrecken,
De regenboogh een troon; 't gestarrente bedecken
Mijn zaelen; d'aertkloot blijft mijn steun, en voetschabel.
Ick wil op een karos van wolcken, hoogh en snel
Gevoert door lucht en licht, met blixemstrael en donder,
Verbrijzelen tot stof wat boven, of van onder
Zich tegen ons verzet, alwaer 't den Veltheer zelf;
Ja cerwe zwichten, zal dit hemelschblaeuw gewelf,
Zoo trots, zoo vast gebout, met zijn doorluchte boogen
Te barsten springen, en verstuiven voor onze oogen :
't Geradbraeckt aertrijck zien als een wanschapen romp;
Dit wonderlijck Heelal in zijnen mengelklomp,

En wilde woestheit weêr verwarren, en verkeeren.
Laet zien wie Lucifer durft trotsen, en braveeren.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

RAFAEL. LUCIFER.

RAFAEL.

Och, Stedehouder, mont van 't goddelijck gezagh,
Wat heeft u buiten 't spoor van uwen plicht gedreven?
Zoudt ghy den Schepper van uw glori wederstreven?
Lichtvaerdigh weifelen, en wancklen in uw trou?
Dat hoop ick nimmermeer. helaes, ick zwijm van rou,
En blijve om uwen hals beklemt, bestorven hangen.

LUCIFER.

Oprechte Rafaël.

RAFAEL.

Mijn blyschap, mijn verlangen,
Ick bidde u hoorme.

LUCIFER.

Spreeck, zoo lang het u behaegh'.

RAFAEL.

Genade, ô Lucifer. Verschoon u zelven : draegh
Geen harnas tegens my, die treurigh smilte, en quijne
Van druck, om uwent wil. ick koom, met medecijne
En balzem van gena, gesteegen uit den schoot
Der Godtheit, die, gelijckze in haeren Raet besloot,
U boven duizenden gekroonde Heerschappyen,
Gezalft heeft op den stoel van haer stadthouderyen.
Wat dolheit is het, die uw zinnen dus verruckt?
Zy had haer zegel en gelijckenis gedruckt
Op uw geheiligt hooft, en voorhooft, overgooten
Met schoonheit, wijsheit, gunst en wat 'er komt gevlooten,

En stroomen, zonder maet, uit aller schatten bron.
Ghy blonckt in 't Paradijs, voor 't aenschijn van de zon
Der Godtheit, uit een wolck van dau en versche roozen.
Uw feestgewaet stont stijf van perlen, en turkoozen,
Smaragden, diamant, robijn, en lonter gout.
De zwaerste scepter wert uw rechte hant betrout,
Zoo dra ghy steeght in 't licht, en, op bazuin en bommen,
Door 't blakende gesternte en steenen quaemt te brommen:
En zoudt ghy reuckeloos u storten uit dien troon?
Verreuckeloozen al dat heerelyck, en schoon?
Zoudt ghy uw glansen, die de hemelen vercieren,
Ons licht verduisteren, in eenen knoop van dieren,
En mengsel van gedierte en ondier onder een,
Griffoensklaeu, draeckenhooft, en andre gruwzaemheên
Misscheppen onbedacht? en zouden 's hemels oogen,
De starren, u zoo laegh berooft zien van vermogen,
En eere, en majesteit, door 't schenden van uw trou?
Dat keer' de goede Godt, wiens aenschijn ick aenschou,
In 't zaligh licht, daer wy, geheilight alle zeven,
Hem dienen voor zijn' troon, en sidderen, en beven
Voor zulck een Majesteit die op ons voorhooft straelt,
Verqniekt en leeven geeft wat leeft, en adem haelt.
Heer Stedehouder, magh mijn bede uw hart beweegen;
Ghy kent mijn zuiver wit, en hart, met u verlegen.
Ruck af dien trotsen kam: schud af dit harrenas:
Smijt neder uit dees hant de heirbijl, de rondas
Uit d'andre. hooger niet: legh neder, och, legh neder,
Legh neder, strijck van zelf den standert en de veder
Van uwe vleugelen, voor Godt, en zijnen glans;
Eer hy u uit den troon, den allerhooghsten trans
Van eere nederklincke aen gruis, en stof te mortel,
Ja zulx dat van den stam der Geesten tack, noch wortel,
Noch geen gedachtenis, noch leven overschiet;
't En waere een leven van elende, van verdriet,
De Doot, de Wanhoop, en een worm, een eeuwigh knaegen,
En knersetanden moght den naem van leven draegen.

Verneêr u : staeck dien toght : ick offere u gena
Met dien olijftack : grijp, of echter 't is te spa.

LUCIFER.

Heer Rafel, ick verdien noch dreigement, noch toren.
Mijn helden hebben Gode, en Lucifer gezworen,
En, onder 's hemels eedt, dien standert opgerecht.
Men stroie wat men wil den hemel door : ick vecht,
En oorloge onder Godt, tot voorstant van zijn kooren,
De hantvest, en het Recht hun wettigh aengeboren,
Eer Adam zijne zon zagh opgaen, eer de dagh
Zijn paradijs bescheen. geen menschelijck gezagh,
Geen juck van menschen zal den neck der Geesten plaegen;
Geen Engelsdom den troon van Adam onderschraegen,
Met zijnen vrijen hals, gelijck een dienstbaer slaef,
't En zy de hemel ons in eenen poel begraef,
Met zoo veel scepteren, en kroonen, glans en voncken,
Als ons de Godtheit uit haer' boezem heeft geschoncken,
Voor eeuwigh, en altijt. laet bersten al wat berst :
Ick banthaef 't heiligh Recht, door hoogen noot geperst,
En, na veel wederstants, my entlijck overdrongen,
Op 't klaegen en gekerm van duizenden van tongen.
Ga heene, bootschap dit den Vader, onder wien
Ick dus, voor 't Vaderlant, den standert voere, en dien'.

RAFAEL.

Och Stedehouder, wat verbloemt ghy uw gepeinzen
Voor 't alziende oogh? ghy kunt uw oogmerck niet ontveinzen.
De strael van zijn gezicht ontdeckt de duisternis,
De staetzucht, daer uw geest zoo grof van zwanger is,
En reede in arbeit gaet, om dit gedroght te baeren.
Waer bergh ick my van schrick! hoe rijzen al mijn haeren!
Verdwaelde Morgenstar, verschoon u zelve toch.
Ghy kunt d' Alwetenheit niet paeien met bedrogh.

LUCIFER.

Wat staetzucht? heeft mijn plicht in eenigh deel ontbroken?

RAFAEL.

Wat hebt ghy in uw harte al heimelijck gesproken?
Ick wil in 's hemels top, door alle wolcken heen,
En boven Godts gestarnte opstijgen, van beneên,
Godt zelf gelijck, geen maght bestraelen met genade,
't En zyze aen mijnen stoel het leen verheergewaede:
Geen majesteit braveer' met scepter, nochte kroon,
Ten zy ick haer beleene uit mijnen hoogen troon.
Bedeckt uw aengezicht : valt neder : strijckt uw pennen,
En wacht u, boven ons, een hooger maght te kennen.

LUCIFER.

Hoe nu toe? ben ick dan Godts Stedehouder niet?

RAFAEL.

Dat zijt ghy, en ontfingt van 't onbepaelt gebiet
Bepaelde mogentheit, en heerscht uit zijnen naeme.

LUCIFER.

Helaes, hoe lang? tot dat Vorst Adam ons beschaeme,
En, boven de natuur der Engelen, zijn lot
Uit 's hemels schoot ontfange, en aenzitt' neffens Godt?

RAFAEL.

Wil d'opperste Monarch zijn maght met mindren deelen;
Ja d'eerste kroon den mensch opzetten, en beveelen,
Hem wijden tot een hooft der Geesten, boven al
Wat kroon en scepter voert, of namaels voeren zal;
Zoo leer ootmoedigh n Godts raetslot onderwerpen.

LUCIFER.

Dat is de wetsteen om dees heirbyl op te scherpen.

RAFAEL.

Ghy scherptze reuckeloos voor uwen eigen neck.
Bedenck eens waer wy staen. de hemel kan geen vleck
Van afgunst haet en nijt noch hovaerdy verdraegen.
De Wraeck des hemels dreight dees schantvleck uit te vaegen.
Hier helpt geen veinzen. och, of voor d'alziende Zon,
Het aldoordringende oogh, ick deze lastren kon
Bedecken. Lucifer, waer is uw glans gebleven?

LUCIFER.

Mijn glans is Adam en zijne afkomst lang gegeven.
Men noem' my langer niet den eerstgewijden zoon,
Den outsten erfgenaem.

RAFAEL.

Vorst Lucifer, verschoon
U zelven : onderwerp n 't opperste behaegen.
Gewaerdigh ons dat wy die blijde tijding draegen
Naer boven : ieder ziet mijn weêrkomst te gemoet.
Ick valle ootmoedigh dus uw heerlijckheit te voet.
Om Godts wil, wacht u toch weêrspannigen te stijven,
Die op uw' wil en wenck, als op hun aspunt, drijven.
Zoudt ghy, in wederwil van 't hemelsche palais,
Dees lucht, vol heiligheit, vol vrede, d'eerste reis,
Met duizentduizenden in 't harrenas, beroeren?
Op trommel en trompet den oorloghsstandert voeren,
En kanten tegens Godt, den stercksten worstelaer?

LUCIFER.

Men kant zich tegens ons. was Adams afkomst maer
Een' zelve staet en stoel, als d'Engelen, geschoncken,
Dat scheen verdraeghelijck : nu vliegen vast de voncken
Van dezen hemeltwist door alle daken heen.
Zwijgh Engelsdom : verhef eerbiedighlijck het leen

Van al wat ghy bezit aen Adam, en zijn neven.
Den mensch weêrstreven, is de Godtheit wederstreven.
Hoe magh het Godt van 't hart, dat hy zoo laegh, zoo diep
Vernedert dien hy tot den grootsten scepter schiep?
Een edelmoedigheit, geheiligt tot regeeren,
Voor eenen minder zich zoo zwaerlijck kan verneêren,
Van heerlijckheit ontkleên, en opstaen uit haer' staet,
En stoel, dat zy vervloeckt den glans en dageraet
Van haeren opgangk, en veel liever had gebleven
Een schaduw, zonder verf, een niet, en zonder leven:
Want niet zijn, overtreft verkleening duizentwerf.

RAFAEL.

Geleende heerschappy staet los, en is geen erf.

LUCIFER.

'k Misdanckme dan dit leen, als 't immers leen moet heeten.

RAFAEL.

Bewaer uw ampt: of is zijn ooghmerck u vergeten?
De Stedehouderschap uw wijsheit wert betront,
Op dat ghy 't al in ruste en orden houden zoudt:
En hebtghe tegens Godt het panser aengeschooten,
Als een meineedigh hooft van blinde bontgenooten?

LUCIFER.

Wy schoten slechts, uit noot en nootweer, 't panser aen;
Zoo luttel wouden wy de Godtheit wederstaen.
De reden spreeckt, al waer 't dat schilt en wapen zweege.
Wy vrijen onzen Staet: benijt men ons die zege?

RAFAEL.

Geen zege is heerelijck, daer, in een zelve Rijck,
Slaghordens van een' Staet bestrijden haers gelijck:
En deerlijck is het, zoo gebroeders van eene Orden
Door hun gebroeders zelfs in 't endt verwonnen worden.

Om onzent wil, om Godt, en zijn gedreighde straf,
Och Stedehouder, voer uw regementen af:
Voer af, en laet u toch vermorwen door gebeden.
Ick hoor, 't is schrickelijck, alree de ketens smeden,
Om, na de neêrlaegh, u, gekeetent door de lucht,
Te voeren in triomf. ick hoor alree gerucht,
En zie allengs het heir van Michaël genaecken.
Het is hoogh tijt, dien dollen toght te staecken.

LUCIFER.

Wat baet het, schoon men zich op 't uiterste bera?
Hier is geen hoop van pais.

RAFAEL.

'k Verzeker u gena,
En stelme als middelaer, om hoogh voor u te pande.

LUCIFER.

Mijn Star te dompelen in duisternisse, en schande:
Mijn vyanden te zien braveeren op den stoel!

RAFAEL.

Och Lucifer, waeck op. ick zie den zwavelpoel,
Met opgespalckte keel, afgrijslijck naer u gapen.
Zult ghy, het schoonst van al wat Godt oit heeft geschapen,
Een aes verstreecken voor het vraetige ingewant
Des afgronts, nimmer zadt, en nimmer uit gebrant;
Dat hoede Godt. och och, bewilligh onze bede.
Ontfang dien tack van pais: wy offren u Godts vrede.

LUCIFER.

Of ergens schepsel zoo rampzaligh zwerft als ick?
Aen d'een zy flaeuwe hoop, aen d'andre grooter schrick.
De zege is hachelijck, de neêrlaegh zwaer te mijden.
Op 't onwis tegens Godt en Godts banier te strijden?

Den eersten standert op te rechten tegens Godt,
Zijn hemelsche bazuin, en openbaer gebodt?
Zich op te worpen, als een hooft van Godts rebellen,
En tegen 's hemels wet een wederwet te stellen?
Te vallen in den vloeck der snootste ondanckbaerheit?
Te quetsen de genade en liefde en majesteit
Des rijcken Vaders, bron van alle zegeningen,
Die noch t'ontfangen staen, en wat wy reede ontfingen?
Hoe zijnwe nu zoo wijt verzeilt uit onzen plicht!
Ick zwoer mijn' Schepper af. hoe kan ick voor dat licht
Mijn lasterstucken, mijn verwatenheit vermommen?
Hier baet geen deinzen, neen, wy zijn te hoogh geklommen.
Wat raet? wat best geraemt in dees vertwijfeltheên?
De tijt geen uitstel lijdt. een ogenblick is geen
Genoeghzaemheit van tijt, indien men tijt magh noemen
Dees kortheit, tusschen heil en endeloos verdoemen.

J. VAN DEN VONDEL. *(Lucifer.)*

---

## VADERLIEFDE EN CHRISTENMOED

OF

## LAATSTE LEVENSDAGEN VAN THOMAS MORUS.

---

Thomas Morus, oud-kanselier van Engeland, en zijn boezemvriend Fisher, bisschop van Rochester, hebben de verhoorzaal verlaten. Fisher tracht zijnen vriend Morus, die hevig ontroerd is, en zijn lot voorziet, tot bedaren te brengen en te bemoedigen, terwijl de regtbank nog beraadslaagt.

MORUS, FISHER.

FISHER.

Om Gods wil, Morus! smoor dien kreet, uw hart, nw moed
Onwaardig; nog, geloof me, is alles niet verloren;
Keer tot de rede weer, en wil mijn gronden hooren.

MORUS.

In Gods naam, Fisher, spreek; vergeef mij, zoo mijn hart,
Dat in mijn kind'ren lijdt, bezweek bij zooveel smart.

FISHER.

Ik ken u, Morus, en ik stond geen veertig jaren
Aan 't altaar van Gods Kerk, of moest het wel ontwaren,
Hoe Hij zijn kind'ren mint, of Hij als zonde telt
De zwakheid van het hart eens vaders, dat ontstelt
Door liefde voor zijn kroost, maar toch zijn God blijft vreezen.
Doch hoor : 'k kon eer dan gij uit aller oogen lezen,
Wat onder 't pleitgeding wel omging in de ziel
Der regt'ren; en 't scheelt veel, dat mij de hoop ontviel,
Die 'k immer had gevoed. Ik hoorde u Cromwell noemen...

MORUS.

Ja Cromwell, Fisher, ach! ik mag 't u niet verbloemen :
'k Ontmoet zijn blik niet meer, of 'k vrees, dat ik hem haat,
En 'k mag niet. Maar *waarom? Wat deed ik?* God! de staat,
Waarin mijn ziel verkeert, is u bekend. Ontfermen,
Mijn God! Ach, Fisher, ach!

FISHER.

Laat af dat hooploos kermen,
Mijn vriend! welzalig hij, die haat en afkeer lijdt,
Omdat hij voor de deugd, 't geloof der vad'ren strijdt.
Ons hart, dat liefde zoekt, om weder te beminnen,
Zal moeilijk — 'k voel 't met u — den afkeer heel verwinnen,
Voor hem, die leeft van haat. Maar zoo ge er tegen vecht,
Is 't loon der zegepraal bij God reeds weggelegd.
U daarvoor niet onrust. Neen, liever God gebeden,
Dat Hij vergeving schenke aan die ons lijden deden ;

Of, kan 't u beter zijn te haten, dan den haat
Als offer prijs te staan, zoo 't uur dier magten slaat?
Indien ge eens sterven moest!

MORUS.

Neen, 'k haat niet; maar dit leven...

FISHER.

Is nog op verre na dien dwaze niet gegeven:
Zijn blik verried mij vrees, zijn slag is niet gewis;
En, zoo ook al dat woord zijn mond ontschoten is,
Zou 't meer zijn dan de wensch, dien 't hart vergeefs blijft kweeken?
En hoe! Als hij, met drift voor Roland heengestreken,
Dat *schuldig* uitwierp: toen — heb ik u wel verstaan —
Ontroerde deze?

MORUS.

Hoe!... die 't oog niet op dorst slaan,
Wanneer ik naar hem zag, dien 'k onbekende noemde,
Was Roland? Hij, mijn vriend, dien 'k u zoo dikwerf roemde,
Als trouw aan de oude Kerk, schoon gunst'ling van de kroon?
Ik had hem niet herkend... Ach!... naast hem stond mijn zoon!

FISHER.

Kom, Morus! Ja, hij was 't, door Hendrik uitgezonden,
Om d'afloop van 't verhoor hem ijlings te verkonden.
Wat dunkt u van die keus? De koning kent hem wel.
Neen, Hendrik haat ons niet; wanneer het woelig spel
Der driften in hem rust, kan hij ons hoofd niet vragen,
Noch geven Morus, neen!

MORUS.

Spreek, Fisher, spreek.

FISHER.

De dagen
Der jeugd, aan mijne hand gesleten; vreugde en leed
Des troons, in rijp'ren tijd met hem gedeeld; o! de eed,

Aan 't plegtig sterfbed eens zijn' moeder toegezworen,
Dat 'k hem ten leidsman zijn, hij naar de stem zou hooren
Van mij, den priester, die de gunst en heel de ziel
Bezat van haar, wier zorg 't nog teeder kind ontviel —
Geloof mij, ja dit spreekt te luid in zijn geweten,
In 't hart, dat 's moeders-zorg, ook mij niet heeft vergeten,
Dat ook uw diensten eert: dan dat de fijnste list,
De haat of 't vuig belang op ons zijn slag niet mist.

MORUS.

O Fisher, 'k zie weer flaauw de blijde hoop mij dagen;
Zou Hendrik — hij — uw bloed, om *u* mijn hoofd niet vragen?
. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .
Neen 't hart zelf van mijn zoon, zijn teed're liefde pleit,
Dat 'k van uw vorst'lijk kind de zwartste ondankbaarheid
Niet mag verwachten, schoon mijn ziel in 't jongst ervaren
Een boosheid in het hart van menschen moest ontwaren,
Die 'k nimmer gissen dorst. Doch keerde ik eenmaal weêr
In de armen van mijn kroost, neen, God! ik zou niet meer
Dien langen dag der smart, hun heilloos werk, gedenken,
Dan om vergeving hun in 't stil gebed te schenken.
Ja vriend, mijn hoop neemt toe, en, schoon 'k nog vreezen moet,
De rust keert met de hoop in mijn geschokt gemoed.

FISHER.

'k Heb Morus wel gekend. De rust, zijn ziel hergeven,
Roept de eigen grootheid weêr, die hem in 't woelig leven
Der staatsdienst nooit ontzonk, hem in den stillen schoot
Der zijnen ophief, en bij 't dreigen van den dood
Niet meer zal wank'len. Dank, o God! . . . . . . . .

Cromwell, 's konings gunsteling, en gezworen vijand van Fisher en Morus, brandende van verlangen deze beide uitstekende mannen in hunne trouw aan de Kerk te doen wankelen, of hunne hoofden te doen vallen, heeft hun, uit naam van regtbank en koning, den eed, die van hen gevorderd werd, in eenen nieuwen, doch evenzeer voor hun geweten onaannemelijken vorm voorgelegd.

MORUS, FISHER, CROMWELL.

CROMWELL.

. . . . . . . . . . . Welaan, 't gevalt u niet,
Mijlords! Het smart me. En wat den raad van u te zeggen,
Een norsche weigering den koning voor te leggen,
Die zich gelukkig vond, dat hij u had gered!
't Is mij niet moog'lijk... neen! De schrikb're wraak der wet
Treft wis uw hoofden, en het innigst medelijden
Van vorst, van raad, van mij — wat zal u thans bevrijden?
Ik dacht mij Morus reeds gelukkig in den schoot
Der zijnen weêrgekeerd! Verbiedt u niets den dood....

MORUS.

'k Heb wis van Cromwell niet een duren pligt te leeren.

FISHER.

Breng vrij aan raad en vorst naar eigen hartbegeeren
Ons antwoord over; en ons leven is aan u.

CROMWELL.

Aan mij? Mijlords! Voorwaar hoe gaarne zou ik nu,
Zoo 'k nog iets voor u kon, u mijn verkleefdheid toonen,
Mogt ook het zwartst verwijt mijn ed'le poging loonen.
Maar 't is voorbij,

*Heengaande.*

Mijlords!

MORUS.

Hoor, Cromwell!

FISHER.

Morus, hoe!

MORUS *tot Cromwell.*

Vergun toch dat ik u een laatste bede doe :
Mijn zoon was straks ook dáár; laat mij den troost niet derven,
Nog eenmaal hem te zien, eer 'k voor mijn pligt ga sterven.
Hij moet nu vader zijn van 't kroost, wier zwakke jeugd
Geen vader missen kan.

FISHER.

Gij wilt der mannen deugd,
Uw weêrgewonnen moed nog eens ligtzinnig wagen,
De omhelzing van een zoon dit uur aan Cromwell vragen?

CROMWELL.

Neen, 't kan niet.

FISHER *tot Cromwell.*

'k Dank u.

MORUS.

Ach!

CROMWELL.

Mijlord, ik stel mij bloot
Aan 't grootst gevaar, en gij verergert ligt uw nood.

MORUS.

'k Heb niets te wagen meer.

FISHER *tot Cromwell.*

Ga dan, gij hoort mij smeeken.

CROMWELL.

Welaan!

FISHER *tot Cromwell.*

Ik bid u, ga!

MORUS *tot Fisher.*

Mijn moed is onbezweken!

*Tot Cromwell.*

Ach! zoo gij vader waart, gij lenigdet mijn smart.

CROMWELL.

Mijn vrienden, zoo gij 't wist, wat nu wel in mijn hart
Moet omgaan, als ik hier u beiden mij hoor bidden,
En 'k vruchtloos in mijn geest een welberekend midden
Nog zoek, waarin elkeen zijn wensch bevredigd vindt.
Maar, daar uw heil alleen mij tot een uitspraak bindt,
Zal 'k, Morus, uwen zoon in de armen u doen voeren;
Wis zal hij eer dan ik u tot een schikking roeren.

Cromwell heeft de beide beschuldigden door eene list van elkander gescheiden, en aan Arthur, den zoon van Morus, bedriegelijk verzekerd, dat de beschuldigden zijn vrijgesproken.

MORUS *alleen.*

Dáár ligt de duist're wolk zich van mijn droevige oogen;
Ach, Fisher, dierb're vriend, ik ben te wreed bedrogen!
O Cromwell drukte uw hand niet zwaar genoeg me op 't hart?
Helaas! Moest ik nog eerst de langgerekte smart
Mijns doods hier met mijn zoon opeengedrongen voelen;
Of zou een laffe val alleen uw woede koelen?
Ons scheiden in dit uur! Wat bange vrees: misschien
Zal Morus slechts zijn zoon, niet meer zijn Fisher zien;
Zijn moed, zijn woord, zijn blik, die 't heldenhart verraden,
In 't uiterste gevaar niet meer mijn ziel verzaden
Voor 't laatst met nieuwe kracht, die heenvliegt tot den dood;
En 'k zal! Neen, God! Gij leeft, en in den kouden schoot
Des kerkers zult Gij zelf die heldenkracht ontsteken,
Die vriend- en vaderschap, hoe sterk ook, door zal breken.
En ja, mijn moed leeft op; ik voel het reeds dat vuur.
Heb dank, heb dank, mijn God! Ach, dat ik in dit uur,
Bij 't klimmen van mijn smart, uit uw gedachtenisse
De zwakheid van den langen dag mijns lijdens wissche.

'k Zal toonen aan mijn zoon, dat ik mijn pligten ken:
Schoon 'k vader was en blijf, 'k niet minder christen ben.
En Cromwell! hoe ge me ook het snoodst verraad moogt plegen,
'k Zal dankbaar uit uw hand den kelk des lijdens leêgen,
In dwaasheid mij bereid; gelukkig, zoo mijn God
Om 't offer, dat ik breng voor 't meer rampzalig lot
Van u, en van mijn vorst, van Eng'land, van mijn kind'ren,
Het onheil, dat hier dreigt, hoe weinig ook, wil mind'ren;
Zoo 'k na een korten strijd, gestreden voor zijn Kerk
In 't leven, stervend ook nog voor haar glorie werk.

MORUS, ARTHUR.

ARTHUR, *zijn vader omhelzende.*

Mijn vader!

MORUS.

O mijn zoon!

ARTHUR.

Neen, 'k wachtte niet dien zegen:
Mijn vader als uit 't graf met nieuwen roem herkregen,
Gewonnen in den strijd voor Kerkgeloof en regt!
'k Zal deelen in den lof, u, vader, weggelegd
In aller harten, die......

*Zijns vaders droefheid ziende.*

Mijn vader!

MORUS.

Arthur, ach!

ARTHUR.

Wat! Hoe mijn vader, spreek! Heeft dan de lange dag
Der smarten, voor de vreugd, die ik niet in kan toomen,
Als ik u henenvoer, een laatste kracht benomen?

MORUS.

Houd op, mijn zoon, helaas!

ARTHUR.

Men heeft...

MORUS.

U wreed misleid.

ARTHUR.

Wie? Neen! Hij zelf, 'k had nooit die ongekunsteldheid
In Cromwells woord gehoord. Of is 't u dan verborgen,
Mijn vader? „ Ga", riep hij, „ voor uwen vader zorgen;
„ De regtbank sprak hem vrij, en 'k juich den zegen toe,
„ Dat ik, Mijnheer, dat heil het eerst u kennen doe."
Naauw wist ik hoe 'k bestond, toen 'k in mijn vreugd verloren,
't Onloochenbaar bewijs uit d' eigen mond mogt hooren:
„ Dáár, dáár gaat Fisher reeds," zoo greep zijn hand mij aan,
En 'k zag hem onverlet om gindschen vleugel gaan.
Mijn vader!

MORUS.

Wil, mijn zoon, mijn smarten niet vermeêren.

*Ter zijde.*

'k Moet spreken... Hoor, mijn zoon, ach! Fisher zal wel keeren,
En sterken me in mijn strijd; want o! die strijd is groot,
Mijn zoon! Ja, Fisher keert, en 'k ga met hem ter dood.

ARTHUR.

Neen, vader! Hoe!

MORUS.

Hij heeft — vergeef 't hem — u bedrogen;
Zijn woord was waar.

ARTHUR.

Welnu?

MORUS.

Zijn hart heeft weêr gelogen:

De regtbank sprak mij vrij; mits ik een ligt'ren eed,
Naar 't scheen, hun zwoer, die, ach! niet minder aan het leed
Dat 's Heeren Kerk hier dreigt, mij pligtig zoude maken,
En Morus door zijn zoon, en wel verdiend, doen laken.
Dit is u toch genoeg!

ARTHUR.

Ja, wat verlang ik meer
Om 't leven, waar gij 't laat, te haten; maar zal 'k weêr,
In nutteloos geween mijn lange nachten slijten?
O neen, 'k zal van mijn pligt, en spoedig wel, mij kwijten

*Op een verborgen dolk wijzende.*

Mijn vader!

MORUS.

Wat, mijn zoon!

ARTHUR.

Mij zelf niet meer bewust
Van vreugde, toen hij sprak, heb ik zijn hand gekust;
Maar 'k zal, o Cromwell, beef!

MORUS, *hem tegenhoudende.*

Mijn zoon!

ARTHUR.

Zijn zege storen:
Dien laffen moordenaar voor aller oog doorboren;
Om met het rookend staal het hart van een tijran,
Die over menschen heerscht, te zoeken dan;...

MORUS.

En dan,
Mijn zoon!

ARTHUR.

Dan zal 't heelal den naam van Arthur noemen,
En Eng'land mij den held, die monsters strafte, roemen:

„ Zijn brave vader viel, en Arthur bleef alleen, "
Zoo gaat dan 't droevig woord door alle kringen heen,
Waar over vaderliefde of dwing'lands wordt gesproken.
„ Hij viel; maar Arthur heeft ons Morus' dood gewroken. "

MORUS.

Houd op!

ARTHUR.

Mijn vader, 'k ga.

MORUS.

Eén woord, mijn Arthur, toch.

ARTHUR.

Welaan, maar spoed!

MORUS.

Mijn zoon, bemint ge uw vader nog?

ARTHUR.

Of ik mijn vader min? Wat kunt gij dwazer spreken,
Als 'k heen vlieg in den dood, om d' uwen eerst te wreken?

MORUS.

Toef dan, en ken het hart, dat in u kloppen moet;
Wees Christen dan als hij, die voor 't geloof zijn bloed
Gaat storten, en getroost zijn snelle levensdagen
Wat sneller nog ziet gaan, om 't leven niet te wagen,
Dat eeuwig duurt; die blij zich offert voor dien God,
Die stervend eens voor ons, begaan slechts met het lot
Der moord'ren — kon het zijn — nog eens zijn dierbaar leven
Ten offer voor hun schuld den Vader had gegeven,
Dit godd'lijk voorbeeld ons ten pligt heeft opgelegd,
En bij zijn kracht, die sterkt, zijn loon ons toegezegd.

ARTHUR.

Mijn vader!

MORUS.

Kom, mijn kind, hoe zondt gij hier niet leeren,
Geen and'ren roem op aard', geen naam hier te begeeren
Dan dien van Christen. O!...

ARTHUR.

Dien naam, gij zijt hem waard;
Maar ik! Verschoon mijn drift; uw kind is niet ontaard
Van 't kweekend vaderhart. 'k Zal Christen zijn, en leven
Mijn kommer rustig af. En moge 't God vergeven,
Dat mijn te zwakke deugd die mannengrootheid derft,
Waarmeê gij wel te moê, den dood der helden sterft.
'k Zal voortaan mijnen pligt bedaarder overdenken;
Stort mij uw krachten in, en wil uw zegen schenken
Voor 't laatst aan uwen zoon, en zeg hem wat hij moet,
Wil hij u waardig zijn.

MORUS.

Rijs op, mijn zoon! Behoed,
O God, mijn jeugdig kroost; 'k heb anders niet te vragen,
Dan dat Ge met uw kracht hun zwakke deugd wilt schragen;
En gij, neem 't erfdeel aan, dat 'k stervend u beschik:
Wees Christen, o mijn zoon, maar minder zwak dan ik,

ARTHUR.

Mogt vader eens uw kroost — ik kan niet meer begeeren —
De grootheid van uw ziel uit Arthurs daden leeren.

MORUS.

Keer nu, mijn Fisher, keer! Verzadig u het hart
Aan 't schouwspel van een zoon, die ons dit uur de smart,

Zoo zwak door mij geleên, op eenmaal doet vergeten;
En zegen gij ook hem, dien ge ook uw kind moogt heeten.

*Morus heeft op dit oogenblik van den cipier der gevangenis een brief ontvangen, voorzien met het zegel van Fisher.*

MORUS, ARTHUR.

MORUS.

Neen, zwaarder kon het niet: dien laatsten troost nog derven!
En gij, ach Fisher, gij .... ja, 'k zal alleen wel sterven.
Mijn zoon, mijn Arthur, ga.

ARTHUR.

Ik mag nog met u zijn
Voor 't laatst hier.

MORUS.

Ga, mijn zoon.

*Ter zijde.*

Ondragelijke pijn,
Mijn God! Mijn Arthur, ga.

ARTHUR.

Mijn vader, keert Rochester ? *)

MORUS.

Rochester keert niet weêr; ach, ga, mijn zoon: niets rest er
Voor 't diep geschokt gemoed, dan dat ik eenzaam ween.

ARTHUR.

In Gods naam, vader, spreek.

---

*) Fisher naar den naam van zijn bisdom *Rochester* genaamd.

MORUS.

Nog eens, mijn zoon, ga heen,
Voor 'k nog een enkel woord ..... mijns ondanks moet ik verder:
Het schaap gaat treurig voort, verlaten van zijn herder
Ter slagtbank. Zwijg, mijn zoon. Mijn God! ik kan niet meer.

ARTHUR.

Verbergt ge uw zoon uw leed?

MORUS.

Ach! Fisher keert niet weêr,
Mijn zoon! maar zwijg; ik zal het schrikbaar woord dan spreken;
Neen, Arthur, ga.

ARTHUR.

Dat nooit.

MORUS.

Ach! Fisher is bezweken.

ARTHUR.

Mijn vader, 'k sta verplet: *hem* derven in deez' nood!
Maar 'k zag hem daar; kan 't zijn? Hoe! Fisher eensklaps dood!

MORUS, *ter zijde.*

O schuldloos hart! Hoe zal 'k dat schrikbaar woord herhalen?

*Tot Arthur.*

Gelukkig, zoo 'k mijn vriend ten grave had zien dalen,
Bespaard voor zoo veel leed!

ARTHUR.

Ik vrees, het wordt mij klaar!
Hij viel? Neen, vader, neen!

MORUS.

Helaas! uw woord is waar;
Mijn zoon, laat mij alleen.

ARTHUR.

Hoe! Fisher heeft gezworen?
O God! bestuur mijn tong.

MORUS.

Niet zoo.

ARTHUR.

Ach, wil mij hooren.
Mijn vader, zoo hij zwoer — het kan niet, dat een ziel,
Die de uwe had ontmoet, tot gruwb're laagheid viel;
Neen!

MORUS.

Spreek, mijn zoon.

ARTHUR.

Misschien — ach, met mijn leed bewogen,
Verschoon, mijn vader, 't woord — waart ge in uw smart bedrogen,
Toen gij de laatste hoop uw hart hebt opgezegd,
En school er geen verraad in d'eed u voorgelegd.

MORUS.

Mijn zoon!

ARTHUR.

Mijn vader zweer; ik smeek u bij de tranen...

MORUS.

Houd op. Ook gij ten val een effen weg mij banen?

*Ter zijde.*

Ach sterk uw dienaar, Heer!

*Tot Arthur.*

Ik zwoer hem nooit dien eed,
Wat ook een Fisher, ja, wat ook mijn Arthur deed.

ARTHUR.

Vergeef mij.

MORUS.

Maar zoo ver is hij niet afgeweken.
Uw al te felle drift stond mij niet toe te spreken;
Hoor mij nu rustig aan; maar nooit zij 't minste woord,
Eens Fishers eer ten hoon, uit Arthurs mond gehoord.
't Werd mij onmogelijk 't u langer te verbloemen:
Hij nam de voorspraak aan van haar, die 'k niet zal noemen;
Eens was haar naam Boleijn. Gewis hij zag niet in,
Dat, zoo hij, hoe 't mag zijn, den rang van koningin
In haar erkent, helaas! hij alles heeft bezworen,
Waarvoor hij weig'rend, reeds zijn vrijheid had verloren,
En heenvloog tot den dood.

ARTHUR.

Maar kan dan, vader?

MORUS.

Neen!

Verlies, mijn zoon, geen tijd in nutteloos geween;
Ga, vlieg, en tracht voor mij nog Fisher op te sporen;
Zeg hem uit Morus' naam, dat hij de stem wil hooren,
Die vaak door zijn mond sprak bij 't zinken van mijn moed;
Wat toen een Fisher deed, wat nu zijn Morus doet.
Ja, zeg hem, wat gij hier met Morus hebt gesproken;
Wat vreugde ge in uw ziel bij d' aanblik voeldet koken
Eens vaders, die zijn kroost tevreden achterliet,
Als God wil, dat zijn bloed voor regt en Godsdienst vliet.
Mijn Arthur ga.

Cromwell beproeft nogmaals Morus over te halen.

MORUS, FISHER, ARTHUR, CROMWELL.

ARTHUR, *met Fisher binnenkomende.*

'k Heb Fisher reeds, mijn vader! weêrgevonden.

MORUS.

O Hemel!

CROMWELL, *ter zijde.*

'k Heb gemist.

ARTHUR.

Mijn vader!

CROMWELL, *ter zijde.*

Wat gedaan?

Zou Cromwell wijken? Neen!

*Dezelfden*, CIPIER.

CIPIER, *tot Cromwell.*

Het was te laat.

CROMWELL, *op Arthur wijzende.*

Vat aan,

— Dat zie 'k helaas — Maar nu geen oogenblik verloren.

FISHER, *tot Cromwell.*

Hier valt ons geen bevel van u, Mijlord, te hooren.

CROMWELL, *tot Fisher.*

Mij minder nog van u; rukt wachten ijlings aan.

ARTHUR.

Wat is er?

MORUS.

Ach, mijn zoon, wil zonder weêrstand gaan.

ARTHUR.

Ik gaan? Voor wien?

CROMWELL.

Voor mij, Mijnheer!

*Tot den cipier.*

Maak spoed.

ARTHUR, *tot Cromwell.*

Verrader!

CROMWELL.

Weet, dat ik Cromwell ben.

ARTHUR, *weggevoerd wordende.*

Ach, Fisher, red mijn vader!

MORUS, FISHER, CROMWELL.

CROMWELL, *tot Fisher.*

Ook gij, Mijlord, vertrek.

FISHER.

Vertoon mij uw bevel.

CROMWELL, *ter zijde.*

'k Verga van spijt.

MORUS.

Helaas, mijn Fisher, welk een spel
Werd u gespeeld.

FISHER.

Aan mij?

CROMWELL, *ter zijde.*

O Cromwell, 't is verloren.

MORUS.

Neen! langer kan ik niet den kreet der droefheid smoren,
Die opkookt in mijn ziel... O Fisher!

FISHER, *ter zijde, meenende, dat hij om Arthur lijdt.*

Ach, zijn zoon!

CROMWELL.

'k Verzoek u, ga, Mijlord!

MORUS.

Uw Priesterschap ten hoon,
Uw grijze deugd ten spot.

CROMWELL, *ter zijde.*

'k Moet nu mij Cromwell toonen.

FISHER.

Mijn Morus?

MORUS.

Neen, ik zwijg, uit vrees u diep te hoonen
Voor de oogen van een mensch...

FISHER, *inziende, dat Cromwell Morus moet misleid hebben.*

Die wandelt in bedrog,
Wiens masker vallen moet; spreek, vriend, spreek, Morus, toch.
Mijn lot is schoon als 't uwè, ons sterven zegepralen.

CROMWELL, *ter zijde.*

Kon 'k gaan!

MORUS.

O Fisher, wil dat heilig woord herhalen.

FISHER.

Ik ga met u ter dood.

MORUS.

Ik vlieg er met u heen.

FISHER.

Ga, droeve Cromwell, ga, laat ons dit uur alleen.

CROMWELL.

Ik ga, ik zal uw vreugd, Mijlords, niet langer storen.

MORUS.

Neen! toef, en wil voor 't laatst de stem van Morus hooren.

CROMWELL.

Welaan!

MORUS.

Gij ziet, Mijlord, uw schrikb'ren wensch vervuld:
Een Fisher gaat ter dood met Morus, en geen schuld...

CROMWELL.

Hoe?

MORUS.

Ja, roep vrij een wet, een monster ons in 't leven,
Dat inzwelgt, wat als prooi zich niet wil overgeven:
Wij dragen geene schuld.

CROMWELL.

'T Kan zijn.

MORUS.

Dan zeg het mij:
Hoe pleit ge uw ziel voor God van 't schuldloos bloed eens vrij,
Dat uw belang, uw haat ten offer uit gaat stroomen?
Mijlord! eens zal ons bloed op uw hoofd wederkomen.
Hoe hebt ge in lage list ons tot dit uur geplaagd,
Om ons ter dood te zien, of diep met u verlaagd.
Zag 'k daarom met geweld mijn zoon van hier verdrijven,
Omdat gij hadt gedroomd, mij in den waan te stijven,
Dat ook mijn Fisher viel, dat 'k met hem vallen moest?

CROMWELL.

Neen!

FISHER, *tot Cromwell.*

Wie heeft zelfs den blos der schaamte in u verwoest?

*Tot Morus.*

Mijn vriend, God was ons bij: hier van u weggenomen,
Ben ik gelukkig weêr de stille wacht ontkomen,
Die waakte bij 't vertrek, waarheen ik was geleid
Door snood en loos bedrog, dat ons zijn lagen spreidt.

CROMWELL.

Mijlords, 'k vergeef het u, dat ge in deze oogenblikken
Tot afkeer jegens mij u gaarne laat verstrikken.

FISHER, *tot Cromwell.*

Als kende ik Cromwell niet; als voedde ik ijd'len haat,
Wanneer mijn ziel bij God ten plegtig oordeel gaat!

MORUS.

Ja, 'k ken geen Cromwell meer; geen Morus, geen Rochester.
Nu wij ter strafplaats gaan, voorwaar wat anders rest er,
Wat vraagt, wat eischt ons hart dan deernis met het lot
Van elk, die met de deugd, met God en Godsdienst spot;
Dan schrik voor 's Hemels wraak, dien harten in te spreken,
Die wanen, dat een God zijn oneer niet zal wreken!

CROMWELL.

Ik ga, Mijlords.

MORUS.

Nog eens: uw grootheid blindt u nog;
Maar zoo gij eenmaal valt, waar is uw redding toch?
Gij hebt den leeuw gewekt; maar wie, wie zal hem toomen,
Waar hij, op buit verhit, een nieuwe magt gaat droomen?
Gij allen, die dit uur ons naar den dood geleidt,
Hebt u langs d'eigen weg een wissen val bereid.
Ik zie u, Cromwell, reeds in deze muren kwijnen,
Waaruit gij voor het eerst uw glorie hebt zien schijnen.

CROMWELL.

Ik sta verplet; houd op.

MORUS.

Als hoofden zonder tal,
Gevallen voor de Kerk, uw laagheid aan 't heelal
Met weemoed melden, dan, wanneer uw tranen leeken,
Dan zal geen Fisher, neen, u van genade spreken,
Die God de zielen schenkt, die lijden voor zijn Kerk:
Want leed zij zelve zwaar, o Cromwell, 't was uw werk.

CROMWELL, *ter zijde.*

'k Zal veinzen... 'k kan het niet... wat drijft mij aan te spreken?
Gij jaagt de hel me in 't hart; 'k zal 't, Morus, op u wreken;
Ik wacht u.

MORUS, FISHER.

MORUS.

'k Ben bereid. Nu zal het slaan, ons uur.

FISHER.

Geleden is de smart.

MORUS.

Die, als een lont'rend vuur,
Mijn zwakheid heeft gedelgd, Geef nu me uw laatsten zegen.
En blij gaan wij den dood, met hem de glorie tegen,
Die eeuwig ons verbeidt.

FISHER.

Mijn God, wat heldenmoed!
Gods zegen is met u.

MORUS, *zich oprigtende.*

Wat zijn de smarten zoet,
Geleden voor zijn Kerk. Zeg, Fisher, vóór wij sneven,
Ach, zeg: zal 's Heeren Kerk hier toch in de eeuwen leven?

FISHER.

Helaas! ik weet het niet, dan was ik heel getroost.

MORUS.

Kom, Fisher, bidden wij.

*Beiden nemen zwijgend eene biddende houding aan.*

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .
. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Laat God, vooral mijn kroost,
Dat ik gezegend heb, tot aan het eind der dagen
Getrouw in uwe Kerk het juk des Heeren dragen:

*Tot Fisher.*

Dan ga ik blij ter dood.

FISHER.

Die dood wordt ons een pand,
Dat scheuring noch geweld 't geloof der vad'ren bant
Uit aller harten; ja, 't eens hooger op zal gloren,
Uit lijden, bloed en dood tot nieuwen roem herboren.

MORUS.

O zoete hoop!

FISHER.

O vreugde, in 't lijden overgroot!

*Een cipier, binnenkomende.*

Mijlords, men wacht.

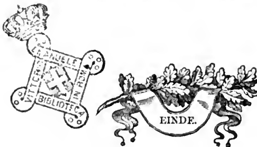
FISHER.

Mijn vriend!

MORUS.

Wij gaan verheugd ter dood.

1849. P. W. VAN OORTE. (* *Proeve van dramatische poëzij.)*




TER BOEKDRUKKERIJ VAN GEBROEDERS VERHOEVEN, TE 's BOSCH.

# INHOUD.

## VERHALENDE, BESCHRIJVENDE, KLEINERE DICHTSOORT.

| | Bladz. |
| --- | --- |
| *W. Bilderdijk.* Strijd tusschen de Reuzen en Kaïnieten. | 1 |
| *W. J. Hofdijk.* Kairbar bij de Druïdes Alra. | 5 |
| *A. van der Hoop*, Jr. De St. Gothard. | 10 |
| *C. Broere.* Het kort gevecht voor Turin. | 12 |
| *I. da Costa.* Vooruitgang. | 17 |
| *J. Bellamy.* Het onweder. | 17 |
| *H. J. C. van Nouhuys.* Het kasteel van Crequy. | 19 |
| „ Abdallah's lustwarand. | 20 |
| *J. J. A. Goeverneur.* De gevaarlijke barbier. | 23 |
| *H. C. Poot.* Het akkerleven. | 25 |
| *J. Poelhekke.* De kleine Savoyaard. | 27 |
| „ De vrome ridder. | 29 |
| *W. J. Hofdijk.* De kracht des geloofs. | 30 |
| *P. van der Ploeg.* De kinderbede. | 34 |
| *J. van Lennep.* Het bosch van 's Gravenhage. | 37 |
| *J. van den Vondel.* Het kristelijek gedult. | 41 |
| „ Kinderlijck. | 42 |
| *W. Bilderdijk.* 's Levens beker. | 42 |
| *A. van der Hoop*, Jr. Droom van Diebitsch vóór den slag bij Ostrolenka. | 45 |
| *J. A. van der Goes.* Rijkdom van Indië. | 47 |
| „ Zeeslag. | 49 |
| *J. van Oosterwijk Bruijn.* De Sterrekundige. | 49 |
| *J. A. Alberdingk Thijm.* Willem van Oranje. | 53 |
| *J. F. A. Leesberg.* Bethlehems kindermoord. | 60 |
| *J. de Decker.* Christus gekruist. | 68 |
| *P. J. Koets.* De Passiebloem. | 69 |
| *H. A. Spandaw.* Het vogelnestje. | 70 |
| *A. Poirters.* De filosoof in doodsnood. | 73 |
| *B. H. Lulofs.* De avondstar. | 77 |
| „ Het oorlogspaard. | 78 |
| *W. Bilderdijk.* De Dichtkunst in de XVIIIe eeuw. | 79 |
| *J. C. de Lannoy.* Onbestendigheid. | 81 |

Bladz.
*H. J. C. van Nouhuys.* Het Ave Maria. . . . . . . . . 82
*G. Brandt.* C. J. Cesar. . . . . . . . . . . . . 83
„ Kornelis Tromp. . . . . . . . . . . . 83
„ J. van den Vondel. . . . . . . . . . . 84
*L. W. van Merken.* Droom van Germanicus. . . . . . 84
*J. van Walré.* De Perzer en zijn paard. . . . . . . . 87
*D. Dorbeck.* Het klokjen van den Angelus. . . . . . . 90
*J. F. A. Leesberg.* Marienborn. . . . . . . . . . . 92
*J. Luiken.* Het landleven. . . . . . . . . . . . 97
*H. van Alphen.* Het gebroken glas. . . . . . . . . 100
*J. Poelhekke.* Het wiegelied. . . . . . . . . . . 101
*A. van der Hoop*, J^r. Bestorming der Wola-schans. . . 103
*W. J. Hofdijk.* Het Paardenrif. . . . . . . . . . 107
*J. van den Vondel.* Plegtige omgang te Rome. . . . . 111
*H. A. Meijer.* Arnold, de boekanier, in zijne grot. . . 113
*W. Messchert.* De Dichter en de Prozamensch. . . . . 115
*L. Schermer.* Tuingedachten. . . . . . . . . . . 117
*K. W. Bilderdijk.* De grijsaart en de jongeling. . . . 119
*J. P. Heije.* Zwaantje. . . . . . . . . . . . . 120
„ Ooijevaar. . . . . . . . . . . . . 121
*H. A. Spandaw.* Lof der aalbessen. . . . . . . . . 122
*J. F. Willems.* Fenelon en de koe. . . . . . . . . 125
D^r. *P. Camper.* Bij het lijden van een wichtjen, 's anderdaags gestorven. . . . . . . . . . . . 131
*M. Tesselschade.* Wilde zanghster. . . . . . . . . 132
*C. van Baerle.* Op het eeuwighstroomende beeckje. . . 133
*A. van der Hoop*, J^r. Moord van keizer Albrecht . . . 135
*H. H. Klijn.* Droom van Galerius. . . . . . . . . 136
*N. Beets.* Avond. . . . . . . . . . . . . . . 138
*J. C. Pruimers.* De belofte. . . . . . . . . . . 139
*J. Cats.* Vreesje voor den blixem? soo duyckt. . . . 140
„ Suum quemque fortunæ pœnitet. . . . . . . 141
„ Qui a une chouette prend des autres oiseaux. . 142
„ Wikt eerje waegt. . . . . . . . . . . . 143
„ Eygen haert is goud waert. . . . . . . . . 144
„ 't Is genenglick te sien regenen als men in 't drooge staet. . . . . . . . . . . . . . 144
*J. van Walré.* Richard Leeuwenhart. . . . . . . . 146
*J. Waterreus.* Sint Nikolaas. . . . . . . . . . . 148
*J. van Oosterwijk Bruijn.* De togt naar Urk. . . . . 150
*J. C. de Lannoy.* Het gastmaal. . . . . . . . . . 157
*J. van den Vondel.* Weeghschael van Hollandt op de hollandsche transformatie. . . . . . . . 170
„ Jaergetyde van wylen den Heer Joan van Oldenbarnevelt. . . . . . . . 171

Bladz.

*J. van den Vondel.* Gesprek tusschen den wandelaar en den galm der hofkerke. . . . . . . . 173
*J. van Lennep.* De grieksche bouwkunst. . . . . . . . . 174
*C. Broere.* Het afsterven van Sabinus. . . . . . . . . 175
*W. Bilderdijk.* Jezus intrede te Jeruzalem. . . . . . . . 179
*D. R. Camphuysen.* Maysehen Morgen-stondt. . . . . . 183
*J. B. Wellekens.* Lykzang, over myn jongste zoontje. . . 185
*G. Bidloo.* Op het afsterven van een eerstgeboren zoontje. . 187
*D. Smits.* Lykkrans voor myn dochtertje. . . . . . . . 188
*K. L. Ledeganck.* Het klavier. . . . . . . . . . . . 189
*J. F. A. Leesberg.* De kruisiging. . . . . . . . . . . 192
*H. A. Meijer.* Dageraad op zee. . . . . . . . . . . 197
*W. J. van Zeggelen.* Klein-renteniereren. . . . . . . . . 200
*H. C. Poot.* Vrolyk leven. . . . . . . . . . . . . 202
*P. Cz. Hooft.* Op J. van Heemskerk. . . . . . . . . . 204
„ Voor 't weeshuis tot Weesp. . . . . . . . 204
„ Op G. Vossius. . . . . . . . . . . . . 204
*C. Huygens.* Winnen en verteeren. . . . . . . . . . . 205
„ Krachtige baden. . . . . . . . . . . . 205
„ Voor de molenaars. . . . . . . . . . . 205
„ Hopman Dirk. . . . . . . . . . . . . 205
*J. van den Vondel.* Bede voor het Walenweeshuis t' Amsterdam. 206
„ Op G. Vossius. . . . . . . . . . 207
„ Op P. Cz. Hooft. . . . . . . . . 207
„ Aan den lasteraer van Huigh de Groot. . 207
*J. Th. van Rysswyck.* Twee broeders. . . . . . . . . . 208
*I. da Costa.* Het zwaard. . . . . . . . . . . . . . 212
*A. van der Hoop*, Jr. Bestorming van het keizersfort door Bourmont. . . . . . . . . 213
*J. Immerzeel*, Jr. Overstrooming. . . . . . . . . . . 215
*J. J. A. Goeverneur.* Kaboutermannekes. . . . . . . . . 216
„ Hijmnus op den uitvinder van 't rijmwoordenboek. . . . . . . . . 220
*J. Dyckmann.* Morgen en middag. . . . . . . . . . . 222
*A. Poirters.* Kiest een alleen. . . . . . . . . . . . 225
*R. Anslo.* Stephanus, de eerste martelaar. . . . . . . 226
*J. Stalpaert van der Wiele.* De name Jesus. . . . . . . 228
*A. Poirters.* De zoete naam Jesu. . . . . . . . . . . 229
*J. Poelhekke.* Het kindeken Jesus. . . . . . . . . . . 230
*J. J. L. ten Kate.* De geest der eeuw. . . . . . . . . 231
*A. Beeloo.* Het haagsche bosch. . . . . . . . . . . 233
*W. J. Hofdijk.* Everjagt. . . . . . . . . . . . . . 235
*W. Bilderdijk.* Voorburg der helle. . . . . . . . . . 239
*C. Broere.* De zoon des martelaars. . . . . . . . . . 243
„ Antonius de kluizenaar. . . . . . . . . 250

## LYRISCHE EN DRAMATISCHE DICHTSOORT.


| | | Bladz. |
|---|---|---|
| *J. van den Vondel.* | De Rhijnstroom. | 257 |
| „ | De zeeleeu op den Theems | 262 |
| *I. da Costa.* | Vrijheid. | 264 |
| *R. Feith.* | De Ruyter | 268 |
| *J. Bellamy.* | Aan een verrader des Vaderlands | 272 |
| *J. Kinker.* | De toonkunst van Haydn | 274 |
| *H. A. Spandaw.* | Het geluk. | 281 |
| *W. Bilderdijk.* | Aan den slaap. | 283 |
| *D. J. van Lennep.* | De herder op het slagveld van Cannae. | 285 |
| *W. van Haren.* | Het menschelyk leven | 290 |
| *J. B. Wellekens.* | Lofzang op de allerheiligste maagt Maria. | 294 |
| *J. van den Vondel.* | Rey van Wachtengelen. | 302 |
| „ | Rey vau Klaerissen. | 305 |
| *J. J. L. ten Kate.* | Choor van Wachtengelen des Grimsels. | 306 |
| *H. van Alphen.* | De starrenhemel. | 309 |
| *Th. Leva.* | Nehemias | 314 |
| *N. Beets.* | Najaarsmijmeringen | 321 |
| *J. M. Dautzenberg.* | Heimwee | 323 |
| *D^r. Wap.* | Troost in lijden. | 325 |
| *N. S. van Winter.* | De Jordaanstroom | 327 |
| *J. van den Vondel.* | De Kruisbergh | 331 |
| „ | Aen de heilige Maeght | 333 |
| *R. Feith.* | Ode aan God | 337 |
| *W. Bilderdijk.* | God en de mensch | 342 |
| *J. P. Hasebroek.* | Bij de dood van Bilderdijk. | 344 |
| *J. de Decker.* | Aan mijnen broeder | 347 |
| *E. A. Borger.* | Aan den Rijn | 349 |
| *P. W. van Oorte.* | Strijd en rust | 351 |
| *J. van den Vondel.* | Jubiljaer des priesterdoms van den Heere Philippus Rovenius | 353 |
| „ | Eeuwgety der heilige stede, t'Amsterdam. | 355 |
| *O. Z. van Haren.* | Gods voorzienigheid. | 358 |
| *A. van der Goes.* | De Teems in brant. | 360 |
| *H. J. C. van Nouhuys.* | Gebed van Crequy. | 363 |
| *R. Feith.* | Het onweder | 367 |
| *J. van den Vondel.* | Rey van Eubeërs | 368 |
| „ | Rubens klagt. | 371 |
| *I. da Costa.* | Napoleon. | 372 |
| *D^r. Wap.* | De leeuw van Waterloo | 373 |
| *J. A. Alberdingk Thijm.* | Loflied op Rembrandt van Rhijn. | 375 |

Bladz.

*J. Kinker.* Het dichterlijk vernuft . . . . . . . . . 377
*P. Nieuwland.* Orion. . . . . . . . . . . . . . 383
*J. van den Vondel.* Zegezang ter eere van Frederik Henrik, Boschdwinger, Wezelwinner, Prince van Oranje. . . . . . . . . 387
„ De koningklyke harp aen Kornelis van Kampen . . . . . . . . . . 394
*J. P. Hasebroek.* De balling. . . . . . . . . . . 401
*S. J. Wiselius.* De slag van Algiers . . . . . . . . 404
*J. J. A. Goeverneur.* Napoleon. . . . . . . . . . 416
*P. Cz. Hooft.* Alleenspraak van graaf Floris. . . . . 418
„ De ellenden der ballingschap. . . . . 419
*J. van den Vondel.* Vertroostinge aan Vossius . . . . 421
„ Gebed van Samson . . . . . . 422
*N. Beets.* Elia op Horeb. . . . . . . . . . . 423
*O. Z. van Haren.* De komst van den Messias . . . . 425
*J. J. L. ten Kate.* Choor van Wachtengelen des Grimsels . . 428
*I. da Costa.* Rei van Engelen . . . . . . . . . 429
*W. Bilderdijk.* Jezus Christus . . . . . . . . . 431
*J. van den Vondel.* Rey van Engelen. . . . . . . . 440
„ Rey van Engelen . . . . . . . 441

---

*N. S. van Winter.* Monzongo. . . . . . . . . . . 444
*J. Dyckmann.* Het Ridderwoord. . . . . . . . . 488
*G. F. Drabbe.* Amandus . . . . . . . . . . . . 503
*J. de Lannoy.* Leo de Groote . . . . . . . . . 515
*J. van den Vondel.* Kloosterinname. . . . . . . . 527
„ De Spie. . . . . . . . . . . 532
„ Kloostermoord. . . . . . . . . 534
„ Eene veroordeelde. . . . . . . 537
*J. C. H. Muré.* Arthur en Eduard . . . . . . . . 543
*J. de Bruijn.* Valerius. . . . . . . . . . . . 548
*W. J. N. H. van den Bergh.* Hofer in den kerker. . . . 562
*I. da Costa.* Het gevecht met de Mooren . . . . . 564
*J. W. L. Smit.* Guido van Lusignan. . . . . . . 566
*S. J. Wiselius.* Het verhaal van den Bisschop . . . . 574
*J. van den Vondel.* Jeptha's Offerbelofte . . . . . . 579
„ Lucifer . . . . . . . . . . 588
*P. W. van Oorte.* Thomas Morus . . . . . . . . . 604

---

# ALPHABETISCHE LIJST DER DICHTERS.

A.


ALBERDINGK zie THIJM.
ALPHEN (H. VAN). . . . . . . . . . . . . 100, 309
ANSLO (R.). . . . . . . . . . . . . . . . . 226
ANTONIDES zie VAN DER GOES.


B.


BAERLE (C. VAN). . . . . . . . . . . . . . . 133
BEELOO (A). . . . . . . . . . . . . . . . . 233
BEETS (N.). . . . . . . . . . . . . . 133, 321, 423
BELLAMY (J.). . . . . . . . . . . . . . . 17, 272
BERGH (W. VAN DEN) . . . . . . . . . . . . . 562
BIDLOO (G.). . . . . . . . . . . . . . . . . 187
BILDERDIJK (K. W.). . . . . . . . . . . . . . 119
BILDERDIJK (W.). . 1, 42, 79, 179, 239, 283, 342, 431
BORGER (E. A.) . . . . . . . . . . . . . . . 349
BRANDT (G.). . . . . . . . . . . . . . . . 83, 84
BROERE (C.). . . . . . . . . . . . 12, 175, 243, 250
BRUIJN (J. DE). . . . . . . . . . . . . . . . 548
BRUIJN (J. VAN OOSTERWIJK). . . . . . . . . . 49, 150


C.


CAMPER (P.). . . . . . . . . . . . . . . . . 131
CAMPHUYSEN (D. R.). . . . . . . . . . . . . . 183
CATS (J.) . . . . . . . . . . 140, 141, 142, 143, 144
COSTA (I. DA). . . . . . 17, 212, 264, 372, 429, 564


D.


DAUTZENBERG (J. M.). . . . . . . . . . . . . 323
DECKER (J. DE) . . . . . . . . . . . . . . 68, 347
DORBECK (D.). . . . . . . . . . . . . . . . . 90
DRABBE (G. F.) . . . . . . . . . . . . . . . . 503
DYCKMANN (J.). . . . . . . . . . . . . . . 222, 488


F.


FEITH (R.). . . . . . . . . . . . . . 268, 337, 367

G.

Goes (J. A. van der) . . . . . . . . . 47, 49, 360
Goeverneur (J. J. A.) . . . . . . . 23, 216, 220, 416

H.

Haren (O. Z. van) . . . . . . . . . . . 358, 425
Haren (W. van) . . . . . . . . . . . . . 290
Hasebroek (J. P.) . . . . . . . . . . . 344, 401
Heije (J. P.) . . . . . . . . . . . . . 120, 121
Hofdijk (W. J.) . . . . . . . . . . 5, 30, 107, 236
Hooft (P. Cz.) . . . . . . . . . . 204, 418, 419
Hoop, Jr (A. van der) . . . . . 10, 45, 103, 135, 213
Huygens (C.) . . . . . . . . . . . . . . . 205

I.

Immerzeel Jr. (J) . . . . . . . . . . . . . 215

K.

Kate (J. J. L. ten) . . . . . . . . . 231, 306, 428
Kinker (J.) . . . . . . . . . . . . . . 274, 377
Klijn (H. H.) . . . . . . . . . . . . . . . 136
Koets (P. J.) . . . . . . . . . . . . . . . 69

L.

Lannoy (J. C. de) . . . . . . . . . . 81, 157, 515
Ledeganck (K. L.) . . . . . . . . . . . . . 189
Leesberg (J. F. A.) . . . . . . . . . . 60, 92, 192
Lennep (D. J. van) . . . . . . . . . . . . 285
Lennep (J. van) . . . . . . . . . . . . . 37, 174
Leva (Th.) . . . . . . . . . . . . . . . . 314
Luiken (J.) . . . . . . . . . . . . . . . . 97
Lulofs (B. H.) . . . . . . . . . . . . . 77, 78

M.

Merken (L. W. van) . . . . . . . . . . . . 84
Messchert (W.) . . . . . . . . . . . . . . 115
Meijer (H. A.) . . . . . . . . . . . . . 113, 197
Muré (J. C. H.) . . . . . . . . . . . . . . 543

N.

Nieuwland (P.) . . . . . . . . . . . . . . 383
Nouhuys (H. J. C. van) . . . . . . . . 19, 20, 82, 363

O.

Oorte (P. W. van). . . . . . . . . . . . 351, 604

P.

Ploeg (P. van der). . . . . . . . . . . . . 34
Poelhekke (J.) . . . . . . . . . . 27, 29, 101, 230
Poirters (A.). . . . . . . . . . . . 73, 225, 229
Poot (H. C.). . . . . . . . . . . . . . . 25, 202
Pruimers (J. C.). . . . . . . . . . . . . . 189

R.

Ryswyck (J. Th. van). . . . . . . . . . . . . 208

S.

Schermer (L.) . . . . . . . . . . . . . . 117
Smit (J. W. L.). . . . . . . . . . . . . . 566
Smits (D.). . . . . . . . . . . . . . . 188
Spandaw (H. A.) . . . . . . . . . . . 70, 122, 281
Stalpaert zie van der Wiele.

T.

Tesselschade (M.) . . . . . . . . . . . . . 132
Thijm (J. A. Alberdingk) . . . . . . . . . 53, 375

V.

Vondel. (J. van den) 41, 42, 111, 170, 171, 173, 206, 207, 257, 262, 302, 305, 331, 333, 353, 355, 368, 371, 387, 394, 421, 422, 440, 441, 527, 537, 579, 588.

W.

Walré (J. van). . . . . . . . . . . . . . 87, 146
Wap (J.) . . . . . . . . . . . . . . . . 325, 373
Waterreus (J.). . . . . . . . . . . . . . 148
Wellekens (J. B.). . . . . . . . . . . . 185, 294
Wiele (J. Stalpaert van der). . . . . . . . . 228
Willems (J. F.). . . . . . . . . . . . . . 125
Winter (N. S. van) . . . . . . . . . . . 327, 444
Wiselius (S. J.) . . . . . . . . . . . . 404, 574

Z.

Zeggelen (W. J. van) . . . . . . . . . . . . 200

